knihownja Budyšin
Z4° 63

Pomhaj Bóh!

Czißło 1.
3. januara.

Lětnik 7.
1897.

Serbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihicźiſchczećni w Budyſchinje a ßu tam dostacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Nowe lěto.

Psalm 124, 8.

Nascha pomoz ſteji w mjenje teho Knjesa!

Dwaj dnjej w kóždym lěcźe prajitaj tebi woßebje wótſje, ſo twoje ziwjenje ſańdźe, ſo ßo twój cźaß minje a ty ßo ſeſtariſch: twój narodny dźeń a dźeń noweho lěta. Niz wſchitzy ßłyſcha ſ tym ßamym cźucźom a ſpodobanjom tajku khutnu wěrnoſcź. Jako dźěcźo njemóżeſche ty doczakacź, ſo by ßo ſaßo jene lěto twojeho ziwjenja minyło, a ty ßo wjeßeleſche, hdyż běſche lěto ſtarſchi. Ale nětko jako doroſcźeny ßy, wotpołożiſch, ſchtoż je dźěcźaze waſchnje a ſroſymiſch to ßłowo hižo lěpje: „Naſche ziwjenje ßo rucźe minje, jako bychmy prjecź lecźeli.“ Abo ßnadź ßy ſtupił do tych lět, wo kotrychž ßo praji, ſo ßo tebi njeſpodobaju, a hižo ſ jenej nohu w rowje ſtejiſch a ßy ſchědźiwy: kelko ſłamanych a rosteptanych ßlubow leża na pucźu twojeho dotalneho ziwjenja! Hdy a kajki budźe kónz teho pucźa, kotryž ßy hacź dotal ſchoł?“

Móhł-li ja tebi, kiž tole prěnje łopjeno w ruzy dźerżiſch, do wóczka a do wutroby hladacź, hacź ßo ſ twojich woczow wjeßeła nadźija ßwěcźi — pſchi ſpocźatku noweho lěta! Abo ßy ty dawno dowěrjenje k ßebi a nadźiju na twoje ſbožo poſhubił? Hlaj, na cźole tutych njedźelſkich łopjenkow ſteji: Pomhaj Bóh! Runjez cźe njeſnaju, jene wſchak wěm: „Tón Knjes je cźi bliſko, wón pomoznik je ßwěrny.“ W zyłym ſańdźenym lěcźe — „Bóh hiſchcźe cźe njej' ſabył ženje“: duż w nowym lěcźe „njeſabudź Boha, wutroba!“

1. Schto tez na tebje cźaka, jene to nowe lěto wěſcźe pſchinjeße: pomoz teho Knjeſa. Njeſpuſchcźejmy ßo na cźłowſke dźěcźi; woni wſchak pomhacź njemóża. „Kak dha my móhli na cźłowjekow twaricź, ßmjertni ßu wſchitzy a ſańdu kaž ßón?!“ Ně, naſcha pomoz ſteji w mjenje teho Knjeſa. Teho je ßo něhdy David dźakujo wuſnał, myßło na Boha, Abrahama, Iſaaka a Jakuba, kiž w ſjewjenjach ßo dele puſchcźi k ßwojemu wuſwolenemu ludej teho ßluba, a Abrahama ßwojeho pſchecźela mjenowaſche. A tola tamny naſhonjeny a pobożny kral iſraelſkeho luda jenoż kruchi Bożeho ſjewjenja a pomhanja a pruhi Bożeje luboſcźe ſnajeſche, wjedźo: Derje temu, kotrehoż pomoz je tón Bóh Jakubowy. Kak mało wucźerpa wón wſchitko, na cźoż wón w pſchitwarkach Bożeho ſjewjenja ſtejo myßlicź móżeſche, — tu połnoſcź a hłubokoſcź Bożeje luboſcźe, kiž je njebjo rostorhnyła, ßo dele puſchcźiła do hubjeńſtwa? Pſched jeho woczomaj bě hiſchcźe pſchikryte to jaßne ßłónzo duchowneho ziwjenja, kotrež je nam w ſańdźenych hodownych pſchipowjedanjach ſaßo ſ nowa ſkhadźało: ta dobrocźiwoſcź a luboſnoſcź Boha, naſcheho ſbóżnika. Pſchetoż hakle w Khryſtußu je Bóh tón Knjes, kiž je njebjeßa a ſemju ſtworił, widomnje do cźłowſkeho naroda ßo dał a pſches njeho wón doſtatki ßwojeho bójſkeho ziwjenja a pomhanja tym wudźěli, kotſiž do njeho wěrja a w ziwym ſwjaſku luboſcźe ſ nim ſteja. Teho dla njeje jenoż hołe mjeno, hdyż prěni januar,

nowe lěto w protyzy „Jesuß“ rěka. Tu ßo hižo ſ mjenom pokaſuje na njeſkónczne potajne wožiwjaze mozy, kiž ßo ſ jeho droheho mjena na wſchitke dny lěta wuliwaju. Jesuß je nam czlowjekam ſawdawk wěczhnoſcze a Božeje bliſkoſcze. A nětko hladaj wróczo na twoje lěta! Hodowne ßwětło wotkrywa njewußlědzomnoſcz twojeho žiwjenja a wujaßni potajnſtwa Božeho wótzowſkeho wodzenja. Ty nimaſch ßo jenož dzakowacz ſa jenotliwe wopokaſma Božeje pomozy a Božeho žohnowanja, ně, twoje zyłe czaßne ſwonkowne a najſnutskowniſche žiwjenje je Boži dar a wobſtajne wulke Boże žohnowanje a wobarnowanje. Bóh je cze ſ wěczhnej luboſczu lubował. Na wſchitkich ſbožownych a też czežkich puczach pſchewodzeſche cze Bóh ſe ßwojimaj woczomaj a jeho pomoz bě wſchědnje twojim ßłabym mozam ſpomožna.

Duž njedaj ſtyſknej ſtaroſczi knjejſtwa na ßebi. Njewidomna ale njepowalna ſteji twoja pomoz w mjenje teho Knjeſa, twojeho ſbóžnika. Do kónza ßwěta wón ſa ſchkit je nam. „Wczera a dzenßa a wěczhnje tón ßamy Jesuß je Khryſtuß; k tom' nadziju mamy.“ Haj,

Tón Knjes je bliſko pola naß,
Wón ßwojich derje ſnaje,
Wón woſtanje też kóždy czaß,
Tak dołho hacz ßwět traje,
Tych ßwojich ſboże, měr a troſcht,
Kaž macz tych dzěczi kraßny loſcht.
Czeſcz Bohu Knjeſej dajcze!

2. Nětko pak wopraſchej ßo: ſchto maſch ty do noweho lěta pſchinjeſcz? Snadz twoje nowolětne pſchecza, kotrež ßo ſ wjetſcha po twojich ſtarych myßlach a žadanjach maja? Ně, k Davitowemu wuſnaczu: „Naſcha pomoz ſteji w mjenje teho Knjeſa“ dyrbi ßo Davitowa próſtwa ſ nowymi mozami, haj ſe wſchitkimi mozami twojeje duſche pſchiſamknycz: „Daj mi, Božo, noweho wěſteho ducha!“ Człowſki duch pak ßo ſe ßłabeho do ßylneho a ſ puſteho do płódneho pſchemèni a ßo nowy a ßylny ſczini, hdyž ßo ſtworiczelſkeho ducha teho wſchehomózneho Boha, kiž wſchitko ſtwori, mozuje. Pſches Jeſußa my Božeho ßwjateho ducha doſtawamy. Je-li ſchtó w Khryſtußu, tón je nowe ſtworjenje. Pſchibližujemy-li ßo jemu, wón ßo nam w duchu pſchibližuje. S jeho ducha czerpa potom naſch duch nowe mozy, a pſches njeho nowa wola ſ nowym ſmyßlenjom w naß ſaſtawa a ßo roßßylnja. Pſchepytaj teho dla huſcziſcho w nowym lěcze twojeho ducha, twoju wolu a twoje ſkutki, hacz ßy ßo wſchemu hrěſchnemu waſchnju wotrjekł a hacz je ßwjaty duch počzał na tebi dzełacz. Hladaj ßo bjesbóžneho ducha naſcheho czaßa a njeſkomdz žaneje ſkładnoſcze, ßo wobohaczicz na płodach teho ducha a ßo pſches to wucziſczicz wot wſchěch ſkaženych ßwětnych duchow. Pſchetoz je-li ſo ßo ſchtó, po tym ſo je kſchczeny, njenarodzi ſ ducha, dha wón njemóže ani do Božeho kraleſtwa pſchińcz ani ßo pomozy Božeho ſchkitowanja w žohnowanju a ſ dobrym ßwědomnjom dzělomneho czinicz, ani ßo ſ Božej pomozu troſchtowacz, a jenož czi, kiž ßu cziſteje wutroby, budza Boha widzicz a pod jeho wſchehomóznym pſchikryczom woſtanu. Tón płód pak teho ducha je luboſcz, wjeßełoſcz, měr, ſczerpliwoſcz, luboſnoſcz, dobroczliwoſcz, wěra, czichoſcz, prawdoſcz a wěrnoſcz a wſchitko, ſchtož temu Knjeſej je ſpodobne. S tajkim k dobrym płodam a k czerſtwym ſkutkam hotowym, ſe ßwjeczenym duchom ſtup do noweho lěta w Jeſußowym mjenje, pſches kotrehož czi Bóh twoje ſtare winy wodawa a kiž tebje w pſchewinjenju twojeho ſtareho hrěſchneho ducha wot dobycza k dobyczu wjedze. Potom ty njebudzeſch kaž ſczina, kotruž wětr tam a ßem kabła, ale kaž twoja pomoz ſteji pod kſchidłami teho, kiž je tón ßamy a kotrehož lěta njepſcheſtanu, tak też ty budzeſch njehnucze ſtacz ßrjedza hrožazych nawalnych žołmow nětcziſcheho czaßa na dobrym ſałožku, kiž wěczhnje woſtanje, hdyž wſchitko druhe ſahinje, wjeßeły w nadziji a ſczerpliwy w czěßnoſczi, prajizy: Moja nadzija a mój hród, mój Bóh, na kotrehož ßo ſpuſchczam, mój kryw a ſchkit!

Tak pod pſchikryczom teho Najwyſchſcheho a pod khłódkom teho Wſchehomózneho pſchekroczmy mjeſu noweho lěta, kotrež kaž njeſnata krajina pſched nami leži. Schtožkuliž nam pſchinjeße, hacz měr abo njeměr naſchemu krajej a ludej, ſbožo abo domapytanje naſchemu domej, ſtrowoſcz aby khoroſcz naſchemu czełu, pokoj abo horjo naſchej duſchi, žiwjenje abo ßmjercz: we wſchitkim tym pſchewinjemy dale bóle, pſches teho ßameho, kiž naß lubował je. Schto na naß czaka to žadyn njewě; ale pod Božim wſchehomóznym pſchikryczom ßo žaneho njeſboža njebojimy, hdyž też w czěmuym dole khodzimy, a ſe ßwojimi nadzijemi a pſchecżemi ſtroſchtnje do potajneho pſchichoda hladamy. Duž mozuj ßo Jeho pomozy. Wón ſtajnje dobre pucze wjedze a pomoz wudzěli. Skicz Jemu ßwoju ruku, wotewr Jemu ßwoju wutrobu, ßwjecz Jemu ßwojeho ducha, budz wobſtajny w modlitwje, dzenßa a wſchitke dny noweho lěta,

Dowěr ßo luba duſcha,
Sſo ſpuſchczej na Boha,
To Božej ruzy ßłuſcha,
So pomha ſ njeſboža,
Hdyž tebje ſrudnoſcz tyſchi,
Proſch Jeho ſa pomoz,
Wón twoju próſtwu ßłyſchi,
Da ßwětło ſa tu nóz!

Kóžda wěz ma ßwój czaß. Jedyn pak je ſ knjeſom wſchitkich czaßow: Bóh wěczny. Tón, w kotrymž Boha naſcheho wótza mjenujemy — Jeſuß Khryſtuß — je wěſty pucznik pſches wſchitke czaßy. Tón prawy duch kóždeho czaßa a lěta je ßwjaty duch.

Duž w mjenje Boha Wótza
A jeho Ssyna Jeſom Khryſta,
Też w mjenje ducha ßwjateho
Nowe lěto ſpoczinamy
A wot Boha też wuproſchamy
Ssej kóždy wjele dobreho:
Měr, ſboże, jednotu,
Czeſcz, ſtrowoſcz wobſtajnu,
Měr w Boſy.
To poßlednje je kraßniſche
Hacz wſchitke kubła na ßwěcze!
Hamjeń!

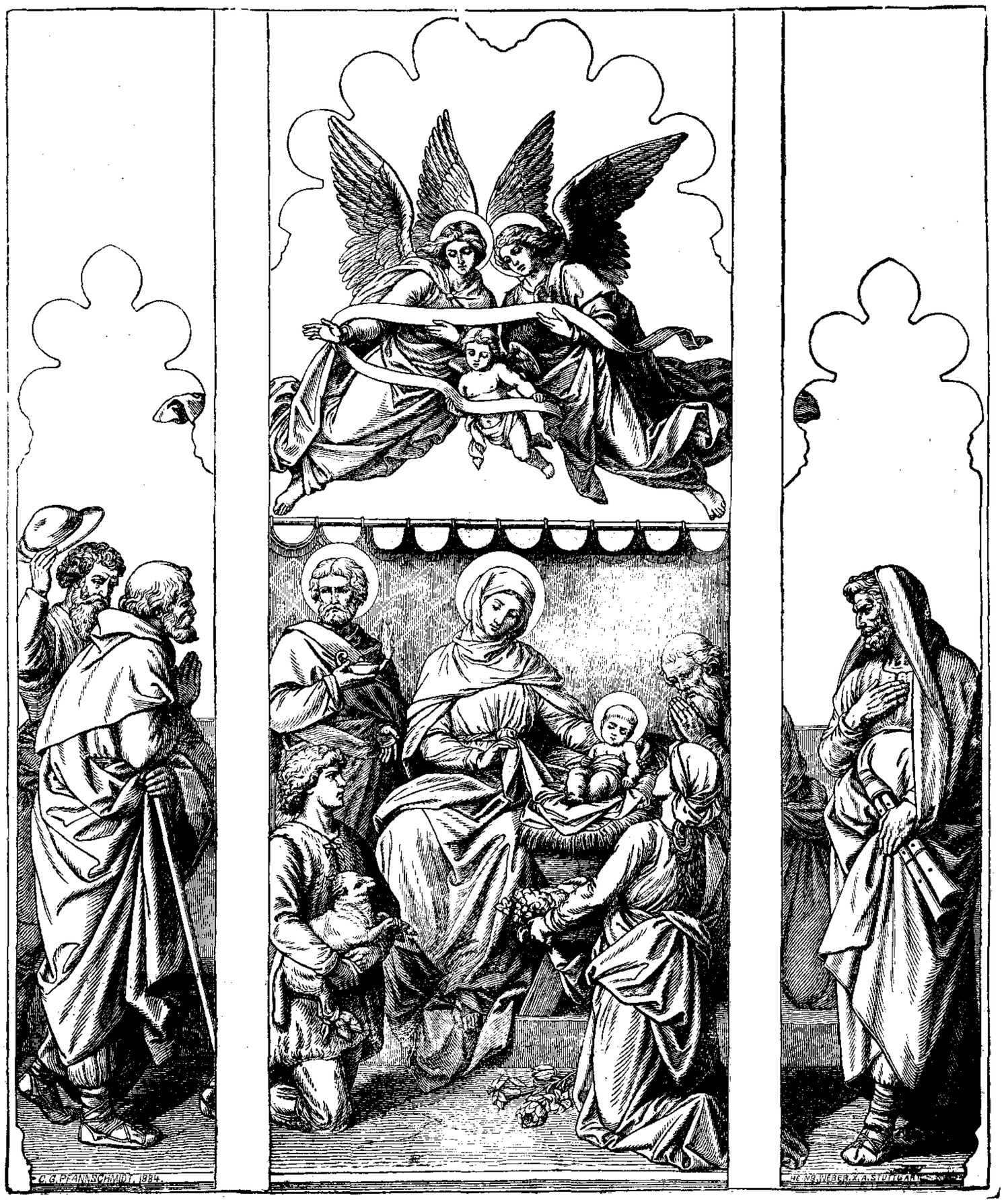
Na ßwjedzeń tſjóch kralow.

Woni budza ſe Saby pſchińcz, ſłoto a wyruch pſchinjeſcz a teho Knjeſa khwalbu pſchipowjedacz. Jeſ. 60, 6.

O dzicze won na wſchitke pucze,
Tych ſabłudzenych pſchinwjedzcze!
K nim ruzy wupſchestrějcze rucze
A k ßebi dom je pſcheproſchcze:
To njebjo je pſchi naß na ſemi,
We wěrje na njo hladamy,
Kiž ſ nami budza w jenej wěri
Dom k njebju ſ nimi pódzemy.

Hischcźe junkrócź dowjedźe naß tón róčźny cźaß k žłobikej naſcheho ſbožnika. Dźenßa je ßwjedźeń Khryſtußoweho ſjewjenja pſched póhanamj abo tſjóch kralow. S rańſcheho dalokeho kraja ßem pſchińdźechu cźi mudri a hwězdow wuſtojni k nohomaj khudeho dźěcźatka, kotrež do wſchědneho płatu ſawalene w rukomaj potrjebneje macźerje wotpočźuje, ßo k njemu modla a jo wobdarja ſe ſłotom, wyruchom a maru; — ſłoto, ſchtož běſche waſchnje kralam pſchinjeſcź; wyruch, kotryž měſchnizy Bohu woprowachu; wyruch, ſnamjo nutrnjeje a praweje modlitwy; mara, ſnamjo ßamoſaprěcźa a khodźenja na pucźu teho kſchiža. Cźi tſjo mudri běchu prěnicźki tych póhanow, kotſiž po wěſchcźenju teho Knjeſa ale je naß też wukupił ſe ßwojej drohej krwju, ſo by naſcha wutroba jemu ſtajnje dźak ſpěwała. Wón, kiž naß pyta, wě naß też namakacź a ſ nami też tych naſchich, haj tón zyły ßwět. Wopomń to, luby kſcheſcźijano!

Jene ſtadło Khryſtußa!
O kak budźe, ſemja, tebi,
Na tym ranju teho dnja;
Njedaj cźrjódka ſtyſkacź ßebi;
Stawaj,
Stupaj do ßwětła,
Jeſuß dźerži ßlubjenja. E. H.

khwalbu pſchipowjedachu. Toho dla ßo dźenßniſchi ßwjedźeń w zyrkwi ſa póhanow a jich wobroczenje ßwjecźi. Tak kaž ßmy my wobroczeni wot cźěmnoſcźe teho póhanſtwa k temu dźiwnemu kraleſtwu teho ßyna Božeho a ßmy hižo pſches njeſaßłużenu hnadu w tych prěnich hodźinach naſcheho žiwjenja pſches ſakrament ßwjateje kſchcźenizy horje wſacźi do hnadneho klina zyrkwje Kryſtußoweje, tak dyrbi też naſche žiwjenje jeho ßłużbje poßwjecźene bycź. Naſch dom dyrbi bycź miſſionſki dom, naſche powołanje miſſionſke powołanje na tym měſcźe, hdźež ſtejimy. Hiſchcźe 600 millijonow póhanow je na ſemi. My chzemy ſa jich wobroczenje proßycź a ſa ßwjaty ſkutk miſſionſtwa ſe ßwojimi ßmilnymi darami ſkutkowacź. Dźenßniſchi ßwjedźeń proßy ſaßo wo dary ſa wbohich póhanow; duž woprujmy kóždy po ßwojim ſamoženju do miſſionſkeje kollekty a pomhajmy k temu, ſo pſchezo wjazy ludow nawuknje teho Knjeſa khwalbu pſchipowjedacź. — Wokoło naß je hiſchcźe wjele póhanſtwa; — duž chzemy ſ mudroſcźu, ſ ponižnoſcźu a luboſcźu ßymjo evangelija wußywacź, ſo bychu też cźi, kiž ßu wokoło naß, haj zyły kraj prawje kſchcźeſcźijanſki był. — W naſchej wutrobje je hiſchcźe wjele póhanſtwa a pſchibójſtwa: my chzemy ſe ßylnoſcźu teho Knjeſa pſchibójſke woltarje powalicź a naſchu zyłu wutrobu jenicźzy temu poßwjecźicź, kiž njeje nam k luboſcźi jenož do cźłowjeſtwa pſchiſchoł,

Hodowna hwězda.

Ty jaßna hwězda hodowna,
Ty hwězda luboſcźe,
Bóh połny hnady, ßmilenja
K nam tebje póßłał je.

Ty wumožniko Jeſußo
Se ßmjercźe wěcźneje,
Tych hřěſchnych ludźi ſbóžniko,
Nětk kóždy wita cźe.

Sswěcź do wutroby hwězda mi
Se ſchtoma Judowoh':
Ja chzu ßo zyle poddacź cźi,
Ssyn Boži, jehnjatko.

Sswěcź też mi junu, hdyž ja mru!
Sswěcź też mi do rowa,
Dha pońdu ſ twojej jaßnoſcźu
Dom ſbóžny do njebja.

Ernſt Helaß.

Tón napohlad ja snjesć njemóžu.

W khorowni leżesche na schtyri njedźele jedyn khory, kotrehož wutroba šo twjerda być sdasche, kaž kamjeń. Duchowny njesamó jeho njeßmjertnej duschi blisko pschińć. Duž bu na hodownym wjeczoru hodowny schtom k jeho ložu stajeny. Jako běsche tam tón hodowny schtom khwilu stejak, khory šwoje wobliczo do sahlwkow skhowa, płakasche a praji: „Tón napohlad ja snjesć njemóžu! Runje tak staji moja macź schtomik na blido a potom cźitasche nam hodownu historiju a šo modlesche. — To duchowny też cźinjesche a khory běsche k temu płakał a běsche hischcźe junkróć sdychnył: „Ja tón napohlad snjesć njemóžu.“ Wón pak je jón tola snjeßł a lodowa skora smutska we wutrobje je rostała a wón je saßo nawuknył wěricź, šo nadźecź a šo modlicź. — Wopomń: Schtož je w dźěcźatstwje do wutroby wußyte, to drje móže dołho pod twjerdym pschikrycźom drěmacź, ale Bóh husto tak swjedźe, so posdźischo jena pruha hodowneho šwětka skoru rospuka a temu šymjeschku šo pscheklócź, stwjelzu šo saselenicź a płodej srawicź da.

E. H.

Na to lube nowe lěto.

Jesuß je najrjeńsche mjeno,
Hdyž šo lěto sapocźnje,
S Jesußom chzu khodźicź jeno
Nowe lěto pschichodne.

Jesuß je naß hnadnje wodźił
Psches to lěto sańdźene;
Wón je s nami stajnje khodźił
Hacź nětk, hdyž je skónczene.

Jesuß njech też s nami cźehnje
Do toh' lěta nowcho,
Chzemy šej wot njeho rjenje
Wuproßycź wscho dobreho.

Jesuß chzył nam strowosću, sbožo
Nowe lěto wobradźicź,
So naß cźeźke khorołožo
Njetrjebało postróźicź.

Jesußo! daj žohnowanje,
Kiž šo s dźělom prózuja!
Skicź jim pomoz, swarnowanje,
So šej šwój khleb warbuja!

Jesu, swarnuj nasche pola
Psched krupami, njewjedrom,
So bychmy tu s dźakom tola
Twoje dary brali dom.

Jesu! pomhaj, so tu byli
Mandźelizy w jednoczi,
Daj, so też te dźěczi tyli,
Bratsja, šotry w luboscźi.

Jesu! žohnuj zyrkej, schulu,
Žohnuj dusche pastyrjow!
Twojoh' ducha scźel wschom' ludu,
Žohnuj dźěczi, wuczerjow!

Jesu! pomhaj, so ta wěra
Do tebje šo pschisporja,
Kralej, wótznom' krajej šwěra,
Luboscź, prawda pschibjera.

Jesu! swarnuj, hischcźe proschu,
Naß psched wójnu, psched mórom;
Naschu próstwu k tebi noschu,
Swarnuj naß psched wohenjom!

Jesu! šmil šo też na tónzu,
Je-li dźemy k wumrjeczu!
Dowjedź naß šam k twojom' šlónzu
Do njebja tam k wjeßelu.

Jesu, Jesu, ty šamlutki
Ssy nam jene a też wscho,
Wußłysch próstwy, žohnuj skutki,
So šo wschitko radźiło.

Ernst Helaß.

Wschelake s bliska a s daloka.

16. februara je šo runje 400 lět wot naroda Philippa Melanchtona minyło. Evangelske kscheścźijanstwo šo s dobrym prawom hotuje, so chze tónle ważny wopomnjeński dźeń reformazije nadobnje šwjecźicź. My wěmy, kak je Melanchton stajnje naschemu drohemu reformatorej Lutherej k boku stejał, kak je wón šwoju hłuboku wědomosć stajił do šłužby naschoje evangelsko-lutherskeje zyrkwje. Wosebje je nam wón njesapomnity, dokelž je nasche augsburgske wěrywusnacźe, na kotrymž nascha zyrkej steji, sestajał. Kak budźe šo tónle wopomnjeński šwjedźeń w druhich krajach nascheho wótzneho kraja po poručnosći zyrkwinskeje wyschnosćze šwjecźicź, hischcźe shonili njejßmy; sakske konsistorstwo je wukasnju wudało, so ma šo to njedźelu 14. februara Septuagesimä stacź. K wopomnjenju Melanchtona šu šo też rjane knihe wudate, kotrež žiwjenje a skutkowanje droheho muža wopißuja. Też my chzemy lubym Serbam w „Pomhaj Bóh“ wo nim powjedacź a hdyž šo hodźi, na tamnu njedźelu šwjedźeńske cźišło s wobrasami wudacź; pschetož wopomnjeństi dźeń naß wschitkich dopomni na to šłowo šwjateho pißma: „Spominajcźe na najchich wuczerjow, kiž wam Boże šłowo šu powjedali, a kedźbujcźe na tón wukhod jich sadźerženja, a cźińcźe po jich wěrje.“

Rußowska šwoju móc swonkomuje dale a bóle rosscheŕja Wot Chinesiskeje je šebi dowolnosć dobyła, so šmě wona psches połnócznu Chinesisku na šwoju ruku rußowsku želesnizu twaricź, kotraž budźe też wot ruskich sastojnikow wobstarana. Kaž šo sda, šo Chinesiska, dokelž je šama šłaba, pschezo bóle do rukow šylneje Ruskeje podawa a s tym šwoju šamostatnosć wopruje. Duž wschak šo prěcź njehodźi, so je w tu khwilu Rußowska swonkownje šylna móc, kotraž ma po zyłym šwěcźe wulku nahladnosć. Ale wschitko sloto njeje, schtož šo swonkownje šwěcźi. S Ruskeje šameje saßo powjescźe šłyschimy, kotrež nam sjewja, smutskownje duch njeměra a sběžka, tak mjenowaneho nihilisma hischcźe s molom podtłoczeny njeje. Pschi wschitkich dotalnych sběžkach a mordarskich nadpadach nihilistow běsche Bóhu žel stajnje šłyschecź, so šu ruscy studowazy wobdźěleni byli. A nětko šu šo psched krótkim studowazy w Moskwje k njeměrnemu postupej, wo jich sběžkarskim smyßlenju šwědczazym, šo saßo torhnycź dali. Jich wjele je sajatych a wěsći cźi winowacźi šwoje saßłużene khostanje dostanu. Ale schto to pomha, hdyž je tola jěd nihilisma šo do tych młodych wutrobow sažrał? Wopomnimy psched wschěm, so se studowazych cźi statni sastojnizy wukhadźeja, kotsiž potom myßle njeměra jako sastojnizy do wschěch kónzow a bje wschěch poddanow rosnoscha. To njejßu najrjeńsche wuhlady sa pschichod wulkeho rußowskeho khěžorstwa.

Dalische dary ja wbohe armcniske šyroty:

S Budyschinskeje woßady:

N. N. w Pschiwcźizach	3 hr.	—	np.
Gruhl w Budyschinku	— „	50	„
J. Holan w Budyschinku	1 „	50	„
S Maleschanskeje woßady			
Na Božej nozy w Khwacźizach shromadźene	8 „	40	„
Na shromadźišnje wojerskeho towarstwa w Porschizach shromadźene	11 „	30	„
Wscho hromadźe:	24 hr.	70	np.

W mjenje wbohich šyrotow najwutrobnischi dźak praji

J. Gólcź, farař.

Na to lube nowe lěto

pschejemy naschim lubym cźitarjam a cźitarkam najwutrobnische šboże, Božu hnadu a Boże wobarnowanje na wschitkich puczach a pschiwołamy jim pscheczelne „Pomhaj Bóh“!

Bóh chzył też w nowym lěcze, kaž je to hacź dotal miłoscźiwje cźinił, nasche łopjeno, kotrež w jeho mjenje do šerbskich domow khodźi, žohnowacź a jemu dale wjazy wutrobow dobycź! Nasche „Pomhaj Bóh“ je nětko do šwojeho 7. lětnika sastupiło. My móżemy šo wěscze nadźecź, so naschi dotalni pscheczeljo nam dale šwěrni wostanu a so nam bjes šwojimi pscheczelemi a snatymi nowych pscheczelow pschidobudu; wosebje šo s tutej nutrnej próstwu lubym knjesam sastojnskim bratram bliżimy, so bychu šwojim wosadnym pschi spocźatku noweho lěta nasche łopjeno wosjewili a poruczili. K temu móżemy s radosću sjewicź, so budźe w nowym lěcze nasche „Pomhaj Bóh“ huscźischo naschim lubym Serbam rjane wobrasy poskicźecź. To nadźijomnje też rjanu liczbu lubych Serbow powabi, so bjes naschich cźitarjow sastupja.

Sa jara khudych rad też w nowym lěcze darmotne cźišła podawamy, ale móże šo to jenoż stacź, hdyž woni pola šwojich knjesow duchownych tule próstwu wupraja a knježa duchowni jich wobstejnosćze snajo tajke cźišło sa nich skasaja. Drnhe pschedawarnje „Nowin“ na žane waschnje darmotne cźišła wudawacź njemóża a njeßmědźa.

Wschitkim, kiž šu nasche dźěło w sańdźenym lěcze se šwojimi rjanymi wndźěłkami podpjerali, wuprajimy sa jich šwěrne šobuprózowanje najwutrobnischi dźak a jich proßymy, so chzyli nam też w nowym lěcze šwoju pomoz poskicźicź.

W **Budyschinku,** 1. januara 1896. **J. Gólcź,** farař, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku; šoburedaktor: farař Mrósak w Rychwałdźe.
Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Bohaj Bóh!

Czißło 2.
9. januara.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

1. njedźela po tśjóch kralach.

2. Mójś. 33, 35.

Pschi horje Sinai śteji Mójśaß ś Israelskim ludom, kotryż dyrbi jón ś Egiptowskeje pschez puscźinu do Kanaana dowjescź. Tam Bóh na woßebite waschnje k ßwojemu ludu rěcźi, ale tam lud njedyrbi wostacź. Hdyż je jemu wschitko prajene, schtoż chze jemu Bóh nětko sjewicź, dyrbi to městno wopuschczicź a dale pucźowacź nuts do puscźiny, so by do Kanaana pschischoł. Schtó tu ś ludom pońdźe? Schtó budźe lud dale wodźicź, wschitke sadźěwki a wschitkich njepschecźelow pschewinycź a k sbožownemu kónzej dowjescź? Ssam ßo tutón lud njemóże wodźicź, k temu wustojny a rosomny doscź njeje, a chzył=li to czinicź, by bórsy sawjedźeny był. Mójśaß ßam to też njedokonja, k temu je jeho hewak ßylna ruka tola hischcźe ßłaba, tu jeho hewak jaßne wóczko daloko doscź njewidźi. Bóh ßam dyrbi ßobu hicź. Wón dyrbi też dale ś najwyschschim wodźerjom luda bycź, potom hakle, potom pak też zyle wěscźe móże lud ś połnej khróbłoscźu a wjeßełoscźu dale pucźowacź.

Njejßmy my, hdyż ßmy se stareho lěta wustupili a do noweho pschestupili, w tych ßamych wobstejnoscźach? Też my ßmy na pucźu do Kanaana. „Kak sbóżne je to pucźowanje tam horje k městu Zionej, hdźeż budźe wěczne sradowanje, tam ś wutrobu ja żadam ßej.“ Też my dyrbimy pschez puscźinu, pschez puscźinu tuteho ßwěta ś jeho wobcźeżnoscźemi, spytowanjemi a njepschecźelemi. Nam drje tón Knjes tu też ßwój Elim wobradźi, hdźeż ßo cźerstwe studnje żórła a my pod płódnymi palmowymi schtomami wodychnjemy; drje ßměmy też my tu powotpocżnycź pschi horach woßebitych sjewjenjow Bożich, hdźeż nam do wuschow njeklincźi jenoż hrimanje Bożeho sakonja a Bożich ßudźenjow, so nam wutroba rźi, ale też cźiche schumjenje evangelija: njebojcźe ßo, budźcźe dobreje nadźije! Ale na tajkich městnach my njemóżemy wostacź, my nimamy tudy żane wobstajne město, my dyrbimy dale. A tak ßmy też nětko krocźel do prědka cźinili na naschim pucźowanju. Hacź budźe wone sa naß hischcźe dołhe abo krótke, to njewěmy, to pak wěmy: „Tón pucź je połny strachoscźe, po kotrymż mamy khodźicź. Tych njepschecźelow wójsko chze na sbóżnoscźi nam schkodźicź.“ Teho dla proßymy: Dźi ty ś nami, Knjeże; je=li so twoje wobliczo njepóńdźe psched nami, dha njewjedź naß wotßal tam horje. Twoje wobliczo pak to je twój luby ßyn Jesuß Khrystuß, ś kotrehoż wobliczа ßo nam twoja luboscź a kraßnoscź napschecźiwo ßwěcźi, w kotrymż ßy nam ßwoju wutrobu pschiwobrocźił!“

Hdyż pak nětko ś Mójśaßom rjeknjemy: „Je=li so twoje wobliczo njepońdźe psched nami, dha njewjedź naß wotßal tam horje“ — w tym ś prěnja to wusnacźe leži: tón Knjes ma pschiczźiny doscź, so njetrjebał ś nami hicź ani ßwojemu wobliczu, ßwojemu ßynej, ś nami hicź dacź. W tutej myßli je hižo Mójśaß tuto ßłowo wuprajił. Wón derje wjedźiśche, so bě lud wschitko prawo na Bożu pomoz shubił. Lědom běsche ßo Bóh w hrimanju a błyz=

ſkanju a we hłoßu teje truby na horje Sinai ſjewił, lědom běſche wón prěnje pißmiki ßluba teho ſakonja pſchipowjedźił, lědom běſche lud ßam ßwoje haj a hamjeń k nim wuprajił, a wón ßo cźežko pſchehrěſchi pſches modlenje k ſłotemu cźeleczu, a wón tón ßlub hižo ſaßo pſcheſtupi a ſazpi. „Ja widźu tón lud a hlaj, tón lud je jara ſaßakły", ajeknje Bóh k Mójſaßej, „teho dla nětk wotpuſchcź mi, ſo ßo mój hněw na nich rosſłobi a jich pożrje." A hdyž my do ſady na naſche dotalne pucźowanje hladamy, nimamy my pſchiczinu doſcź, ſ tajkim wuſnacźom pſched naſcheho Boha ſtupicź? Ssmy my teho hódni, ſo Bóh tón Knjes ſ nami dźe a naß we wobliczu ßwojeho ßyna pſchewodźuje? Kak wſchelaku hnadu a ßmilnoſcź je nam Bóh hižo wopokaſował, a kak mało dźaka je ſa to doſtał! Kak ßwěru je wón tón ßlub dźeržał kotryž je w ßwjatej kſchcźenizy ſ nami ſcźinił; kak wjele dobreho je nad nami cźinił na cźěle a na duſchi, kak huſto je w nuſy ßwojej ruzy nad nami wupſcheſtrěnej dźeržał, naß a naſchich lubych pſched khoroſczu ſakhował, ſ khoroſcźe, kiž bě naß domapytała, ſaßo wumohł, a hdyž je něſchto, ſchtož bě naſchej wutrobje lube a drohe, nam dyrbjał wſacź, — kak pſchecźelnje a luboſnje je naß troſchtował a naſche ßylſy ſetrěwał! A kak je wón pſches wſchitko, ſchtož je nam póßłał, pytał naſche duſche k ßebi cźahnycź, kak je pſches ßwjateho ducha w naſchich wutrobach dźěłał, naſche hrěchi nam wodał, wſchitke naſche khoroſcźe ſahojił, naſche žiwjenje wot ſkaženja wumohł a naß krónował ſ hnadu a ſe ßmilnoſczu! A kajki bě ſa to naſch dźak? So ßmy njeſpokojni byli ſ tym, ſchtož je nam Bóh dał, a žadoſcźiwi po ſemſkich kubłach a ßmy mało žadanja měli po njebjeſkich darach. Schtož je nam Bóh na ſemſkich wězach dał, na to ßmy ſe ſazpjenjom hladali a ßmy rjekli: „To tola zyle niczo njeje, tón a tón ma hiſchcźe wjele wjazy, temu ßo wjele lěpje dźe!" a ſchtož chzyſche nam Bóh njebjeſkich kubłow ßobudźělicź, na to ßmy ſaßo ſe ſazpjenjom hladali: „Schto dha ſ tym ſapoczńu? To mi też wjele pomhacź njemóże!" Woprawdźe my dyrbimy rjeknycź: „Ja ßwoje winy póſnaju, ty chzył je hnadnje wodacź, a k pokucźe mi ßłabemu pſches Jeſuſa móz podacź"; my dyrbimy wuſnacź: „Też my ßmy twój ßlub ſłamali, ßmy byli twjerdeje ſchije a njepoßłuſchni, ßmy ßebi pſchibohow ſhotowalj a jim ßłużili, my njejßmy hódni, ſo hiſchcźe na naß ſpominaſch!"

A tola naß tuto wuſnacźe njemóże wotdźeržecź, tu próſtwu wuprajicź: „Knjeże, dźi ſ nami! Daj ßwojemu wobliczu ſ nami hicź!" Jako něhdy naſch ſbóžnik tamnu Kananejſku žónſku wotpokaſa: „Pěknje njeje, ſo ßo dźěczom khlěb woſmje a cźißnje ßo pßam", wona jemu tak rjenje wotmolwi: „Haj, Knjeże; dha wſchak jědźa pßyczatka wot tych ßrjódkow, kiž wot jich knježich blida padaju." Tuto „Haj, Knjeże, dha wſchak" je jadro zyłeho evangelija. Haj, Knjeże — to je pokuta, dha wſchak — to je wěra. Tak też my rjeknjemy: „Haj, Knjeże, wěrno je, my njejßmy hódni, ſo ſ nami hdźež, dha wſchak — dźi ſ hnady ſ nami Jeſom Khryſta dla! Budź nam pſchitomny w luboſnym a pſchecźelniwym wobliczu naſcheho ſbóžnika a pſchewodź naß w nim!" Kak móhli też bjes njeho wobſtacź? Mójſaß wě, ſo wſchelakim nuſam, wojowanjam a ſpytowanjam napſchecźiwo dźe. K temu trjeba wón ßwojeho Knjeſa, hewak njemóże ſe ßwojim ludom ſbožownje pſches puſczinu pſcheńcź. My njewěmy, ſchto nam tuto lěto pſchinjeße; tak wjele pak wěmy, ſo ßami ſe ßwojej mozu njemóżemy wſchitko derje dokonjecź. Nam pſchińdu cźežke nadawki a dźěła, pſchi kotrychž by naſcha cźłowſka mudroſcź a ßylnoſcź, dyrbjała-li je ßama wuwjeſcź, k hanibje pſchiſchła; pſchińdu cźaßy ſboża a wjeßela, hdźež budźe naſcha wutroba lóhko khróbła, a cźaßy nuſy a ſrudoby, hdźež budźe lóhko bojaſna a njeſpokojna. Tu dyrbi naſch Bóh nam ſ wodźerjom bycź, ſo njebychmy cźaßnje a wěcźnje ſchkodowali, ale też w tutym lěcźe naſchej wěcźnej domiſnje, njebjeſkemu ßlubjenemu krajej, bliže pſchiſchli.

Duž ty, naſch luby ſbóžniko,
Khodź tuto lěto ſ nami.
Na tebje ſłoži duſcha ßo,
My nochzemy hicź ßami.
Pój, budź naſch wodźeŕ luboſny,
Dha derje, ſbóžnje póńdźemy.

Hamjeń! Mrózak-Hrodźiſchczańſki.

Ssněhowy mjecźel w Ruſkich ſtepach.

Hdyž běch hiſchcźe mały pachoł, poběhowaſche mje ſyma, hdyž něſchto wo ruſkej ſemi ßłyſchach. Myßlach ßebi, ſo je to wulka krajina bjes mjeſow połna loźu a ßněha.

Tole mějeſche ßwoje pſchicźiny. Jako hólz bych rady poßłuchał na powjedańcźka ßwojeho dźěda, kotryž běſche pod Napoleonom ßobu na wójnje pobył hacź pſched Moſkowſkimi wrotami a běſche widźał, kak běſche ßo „ßwjata Moſkwa" ſ wohnjom ſaniczińka. Wón by nam powjedał, hdyž běſche pola naß pſchaſa. A je temu dźiw, hdyž je nam jenož wo ſtrachach a wo ßurowej ſymje powjedał, kotraž w tamnej krajinje knježeſche? Wón dźě běſche dowoptał, kak ßurowa je ruſka ſyma!

Hdyž ßo pak na krajnej kharcźe roshladaſch, ßo bórſy dohladaſch, ſo ma ruſka pſchi ßwojej hoborſkej wulkoſcźi też krajiny, kotrež ſ cźopłej Italſkej pod ßamej runoſczu leża a dyrbja teho dla też podobnje cźopłe bycź. To ßu tamne krajiny wokoło cźorneho morja. Bohu žel ßu to pak ſ wjetſcha jara njepłódne ſtepy, w kotrychž je w lěcźe horzota, niz kaž w Italſkej ale kaž w Afrizy. W ſymje pak howri tam wětr ſe ßněhowym mjecźelom po runinje, ſo je to woprawdźity ſtrach.

Alexander Puſchkin (1799—1837), jedyn ſ najßławniſchich ruſkich ſpißacźelow a dobry ſnajeŕ ruſkeho kraja a luda, wopißuje nam ßněhowy mjecźel w južnoruſkej runinje takle:

. . . Bližach ßo k měſtu, do kotrehož chzych. Koło wokoło mje běſche ſrudna puſcźina, kotraž běſche ſ hórkami a dolinami pocźehnjena. Wſchitko běſche ſe ßněhom pſchekryte, a ßłóncźko bě ßo hižo ſkhowało. Naſcha kibitka jědźeſche po wuſkim pucźu, abo je-li chzu prawje prajicź po kolijach, kotrež běchu burſke ßanje wujěłe. Na dobo hladaſche pohoncź kedźbliwje na ſtronu a ßebi cźapku ſcźahnywſchi, wobrocźi ßo ke mni, prajo:

„Knjeże, njeporucźiſch, ſo ßo wrócźimoj?"

„Cźeho dla też to?" woprašchach ßo.

„Wětſik ſapocźnje, ſpadany ßněh honicź", wotmolwi wón.

„Nó, ſchto wo to?" prajich.

„To je ſłe ſnamjo, knjeże! A nětko pohladaj hakle ras tamle!" powjedaſche dale a pokaſa ſ kſchudom k ranju.

„Njewuhladam niczo, hacź jenož běłu runinu a jaßne njebjo", wotmolwich.

„Tamle, tamle, tale mróczałka!" ſawoła wón.

Wuhladach woprawdźe na njebju běłu mróczel, kotruž bych mohł ſa daloku hórku měcź, hdyž tam dléje hladał njebych.

Pohoncź mi rospowjedaſche, ſo tale mróczałka ßněhowy mjecźel wěſchczi. Běch hižo wo ßněhowych mjecźelach w ſtepje powjedacź ßłyſchał a wjedźach derje, ſo tajke wichory druhdy woſy a ßanki do zyła ſawěju.

Ssabelicź, mój ßłużobnik, běſche ſ pohonczom jeneje myßle a radźeſche mi też, ſo bychmy ßo ſawróczili. Ja pak mějach nadźiju, dokelž wětr tola zyle ßłabje dujeſche, ſo hiſchcźe ſa prawy cźaß do pſchichodneje ſtazije dojědźemy. Teho dla pſchikaſach, ſo by pohoncź konjom bóle ſtupacź dał. Pohoncź honjeſche konje, hladaſche pak ſtajnje k ranju. Ssněžk ſapocźa pſchelětowacź; bórſy pak padaſche ßněh ßylniſcho. Wichor howrjeſche, a bórſy padaſche ßněh tak huſty a běſche tajki ßněhowy mjecźel, ſo niczo wjazy pſched wocźomaj wuhladacź njemóżachmy.

„Hlejcže, knježe!“ ſawoła pohoncž, „nětko je naß njeſboże dokhwatało; ßněhowy wichor tu je!“

Pohladach won ſ kibitki: wſcho běſche jena cžěmnoſcž a ßněhowa měſcheńza. K temu howrjeſche wětr tak hroſnje, ſo ßo mi ſdaſche, ſo je ßo hroſny hobor wupuſchcžił, kotryž ßo na ßwojeho njewobrónjeneho njepſchecžela wali. Sſněh ſawějeſche mje a Ssabelicža bóle a bóle; konje móžachu jenož pomaku dale, a bórſy woſtachu ſtejo.

„Cžeho dla dale njejědžeſch?“ woprašchach ßo ßwojeho pohoncža.

„Kak dha chzu jěcž, hdyž njewěm, hdže jěcž mam?“ džeſche pohoncž, ſe ßanjow dele lěſo. „Pucža tu nimaſch, a koło wokoło je cžma.“

Sapocžach na njeho ßwaricž. Tola Ssabelicž jeho ſakitowaſche a dżeſche hněwny ke mni:

„Cžeho dla njejßy pſchikaſał, ſo bychmy ßo wrócžili, knježe! By ßo tola radſcho w korcžmje cžaja napił a ły ßo tam ſwotpocžował hacž do ranja. Mjes tym by wichor wocžichnył, a my bychmy bjeſe wſcheho ſadžéwka dale jěli.“

„Hdže po prawym tak khwataſch? Cžiniſch, kaž by na ßwój kwaß jěł.“

Ssabelicž mějeſche prawje; tola ſchto ßebi chzyſche?

Sſněh ßajeſche a wějeſche dale, a pódla ßanjow poſběhny ßo bórſy wulka wějenza. Konje ſtejachu a pówěſchachu hłowu, a ſyma jich dyß a dyß mjetaſche. Pohoncž dżèſche wokoło ßanjow wokoło a porjedżeſche konjazy grat, dokelž lěpſcheho ſa dżěło njemějeſche. Ssabelicž bórcžeſche nješchto do ßwojeje brody. Ja pak roshladowach ßo do wſchěch kónzow ßwěta, ßo nadžějo, ſo tola něhdże ßebi cžłowſki ſtatok a pucž wuhladam. Widżach pak jenož cžěmniſche kromy wějenzy; dale niczo. —

Na dobo wuhladach nješchto cžorne. „Hejda, pohoncžo“, ſawołach, „ſchto je tam to cžorne?“

Pohoncž tam pohlada, hdżež běch pokaſał, a ſaßo na wós ſaléſywſchi dżeſche:

„Bóh wě, ſchto je, knježe! Wós to njeje, ſchtom to też njeje, tola ſda ßo mi, ſo ßo hiba. Dha je to wjelk abo cžłowjek!“

Pſchikaſach jemu, ſo by tam dojěł, hdżež to njeſnate cžorne běſche, kotreż ßo nam też bliżeſche. Po něhdże dwěmaj mjeńſchinomaj ßo ſetkachmy.

Běſche to cžłowjek.

„Hejda luby pſchecžełło!“ ſawoła pohoncž na njeho, „njewěſch, hdże je pucž?“

„Tu je pucž!“ wotmolwi zuſy muž. „Steju na twjerdej ſemi; ale ſchto to wſcho pomha.“

„Poßłuchaj, mużiko!“ prajich jemu, ßy ty tudy ſnaty? Njemohł mje hacž do pſchichodneje korcžmy dowjeſcž?“

„Snaju tule krajinu“, dżeſche wón, „prěki a po dłu“ ßym ju pſchehanjał, ſ woſom a pěſchi; tola kak lóhko móżeſch pſchi tajkim wjedrje pucž ſmylicž! Lěpje je, ſo tu woſtanjeſch a wocžakaſch, doniž ßo njeje wichor ſměrował a njebjo ßo rosjaßniło: potom wam Boże hwěſdy pucž pokaſuja.“

Dokelž běſche wón tak ſymneje krwě, doſtach nowu nadżiju. Běch ßo hižo rosßudżił, ſo dyrbju dżenßa pod hołym njebjom pſchenozowacž, woßrjedž južnoruſkeje ſtepy. Na dobo ſaléſy zuſy na wós a kaſaſche pohoncžej:

„Bohu budž dżak! Njedaloko wot tu je cžłowſke wobydlenje; ſcžehń konje na prawizu a jědž ſchtož jenož móżeſch!“

„Cžeho dla dha dyrbju konje na prawizu ſcžahnycž?“ woprascha ßo pohoncž hněwnje, „hdże dha žaneho pucža widżiſch?“

Sdaſche ßo mi, ſo ma pohoncž prawje; teho dla wobrocžich ßo k zuſemu a prajich;

„Sawěſcže, kak wohł to wjedżicž, ſo je tu bliſko cžłowſke wobydlenje?“

Mużik roſpowjedaſche: „Wětſik duje ſ tehole kuta, a mi ſa kurom wonja; po tajkim je tamle něhdże cžłowſke wobydlenje.“

Mudra hłowcžka a dobra cžuchawa tehole cžłowjeka ſbudżowaſchtaj moje ſpodżiwanje, a teho dla pſchikaſach pohoncžej, ſo by tam jěł, hdżež běſche zuſy pokaſał. —

Konjom běſche cžežko, ſo ßo pſches hłuboki ßněh ſdobywachu, a teho dla jědżiſche kibitka jenož pomaku. Pak ſajědżechmy na wějeńzu, pak do někajkeje dżěry, ſo ſ jeneho boka do druheho ſětachmy, kaž bychmy w ßurowym wětrje w łódźi po morju jěli.

Sawalich ßo twjerdże do mojeho kożucha, a pſchi wichorowym howrjenju a pſchi kolebanju ßanjow běch ſkónczńje wußnył, ja dżě wjedżach, ſo běch wulkemu ſtrachej wucžeknył a ſo běſche hoſpodliwa tſěcha pſchede mnu.

(Pokracžowanje.)

Schto je twoja duſcha winojta?

Po F.

Duchowny Funka w Bremenje je ſaßo rjanu duchownu knihu ſ napißmom „Ty a twoja duſcha“, wudał. My ßmy hižo w ſańdżenych lětnikach jeho duchapołne hłuboko ſacžute rospominanja lubym cžitarjam poſkiczeli a chzemy też ſ tutych nowych knihow jim wſchelake podacž. Jeho hłuboke myßle wſchak ßu ſ dżěła cžežſcha duchowna zyroba, ale my ßmy teje nadżije, ſo budże wona mnohim naſchim cžitarjam witana, kotſiž ßo rad do hłubokeho rosmyßlenja a rospominanja potajnſtwa naſcheho duchowneho žiwjenja podadża.

I.

Jene ſ tych najſnacžiſchich ßłowow, kotreż je naſch ſbóżnik poręcžał, je to, kotreż Mat. 16, 26 cžitamy: „Schto pomha cžłowjekej hdy by wón runje zyły ßwět dobył a pak na ßwojej duſchi ſchkodował? Abo ſchto móże cžłowjek k wumoženju ßwojeje duſche dacž?“ Ja ßebi myßlicž njemóżu, ſo móże jedyn myßlazy cžłowjek bycž — wſcho jene, hacž je kſcheſcžijan abo póhanſki, žid abo muhamedanſki, — kotrehož tole ßłowo njehnuło a ſ najmjeńſcha k někajkemu rosmyßlenju njepowabiło? To je ßłowo, kotreż ßo pſches ßwoju ſnutſkomnu móz wěrnoſcže wěſcže na duſchi wopokaſuje — na tej duſchi, kotraž wěrnoſcž chze. W nim leži mózne napominanje k pokucže, runjež po ßłowach ani wo hrěchu a pokucže nihdże rěcž njeje.

Hhdy by jedyn ſ wěcžnoſcže won knihi pißacž mohł, ſchto je tole ßłowo bjes wſchelakim ludom ſkutkowało wot teho cžaßa, ſo je jo tón Knjes w ßwojim cžaßu wurěcžał, kajke bychu to knihe byłe! To bychmy my hnujaze powjeſcže wo tajkich ludżoch ßłyſcheli, kiž běchu na tym, na ſtraſchne a bjesbóżne pucže pſcheńcž; a hlaj, duž jim tole ßłowo napſchecžiwo ſtupi, kaž cžichi napominazy duch a woni po wopacžnym pucžu dale njemóżachu! My bychmy ßłyſcheli wo tyßazach, kotſiž ßu wulke wuſpěchi na ßwěcže měli, — wulke wobßedżenſtwo, bohate ſboże w ßwójbje, wulke pocžeſcženja, — a woni běchu we wulkim ſtraſche, ſo bychu ßwět lubowali a hordźi byli; duž běſche ßwěrny cžłowjek a dobry duch Boži, kotryž jich na to ßłowo dopomni a woni ſ naſtróženjom do tych hłubinow ßo dohladachu, kiž pſched nim leżachu, a woni ßo ſhrabachu.

Haj, někotry je wěſcže też bjes naſchimi cžitarjemi, kotryž mohł ßam ſ naſhonjenja ßwojeho žiwjenja wſchelake hnujaze wo mozy tuteho ßłowa teho ſbóżnika powjedacž!

To ßłowo pak hiſchcže woßebite ſrosumjenje doſtanje pſches to ſwißowanje, w kotrymž ſteji. Schtóž bibliju ſnaje, wě na cžož ja dżiwam a cži, kotſiž 16. ſtaw Mateja wot 13. ſchtucžki kedżbliwje cžitaja, też ſrosymja, na cžo ßebi pomyßlu. Jeſuß běſche ßwojich wucžomnikow do wulkotneje, ale też ßamotneje doliny pola Jeſareje Philippi dowjedł. Prěnje praſchenje, kotreż wón tam w ßamotnoſcži jim ſtaji, běſche: „Schto praja ludżo wote mnje, teho cžłowſkeho, ſo ja ßym?“ — To je kaž praſchenje, kotreż młodżenz na młodu holzu ſtaji, kotruž w cžichej wutrobje hižo dołho lubuje a nětko pſchińdże ta ważna hodżina a to wulke praſchenje: „Ssy mi ſrosymiła? a lubujeſch ty mje?“

A tón ſbóżnik dobre naſhonjenje cžini. To „haj, ja tebje ſnaju, ja tebje lubuju!“ ſaklincži ſ makeje młodeje woßady, kiž je jeho njewjeſta. A w rože Pětrowym ſahorjeny wuras namaka: „Ty ßy Khryſtuß, teho žiweho Boha ßyn! — A duž tebi naſcha wutroba a žiwjenje zyle ßłuſcha“ — cžiſche ta myßl wuklincži. A Jeſuß pokhwali Pětra a ßwój ßwjaty ſygl na tónle ßlub ſtłócži.

Tak daloko je wſchitko rjane a lubośne. Ale runje nětko, hdyž běſche jim w tym wjeßełym wuſnacžu jeho zyła kraßnoſcž wotkryta, nětko, hdyž ßo jim pſchichod ßwěcžeſche, kaž ženje prjedy — nětko runje ſapocžnje wón powjedacž wo ßwojej krwawnej ßmjercži na kſchižu! „Tak dale dże ſ Khryſtußom, ſ tym ßynom teho žiweho Boha.“

Cži wucžomnizy ßo naſtróża woßebje Pětr. Jemu je kaž njewjeſcže, kotraž je ßo runje ſe ßwojim lubowanym ßlubika, a nětko wón jej na dobo praji, ſo dyrbi wón do najžałoßniſcheho a najſtraſchniſcheho wojowanja cžahnycž.

Ně, to ſnjeſcž njemóżeſche. Duž ßebi wón to ſwěri — wón, kotrehož běſche tón ſbóżnik jeho wuſnacža dla tak poſběhnył. Haj, wón móżeſche ßebi to ſwěricž a duž ßebi też woprawdże ſwěri,

jeho wróčžo džeržečź: „Bóh cźe ſwarnuj, to ßo cźi njeſtanje“. — Ale kaž derje běſche to ßłowo myßlene, tak njeprawe běſche tola w Jeſußowymaj woczomaj. Se wſchej krutoſczu wón tu „dobru radu“ wotpokaže. Haj, Pětr dyrbi ßo ſatan mjenowacź dacź, dokelž kſchiž ſazpiwa. A niz jenož to. Ně ſe wſchej wěſtoſczu tón ſbóžnik to žadanje wupraji, ſo też cźi, kiž chzedźa ſa nim hicź, pſched kſchižom tſchepjetacź njeßmědźa. „Chze-li ſchtó ſa mnu pſchińcź, tón ßam ßo ſaprěj a wſtui ßwój kſchiž na ßo, a pój ſa mnu. Pſchetož ſchtóž ßwoje žiwjenje chze ſkhowacź, tón budźe to ßame ſhubicź; ſchtóž pak ßwoje žiwjenje ſhubi moje dla, tón budźe to ßame namakacź. — A potom pſchińdźe to ßłowo: „Schto pomha cźłowjekej hdy by wón runje zyły ßwět dobył a pak na ßwojej duſchi ſchkodował? Abo ſchto móže cźłowjek k wumoženju ßwojeje duſche dacź?“

Bjes dwěla chze tón ſbóžnik tym, kotſiž tehdom a dźenża ſa nim khodźa, prajicź: Waſche myßle ßo wobrocźa na dobre a wjeßele dny w nětcźiſchim cźaßu, na dobycźe w ßiwěcźe a ſboże. S tym pak wy pokaſacźe, ſo hiſchcźe w błudach khodźicźe. Mudry je tón ßam, kotryž na to myßli ßwoju duſchu wobarnowacź, kotryž chze ßwoju duſchu polěpſchicź. Hdyž je duſcha ſhubjena, je wſchitko ſhubjene. Potom žane wumoženje a žana pomoz wjazy njeje. Je-li pak duſcha Bohu poßwjecźena, potom ßo pſchichodna kraßnoſcź derje ßama wot ßebje namaka (ſchtuczka 27). Duſcha je wjazy dyžli zyły ßwět.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

Runjež ßmy hižo někotre krocźele do nowcho lěta nuts cźinili, wone tola hiſchcźe cźěmne pſched nami leži jako njeſnaty kraj, do kotrehož kóždy ſ tym ſtyſknitym praſchenjom ſtupa: ſchto budźemy w nim namakacź? ſchto na naß a naſch lud w tym nowym lěcźe cźaka? Hdyž wſchak ßu tu khwilu wuhlady na měr ſe ßußodnymi ludami Bohu budź dźak dobre, dyrbimy tola ſ cźežkej wutrobu na ſrudne wobſtejnoſcźe naſcheho ſnutskowneho ludoweho žiwjenja hladacź ßo praſchejo: Schto ſ teho budźe? Tajkale rostorhanoſcź a njejednota w naſchim wulkim wótznym kraju. Na jenym boku hordoſcź a na druhim njeſpokojnoſcź. Sozialdemokratija w naſtróžazej měrje roſcźe. W Hamburgu pſchezo hiſchcźe ſtrajk dźěłacźerjow w pſchiſtawach, pſches ſchcźuwanje ſozialdemokratow naſtaty, ßo ſměrował njeje. A hdyž wſchak w naſchim ßerbſkim ludu wo tutej kažazej mozu tak wjele njepytnjemy, hladajmy ßo, ſo tón jěd ßo też do naſcheho luda ſažrał njeby. Haj, cźaß je khutny! Naſchi ſtari ludźo ſe ſrudnej wutrobu ßebi wróčźo žadaja do ſtarych dobrych cźaßow. Ale budźa ßo wrócźicź? Dyrbimy bjes nadźije ſ profetu ſdychowacź: Njeje w Gileadźi žana žałba? Njeje tam žadyn lěkaŕ? Cźeho dla ta dźowka mojeho luda njeje ſahojena? Naſch lud dyrbi ßo ſaßo wrócźicź k Bohu w prawej bohabojaſnoſcźi! Pſchetož to je khoroſcź, ſo je lud wot Boha ßo wottorhnył a chze w ßamopaſchnoſcźi ßwoje pucźe khodźicź, ſo je ßwoju wutrobu ßwětej wotewrił a w nim ßwoje ſpokojenje pyta. Ach ſo by naſch lud ſaßo wopuſchcźił te ſtudnje, kiž ßu dźěrawe a wody njedźerža a ßo wrocźił k temu žiwemu žórku, potom też nowa móz, nowa nadźija, nowa ßylnoſcź a ſpokojnoſcź ßo nuts žórli do naſcheho ludoweho žiwjenja — a nowa jaßnoſcź wyſche pſchichoda ßo błyſchcźi. Bóh daj k temu ßwoju hnadu.

S wulkej radoſczu ßmy te dobrowólne dary lubych Sserbow ſa wbohe armeniſke ßyroty pſchijimali. Woßebje hody ßu ſaßo bohaty pſchinoſchk ßmilneje luboſcźe ſa te wbohe woßyrocźene dźěcźatka ſ naſchich ßerbſkich domow pſchinjeßłe. A njedyrbjał ßo kſcheſcźijan, kotryž ſe ßwojimi dźěcźatkami pod rjanym hodownym ſchtowom ßwoje hody ßwjecźi, na tele dźěcźi dopomnicź, kotreż ßu też hiſchcźe poßledne hody w ſtarſchiſkim domje wjeßele ßwjecźiłe a nětko wopuſchcźene w ßwěcźe ſteja, hdyž ßobukſcheſcźijenjo ßo nad nimi njeßmila. Mały dźěl je hacź dotal pſches ßmilnoſcź kſcheſcźijanow wukhowanych, tola wjetſchi dźěl hiſchcźe žedźiwje cźaka! Pſches te dotalne dobrowólne dary naſchich lubych Sserbow je móžno, ſo nětko někotre ßyroty najprjedy na 1 lěto — ßami na ßo wosmjemy, t. r. wone ßo na ßmilne dary naſchich Sserbow w ßyrotowjach pſchiwoſmu a ſaſtaraja. Duž móžemy naſchim Sserbam wo žiwjenju tutych ßyrotow powjedacź a budźe to wěſcźe naſchim lubym cźitarjam hnujaze, hdyž wo tych ßyrotach ßłyſcha, kotreż ßmilna luboſcź naſcheho ßerbſkeho luda ſaſtaruje.

Próſtwa wo Boże žohnowanje pſchi ſpočžatku noweho lèta.

Hłóß: Wjeßel ßo, o moja duſcha.

Žohnuj, Wótcźe, moju duſchu,
Žohnuj ju pſches Khryſta krej,
Žohnuj, ſchtož cźi pſchiporucźu,
Žohnuj mje na cźěle też,
Žohnuj myßle, wutrobu,
Žohnuj w ſbožu, w njeſbožu,
Žohnuj w žiwjenju, hdyž mrěju,
So tam w njebju herbſtwo ſuěju!

Žohnuj, Jeſu, naß tych ßwojich,
Žohnuj naß Bóh — cźłowjeko,
Žohnuj wulkich, žohnuj małych,
Žohnuj pſches ßmjercź twoju wſcho,
Žohnuj wſchěch, kiž wukupi,
Žohnuj, kiž ßu kſchcźeni cźi,
Žohnuj, hdyž do dźěła dźemy,
Žohnuj też, hdyž wotpocźnjemy!

Žohnuj, ßwjaty ducho, w ßwěrje,
Žohnuj wſchěch, kiž roßßwětliſch,
Žohnuj w wjeßelu a w wěrje,
Žohnuj wſchěch, kiž wußwjecźiſch,
Žohnuj, kiž ßo bědźa tu,
Žohnuj ſchtundu poßlednju,
Žohnuj naß na naſchim kónzu,
Žohnuj, hdyž dom dźemy k ßłónzu!

Žohnuj, Wótcźe, ßyno, ducho,
Žohnuj, kiž my twoji ßmy,
Žohnuj naß, k nam nakhil wucho,
Žohnuj kraļa proßymy,
Žohnuj też naſch lud a kraj,
Žohnuj, pod twój ſchkit jón ſtaj!
Žohnuj wſchitko, ſchtož my mamy,
Sa to dźak cźi ſaſpěwamy!

Ernſt Helaß.

Daliſche dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

ſ Hodźijſkeje woßady:

wot jeneho	—	hr.	30	np.	=	—	hr.	30 np.
wot tſjóch po	—	„	50	„	=	1	„	50 „
wot dwanacźoch po	1	„	—	„	=	12	„	— „
wot ſchtyrjoch po	1	„	50	„	=	6	„	— „
wot ſchtyrjoch po	2	„	—	„	=	8	„	— „
wot jeneho	2	„	50	„	=	2	„	50 „
wot woßmjoch po	3	„	—	„	—	24	„	— „
wot jeneho	4	„	—	„	=	4	„	— „
wot dweju po	5	„	—	„	=	10	„	— „
wot jeneho	10	„	—	„	=	10	„	— „
wot jeneho	30	„	—	„	=	30	„	— „

Po tajkim wot 38 woßobow hromadźe 108 hr. 30 np.

S Noßacźiſkeje woßady 80 hr. — np.

S Budeſcźanſkeje woßady:

A. M. ſ Cźornych Noßliz 3 hr.
M. K. ſ Budeſtez 2 „

hromadźe 5 hr. — np.

S Budyſchinkſkeje woßady:

Jan Fricźa w Budyſchinku 1 hr. — np.
Auguſt Schcźěpan w Budyſchinku 1 hr. 50 np.

hromadźe 2 hr. 50 np.

Wſcho hromadźe: 195 hr. 80 np.

Najwutrobniſchi dźak ßmilnym wutrobam!

J. Gólcź, faraŕ.

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcź w Budyſchinku; ßoburedaktor: faraŕ Mrósak w Rychwałdźe.
Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bomhaj Bóh!

Cžiſło 3.
16. januara.

Lětnik 7.
1897.

Hſerbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihicźiſchcźerni w Budyſchinje a ßu tam doſtacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 nw.

2. njedźela po tſjóch kralach.

Fil. 4, 13.

Njedźela po tjóch kralach abo po Khryſtußowym ſjewjenju dopomni naß na to, kak je ßo něhdy kraßnoſcź naſcheho ſbóžnika w jeho ßłowach a dźiwach ſjewiła, a kak ßo wón hiſchcźe nad ßwojimi wuczobnikami pſchekraßnjuje, ſo ßo też ſ nich wěſta jaßnoſcź, bójſke ßwětło a žiwjenje ßwěcźi. So je tón Knjes woprawdźe w tych ßwojich mózny, ſa to naſch tekſt ßwědcźi. S kajkej khróbłoſcźu tu ßwjaty Pawoł wuſnaje: „Ja wſchitko mózu pſches teho, kiž mje poßylni, to je pſches Khryſtußa!“ My tola Boha ßameho wſchehomózneho mjenujemy. Njeſda ßo, kaž by chzył ßebi tón japoſchtoł něſchto runeho pſchizpicź, kaž chzył prajicź: „Też ja ßym wſchehomózny?“ Wón rěcźi wſchak wo tajkej wſchehomozy, kotraž wot Khryſtußa wukhadźa, kotraž ßo na Khryſtußa ſałožuje, tola pak wo wěſtej wſchehomozy, kotruž jako kſcheſcźijan ma. Ssměmy też my tutemu Pawołemu wuſnacźu zyle a wjeßele pſchihłoßowacź? Bóh daj, ſo móhli na to wſchitzy haj a hamjeń wotmolwicź, hdyž ßmy myßl tuteho ßłowa prawje ſroſymili.

Kſcheſcźijan móże wſchitko.

1. Tuto ßłowo njecha prajicź, ſo móże kſcheſcźijan wſchitko móžne. Ženje Pawołej njeje do myßlow pſchiſchło, prajicź chzycź: „Pola Boha njeje žana wěz njemóžna, pola mje też niz.“ Ně, kſcheſcźijan njemóże wſchitko móžne; kſcheſcźijanſka wěra njepſchewobrocźi njemóznych cźłowjekow do wſchehomóznych bohow, njeroſlemi mjeſy, kotreż ßu kóždemu ſtworjenju ſtajene. Jedyn drje móże wjazy hacź druhi, a jedyn kſcheſcźijan dokonja wjazy hacź druhi; ale žadyn njemóże wſchitko, a wſchitzy hromadźe njemóża wſcho móžne. Boża móz nima žaneje mjeſy, ale cźłowſka móz ma jara wjele mjeſow. Pawoł móżeſche wjele wjazy hacź my, wón běſche wuhotowany ſ mozu, dźiwy cźinicź, wón je khorych wuſtrowił a morwych ſbudźił; ale kół, jemu do cźěła daty, wón njemóżeſche wotbycź a wón ßo tuteje ßwojeje ßłaboſcźe poniżnje wuſnaje. Schtó mjes nami nima też žaneho koła w ßwojim cźěle a tyßaz kołow wokoło ßo, kotreż njemóże wotſtronicź! Móz naſcha dobycź njemóże, my ßmy ſ njej jara ßłabi.

Ně, wſcho móžne kſcheſcźijan njemóże, ale wón móże wſchitko, ſchtoż je jemu nuſne a potrěbne. Sswjaty Pawoł je wo tym rěcźał, ſo je nawuknył, w kajkichžkuliž wobſtejnoſcźach też je, ßebi dacź doſcź bycź; ſpokojnoſcź jeho wutroby njewotwißuje wot wužiwanja tych abo tamnych kubłow, ale kaž Bóh jeho wjedźe, tak je jemu prawje. Ja móžu wſchitko, to chze prajicź, ja móžu ßo do wſcheho podacź, wſchitko ſnjeſcź, wſchitko pſchecźerpicź, ſchtoż mój Bóh mi ſcźele.

A hlaj, to woprawdźity kſcheſcźijan pſchezo hiſchcźe nawuknje. Spodoba=li ßo Bohu, ſo ma wón khudy bycź: derje, kſcheſcźijan móże też khudy bycź; wón njemorkoze, ſawiſcź jeho do njeměra njeſtaji, wón njeſadwěluje, ſ pobožnym podacźom ßo wón Božim pucźam podcźißnje a wukupuje cźělnu khudobu k duchownej khudobje a k ſbóž=

noſczi ßwojeje duſche. Chze=li Bóh, ſo ma kſcheſczijan bohaty bycź: derje, wón móże też bohaty bycź; wón ßo njeposběhuje, ßo njehordźi, też ßwoje punty njeſahrjeba, ale knjeſej zyrkwje hołduje ſe ſłotom, ſ wyruchom a ſ maru, wón wopokaſuje ßmilnoſcź wudowam a ßyrotam a cźini ßebi pſchecźelow ſ njeprawym mammonom. Scźele=li Bóh khoroſcź a bědnoſcź: derje, kſcheſczijan móże też bědny a braſchny bycź; jemu horjo, kiž ßo nad nim wopokaſuje, ßo njeſda zuſa wěź bycź, wón ßo njeſtróži, hdyž jeho cźerpjenje dołho traje, wón ßo njehordźi ſe ßwojej cźěßnoſczu, jako by woßebity martraŕ był, ale ßo troſchtuje: „Hacž runje naſch ſwonkowny cźłowjek ßo ſkaſy, wſchak tón ſnutskowny ßo wote dnja do dnja wobnowi.“ Chze=li Bóh, kſcheſczijan móże też ſtrowy bycź a ßwoju cźiłoſcź nałożicź po Božej woli; wón ßwoju ſtrowoſcź njepodrěwa pſches wrótne žiwjenje, ale ßwoje mozy nałožuje w pocźe ßwojeho wobliczа k ßłužbje ßwojeho Boha a k lěpſchemu ßwojeho bližſcheho a ſtajnje ßebi rospomni: „Njewěſch, ſo Boža dobrocźiwoſcź cźe k pokucźe wjedźe?“ Druhe je žiwjenje muža a druhe je žiwjenje žónſkeje; hinaſche je žiwjenje w ſjewocźeńſtwje ſ dźěcźimi a dźěcźidźěcźimi a hinaſche w domach bjes dźěcźi; hinaſche je žiwjenje w mandźelſtwje a hinaſche je žiwjenje nježenjenych; nadawki a ſaczuwanja młodych ßu hinaſche dyžli wobſtarnych: ale kažkuliž ßo w žiwjenju ſchlachcźi, kſcheſcźijan móże wſchitko, móże ßo do wſcheho podacź, móże wſchitko bracź, kaž Bóh chze, wſcheho parowacź, kaž Bóh chze, wſchitko ſnjeſcź, kaž Bóh chze, wſchitko k wěcźnemu žiwjenju nałożecź, kaž Bóh chze. To je ta ſpodźiwna wěź, kotruž ma wěrny kſcheſcźijan.

2. Ja móžu wſchitko, praji tón japoſchtoł a pſchiſtaji: pſches teho, kiž mje poßylni, to je pſches Khryſtußa. Bjes tuteho pſchiſtajenja by tamne ßłowo było horde, hroſne, ale nětko je wone ponižne, dobre ßłowo, kotreż praji: Kſcheſcźijan njemóże niczo ßam wot ßebje, ale wſchitko ſ Khryſtußoweje mozy, kaž piſane ſteji: „Khryſtuß je tón winowy pjeńk, my ßmy te hałoſy“, a ſaßo: „S jeho połnoſcźe ßmy my wſchitzy brali hnadu ſa hnadu.“

Se ßwojeje mozy nichtó njemóże cźinicź, ſchtož dyrbi. Jich wjele to ani nochze, jim njeje Boža wola njebjeſke kraleſtwo, ale jich ßamßna cźłowſka wola, ſ cźimž pak ßo ßami ſjebaju. Ale też tamni nadobniſchi cźłowjekojo, kotſiž ſe wſchej prózu ſa tym ſteja, ſo njebychu po ßwojej, ale po Božej woli khodźili, njemóża to dokonjecź, pſchezo ſaßo dyrbja to ſrudne ſhonjenje cźinicź, ſo tón hrěch, kiž ßo naß twjerdźe dźerži, nam njemóžne ſcźini, we wſchitkich wobſtejnoſcźach bohabojaſne žiwjenje wjeſcź. Kak je Luther jako mnich w klóſchtrje ßo prózował, ſe ßylſami, ſ próſtwami a ſ poſcźenjom pobožny cźłowjek bycź na ßwoju ruku, ale kak mało je ßo to jemu po jeho ßamßnym wuſnacźu poradźiło!

Chzemy=li móź, ſchtož dyrbimy móź, dyrbi wſchehomózny Bóh nam móź k temu ſpožcźicź pſches Jeſom Khryſta, naſcheho Knjeſa. W žanym druhim njeje ſbóžnoſcź, khiba w nim; wón ßamlutki je nam ſcźinjeny wot Boha k mudroſcźi a k prawdoſcźi a k ßwjecźenju a k wumoženju. Wón je do ßwěta pſchiſchoł, hrěſchnikow ſbóžnych cźinicź, tych wumoženych hrěſchnikow chze wón pak też ſ mozu poßylnicź po ſnutsknym cźłowjeku, khmanych ſcźinicź k pobožnemu žiwjenju a ſkutkowanju, k pſchewinjenju ßwěta, kiž je wokoło naß tak też w naſchej wutrobje. Kſcheſcźijan móże wſchitko, hdyž ma Khryſtußa, a njemóże niczo, hdyž jeho nima; jenož w nim leža korjenje naſcheje duchowneje mozy, jenož pſches móź jeho ßylnoſcźe my wſchitko ſamóžemy.

Poßylmy ßo, lubi bratſja, w tym Knjeſu a w tej mozy jeho ßylnoſcźe, ſo bychmy móhli wſchitko derje dokonjecź a wobſtacź.

Hamjeń!

Mrózak=Hrodźiſchcźanſki.

Pſchekupz a ryczeŕ.

I.

Pſchekupz.

Běſche něhdźe w lěcźe 1400.

Holu ßmudźachu cźopłe pruhi lětnjeho popołdniſcheho ßłónza a ſchkrějachu ſ khójnow žiwizu. Daloko a ſchěroko po holi pjelnjeſche žiwizowa wóń holiny powětr.

Po wuſkej, ſchmotawej dróſy, kotraž pſches holu dźěſche, jědźichu někotre wulke tworowe wozy ſ płatowymi krywami. Pſched nimi a ſa nimi jěchachu něhdźe pjatnacźo jězdni w želeſnych kabatach a želeſnych kłobukach na hłowje.

Dale prědku jěchaſche ßamlutki jězdny w lóhkej lětnej draſcźe, jenož ſ mjecźom wopaßany. Sa nim běžeſchtaj dwaj wulkaj pßaj, ſpróznaj wot dalokeho pucźa. Těho dla pówſcheſchtaj też trochu kóždy ßwoju hłowu.

Nichtó ßo njerosrěcźowaſche. Jenož pohoncźojo pohonjachu cźaſto ßwoje konje. Na dobo poſběhnychu pßy ßwój nóß a cźuſchlachu do powětra. Potom běžachu ſchcźowkajo po dróſy dale, doniž njepſchińdźichu k rěcźzy, kotraž pomału po pěſkojtej hrjebi dale běžeſche. Prěni jězdny kedźbowaſche khroble na pßy; potom wobrocźi ßo a dźěſche a ſawoła na ßwojich towaŕſchow: „Měnju, ſo budźe nam witane, hdyž ßo tu trochu wuwotpocźujemy a ßo cźerſtweje wody napijemy po jězbje w tajkej horzocźe; duž dha ſaſtańmy!“

Jězdni ſkocźichu ſ konjow dele; pohoncźojo wupſchahnychu konje, wſachu pſchipowßnjene bowy ſ woſow, ſo bychu konje napowali. Jedyn wſa zynowy karancźk ſ woſoweho kaſchcźika, doběža ſ nim k rěcźzy a poda jón, ſ cźerſtwej wodu napjelnjeny, temu, kotryž běſche njewobrónjeny a kotryž běſche ßo pſchi pucźu pod ſchtomy do khłódka wupſcheſtrěł.

„Tu, radny knjeſo, napicźe ßo! To je jaßna, cźerſtwa woda, kotraž ßo tu žórli, a žana ſtudźeń wam ſawěſcźe lěpſcheje njeſkicźi!“ dźeſche, jemu poßłužo.

„Měj dźak, Matyjo“, wotmolwi tón, karancźk wody wupiwſchi, „a ſawěſcźe, po tak dołhim pucźu tajka wodźicźka dwójzy derje ßłodźi! Naſcha luba knjeni myßli ßebi ſawěſcźe, ſo ßmy hiſchcźe w Budyſchinje, mjes tym tu hižo wotpocźujemy a bórſy budźemy w Draždźanach.“

„Haj“, wotmolwi Matyj, „do jutſiſcheho wjecźora njebychmy też domoj pſchiſchli, bychmy=li pſchi wulkim tworowym cźahu woſtali. Sſo wě, lěpje ſkhowani bychmy tam byli; tola, wſchako ßmy tak też ſbožowni hacž ßem pſchiſchli.“

„Nó“, wotmolwi radny knjes, „tón krócź wſchak ßebi ßmědźachmy ſwažicź, ſo ßmy ßami jěli. S zyła ßebi myßlu, ſo ßo njebudźe rubjeżnym ryczerjam a jich towaŕſcham a wotrocźkam tak lóhzy ſechzycź, ßo ſ Draždźanſkimi měſchcźanami naßadźowacź; wſchako ßu naſche ſuby wohladali a też woptali.“

„Haj! bychu=li jenož pſchiſchli“, ßměješche ßo wobrónjeny, na ßwój ſchěroki mjecź pokaſawſchi, „naſche pjaſcźe wſchak też roſumja, kak ßo želeſo na hłowach kowa — hajraſaſa!“ pſchiwoła ßwojim towaŕſcham, „njebychmy ſawěſcźe prěnjemu ſejmjanſkemu nahrabnikej pjerje ſkobali!“

„Haj wſchak, luby knježe! ale žadyn to lěpje njeroſumi hacž wy ßam“, wotmolmichu jemu.

„Tak je“, dźeſche pſchekupſki knjes, „ſchtóž pod waſchim ſchkitom jědźe, móże ßebi ſwažicź, ſo ßo ßamón pſchecźiwo pſchemozy naſtaji; lěpſcheho pſchewodźazeho a ſtražazeho jězdneho hacž wy ſcźe, njeby ßebi naſche pſchekupſke ſjenocźeńſtwo ſawěſcźe wuſwolicź mohło. Tola prajcźe, kelko tworowych cźahow ſcźe drje hižo ſe Žitawy, ſe ſłoteje Prahi a ſ lubeho Budyſchina pſchewodźeli hacž do Draždźan?“

„Haj, ſchtó chzył to tak ſ wěſtoſcźu prajicź? Tola měnju, ſo je tajkich wjazy dyžli ſto, a ſtajnje a pſchezo ßmy ßo ſbožownje pſchebili — jenož jedyn raz je klazało, dha je naß dźiwi Wjelk

ſ Winterſtejna hacž na kožu wurubił, a tehdy ßmy zyły měßaz na jeho twjerdym hrodźe pſchi wodźe a ßuchim khlěbje ßedźecź dyrbjeli, doniž naß njejßu naſchi wukupili. Hlejcźe!“, a ſ tym pokaſa na ſchěroke blušnu, kotruž na čzole a na prawym lizu mějeſche, „to ßu dopomnjeńka, kotrež ßym ßebi hacž do dźenßniſcheho dnja wobkhował; tola ſawěſcźe, ja ßo Wjelkej hiſchcźe podźakuju!“

„Haj, tónle dźiwi Wjelk! ſchkoda jenož, wulka ſchkoda, ſo je tak derje w ßwojim krutym hněſdźe; Bóh dał, ſo naß njeby tſihał, hdyž na nowy měßaz do Žitawy pojědźemy, ſo bychmy tam twory pſcheměnili. Ssnano ßo dopomni na pißmo, kotrež je jemu Draždźanſka rada pósßłała; hroſyła je jemu, ſo chze jeho kruty hród roſłamacź, je-li ßebi hdy ſaßo ſwaži, Draždźanſkim pſchekupzam duzy po pucźu ſeſchkodźicź. Tola Matyjo, wy mje wěſcźe tola tež do Žitawy pſchewodźicźe, a jeli to ſa lěpſche macźe, dha jich dwazecźoch wobrónjenych hiſchcźe wjazy ßobu woſmjemy“, dźeſche pſchekupſki knjes.

Matyj měnjeſche: „Cžim wjazy, cžim lěpje! Wſchako móža ßo nam tež hiſchcźe druſy do pucźa nawalicź.“

„Haj, Racźenjo, to njejßu tež najlěpſchi bratſja“, ſawoła jedyn ſ wobronjenych. Tola radny knjes jemu ſnapſchecźiwi: „Wocžakń, wocžakń jenož! Cži wſchak tež hiſchcźe nawuknu, kak maſch ßo poklonjecź, runjež tak, kaž wſchón rubježniſki praſkot. Njech ßo jenož naſch hnadny markhrabja ſe ßwojimi jěſdnymi naſtaji; potom wrota jich krutych hrodow ſaſchcźercźa.“

„To tak lóhko njebudźe, luby knježe!“ měnjeſche Matyj; „njedopomńcźe ßo, kak ßurowe běſche wojowanje ſ Dunajſkim hrodowym hrabju!“

„A tola je jeho krute hněſdo nětkole roslemjene, tež hrodaj na Wjaſońſkim a Kralowſkim kamjenju. Dha drje tež druhe hiſchcźe rospadnu“, měnjeſche połny nadźije pſchekupſki knjes. — —

Tak rosrěcžowaſche ßo cžrjódźicžka dale a wſchitzy wotpocžowachu w khłódku pod khójnami.

Hodźina běſche drje ßo minyła. Radny knjes napominaſche, ſo bychu dale jěli. Jěſdni ßynychu ßo na konje, pohoncžojo ſapſchahnychu a dołho njetrajeſche, dha běſche tu ſaßo wſcho cžicho a próſdne. Jenož ſ daloka běſche hiſchcźe woſowy ropot a konjaze topot ßłyſchecź. Skóncžnje běſche tež to wſcho wuklincžało a nicžo njemyleſche wjazy holanſku cžiſchinu. Mjes tym bliżeſche ßo ßłóncžko k khowanju. Poßlednje pruhi poſłocźachu khójny; tola dołho wjazy njetrajeſche a wone khowachu ßo do wjecžornych ſměrkow. S Brěſnizyneho doła ſběhaſche ßo kurjawa, a ßmuhi tołſteje mhły cžahnychu wot rěcžki dale k lěßej. Schtomy ſawalichu ßo do njeje a bórſy běſche wſchudźom nóz a cžma ßwoje knjejſtwo naſtupiło.

(Pokracžowanje.)

Schto je twoja duſcha winojta?

Po F.

II.

Ja waß proſchu, lubi cžitarjo: hdźe a hdy je ſchtó tak wyßoko wo cžłowſkej duſchi rěcžał? „Zyły ßwět dobycź“ — a ſchto by to było! Pohladajcźe, kak ßwětke ßłóncžko wſchitko pſchekraßnjuje; ſchtož móżeſch ßebi myßlicź na wobßedźeńſtwje a wjeßelach: cžeſcź, luboſcź, rjanoſcź, kraßne wjeßele! — To wjchitko móhł dobycź, njeby to rjenje było? Ludakej abo hłupemu abo temu, kiž je ßo ßwětnych wjeßelow nabył, mohło ßo tole toho jeniczzy njechacź!? A tola tón ſbóżnik wupraji, ſo tajkile dobytk žadyn dobytk njebył, hdy by duſcha pódła ſchkodowała. Njewidomna duſcha, a runjež była to duſcha khudeho hubjeneho cžłowjeka na ßwěcźe, po tajkim po Jeſußowym ßłowje wyſche ſteji, hacž wſchitko, ſchtož nam widomny ßwět poſkicźa.

Sawěrnje, tak móże jenož tón rěcžecź, kotryž njeje jenož pſcheßwědcženy, ſo je ſ zyła duſcha, ale kotryž tež wě, ſo je tale cžłowſka duſcha khmana, ſo Bóh w njej wobydlenje cžini — a ſ tym tež khmana ſa njeßmjertnoſcź.

Jako ja junkrócź na pacźerſkej wucžbje wo tym ßłowje teho ſbóżnika rěcžach, jedyn ſchuleŕ, terzianaŕ na gymnaſiju, poſtany a ſměrom praji: „Haj, ale Jeſuß by tola najprjedy dopokaſacź dyrbjał, ſo ſ zyła duſcha je“. — Wulke roshorjenje ßo bjes druhimi ſchulerjemi ſběhny. Jich wjele kaž naſtróżenych na mnje hladaſche a ßebi myßleſche, ſo ßo roshněwam. Ale něktoſi ſ wěſtej hordoſcźu na teho małeho cžłowjecžka hladachu. To běſche pſched 20 lětami. Tón terzianaŕ žadyn terzianaŕ wjazy njeje, ale widźany muž. A dołho je wón pósnał, ſo ma wón njeßmjertnu duſchu, (a ſchtož je hiſchcźe ważniſche) ſo je Jeſus wumožnik tuteje jeho duſche. Nětko, budźe ßo jemu ßamemu ßmjecź chzycź, ſo je ßo tak dźiwnje praſchał.

Bohu žel pak tole praſchenje jenož wupraji, ſchtož dźeßniſchi dźeń millijony wyßła. Schtož naſchemu narodej na kónzu naſcheho ſeſtarjeneho lětſtotetka pobrachuje, je to dźěcźaze waſchnje, kotrež hnydom to wěrne a prawe ſapſchimnje. Wſchitko dyrbi ßo dopokaſacź. Skóncžnje dyrbitaj nan a macź ßwojim dźěcźom dopokaſacź, ſo ſtaj jich ſtarſchej. A hacž to tež potom dźěcźi wěrja? Njemóża akty tež jebacź. To je wſchitko hižo było.

Tón ſbóżnik żenje na to ßłowcžka ważił njeje, cžłowjekam dopokaſacź, ſo duſcha je. Niz toho dła, dokelž ßnano w tamnym cžaßu žani ßwětnje ſmyßleni njeběchu. Ale wón je wjedźał, ſo ſ tajkim dopokaſanjom niczo dokonjecź njeje. Komuž dyrbi ßo to hakle dopokaſacź, temu ßo niczo dopokaſacź njemóże. Hdyž dyrbju ja hakle ßynej dopokaſacź, ſo je wón macźeri, kotraž je jemu žiwjenje dała, dźak winojty, potom — haj potom jeho ſ tym hiſchcźe njejßym dźakownego ßyna ſcźinił. Tež tehdom niz, hdyž dyrbi mi wón prawo dacź. Kaž dołho wutroba ßwój hłóß njeposběhnje, je wſchitko podarmo.

A wutroba je cžłowjekow w wſchitkich cžaßach wucžiła, ſo maja woni njeßmjertnu duſchu, hdyž je ßo tež hakle pſches evangelijon njeſkóncžna ważnoſcź duſche, kotraž je ſa wěcźnoſcź poſtajena, do prawego ßwětła ſtajiła. Schtóż ßebi to prawje rospomina, tón wěricź njemóże, ſo mohł cžłowjek k něcžemu druhemu poſtajeny bycź, hacž knot abo žane druhe ſkocźo. Hižo to, ſo ßo cžłowjekoju tak khutnje wurěcźuja wo rosdźělu bjes cžłowjekom a ſkocźecźom — hižo to nam dopokaſuje, kajki je wulki rosdźěl. A nětko wěra — ta wěſtoſcź, ſo je ſ zyła wěra, a je pſchezo wěra była! — Tola ně, ßo ſdacź njeßmje, kaž bych ja ſpytacź chzył, ſchtož je Jeſuß ſazpił cžinicź. Ně ja ßebi na to njemyßlu, ſo bych dopokaſacź chzył, ſo duſcha je. Ale temu, ſchtož na prěnim kopjenje biblije ſteji: „Bóh ſtwori teho cžłowjeka ßebi k podobnoſcźi; k podobnoſcźi na Boha ſtwori wón jeho. A duny jemu żiwy dych do jeho noża“; — temu póſnacźe wſchitkich ludow pſchihłoßuje. A wſchitko, ſchtož je cžłowjeſtwo wulke cžiniło w nabożinje a ſdźěłanoſcźi, we wumělſtwje a dobrych poczinkach, na tejle wěrnoſcźi ſteji, ſo ma cžłowjek wěcźnu duſchu a je khmany, ſo móże Bóh w njej bydlicź. Schto je cžłowjek lěpſchi hacž ſkocźo, hdyž wón wěru do njeßmjertneje duſche nima.

„Haj, ale wědomoſcź!“ ßo praji tež wot khutnje ſmyßlenych ludźi. Hdyž tamny terzianaŕ ßebi myßleſche, ſo by Jeſuß dopokaſacź dyrbjał, ſo je duſcha ßebi tucźi ludźo ſamyßla, ſo je wědomoſcź dopokaſała, ſo žana duſcha njeje.

Schto je to tola do hłupoſcźe! S prěnja je njeroſomne, powſchitkownje wo wědomoſcźi rěcžecź, dokelž ßu tola wſchelake wědomoſcźe. Wěſo ßo jenož na pſchirodoſpytnu wědomoſcź myßli. Na tym polu wſchak je pódła wjele wěrjazych ludźi něſchto mało tajkich wucženych, kiž duſchi njechadźa płacźicź dacź. Cžoho dła niz? — Dokelž žaneje namakali njejßu! Ale hdyž knjes Laplace ſe ßwojim dalokowidom Boha pytaſche a njenamaka, a hdyž ßławny Luſchka prěje, ſo je duſcha, dokelž ju w cžěle ſemrjeteho cžłowjeka namakał njeběſche, — dyrbimy ßo tajkemu njeroſumej dźiwacź. Jeju njeroſom běſche ſo wonaj ſ zyła pytaſchtaj. Kóżda dźěława żona by jimaj do prědka prajiła ſo je jeju próza podarmo. Wona pak ßebi ani ſ daloka na to pomyßliła njeby; ßwoju wěru do Boha a do teho, ſo duſcha je, puſchcźicź, dokelž taj profeßoraj Boha a duſchu ſe ßwojimi inſtrumentami namakałoj njejſtaj. Wědomoſcź njemóże nihdźe we wulkim ßwěcźe najlèpſche a to, ſchtož wſchu móz w ßebi njeße, namakacź. To ßu wſchudźom hłubiny potajnſtwow.

Shromadnje mużojo pſchirodoſpyta ßo ſ widomnym ſanoſchuja. Wo njewidomnym woni runje tak wjele a tak mało wjedźa, kaž druſy ludźo. Wěra ßo ſapocžnje, hdźež widomne pſchestanje a ſjewjenje Boże ßwój hłóß poſběhnje a ßo wěrjazej, Boha pytazej duſchi ſjewi. A bjes tajkimi wěrjazymy, Bohapytazymi duſchemi je bjes pſchirodoſpytnymi wucženymi runje tak wjele kaž w žanym druhim ſtancźe.

Tola doſcź ſ tym. Wědomoſcź njemóże niczo prajicź pſchecźiwo temu, ſo duſcha je. Wona tež dopokaſacź njemóże, ſo wona je. To je we wutrobach wobßwědczene.

(Pokracžowanje.)

Wschelake ſ bliſka a ſ daloka.

S wulkej radoſczu móżemy lubym Sserbam, kotſiż ßu ßwoje ßmilne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty dobrowólnje woprowali, ſdźěliczź, ſo je ßo redaktorej wot knjeſa D. Lepſiußa w Barlinje, kotryż je ſekretar, haj my móżemy prajiczź duſcha pomozneho towaŕſtwa ſa wbohich Armeniſkich, na jeho woſjewjenje to ſwjeßelaze wotmolwjenje doſtało, ſo móża ßo někotre ßyroty ſa dobrowólne dary naſchich Sserbow do ßyrotownje pſchijeczź. Dokelż pak je ßo najprjedy liſt do Armeniſkeje pißaczź dyrbjał, kotryż tym dźěczźom tu wjeßelu wěſtoſczź jich wukhowanja pſchinjeße, knjes D. Lepſiuß piſche, ſo budźe ſ najmjeńſcha 5 njedźel traczź, prjedy haczź powjeſczź wo pſchijeczźu, mjenach, ſtarobje a żiwjenju tych dźěczźi doſtanjemy. Kajke budźe to wjeßele lubym Sserbam, hdyż wo tych małych ßłyſcha, kotrež móża w ßmilnej kſcheſczźijanſkej luboſczźi ſ hubjenſtwa wumoz a ſaſtaracz. Pſches pſcheczźelniwoſczź ſpomnjeneho knjeſa budźe nam tež móżno, w bliżſchim czaßu lubym Sserbam daliſche wobraſy wo pſcheſczźěhanju wbohich Armeniſkich pſches mordaŕſkich Turkow podaczź.

S Bukeczźanſkeje woßady ßłyſchimy, ſo je tam ßmilna duſcha, kotraż pak njecha mjenowana byczź, wulke ſamóżenje w kſcheſczźijanſkej woporniwoſczźi a dobroczźiwoſczźi ſa ſkutki kſcheſczźijanſkeje luboſczźe ſawoſtajiła. Mißionſtwo bjes póhanami je doſtało 2000 hr., runje tak wjele ſmutskowne mißionſtwo, mißionſtwo bjes żidami 1000 hr., Guſtav-Adolfſke towaŕſtwo 2000 hriwnow a khudźi w Bukeczźanſkej woßadźe doſtanu 1500 hriwnow a ſkónczźnje je ßo ſa Bukeczźanſke pohrjebniſchczźo 2000 hriwnow ſawoſtajiło Bóh tón Knjes budźe we wěczźnoſczźi tej ßamej duſchi myto dawacz ſa jejnu ßiwěrnoſczź a luboſczź k Bożemu kraleſtwu.

Wokrjeßna ſchulſka inſpekzija w Budyſchinje ſaßo na to kedźbliwje czźini, w kajkim wěrywuſnaczźu maja ßo dźěczźi ſ tajkich mandźelſtwow wocźahnyczź, w kotrychż ſtej mandźelſki a mandźelſka hinaſcheje wěry. My teho dla lubych czźitarjow ſ tajkich mandźelſtwow na to pokaſujemy, ſo njebychu prawy czaß ſkomdźili, kotryż je w tym ſakonju poſtajeny, haczź do kotrehoż móże ßo hiſchcźe żane pſcheměnjenje ſtacz, ſo njeby naſcha evangelſka zyrkej pódla ſchkodowała. Sakoń praji, ſo maja ßo dźěczźi ſ tajkich mandźelſtwow powſchitkownje w nanowej wěrje wocźahnyczź; ſtarſchim pak je tež dowolene pſched ßudniſtwom ſjawnje to hinak poſtajicz, każ dokho dźěczźi hiſchcźe 6 lět ſtare njejßu. Hdyż pak je dźěczźo ſtarſche haczź 6 lět, ßo niczźo wjazy pſcheměnicz njemóże a dźěczźo dyrbi ßo we wěrje nana wocźahnyczź.

Naſch lubowany khěżor je k nowemu lětu ważnu wukaſnju ſa wójſko wudał, kotraż chze duelle bjes wyſchkami wobmjeſowacz. Zyły lud je jemu wěſcźe ſa to dźakowny. Pſchetoż to běſche woprawdźe ſrudźaze, w kajkej naſtróżazej měrje w poßlednim czaßu duelle we wójſku pſchibjerachu.

Na pruſkim ßejmje wotpóßłanych ßo tu khwilu dokhodny ſakoń ſa wucźerjow dowuradźuje. Wón ßo najſkerje ſ wulkej wjetſchinu khłoßow pſchiwoſmje a nadźijomnje jemu tež ßejm knjeźkow tón krócz pſchihłoßuje, ſo ßo ſaßo nadźija wucźerjow pſches ßwobodnoſmyßlenych běrgaŕmiſchtrow, każ tamne lěto, njeſaniczi. Je wulki czaß, ſo wucźerjo w Pruſkej lěpſche ſapłaczźenje ſarukowane doſtanu.

Pſches wſchelake nowiny ta powjeſcz dźe, ſo je turkowſki ſultan duchakhory a to na to waſchnje, ſo ßo nihdźe wěſty njeczźuje a ſo ßo ſtajnje boji, ſo jemu wſchitzy, kiż ßu wokoło njeho, ſa żiwjenjom ſteje. Duż je ßebi pjecźa nowych ßłużobnikow pſchijał, dokelż ſtarym wjazy niczźo njewěrjeſche. Dźiw njeje, ſo jeho ſły duch pſcheſczźěha, jako wot Boha póßłany duch wjeczźenja ſa tu njewinowatu krej Armenſkich, kotraż je ßo ſ jeho wjedźenjom a najſkerje tež ſ jeho wolu pſchelała.

W 17. lětſtotetku bu naſcha ßerbſka krajina wot móra domapytana, kotryż naſchu rjanu krajinu woßebje pruſku hornju Łużizu wupuſczźeſche. Dołho njeběſche wo tej khoroſczźi ßłyſchecz, ale nětko ſaßo tu ſrudnu powjeſcz doſtanjemy, ſo wona w Indiſkej żałoſtnje ſakhadźuje a to woßebje w měſcźe Bombay. Po něczźiſchim liczźenju na 1000 ludźi 100 ſemrjetych pſchińdźe. Indiſzy ſ tyßazami ſ měſta cźěkaja. Pſches 200,000 je hižo roſcźěkało. A runje w tym najwjetſchi ſtrach leži, dokelż tucźi khoroſcz daloko a ſcheroko roſnjeßeja. Do tych dźělow měſta, hdźež khoroſcz hiſchcźe njeje, ßo ludźo ſ hromadami cźiſchcźa a druhe wopuſchcźeja. Kajki ſrudny napohlad je w tym měſcźe! Hdyż w jenym domje jedyn na mór wumrje, wſchitzy wobydlerjo doma roſcźěkaja. W jenej haßy běſche ſa 20 minutow 20 pohrjebow. Hdźež Indiſzy ßwoje cźěła pala, woheń wo dnjo a w nozy njehaßnje. Bóh tón Knjes chzył naſch lud a naſch kraj pſched tajkim prutom Bożim ſwarnowacz!

Daj mi, mój ßyno, twoju wutrobu a njech ßo moje pucźe twojimaj woczźomaj ſpodobaju.

Pſchiſłł. Sal. 23, 26.

Hłóß: Schtóż Bohu wjeŕſchnemu ßo poda.

Schto daſch ty Bohu, moja duſcha,
Hdyż Bóh cźi wſchěbnje wſchitko da?
Schto je, ſchtoż k twojom' cźěłu ßłuſcha,
Schtoż jeho ſwjeß'li lubo ma?
To najlěpſche bycz dyrbi tu;
Jom' podaj twoju wutrobu.

Ty dyrbiſch dacz, ſchtoż Bohu ßłuſcha!
Praj: komu ßłuſcha wutroba?
Tom' cźertej niz, o luba duſcha,
Wón njepſchecźel je żiwjenja.
Mój Bożo, tebi ßamemu
Ja podam moju wutrobu.

Duż wſmi ßej nětk, ſchtoż żadaſch ßebi,
To najlubſche bjes leßnoſcźe!
Tu wutrobu ja podam Tebi,
Kiż naczźini cźi hórkoſcźe,
Ju podam tebi ſwólniwje,
Ju k ſapłacźe, wſchak twoja je.

Kom' wutrobu chzył radſcho podacz
Hacz tom', kiż mi je ßwoju dał?
Cźi móżu najlupſchemu rěkacz,
Ssy do ßmjercźe mje lubował,
Haj moja, twoja wutroba
Njech jena, twoja woſtawa.

Ernſt Helaß.

Něſchto k roſpominanju.

Jenoż jene ßłowo je, wot kotrehoż wſchitke ßłowa wěry pſchińdu a na kotrež wſchitke ßłowa wěry naſad pokaſuja — a to jene ßłowo je Khryſtuß.

Daliſche dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Michałſkeje woßady:

W poßedźenju a pſchi lětnym ßwjedźenju Żidowſkeho hoſpodaŕſkeho ſwjaſka ſběrane . . .	30	hr. —	np.
ſ Wóßlinczźanſkeje woßady	3	„ 50	„
M. K. w Budyſchinje	1	„ —	„
N. N. w Maleſchczach	1	„ —	„
Nutniczźanſki w Zyżezach	3	„ —	„

S Budeſczźanſkeje woßady:

Wot żonow w Mniſchonzu	16	„ 50	„
N. N.	1	„ —	„
Thomaß w Plußnikezach	3	„ —	„

Wſcho hromadźe: ſ59 hr. — np.

Ssmilnym dariczźelam ßo w mjenje wbohich ßyrotow najwutrobniſchi dźak praji

J. Gólcz, faraŕ.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenoż pola knjeſow duchownych, ale tež **we wſchěch pſchedawaŕnjach „Sserb. Nowin“** na wſach a w Budyſchinje doſtacz. **Na ſchtwórcz lěta** płaczi wón **40 np., jenotliwe cźiſßła** ßo po **4 np.** pſchedawaju.

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcz w Budyſchinku; ßoburedaktor: faraŕ Mrózak w Rychwałdźe.
Cźiſchcz a nakład Ssmolerjez knihicźiſchczźérnje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Čisło 4.
[23. januara.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczišczeńi w Budyšchinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

3. njedźela po tśjóch kralach.

Mat. 8, 1—13.

Nětk swjatoh' ducha proßymy
Sa tu swjatu wěru,

pschetoż wot wěry wscho wotwißuje, a tola snadź wo niczim wjazy njejaßnosczе a wopaczнych měnjenjow a myßli njeje, dyżli wo praschenju, schto je sbóżnoczinjoza wěra. Wjele jich drje měni, so ju ma, tola hdyż bliże hladamy, widźimy, so sebje samego jebaja. Wěra wschak njeje kóždeho wěz, a ju dostacz, njeje tak lohko, kak sebi to někotryżkuli myßli. Teho dla so też nasch sbóżnik dźiwa, hdyż ras wopraunu wěru namaka. Swjate sczenje Mat. 8, 1—13 nam někotre pósnanki wěrneje a praweje wěry podawa.

1. Prawa wěra na Jesom Khrysta hlada, dokelż sam na sebi niczo wjazy njewidźisch abo dokelż sebi samemu wjazy njelubisch, dokelż sy so teho, schtoż mnohim wěru poczežuje, puschcził, mjenujzy dobreho mènjenja wo sebi samym, a dokelż nětko s pokornymi ludźimi prajisch: „Njejßym teho hódny. Tak dołho hacz hischcze wschelake rjane, sprawne a dobre na sebi widźisch, swoje wóczko s zyła na Jesom Khrysta njesłożisch. To hakle cźinisch, hdyż, każ israelski lud w puscźinje, kotryż bě s hadami sranjeny, na sebi widźisch, so sy smjercź khory a sranjeny s hrěchami. Haj, tajzy my smy, a schtóż to prěje, żenje k prawej wěrje njedońdźe. Khori smy, wiczni, każ hejtmanowy wotroczk, njekhmani k wschej wěrnej Bożej służbje, słabi k dobremu skutkej, k bohabojasnosczi a k lubosczi k Bohu, a to smy teho dla, dokelż smy wußadni, każ muż w swjatym sczenju, wußadni, to rěka połni słych pokhilnosczow a s hrěchom womasani wot dźěczatstwa. Tak so wobhladuj, tak so spósnaj, a tebi wscho spodobanje na sebi a wscho wulke mènjenje wo sebi sańdźe, so mohł srudny sadwělowacź, hdy by tam jedyn njestał a njeprajił: Ja syn sbóżnik, twój lěkař. K njemu potom shladowacź, każ khory s proschazym wóczkom k lěkarjej shladuje, — to je prěni kruch praweje wěry. Wěra sebi Jesom Khrysta wobhladuje.

2. Prawa wěra woła so k Jesom Khrystej a jeho proßy: Knjeże, chzesch-li, mózesch mje wuczisczicź; pschetoż w 34. psalmje njerěka jenoż: kotsiż na njeho pohladuja, ale też, „kotsiż jeho nadběhuja se swojimi modlitwami, tych wobliczo njebudźe sahanibjene.“ Żiwe dźěczo spósnajesch na wołanju, żiwu wěru na modlenju. Ssame kemschikhodźenje njedoßaha, Jesußa dyrbisch nadběhacź s próstwami a modlitwami. A czeho dla? Dokelż psched nami stejo czaka, so jemu wschu swoju żałosczź wuskorżimy. Czeho dla? Dokelż je wón jeniczki lěkař, kotryż je wschehomózny a kotryż samoże naß dokładnje wulěkowacź, sa czaß a wěcznosczź, wulěkowacź wot hrěcha a smjercze, haj dokelż je prajił: „Chzu pschińcź a wustrowicź“ a „Schtóż ke mni pschińdźe, teho nochzu wutstorczicź.“ Ale kak wjele jich je, kotsiż mènja, so maja wěru, a njejßu hischcze żenje k Jesußej pschischli, kotsiż so hischcze njejßu k njemu pschedobyli, dokelż wón jim hischcze njeje se sbóżnikom. Woni maja morweho sbóżnika, a teho dla su jich modlitwy morwe

modlitwy a jich wěra je morwa wěra. Schtóż pak je naſhonił, ſo je wón żiwy, a ſo je bliſko wſchitkim, kotſiż ßo k njemu wołaja, tón k njemu dźe a jeho wo pomoz proßy.

3. Prawa wěra na Jeſußa poßłucha, poßłucha na jeho ßłowo, byrnjeż by wutroba nĕ prajiła, dyrbi jeho ßłowo tola wĕſczźiſche bycź. Wón je to prajił — to je naſche lĕkarſtwo, kotreż trjebamy, to je twjerdy ſałożk, na kotrymż ſtejimy, to je lĕkarſki ßrĕdk — jeho ßłowo. Wón je prajił: „Budź wuczźiſczźeny, tebi ßu twoje hrĕchi wodate, tebi njech ßo ſtanje, każ ßy wĕrił, a teho ßo wĕra pſchimny a teho ßo njepuſchczźi njedźiwajzy na hrĕch, ßmjercź a czźerta. A tak je ſe wſchĕmi druhimi Jeſußowymi ßłowami. Wone njejßu wĕrjazym jenoż evangelion, ale evangelion, jeniczźki jeniczźka wĕrna, wjeßeła powjeſcź, kotruż mamy. Praj jenoż ßłowo, tak proßy hejtman, dha budźe mój wotroczźk wuſtrowjeny. Tak je. Jenoż ßłowo ſ Jeſußoweho erta ßnadź: „To je moja krej, kotraż budźe ſa waß pſchelata k wodawanju hrĕchow“, abo: „Ja ßym to horjeſtawanje a to żiwjenje“, abo „Hlaj, ja ßym pola waß wſchitke dny — a my wotkhorimy wot ßwojeje wicźe a wot ßwojeho wußada. Jenoż jene ßłowo ſ jeho erta, a potom njech ßwĕt rĕczźi, ſchtoż chze, wĕra Jeſußa na ßłowo poßłucha a njetrjeba wjazy ßwĕdczźenja. W romiſkej zyrkwi rĕka: Roma locuta est, to rĕka: Rom je rĕczźał, a temu ßo kóżdy katholik podczźißnje. Mỳ prajimy: Jeſuß Khryſtuß je rĕczźał a kónz je wſcheho wurĕczźowanja. Bjeswumĕnite podczźißjenje pod Khryſtußowe ßłowo je ſa wĕru nuſne a, to wopomńmy, też ſa kſcheſczźijanſke żiwjenje. Nĕtko czźińmy, ſchtoż wón każe, nĕtko pójmy, hdyż wón praji: Pój, abo dźijmy, hdyż wón poruczźi: dźi — ſ krótka, poßłuchajmy ſbóżnikowe ßłowo, to je dokonjana wĕra. Shladujeſch=li na Jeſußa, dokelż na ßebi niczźo wjazy hladanjahódne njewidźiſch, modliſch=li ßo k Jeſußej a wobkhadźeſch=li ſ nim ſ modlitwu, poßłuchaſch=li jeho na ßłowo — potom maſch prawu wĕru.

Pſchekupz a ryczźeŕ.

(Pokraczźowanje.)

Na dobo ſaklinczźa pſches nóznu czźiſchinu nĕkajke dybawe wucźe, bórſy po tym ſ dalokoſcźe hiſchcźe ras. W holi wulecźichu nĕkotre nózne ptaczźki; potom bĕſche wſcho ſaßo czźicho. Dołho njetrajeſche, a wucźe ßo woſpjetowaſche, tón krócź bliże pſchi wodźe; tam a ßem hibaſche ßo nĕſchto po holi a ßuche hałoſy ßo łamachu. S lĕßneje czźĕmnoſcźe błyſkotachu nĕkajke na ſeleń ßwĕczźki. Każ nózne ſcherjenje mĕjeſche ßo ſ huſczźiny dźiwja holanſka ſwĕrina — ſtadło wjelkow. Korczźo, ßo ſtorkajo a kußajo, honjachu ßo pſchi rĕczźzźynym brjoſy, nahrabnje czźerſtwu wodu ßrĕbajo, ſo bychu ßo potom po holi roshladowałe, hdźe móhke rubicź a ſwĕrinu dajicź.

Hdyż ßo wjelki po holi honjachu, bĕchu woſy hacź pſched Draždźany dojĕle. W nóznej czźĕmnoſczźi njeby wjele wohladał, khiba wyßoke a ſchĕroke naßypy, kotreż bĕchu ſady mĕſchczźanſkich hrjebjow nawożene. Hrjebje pſched mĕſtom doſtawachu wodu ſ Łobja, bĕchu nĕhdźe tſi metry ſchĕroke a runje tak hłuboke. Naßypy bĕchu na ſwonkownej ſtronje nimale nahłe a poſbĕhachu ßo ſchĕſcź metrow pſches wodu. Na naßypach bĕchu ßylne paliſady ſ dwojich rynkow tołſtych khójnowych a ſchnurĕkowych ſdonkow. Tu dyrbjachu woſy ſaſtacź, dokelż bĕchu móſt, każ ßo to w nozy ſtajnje ſtawaſche, ſe ßylnymi rjeczźaſami prjecź ſbĕhnyli. Pſches wrota bĕſche błuka ßwĕza widźecź. Sa wrotami ßwĕczźeſche ßebi ſtraża ſe ßmolanej pónowju.

Tworowy czźah czźakaſche pſched wrotami, doniż njeby ßo ſtražnik abo wrótnik pokaſał. Tola ſa wrotami ßo niczźo njehibny. Matyj dojĕcha hacź k hrjebi a ſawoła ſ krutym hłoßom: „Hallo! Hejda! Wrótniko!“

Sa paliſadami pokaſa ßo ſapalena ßmólniza, a bórſy wuhladachu pſchi jejnej kadźazej ßwĕzy naßypſkeho ſtražnika. Tón ſawoła: „Hallo! Tu ſtražnik! Schto je a ſchtó żada ßebi ſaſtup?“

„Arnold, pſchekupz a radny knjes ſ torhoſchcźa pſcheje ßebi ſaſtup ſa ßebje, ſa ßwoje woſy a ſa pſchewodźazych wobronjenych“; wotmołwi Matyj.

„Arnoldez knjes, pſchekupz a radny knjes ſ torhoſchcźa!“ wołaſche naßypſki ſtražnik dele do wrotow. We wrotach poczźinaſche jaßne bycź wot ſapalenych ßmólnizow; wrótnik wutykny ßwoju hłowu ſ wokњeſchka pódla wrotow a ſawoła: „Kóżdemu w nozy móſt dele njepuſchczźimy; ſcźe=li wy Arnoldez radny knjes ſ torhoſchcźa, dha ſawołajcźe ßam!“

Arnold dóńdźe k hrjebi a ſawoła: „Arnold, pſchekupſki a radny knjes ſ mĕſta pſcheje ßebi ſaſtup!“

Bórſy ſaklinczźa wotmołwjeńje: „Wſcho derje, radny knjeże, wy to ſcźe; hnydom puſchczźi ßo móſt!“

Schczźerczźo puſchczźi ßo móſt pomału na żeleſnych rjeczźaſach hacź na hrjebiny brjóh, a nĕtko jĕdźichu woſy a jĕchachu jĕſdni pſches wrota. Ponižnje poſtrowichu ſtražnizy radneho knjeſa, kotrehoż derje ſnajachu, a wrótnik kaſaſche wojakej: „Poßwĕcź czźeſtnemu radnemu knjeſej po haßach hacź na torhoſchcźo; wobcźeżne a ſtraſchne je, hdyż w nozy pó cźmje po cźĕmnych a błócźanych haßach jĕcź dyrbi.“

„Mĕj dźak, wrótniko!“ dźeſche Arnoldez knjes; potom jĕdźichu dale. Na moſcźe dyrbjachu hiſchcźe ras ſaſtacź, doniż jim njebĕſche ſtražnik pſchi moſcźe móſt wotewrił. Tak bĕſche też na kónzu mоſta, hdźeż bĕchu moſtowe wrota ſawrjene.

Skónczźnje pſchińdźe cźah hacź na torhoſchcźo, hdźeż wulki dom pſchekupſkeho knjeſa ſtejeſche. Woſy ſaſtachu pſched domom. Pſchi domowych wrotach wißaſche żeleſny biczźk; ſ nim ſaklepa ßo nĕkotry ras ſa ßobu wo wrota. Wot nutſka ßo wrota wotewrichu, a woſy jĕdźichu do wulkeho dwora. Wobronjeni pſchewodźerjo bĕchu pſchekupſkemu knjeſej „w Bożemje“ prajili. Wón dźĕſche nĕtkole też do dwora, ſo by wot tam khĕtſje na wokna hornjeho poſkhoda pohladał.

„Ma ßo wſcho derje doma?“ wopraſcha ßo wón ßłużomnika. Tón wotmołwi:

„Wſcho ma ßo derje! Hnadna knjeni je wjele dźĕkała a hotowała, ſo by waß derje powitała. Marja a Handrij ſtaj dźenża hacź do wieczźora pſched wrotami ſtejałoj, hacź runjeż jimaj knjeni woſpjet prajeſche: Wój cźakataj podarmo; nan móże hakle jutſje ßem dojĕcź!“

„Na, cźim wjetſche budźe wjeßele!“ dźeſche knjes a dóńdźe potom do doma, ſo by ßo po wuſkim drjewjanym ſkhodźe ſe ſpĕſchnej krocźelu do wobydlenja podał.

Horka dźĕſche wuſki khód koło wokoło zykeho dwora. Tam dóńdźe hacź k durjam ßwojeje wobydleńſkeje jſtwy. Tam wotewrichu ßo durje, a Rejſa, jeho mandźelſka, poſtrowi wutrobnje ßwojeho mandźelſkeho.

„Pomhaj tebi Bóh! a pożohnuj tebi a nam twoje wrócźenje do lubeje domiſny!“ dźeſche wona, ßwojeho mandźelſkeho wobjimujo.

„Wjerſchpomaſy też tebi, ty moja luba, ßwĕrna mandźelſka.“ Potom dońdźeſchtaj hromadu do jſtwy. Lĕdma bĕſchtaj ſaſtupiłoj, bĕſchtaj też Marja a Handrij ſ kożow ſtanyłoj, hižo wubłudźenaj ſ ropotom woſow, kotreż bĕchu do dwora ſajĕłe. Nĕtko pſchibĕżeſchtaj do jſtwy, powitaſchtaj nana a wokoſchowaſchtaj jeho.

„Jeſdyrko tola, ſ wamaj ma ßo tola tak, każ ſ tym ſe ‚Symſkeho kamjenja‘; wój mje nadpadnjetaj, ſo njemóżu ßo wjazy hibnycź!“

„Wukupcźe ßo, wukupcźe ßo, nanko!“ ſawołaſchtaj dźĕſcźi, a nan mĕnjeſche: „Derje, chzu ßo ſ waju rukow wukupicź! Dajtaj ßebi jutſje rano kaſchczźik ſ łykowymi powjaſami ſ prĕnjeho woſa pſchinjeſcź! ſ nim ßo wukupju; tola nĕtkole ſ wamaj do łoża, hewak ßebi ſkónczźnje jutſje rano ſależitaj!“

Arnoldez knjes powjedaſche hiſchcźe, kak bĕſche ßo ſ wikowanjom mĕło, a jeho mandźelſka wo tym, ſchtoż bĕſche ßo doma ſtało. Potom podaſchtaj ßo też wonaj k mĕrej: —

Na druhe ranje, prjedy hiſchcźe, hacź ſwony młode ranje ſaſwonichu hibaſche ßo hižo wſcho w Arnoldez domje a dworje. Kaſchcźe, wały a mĕchi noſchachu ßo ſ woſow na ſkłady. Też dźĕſcźi njebĕſchtej na ßwój kaſchczźik ſabyłoj. Handrij bĕſche pĕkne pergamentowe modleŕſke knižki doſtał. To bĕſche drohotny dar, kotryż bĕſche jemu nan ſ pucźowanja ßobu pſchinjeßł; pjecź ſłotych ſchĕßnakow bĕſche ſa nje w Budyſchinje ſapłaczźił; wone bĕchu ſ ruku piſane; wſchako ßwĕt tehdy hiſchcźe knihiczźiſchcźa njemĕjeſche. Też Marja bĕſche wulzy ſwjeßelena pſches to, ſchtoż bĕſche doſtała: rjany mĕſchk, ſ piſanej żidu pĕknje wuſchity, a wyſche teho hiſchcźe drohotny rjeczźas ſe ſłotymi rynczźkami. Też na domjazu knjeni

běſche ſo Arnoldez knjes dopomnił. Sskužomni donjeßechu jej rjanu kſchinju do jſtwy, ſ worjeſchinoweho drjewa pěknje wurěſanu. Husto hižo běſche ßebi domjaza knjeni tak rjanu kſchinju do doma pſchała. Wutrobnje ſo ßmějeſche, hdyž ji mandželſki ſ dwora pſchiwoła: „Njejßym ſhudał, ſchtož ßy ßebi pſchała?“ —

(Pokračžowanje.)

Pſchihotowanje na ſbóžne wumrjećże.

Nam ſo ſkónczi živjenje,
Khwatajo my k rowu džemy;
A kak mało cžaßa je,
So tu hiſchćże žiwi b'džemy?
Myßl ßej na ßmjercž, cžłowjećże,
Njeſkomdž! Potom nuſa je.

Živy budž, kaž wumrjecž chceſch!
Wumrjecž b'džeſch ßej junu žadacž:
Kubła, kiž tu nabudžeſch,
Cžeſcž, kiž móža ludžo nadacž,
Njem'ža w ßmjercži ſwjeßelicž,
Dokelž njem'ža ſ tobu hicž.

Jeno ſprawnu wutrobu,
Jeno ßwědomuje tež cžiſte,
Kiž pſched Bohom we njebju
Sswědczicž móže, ſo ßy wěſty:
Tajka cžiſta wutroba
Je we ßmjercži wjeßela.

Hdyž we nuſy poßlednjej
Pſchecžel ſtyſknje k Bohu woła,
Tehdom pſches ßmjercž tež ßwětej
Cžiſta wutroba ßo ſkhowa:
Duž ßo njeſtróž ßudženja!
Bóh je twoja nadžija.

Chceſch měcž tajku wutrobu?
Boj ßo Boha, proſch a ſtražuj!
Njeſtaraj ßo ſa ßmjercž tu,
Wona pſchińdże w Božim cžaßu;
Ssmjercże wſchak ßo njeboj ty
Ale džі ſ njej wjeßely.

Pſchewińe ßmjercž pſches dowěrnoſcž,
Praj: „Haj do teho ja wěrju
A wěm, to budże ßwěrnoſcž,
Hdyž b'dże wołacž ſ prócha ßwěru,
Kiž: „Ssym“, praji, „dokonjał,
A tej ßmjercži móz ßym wſał.“

Stup we duchu k rowu ty,
Hladaj, kak ßo cžěło ſkhowa!
Božo praj: „Ty ſemja ßy“,
Wucž mje ty ßam póſnacž ſ nowa,
Wucž mje kóždy džeń, Božo,
So cžinju tu dobre wſcho.

Teutſcher w Porſchizach.

Pojimaj ßwój jaſyk!

Mongolojo ßebi bajku powjedaju, kotraž ßo tak ma: Dwě hußyzy běſchtej naſymu hotowej prjecž cžahnycž, jako žaba k nimaj pſchińdże ſ próſtwu, ju tola ßobu wjacž. Hußyzy běſchtej k temu hotowej ſ tym wuměnjenjom, ſo by žaba roſomne waſchnje, ßobu pucžowacž wunamakała. Žaba nětko namjetowaſche, ſo chze ßo ſ hubu ßylneho ſtwjelza trawy ſdžeržecž, kotruž móhłej hußyzy na kóždym boku ſ pyſkom džeržecž. Tak tež ßo ſta; pucžowanje zyle derje džěſche. Na jene dobo wuprajachu nětkotſi mužojo ßwoje ſpodžiwanje nad tutym naprawjenjom a ßo praſchachu, ſchtó drje je tutu mudru ſbožownu myßliczku měł. „Ja“, wotmolwi žaba, ale hdyž hubu wotcžini, padże dele a ſhubi ßwoje živjenje. Njedaj ßebje ſe ßwojej hordoſcžu wabicž, rěcžecž, hdžež dyrbjała twoja ſechernoſcž tebje pohnucž mjelcžecž, ale ſdžerž ßwojej hubje we wuſdże, a proſch Boha, ſo by tebje w ponižnoſcži ſdžeržał.

Jena žona pſchińdże ras k ßwojemu ſpowjednemu wótzej a jemu prajeſche, ſo je ßwojemu jaſykej dowolika, wo druhich ſle rěcžecž.

„A ty ßy husto do tuteho ſmylka ſapanyka?“ praſcheſche ßo duchowny.

„Haj, jara husto“, wotmolwi pokutniwa žona.

„Twój ſmylk je wulki“, džeſche ſpowjedny wótz, „ale Boža hnada je hiſchćże wjele wjetſcha. Cžiń, kaž budu tebi prajicž. Dži na wiki, kup ßebi ſarěſanu kokoſch a ſkobaj ju na pucžu ke mni.

Žona cžinjeſche po tutej radże a ßo ßwojemu duſchow paſtyrjej wróczi, zyle tyſchena, ſchto drje to na ßebi ſměje.

„Ty ßy moju pſchikaſnju derje wuwjedła“, tutón džeſche, „cžiń nětko, ſchtož budu tebi dale prajicž, dha budże lěpje ſ tobu. Wrócž ßo a ſhromadž wſchitke rospróſchene pjerje.“

„Ja ßym pjerje, niczo ßebi myßlo prjecž cžißnyła“, džeſche žona, a wětr je je do wſchitkich ſtron roſehnał.“

Dha ſnapſchecžiwi ſpowjedny wótcž: „Tak ßo tež ſ pſchißłodžerſkimi ßłowami ma; kaž pjerje ßu do wſchitkich ſtron rospróſchene. Wołaj je wróczo, hdyž to ſamóžeſch. Dži a njeſhrěſch dale.“

„Twój jaſyk myßli na ſle a rěže na lžu jako wótra britej“, tak rěka we 52. pſalmje. Maſch ty w tutym naſtupanju dobre ßwědomnje pſchecžiwo „Bohu a cžłowjekam?“ Abo dyrbi twoje ßwědomnje tebje ſatamacž? Njerěcž wo nikim ſle. Japoſchtoł Jakub piſche 3, 2: „Je-li ſo ſchtó w žanym ßłowje ßo njemyli, tón je dokonjany muž a móže tež zyły život w wuſdże ſdžeržecž.“

Mały hólcžeż ſapali horſchcž ßyna, woheń ßo roſcheri, bórſy ßo brózeń paleſche, potom domſke. Jako hólcžeza pſcheßłyſchachu, płakajo jakotaſche: „Ja ßym jenož mahłu ſapałku ſapalił.“ Tak tež wjele ludži cžini; woni praja jenož małe ßłowcžko a hlaj, kajki lěß wono ſapali.“

„Ja ßym prajił: „ja chzu na ßwoje pucže hladacž, ſo bych njeſhrěſchił ſe ßwojim jaſykom. „Ja chzu ßebi do rta wuſdu klaſcž.“ Pſalm 39, 2. 3.

Khěžorowy narodny dżeń.

Naſch horzolubowany khěžor Wylem II. ßwjeczi 27. t. m. ßwój 38 lětny narodny dżeń. Naſch zyły lud jeho ſ horjazej wutrobu ſtrowi ſe ßwojimi ſbožopſchecžemi a naſche próſtwy k Bohu lubemu Knjeſej ßo dobywaju, ſo chzył nam naſcheho lubowaneho khěžora dołhe, dołhe lěta w jeho cžiłoſczi a živoſczi ſdžeržecž, jeho, kotryž wodnjo a w nozy ſboże ßwojeho luda na ßwojej ſtaroſczivej wutrobje noßy. My ßmy jeho w ſaůdženym lěcże w naſchej Łužizy wohladali a kak běſche tón ſwjeßeleny, kotryž je jemu tehdom móhł do jeho wóczka pohladacž. A hdyž tež jemu na jeho narodnym dnju do wobliczа pohladacž a naſche pſchecža wuprajicž njemóžemy, naſcha wutroba k njemu khwata ſ tym wutrobnym pſchecžom:

Boža hnada a Boże žohnowanje budž ſ tobu, lubowany khěžoro, na wſchitkich twojich pucžach!

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

S wulkej radoſcžu ßmy pſchezo ßłyſcheli wo žohnowanym ſkutkowanju Khwacžanſkeho ßerbſkeho towaŕſtwa a tež pſchehlad ſaůdženeho lěta, kotryž w poßlednich „Sserbſkich Nowinach“ cžitachmy, nam saßo wobkrucžuje, ſ kajkej ſahorjenoſcžu Khwacžanſzy Sserbja ßo prózuja. Woßebje pak je towaŕſtwo w tym dopokaſało, ſo je ßebi ßwojeho nadawka wědomne, ſo wone w ſymſkim cžaßu ßwójbne ßerbſke wjecžory wotdžeržuje, na kotrychž ßo tež tajzy kotſiž ßobuſtawy njejßu, ſ wokolnoſcže a woßebje cželedž ſeńdże k dobrej ſabawje, pſchi kotrejž tež wutroba próſdna njewoſtanje. To je ſawěſcże dobre ſpocžinanje młody lud wotdžeržowacž wot próſdneho ßwětneho herjekowanja a jemu narodne cžucże a ſmyßlenje do wutroby ſaſchcžěpicž. Nadžijomnje tež druhe lube ßerbſke towaŕſtwa to pospytaja! Pſchetož ſchto je nuſniſche w naſchim cžaßu, hacž naſchu młodoſcž wocžahnycž k prawemu narodnemu kſcheſcžijanſkemu ſmyßlenju!

Njewocžakane, ale ſwjeßelaze ſawoſtajeńſtwo je ßo evangelſko-lutherſkim Sserbam w Draždżanach doſtało: Pſched krótkim w Draždżanach ſemrjety fabrikſki wobßedžeŕ Hempel je městu ½ milijona hriwnow ſ tym poſtajenjom ſawoſtajił, ſo ßo wot tych

pjenjes w połodnischim pschedměsczе evangelsko-lutherska zyrkej natwari. To je cžim spodžiwnische, dokelž běsche knjes Hempel katholskeho wěry wusnacža. Te pjenjesy je wón s tym wuměnjenjom sa mjenowany twar wustajił, so ßo saložkny kamjeń k tej zyrkwi s najmjeńscha pjecź lět po jeho ßmjerczi położi a so ßo jeho kaschcź w tym Božim domje wukhowa. Je-li pak ßo tele jeho postajenja njedopjelnja, pjenjesy katholskim w Sakskej k twarej katholskeje zyrkwje pschipadnu. My pak ßebi myßlimy, so zyrkwinszy sastupjerjo nascheje evangelsko-lutherskeje zyrkwje w Draždžanach ßo dlějicź njebudža, ale so ßo s cžaßom do twarjenja noweho Božeho doma směja.

Srudny khěrlusch armenskich ßyrotow.

Hłóß: Wěrjazy cžakaju w wschitkich jich wězach.

Ssmil ßo, o Jesu, kiž ßam ty ta hłowa
Kschesczanskej zyrkwi tu na semi ßy,
Nětk hdyž krej roslata martrarjow woła
Wot semje k tebi ßo po pomozy
Kschesczanskich bratrow, jich dźěczi a žonow
S armenskich krwawnych a cžwilerskich honow!

Ssmil ßo, o Jesu, a pohladaj dele
Na twoju zyrkej, kak budžicź ßo ma,
Kak jejnych stawow tu tyßazow wjele
Twojeho mjena dla moricź ßo da,
Po tym hdyž wusnaju twoje tu mjeno
Turkojo hrubi, jich morja na pschemo!

Ssmil ßo, o Jesu, o kralo a Khryschcze!
Martrarjow žałoscź psches mróczele dže,
Bědžerskej zyrkwi na semi ßo styschcze,
Dokelž to běda tak žałoßne je,
Kaž Ty na schtyri a dwazytym stawje
Sswjateho Mateja wopißasch prawje.

Ssmil ßo, o Jesu, hdyž w pohanskim kraju
Kschesczenjo s rědka ßo pschisporjeju,
Tu pak ßo tyßazy moricź dacź maju
Hdy dha! ach hdy tón cžaß nastanje tu,
Kiž je nam wot Tebje pschipowjedany
So budže pastyr a stadło tu jene!

Ssmil ßo, o Jesu, hdyž pomoz ßo stała
Armenskim kschesczanam na semi njej'!
Sswětna móz symnje je pschihladowała,
Hdyž je tam s rěkami běžała krej,
Hdyž je jich Turka slě sabił a morił,
Tych, kiž bě Bóh ßej sa cžesczerjow stworił.

Ssmil ßo, o Jesu, na ßyrotach wbohich,
Kiž ßu tam hubjenstwu wustajene,
Dokelž ßu shubiłe starschich tež ßwojich,
S domow ßu starschiskich roshonjene!
Ssmil ßo, hdyž kschesczenjo nimo nich cžahnu
Kaž tón Levita, jim njehoja ranu!

Ssmil ßo, o Jesu, a sbudź w naschim kraju
Wutroby ßmilne a wopornjwe,
Tež te, kiž ßyrotow shonjenje maju,
Hdyž wěrybratram slě naschim ßo dže,
Nětk hdyž jich ßyrotow wulkotnje wjele
Srudny spěw s hubjenstwa na płacź k nam sczele.

Ssmil ßo, o Jesu, hdyž dobroty mnohe
Wot tebje w měrje tu wužiwamy,
So sa armenske ßyroty wbohe
Jedyn dźěl s luboscžu pschiswolimy!
Sawěrnje kóždy to požczuje Bohu,
Kotryž chze ßyrotu podpjeracź wbohu.

Ssmil ßo, o Jesu! Ty po semi khodžo
Sałoži kralestwo twoje ßwój cžaß;
Wěru do trojen'czkoh' Boha tu płodžo;
Falschny profeta to sanicži saß',
We ßwojim koranje* sbóžnoscź wón lubi
Tym, kotsiž kschesczanow skónzuja hrubi.

* Koran rěka muhamedanska biblija.

Ssmil ßo, o Jesu! hlaj duž ßo tež stanje
So w wschěch lětstotetkach pschе wjele stow
Kschesczź'janow wot Turkow morjenych panje.
Woni to cžinja s tych roszahłoscžow,
Kotrež jim k sbóžnoscži dopomhacź maju,
Psches to, so kschesczanow sesabiwaju.

Ssmil ßo, o Jesu, a sanicź tu wucžbu,
S kotrejž jich Muhamed narěczesche;
S błudnej tej wěru je nacžinił srudžbu,
Dokelž wschak s druhimi njesnjeßna je;
Bohu žel, so ßu jej rosroscź ßo dali
Knježerjo tehdom a pschihladowali.

Ssmil ßo, o Jesu, kiž junu ßy prajił
Wo twojim pschichodže k sapłacženju,
Kschesczansku zyrkej kaž biskop ßy hajił.
Sslubiwschi scžinicź ju dobycžerstu;
Nochzesch dha nětko jej k pomozy khwatacź
Dokelž wot ßwěta ju njemóże hladacź?

Ssmil ßo, o Jesu, a wumož tych twojich,
Kotrychž s krwju twoje ßej wukupił ßy!
Ssmil ßo tež hnadnje na ßyrotach wbohich,
Nosch je na wutrobje s luboscžu ty,
So twoja zyrkej saß' rjane žnč směje,
Tam hdyž nětk semja krej martrarjow pije!

Sswěrnoscź sa ßwěrnoscź.

Japoschtoł Jan běsche ßwojeho ßwěrneho wucžomza a pomoznika Polykarpa sa biskopa w Smyrna postajił. Jako w lěcže 166 žałostne pschesczěhanje kschesczijanow w Smyrna ßo sběže, tež schědžiweho biskopa psched pohanskeho ßudnika wlecžechu, so by pak ßwojeho sbóžnika saprěł abo spaleny był.

„Ja jemu nětko 86 lět ßłužu", wotmolwi Polykarp, „a wón mi niczo skeho cžinił njeje. Kak móhł ja mojeho Knjesa a sbóžnika saprěcź?" A wón ßo wjeßeleschе so běsche dostojny namakany martraŕsku krónu njescź. Wón bu spaleny.

Schto nawuknjesch s teho?

So dyrbi to dobre knjejstwo bycź, sa kotrež něchtó po 86 lětnej ßłužbje hischcže rad do wóhnja dže.

Nješchto k rospominanju.

Žiwjenje bjes Khrystuża.

Žiwjenje bjes Khrystuża je wulke niczo. Tajzy ludźo ßo hodownemu schtomej po hodźoch runaja, hdyž je wón wuprózdnjeny. — Najprjedy ßwěczki rosběža — to je tón kusk w schuli pschiwuknjeneho kschesczijanstwa, schtož ßo hižo w dźiwnym honjenju młodosczе a shubi. Potom ßo na nich wißaze płody a kuski wotjědźa abo hnija — pokuta a wěra ßo podnuritej w ßwětnych žadosczach a hordym žiwjenju. Potom ßo rjane ßlubjenja, na schtomje wißaze, dele bjeru — tajke ßłowa Boże ßo prjecź wußměschuja. Potom ßo jandželjo wotrěsnu — dobri jandželjo ßo wot tajkich cžłowjekow wróczo cžahnu. Potom hwězdy — njebjeża se ßwojimi hwězdami woblědnu. Skónczнje schtom ßam wuskhnje — w jkej duschi bywa ßuche a próżdne. Tak žiwjenje nimo leczi — shubjene žiwjenje. Wono k niczomu wužitne njeje, hacž so ßo, kaž wuprózdnjeny hodowny schtom skóczнje do wohnja cžißnje.

(S prědowanja psched krótkim semrjeteho wyschscheho konsistorialneho radžiczela D. Rülinga, kotryž běsche w ßwojim cžaßu tež 1. duchowny pschi Pětrowskej zyrkwi w Budyschinje.)

* * *

Mischtrje, hdže ßy ty na hospodže? Ssy ty na hospodže, hdžeż ßo wutroba khuda, wuska a mała saczuwa, so myßli: ty Knježe njemóżesch žaneho ruma w njej měcź? Pójcže a wohladajcže. Wón leżesche w žłobje, jako ßo narodźi a mějesche ruma doscź. Wón leżesche, jako wumrje, na poklatym drjewje teho kschiża a mějesche ruma doscź. Ty Knježe masch ruma doscź w khudej, małej wutrobje. Njeje Bóh tych khudych na ßwěcže wuswolił, kiž ßu we wěrje bohacźi? Ta wutroba, kiž je jako wobydlenje sa teho najwjetscheho cžłowjeka pschemólczka, to je sa wulkeho Boha a sbóžnika hischcže pschezo wulka doscź.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku; ßoburedaktor: farař Mrósak w Rychwałdže.
Cžischcź a nakład Ssmolerjez knihicžischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Čisło 5
30. januara.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczišchczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz ßa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

4. njedźela po tśjóch kralach.

Mat. 8, 23—27.

Jesuß we łódźi twojeho žiwjenja!

W naschich ßerbskich „Zionskich hłoßach" pod cźißłom 460 tón woßebnje rjany khěrlusch namakasch, w kotrymž je nascze, cźaßne žiwjenje ſ łódźu pschirunane, na kotrejž ßo wot brjoha nascheho naroda po morju cźaßnoscze wjesemy k wěcźnje selenym brjoham njebjeskeho raja. Derje nam, hdyž mamy psches wěru Jesußa w ßwojej łódźi; pschetož jenož tak budże nascha jěsba po morju ßa naß sbožowna, tej hdy bychu nawalne žołmy hrosyłe, naß do hłubiny ſamuricź.

Po naschim ßwjatym scźenju nasch Knjes Jesuß se ßwojimi wucźomnikami do łódźe stupi. To ßo sta na Genezarethskim jězorje. O lubosne, o sbóžne wohladanje: wón we łódźi se wschěmi ßwojimi! Też ſ tobu mój kschescźijano je do twojeje łódźe stupił. Wěsch=li, hdy je ßo to stało? W rańschich serach twojeho žiwjenja psches ßwjatu kschcźenizu. Teho sboża je cźe wěsteho scźinił, hdyž ty pocza ſ jeho ßwjateho evangelija jeho bliže sesnawacź a wutrobnje lubowacź. Tehdy ßo na tebi wobnowi tamne kraßne wuprajenje ßwjateho Pawoła k Timothejej: „Dokelž wot małoscze ßwjate pißmo wěsch, móže to ßame cźe roswucźicź k sbóžnoscźi psches wěru do Khrystußa Jesußa." Pschi tutym saßłużenju nam bliſko leži, ſ pacźerſkimi dźěcźimi tych lubych domow, w kotrychž ßebi nasch rjany „Pomhaj Bóh" dźerża, luboscźiwe ßłowczko porěcźecź. Wopomńcze, jenož hischcze malo njedźel je, ſo budźecze psched Knjesowym wołtarjom stacź, hdźež smějecze jemu ßami se ßwojim rtom a se ßwojej ruku njekhabłazu ßwěrnoscź na wschón cźaß ßwojeho žiwjenja pschißlubicź. Wukupujcze hischcze tutón krótki, ßa waß wulzy ważny pschihotowanſki cźaß ſ prawej ßwědomiwoscźu na wutrobne krute sjenocźenje ſ Jesußom, ſo njeby ženje a nihdy wascha łódź bjes njeho jěła na strachapołnym morju. A wy lubi doroscźeni, ßłuschecze wy k tym požohnowanym kschescźijanam, kiž ßebi kóždźiczki dźeń ſ modlenjom a ſ wužiwanjom ſ najmjeńscha jeneje schtuczki Božeho ßłowa (kajkuž nam k połóžnoscźi bjes wulkeho pytanja nasch luby „Bibliſki pucźnik" podawuje) ßwoje sjenocźeństwo ſ Jesußom wobtwjerdźuja? Niz jenož na njedźelſkim dnju dyrbisch jeho hnadypołnu bliskoscź sacźuwacź, ale też w kožđym dźěławym dnju dyrbi nutrne spominanje na njeho tebi wscho twoje ſemſke powołanje poßwjecźowacź. S tym ßebi jeho sdźerżisch we łódźiczży twojeho žiwjenja a tak ty po morju derje pojědźesch.

Po ßwojim wěrnym cźłowjeſtwje bě ßo Jesuß sprózny a mucźny na łódźi lehnył a spasche. Wón móżesche měrnje spacź, pschetož wón mějesche israelſkeho wajchtarja, kiž njespi ani njedrěma, ßa ßwojeho wótza. Hlaj, duž wulke njewjedro ßo sběže na morju, tak ſo ßo žołmy (po wukładźe ßwjateho Marka) na łódź walichu. Bojoscź a hrosa sapopadźeschtej sastróżenych wucźomnikow, bjes tym ſo Jesuß dale pokojnje spasche. Tu ßo cźi lubi wucźomnizy jako ßłabi sapocźerjo we wěrje ſ tej bojoscźu wopokasachu, ſo móhli pschi Jesußu w rossłobjenych mórſkich žołmach kónz

wſacź. Tola pſchi wſchej jich ßłaboſcźi njebě ßo w módrych żołmach, kotreż hižo łódź pſchikrychu, jich wěra wſcha tepiła: Duż khětſje ßwoju pomoz, hdźeż bě hiſchcźe jeniczzy namakacź, pola Jeſußa pytachu. K njemu pſchiſtupiwſchi jeho wubudźichu a dźachu: „Knjeże pomhaj nam; my kónz woſmjemy.“ Żana ſtrachota, żana nuſa tebje ženje a nihdźe nadeńcź njemóże, kotraż by wjetſcha a móznicha była, dyżli naſch wumóżeŕ Jeſuß Khryſtuß. K njemu ßo wołaj; wón twoju próſtwu ßłyſchi; a wón móże tebi pomhacź, dokelž ždyn je jemu wſchitka móz data w njebjeßach a na ſemi.

Na jich wołanje Jeſuß ßwojim wuczomnikam wotmolwi: „Schto ßo tak jara bojicźe, wy małowěrni?“ Tón Knjes jich poßwari niz teho dla, ſo běchu w tym njewjedrje wulku ſtraſchnoſcź wuhladali ale teho dla, ſo běchu ßo nabojeli, ſo mohło to njewjedro jich wſchitkich hromadźe ſahubicź. To njebudźichu ſa móżne ſpóſnacź ßměli, hdyž tola jeho w łódźi mějachu. Małowěra běſche jich do tajkeje bojoſcźe ſawjedła. Mój kſcheſcźijano, hdyž w twojim żiwjenju, kaž tam na morju, nad tobu njewjedra ſ wichorom howrja a ty wo żanej Knjeſowej pomozy niczo njewidźiſch, tehdy budźtej tebi wěſtoſcź a ßwěrnoſcź Knjeſowych ßlubjenjow ſa krutu kótwizu, kotraż twoju łódź ſwjerćha wodow ſdźerżi! Wón je wſchak tebi ßlubił: „Njebój ßo; ja ßym ſ tobu. Ja ßym cźe wumóhł; ja cźe nochzu wopuſchcźicź ani ſakomdźicź. Skerje budźa hory ßo hnucź a hórki ßo ſwrócźecź, ale moja hnada njedyrbi wot tebje ßo ſwrócźicź a tón ßlub mojeho měra njebudźe ßo wot tebje precź hnucź.“

Jako běſche tón Knjes pſchede wſchěm ßwojich wuczomnikow k póſnaczu jich małowěry dowjedł a jim ſpanjenu wutrobu ſaßo ſeſběrał a ſnutſkownje ſměrował, duż ßo nětko na ſwonkowne ſměrowanje howrjazeho morja poda. Wón ſtany a wobhroſy wětram a morju; dha wſchitko wotcźichny, a to niz po něczim, ale hnydom, na měſcźe. Wón jenoż ßłowczko praji a womjelknjeny wichor a wuhładźene morjo jemu k nohomaj leżeſchtaj.

Ludźo pak dźiwachu ßo a dźachu: „Kajki je to muż, kotremuż wětry a morjo poßłuſchne ßu? A my w khěrluſchu „Jedyn je ſ kralom“ wo nim, wo naſchim wſchehomóznym ſbóżniku ſpěwamy: „Sſłowo wón rjekńje, dha ſtrachi precź wſate a kłoki hidźerjow ſłamane ßu. Wětry njech puſcźa, njech njewjedra bija, ſpytana wěra ma na hnadźe doſcź. Jeſuß je bliſko, hdyž ſtyſki ßo dlija. Schtó je, kiž błyſkam mohł „ſaſtańcźe“ prajicź? Schtó je, kiž hrimanjam mozy móhł wſacź? Wjerſchnemu njedadźa mjeſy ßo ſtajicź.“ — Haj naſch wumóżnik Jeſuß Khryſtuß ma jako Bóhcźłowjek tu njewobmjeſowanu móz, ſo móże nam wupomhacź ſe wſcheho ſtracha, ſe wſcheje nuſy a żałoſcźe. Jeho ßo dźerż; wón też twoju łódź niz jenoż, hdyž je cźiſchina nad morjom wupſchestrjena, ale też, jeli ſo dyrbiſch ſtorki tyſchnoſcźow ſhonicź, pſches nawalne żołmy miłoſcźiwje pſchewjeſe do ſbóżneho pſchiſtawa wěczneje domiſny.

Hamjeń.

D. Imiſch-Hodźiſki.

Pſchekupz a ryczeŕ.

(Pokracźowanje.)

Też w ßwojim pſchekupſtwje mějeſche Arnoldez knjes nětkole doſcź dźěła. Schtyri njedźele tu woſta. Sa tón cźaß dóńdźe někotryſchkuliž liſt ſ Lipſka, ſ Pirny, ſ Prahi a ſ Dźewina; nowe twory dyrbjeſche ßebi ſkaſacź, ßwojim wikowarſkim pſchecźelam dyrbjeſche na jich liſty wotmolwicź a k temu běchu na nowy tydźeń wulke Draždźanſke wiki. K temu mějeſche też hiſchcźe wſchelaki hnčw, kotryž jeho woßebje w pſchekupſtwje myleſche. Běſche ßo někotre dny pospochi deſcheźik ſchoł. A dokelž ßo wikow dla hižo wjele jěſdźeſche, běſche na torhoſchcźu tajke błóto, ſo by tebi hacž wyſche kulkow ſchło. Arnoldez knjes běſche drje pſched ßwojim domom walczišnu do najhórſchich dźěrow nakłaſcź a pěſk ßypacź dał; tola dołho njetrajeſche, dha běſche ſaßo na ſtarym blaku. Teho dla běſche ßo khětſje hiſchcźe hinak rosßudźił. Wón chzyſche wſchě błóto wurycź dacź a chzyſche potom pucź ſ kamjenjemi a ſ żerdźemi porjedźecź. Wczera běſche ſ dźěłom ſapoczecź dał. Tola bórſy ßo wupokaſa, ſo njemóżachu dale. Dom mějeſche mjenujzy prědku wulki wutwarŕ hacž pſches pucź. Hrjady, na kotreż běſche wutwark ſaprjeny, běchu delka nimale pſchehnite. Duż dha dyrbjachu cźěßlojo pſchińcź, ſo bychu nowe naczahnyli. Dźěłaſche nětkole pſched domom něhdźe tſizycźi ludźi. To běſche ropot a hara, ſo ßo pſchekupſkemu knjeſej w jeho pißańſkej jſtwi żiwemu ſtyſkaſche. Dźěło pak ßo tola hiſchcźe do wikow ſkónczi. „Ska wěz by była, hdy bychmy tu hiſchcźe na wiki cźěßlow měli!“ měnjeſche wjeßeleho ducha k ßwojej mandźelſkej, ßebi ſ njej ßobotu wſcho dźěło wobhladawſchi.

Na Draždźanſkej radnizy běchu krejczerwjenu khorhoj wutykli: běchu wiki! Tak dołho, hacž běſche khorhoj wutyknjena, mějachu zuſy prawo, na wikach pſchedawacź. Se wſchěmi wrotami pſchińdźechu ludźo ſe wßy na wiki, też wjeßni pjekarjo a rěſnizy pſchińdźechu ſ pjeczwom a ſ mjaßom a kołbaßami na wiki. Też burſki lud ßwoje twory pſchiwożowaſche ſ polow a ſahrodow. Pſchi rózku na torhoſchcźu pſchedawaju holenjo ßwoje drjewjane a łykowe twory: mjeńſche a wjetſche mjezki, wußmolene wódne khany, dóńzy, dźěże, ßwinjaze korta, pługi, kary, cźerpawy a druhe naprawy. Měſchcźanki rosrěczuja ßo ſ khudej holanku dla plecźeneho korbika a wotkupja ji ſkónczńje ſa ßlěborowy pjenježk kónczka łyka a kónczka wuczła, wot kotrehož je zyła kopa jenož rosrěſnjeny pjenježk hódna. Na bratrowſkej haßy pſchedawaja ßo jeja, mloko a ryby. Też zuſe ryby ßu tu na wikach. Wot kóždeho woſa, kotryž tu ſteji, doſtanu Auguſtinoju ſchěſcź, wot kóždeho ßuda tſi nowych pjenjes. Na rańſchich wikach njeje ßo hiſchcźe wſcho roſpſchedało; ßu tu hiſchcźe mjedźwjedźowe pleza, ßorniki a jelenje na wubjerku. Mjes měſchcźanami a wokolnymi tołkaju ßo też zuſy wikowarjo a pohonczojo. S Miſchna, ſ Wulkeho Woßyka, ſ Hrymy, ſ Lipſka ßu woni pſchiſchli ſ woſami abo na konjach. Je tu wulka měſcheńza wot měſchcźanow, burſkeho luda, kupowarjow a pſchedawarjow. Najhórje wołaja a herjekaja pſchedawarki ßele. Tam pſched burom w ſelenym kabacźe, cźerwjenym kłobuku a brunych kholowach ſteji měſchcźan w krótkim, ſchěrokim pjeſlu. Nimo njeju pſchińdźe winizař ſ piczołku wina na karje w cźerwjenej ßukni, kotraż je ſe ſelenym płatom podſchita, w cźerwjenej cźapzy a w módrych kholowach a w dołhich jěſdnych ſchkórnjach. Dyß a dyß pſchińdźe też někajki wuczeńz nimo w dołhej, hacž na ſemju doßahazej draſcźe. Huſto doſcź ſaracźa żónſke ßo rosrěczujo pucź. Maja na hłowje wjazy dyżli łóhcź dołhe kónczojte kapy abo ſpodźiwnje ſhotowane běłe rubiſchcźa. Dyß a dyß wuhladaſch też woßebnu knjeni w ßwjedźeńſkej draſcźe, ſ wißatymaj, roſchcźěpjenymaj, ſ koßminu wobſchitymaj rukawomaj, ſe ſłotym rjeczaſom wokoło ſchije a ſ pjerſchcźenjemi na porſtach.

Pola brónjokowařjow nadeńdźeny ryczeŕſke poſtawy cźerwjeny abo żołty fabat pſches brónjazu koſchlu ſwoblekani. Brónjaza koſchla je ſ mnohich żeleſnych rynczkow ſpleczena a doßaha wot hłowy hacž k nohomaj. Na hłowje maja żeleſny kłobuk ſ pißanymi pjerami debjeny. Woni pruhuja ßwětke mjecźe, wopaßuja ßebi teßakowy łykowy żiwotnik, wubjeru ßebi lebiju, pſchehladuja wuſtajene drjewjane ßedła a njejßu lěni na wikowanje a na poniżene ſapłacźenje.

Też Arnoldez knjes ma dźenßa dźěła na doſcź. Kupzy pſchikhadźachu a woteńdźechu; wſchako je pola njeho wſcho na pſchedań: płat, wonjaze wězy, krywy, ſłota a ßlěborna nadoba a wjele druheho wjazy.

Popołdnju poſdźe, hdyž ßu ßo kupzy trochu ſminyli, wodychnje też wón trochu. Wón ſtupi pſched durje a pſchihladowaſche ſ radoſcźu, kak ßo ludźo po torhoſchcźu tołkachu.

„Tu hižo ßym!“ ſawoła na dobo něchtón pódła njeho, a ſ poßměwkowanjom wotmolwi pſchekupz: „Nó, tola hiſchcźe! Sſym tebje hižo dołho wocźakował, dha pój jenož!“ Běſche to pſchekupſki pſchecźel ſ Lipſka; wón ſaſtupi ßobu do pſchekupſkeho doma a poſtrowi pſchekupſku knjeni a dźěcźatka. Běſche to pſchekupz Wicźas ſ Lipſka. S nim rosrěcźowachu ßo Arnoldezy wo pſche-

kupſkich a ſwójbnych naležnoſczach. Skónczńje dżeſche Wiczas: „Njechamoj ſebi karanczk porjedżicz? Na žitnej haßy dobre piwo warja.“

„Haj“, dżeſche Arnoldez knjes, „dobre piwo drje tam warja, tola dżenßa ſebi tam wſchelaki lud ſwój karanczk porjedźi; tola chzu tam ſobu dończ.“ Wón woblecże ſo ſwój bruny, ſomoczany pjeſlk, ſtaji ſebi ſwoju czapku, a potom ſtupiſchtaj hromadże won na torhoſchczo.

Tola bórſy ſo ſta, ſo njemóżeſchtaj dale. Běſche tam ryczeŕ ſe ſwojimi ſłużobnikomaj, wſchitzy tſjo na konjach, kotſiž jimaj pucz ſahaczichu. Wußměchujo pohlada ryczeŕ na radneho knjeſa, kotryž, ryczerja wuhladawſchi, ſo trochu poſtróži.

„To je Scharfenbergſki“, dżeſche Arnold ſwojemu pſcheczelej; „ſawěſcże ſy hižo tež wo nim ſaßłyſchał, je to ſnaty hewrjekař. Tež naſchemu městu je wospjet ſwadu pſchipowjedźił; někotryžkuli naſchich měſchczanow je hižo w pinzach jeho hrodu poßedżał, někotrehožkuli burſkeho człowjeka je wón hižo ſabił abo jemu na czěle ſchkodźił. Nětkole pak ma ſwada ſaßo kónza, ſchtó pak mohł rjez, na kak dołho? Pohladaj jenož, ſ kajkej ſaßakloſczu tam na wěžu hlada; tam je wón tež hižo poßedżał; ſchtyrnacże dnjow ſmy jeho tam jateho měli, doniž ſo njeje mohł wukupicz; Scharfenbergſzy ſu khuda ſchlachta.“

S prózu běďżeſchtaj ſo dale po wuſkich, błóczanych, ſ ludom pſchepjelnjenych haſkach, doniž njepſchińdżeſchtaj k „ſchěremu mjedźwjedźej“, hdżež ſo wuvołane piwo toczeſche. Kaž wſchě druhe domy, tak běſche tež „ſchěry mjedwjedź“ ſ drjewa natwarjeny. Pſched durjemi wißaſche wulki drjewjany ſchtit ſ wurěſanym mjedwjedźom.

Do wulkeje ſtwy ſaſtupiwſchi wußłyſcheſchtaj tam wulku wołanzu. Na drjewjanych ſtólczkach ſedżeſche wſchitkón móżny lud. Pſchi durjach ſedżeſche ryczeŕ w błyſchczatym brońſkim kabacże, żeleſny klobuk běſche na blido pódla ſwojeho karanczka położił, ruzy pak běſche na kſchižne pſchimadło ſwojeho teßaka ſapreł; pódla njeho ſedżeſche měſchczan, ſ dołhim nožom ſa paßom wokoło żiwota. Dale ſa blidom ſedżachu burjo ſe ſekeru ſa paßom, dwaj mnichaj, wſchelake żónſke, wotroczzy a ryczeŕſke ſłużomniki. S wulkej nuſu nadeńdżeſchtaj nowaj hoſczej městaczko pſchi blidże. Korczmař poſtrowi pſchiſtupiwſchi ſnateho radneho knjeſa ſ poczeſczowanjom a ſtaji dwaj wulkaj karanaj na blido pſched njeju. Jimaj napſcheczíwo běſchtaj na wobělenu ſczěnu dwě wulkej pergamentnej piſmje pſchibitej. Na nimaj běſche takle napiſane: „Tak dha chzemy ſ tutym ſtarych a młodych napominacz, ſo ma ſo kóždziczki na tymle městnje po czeſczi a ponižnje ſe ſłowami a waſchnjom měcz, wſcheho hněwa a wſcheho njepſchecżelſtwa ma ſo wſdacz, ſ mordarſkej tſělbu tu ſaſtupicz njeßmě, woſtajicz ma ſo wſcheho hanjenja Boha a wſchěch njehódnych a njepſchiſtojnych rěczow, wſcheho njerosumneho napicża, wſcheho běhanja wot jeneho blida k druhemu, wołanja a ſchczekotanja a praſkanja ſ karanczkami, talerjemi, tež wſchěch druhich hordoſczow, kotrež ſu husto doſcz pſchicżina k wulkemu hněwu. Tón pak, kotryž ſo tu bije abo wadźi, ſeli, ſakruje abo pſchiſßaha, njepſchiſtojne abo hroſne ſłowa rěczi, pokhoſta ſo ſ dwěmaj ſłěbornymaj. Draždżanſka měſchczanſka rada.“

„To běſche tež nuſne“, dżeſche radny knjes k ſwojemu pſchewodżerjej na piſmo pokaſawſchi, „to běſche jara trěbne, ſo je ſo to do kóždeje korczmy pſchibiło; hroſne waſchnje picże a wadżenja je ſo tu wſchudżom w korczmach ſahněſdżiło.“

(Pokracżowanje.)

Wobroczenje hrěſchnika k temu ſbóżnikej.

I.

Hłóß: Na Boha ſo ſpuſchczecz mamy.
Jeſu, ja nětk ſ wjeß'lom ſpytam
Wotrjeknycz ſo wſchitkim hrěcham,
Kiž mje człow'ka błudżachu;
Dowěrjenje k tebi ſtaju:
Prjecz, wſchě ſwětne lóſchty, praju,
Ja chzu bycz pſchi Jeſußu.

Ja běch wſchón kaž poraženy,
Hdyž bu mi to wosjewjene,
So ſym w ſłóſczach żiwy był;
Božu wolu chzu ja nětko
Dopjelnicz a dżeržecz wſchitko,
So bych ſwój ſlub dżeržecz móhł.

Sahe ſda ſo mi po nozy
Druhdy czežke, pokne prózy
Twój bycz zyle ſbóżniko;
Tyßaz krócz buch pſchiwjedżeny,
Husto pak ſaß' ſawjedżeny,
Wurěczał ſym wſchelko ſo.

Ty ſy pak pſchez' ſo mnu khodźił,
Se ſmilnoſczu k ſebi wodźił
Sabłudżenoh' hrěſchnika;
Nětk ſo njem'žu dléje ſtajicz,
Hdyž ja hłóß nětk ſłyſchu prajicz,
Wrócz ſo, pytaj Jeſuſa!

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

To ſłubjenjenje, kotrež ſmy naſchim lubym czitarjam pſchi ſaſtupje do noweho lěta dali, ſo jim huſczíſcho wobraſy poſkiczímy, móżemy nětko dopjelnicz, dokelž w bliżſchim ezaßu wobraſy pſchipóßłane doſtanjemy. Nadżijomnj ſo w pſchichodnym czißle wobras wotczíſchczi. Wobraſy budża ſ wjetſcheho dżěla ſ pola naſcheho ſnutskowneho miſſionſtwa, kaž dżě chze tež naſche kopjeno „Pomhaj Bóh“ ſpiß, w myßli ſnutskowneho miſſionſtwa ſkutkowazy, bycz.

Bohu budź dżak, móżemy ſaßo rjann ſběrku dobrowólnych darow ſa wbohe armenſke ſyroty ſ dżakom kwitowacz. Je jara ſwjeßelaze, ſo naſch ſerbſki lud wulku nuſu naſchich wbohich ſobuſcheſczijanow póſnawſchi ſczedriwje ruku w ſmilnej luboſczi wotewri. Woprawdże ſ hnujazymi ſłowami je nam tež naſch luby krajan Hataß w ſrudnym khěrluſchu wbohich ſyrotow, kotryž je ſo w poſłednim czißle naſchim czitarjam podał, to wulke hubjenſtwo wopißał a wěſcże tež tele hłubokoſacżute ſłowa bjes płoda na wutrobach njewoſtanu.

Wukaſnja wokrjeßneje ſchulſkeje inſpekzije w Budyſchinje poruczi, ſo ma ſo tež w ſchulach pſched dżěczimi na wopomnjeńſkim dnju 400lětneho narodneho dnja Filipa Melanchthona na ważnoſcz ſławneho wuczerja naſcheho evangelſkeho luda a ſwěrneho ſobudżěłaczerja naſcheho droheho reformatora Luthera ſpomnicz. Ssnano mohło ſo tež dżěczom ſaßo maly ſpiß wo Melanchtonowym żiwjenju, kaž pſchi wopomnjeńſkim dnju Guſtava Adolfa, do rukow podacz jako dopomnjeńka ſa pſchichod. Redakzija „Pomhaj Bóh“ by ſwólniwa była tajki wudawk ſaßo wobſtaracz, je-li ſo je żadanje po nim a wocżakuje, ſo ſo jej w bliżſchim czaßu woſjewi, kajke ſu wotmyßlenja w tej naležnoſczi. My ſo nadżijamy, ſo by ſo tajki ſwjedżeńſki wudawk ſ wobraſami wudacz mohł.

Na Italſkich Bohu żel w Abeßynſkej ſaßo nowa wójna czaka, hdyž ſu hakle pſched krótkim ſ Menelikom měr ſczinili. Derwiſchojo, tak mjenowani muhamedanſzy mniſcha, ſu ſo ſ wjele tyßazami ſhromadżili a na to łakaja, kak bychu ſo na italſke wójſko w Afrizy walicz móhli. My Italſkim pſchejemy, ſo bychu w tejle wójnje wjetſche ſboże měli hacz w ſańdżenym lěcże, ſo njeby jich nahladnoſcz bjes ludami dale ſchkodowała a to czim bóle, dokelž naſch lud ſ nimi w ſwjaſku ſteji.

Wjeczenje je Boże.

Naſch wojeŕſki marſch dżěſche pſches lěß. S jenym dobom ſo na prawizy kaž tež na lěwizy tſěli. Hnydom ſo czrjóda naſchich tſělzow do lěża puſchczi, hdżež ſo ſaßo ſ wobeju bokow potſěła. Bórſy ſo naſchi ludżo ſ dwěmaj jatymaj wróczichu, kotrajž ſwojich ranow dla njeběſchtaj czeknycz móhłoj. Běſchtaj to dwaj franktireraj, dwaj wot tych muži, kiž tak husto ſkradżu ſe ſwojich khowankow do naſchich wojakow tſělachu a ſ leßnoſczu jich morichu. Jedyn wot teju dweju muži, ſrěnich lět, woſta ſaßakly hacz do kónza, druhi pak, lědma 20 lět a rjany człowjek, běſche bóle czuczíwy. Wobeju wußud bě bórſy wuprajeny, wobaj dyrbjeſchtaj wumrjecz, mějeſchtaj ſo po wójnſkim ſakonju ſatſělicz. K pſchihotowanju bu jimaj pok hodżiny czaßa woſtajene. Starſchi ſebi jako poßlednju dobrotu ſchklenzu wina wuproßy, dokelž bjes teho njemóże hacz na ſmjertne městno dończ. Hewak nima na ſwěcże niczo wjazy poſtajicz. Wón je ſam a nima nikoho, kiž by wo njeho płakał a żarował a kotremuž by teho dla poßlednje poſtrowjenje póßłał. Tón młódſchi pak, jako franzowſkeho pohoncza wuhlada, kiž wojeŕſke ſmachi wjeſeſche, woprascha ſo, hacz ſmě pſches teho ſchto domoj prajicz dacz. To bu dowolene. Wón da poſtrowjenja ſwojimaj lubymaj ſtarſchimaj ſobu a tu powjeſcz, ſo njeßmětaj

wo njeho płakacź, pschetoż wón mrje najrjeńscheje ßmjercźe, rycźerskeje ßmjercźe ßa ßwój njeßbožowny wótzny kraj. Potom hischcźe wo někotre cźiche mjeńschiny proschesche a poklakny ßo k modlitwje. My mjelczachmy w cźichej nutrnoscźi a mějachmy ßobucźerpjenje ſ rjanym wbohim mkodźenzom, kiž pomalku ßo posběhnywschi rjekny: „Ssym nětk hotowy.“ Cźi wojazy, kiž dyrbjachu dwojemu žiwjenju kónz cźinicź, wotstupichu na bliſku łuku. Młodźenz hischcźe ßłyschecź da te ßłowa: „Budź božemje, mój luby wótžny krajo, ty franzowſka ſemja, ja strowju Waju, lubeju droheju ſtarscheju!“ Kommando jarža: „Měrcźe ßo, woheń!“ Tśělby wrjeßnychu, na to saßo wscho wocźichny. Wobaj satśělenaj buschtaj też na tym ßamym měſtnje pohrjebanaj. Nascheju morweju pak, kiž běschtaj psches njepschecźelſku kulku padnyłoj, sawalichmy do jeju drasty a położichmy jeju na wós. Cźiſche dźěſche nětko nasch pucź dale. Bórsy pschińdźechmy do wulkeje wßy, hdźež nascheju padnjeneju towaŕschow ſe wschej wojeŕskej cźeſcźu pohrjebachmy. Na to ßebi ßwój nózny kwartěr pytachmy. Nahladna khěža, do kotrejež buch ſ tśjómi druhimi pokasany, bě, kaž było w njej wscho wotemrěło. Jako běchmy ßo nacžakali pschińdźe hospodaŕ a wopraſcha ßo naß po naſchim žadanju. Na jeho wobliczu leżeſche hłuboka bolosćź. Jědź a picźe bu nam a dosćź na dosćź ſkicźene. Sso hospodarjej podźakowawschi, wuprajich jemu moje wobžarowanje, ale „to je nětk wójna!“ „Haj, wójna je“, sawoła wón ſ tschepjetatym hłoßom a ruzy k njebjeßam posběhnywschi dźeſche njerosymliwe ßłowa a woteńdźe khwatajzy. Moji towaŕschojo bórsy pod rjanymi poßleſchcźami wußnychu, ja pak ßo njelehnych. Khěža bě mi pschi wschěm hospodowanju tola tak straſchna a sadźerženje jejnych wobydlerjow tak dźiwne, so ßo njemóžach wěſteje hrosy wobrócź. K pjezakej ßo ßynywschi, hdźež bě woheń, wsach ßebi knihi a cźitach. Wyſche ßebje ßłyſchach někoho w njemčrje horje a dele khodźicź a žónſku žałoßnje płakacź. Cźitach a cźitach pschezo dale a skónczńje też wußnych. Duž połoži něchtó ruku na moje ramjo. Saſparny hrabnych ſa brónju, ale mój hospodaŕ pschede mnu ſtejo rjekny: „Położcźe jenož ßwoju broń na stronu.“ Wěricźe, hdy budźich w njepschecźelſkej myßli k wam pschiſchoł, ſo budźich waß hakle ſe ſpanja sbudźił? Dajcźe mi ßwoje ßłowo, ſo chcecźe wſchitko cźinicź, ſo by nichtó psches to, ſchtoż ßym pschiſchoł wam ſjewicź, do straſcha njepschiſchoł.“ Njerady do teho ſwolich. „Duž dha ßłyſchcźe! Waſch kommandanta je dźenßa pschipołdnju dweju jateju Franzowſow satśělicź dał. Jedyn wot njeju bě mój ßyn. Wón bě młodźenz połny nadobnych myßlow a prózowanjow a ſchtudowaſche w Pariſu na prawiſna, ßyn, kiž bě jenož ſa ßwojeju ſtarscheju a ſa ßwój wótzny kraj žiwy. Tola dosćź, cźaß khwata. Wußud waſcheho wójnſkeho ßuda je prjódzy mojeho wot wſchitkich lubowaneho ßyna dla zyłu gmejnu wulzy roshoril a wſchitzy mužojo ßu ßebi na ruku ßlubili, dźenß w nozy w dwanacźich ßo na njepschecźelach krwawnje wjecźicź.“ Połny naſtróżeny ſtejach psched nim, ale wón k měrej kiwaſche. „To ßo ſtacź njedyrbi“, rěcźeſche wón dale, teho dla ßym tudy. Ssym ßo dołho bědźił, ſchto mam cźinicź, doniž ßo njeßym pschebědźił. Wy ſcźe mi njewuprajomnje wulku bolosćź naczinili, ale ſo dyrbjeli mojeho ßyna dla njenadźujzy ßo ſta moricź, to mi pschezo cźežſcho na wutrobu pada. Kak pak mam ßo sadźeržecź, bu mi ſjawne, hakle hdyž ja jene knihe pschimnych, kotrež ßu mi hižo husto prawy pucź pokasałe, hdyž njewjedźich, kak abo ſchto. Tute knihi ßu biblija, kotruž ßym ßebi ſ Krymſkeje wójny ßobu pschinjeßł. Ssym ju wot evangelſkeho wójnſkeho prědarja dostał, kiž je mje posdźiſcho w Lazarecźe husto wopytował. W njej ßo mi dźenß wjecźor to ßłowo wusběhny a wocźini: „Njewjecźcźe ßo ßami ale dajcźe město hněwu Božemu. Pschetoż pißane ſteji: Röm. 12, 19—20. Wjecźenje je moje, ja chzu ſapłacźicź, praji tón Knjes. Je-li teho dla twój njepschecźel hłódny, naßycź jeho; chzeli ßo jemu picź, napowaj jeho. Pschetoż hdyž to cźiniſch, budźeš ty žehliwe wuhlo na jeho hłowu nahromadźicź. Njedaj ßo ſkemu pschewinycź, ale pschewiń ty to ſke ſ dobrym. Tuto ßłowo je mje nawabiło, wam to wobſamknjenje ſjewicź. Hischcźe je cźaß, krejpschelecźe wotwobrocźicź. Ale žanemu mojich ßobuměſcźanow njeßmě ßo ani włóſka franicź a moje mjeno ßo też njeßmě mjenowacź. Hižo je jědnacźe wotbiło. Khwatajcźe k ßwojemu kommandantej a njeſabudźcźe, schtoż ſcźe mi ßlubili!“

Khwatajzy ſjewich kommandantej, ſchto je wot wjeßnjanjow, kiž naß hospoduja, wobſamknjene a njeſapomnich jemu też prajicź, ſchtoż běch ja ßlubił. Wón Franzowſam khoſtanje ſpuſchcźiwſchi, pósła mje wón do wßy ſ tej pschikaſnju, ſo by ßo na měſcźe generalny marſch pißkał. Ale zyle naſche mužſtwo leżeſche w najhłubſchim ſpanju a njebě dowołacź, pschetoż wjecźor běchu jim wjeßnjenjo morfija do wina naměſcheli, ſo bychu njewotucźili. Duž ſapſchijach ßam piſkaty rózk a piſkach po cźichich haßach, tak derje hacž dźěſche. Sa někotre mjeńſchiny běchu wojazy ſhromadźeni. Kommandanta roskaſa mairej abo gmejnſkemu pschedſtejicźerjej, ſo dyrbi na měſcźe wina a khlěba a mjaßa doſcź wojakam wobſtaracź a chzyſche ßo ſ cźicha mojemu hospodarjej hischcźe podźakowacź. Tón pak ke mni rjekny: „Ja ßym jenož ßwoju cźłowſku a kſcheſcźijanſku pschißluſchnoſcź dopjelnił a njerodźu ſa to žaneho dźaka, najmjenje wot teho, kiž je moje horzolubowane dźěcźo k ßmjercźi wotßudźił. Cźehńcźe božemje a wostajcźe mje w mojej bolosćźi. Wot ßwěta hewak niczoho wjazy nochzu.“ Po khwili dźěſche naſch marſch do cźmowoje nozy dale. Cźi druſy cźehnichu ſ wjeßełym ſpěwanjom, ja pak njemóžach ßobu ſpěwacź, pschetoż pschezo ſaßo dyrbjach ßebi na wboheho nana myßlicź a na jeho hłuboku bolosćź wo ſhubjeneho ßyna. Wjele lět, nětko 25 lět je ſaſchło, ſo je mój podawk ßo ſtał, ale ja tamnu nóz ſabył njejßym a husto mi je, kaž by hakle njedawno ſaſchło. Woßebje, hdyž w liſcźe ßwjateho Pawoła na Romſkich 12. ſtaw ßebi wotewrju a 19. a 20. ſchtucźku ßebi cźitam: Njewjecźcźe ßo ßami moji najlubſchi, ale dajcźe město hněwu Božemu; pschetoż pißane ſteji: Wjecźenje je moje, ja chzu ſapłacźicź, praji tón Knjes. Dha mi wſchitke podeńdźenja tamneje nozy ſaßo žiwe psched wocźomaj ſteja a ſa wscho dźiwne ſwarnowanje a wutohrnjenje ſe ßmjertneho straſcha dźakuju ßo hnuty mojemu knjeſej a Bohu, kotrehoż ßwjate ßłowo běſche kaž husto hewak, tak też tudy mózniſche a wótriſche, dyžli naſchich njepschecźelow mjecźe.

Nĕſchto k rospominanju.

Khryſtuß bu khudy, ſo bychmy my bohacźi byli. Ssy ty bohaty? W cźim wobſteji twój dźak?

Dalſche dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Minakalſkeje woßady:

Njemjenowany	5 hr.	— np.
Njemjenowany	1 „	— „

Druha ſbĕrka ſ Hodźijſkeje woßady:

wot jeneho 50 np.	=	— hr.	50 np.,
wot jeneho 60 np.	=	— „	60 „
wot ßedmjoch po 1 hr.	=	7 „	— „
wot dweju po 1 hr. 50 np.	=	3 „	— „
wot dweju po 2 hr.	=	4 „	— „
wot woßmjoch po 3 hr.	=	24 „	— „
wot jeneho 5 hr.	=	5 „	— „
potajkim wot 22 woßobow hromadźe:		44 „	10 „

S Budyſchinkſkeje woßady:

wot wſchelakich w Budyſchinku nawdate	4 „	10 „

S Budyſkeje woßady:

ſ Budeſtez	3 „	— „
ſ Raſchowa	1 „	— „
ſ Jiłoz	4 „	— „
wot njemjenowaneho pschecźela ſ Wulkich Debßez	9 „	— „

S Hornjo-Wujeſdźanſkeje woßady:

njemjenowany ſ Hornjeho Wujeſda	3 „	— „

S Porſchiſkeje woßady:

Ernſt Kern w Kumſchizach	2 „	— „

W wudawaŕni Sserſkich Nowin:

Iſraelka w Khwacźizach	2 „	— „
J. T. w Budyſchinje	3 „	— „
ſ Rakez	5 „	10 „
H. H. w Dźěžnikezach	3 „	— „
Wſcho hromadźe:	89 hr.	30 np.

Ssmilnym daricźelam w mjenje wbohich ßyrotow najwutrobniſchi dźak praji

J. Gólcź, farař.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku; ßoburedaktor: farař Mrósak w Rychwałdźe.
Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Czißlo 6.
7. februara.

Lětnik 7.
1897.

Serbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacź ßa schtwórtlětnu pschedplatu 40 np.

5. njedźela po tśjóch kralach.

Jan. 1, 14.

Sswjedźeń tśjóch kralow abo Knjesoweho sjewjenja sady naß leži, ale njedźele teho sjewjenja tu hischcźe ßu. Dźenßa je poßlednja. Sswjedźeń tśjóch kralow chzysche nam psched woczi stajicź, kak je ßo junkrócź naschcho knjesowa kraßnoscź póhanskim tśjóm mudrym sjewiła a njedźele po knjesowym sjewjenju w kschescźijanskim zyrkwinskim lěcźe steja, so by kschescźijanam lěto wot lěta s nowa tuta kraßnoscź psched woczi stajena a sjewjena była. Tule kraßnoscź pak chzedźa nam woßebje scźenja, wo kotrychž ßo nětk prědźuje, pokasacź. Hlaj w scźenju na 2. njedźelu po tśjóch kralach runje won steji, „a Jesuß sjewi ßwoju kraßnoscź a jeho wucźobnizy wěrjachu do njeho.“ O so by kóždy, kiž je w nětcźischim ßwjatym cźaßu w kemschach prědowanja ßłyschał abo domach cźitał, s nich pósnał ßwojeho knjesowu kraßnoscź a so by wo nim rèkało: wón wěri do njeho.

Mój luby kschescźijano! Dokelž je dźenßa poßlednja tutych njedźel, daj ßebi s krótka prjedy hacž tónle cźaß ßo s nami roszohnuje, hischcźe junkrócź twojeho knjesowu kraßnoscź psched woczi stajicź. Na hodownym ßwjedźenju je rèkało: nam je ßo dźěcźo narodźiło, ßyn je nam daty; njejßy-li pak w žłobiku niczo wjazy wohladał hacž cźłowjske dźěcźo, hacž nowonarodźeneho ßynka, ßy woprawdźe jara mało widźał, potom ßy mjenje wohladał hacž cźi pastyrjo — woni ßo k njemu modlachu; potom ßy mjenje wohladał hacž cźi mudri — woni dźě běchu ßo s dalokeho rańscheho kraja na pucź podali a woni wschak dele panywschi modlachu ßo k njemu a wobdarichu jeho; haj, ja tebi praju, nimasch-li wjazy na tutym dźěcźatku, potom njemóżesch na ßwoju ßmjercź spominajo se starym Simeonom wyskacź: Nětk puschcźisch ßwojeho wotroczka, Knjeże po twojim ßlowje smèrom, a njesrosymlime tebi wostanje, so dyrbi to dźěcźo bycź ßwětło k rosßwětlenju tych póhanow a k khwalbje teho israelskeho luda.

A nětko ßłysch, so ßu cźile wschitzy, na kotrychž spomnich, jara mało wot knjesoweje kraßnoscźe wohladali. To chzu ßebi skerje lubicź dacź ßwjateho Janowe ßłowo: My widźichmy jeho kraßnoscź, jako kraßnoscź teho jeniczkeho narodźeneho ßyna wot Wótza polny hnady a prawdy. Jesußowe žiwjenje leżesche psched Janowymaj woczomaj; wón běsche tśi lěta dołho s Jesußom khodźił, běsche widźił jeho dźiwy, wo kotrychž lud praji: wulki profeta je bjes nami postanył a Bóh je na ßwój lud pohladał, běsche ßłyschał jeho rècźe, wo kotrychž lud ßudźesche: wón wucźesche mózuje a niz jako cźi pißmawucźeni; wón běsche widźił teho horjestanjeneho a běsche pschi jeho k njebju stpiczu pódla był; haj Jan móżesche prajicź: my widźichmy jeho kraßnoscź. —

Jan, kiž na Jesußowym klinje ßydasche, běsche ßwojeho knjesowu kraßnoscź ßnadź rjeńscho a jaßnischo widźał, dyžli cźi drusy wucźobnizy. Sslyschi jeno jeho ßłowo: To ßłowo scźiń ßo cźěło. Spodźiwne: to ßłowo. S twojim ßłowom ty powjedasch, ßo pósnacź dasch ßwoje myßle,

sjewisch swoju wutrobu; psches swoje słowo je Bóh k nam rěczał, nam so najrjeńscho sjewił: schtóż mje widźi, tón widźi Wótza; ja a tón Wótz smój jene. Bóh pak je luboscź, to je Jesuß nam sjewił. Tak je Bóh tón swět lubował atd. Jan. 3, 16.; to je Jesuß k nam rěczał. Jesuß Khrystuß je Boże słowo a — spodźiwna wěz — tole słowo sczini so cźěło a bydlesche bjes nami — ty nětk rosumisch: Jan mózesche derje prajicź: my widźichmy jeho krassnoscź atd.

A tola s wjele wjetschim prawom dyźli Jan mózesch ty, mózemy my a dyrbimy my wschitzy prajicź: My widźichmy jeho krassnoscź. Jan běsche wjele widźił wot knjesoweje krassnoscze, my pak wjele, wjele wjazy. Tu je kschescźijanstwo, tu je kschescźijanska zyrkej a jeje nětko skoro 2000 létne wobstacze prěcź njemózesch a jeje wobsbožazych mozow njemózesch so sminycź a jeje hnady a wjeselа a troschta połny evangelij ty rad bjerjesch w wschelakej semskej nusy a tyschnoscźi. Wón pschewodźa tebje wot twojeho naroda hacź k rowej. Pomyßl sebi jeno na najważnische dny twojeho źiwjenja: na twój kschcźeński, konfirmazyski, wěrowanski a smjertny dźeń. Schto by nasche źiwjenje było bjes Khrystußa!

Bjes tebje, kak tyschny, błudny
Wostanje nasch semski khód;
Twój raj bjes tebje je srudny,
Samknjeny nam kwasny hród,
Bjes tebje je lute mrěcze, wužiwanje źiwjenja,
Junu nasche wotsalhicze nóz bjes rańschoh' swětlenja.

A nětko wsmi kschescźijansku zyrkej prjecź s nascheho ludoweho źiwjenja. Schto wostanje? Wsmi prjecź zyrkwine lěto se swojimi njedźelemi, swjatymi dnjemi a róczźnymi cźasami; žane hody, žane jutry, žane swjatki njejsu; wsmi prjecź wschě biblije, wschě spěwarske, modlerske knihi, wschitke Boże domy s jich k njebjesam pokasazymi wězemi a s jich swonami, kiž tebje wołaja do Božeho doma, so by swoju njesmjertnu duschu dał troschtowacź, powuczicź, pokhostacź, napominacź, roswuczicź, k pokucze wabicź. Kajki masch potom hischcze troscht, kajke masch hischcze wjesele w źiwjenju, we wumrjeczu? Kajku masch hischcze nadźiju w semskej, hrěschnej, smjertnej nusy?

Luby kschescźijano! Budź wjesely w swojej drohej kschescźijanskej wěrje; dźerź so teje sameje a ty sy bohaty; ty mózesch prajicź;

To słowo sczini so cźěło a my widźichmy jeho krassnoscź jako krassnoscź teho jeniczkeho narodźeneho syna wot Wótza połne hnady a prawdy.

Jencź-Kamjeńczanski.

Pschekupz a rycźeŕ.

(Pokraczźowanje.)

Hacź runjez tejle pißmje na sczěnje wißaschtej, dha běsche tu tola khětre źiwjenje w korczmje, a to cźim bóle, dokelź sady w kucźiku herz na hußlach dźěłasche. Runje sanoscha nowy prysłaty kusk, a wschitzy herjekarjo a cźi, kotsiž běchu so hižo trochu doczahnyli, teptachu k temu s nohami abo s pjasczomaj wo blido pjerjechu.

Hdyž běsche hara najwjetscha, wotewrichu so durje a wjeßtykaj hólzaj do jstwy sastupischtaj. Na hłowje mějesche kóždy wulki kulowaty klobuk s dołhim pjerom. Kabat mějeschtaj s dobreho płata schity; rukawaj běchu pola jeju kabatkow rosschczěpjenaj a po boku mějeschtaj błyschczaty mjecź.

„S wotkal staj pschileczikoj wój zusaj ptaczkaj?“ woprascha so jeju korczmaŕ.

„Ej, kmótsiko piczołka“, wotmolwischtaj jemu, „s daloka pschińdźemoj a daloko chzemoj“, a to prajiwschi synyschtaj so sa blido k rycźerjej a k pschekupzej.

„Nó, to cźi dyrbjał tež žiwy cźłowjek wuhudacź“, smějesche so korczmaŕ. Duž jemu prajeschtaj: „Pschińdźemoj s Wulkeho Woßyka a chzemoj do Prahi na wyßoku schulu; najprjedy pak chzemoj sebi pola tebje hischcze karanczk porjedźicź dacź.“

„Do Prahi?“ sarěcza rycźeŕ, kotryž běsche kedźbliwje na rosrěczowanje poßłuchał. „Do Prahi chzetaj? Wot tam sym pschischoł, tam budźetaj tež Hußa słyschecź! To dha je muźik, to dha je prědaŕ, so by nochzył nihdy rjez! Prěnje je jemu stajnje wěrnoscź. Kak k njemu běhaja, hdyž wón prěduje; wjetschi dźěł města je w kemschach. Zyła Praha steji k njemu. Teho dla sebi tež nichtón njeswaži, jemu ani włóska shibnycź, kaž rady bychu tež chzyli; woni so boja, so by so jim hubjenje seschło. Hižo na léto je psched sudom pobył a tam su jemu se smjercźu hrosyli, jeli so dale tak wucźi. A wěscze wy tež, kak je wón wotmolwił? Takle: Ja chzu wěrnoscze, kotrež su w swjatym pißmje napißane, hacź do smjercze sakitowacź, dokelź wěm, so wěrnoscź wěcźnje wostanje a so ma wona dobycze, a jeli hnadu psched Božim wobliczom namakam, mi krónu krwawneho swědka wěrnoscze spožczi.“

Se spodobanjom poßłuchachu wuczomzaj a pschekupzaj na to, schtož rycźeŕ powjedasche. To dźě bě tež jich myßl.

„Wy rěczicze kaž sprawny pschecźel wo Hußu a wo wěrnoscźi“, dźesche Arnoldez knjes a poda rycźerjej ruku, s tym wuprajiwschi, so wón sam tež tak myßli.

„Haj“, dźesche tón, „zyke lětko sym pola njeho wuknył; schto mi to tak spodźiwnje hladacze, lubi ludźo? Dźiwna wěz wschak je a wostanje, hdyž so wobrónjeny cźłowjek s wědomoscźemi sapara; njeje temu tak? Sawěscze bych hischcze dlěje w Prasy wostał, hdy mi nan njeby wumrjeł. Tola teho dla dyrbjach domoj. Nětko sym pjero saso s mjeczom samènił.“

Dale a bóle so sapocza tole towarstwo rosrěczowacź, dokelź běchu wschitzy teje sameje myßle. A hdyž jich swony s wěze na dompucź pominachu, samknjenje korczmow saswoniwschi, dźesche Lipscźan: „Sawěscze, lubi ludźo, to běsche mi pěkny wjeczor! Kak khětsje je so nam tola cźaß minył! Sa jutsischim pojědu saso domoj do Lipska; wój pak, lubaj bratraj, dźesche k wuczomzomaj, pschińdźtaj mi julsje na wjeczor saso sem, a tež wy, rycźerjez wujo, je-li scze hischcze w Draždźanach; chzemy sebi na pucź hischcze karanczk porjedźicź dacź. Tak dołho mějcze so rjenje!“

Wschitzy prajichu sebi s ruku božemje: pschekupzaj, rycźeŕ a wuczomzaj. Arnoldez nan pschewodźesche hischcze swojeho pschecźela kruch pucza a dźesche k njemu, so wot njeho dźěliwschi: „Na nowy tydźeń pojědu se swojimi tworami do Zitawy; to je cźi tež straschny pucź! Bych so wjeselił, hdy bych hižo saso cźerstwy a cźiły domoj był. Naléto pschińdu k tebi do Lipska. Tak dołho wostań w Božim mjenje, ty a twój dom!“

„Pschewodź tebje Bóh po pucźu a spožcź namaj, so so sbožownje w Lipsku wohladamoj!“ Tele pschecza wuprajiwschi, pschecźel s Lipska na swoju hospodu dońdźe.

II.

Wuj se symskeho kamjenja.

W sakskej Schwizy njedaloko Schandawow na nětczischich cźěskich mjesach je wyßoka hora, kotraž so na symu jako prěnja do sněha sawali, a teho dla narjeknychu jej „symska hora.“ Pódla njeje je hłuboki doł. Tam běsche wokoło léta 1400 hischcze léßna dźiwina. Mózne, wot staroby seschěrjene jědle a schmrěki wupschěsczěrachu tam swoje hałosy. Jenož tam, hdźež běchu surowe wětry, abo sněhowy mjecźel abo staroba léßne hobory spowalałe, sběhasche so młodźina k swětku. Wschelaka selina běsche tam sobu wurostła. W hłubokich schkałobisnach, kotrež léß a skalne hory pschecźahowachu, roscźesche pódla husteje swjecźisny tež wschelaka cźerńina, s kotrejež cźasto wódna ptaczina s dybawym schkawrjenjom wulecźi, hdyž běsche sebi dźiwje swinjo pucź korczo psches huscźinu a cźerńinu pschedobyło.

Dobru krocźel dale pluskotasche rěczka Kěrnicza. Wyßoke skały cźahachu tu wodze pucź a teho dla khwatasche dale do doła; hdźež pak so doł schěrjesche, tam běžesche woda pomałscho a směrnischo dale. Pschi rěczzynym brjosy běsche hubjeny pucź. Husto doscź bychu tam w błócze tcźazy wostali abo konje njebychu wós s hłubokeje dźěry wucźahnycź móhłe.

Tónle hubjeny pucź běsche jeniczka dróha, kotraž wot Žandawow psches tule léßnu dźiwinu do Łužizy a do Czech wjedźische. Strach

a hubjeństwo tam puczowarjej a wosam hrožesche, dokelž běsche pucz doszcz hubjeny, bóle pak hischcże psches rubjeżnych ryczerjow, kotsiž běchu ßebi tu na nahłe skały ßwoje hnězda natwarili. Po dołhim bědżenju běsche drje ßo Arnstejn, kotryž běsche hnydom pschi drósy natwarjeny, wot měschczanow rossłamał; tola poł hodziny. dale stejesche hischcże „Symski abo rapaczi kamjeń.“ Jenož s wulkej czrjódu wobrónjenych ßłużomnikow mózachu ßebi pschekupzy a wikowarßzy knjesojo swažicz, ßwoje twory po tutej drósy do Sakskeje domoj dowjeszcz. Hewak by jich rapak se Symskeho kamjenja do ßwojich pasorow dostał.

Jeho rubjeżne hnězdo běsche derje skhowane a derje wukhowane. K njemu wjedżische wot nam snateje dróhi pobocżny pucz, kotryž běchu konje trochu rosteptałe. Tónle pucz dżěsche psches skały, błóta a czěmny lěß. Blisko psched hrodom winy ßo tónle pucz do wuskeho, nimale se wschěch stron wot nahłych wyßokich skałow wobdateho doła. Wot tam posběhny ßo symski kamjeń nimale runje s hłubiny tak wyßoko, so móżesche psche wschě ßwoje kamjeńtne bratsja shladowacz. Horkach na tejle nahłej kamjeńtnej wyschinje běsche ßebi ryczeŕ Wjelk ßwoje hnězdo natwarił, wot tam slecżi kaž rubjeżny ptak dele na směrnych puczowarjow, kotsiž po drósy pschiczahnychu.

(Pokracżowanje.)

Ty a twoja duscha.

Po F.

Schto masch a schto ßy ty?

I.

Nasche żadanja a jich dopjelnjenje.

Kóżdy człowjek ma ßwoje pschecża a żadanja. To rěka, wón ßebi po něczim żada, schtož wón nima, a hdyž je to żadane łubko dostał, ßebi wón dale po něczim druhim požada. Wón mjenujzy po něczim sa tym pschińdże, so je to, wot kotrehož je ßebi połne spokojenje lubił, jeho sjebało. Duž dże dale do prědka. Duž wschak tych pschecżow a żadanjow żenje kónza njeje. A tajkich żadanjow pola wyßokich ludźi mjenje njeje hacž pola khudych.

Tola by wopak było, hdy bychmy ßebi myßlicz chzyli, so ßu ßebi wschitzy ludźo w tym nastupanju runi. O ně! Woni ßu ludźo, kotsiž ßu powschitkownje k měrej a k spokojnoszczi dószchli a kotrychž pschecża ßu bóle na pódlanske wězy złożene. A woni ßu drusy, pola kotrychž ßo wschitko wjercżi a kotsiž ßami njewjedża, schto chzedża, a jenož wjedża, so chzedża něschto druhe dozpicz hacž to, schtož maja. A bjes nimi ßu saßo tyßazy druhich. Podomni ßu woni jenož w tym, so chzedża sbożowni bycz. Praschenje jenož je, kak móże człowjek bywacz, schtož hischcże njeje a po czimž ßebi żedźiwje požada. Evangelij abo kscheszczijanska wěra dyrbi na tole praschenje wotmolwicz. Ale hdyž my ju s wopředka s boka wostajimy, dyrbi kóżdy, kotryž człowjekow snaje, njech je kscheszczijan, Hindu, Turka abo schtożkuliž chze, póznacz, so wobßedżenstwo a wużiwanje semskich łubłow ßame na ßebi człowjekow hischcże sbożownych njeczinitej. W narodnej wobrasowej galeriji w Barlinje wulki wobras wißa; jeho podpißmo je: „Honjenje sa sbożom.“ Na tutym wobrasu wohladasch młodeho muża, kotrehož wobliczo wschak je rjane, ale psches ßwětne staroszcze a żadoszcze sestarjene. Wón na wyßokim konju ßedźi a ßwojeho konja pohonja, so by psches cżełko młodeje holzy běżał. To jeho njestara, so ßo ta, kotruž je wón dawno hižo snutskownje sanicził, ßo tež swonkownje rostepze; pschetož psched nim steji duch sboża a jeho k ßebi wabi s wulkej móschnju słoteho. Sa tym ßo tón młodżeńz w ßwojej żadoszcziwoszczi njeprascha. Wón tež sa tym njepschińdże, so je bjes nim a bjes tym słotym żałostna hłubina, kotraž jeho pożrje. Tajki něhdże je tón wobras. Wón je wěszcze se żiwjenja wsaty. To je wěsta wěz, so to żenje sboże bycz njemóże, k kotremuž něchtó psches njesboże druhich dóńdże. Hdyž ßnano nèchtó młodu holzu sawjedże a potom ju w hubjenstwje a sadwèlowanju ßedźo wostaji, to jeho sbożowneho czinicz njemóże, hdy by runje wjele tyßaz pjenjes pschi hraczu dobył. Ale sto tyßazy na żane waschnje k sbożu njepomhaja, tež tehdom niz, hdyž ßu ßo pjenjesy na czeßne waschnje nahromadźike.

Bohatstwo drje móże móz bycz; na żadyn pad pak ßame na ßebi sboże njeje. Rosdżěle bjes człowjekami ßu jara hłuboke, a wone na prěnim mészcze we wobßedżenstwje njeleża. To ßo wě, wulka khudoba je njesboże. Hacž ßo pak psches bohatstwo wjazy człowjekow njesbożownych a słych njeczini, hacž psches khudobu? Wo tym móhło ßo porěczecz. Tak wjele je wěste, kaž wjeleżkuliž móżesch ßebi sa pjenjesy kupicz, — sboże ßebi kupicz njemóżesch. Czi, kotsiž ßu na hrodach a we woßebnych khěżach husto wobkhadżeli, s jenym hłoßom wobßwědczuja, so ßu woni tam, hdżeż je najwjetschi błychcz, sboże najmjenje namakali. Junkrócz je wuczeny muż wuprajił: „So by ty kubła tuteho ßwěta sazpił, trjebasch jenoż na tych pohladacz, kotsiž je wobßedża.“ Temu my njepschihłoßujemy, dokelž je tola kusk wjele prajene. Ale so wobßedżenstwo, wyßoki schtant, czesez człowjeka sbożowneho czinicz njemóże, kóżdy wě a nichtó prěcz njemóże. Ale schto czini naß nětko sbożownych? Wo tym praschenju dale porěczimy.

(Pokracżowanje.)

Żadanje po Jesußowej hnadże.

II.

Hłóß: Na Boha ßo spuschczecz mamy,
Ja nětk moje swjaski snaju,
Kiž mje twjerdże wobdawaju,
Jesu, ßmil ßo nade mnu;
Hrěchow rjeczas czežki noschu,
Wumož mje s njoh', to cże proschu,
Pomhaj mi ßam ßłabemu!

Se spanja ßym wubudżeny,
S twojim ßłowom pokhostany,
Kaž ßym ßebi saßłużił;
Kschczeński ßlub je rostorhnjeny
Wot ßwědomnja wobskorżeny
Dżěczatstwo ßym sahubił.

K semi padnu, tebje koschu,
Luby sbóżniko, cże proschu:
Wsmi wschě hrěchi wote mnje,
K twojim ranam pschikhad saßo,
Wucżi lóhke smyßlenje.

Pomhaj mi ßam k wußwjeczenju,
K żórku hnady, k swjeßelenju
Psches twoj' hórke czerpjenje;
Moja duscha je 'schcże pusta
Połna ßwěta, hrěschnoh lóschta:
Proschu, Jesu, wucżiscz mje!

Sapoczatk noweho żiwjenja.

III.

Hłóß: O kak sbóżni ßu czi lubi.
Nětk cże njem'żu wjazy frudżicz,
Jesu, ně, ja chzu czi ßlubicz,
So twój ßwěrny wostanu,
Hrěchi chzu ja ßwěru hidżicz,
Krucże ßo se ßwětom běżicz,
So tam sbóżnoscz dostanu.

Nihdże nimam wjazy radoscz,
Nihdże żadyn troscht a żadoscz,
Hacż, mój Jesu, pschi tebi:
Wschědnje moje hrěchi noßysch,
Wótza hnadu sa mnje proßysch,
Měr mam s teho w wutrobi.

Sbóżnika khwal, moja duscha;
Jeho czeszczicz ßo czi ßluscha,
Schtož bě prjedy sapomnił;
Nětk je czaß, so ßo jom' podasch,
Jemu dżak, czeszcz, khwalbu dodasch;
O so by to wopomnił!

Jesußa chzu czeszczicz nětko,
Schtož ßej żada czinicz wschitko
Jako ßwěrny wucżobnik,
Jeho kschiż chzu noßycz ßlubicz,
Wschitke ßwětne lóschty shubicz,
Chzu bycz jeho wucżobnik.

Njech mje cžehnje twoja króna,
Kiž ja, Jesu, ſ twojoh' króna
Po bědženju herbuju;
Hdyž ja tebje a ju ſnaju,
Moje myßle požadaju,
So ßwět bórſy pſchewinu.

Ja pſched ßmjercžu njetſchepotam,
Sso toh' póßła njenaſtrózam,
Kiž je ßłaboſcž, khoroſcže;
Ně, ja wyſkam ſ pobožnymi
K Jesußej, ja pońdu ſ nimi,
Hdžež wjaz' wóčžko njepłačže.

Ernſt Helaß.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

Nam wěſcže pſchilubjene wobraſy bohužel hiſchcže doſchłe njejßu. Hacž je ßnčhowe ſawěcže teho wina, my njewěmy. Duž dyrbimy lubych cžitarjow na pſchichodny tydžeń troſchtowacž.

Pſchedßyda rataŕſkeho ſwjaſka ſ Ploetz je ſańdženu ßobotu w Budyſchinje pſchedwuoſchk wo „nětežiſchich wobſtejnoſcžach rataŕſtwa a nuſnych žadanjach ſa pſchichod“ džeržał. Shromadžiſna běſche wot něhdže 1700 ludži wopytana a wſchitzy ßławnemu rěčžnikej pſchihłoßowachu. Pſchetož to je wěſta wěz, ſo ſa ratarjow w naſchim cžaßu róže njekcžěja a ſo dyrbi ßo jim pomhacž. Hdyž ratarjo, kiž ßu tola nuſny podkładk ſtroweho ludoweho roswiwanja, ßłabnu, potom ßo rjaneho pſchichoda nadžecž njetrjebamy. Duž je naſche pſchecže, ſo bychu prawje bórſy dobre ßłowa a myßle nuſne pomozne ſkutki ſa naſche rataŕſtwo wupkłodźiłe.

Lubijſki wokrjeßny ſchulſki inſpektor Zimler, kiž ma tež wſchelake ßerbſke ſchule w ßwojim dohladowanju, ßo 1. haprleje do Lipſka pſcheßadži. To je ſa njeho wulke poczeſcženje, hdyž ßo jemu Lipſcžanſki krajny wokrjeß poſkicži, dokelž ßebi tónle wokrjeß po ßwojich wobſtejnoſcžach woßebitych mozow a darow žada. Na jeho měſto w Lubiau ſtupi knjes Bach, kiž běſche hacž dotal ſchulſkim direktorom w Riſy.

Zyrkwinſke prjódkſtejeŕſtwo Pětrowſkeje woßady w Budyſchinje je, kaž je w němſkich „Budyſkich Nowinach“ ſjewiło, tež wo tym w ſańdženym lěcže wabjene pſches žadanje w „Sſerbſkich Nowinach“ wuprajene wo tym jednał, kak mohło duchownej nuſy w měſcže bydlazych Sſerbow wotpomhacž, kotſiž žaneho ßerbſkeho kemſchenja w měſcže nimaja a ßu teho dla nuſowani do Michalſkeje zyrkwje khodžicž, ſ tym pak Sſerbam, do Michalſkeje woßady ßłuſchazym, měſtna w Božim domje bjerjeja. Runjež je ſ teho póſnacž, ſo maja měſchczańſzy Sſerbja horze požadanje po ßerbſkich kemſchenjach, dokelž do Michalſkeje zyrkwje khodža, hdyž tež hacž dotal ſ krutym žadanjom w ßwojej wěrnoſcži pſched Pětrowſke zyrkwinſke prjódkſtejeŕſtwo ſtupili njejßu, je tola tamne prjódkſtejeŕſtwo cžiſcže ſwonkownje — a my dyrbimy prajicž ſe ſymnej wutrobu — tule myßl wotpokaſało. W ſtarych aktach je džě ßo namakało, ſo ßu Sſerbja ſ měſta do Michalſkeho Božeho doma, hdyž chzedža ßerbſke prědowanje ßłyſchecž, pokaſani. Schto dha pak to druhe rěka, hacž ſo **ßmědža** tam khodžicž, hdyž je tam ruma, ale na žane waſchnje w tym najmjeńſche prawo njeleži; hdyž Michalſzy woßadni ßwoju zyrkej ßami trjebaja, kaž to nětkole je, potom tale ſeſtarjena myßliczka ſ aktow wumudrjena wſchu płacžiwoſcž ſhubi. Pſchicžinka wſchak ßo bórſy namaka, hdyž ßo něſchto njecha. Ale naſchim Sſerbam ſ najmjeńſcha ſa něſchto njedžel junkrócž ßerbſke prědowanje ſpožcžicž, ſchtož bychu wokolni ßerbſzy duchowni rad wobſtarali, wo tym w tym wobſamknjenju ani rěcže njeje a duž dyrbi ßo ſdacž, kak by ßo wo tym ani niczo njeſpomniło. So nětkoſi Sſerbja Michalſkeje woßady ſ tamneje ſtrony do noweje němſkeje zyrkwje ke mſchi khodžu, je ſcžěhwk teho, ſo ßo boja, ſo w Michalſkej ruma njenamakaja. Duž je džiwnuſchka wěz, hdyž ßo zyrkwinſke prjódkſtejeŕſtwo na to powoła, ſo tež Michalſzy woßadni do mjenowaneho Božeho doma khodža.

22. měrza tuteho lěta dokonja ßo runje ſto lět, ſo ßo naſch njeſapomnity khěžor Wylem I. narodži. Tón džeń budže ßo po naſchim zyłym wótznym kraju ßwjecžicž. A wěſcže tež žana wutroba wótcžiuſzy ſmyßleneho ßyna naſcheho wótzneho kraja ſymna woſtacž njemóže, hdyž ßebi na teho harzolubowaneho ſchědžiwza na khěžorſkim thrónje myßli, kiž běſche woprawdže wótz ßwojeho luda, kotrehož heßło běſche: „Wſchitko ſ Bohom! Ludej dyrbi ßo wěra ſdžeržecž!“ Hdyž je wón tež wot naß ſchoł k wěcžnemu měrej po dołhim ſprózniwym žiwjenju, jeho wopomnjecže žiwe bjes nami woſtanje a džakomnoſcž jeho luda ßo tež wěſcže na rjane waſchnje na 100lětnym dnju jeho naroda pokaže.

13. a 14. wulkeho rózka je ßo ſkhadžowanka ſhromadneho pomozneho ſwjaſka ſa wbohich Armeniſkich w Barmenje měła. S radoſcžu ßu ßebi tam prajili, ſo ßo pſchezo a bóle wutroby ſahorjuja ſa hubjeńſtwo naſchich kſcheſcžijanſkich bratrow a ßotrow, a ſo je ßo dotal w naſchim wótznym kraju 631000 hr. nawdało, ale pſchi tym wſchak ßebi ſamjelcžecž njemózachu, ſo je to pſchezo hiſchcže jara mała ſcherpatka ſa naſch daloki a ſchěroki wótzny kraj, hdyž je na pſchikład mała Schwajzarſka ßama 600000 frankow nahromadźiła. A ſchto je to wſchitko do wulkeho morja nuſy, hdyž n. pſch. na 300000 ßyrotow na naſchu ßmilnoſcž cžaka, hdyž je ſ džěła bjes wbohimi ludžimi w jenej krajinje tyfus pſches hłód wudyrił, ſo je w tej jenej provinzy něhdže 100000 hriwnow k wotwobroczenju wulkeje nuſy trěbnych? So maja naſchi lubi Sſerbja cžopku wutrobu ſa tu wulku nuſu, nam kóždy tydžeń kwitowanka dobrowólnych darow wopokaſuje, kotrež naß nadžijomnje tež dale w naſchim kopjenje pſchewodžuje.

Nětk? abo hdy?

Na ſwonkownym boku zyrkwje w B. je ſtary cžaßnikowy zyfernik a ſpody njeho ſteja te ßłowa: „Nětk? abo hdy?“ Kóždemu zuſemu, kiž nimo dže, kóždemu džěſcžu, kiž ſpody njeho delkach hraje, kóždemu cžłowjekej ſtaji ta ſtara wulka zyrkej to praſchenje: Nětk? abo hdy? Tón cžaß prjecž leczi; cžaßnik pikoze pak twoje ſboże abo twoje ſkaženje. Hodžinſke bicže wopomnjenja pak twój běh k njebjeßam, pak k heli. O khwataj k Khryſtußej; wſmi teho ſbóžnika k ßebi; wobjimaj jeho; dowěŕ ßo jemu; Khryſtuß cži pſchiwoła: „Pój ke mni!“ A we wumrjecžu budže wón pola tebje a Bóh budže tebi hnadny.

Jendželſki njewěrjazy Khateris na ßmjertnym łožu praji, ſo chze ßwoje ſamóženje 600,000 hriwnow wucžinjaze temu wotkaſacž, kiž by k jeho ſměrowanju dopokaſał, ſo žana hela njeje. Jeho ßwědomnje běſche w tym khutnym wokomiknjenju wotucžiło, ale myßle jemu měra njewoſtajichu, ſo je-li Bóh je, wón te hrěchi njekhoſtane njewoſtaji.

Dalſche dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Michalſkeje woßady:

měſchczańſka Sſerbowka pſchi woprajenju	6 hr.	— np.
Hańža P. w Budyſchinje . .	6 „	— „
M. w Dobruſchi	1 „	— „
tſi ßerbſke pacžerſke džěcži . .	4 „	— „
K. w Nowych Cžichonzach . .	1 „	— „
Handrij K. na Židowje . . .	1 „	— „
A. L. w Jenkezach	4 „	— „
hromadže:	23 hr.	50 np.
Jurij Wicžas w Budyſchinje	5 „	— „

S Maleſchanſkeje woßady:

Miczka w Maleſchezach	3 „	— „

S Budyſchinſkeje woßady:

Wot dweju njemjenowaneju ſ Budyſchinka . . .	2 „	— „

S Porſchiſkeje woßady:

N. N. ſ Porſchiz	10 „	— „

Wſcho hromadže: 43 hr. 50 np.

Ssmilnym dariczelam w mjenje wbohich ßyrotow najwutrobniſchi džak praji

J. Gólcž, farař.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjeſow duchownych, ale tež **we wſchěch pſchedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyſchinje doſtacž. **Na ſchtwórcž lěta** płacži wón **40 np., jenotliwe cžißła** ßo po **4 np.** pſchedawaju.

Samolwity redaktor: farař Gólcž w Budyſchinku; ßoburedaktor: farař Mróſak w Rychwałdže.
Cžiſchcž a nakład Ssmolerjez knihicžiſchcžerńje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Czißlo 7.
14. februara.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Sswjedzeńske łopjeno

na

400lětny

wopomnjeński dźeń

narodneho dnja

Filip Melanchton.

Filipa Melanchtona

droheho pschecźela

a

swěrneho pomoznika

Lutheroweho,

nascheho njesapomniteho

sobureformatora.

16. maleho rózka 1497.

16. maleho rózka 1897.

Filip Melanchton.

My ßo hischcźe ſ radoſczu dopomnimy ſna wopomnjeńſki dźeń 400lětneho narodneho dnja naſcheho droheho reformatora Luthera, kotryž ßmy — a ſ nami wſchitzy evangelſzy-lutherſzy kſcheſczenjo po zyłym ßwěcźe ßwjeczili — 10. novembra 1883. Woßebje nam, kiž mózachmy tehdom w młodych lětach ſ młodej ßo horjazej wutrobu ßo na kraßnym ßwjedźenju wobdźělicź, kotryž naſch lud ßwjeczeſche ßo Bohu dźakujo, ſo je nam Luthera póßłał, tamny dźeń njeſapomnity woſtanje. Naſchi evangelſzy Sserbja ßu ßo też w tamnych dnjach jako tajzy wopokaſali, kotſiž ßwoju drohu evangelſko-lutherſku zyrkej ſ zyłej wutrobu lubuja a rjane knihe, kotrež ßu ßo jim tehdom do rukow podałe wo žiwjenju a ſkutkowanju naſcheho lubowaneho reformatora Luthera maja ßo dźenßa hischcźe w czeſczi w naſchich ßerbſkich domach a ßo tam rad czitaja.

9. hodownika 1894 ſaßo evangelſzy kſcheſczijenjo ſjenoczeni ſtejachu w dźaknym wopomnjeczu 300lětneho norodneho dnja njeſapomniteho ryczerſkeho krala Guſtava Adolfa, kiž je na krwawnym bitwiſchczu ſtejał ſa naſchu drohu evangelſku zyrkej a ju ſakitajo ßwoje žiwjenje woſtajił. Tehdom ßmy naſchim czitarjam a pſcheczelam w naſchim łopjennje „Pomhaj Bóh“ wopißali tuteho ßławneho muża.

A hdyž nětko ſaßo naſchemu evangelſkemu ludej tajki dźeń ſkhadźa, kotryž naſche wutroby ſaßo we dźaknym wopomnjeczu ſa muża ſahorjuje, kotryž bu nam pſched 400lětami wobradźeny, ſo by ßwěrny pomoznik naſcheho Luthera był a jemu ſe ßwojimi bohatymi darami k bokej ſtejał jako ßobureformator, — w dźaknym wopomnjeczu Filipa Melanchtona, my mjelczecź njemóżemy wo jeho ſaßłużbach, runjež my wěmy, ſo wón, kiž běſche czaß ßwojeho žiwjenja ponižny, ßebi po žanej czeſczi żadał njeby. Ale to, ſchtož je wón ſa naſch evangelſki lud był a czinił, my ſabycź njemóżemy a njeßměmy. Duž chzemy ßebi k jeho 400lětnemu narodnemu dnjej jeho žiwjenje a ſkutkowanje wopomnicź a ſ tym wotpohladom też tole ßwjedźeńſke łopjeńko do naſchich ßerbſkich domow khwata, ſo bychu ßo naſchi lubi Sserbja, młodźi a ſtari, dopomnili na tón ßwěrny grat, kotryž je Bóh naſchej evangelſkej zyrkwi w Melanchtonje ßebi wuſwolił, ſo by pomhał ßwjaty ſkutk reformazyje dokonjecź.

1. Filip Melanchton jako dźěczo a młodźeńz.

Melanchton narodźi ßo 16. małeho rózka 1497 w Badenſkim měſtaczku Bretten, kotrež bliſko Würtembergſkeje mjeſy leži. Hdyž ty dźenßa do teho měſtaczka pſchińdźeſch, tebi kóžde dźěczo to ważne twarjenje pokaſuje, w kotrymž je ßo naſch Melanchton narodźił. Jeho nan běſche kowař abo, kaž móżemy lěpje prajicź, brónjeř, dokelž ßame brónje kowaſche. Jeho nan pak njerěkaſche Melanchton, ale „Schwarzerd“ (to je pſcheložena „czorna ſemja). Po tehdomniſchim dźiwnym waſchnju wuczenych je Melanchton ßam, abo kaž ßo też powjeda, jeho wuj Reuchlin tole mjeno „Schwarzerd“ do grichiſkeho pſcheložił a ßo teho dla wot — teho czaßa Melanchton mjenowaſche.

Tón wodych, kotryž to dźěczo w ſtarſchiſkim domje wobdawaſche, bě kaž nałětny wětſik ſa jeho zyłe žiwjenje. Pobożna myßl ſtarſcheju ßo do jeho młodeje wutroby ſaſchczěpi. Wón nawukny ßo modlicź, kaž ßo kſcheſczijanej ßłuſcha, pſches pſchikład ßwojeho nana. Jeho nan by kóždy dźeń w dwanaczich w nozy ſtanył a ßo pſchi ßwojim łožu klaknył, ſo by ßwoje paczerje wuſpěwał. Jeli ſo by to pſcheſpał, by ßo na druhi dźeń dołho rudźił. Sahe ſtarſchej ßwojeho ßynka ßobu do Božeho doma wſaſchtaj a ſo tón hólczk bjes kedźbowanja w zyrkwi njepoby, ſa to ßwědczi, ſo ßebi potom domach wote mſche pſchiſchedſchi, woktař po dźěczazym waſchnju natwari a kemſchenje dźerżeſche, a macź a czeledź dyrbjachu poßłuchacź.

Schule běchu w tehdomniſchim czaßu jara hubjene; woßebje ſe ſchulu w jeho wótznym měſtaczku hubjenje ſtejeſche. Toho dla jeho ſtarſchej, kotrymajž na wutrobje leżeſche, ſo by jeju Filipk něſchto nawuknył, do měſchczańſkeje ſchule njeſczeleſchtaj, ale daſchtaj jeho pſches dobreho domjazeho wuczerja Jana Ungera roswuczecź, kotryž je ſe ßwojej dobrej wuczbu dobry ſałożk pola małeho Melanchtona położił, kiž dźě běſche k temu powołany, ſo dyrbjeſche junu ſchulam w naſchim wótznym kraju lěpſchi porjad dacź. Hacž do ßwojich wyßokich lět by Melanchton ſ dźaknej wutrobu na ßwojeho prěnjeho wuczerja ſpominał a by huſto prajił: „Wón běſche jara hódny muž, wón mje lubowaſche kaž ßyna, a ja jeho kaž mojeho nana.“

Hižo ſahe dyrbjeſche Melanchton ſrudobu a horjo człowſkeho žiwjenja naſhonicź. Wón hiſchcźe 11 lět ſtary njeběſche, jako jemu jeho dźěd a někotre dny poſdźiſcho jeho luby nan wumrje. Mrějo běſche hiſchcźe jeho nan wuprajił, ſo je jeho horze żadanje, ſo bychu jeho dźěczi junu ſbóżne byłe. Te poßlednje ßłowa ßwojeho lubowaneho nana je Melanchton czaß ßwojeho žiwjenja na wutrobje noßył.

Po nanowej ßmjerczi dyrbjeſche Melanchton ſtarſchiſki dom wopuſchczicź. Wón czehnjeſche ſe ßwojej wowku do Pforzheima, hdźež wón łaczańſku ſchulu wopytaſche. Rektor teje ſchule tehdom hižo bohate dary teho młodźenza póſna a jeho teho dla ßam hiſchcźe domach w grichiſkej rěczi roswuczowaſche.

Hižo w lěcźe 1509 ßo Melanchton na univerſitu w Heidelbergu poda. Univerſity tehdom hiſchcźe ſmołom tajke njeběchu, kajkež nětko ßu; tam tehdom něhdźe wuknychu, ſchtož ßo nětko w ßrěnich rjadownjach na naſchich gymnaſijach wuczi. Se wſchej pilnoſczu naſch Melanchton ſtudowaſche, ſo wón hižo ſ 15 lětami 1. pruhowanje khwalobnje wobſta. Dokelž pak ßo jemu na Heidelbergſkej univerſicźe, kotraž też tehdom wulku khwalbu njemějeſche, njelubjeſche, czehnjeſche do Tübingow. Tudy jemu kaž pſches Boże wodźenje knihi do rukow pſchińdźechu, kotrež jeho tak ſajimachu, ſo ßo nam powjeda, ſo mějeſche je ßo wukhodźujo pſchi ßebi, haj ſo ßamo w zyrkwi w nich czitaſche, ſo ßebi ludźo myßlachu, ſo ßamo w Božim domje w ßwětnych knihach czita. A kajke běchu to knihi? To běſche biblija, kotruž běſche wot ßwojeho wuja doſtał. Tak ßo tón młodźenz hižo tehdom ſnutſkownje pſchihotowaſche na ßwoje poſdźiſche wulke powołanje ßobureformatora, jako kotryž wón ludej bibliju do rukow da. Wón ßam poſdźiſcho wupraji: „Jako młodźenz hižo bibliju derje ſnajach; ja pilniſcho w njej czitach, hacž to nětko naſchi młodźi czinja.“

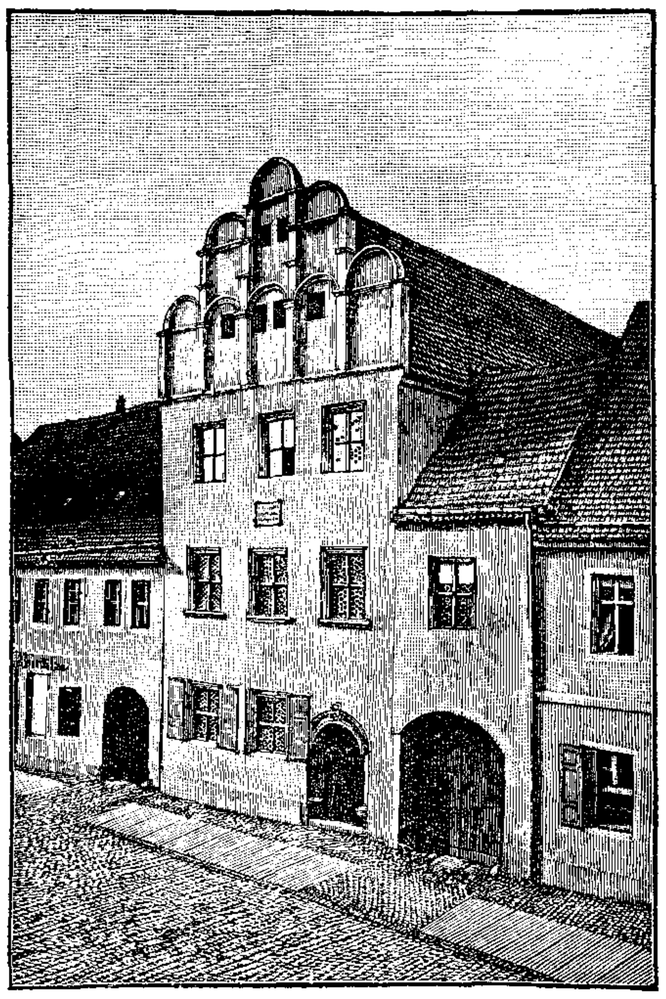
Melanchton hiſchcźe njeběſche 17 lět ſtary, jako wón w lěcźe 1514 doſtojnoſcź magiſtra a ſ tym prawo doſta, ſo ßmědźeſche nětko ßam na univerſicźe ſtudowazym pſchednoſchowacź. Wſchitkich woczi tehdom hižo na teho wuczeneho młodźenza hladachu a jedyn najwuczeniſchich mużow tamneho czaßa Erasmus Rotterdamſki wupraji: „Kajke nadźije wubudźuje tónle młodźenz!“ To je dobra khwalba; ale rjeńſcho nam hiſchcźe klinczi, hdyž ßłyſchimy, ſo běſche tón młody wuczeny dobry kſcheſczijan, kiž ßo ßwěru modleſche a po Božich puczach khodźeſche.

2. Melanchton, Lutherowy ßwěrny pſcheczel a pomoznik.

Kaž Bóh tón Knjes hižo ſaſtarſku ßwojemu wotroczkej Mójſaßej jeho bratra Aarona k bokej ſtaji, a tón ſbóżnik ßwojich wuczomnikow dweju a dweju wupóßła, kaž Lutherowemu prjedyběżerjej Hußej wuczeny Hieronymus Pražſki k bokej ſtejeſche, tak też Bóh naſchemu reformatorej Lutherej ßwěrneho pſcheczela a pomoznika Melanchtona do Wittenberga pſchiwjedźe, ſo byſchtaj hromadźe dokonjałoj tón wulki ſkutk, kotryž nowy czaß naſchemu ludej pſchinjeße.

Kurwjeřch Bjedrich Mudry Sakſki běſche w lěcźe 1502 Witenbergſku univerſitu ſałożił a najßławniſchich wuczenych na nju powołał. Jako prěni tam wot lěta 1508 Luther ſkutkowaſche. Ale ſa grichiſku rěcź chzyſche kurwjeřch hiſchcźe dobreho profeßora, a duž ßo na Melanchtonoweho wuja Reuchlina wobroczi. Tón jemu njemóżeſche lěpſcheho poruczicź hacž ßwojeho młodeho 22lětneho wuja. Melanchtonej ßo najprjedy ſ rjaneje Schwabſkeje njechaſche, ale hdyž jeho Reuchlin na to ßlubjenje Boże, kotrež běſche něhdy wěrjazemu Abrahamej dał, dopomni: „dźi ſe ßwojeho kraja, a wot ßwojeho pſcheczelſtwa, a ſe ßwojeho Wótza doma do teho kraja, kotryž czi pokaſacź budu a chzu tebje žohnowacź a ty budźeſch žohnowanje!“ a pſchiſtaji „to praji mi mój duch a to ßo wot tebje nadźam, mój Filipje!“ Duž běſche też Melanchton hotowy a praji: „Knježe twoja wola ßo ſtań!“ 25. auguſta 1518 młody profeßor do Witenberga nuts czehnjeſche. Wón běſche mały ßłaby człowjek, we wobkhadźe kaž bojaſny, ale ſ jeho woczow ßwěczeſche ßo dźiwna jaßnoſcź, kotraž wo tym ßwědczeſche, kajki a hłuboki duch w tym ßłabym czěle bydleſche. Hdyž běſche Melanchton ßwój prěni ſjawny pſchednoſchk dźerżał, běſche Luther hižo wſchón ſahorjeny ſa teho młodeho profeßora. Wobaj buſchtaj ſa krótki czaß najlěpſchej a najßwěrniſchej pſcheczelej. — Luther, tón kruty lěkař ſa ſły czaß a Melanchton, tón czichi człowjek a miły wuczeř. Luther póſna bórſy Melanchtona ſa teho muża, kotrehož běſche Bóh jemu póßłał ſa pomoznika pſchi jeho ſkutku a bjes kotrehož njeby wulki ſkutk reformazije dokonjecź móhł; Melanchton pak wobhladowaſche Luthera ſa ßwojeho duchowneho

Wótza, pſches kotrehoż bu k temu ſbudźeny, ſo by ßobu ſkutkował na ßwjatym ſkutku reformazije. Kajka pſchecźelna luboſcź wobeju ſjednocźeſche, wo tym mamy wſchelake wopokaſma. Lutherowa luboſcź k Melanchtonej ßo na hnujaze waſchnje ſjewi, jako běſche Melanchton w lěcźe 1540 cźeźko ſkhorił. Hdyż Luther k khoremu ložu ßwojeho pſchecźela ſtupi, ßo wón modleſche: „Bóh ſwarnuj, kak je mi cźert tónle grat wohanibił!“; potom wón k woknu ſtupi a ßo nutrnje k Bohu wołaſche, ſo chzył teho khoreho pſchecźela ſaßo wuſtrowicź a wón połny wěſtoſcźe, ſo budźe jeho modlitwa wußłyſchena, ſpěwaſche: „Knjeże, ja cźe njepuſchcźu, khiba ſo mje požohnujeſch!“ Na to wón k Melanchtonej ſtupi, jeho ſa ruku wſa a jemu pſchiwoła: „Budź ſtroſchtny Filipje, ty njewumrjeſch!“ Melanchton ſaßo wotkhori a je poſdźiſcho huſcźiſcho wuſnał: „Hdy by Luther njepſchiſchoł, bych ja wumrjeł.“ S tej ßamej luboſcźu Melanchton na ßwojim Lutheru wißaſche. Jako běſche Luther junkrócź ſkhorił, wón wſchón ſrudźeny wupraji: „Ach ſo bych ja ſ mojej khudej duſchu jeho žiwjenje wukupicź móhł!“ Hdyż běſche Luther 18. małeho rózka 1546 wumrjeł, wón ſtudowazym płakajo minjenje Lutherowe ſdźěli. Wón ßo dołho troſchtowacź njemóžeſche. Luther a Melanchton běſchtaj dwaj pſchecźelaj, kotrjaż ſtaj ßwěru hromadźe ſtejałoj w dobrych a ſłych dnjach. Wonaj ßo ſjednocźenaj cźujeſchtaj w tym Knjeſu. Duż ſtaj też w tym Knjeſu dokonjałoj tón wulki ſkutk reformazije. Jedyn druheho ſakitaſche, jedyn druheho podpjeraſche — tak dźěſche ſ tym Knjeſom pſches wſchitke ſadźěwki. To najwažniſche dźěło, kotreż ſtaj wonaj hromadźe dokonjałoj, je pſchełoženje biblije. To běſche hoborſke dźěło, na kotrymž ſtaj 12 lět hromadźe dźěłałoj a pſchi kotrymž ma Melanchton ſe ßwojej ſnajomnoſcźu w ſtarych rěcźach wulku ſaßłużbu. A ſ kajkaj ßwědomliwoſcźu a wutrajnoſcźu ſtaj wobaj reformatoraj ßo pſchi tym prózowałoj, ſo byſchtaj prawy pſchełožk namakałoj, wo tym Luther nam ßam powjeda, hdyż praji: „W knihach Hiobowych ßmy druhdy ſa 4 dny lědy 3 rynczki ſhotowałoj.“ A hdy by Melanchton žaneje druheje ſaßłużby njeměł, hacź ſo je Lutherej pſchi pſchełoženju biblije k bokej ſtejał, to by hižo jeho mjeno ſa wſchitke cźaßy njeſapomnite cźiniło.

Melanchtonowy dom we Witenbergu.

3. Melanchton jako reformator a wucźeŕ naſcheho evangelſkeho luda.

Sswěru je Melanchton twaril na murjach naſcheje evangelſkeje zyrkwje jako wot Boha póßłany reformator. Wón pomhaſche naſchu zyrkej natwaricź na naſchu najßwjecźiſchu wěru ſ tym, ſo wón prěnju wucźbu evangelſkeje wěry w lěcźe 1521 napißa. Hłowna myßl, kotraż pſches tu knihu klincźi, je heßło naſcheje evangelſkeje zyrkwje: „W Khryſtußu my hřeſchnizy hnadu namakamy.“ W tym ſpißu wón ſ dobom błudy katholſkeje zyrkwje ſaßudźi. Luther běſche wſchón ſwjeßeleny tele knihi cźitawſchi. S Wartburga wón jemu pißaſche: „Krocź ſbožownje dale! Hdyż ßo ja minu, evangelij niczo njeſhubi, pſchetoż ty mje nětkole pſchetrjechiſch“, a wo tych knihach wón wupraji, ſo njejßu lěpſche knihe nimo biblije, khiba tele knihe.

Najjaßniſcho Melanchton do ſjawnoſcźe ſtupi jako reformator naſcheje lubeje zyrkwje ſ tym, ſo je Augsburgſke wěry wuſnacźe ſeſtajał. Kaž ßo pſchi twarjenju ważneho twarjenja do ſałožkneho kamjenja pißmo, kotreż ważnoſcź a wotmyßł zyłeho twarjenja ſjewi, nuts połoži, tak je też Melanchton do ſałožkneho kamjenja naſcheje evangelſkeje zyrkwje jako ſałožkne pißmo położił naſche augsburgſke wěry wuſnacźe, kotreż bu 25. junija 1530 pſched khěžorom a fěrſchtami w Augsburgu ſjawnje cźitane. Sacźiſchcź, kotryż tole wuſnacźe na wſchitkich cźinjeſche, běſche mózny. Ssamo katholſki wójwoda Wylem Bayerſki k ſnatemu Eckej, kotryż ßo wupraji, ſo ßebi ſwěri evangelſkim napſchecźiwo ſtupicź ſ wucźbu zyrkwinſkich wótzow, niz pak ſe ßwjatym pißmom, praji: „S teho widźu, evangelſzy ßedźa w ßwjatym pißmje, my pak pódła.“ Augsburgſki biſkop ßo wuſna: „Schtož je ßo cźitało, je wěſta wěrnoſcź, my to prěcź njemóžemy.“

Tole naſche wěry wuſnacźe je a woſtanje drohi pokład naſcheje evangelſkeje zyrkwje. A hdyż młody duchowny pſched woltař ſtupi, ſo by do ßwjateho ſaſtojnſtwa ſtupił, wón pſched Bohom ßwoje ßlubjenje da, ſo chze po augsburgſkim wuſnacźu evangelij wot Khryſta pſchipowjedacź. Augsburgſke wěry wuſnacźe kaž je ſnate, rospadnje do dweju dźělow. W 1. dźěle, kotryż 21 artiklow wopſchimuje, ßo na ſałožku ßwjateho pißma najwažniſche kſcheſcźijanſke wucźby wułožuja, a 2. dźěl w 7 artiklach ßo pſchecźiwo wopacźnym wucźbam katholſkeje zyrkwje wobrocźi. S Augsburgſkim wěry wuſnacźom je Melanchton ßwoje mjeno ſa wſchitke cźaßy do hiſtorije naſcheje zyrkwje ſapißał.

Ale niz jenož jako reformator je ßebi Melanchton wulku ſaßłużbu dobył, ně, też jako wucźeŕ naſcheho luda — jako tón, kotryż je nowy porjad do ſchulſkeje wucźby pſchinjeßł — ßebi wón wulki dźak ſaßłuži. Wón je ßam ſchule wopytał a pſchepytał w tej myßli, ſo wot praweje wucźby w ſchulach też pſchichod zyrkwje wotwißuje; wón chzyſche ſ dobrej wucźbu w ſchuli naſchej evangelſkej zyrkwi žohnowanje pſchinjeſcź. Jeho wſchelake knihe, kotreż je wón ſa ſchulſku wucźbu ſpißał, ßu lětſtotetki płacźiłe a poſdźiſcho miſchtrojo w ſchuli ßu w jeho duchu dale dźěłali. Ale ſchto dha běſche jeho ſamyßł ſa wucźbu młodych? To ſchtož dyrbi dźenßa hiſchcźe wottyknjeny kónz bycź pſchi wſchěm wuwuczenju kſcheſcźijanſkeje młodoſcźe: „dźěcźi wocźahnycź w bohabojoſcźi, pózcźiwoſcźi a hódnej myßli, ſo bychu byłe ßwěrne ſtawy naſcheje zyrkwje a dobri poddanjo naſcheho ſtata.“

4. Melanchton w ßwojim domje.

Schtóž ſtaroßławne měſto Wittenberg ſnaje, ſnaje też bliſko Lutheroweho doma ſtare twarjenje ſ wyßokimi ßwißlemi a ſ małymi woknami, pſched kotrymž huſto zuſy ſteja, kotſiž na to wopißmo na tej khěži hladaja. To je Melanchtonowy dom, kajkiž jón nam naſch wobras pokaſuje. Hdyż wſchak je napohlad tuteho twarjenja jednory a nam niczo woßebiteho njepokaſuje, ßo nam wutroba ſhřeje, hdyż ßebi na to pomyßlimy, ſo je Melanchton w tutym domje žiwy był ſ tymi ßwojimi, ſo je wón w tych rumach ßo prózował ſa naß evangelſkich kſcheſcźijanow hacź do poßlednjeho wodychnjenja.

Wón běſche w ſbožownym mandźelſtwje žiwy ſe ßwojej Katerinu, dźowku Wittenbergſkeho burgmiſchtra. Najprjedy njeběſche ßo Melanchton ſ zyła woženicź chzył, ale na Lutherowe wabjenje ßo k temu rosßudźi, ale dokelž běſche tón wucźeny muž khětro bojaſny, dyrbjeſche jemu też jeho ßwěrny pſchecźel Luther k žonje pomhacź. Kſcheſcźijanſka myßl knježeſche w Melanchtonowym domje. Luboſne běſche domjaze žiwjenje. Woni wſchak dyrbjachu jara khudobnje žiwi bycź, druhdy drje ßama nuſa knježeſche. To też hinak móžno njeběſche; pſchetož tehdom wulke dokhody njeßydaſche. Melanchton njeměješche najprjedy wjazy hacź 100 ſchěßnakow jako profeßor we Wittenbergu; poſdźiſcho wſchak něſchto wjazy doſtawaſche Ale ſchto to je, hdyż měješche ßwójbu a dźěcźi ſaſtaracź. Ale pſchi tym wſchěm wodych měra a luboſcźe a radoſcźe wſchitkim napſchecźiwo duwaſche, kiž pola Melanchtonez won a nuts khodźachu.

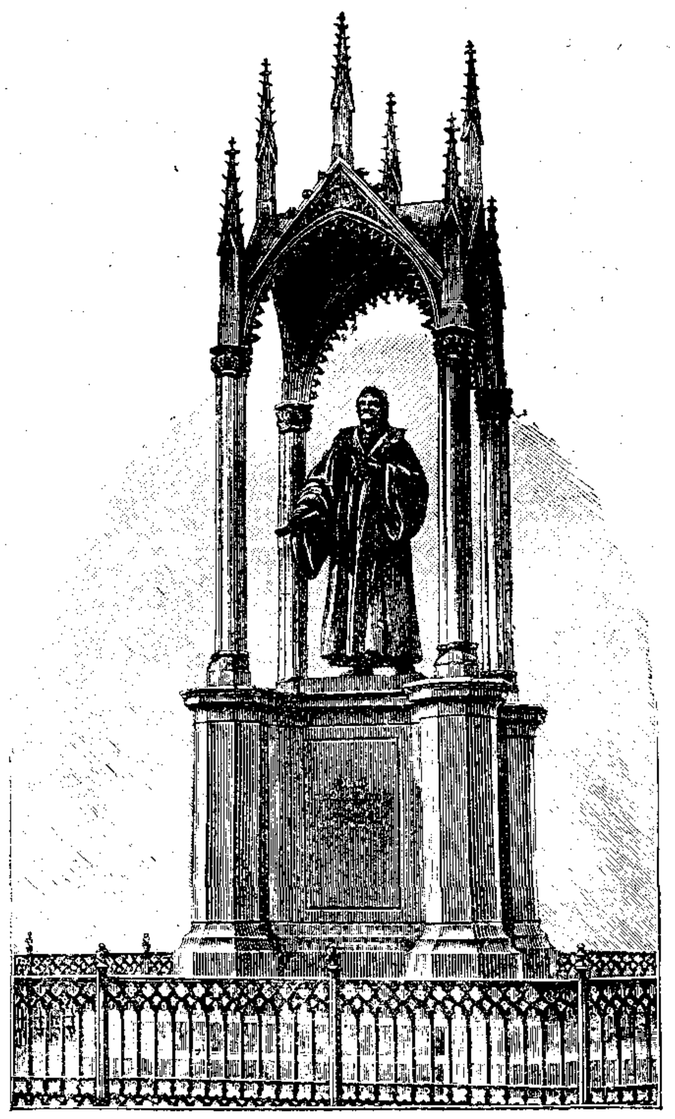
Powuczaze a natwarjaze je, ßławnych muži wobkedźbowacź, kak ßu woni w ßwojim domje žiwi byli. Pſchi tym hoborſkim dźěle, kotreż měješche Melanchton, wón dźeń ſahe ſapocźa. S Melanchtonom nichtó wot naß rad ſtawał njeby. Lampu w ruzy wón hižo rano w 2 hodź. ſ komorki dźěſche. Wón cźiſche dźěſche, ſo njeby nikoho wot tych ßwojich ſe ßłódkeho ſpanja wubudźił. Wjazy hacź 4 abo 5 hodźinow nózneho měra ßebi wón njewoſtaji. Hacź do ßedmich rano wón w ßwojej jſtwi dźěłaſche, potom wón jako kſcheſcźijanſki hoſpodaŕ ſ tymi ßwojimi rańſche pacźerje ſpěwaſche. Dopołdnja měješche ßwoje pſchednoſchki w univerſicźe. Wot 11—12 pak bjes tymi ßwojimi pſchebywaſche. Wón ſe ßwojimi dźěcźimi hrajkaſche a jim powjedaſche. Wón běſche wulki pſchecźel dźěcźi. Jedyn zuſy, kotryż junkrócź k njemu pſchińdźe, ßo dźiwaſche, ſo teho wulkeho muża bjes dźěcźimi ßedźazeho namaka.

Melanchtonowy dom běſche prawy kſcheſcźijanſki dom, měſto bohabojaſnoſcźe a ſtroweje myßle, měſto, hdźež dźěławoſcź a porjad,

ſlutniwoſcź a ſpokojnoſcź knježachu, wobydlenje teho měra, hdźež tež wſchelaki kſchiž do domu pſchińdźe. Wón junu cźaß pſchińdźe, hdźež tež murje tuteho doma rospadnu; ale tón duch, kotryž tam knježeſche, njech dale bydli a woſtanje w naſchich domach ſa wſchón pſchichod!

5. Wjeczor jeho žiwjenja a ſbóžny kónz.

Hdyž ßo ßłónczko khowa a wjeczor ßo pſchibliżuje, ßo cźmi. Tak běſche tež w Melanchtonowym žiwjenju. Wjeczor jeho žiwjenja běſche ſacźmity wot wſchelakeje mróczałki, ſo wón huſto ßam to horze žadanje wupraji, ſo ma žadanje wotßal cźahnycź. Po Lutherowej ßmjercźi frudne a cźeżke cźaßy ſa naſchu evangelſku zyrkej pſchińdźechu. Schmalkaldiſka wójna wudyri a ſakſki kurwjeřch Jan Bjedrich podleża a dyrbjeſche ßwoju krónu wójwodźe Morizej dacź. Melanchton praji, jako tu frudnu powjeſcź wo pſchewinjenju ßwojeho lubowaneho kurwjeřcha doſta: „Hdy bych ja telko ßylſow płakał, kaž wody po Łobju dele běži, njebych tola ßwoju frudobu wupłakacź móhł.“ Khěžor pſchezo krucźiſcho pſchecźiwo evangelſkim wuſtupowaſche a ßebi žadaſche, ſo bychu ßo katholſkej zyrkwi poddali a dokelž ßebi myßleſche, ſo je Melanchton ſadźěwk ſaßoſjednocźenja katholſkich a lutherſkich, ßebi jeho jateho žadaſche. Ale jeho nowy kurwjeřch ſa njeho ſaſtupi. Melanchtona, kiž běſche cźicha, měr lubowaza duſcha, to wſchitko jara rudźeſche. Tež wot ßwojich pſchecźelow mějeſche wſchelake pſcheſcźěhanje ſnjeſcź, dokelž jemu porokowachu, ſo w jednanju ſ katholſkimi doſcź krucźe na ſałožku naſcheho wěry wuſnacźa ſtejo woſtał njeje. Hdyž tež my to wołžarujemy, njechamy temu drohemu mužej poroka cźinicź, dokelž to w Melanchtonowym cźichim waſchnju leżeſche, kotreż ſtajnje ßebi po měrje žadaſche.

Melanchtonowy pomnik we Witenbergu.

W tym cźaßu jemu jeho pomoznik Luther prawje pobrachowaſche. Na wjeczoru ßwojeho žiwjenja pak mějeſche hiſchcźe to wjeßele, ſo lěto 1555 naſchej evangelſko-lutherſkej zyrkwi ßwobodnoſcź wěry pſchinjeße. Pſchi tutym wobſamknjenju měra je tež Melanchton ſe ßwojej radu ßobu ſkutkował.

11. oktobra 1557 jemu tón Knjes jeho drohu mandźelſku wſa. Hłuboko ſrudźeny wón płakajo praji: „Bożemje, ja bórſy ſa tobu pſchińdu!“ A woprawdźe dołho wjazy trało njeje, ſo tež wón dźěſche ſ bědźerſkeje do wyſkazeje zyrkwje. Tſi lěta jenož je ßamotny hiſchcźe tudy khodźił.

5. haprleje 1560 běſche ßo Melanchton ſ pucźowanja, kotreż běſche do Lipſka cźinił, khory wrócził. Runjež ßo khory cźujeſche, wón tola ßwoje pſchednoſchki dźerżeſche. Wón pak cźujeſche, ſo ßo jeho kónz bliži a praji: „Ja budu haßnycź, kaž ßwěza.“ Kaž dołho jeho mozy doßahachu, wón, tón ßwěrny dźěłacźeř w Knjeſowej winizy, ßo prózowaſche. 11. haprleje, na cźichim pjatku, wón hiſchcźe Jeſ. 53: „Sawěſcźe wón njeßeſche naſche khoroſcźe“ wukładowaſche. To běſche jeho poßlednja ſjawna rěcź. Ssobotu wón ſ tymi ßwojimi ßwjate wotkaſanje wuźiwaſche — „to jutrowne jehnjo“, po kotrymž ßebi wutrobnje žadaſche. Jutrowniczku chzyſche wón hiſchcźe junkrócź natwarjazy pſchednoſchk dźerżecź, tola dyrbjachu tu ſhromadźiſnu bjes jeho wjedźenja wotprajicź. Kemſchi wjazy hicź njemóżeſche.

19. haprleje jeho ßmjertny dźeń pſchińdźe. Rano w 2 hodź. ßo wón we łožu ßyny a praji: „Je Bóh ſa naß, ſchtó móże pſchecźiwo nam bycź!“ Wón ſpěwaſche nutrne modlitwy na naſchu lubu zyrkej a ju temu Knjeſej Jeſußej poruczi. Hdyž jemn jeho pſchecźeljo ſ Božeho ßłowa cźitachu, wón nutrnje poßłuchaſche. Sso ſdaſche, kaž by ßo hižo zyle ſe ßwětom roszohnował. Jako ßo jeho pſchichodny ßyn jeho woprascha, hacž ßebi hiſchcźe něſchto žada, wón praji: „Niczo, khiba njebjeßa, njepraſchejcźe ßo mje dale.“ Jedyn jeho pſchecźelow to ßłowo jemu pſchiwoła: „Do twojeju rukow poruczu ja moju duſchu. Ty ßy mje wumóhł, ty ßwěrny Bożo!“ a wón na to ſ jaßnym hłoßom „haj“ wotmolwi. Wjeczor w 7 hodź. wón wußny. 21. haprleje bu wón pohrjebany. Profeßorojo jeho kaſchcź njeßechu. Njeſkónczny cźah żarowazych ſa kaſchcźom dźěſche. W hrodowſkej zyrkwi ſ napſchecźa Lutheroweho rowa jeho cźěło ßwój poßledni wotpoczink namaka. Zyła evangelſko-lutherſka zyrkej żarujo pſchi rowje Melanchtona ſtejeſche. Dźakowne wutroby ßu jemu pomnik ſtajili we Wittenbergu na torhoſchcźu, kotryž w naſchim wobraſu widźimy. Wón pak je ßebi ßam hiſchcźe druhi pomnik ſtajił, to je tón ſkutk, na kotrymž je wón dźěłał, naſcha evangelſko-lutherſka zyrkej. W evangelſkich wutrobach klinczi mjeno Melanchtona dale. So evangelſzylutherſzy kſcheſcźijenjo teho droheho muża ženje njeſabudu, ſa to je nam žiwe ßwědoczenje tón ßwjedźeń, kotryž zyle evangelſke kſcheſcźijanſtwo ſ nami w tutych dnjach ßwjecźi, k wopomnjecźu 400lětneho narodneho dnja

Filipa Melanchtona, ßwěrneho pſchecźela a pomoznika Lutheroweho, reformatora a wulkeho wucźerja naſcheho evangelſkeho luda.

Njedźelu Septuageſimä.

Matth. 20, 1—7.

„Boži hłóß na tebje: Dźi na moju winizu!“

Hdźe je winiza Boża? W puſcźinje tuteho ßwěta, pſches hrěch ſkaženeho, płodźeſche Bóh luby Knjes winizu: wón wuſwoli ßebi ßwój Iſraelſki lud a da jemu Mójſaßa, póßła k njemu ßudnikow, kralow a profetow ſ hromadami, ſo bychu w tutej winizy dźěłali. Na poßledku póßła Bóh ßwojeho jeniczkeho narodźeneho ßyna. Tſi lěta dołho je tón w pocźe ßwojeho woblicża ſ wulkej ßwěru a pilnoſcźu winizu wobdźěłał, haj ßwoje žiwjenje je wón na to waźił, a na kſchižu wißajo wołaſche: „Mi ßy ty ßłużenja naczinił ſ twojimi hrěchami a ßy mi prózu napołożił ſ twojimi ſłóſcźemi.“

Tola ja njecham dale wo tutej Knjeſowej winizy rěcźecź, dokelž hiſchcźe wjele rjeńſchu ſnaju. Kſcheſcźijanſka zyrkej je tuta ſahroda Boża, Bože kraleſtwo na ſemi. We wſchěch dźělach naſcheje ſemje namakaſch ju; wjazy dyžli 400 milijonow cźłowjekow k njej pſchißłuſcha; kſcheſcźijenjo ßu winowe hałoſy. Ale hiſchcźe powjetſchena dyrbi Knjeſowa winiza bycź. Dźicźe po wſchěm ßwěcźe a wucźcźe wſchitkich pohanow! ma ßo Knjeſowa pſchikaſń. Jene ſtadło dyrbi bycź a jedyn paſtyř! je jeho ßłowo. Wſchitzy pohanjo dyrbja hiſchcźe wobroczeni bycź, dyrbja ßo hiſchcźe ſczinicź winowe hałoſy w Knjeſowej winizy; zyłu ſemju ma tuta winiza ſwopſchijecź.

Nětk pak Boži hłóß na tebje: Dźi na moju winizu! Ty myßliſch: haj, to płacźi mißionſkim póßłam; woni tam du a dźěłaja: prawje maſch, ale dokelž pißane ſteji: Dźicźe też wy, płacźi Knjeſowe ßłowo nam wſchitkim, duž też tebi: Dźi a dźěłaj też ty! Ty rjeknjeſch: Ja njemóżu wopuſchcźicź khěżu a dwór, muża, żonu, dźěcźi, a njeſnaju póhanſke waſchnje a rěcźe, ja njemóżu tam hicź! Prawje maſch! Woſtań domach, ale dokelž tule ſteji: „dźi!“ dyrbiſch tola poßłuſchny bycź. Sſłyſch! Knjeſowa winiza nima ßo jeno po ſwonkownym powjetſchicź — to ßo ſtawa pſches mißionſtwo, — ale dyrbi też po ſnutſkownym hajena a hladana bycź; hlaj, tu maſch ßwoje dźěłacźeřſke polo!

Twoji domjazy pschißłuscheja tola też do Knjesoweje winizy, hladaj a kublaj twojich domjazych; dźerž ty, hospodarjo, na prawy kscheszźijanski porjad w twojim domje. Wy starschi, wotczehńcze swoje dźěczi w póczźiwoszczi a napominanju k temu Knjesej, wy dźěczi a czeledź, budźcze poßłuschni swojim starschim a knjezim, to je nasche dźěło w Knjesowej winizy. Kóždy budź swěrny w swojim powołanju! — ale hischcze jene: hdyž też njemóżesch a njetrjebasch po słowje depjelnicź Knjesowu kasń: dźi!, móżesch tola dwojake czinicź; dobroproschenje: prosch prawje nutrnje a wutrobnje: Knježe, pschińdź k nam, pschińdź k póhanam a židam twoje kralestwo, a to druhe: myßl na to, so masch wscho, schtož masch, wot Boha, pohladaj na twoje strowe czěło a na twojich strowych domjazych. — Ty sy bohaty! — duž wopruj temu, kiž je tebi tajke bohatstwo dał, něschto saßo: podpjeraj kóžde lěto swjaty skutk mißionstwa po twojim samoženju!

Bóh wuńdże we wschelakim czaßu dźěłaczerjow póßłacź na swoju winizu. K temu chzu ja ßlědowaze pschispomnicź. Rano, pschipołdnju, psched wieczorom, wokoło schesteje, dźewjateje, jědnateje hodźiny, woła Bóh. Ty sy wěscze hižo želesnizu wohladał. Rano w 6 hodźinach dźe prěni czah. Wón ma 4 rjadownje: prěnju, druhu, tsecźu, a wosy, w kotrychž dyrbja ludźo stejecź, je schtwórta. Schtóž chze ßobu jěcź, dyrbi billet měcź, hewak njeßmě ßobu; hlaj, tak ma ßo też ſ czahom, kiž do praweho hornjeho kraja, do naschcho wschitkich wótzneho kraja, do Božeho kralestwa wotjědże. Bóh ßwjaty Duch je prawy czahowy wodźer; wón powoła naß. Wón swoni rano sahe. W prěnjej rjadowni njeje wjele ludźi: „Bohaczi ſ czežka do Božeho kralestwa pschińdu“; w druhej rjadowni teho runja wjele njenamakasch: „Mudrym a rosomnym je jo Bóh potajił“, w tsecźej rjadowni je jich wjazy a we wosu, hdźež dyrbja ludźo stejecź, je wscho kopate połne. „Khudym budże evangelion prědowany“. Billet, kiž dyrbisch měcź, je žiwa wěra. Bjes wěry njemóże nichtó k Bohu pschińcź. Nětk dże rańschi czah; to je, hdyž czlowjek ßwjatu kschczenizu dostanje abo ßwój kschczeński ßlub wobnowi. Tehdy Bóh woła. Ale rano leża ludźo w ßwojich czopłych łožach a w ßłódkim spanju, duž nochzedźa rad won. „Wschak hischcze jedyn czah pońdże“, woni praja. Sso swoni, sahwisda, a — prjecź je prěni rańschi czah. Hlaj, to je, hdyž czlowjek w ßwojej młodoszczi rjekńje: „Ja hakle ßobu pojědu, hdyž budu stary; to wschak je potom hischcze czaßa doszcź“, duž jich mało na prěni czah pschińdże. Druhi czah, pschipołdnischi czah, to je, hdyž ma czlowjek myßle, so woženicź. „Haj!“ wón ßam pschi ßebi myßli, „nětk budże skoro czaß, so budźesch hinaschi czlowjek: ty ßobu pojědźesch!“ Ale, kaž so husto stawa, hdyž chzesch khwatnje na dwórnischczo, do pucźa stary pschecźel pschińdże, kotryž tebje dołhi czaß widźał njeje. „Pschecźelo, czakaj, czakaj tola“, wón hižo nasdala woła, „hdże dha khwatasch?“ — „Na želesnizu, chzu wotjěcź!“ — „Ach schto“, wón rjekńje, „wschak hischcze wjele czahow pońdże! Pój, wschak so dołhi czaß wohladałoj njeßmoj, pój, wupijmoj karanczk hromadże!“ A na jene dobo sahwisda, a pschipołdnischi czah je — prjecź. Tak ma so; hdyž chzesch so wobroczicź, dobry pschecźel se stareho czaßa pschińdże a rjekńje: „Schto, chzesch też ßwjaty bycź; k temu masch hischcze wjele khwile!“ — a ty dasch so wotdźerżecź a czah je — prjecź. Nětk pschedwjeczorny czah. To je, hdyž czlowjek so sestari, a włoßy sapoczinaju schědźiwe bycź a suby so pomału shubjuja, potom rěka: „Nětk je wulki czaß, wjes so sobu!“ a někotryžkuliž hischcze sobu wotjědże. Nětk pak dże hischcze połnózny czah, poßledni czah; tónßamy pak je straschny czah. Lokomotiva ma tajkej czerwjenej woczi, a schkrě jenož tak wulětaja, a nichtó njewě, kajke njesboże móże na czah pschińcź, hacž snadź duzy po pucźu tczazy njewostanje, abo ſ kolijow njewuskoczi; to je pschezo straschna wěz, hdyž dyrbisch ſ poßlednim czahom jěcź; móże bycź, so ta wěz pońdże, ale nichtó to njewě. Hlaj, to je, hdyž so czlowjek hakle na ßmjertnym łožu k Bohu wobroczi. Słóstnik na kschižu je ſ poßlednim czahom jěł; tu je rěkało: Wotsłoniło so je! rucże billet! nuts do wosa! Sahwisda so, czah wotjědże a je słóstnika sbožownje do paradisa k Jesußej dowjedł. Hdyž pak je poßledni czah prjecź, žadyn czah wjazy njeńdże, potom je nóz — a nóz wostanje. Hamjeń.

Jencž-Kamjenczanski.

Pschekupz a ryczer.

(Pokraczowanje.)

Delkach pschi horje běchu se schtomow a njeczeßanych kamjenjow něhdże dźeßacź khěžkow natwarili, w kotrychž Wjelkowi ßłużomnizy wschědnje bydlachu. Pódla stejachu někotre kólnje, pod kotrymiž so wschelake naprawy, wosy a zyroby sa skót a czlowjekow khowachu. Wot tam dźěsche pucź, tak wuski, so móżesche tam ſ nusu wós po nim jěcź, hacž k kamjeńtnej horinej sczěnje. Blisko pschi sczěnje leżeschtaj dwaj wulkaj kamjenjej ſ kóždeho boka pucźa, sady kamjenjow pak běchu ßylne, horka kónczojte schtomy do semje sabite a psches nje wjedźichu ſ želesom pobite wrota se ßylnych hrjadow. Rimale koło wokoło zykeje hory wjedźische schěroki runy khód; na swonkownym boku běsche pschi khodże murja natwarjena. Prědku běchu so do tehole khoda drjewjane hródże sa něhdże tsizyczi konjow natwarike; konje tam stejachu sa jěsdnych pschi rubjeżnych wulětach.

Wo ßrjedź hory běsche schěroka a hłuboka schkałobisna; tam běsche khód sarubany, kotryž k hrodu wjedźesche. Schtyrzyczi skhodźeńkow dyrbjesche so stupacź, potom rosschěri so schkałobisna k wjetschej prósdnjeńzy. Tu wukhowachu so ßłużomnizy, hewak delka pschi pucźu bydlazy, hdyž twjerdemu hrodej nadpad abo nadběhowanje hrożesche.

Wot tuteje prósdnjeńzy by dyrbjał po ßylnym rěblu dale lěsćź, doniž njeby na něhdże tsi metry schěroki brjóh saleśł, kotryž běsche ſ kryjazej murju wobdaty. W njej běsche tak wuska dźěra, so móżesche psches nju lědma muž pschelěsćź. Skónczńje by dyrbjał hischcze ras po rěblu dale lěsćź. Je-li pak tebi njebychu na kónzu wot horkach želesne durje wotewrili, njeby mohł do twjerdeho hroda sastupicź, kotryž hórsku wyschinu kryjesche. Skała spadowasche koło wokoło nahle hacž do doła. Tola Wjelk se Symskeho kamjenja běsche koło wokoło murju, něhdże tak wyßoku, kaž czlowjek, natwarił, drje bóle teho dla, so so njeby nichtó dele walił. Njepschecźel njemóżesche wot delka hacž sem so dobywacź, a ani ſ murjekamarjemi, ani ſ naprawami, ſ kotrymiž so kamjenje funkachu, njeběsche nihdy na nihdy móżno, horny dźěl kruteho hrodu hdy dobycź; to běsche hród na pschewyßoku skału natwarjeny. Prědku běsche k hrodej tolsta kamjeńtna wěża pschitwarjena, kotraž mějesche jenož někotre jenotliwe wuske woknjeschka, psches kotrež wěża nutska jara snadnje swětko dosta. Horkach na wjerchu běsche „wuhlad.“ Tam stejesche też žerdź ſ krejczerwjenej khorhowju. Do khorhojineje płachty běsche skacziwy wjelk wuschity. To běsche pólne a swójbne snamjo ryczerja Wjelka. Do wěże běchu wschelake komorki natwarjene, do kotrychž so njepoßłuschni wotroczźy abo sajecźi njepschecźelju sadźachu. Pódla wěże běchu tsi niske domczki ſ kamjenjow natwarjene ſ wuskimi woknjeschkami, kotrež njemějachu schkleńzow ale kože, so so njeby deschczik psches nje hicź mohł. Wysche teho běchu wot wonkach hischcze drjewjane wokeńzy psched woknami, kotrež so w symje ſ wjetscha ženje njewotczinichu.

W tutych domczkach bydlachu ryczerjowi wuswoleni wotroczźy se swojim knjesom, ſ dźiwim ryczerjom Wjelkom. Schtyri kólnje běchu k swonkownym murjam pschitwarjene. Tam khowasche so wjele zyroby, muki a druhe poklady, też wscha nadoba, kotruž wobydlerjo mějachu. Wo ßrjedź dwora běsche studźeń do skały wudypana. Tola ženje so woda w njej njeżórlesche; wschako

běſche ſtudźeń na hórſkim wjeŕſchku. Tam naběža ſo pſchi deſchczu a hdyž naléto ſymſke ſnĕhi rostachu, woda, kotruž hrodowni wobydlerjo w cžaſu nuſy pijachu. Na ſwonkownu murju běchu wjetſche a mjeńſche kamjenje nakładźene. Hdyž ſo tajki ſ murje dele cžißny, dha ſaraſy wón kóždeho, kotryž běſche ſo k muri bliżił.

Wjelk ſ Rapakoweho kamjenja bydleſche ſe ſwojej mandźelſkej a dźeſaczlětnej dźowczicžku w ſrjedźnym domje. Wjele ruma tam njeběſche. Mandźelſka a dźowczicžka bydleſchtaj hromadu w jenej jſtwi, pódla mějeſchtaj maku komorku, w kotrejž w nozy lěhaſchtej. Ryczeŕ ſam mějeſche też jenož mólczku ſparnu komorku; tola běſche jſtwa, w kotrejž wón bydleſche wjele wjetſcha hacž wſchĕ druhe rumnoſcże. Wona běſche ſchpundowana a mějeſche koło wokoło pſchi ſcżĕnach drjewjane ławki. Wo ſrjedź jſtwy ſtejeſche dołhe a ſchĕroke blido a pſchi blidźe rjenje wurĕſane ſtólczki. Na ſcżĕnach wißachu wſchelake drohotne wĕzy, židźane a wuſchite ruby, a na polczkach ſlĕborne a ſłote karanczki a wſchelake wudebjenja, kotrež běſche Wjelk pſchekupzam a wikowarjam bjeſe wſcheje ſapłaty rubił. Na pódlanſkim blidźe ſtejeſche jich dwanacże wulkich ſlĕbornych karanow. S wubitych dźĕrow běſche widźecz, ſo je ſo hižo huſto a nuoho ſ nich piło a ſo njeběſche ſo runje łahoduje ſ nimi wobkhadźało.

Też kóſtki leżachu na blidźe. Běſche tola zyłe dźĕło ryczerja na Symſkim kamjenju a jeho wotroczkow rubicz, picz a hracz.

(Pokracžowanje.)

Bóh ſo njeda ſa ſmĕch mĕcz.

Bjes paczeŕſkimi dźĕczimi, kotrež buchu ſe ſnatym thĕrluſcherjom Spitta konfirmirowani, běſche też hólz, kotryž ſo na ſrudne waſchnje ſa zyły cžaſ wuczby pſches hruboſcz a hroſne ſmĕchi wuſnamjenjeſche. Hdyž Spitta po konfirmaziji w pobožnej nutrnoſczi k woltarjej ſtupi, ſo by ſ ruki duchownego ſwjate wotkaſanje doſtał a wón runje ſwjate cžĕło wužiwaſche, wón ſ naſtróženjom ſady ſo hłóß, teho ſłeho pachoła ſaßłyſcha, kotryž praji: „Kak dha ſłodźi?“ —

Lĕta běchu ſo wot teho cžaſa minyłe. Spitta bu 1830 ſa jaſtwowneho duſchowpaſtyrja do Hamela powołany. Jako prĕni krócz pſches jaſtwo dźĕſche, nahladowaŕ ſobu dźĕſche a jemu wottamkaſche, hdźež kóždy jaty ſedźeſche. Saßo běchu ſo jene durje wotewrike. Tam ſedźeſche jaty, wot kotrehož Spitta wóczko wotwobroczicz njemóżeſche. To wobliczo běſche jemu ſnate. Hdże też běſche jeho wohladał? Na dobo ſo dopomni: to běſche jeho towaŕſch pſchi konfirmaziji, kiž běſche te hroſne ſmĕchi mĕł. Wón běſche na ſwojim hrĕſchnym puczu pſchezo hłubje padnył a ſkónczńje do jaſtwa pſchiſchoł.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

Melanchtonowy 400lětny narodny dźeń budże ſo bjes zyłym evangelſkim ludom naſcheho wótzneho kraja ſwjeczicz. W Božich domach budże ſo na ważnoſcz teho dnja njedźelu Septuageſimä 14. februara po poruczńoſczi zyrkwinſkich wyſchnoſczow ſpominacz. W pruſkich Božich domach budże ſo na tutej njedźeli też kollekta hromadźicz k twarbje wopomnjeńſkeho twara, kotryž ma ſo na mĕſto wottorhaneho narodneho doma Melanchtonoweho w Bretnje ſtajicz; najmjeńſchi dźĕl kollekty budże ſo k hódnemu wuhotowanju teje jſtwy w Melanchtonowym domje we Wittenbergu wužicz, w kotrejž je Melanchton mumrjeł. We wulkich mĕſtach ſmĕja ſo na narodnym dnju ſamym ſwjatoczńoſcże.

Drobnoſtki ſ Melanchtonoweho żiwjenja k wopomnjeczu.

1. Schpruch, kotryž běſche tak rjez hwĕſda jeho żiwjenja, běſche to ſłowo Pawołowe:

„Je Bóh ſa naß, ſchtó móże pſchecżiwo nam bycz.“

A tole ſłowo je jeho troſchtowało a wokſchewiło we wſchitkich bědźenjach.

* * *

2. Sſwoje narodne mĕſtaczko wón ſwĕru lubowaſche. Jako jo pſchi ſwojim wopyczе 1524 ſ daloka wuhlada, wón na ſwojej kolenje padźe a ſawoła: „O wótzna ſemja! Ja ſo tebi dźakuju, Knjeże, ſo ſy mi ſaßo dał na nju ſtupicz!“

* * *

3. Hižo ſahe ſo na młodym Melanchtonje pokaſa, ſo je k temu powołany, pſchecżiwo błudam katholſkeje zyrkwje wuſtupicz. Jako mały hólz wſchak wón rady na te bajki, kotrež ſo ludźom wot mĕſchnikow w zyrkwi powjedachu, poßłuchaſche, ale wón ſebi wſchitko ſwĕru rosmyßli. Junkrócz ſwoje njedowĕrjenje ſjawnje wupraji, jako běſche mnich na prědowanju prajił, ſo ſu drjewjane pódуſche ſwjateho Frranziſka ſ Aßiſi ſ drjewa wot ſchtoma póſnacża w paradiſu dźĕłane.

* * *

4. Melanchtonej by ſo druhdy lĕpje hicz mohło, hdy njeby pſches mĕru dobrocżiwy a darniwy był. Żaneho khudeho wón wot ſo njepuſchczi, prjedy hacž jemu njeběſche nĕſchto dał a byrnjež by to poßlednje było, ſchtož ſam mějeſche. Druhdy ſo ſta, ſo by wón ſkradźu nĕſchto ſłote abo ſlĕborne k ſłótnikej donjeßł a pſchedał, jeno ſo by mĕł khudym dawacz.

Wón běſche w tym kaž Luther, kotryž ſo też njeby, hdy by też jeho Khata ſrudnje hladała, wottraſchicz dał, poßledni roſch khudym dacz. Stare ſłote a ſlĕborne pjenjeſy, kotrež Melanchton hromadźeſche, by wón ſaßo druhim darił. Junkrócz pak ſo wón, kiž rad dawaſche, jara roſhnĕwa. Wón mjenujzy jenemu dowoli, ſebi jedyn abo tón druhi drohi kruch, kotryž ſo jemu ſpodobaſche, wubracz. Tón pak praji, ſo ſo jemu wſchitke lubja. A Melanchton jemu też wſchitke da, ſo by nahrabnoſcz teho njepſchiſtojneho cžłowjeka ſpokojił.

* * *

Junkrócz Luther a Melanchton ſrudnaj hromadże ſedźeſchtaj, ſo byſchtaj ſo wo pſchichodże naſcheje zyrkwje rosrĕczowałoj. Na dobo Melanchton won ſawoła a ſa krótki cžaſ ſo wón ſ wjeſełym wobliczom wrócżi. Luther ſo praſcheſche, cžoho dla je na jene dobo tajki wjeſeły a Melanchton praji: „Njebojmy ſo, ja ſym runje bědźerjow widźił, kiž ſa naß wojuja a kotſiž pſchewinycz njeſu.“ Wón běſche mjenujzy w pódlanſkej jſtwje tſi duchownſke żony widźał, kotrež ſo ſe ſwojimi dźĕczimi modło ſa ſboże zyrkwje proſchachu.

* * *

Melanchtonowa rańſcha modlitwa běſche: „Wſchehomózny, wĕczny Bożo, Wótcże naſcheho Knjeſa Jeſom Khryſta a ſe ſwjatym duchom: ſmil ſo nad nami a wodaj nam naſche hrĕchi twojeho ſyna dla, kotrehož ſy po ſwojej dźiwnej radże naſcheho ſrĕdnika ſcżinił a wuſſwjecz naß ſe ſwjatym duchom, kiž je wuhlaty na japoſchtołow, ſpożcz nam, ſo bychmy tebje prawje póſnali a khwalili do wſcheje wĕczńoſcże. Hamjeń.

Daliſche dary ſa wbohe armeniſke ſzyroty:

S Klukſchanſkeje woßady:

Kerk w Jatſobje	6 hr.	—	np.
Birnich w Klukſchu	2 „	—	„

S Budyſchinkſkeje woßady:

Njemjenowany w Budyſchinku	3 „	—	„
Njemjenowany w „ „	1 „	50	„
B. w „ „	— „	50	„
Queiſerka w Budyſchinje	2 „	—	„

Wſcho hromadże: 15 hr. — np.

Ssmilnym daricżelam w mjenje wbohich ſzyrotow najwutrobniſchi dźak praji

J. Gólcz, farař.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjeſow duchownych, ale też **we wſchĕch pſchedawaŕnjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyſchinje doſtacz. **Na ſchtwórcz lĕta** płaczi wón **40 np., jenotliwe cżißła** ſo po **4 np.** pſchedawaju.

Samolwity redaktor: farař Gólcz w Budyſchinku; ſoburedaktor: farař Mrózak w Rychwałdże.
Cżiſchcz a nakład Ssmolerjez knihicżiſchczeŕnje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Čišło 8
21. februara.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedželske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczelni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedplatu 40 np.

Njedželu Sexagesimä.

2. Kor. 12, 9.

Kschesczijanej je derje znata wěz, so Boża mudroscz po wschelakich puczach a na wschelake waschnje, se swjesselenjom kaz se srudzenjom, s powyschenjom kaz s poniżenjom swoje dźěczi k sebi czehnje. To widzimy prawje sjawnje na dźiwnych shonjenjach, kotrez swjaty japoschtoł Pawoł se swojeho znutskowneho żiwjenja nam powjeda. Jemu, kiż mózesche so se sbóżnym tschepjetanjom dusche wysokich sjewjenjow Bożeje njebjeskej krasnosczе dopomnicz, kajkez žane człowiske wóczko njeje wohladało, bě na druhej stronje koł daty do czěła, satanowy jandźel, kaz sam praji, kiż by jeho s pjasczu bił. Tamne widźenja dyrbja nam, kotsiż na žane waschnje Pawołej, tutemu wosebnemu gratej Bożeho kralestwa, tutemu ryczerjej w Knjesowej służbje, so pschirunacz njemózemy, potajnstwo wostacz; podobnje tez jenoz s daloka sa nim saczucz mózemy, schto a kajki je tón koł do czěła jemu daty był. Hacz je někajka czělna khorosczе abo bědnosczе była, kiż jemu jeho njewustawaze mißionske dźěło wulzy wocżeżi? Hacz dyrbimy jo srosymicz w swětle tamneho ponižneho wusnacza: „ja wěm, so we mni, to je w mojim czěle njebydli niczo dobreho atd.“? Hacz je sle było, schtoz jemu woboje, czěło a duschu czwilowasche? Tola schtoz tez bě, dosczе je, hdyz wěmy, so je jara wulke sle było, kiż teho swjateho muża czežko czischczesche, bolosne spytowanje, s kotrymz bu hłuboko poniżeny. S horzej modlitwu je trójzy pschischoł psched swojeho Knjesa, kiż je móznischi hacz žane spytowanje, runjez by wot sleho ducha wukhadźało, so by wumoženy był wot tuteho sleho. A hlaj, kiż znaje wscho nasche horjo a słyschi sdychnjenczka dusche, tón tez swojeho wotroczka słyschesche, — ale jemu po swojej mudrej hnadnej radże sapowje, schtoz proschesche, „dosczе masch na mojej hnadże, pschetoz moja móz je w słabych mózna“, tole wotmolwjenje so japoschtołej dosta. Knjes swojeho wotroczka wotpokasa, dokelz mějesche s nim myßle měra, niz pak njesboża; wón jemu mjenesche sboże sapowje, mjenujzy wumóženje wot spytowanja, so by jemu dał wjetsche sboże, samo dowěrjenje na hnadu. Pschetoz najwyschschi dobytk je, schtóz dosczе ma na Knjesowej hnadże.

Tuta hnada, t. j. njesaßłużena Boża wumóżaza luboscz w Khrystußu Jesußu nam sjewjena, je sawěsczе tajka, so mózemy sebi na njej dacz dosczе bycz. Lubosnischeje, słódscheje powjesczе njeje sa k smjerczi saßudźeneho, hacz ta: ty sy wobhnadźeny; żiwjenje a swoboda leżitej jemu w tym słowje. Mózesch sebi sa nasß, kiż smy wschitzy s pschirodźenja shubjene dźěczi Bożeho hněwa, něschto lubosnische a sbóżnische myßlicz hacz to, so smy psches Bożu hnadu w Khrystußu wumóżene a wujednane dźěczi Bożeje luboscze, kotrymz su hrěchi wodate a schtrafy hrěchow spuschczene? Najwjetsche sle na swěczе je wina psched Bohom; najwjetsche kubło je spuschczena wina, je hnada Knjesowa A so mamy tuto bohatstwo psche wschitke bohatstwa, to nichtó na njewěste czahnycz njesmě a njemóże, hdyz wěri. s wutrobu do Jesom Khrysta, kotrehoz krej dźě nasß wu-

cžiſczi wot wſchitkeho hrěcha. W Božim ßłowje ßo nam tuta hnada ſ wjele ſbóžnymi ßlubjenjemi poſkiczuje a ſe ßwjatymaj ſakramentomaj ßo nam ſaſygluje; my jeno dyrbimy ruku wupſchestrjecź a bracź ſ tuteje połnoſcże hnadu ſa hnadu, dha mamy ſchtož trjebamy nětk a pſchichodnje a do wſcheje wěcžnoſcże. Ja ßym pſchiſchoł, knjes Jeſuß praji, ſo bychu žiwjenje a wſcheho doſcź měli.

Njech nětk wjele druheho cźi pobrachuje, jeno ſo maſch hnadu. Ta cźi wſchitko ſaruna. Haj hdyž ju maſch, ſchto mohło cźi pobrachowacź? Komuž ßu njebjeßa wěſte, temu njemóże wjazy ſemja bycź žórło wěrneho ſboža. Schóž wě, ſo ma horkach ſkhowane njeſachodne kraßne herbſtwo, tón njebudże wjazy honicź ſa ſachodnymi kubłami, kiž duſchu nihdy njeſpokoja. Schtóž je cžeſcź pſched Bohom namakał, Khryſtußowu prawdoſcź; teho dale njeſtara ani ßwěta khwalenje ani hanjenje. Komuž je Jeſuß ſdobne ſwjeßelenje, tón ßo njetrjeba wjazy rudźicź dla ßwojeje khudoby, dla ßwojeho cžerpjenja a ſpytowanja. Hdyž ßy wěſty, ſo wón na tebje ſe ßmilenjom pohladuje a cźe dźerži ſa twoju prawizu, dha móżeſch tež pſches cźěmny dołh khodźo rjez: „ja ßo žaneho njeſboža njeboju, pſchetož ty ßy pſchi mni. A hdyž ja jeno tebje mam, dha ja niczo njerodźu wo njebjeßa a wo ſemju“. Kſcheſcźijano, nochzeſch Knjeſej, kiž k tebi praji: doſcź maſch na mojej hnadźe, ſ radoſczu wotmołwicź: „Haj Knježe, doſcź mam na twjej hnadźe“! Derje wěm, tež Božim dźěcźom móże ſpytowanje tuteho cžaßa druhdy tak cžežko padnycź, ſo chzyłe ſdychowacź: „Knježe, dla cžoho? Knježe, kak dołho?“, pſchetož tež wone maju krej a cźěło, a koł w cźěle woſtanje bolosny. Ale ßwjaty Duch, kiž je ſ njebjeß nam daty, dyrbi jim cźěło a krej pſchewinycź, a wěra, wot njeho do wutroby płodźena, je mózna naſche myßle wot ſemſkeho na njebjeſke, wot nětcžiſcheho na pſchichodne ſłożicź. Hdyž hižo pobožny ſpěwar ſtareho ßluba, hacž runjež tehdy hakle rańſche ſera ſbóžneho dnja ſaßwitachu, w 119. pſalmje rjekńje: „Knježe, ja wěm, ſo twoje ßudy ßu ſ prawdoſczu, a ſo ty mje po prawdźe ponižił ßy. Njech nětk twoja hnada mój troſcht je, jako ty ßwojemu wotroczkej rěcžał ßy“, dha dyrbimy my, kiž my khodźimy w jaßnym ßwětle hnadneho ßłónza Khryſtußoweho, hakle prawje ſa heßło ßwojeho žiwjenja ßebi wuſwolicź: „twoja hnada dyrbi mój troſcht bycź“. Na tutón mózny a žiwy troſcht je ßo ßwjaty Pawoł wot teho Knjeſa pokaſacź dał: wón njeje wjazy na tajke wotmolwjenje proßył, ſo by wot njeho wotſtupiło, ſchtož jeho bijeſche, ale je ſměrowany a ſpokojom ſ tym, ſchtož Bóh chze, wjele radſcho khwalny khěrluſch hnady ſanoſchował. Na tutón wulki troſcht dajmy ßo tež my pokaſacź, hdźežkuliž a hdyžkuliž troſcht trjebamy; njepytajmy jón pola cžłowjekow ani w niczim, ſchtož na ßwěcźe je; pytajmy jón pola teho Knjeſa w jeho hnadźe.

Schtóž pak je tuto njeſaprahnjaze žórło žiweho troſchta namakał a ſ njeho ßo napił, tón na wſchěm kónzu njekhwali jeno hnadu Knjeſowu, ale khwali ßo tež ßwojeje ßłaboſcźe, dokelž dyrbi ta runje tak rjez hlinjane ßudobje bycź, do kotrehož chze Knjeſowa hnada ßwoju pſches měru kraßnu móż wuliwacź. Tón Knjes je japoſchtołej troſcht ſa ſpytowanje pokaſał, je pak jemu tež prajił, dla cžoho dyrbi runje w ßwojim ſpytowanju nawuknycź, ßebi dacź doſcź bycź na hnadźe, „doſcź maſch na mojej hnadźe, pſchetož moja móż je w ßłabych mózna“. Tutón koł w cźěle bě dźěł kſchiža, kiž bě na njeho położeny, kaž žadyn kſcheſcźijan njemóże bjes ßwojeho kſchiža bycź, chze-li ſa Knjeſom hicź a ſbóžnje doběžecź. Tež Pawoł, tón wobhnadźeny wotroczk Boži, dyrbjeſche ßłaby a ſpytowany bycź, ſo by Boža móż w jeho ßłaboſcźi ßo pſchekraßniła a dokonjała. My ßami ſe ßwojej cźěłnej mozu njeſamóżemy dokonjecź, ſchtož je k ſbóžnoſcźi trěbne, Boža móż dyrbi nas dohotowacź, wobtwjerdźicź, poßylnicź a ſałożicź k ſbóžnoſcźi. Duž je Boža dobra a hnadna wola, kaž tež naſcheho ſboža ſpočatk a kónz, ſo bychmy najprjedy ſ boloſcźemi póſnali, kak khudźi a naſy a hubjeny my ßmy pſched Bohom. Bjes tajkeho póſnacźa njeżadaſch po hnadźe a mozy ſ wyßoka, a twoja wutroba woſtanje ſamknjena a Bóh cźi njemóże dacź ſchtož wón ma, kaž pißane ſteji: „Hłódnych napjelni ſ kubłami a bohatych woſtaji próſdnych“. Cžim bóle je Pawoł ßwoju ßłaboſcź póſnał a ſacžuł, cžim hłubje je póſnał a ſacžuł, ſo wſchitko, ſchtož běſche, ſ hnady běſche, a ſo wſchitko, ſchtož móżeſche, pſches teho móżeſche, kiž jeho poßylni, to je pſches Khryſtußa. A chzeſch-li wjedźicź, kak je ßo teho móż w jeho ßłaboſcźi wopokaſała, dha wobladaj ßebi w duchu jeho žiwjenje hacž k martraŕſkej ßmjercźi dla Jeſußoweho mjena. Bě to jeho móż, kotraž ßo w tym žiwjenju ſjewi? Bě to cžłowiſka móż? Ně to bě Boža móż, kotraž je jemu a jim wjele k ſbóžnoſcźi dopomhała. Dźiwna móż, tebje chzu ja poſběhowacź a khwalicź!

Tež na naß a we naß chze Knjeſowa móż mózna bycź, ſo bychmy ſe wſchěm, ſchtož ßmy a mamy, něſchto byli k khwalbje jeho ßwjateho mjena. Duž dajmy tež my ßo ſ poßłuſchnym duchom powuczicź, ſo njebychmy žadyn morkotał na wſchelaki kſchiž, kiž ßnadź je Bóh jemu nakładł a pſchi jeho próſtwach tola wot njeho njebjerje, ſo by wjele bóle kóždy ßwoje wobcźežnoſcże a brěmjeſchka wobhladał ſ bójſkim ſmyßlenjom: ja dyrbju, to je wola mojeho Knjeſa, dlěje a hłubje w mojim cźerpjenju a ſpytowanju ſpóſnacź moju ßłaboſcź, ſo bych dlěje a ſtroſchtniſcho wſcho ßwoje dowěrjenje ſtajił na Božu hnadu, ta budże mje wokſchewicź a poßylnicź, ßo na mni pſchekraßnicź a mi dopomhacź k wěcžnemu žiwjenju. Požohnowany tón kſchiž ſa cžaß a wěcžnoſcź, kotryž ſ tajkej wěru na ßo woſmjeſch! Na to waſchnje budże ßo na tebi rjenje dopjelnicź: najwjetſchi dobytk je, ſchtóž doſcź ma na Knjeſowej hnadźe. Ty ſmějeſch troſcht a pomoz w ſpytowanju, haj ty budżeſch ßo Bohu dźakowacź móż kaž ſa wſcho, tak tež ſa ßwój kſchiž. Dokonjaneho Božeho cžłowjeka wěż je, ſe ßwjatym japoſchtołom rjez: „Tehodla chzu ßo ja radſcho ßwojeje ßłaboſcże khwalicź, ſo by ta móż Khryſtußowa we mni pſchebywała“. Hamjeń.

Sarjeńk-Budyſli.

Něſchto wo kmótrow proſchenju.

Prěni wobras, kotryž dźenża lubym cžitarjam podamy, nam pokaſuje teho ſbóžnika, kotryž dźěcźi lubowaſche a je k ßebi wołaſche, ſo by je žohnował. A to ßłowo, kotreż je wón tehdy ßwojim wucžomnikam prajił: „Dajcże dźěcźatkam ke mni pſchińcź a njewobarajcże jim!“, tež nam płacźi. Wón tež naſche dźěcźi w ßwojej luboſcźi k ßebi woła a my je jemu rad pſchinjeßemy w ßwjatej kſchcženizy. To wohladamy na druhim wobraſu, hdźež kmótſja wot kſchcženja ſ Božeho doma dźeja. Cźi kmótſja naſche dźěcźi temu ſbóžnikej pſchinjeßu a ſa nje rěcža na ßwjatym měſtnje. S tym pak maja tež tu ßwjatu pſchißłuſchnoſcź, ſo bychu ßo, ſchtož w jich mozach leži, ßo ſa to ſtarali, ſo bychu te dźěcźi tež ßo wocžahnyłe jako kſcheſcźijanſke dźěcźi. Duž je tež pſchißłuſchnoſcź ſtarſchich, ſo woni tajkich kmótrow proſcha, k kotrymž móża tole dowěrjenje měcź. So by ßo nam tale wulka ważnoſcź ſaßo ſ nowa do pomjatka ſaſchcžěpiła, chzemy ſ krótka wo kmótrow proſchonju ßwoje myßliczki wuprajicź:

W ſtarym cžaßu ßo wjele ßwjatocžniſcho kmótſja proſchachu, hacž ßo to nětko ſtawa. To by nan ßam ßwjedźeńſzy ſwoblekany

ſchoł ßebi ßwojich kmótrow wuproßycź. A ſchtóž bu proſcheny, ßo ſ tym cžeſcźeny cžujeſche — a kmótſenje ßo tak ſwonkownje njewobhladowaſche, kaž ßo to nětko ſtawa, ſo ßłyſchiſch, ſo ßo ßamo ludźo ſ tym hordźa, ſo ßu ſa lěto telko a telko krócź kmótſja pobyli ßebi na ßwjatu pſchißłuſchnoſcź, kotruž ßu ſ tym na ßo wſali, njemyßło.

Liſtnje bychu też kmótrow proßyli, hdy ßo to runje hodźało njeby. To by ſ wjetſcha kantor wobſtarał — a tu a tam dźenßniſchi dźeń hiſchcźe nadeńdźemy, ſo wón to cžini. Stare waſchnja ßu ßo ſ wjetſcha ſhubiłe; w najwjazy woßadach ßo nichtó ſa tym njepraſcha, kak ſtarſchich ßwojich kmótrow proſcha. W naſchich ßerbſkich woßadach wſchak to najbóle baba wobſtara, hdyž kmótſja pſchedaloko njebydla. Zyrkej ßo ſa tym njepraſcha; a tola je pſchißłuſchnoſcź kſcheſcźijanſkeje zyrkwje, ſo ßo to na doſtojne waſchnje ſtanje. Pſchetož wone dźě w nutrnym ſwißowanju ſe ßwjatym ſakramentom ſteji. Sſłyſchmy kak je Luther kmotru proßył: „Hnadu a měr w Khryſtußu! Cžeſtna, doſtojna knjeni, luba pſcheczelniza, ja proſchu waß Boże dla, Bóh je mi khudu młodu póhanku wobradźił, wy chzyła tak dobroczźiwa byćź, a tej wbohej póhanzy k kſcheſcźijanſtwu pomhacź a jej duchowna macź byćź, ſo by pſches waſchu ßłužbu a pomoz, pſches modlitwu też pſchiſchła ſe ſtareho naroda Hadamoweho k nowemu narodej Khryſtußowemu pſches ßwjatu kſchcźenizu. Budźcźe Bohu poruczena! Hamjeń!“ Kmótſjaze pſcheproſchenja w ſtarym cžaßu běchu ſe ßwjatoczźnymi ßłowami ſpißane. Wěſcźe ma też někotry luby cžitać hiſchcźe tajki liſcźik w ßwojim wobßedźenſtwje.

To wſchak trjeba njeje, ſo ßo tajke wulke titule, kaž běſche to prjedy waſchnje, nałožuja. Ale Bohu žel ßu na wopak do teho ſapadnyli, ſo ßo ſ zyła wjazy pſchi tajkim liſtnym pſcheproſchenju na ważnoſcź ßwjateho ſakramenta njeſpomni, kaž n. pſch.: „Wy ßo podwólnje proßycź, ſo chzył pſchi kſchcźenju naſcheho — pſchitomny byćź.“ To je tola kuſk mało.

Koho pak dyrbiſch kmótra proßycź? To wſchak je huſto jara jednore, huſto pak też jara cźežke praſchenje ſa ſtarſchich. Druhdy je jich telko, ſo ſtarſchi njewjedźa, koho bracź. W pſchecźelſtwje jich wjele na to cžaka a woni maja ſkónczźnje ſa ſło, hdyž ßo njewoſmu. Druhdy ſaßo nichtó bliſko ſtejazy njeje abo ſtarſchi hiſchcźe wo wßy ſnacźi njejßu. Abo nan chze teho, macź druheho a kóždy chze prawo wobkhowacź. To wuſwolenje pak je ważne, to ſabycź njeßmjemy.

Kaž ſtara je dźěcźi kſchcźeniza, tak ſtare je też kmótſenje. Pjecża je ßo wot romſkeho biſkopa Hygina w lěcźe 154 ſawjedła. Zyrkwinſki wótz Tertulian, kotryž běſche w 2. lětſtotetku žiwy, je hižo w ßwojich pißmach naſpomnił. Jako w cžaßu pſcheſcźěhanja jich wjele dźěcźi ßwojich ſtarſchich ſhubi a te dźěcźi běchu na luboſcźiwe dźělbracźe druhich pokaſani, mějeſche kmótſiſtwo woßebitu ßwjatu ważnoſci.

Dopomńmy ßo na to pobožne ßłowo Hany, jako wona ßwojeho maleho Samuela prěni krócź do templa pſchinjeße: „Teho dla dam ja jeho temu Knjeſej ſaßo, dokelž wuproſcheny je wot teho Knjeſa.“ Wone nas wucźi duchowne ſroſymjenje ßwjateje kſchcźenizy. Kmótſja dyrbja wobßwědcžicź, ſo je jich mótk ßwjatu kſchcźenizu doſtał, kaž ßu ßami ſa njeho kſcheſcźijanſku wěru pſchi dupje wuſnali. Woni dyrbja pomhacź, ſo ßo dźěcźo kſcheſcźijanſzy a bojaſnje wocźehnje. Prěni wſchak ßu ſtarſchi, kiž dźěcźi wocźahnu, a hdyž woni ſemru, móža kmótſja derje ſaſtupicź a ßo ßobu ſtaracź, ſo by dźěcźo duchownje ßo derje ſaſtaralo. Woßebje dyrbja woni ßwoje mótki ſ dobroproſchenjom na jich pucźu žiwjenja pſchewodźecź, jim dobry pſchikład byćź.

S teho wſchelake prawidła ſa to praſchenje ſcźěhuja: Koho maſch kmótra proßycź? Ženje tajkich, kotſiž ſ nami tu ßamu wěru nimaja. Też niz tajkich, wo kotrychž my wěmy, ſo Boże ßłowo ſazpiwaja. Też tajkich niz, kotſiž ſe ßwojim žiwjenjom hubjeny pſchikład dawaja. Wjele bóle tajkich, ke kotrymž mamy to dowěrjenje, ſo nětk abo poſdźiſcho w kſcheſcźijanſkej luboſcźi a ſ kſcheſcźijanſkej pomozu temu dźěſcźu bliſko ſteja.

Kelko maſch kmótrow proßycź? W lěcźe 1550 ßo poſtaji, ſo ßo njeßmědźa wjazy hacź 3 proßycź, poſdźiſcho 1661 wukaſnja praja, ſo njeßmědźa mjenje hacź 3 byćź. Wukas ſ lěta 1850 pak ſa Sakſku poſtaji: „Woni ßo njeßmětaj wot nětka mjenje hacź 2 a niz wjazy hacź 6 kmótrow proßycź“. W Pruſkej ßmě ßo hiſchcźe hacź do 12 kmótrow bracź. To ſo je jich wjazy, ßwjatemu ſkutkej niczo njepomha a jeho žohnowanje njepowjetſchi. We wěrje a modlitwje ßwěrne a horliwe wutroby ßu najlěpſchi kmótſja.

„Dajcźe dźěcźatkam ke mni pſchińcź, a njewobarajcźe jim; pſchetož tajkich je kraleſtwo Božе.

Mark. 10, 14.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

Sańdźenu njedźelu dźerżeſche mißionar Wjela ſ Wjelkowa w Maleſchezach pſchednoſchk wo ßwojich naſhonjenjach w Surinamje, hdźež wón wot lěta 1881 ſkutkuje. Shromadźiſna běſche bohacźe ſ zyłeje wokolnoſcźe wopytana. S wutrobu ſa ßwjaty ſkutk mißionſtwa ſahorjeny knjes mißionar ßwoje ſkutkowanje wuložeſche. Kaž ßłyſchachmy, chze knjes mißionar też druhdźe w Sſerbach ßwój pſchednoſchk dźerżecź.

Wulka ſrudna powjeſcź pſchińdźe ſ Draždźan. W rjanej wulkej kſchižnej zyrkwi je wutoru popołdnju woheń wudyrił, kotryž

je rjany twar ſa mało hodźinow ſanicził. To wulke njeſboże je cźim bóle wobžarowacź, dokelž je zyrkej hakle pſched krótkim wobnowjena. Nam Sserbam je tón luby Boži dom derje ſnaty, pſchetož w nim maja ßo naſche ßerbſke Boże ßłużby. Schkoda je wulka a my ſ Draždźanſkimi kſcheſcźijanami jich wulku ſrudobu cźujemy, kotraž jich napjelnjuje, hdyž ſteja pſchi rospadankach ßwojeho rjaneho Božeho doma. Kak je woheń nastał, ßo hacž dotal hiſchcźe dowujaßniło njeje. Najſkerje pak je ßo tepjeńſka rołka rospukła a ßo na tym blaku drjewo ſaźehliło, doniž płómjo wudyriło njeje.

Na kupje Kreta ßu ſaßo Turkojo ſapoczeli kſcheſcźijanow moricź a duž ßu ßo kſcheſcźijenjo tež ſběhnyli, ſo bychu ßwojim pſcheſcźěharjam napſchecźiwo ſtupili. Ale na kajke waſchnje je mohło k tutym nowym ßurowoſcźam pſchińcź? My ßo dopomnimy, ſo běſche hižo pſched něſchto cźaßom na tej kupje wulki njeměr. Tehdom turkowſki ſultan na wabjenjenje wulkomozow pſchilubi, ſo chze tam nowy porjad ſawjeſcź, kotryž tež kſcheſcźijanſkim wobydlerjam wjetſche prawo da. Tu wukaſnju drje je Sułtan ſwonkownje wudał, ale kaž ßo nětko ſ wěſtoſcźu wobkrucźa, je wón pſchi tym ſkradźu turkowſkim wobydlerjam na kupje dowolnoſcź dał, ſo bychu ſ mozu ſawjedźenju noweho porjada ſadźěwali. To ßebi tucźi ßurowniźy njejßu dołho kaſacź dali. Dokelž ßu Krecźenjo grichiſkeho rodu, ßu ßo tež Grichojo ſhrabali, wbohim pſcheſcźěhanym kſcheſcźijanam na pomoz pſchińcź a chzedźa tu kupu Turkowſkej wſacź, a ju pod grichiſke knjejſtwo ſtajicź. Schto budźa druhe wulkomozy cźinicź, hacž budźa temu wotpohladej Grichiſkeje ſadźěwacź abo niz, hiſchcźe pſchewidźecź njeje; Turkojo ßebi to žadaja. Zyła Europiſka ſ wulkej kedźbliwoſcźu k połdnju hlada ßo praſchejo: Schto ſ teho budźe? Naſcha próſtwa je; Bóh tón Knjes ſwarnuj naß pſched wójnu, kotraž móże lóhko nastacź, hdyž wulkomozy pſches jene njewostanu.

Dźěcźaze wobliczo.

Ja běch ras nuſowany na ſymnym wětſikojtym dnju w novembru jene wobſtaranje cźinicź; na mojim pucźu trjechich hubjenje ſdraſcźenu žonu, kotraž ßnano dwě lěcźe ſtare dźěcźo na rukomaj njeßeſche. Tuto dźěcźo hnydom moju kedźbliwoſcź na ßo cźehnjeſche. Do ſtareje wokmjaneje płachty tak derje ſawalene, ſo jenož wobliczo won hladaſche, leżeſche cźiſche na macźerńej wutrobje. Wono njeſpaſche, ale běſche doſpołnje wotucźene, na jeho wobliczu pak leżeſche tajka njewurjeknita jaßnoſcź, ſo na tuto wobliczo dołho njemóžach ſabycź. Tajki měr, tajka cźichoſcź, tajka ſpokojnoſcź a wjeßeloſcź leżeſche na tutym dźěcźazym wobliczu, kajkuž jenoporědko na jenym cźłowſkim wobliczu namakaſch. Ssam pſchi ßebi ja myßlach: „O ſo bych tež tak na Božej wutrobje wotpocźował, tak ſtroſchtny, tak zyle ſpokojeny a we nim moje zyke ſpokojenje namakajo, tak ßo jemu zyle dowěrjo, tak bjes ſtaroſcźe a bjes bojoſcźe, kaž tuto dźěcźo, kotrež na macźerńej wutrobje wotpocźuje, ßo niczo njeſtaraſche wo hroſne wjedro, ale na macźerńymaj rukomaj ßo derje khowane cźujeſche.“ Haj, tuto małe dźěcźatko běſche mi jadriwe prědowanje dźerżało, hacž runjež njeběſche žane ßłowcźko ke mni prajiło. O, ſo njebych ženje na tute prědowanje ſabył a ſo by tuteho dźěcźa prědowanje tež hiſchcźe klinczało do druhich wutrobow, naß wſchitkich dopominajo na ßłowo naſcheho ſbóżnika: „Sawěrnje, ja praju wam: Je-li ſo ßo njewobroczicźe a njebudźecźe jako dźěcźi, dha wy njebudźecźe do njebjeſkeho kraleſtwa pſchińcź!“

„Sawěrnje, ſawěrnje, ja praju cźi: Jeli ſo ßo ſchtó njenarodźi ſ wody a ſ ducha, dha wón njemóże do Božeho kraleſtwa pſchińcź. Schtož ßo wot cźěła je narodźiło, to je cźěło, a ſchtož ßo wot ducha je narodźiło, to je duch.

Jan. 3, 5. 6.

Něſchto k rosponinanju.

Kóždy dźeń je tola Boži dar.

Kak dyrbjał ty dźenßa žiwy bycź? kak budźeſch ty dźenßa žiwy?

Dalſche dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Njeßwacźidłſkeje woßady:

H. M. ſ Njeßwacźidła	1 hr.	50 np.
Wot Schz. wowki ſ Łomſka	2 „	— „
Wot H. Schbz. ſ Njeßwacźidła	3 „	— „

S Hodźijſkeje woßady:

Wot jeneho	— „	50 „
Wot tſjóch po 1 hr.	3 „	— „
Wot jeneho	2 „	— „
Wot jeneho	3 „	— „

S Budyſchinſkeje woßady:

Njemjenowany w Pſchiwcźizach	1 „	— „
R. w Budyſchinje	1 „	— „
Wſcho hromadźe:	17 hr.	— np.

Ssmilnym daricźelam w mjenje wbohich ßyrotow najwutrobniſchi dźak praji

J. Gólcź, farař.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku; ßoburedaktor: farař Mrósak w Rychwałdźe.
Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Čzißło 9.
28. februara.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczišchczeńni w Budyschinje a ßu tam dostacź ßa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedźela Estomihi.

Jan. 12, 1—8.

Kajzy chzemy do póstneho czaßa stupicź?

W běhu tuteho tydźenja saſtupimy do ßwjateho póſtneho czaßa, w kotrymž naſcheho Knjeſa Jeſom Khryſta na puczu jeho czerpjenja pſchewodźamy, hacž ſkónczńje pod jeho kſchižom na Golgatha ſtejimy. Wo czichim pjatku rěka w khěrluſchu (Zionſke hł. I, 108, 6):

To dźeń je ſrudny czmowny,
Da póſnacź moju nóz; —
Na luboſczi pak nowy,
Da widźicź hnady móz.

To ßame płaczi wot zyłeho póſtneho czaßa. Czaß ſrudoby a żarowanja wón je. My ßo na tym ſrudźimy, ſo ſtej tych człowjekow hrěch a ſłóſcź na tym ßwoje dobycze dźerżałej, kotryž wot żaneho hrěcha niczo njewjedźiſche. A ſ dobom ßo nam w tutym czaßu ta luboſcź Khryſtußowa w jejnej zyłej hłubokoſczi a mozy ſjewi. Hacž jeho hanja a bija, hacž je tón khelich, kotryž wón picź dyrbi, tak hórki, ſo ßo jeho duſcha ſrudźi hacž k ßmjerczi — kaž běſche wón tych ßwojich lubował, tak lubowaſche jich hacž do kónza. Sa zyłym ßwětom wón ßwojej na kſchiž pſchibitej ruzy wupſcheſtrěwa ſ tej próſtwu: „Dajcze ßo ſjednacź ſ Bohom!“ A do tuteho czaßa — kajzy chzemy do njeho ſtupicź? S naſcheho tekſta to nawukńmy. Hlajcze, my dźemy horje do Jeruſalema, a budźe wſchitko dokonjane, ſchtož pißane je pſches profetow wot człowſkeho ßyna. Tak běſche tón Knjes w bliſkoſczi Jericha rěczał; a nětk běſche wón njedaloko Jeruſalema. Dha ſaſtupi wón do tamneho ſnateho doma w Bethanii, hdźež jeho ſ radoſczu witachu. O ſbóżny dom, hdźež ty knjeże Jeſu na hoſpodu ſańdźeſch! Hdźež ropot a roskora knježi, tam twój poſtrow „měr budź ſ wami!“ njeßłyſcha. Hdźež hrěcham ßłuża, — kak daloko je tajki dom wot teho ſdaleny, ſo by był dom modlenja! Hdźež ßo wutroby jenož wo ſemſke wězy ſtaraja, móże tam hoſpoda bycź ſa teho, kotryž rjekńje: „Jene je nuſne. Duž prózujmy ßo wo to, ſo by w bliſkim póſtnym czaßu naſch dom był czicha Bethania, hdźež Jeſußowi pſchecźeljo bydla.“

Lazarus běſche w Bethanii, kotrehož běſche Jeſuß wot morwych ſbudźił. Wón niczo njerěczi, wón niczo njepowjeda wo tych komorach ßmjercze, ale we wutrobi wón teho lěkarja khwali, kotryž je pſchi rowje teho pſchecźela płakał. Martha ßłuži po ſwuczenym waſchnju, temu czěłne wokſchewjenje pſchihotujo, kotryž běſche jejnu wutrobu njewurjekniwje wokſchewił a ju ſ prócha teje ſrudoby poſběhnył a jejne ßyłſy ſetrěł. Marja pyta ßwoje ſtare měſto k Jeſußowymaj nohomaj, dokelž „ta wutroba w njej tak horjaza běſche, ſo jenož na Jeſuſa poßłuchacź chzyſche.“ Kóždy tutych tſjóch ma druhe waſchnje, ale w tym ßu woni pſches jene, ſo do Jeſuſa wěrja. Hdyž tež hiſchcze wſchitko njeſroſymichu, to běchu tola ſpóſnali: „W nim je žiwjenje a wſcheho doſcź.“

To chzemy my wot nich nawukńycź a do póſtneho czaßa nuts hicź ſ wjeßełej wěru. Wopytuj w tutym czaßu

ßwěru Boże ßłužby, a pódla teho pſchihotuj ßebi też cźiche ſchtundy nutrnoſcźe w ßwojim domje. Pſchezo pak měj wóczko ßwojeje wěry na teho ſłożene, kotryż je naſchich hrěchow dla podaty a naſcheje prawdoſcźe dla ſbudźeny. To je ſbóżna nutrnoſcź, kotraż ma to napißmo: „Woni njewidźichu nikoho hacž Jeſußa ßameho.“ Pſchi tym pak njemyßl, ſo je Jeſuß jenoż ſa njedźelſki dźeń twój ſbóżnik — ně, kaž ta wěra do njeho tam Marcźi jejne ßłużenje ßwjecźeſche, tak chze wona też tebi twoje dźěło w domje a powołanju ßwjecźicź, haj, twoje zyłe żiwjenje chze wona tebi rosjaßnicź. Maſch=li ty ſady ßo ſhonjenja podobne Lazarußowemu, ſo dyrbiſch wuſnacź: „ja leżach w ßmjertnej dolinje, dha bu ty moje ßłónzo“ — a dha khwal tola ſ Lazarom teho, kotryż pomha a też ſe ßmjercźe wumoże; ßedźiſch=li pak nětk runje w żałoſcźi — budźeſch=li wěricź, budźeſch też Bożu kraßnoſcź wohladacź a po póſtnym cźaßu też ſaßo jutry ßwjecźicź.

Marju tón ſcźenik w naſchim texcźe woßebje wuſběhnje. Jejne wóczko je na wobliczu teho miſchtra wotpoczowało, jejne wucho na jeho hubomaj wißało; ale potom je wona wot njeho ſchła; ta wutroba běſche jej tak połna; wona pyta ſa ſkutkom, kotryż móhł wuprajicź, ſchto jejna wutroba ſaczuwa — wona pyta, ale niczo njeje jej ſa njeho kraßne doſcź. Duž namaka wona ſchkleńzu ſ dobrej kraßnej nardu, pſchiſtupi k njemu, tu ſchkleńzu rosbiwſchi, wula tu zyłu żałbu na jeho hłowu a żałbowaſche jeho noſy a wutrě jej ſe ßwojimi włoßami. Schtó by wot tuteho ſkutka ßłyſchał a njeſroſymił, ſchto ma wón na ßebi: to zyło podacźe cźłowjeka ſe wſchitkim, ſchtoż wón je a ma na Jeſom Khryſta ßwojeho Knjeſa? Hlejcźe, jow macźe to druhe wotmolwjenje na naſche praſchenje: my chzemy do póſtneho cźaßa nuts hicź ſ dźakownej luboſcźu.

Kaž tam Marja temu Knjeſej hołdowaſche, tak dyrbimy też my jemu hołdowacź a naſcha wutroba budź ta ſchkleńza ſ dobrej nardu, kotruž my jemu k cźeſcźi woprujemy. Wona njetrjeba rjana bycź, ale rosbita, tyſchena dyrbi wona bycź; jenoż tajka je wona jemu ſpodobna. O njeżadaſch też ty ßebi ſ Knjeſoweho rta ßłyſchecź, ſchtoż je Marja ßłyſchecź ßměła: „Schtoż je móhła, to je wona cźiniła“ (Mark. 14, 8)? Ta khuda żónſka, ßwojeho knjeſa ſ rukow tych njepſchecźelow wumoz, jeho pſched ßmjercźu ſwarnowacź, to wona njemóżeſche, ale ßwoju wutrobu wona jemu da; wſchitko, wſchitko to ßwoje wona pſcheda a kupi ßebi tu kraßnu parlu. Dźi a cźiń teho runjecźa!

A hdyž też tón Knjes po cźěle wjazy bjes nami njekhodźi, njeje wón prajił: „Khudych macźe kóżdy cźaß pola waß“, a ſaßo: „ſchtoż ſcźe cźinili jenemu bjes mojimi najmjeńſchimi bratrami, to ſcźe wy mi cźinili“? Duž Jeſom Khryſta dla ßłuž tym, kotſiž w twojim domje ßu. Wocźehń twoje dźěcźi w bojoſcźi a napominanju k temu Knjeſej; daj temu ßłowu Božemu bohacźe w twojim domje bydlicź a njeſapomń dobroproſchenje ſa tych cźinicź, kotſiž ßu tebi poruczeni. A ſwonkach twojeho doma njewidźiſch żaneho Lazara, kotremuž maſch Jeſom Khryſta dla ßmilnoſcź wopokaſacź? Njeßłyſchiſch te próſtwy twojich wěrybratrow w rosprószchenju, kotſiž ßebi po bratſkim poßylnjenju żadaju? Njeßłyſchiſch te ſdychowanja wbohich póhanow: „Pój k nam dele a pomhaj nam?“ O kelko ſkładnoſcźe Jeſußej ßłużicź w dźakownej luboſcźi, ßwój dom a ßwoje żiwjenje napjelnicź ſ wonjenjom teje nardy.

„Hdźe to nawuknu?“ Hdźe druhdźe, hacž pod kſchiżom na Golgatha? Jeho luboſcź je to żórło naſcheje luboſcźe po tym ßłowje: „Lubujmy jeho, dokelž je wón naß prjedy lubował.“ Hakle, hdyž ßmy ßo my ſapſchimnycź dali wot teje luboſcźe, kotraž je njebjo rostorhnyła a dele ſtupiła do żłobika a horje ſtupiła na kſchiż, hakle, hdyž ßmy pod kſchiżom ſtejo wuſnacź nawukli:

Ja ßym to ſawinował
Schtož ty ßy pſchecźerpił;
Te puki ßy ty khował,
Kiž ja běch ſaßłużił. —

potom nawukujemy ßebje ßamych woprowacź a prajicź: „My ßo njemóżemy teho woſtajicź; ta luboſcź Khryſtußowa naß k temu pſchinucźi.“ Duž do póſtneho cźaßa dźimy nuts ſ tym ßlubjenjom: „Luboſcź, ja ßo podam cźi; twój chzu woſtacź wobſtajnje!“ a w tym njemyleni pſches porokowanje teho ßwěta.

Wot pſchecźelow je tón Knjes wobdaty w Bethaniji. Schtó budźiſche ßebi myßlił, ſo jemu ſ jich ßrjedźiſny porok pſchińdźe? A tola je temu tak. A niz łakazy fariſejſzy to ßu, kotſiž mórcźa, ně, jedyn ſ jeho wucźobnikow, „Cźeho dla“, rjekńje Judaſch, „njeje ta żałba pſchedata ſa tſi ſta kroſchow a njeßu khudym date?“ Nahrabnoſcź a njedźak to ſtaj, kotrajž jemu tute ßłowa do rta kładźetaj. A tajka Judaſchowa rěcź, — kak huſto namaka ßo wona też bjes nami! My ju w ßamej naſchej wutrobje ßłyſchimy. My ßo bojimy, ſo pſches naſche ßłużenje temu Knjeſej něſchto ſhubimy wot wjeßela, kubła a cźeſcźe. A tola je runje na wopak. Runje na tym pucźu ßo naſche wjeßele dopjelni; a ſchtożkuliž Jeſom Khryſta dla woprujemy, to budźe nam ſto krócź ſarunane; a ſchtóż jemu ßłuži, teho budźe tón njebjeſki Wótz cźeſcźicź.

Ale też w ßwěcźe wonkach naß ßo Judaſchowo hłóß ßłyſchi. „Cźeho dla pjenjeſy k dalokim póhanam won ßłacź, hdyž mamy w ßwojej bliſkoſcźi nuſy doſcź?“ Ale hacž woni woprawdźe wóczko a wutrobu ſa bliſku nuſu maja? Kiž pak Jeſußa lubuja, cźi cźinja po tutym ßłowje: „To jene cźinicź a teho druheho ßo njewoſtajicź.“ Na tutón pucź ſtupmy, na tutej ſchcźeżzy woſtańmy, hacž naß ßwět khwali abo ßwari.

„To cźinjach ſa tebje; ſchto cźiniſch ty ſa mnje?“ tak praſcha ßo Jeſuß, kotryż ſ nowa pſched naſchimaj wocźomaj do Jeruſalema horje cźehnje k ßwojemu cźerpjenju a wumrjecźu. Wotmolwmy ſ tym ßlubjenjom:

Najrjeńſchi Jeſu, knjeże wſcheho ßwěta,
Ssyno Boži, wěcźny ty,
Tebje chzu lubowacź, tebje chzu cźeſcźicź,
Pſchecźelo mój wutrobny! Hamjeń!

Matek=Bartſki.

Pſchekupz a ryczeŕ.

(Pokracźowanje.)

Sſłónzo ßmudźeſche nad lěßom pſchi Rapakowym kamjenju. Khorhoj na wěži Symſkeho kamjenja ßo njehibny. Ani liſcźiczko w haju ßo njehibaſche; wſchudźom pak běſche ſtraſchna tużnota.

Delkach pſchi horje běchu někotſi wotroczży konje ſ hródźow wſali, ſo bychu je na lěßnej łuzy wupaßli; druſy pak běchu ßo do khłódka lehnyli, ſo bychu lěnika paßli. Wſchitzy mějachu lóhku płatowu draſtu; jenoż ſtražnizy pſchi wrotach mějachu kożany khornaŕ, żeleſny kłobuk a hlebiju. Woni běchu ßo do wrotow ſtupili, dokelž běſche tam khłódk.

Stražnik na wěži, ſtary, běłobrodaty ßłużomnik, ſ mnohimi błuſnami mjeſwoczi, běſche ßo na murju na wěži ſlehnył, łakaſche pak tola ſtajnje ſe ßwojim wótrym wokom do doliny. Też wón běſche w rubjanym kabacźe a mějeſche pod pażu na rjemjeſchku na ramjenju wißazu trubu. Pſche ßłónczko kryjeſche jeho ſchěroka hutawa.

Nětkole pschihladowaſche wotroczkam, kotſiž delkach w khłódku pod ſchtomami leżachu a ſawidżeſche jim po ſdaczu jich próſdne żiwjenje; tola cžaſcžiſcho pohlada wón tola krucże na drohu dele w ſkalnym dole, kaž by ßebi tam deleka chzył něſchto nakakacz.

Tola wſchitko woſta cžicho, a pomału ßo ßłónzo na módrym njebju wyſche poſběhowaſche.

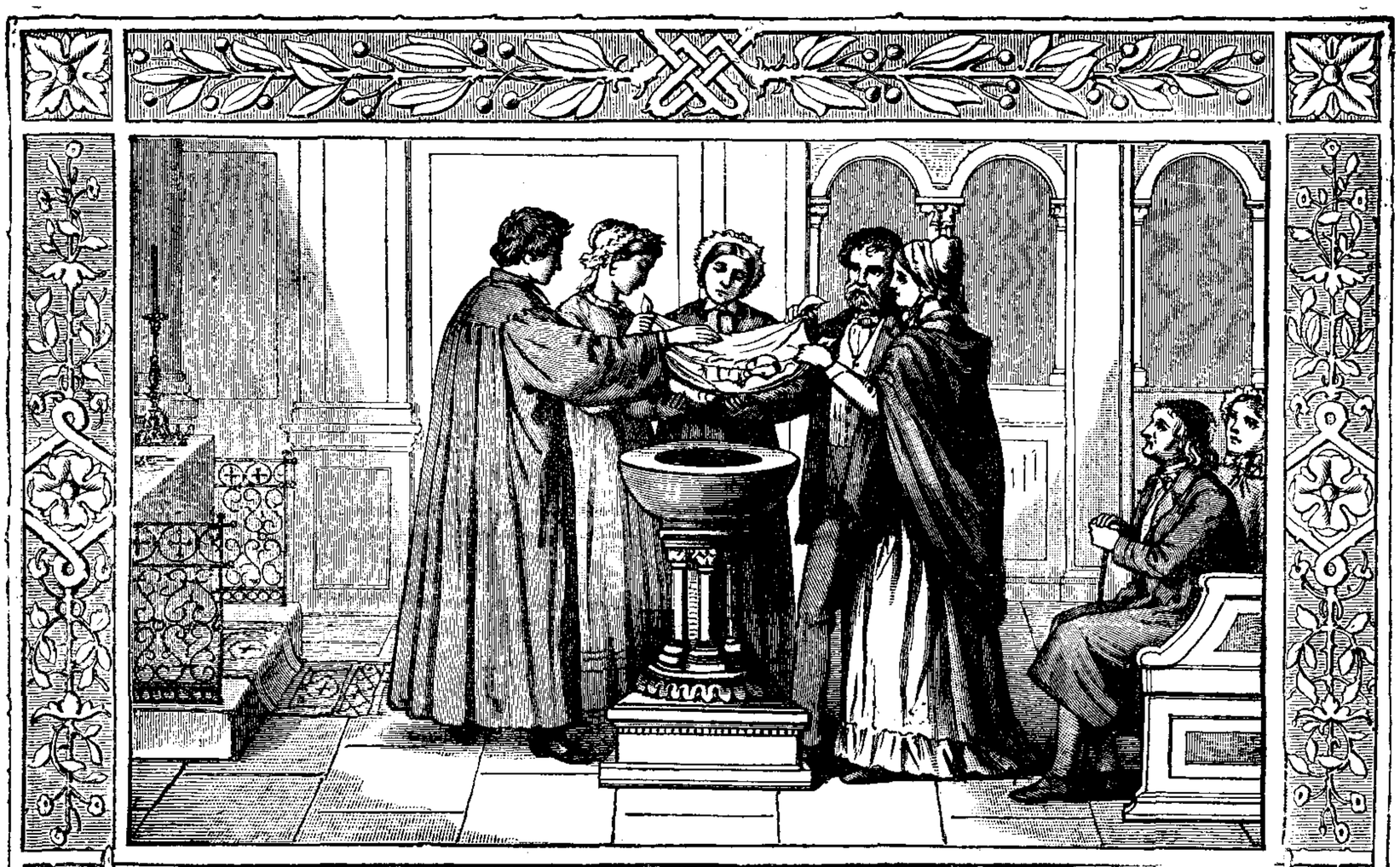
Skónczńje běſche pſchipołdnjo. S domczkow ſběhaſche ßo módry dym; nutskach běchu ßebi ſ drjewom ſatepili, ſo bychu ßebi wobjed nawarili. Tež horkach na hrodże ſta ßo runje tak.

Ryczeŕ ſe Symſkeho kamjenja běſche trochu lěni a běſche ßo do ſtoła ßynył, kotryž běſche ſ wjelczej kožu poczehnjeny. Cžaſto wſa wón kamjeńtny karan do ruki, kotryž na blidże ſtejeſche, ſo by ßo ſ njeho wina napił.

Tehdy ſaſtupi jeho mandżelſka ſ dżowczicżku; ſa nimaj pſchińdżeſchtaj kucharka a wotroczk, kotrajž ſchklu ſ wobjedom njeßeſchtaj. To běſche jednory wobjed ſa ryczeŕſke blido: mjaßo wot dźiwjeho ßwinjecża, warjena rěpa, pſtruhi a cžorny khlěb.

Ryczerjowa mandżelſka pohlada bojaſliwje na ßwojeho mandżelſkeho, koteyž njeběſche po ſdaczu derje k rěczam. Skónczńje pak ßo tola ſkhrobli a dżeſche: „Wonka wjeßeli ßo wſcho w ßłónczkmótſja jako ßwědkojo ßwjateho ſkutka wokoło dupy ſteja — to pokaſuje nam prěni wobras. Jeſuß je to dźěczo w ßwjatej kſchczenizy ſa ßwoje pſchiwſał a chze jo paſcz jako tón dobry paſtyŕ na ßwojej ſelenej łuzy. Ale ſo ßo jeho wowzki njebychu ſabłudźiłe wot ßwjateho paſtwiſchcża, k temu dyrbja ſtarſchi a kmótſja pomhacz. A hdyž ßo kmótſja wokoło dupy ſtupja, woni drje tole ßlubjenje dadża — ale kak huſto ßo poſdźiſcho na to ſabudże, dokelž ßebi proſcheni kmótſja myßla, ſo doſcz cžinja, hdyž něſchto hódne do kſchczeńſkeho liſcżika ſwjaſaja a potom pſchi konfirmaziji něſchto wopruja. Schtož ßo hewak ſ tym mótkom ſtawa, ſa tym ßo jich jara mało praſcha. Duž chzedża tele ßłowa ſaßo lubym cžitarjam na wutrobu położicz ßwjatu ważnoſcz kmótſenja.

Kmótr bycz je cžeſcz a dyrbi ßo też jako tajka wobhladowacz. Cžim młódſchi ßo ſchtó kmótr proßy, cžim bóle cžeſczeny ßo ſaczuwa. W prjedawſchim cžaßu běſche to dobre waſchnje, ſo dyrbjachu cži, kotſiž běchu prěni krócz kmótſja, k duchownemu prjedy na pacżerje hicz, to rěka woni dyrbjachu jemu wěru wuſpěwacz. Se ſchkodu je, ſo je ßo to dobre waſchnje bóle a bóle ſhubiło a hdżež hiſchcże je, njech ßo ju wobkhowa, ſo bychu cži młodźi, kotſiž ßwoje kmótſenje huſto jenož jako ßwětne ſawjeßelenje wuwużija a maja

Wy ſcże wſchitzy Bože dźěczi pſches tu wěru w Khryſtußu Jeſußu. Pſchetoż kaž wjele waß na Khryſta kſchczenych je, cži ſcże ßo Khryſta woblekli. Gal. 3, 26. 27.

nym błyſchczenju, jenož na twojim mjeſwoczu wotpocżuje cžěmny mrok. Wjelko, woſtaj ßo tola ßwojich cžěmnych myßlow!“

„Mjelcž! Schto roſumiſch ty wo naſchich należnoſczach?“ wrjeßny wón na nju.

„Njemóżu mjelczecz, dokelž mi njeměr a ſtaroſcz wo tebje wutrobu ſrudźi“, wotmolwi wotpokaſana mandżelſka. A hacz runjež ſa tule luboſcz hrożaze pohladanje žnějeſche, wona tola dale rěczeſche: „Naß budże a dyrbi ſawěſcże njeſboże nadeńcz; Wjelko, kaž ty nětkole ßurowje a bjeſe wſcheje ßmilnoſcże ſ pſchekupzami ſakhadżeſch, to ſawěſcże bórſy ßwój kónz nadeńdże. Tołhi cžaß njeſańdże, a ſlěhaju ßo nam pſched hród, a potom budże nam Bóh hnadny! Ssy ſabył, kak je ßo Arnſteinſkemu ſeſchło? Woſtaj ßo wſchěch ßurowoſczow, Wjelko, woſtaj ßo jich, doniž njeje hiſchcże pſchepoſdże k temu.“

Tola Wjelk wrjeßny ſ pjaſczu wo blido, ſo wſcho ſarża, a ſawoła ſ dybawym hłoßom: „Ta pſchekupſka drapina je drje ßebi tebje wuſwoliła, ſo by ty mje pomajkała; cži derje wjedża, ſo ßebi pſchi Symſkim kamjenju hłowu roſtraża! Teho dla mi mjelcz!“ (Pokracżowanje.)

Wo kmótſenju.

My móżemy dżenża ſaßo lubym cžitarjam dwaj wobraſaj podacz. Dźěczo doſtanje w Božim domje ßwjatu kſchczenizu a ßwjatu kſchczenizu ſa nuſny pſchidawk a pſchetorhnjenje ßwojeho wjeßela, na ßwoju ßwjatu pſchißłuſchnoſcz dopomnjeni byli.

Bohużel ßo kmótſenje w naſchim cžaßu huſto doſcz ſa ßamu pjenjeżnu wěz wobhladuje — kaž wot ſtarſchich nowonarodźeneho dźěſcża, tak też wot kmótrow. Sso powjeda, ſo je junkrócz muż k duchownemu pſchiſchoł woſjewicz, ſo je jemu dźěczo nahle wumrjeło a pſchiſtajił: „Haj a pomyßlcże ßebi, knjes duchowny, ſchto mi to do ſchkody naczini! Wſchitko běſche hižo wobſtarane a my mějachmy też rjanych kmótrow a nětko mi to małe prjedy wumrje. Hdyž by po tym było, njech by moje dla było!“ Ale podomnje myßli jich wjele. Kmótſenje je drohe a wone ſtarſchim pjenjeſy pſchinjeße, — to je nahlad naſcheho cžaßa. To je wěſcże dobra wěz, ſo bohacżi — a woßebje tajzy, kotſiž żanych dźěczi nimaja, — khudym mótkam rjany dar wobradża, ale ſo ßo w tym zyła ważnoſcz kmótſenja widżi, je ſrudnje. Tak ßo najważniſche ſ woczow ſhubi, ſo maja kmótſja ßo niz jenož ſa cžělne, ale pſchede wſchěm ſa duchowne ſboże ßwojich mótkow poſtaracz. Te ßłowa, kotrež duchowny pſchi ßwjatej kſchczenizy napominajo praji: „ſo maja ßo też ſa to ſtaracz, ſo by ßo dźěczatko w bohabojoſczi, w pózcżiwoſczi a napominanju k temu Knjeſej wocżahnyło a ßo na naſchu drohu wěru natwariło“, to drje ßłyſcha, ale ſchtó dha ßo na nje hiſchcże dopomni, hdyž je ſ Božeko doma won. Stare braunſchweigſki zyrkwinſki porjad praji: „To je ſdobne, ſo my

naſche dźěćźi Khryſtußej w ßwjatej kſchćźenizy pſchinjeßemy. Ale Bohu žel, hdyž woni wotroſćźa, potom nichtó domach njeje. Nichtó ßo na wbohich dźěćźoch njeßmili, ſo bychu nawukli pola Khryſtußa woſtacź, kotremuž ßu wſchitzy ludźo pſchepodate w ßwjatej kſchćźenizy. Nichtó njeſkomdźi je kſchćźicź dacź, kaž je prawje, ale ſaßo nichtó njewopomni, ſo nam jenož poručźene njeje dźěćźi kſchćźicź, ale też, hdyž cźaß pſchińdźe, wucźicź." A to je pſchißkuſchnoſcź kmótrow, hdyž ſtarſchi to ßami njemóža. Lubi cźitarjo, wy ſćźe wěſćźe też hižo kmótſili, kak ſteji ſ waſchimi mótkami? Potrjebaja-li waſcheje pomozy ſa ßwoju duſchu, potom ßo njekomdźćźe; pſchetož tón Knjes budźe ßebi junu wotmolwjenje žadacź.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

Njedźelu 28. makeho róžka ſměje ßo ßerbſki konzert w Draždźanach. Nadźijomnje też po móžnoſcźi wjele Sserbow tam ſ Łužizy dojědźe a ßerbſki konzert wopyta. To ßmy wěſćźe prózowanjam naſchich Draždźanſkich Sserbow winojcźi.

W pſchichodnych cźißkach ſaßo lubym cźitarjam wobraſy podamy, kotrež wo žałoſtnym pſcheſćźěhanju wbohich armeniſkich kſcheſćźijanow ßwědźa. Wone rěcźa wutrobu hnujazu rěcź a wěſćźe też hiſchćźe někotru ßerbſku wutrobu ſmjehcźa. S Barlina ßmy też powjeſcź doſtali, ſo my bórſy wo tych ßyrotach, kotrež ßmy na naſche ſaſtaranje wſali, něſchto bliżſche naſhonimy, dokelž ßo liſt ſ Armeniſkeje wočakuje, kotryž jich pſchijeźe do ßyrotownje woſjewja.

My hižo krótku powjeſcź wo wóhnjowym njeſbožu podachmy, kotrež je wulku kſchižnu zyrkej w Draždźanach potrjechiło. Jenož proſty murje hiſchćźe ſteja a ßamo hacź do wěže je ßo woheń dobył, ſo ßu też ſwony dele padnyłe a je cźaßnik ſaniczeny. Rjany woltarny wobras je ßo do cźiſta ſpalił a wukhowało je ßo jara mało, ſo wſchak dyrbimy prajicź, ſo by ßo wjazy ſa ſdźerżenje ſnutskowneho wupyſchenja a w zyrkwi khowanych wěžow, kaž na pſchikład rjaneje knihownje Bohu žel też ſpaleneje, ſtacź móhło. Rada knjeſa wyſchſcheho konſiſtoralneho radźicźela Dibelija kotryž chzyſche w prawym cźaßu zyrkej wurumowacź dacź, bu wot roskaſowarja wohnjoweje wobory wotpokaſany ſ tym prajenjom, ſo žadyn ſtrach ſa ſnutskownu zyrkej njeje. A tola běchu pſchi tym ſabyli, ſo zyrkej maßiwneho wjerćha nima — a hdyž běſche ßo wjerch pſchepalił, potom běſche poſdźe. K temu pſchińdźe, ſo wohnjowa wobora njemóžeſche ſ połnej mozu pſchecźiwo płómjenjam wuſtupicź, dokelž ßykawy doſcź wody hacź na zyrkwinu łubju njenoſchachu. K temu bychu parnu ßykawu trjebali a tajkeje hiſchćźe w Draždźanach nimaja. Schkoda je wulka a woßadni budźa dyrbjecź wulke wopory pſchinjeſcź, prjedy hacź budźe nowa kſchižna zyrkej ſaßo natwarjena, ale ſ Božej pomozu budźe tón ſkutk dokonjany. Bjes tym budźa naſche ßerbſke kemſchenja, haki lědy ſaßo do kſchižneje zyrkwje pſchepołożene, ßo ſaßo w Sofijinej zyrkwi wotdźerżecź dyrbjecź.

Licźba na duchownſtwo ſtudowazych je ßo na univerſitach w poßlednich lětach khětro pomjeńſchiła. Teho je ſ wjetſcheho dźěła wina, ſo dyrbja kandidatojo huſto jara dołho cźakacź, prjedy hacź do ſaſtojnſtwa pſchińdu. Dale pak w pſchirunanju ſ druhimi ſaſtojnikami duchowni dołho te dokhody nimaja, kotrež bychu měcź dyrbjeli. A hdyž też duchowni na cźaßne kubła dźiwacź njechadźa, dyrbi ßo jemu tola telko dokhodow pſchiſwolicź, ſo bychu ßy njetrjebali ſ cźežkimi ſtaroſćźemi bědźicź. Na tych měſtnach pak, kotrež maja niſke dokhody, je to woprawdźe jara cźežko ſa duchowneho, hdyž ma ßwójbu ſeźiwicź. Duž wſchak ßo nadźijomnje bórſy pſches ſakoń nowe ſrjadowanje ſtanje, kotrehož naſch duchowny ſchtant nuſnje potrjeba.

Wón, budźe ßwoje ſtadło paſcź, kaž paſtyr; wón budźe jehnjata do ßwojeju rukow hromadźicź, a na klinje je paſcź. Jeſ. 40 11.

Ja ßym tón dobry paſtyŕ. Jan. 10, 12.

Dalińſche dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Maleſchanſkeje woßady:

Faraŕ Handrik w Maleſchezach	6 hr.	—	np.

S Bartſkeje woßady:

N. N. w Barcźe	3 „	—	„
N. N. w Dubrawzy	1 „	—	„
N. N. w Stróži	1 „	—	„

S Michalſkeje woßady:

P. U. w L.	6 „	—	„
R. na Židowje	1 „	—	„
M. w L.	3 „	—	„

S Rakecźanſkeje woßady:

N. N. w Rakezach	2 „	—	„
Wſcho hromadźe:	23 hr.	—	np.

Ssmilnym daricźelam w mjenje wbohich ßyrotow najwutrobniſchi dźak praji

J. Gólcź, faraŕ.

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcź w Budyſchinku; ßoburedaktor: faraŕ Mrósak w Rychwałdźe.
Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Czißło 10.
7. měrza.

Łětnik 7.
1897.

Serbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedźela Invokavit.

Jeſ. 53, 7.

My bludźachmy wschitzy jako wowzy, kóždy wobroczi ßo na ßwój pucź; ale tón Knjes ſwali wschitke naſche hrěchi na njeho.

Kraßnych a wulkotnych myßlow polne je tón ſtaw, ſ kotrehoż ßu tele ßłowa wſate. Komu bjes nami ßu wone njeſnate? My wschitzy ßmy tutu rěcź wo wotroczku Jehovy, kotryż hrěchi zyłeho ßwěta njeße a pſches kotrehoż rany ßmy my ſahojeni, husto ßłyſcheli. Troſchta, wulkeho troſchta polne ßu tute ßłowa a to cźim bóle nětko pſchi ſaſtupjenju do póſtneho cźaßa; a tola, naturſkemu cźłowjekej je pſchecźiwne, ſo ßo wón tu wot profety ſtadu wowzow pſchiruna, kotreż wokoło bludźa. Ssu to wowzy, kotreż ßu paſtyrjej cźekło a ßu nětko bjes ſchkita a wjele ſtracham wuſtajene, kotreż ßu żórła a paſtwiſchcźa ſhubiłe a maju nětko hubjenu zyrobu a dyrbja njecźiſtu a hubjenu wodu picź, je-li ſo nochzedźa ſawutlicź a kónz wſacź w puſcźinje; wowzy, kotreż ßo njejßu jenoż wot paſtyrja prjecź ſabłudźiłe, ale też jena wot druheje ßo ſdaliła a nětko kóżda ßwój pucź dale dźe!

To je woprawdźe ſrudźazy wobras, a tola myßli to profeta tak: cźłowjeſtwo je ßo wottorhnyło wot Boha, je jeho wodźenje, pucź a ßwój wottykњeny kónz ſhubiło, je ßo wot praweje cźiſteje zyroby ducha a duſche ſdaliło, je bjes ßobu w njejednocźe, dokelž pobrachuje na duchu luboſcźe a ſcźerpliwoſcźe; ſawiſcź a njepſchecźelſtwo, njeſpokojnoſcź a ßebicźnoſcź ßu na měſto dobrych poczinkow ſtupiłe.

Woprawdźe, tele ßłowa naß njekhwala! Ale my njechamy a njemóżemy ßo wot tutych porokow wucźiſcźicź, ani Bożemu ßwědczenju napſchecźiwo bycź; wjele bóle chzemy do ßo hicź a poniżnje ßebi prajicź a ßo wuſnacź: haj, tak je, tak je!

Najlěpſchi bjes cźłowjekami, to rěka cźi, kotſiż Knjeſa Jeſußa lubuja, a kotrychż wutroba je w nim měr namakała, budźa też najprěńſchi bjes tymi, kotſiż ßo teho wuſnaju, ſo běchu ſe ßwojim zyłym żiwjenjom wot Boha ſdaleni bjes ſpokojenja, bjes ſmutskowneho měra, hacż runje mějachu kubła tuteho ßwěta a wjele ſwonkownych wjeßelow a cźělnych a duchownych rosprószchenjow, każ je ßwět lubuje, a cźeho dla běſche temu tak? Dokelž „kóżdy wobroczi ßo na ßwój pucź.“ W tutych ßłowach mamy wobras ßebicźnoſcźe, kotraż je najwjetſche ſkaženje cźłowſkeje ſchlachty. Wowzy, w puſcźinje rosprószchene, myßla wſchě jenoż na ßebje, ſtaraju ßo jenoż ſa ßwoje wukhowanje, běża tam a ßem a njepopſcheja ßebi jena druhej ßnadnu paſtwu, kotraż ßo jim poſkicźi. Ach, to drje je kruta a tola wěrna rěcź, ſo w cźłowſkich wutrobach tajka ßebicźnoſcź bydli. Njech je, ſo też dobre poczinki pola někotrych cźłowjekow ßo pokaſuja, ale ſ zyła tola je na ſemi wjele ßamopaſchnoſcźe a ßebicźnoſcźe, kotraż naß wſchitkich też ßobu wobknjeźi. Njemóżeſch to hižo pola małych dźěcźi wobkedźbowacź, hdźež też kóżde pſchezo rady na ßwój pucź hlada, ßebi wużitk a

lěpsche wudobycź a pschiwobroczicź pyta, hdy by też k schkodźi bratsika abo ßotsiczki było?

A hladajmy dale na nasch lud a czaß. Kak ßu ludźo tola hordźi na ßwoju wědomosćź a wuschiknosćź, kotruž, kaž ßebi myßla, w bohatej měrje wobßedźa! A bjes dwěla człowjestwo je móznje jara w pósnaczu a wudokonjenju semskich wězow do prědka pschischło; schto je ßo tola wschitko noweho a rjaneho runje w naschim czaßu psches duchownje jara wobdarjenych ludźi wunamakało! Schtó njeby ßo nad tym swjeßelił? A njeje Bóh ßam pschikasał, so mamy semju twaricź, a mozy, kotrež w njej drěmuju, k žiwjenju wubudźicź! (I. Mójs. 1, 26—31.) Ale to wschitko je jenoż něschto swjerschne a swonkowne, psches czoż ßo żadanje, njepokoj a njeměr człowiskich duschow njepomjenschuja, pschetoż nětko kaž w prjedawschich mjenje s dźěłanosczu napjelnjenych czaßach knježitej ßamolubosćź a ßebicznosćź a njedatej ßo psches żane doprědka krocżenje w kulturnych wězach pschewinycź. Ach, so bychmy tola spósnali, so se wschěm tym nam ßo pomhacź njemóże, so wscha wědomnosćź a wscha mudrosćź rany człowiskeje dusche sahojicź njemóżetaj. Swět je njemóżny, ale pola jeneho je pomoz a lěkarstwo, mjenujzy pola teho, wot kotrehoż ßo hordy ßwět wotwobroczi, wo kotrymž wodźerjo nascheho luda, wyßokeho kaž niskeho, bohateho kaž khudeho, husto niczo wjedźecź nochzedźa, w tym, wo kotrymž Jesajaß praji: „wón je naschich pschestupjenjow dla sranjeny a naschich hrěchow dla sbity; ta schtrafa leži na nim, so bychmy my měr měli, a psches jeho rany ßmy my sahojeni.“ (53, 6.) A my wschitzy, njech ßmy wucżeni abo burjo, duchowni abo wjazy, stari abo młodźi, my wschitzy, kotsiž bludźimy a na ßwój pucź hladamy, dyrbimy wuknycź na njeho hladacź, dyrbimy hromadźe pschińcź, płakajo, ßo modlo a psched jeho ßwjatym kschižom s jenym rtom ßo wusnawajo: „my wschitzy ßmy shrěschili a ßo wotrjekli wot tebje; tu pschińdźemy khudźi, pytajo twoju hnadu, twoju pomoz, twoju ßwězu, twój měr a troscht; spožcź nam, o ßmilny, ßwěrny sbóżniko, nadpohlad twojeje hnady!“ Khryschcźe, jehnjo Boże, kiž njeßesch ßwěta hrěchi wschě, ßmil ßo nad nami!

A hlaj, tón sbóżnik móże a chze nasche hrěchi a nasche hubjenstwo na ßo wsacź. Jesajaß praji: „ale tón Knjes swali wschitke nasche hrěchi na njeho.“ Njeje spodźiwne, so profeta Jesajaß tu ßwoju rěcź dale wjedźe se ßłowczkom: „ale“? Njeby nam to bóle srosymliwe a jaßnische było, hdy by wón prajił: teho dla saczißny Bóh tutu człowisku schlachtu, kotraž wot praweho pucza wotstupiła běsche a wokoło bludźesche, kaž stadło wowzow, kotrež tola kónz wsacź dyrbi?! Tak pak Boži poßoł njepraji: „my bludźachmy wschitzy kaž wowzy, ale Jehova swali wschitku naschu winu na njeho.“ Na koho? Na ßwojeho wotroczka, na ßyna ßwojeho spodobanja a ßwojeho wuswolenja! O ty njedogruntowana, bójska luboscź a prawdoscź! S naschim ßłabym rosumom wschak njemóżemy to dopósnacź: Jehova ßwjaty wosmje hrěchi njeßwjatych a swali je na teho, kiž je bjes hrěcha, a teho dla jeniczki dospołny a prawy ßyn, na njeho, kiž je stajnje a pschezo na Božej selenej pastwje wostał, kotryž je ßwojeho wótza wolu czinił, kotryž jenoż myßlesche, rěczesche, dźěłasche a czerpjesche, so by ßwojim ßobuczłowjekam ßłużicź móhł. Sawěscźe, wón njeßesche nasche khoroscźe a nałoži ßebi nasche bolosćźe!

Schtó je, kiž tajke slósczе a wulke hubjenosćźe

Czi, Jesu naczini? Ty njejßy w żanej winy;

Hrěch, kotryž człowjek czini, tón njej pschi twojej ßwjatosczi. (90, 3.)

Nětko hakle nam je prawje jaßne, schto rěka: tak je Bóh tón ßwět lubował, so je ßwojeho ßyna do ßwěta pósłał. Człowjek, kotryž běsche swjask s Bohom ßam rostorhnył, njemějesche w ßebi żaneje mozy, tutón swjask wobnowicź. Wschitka człowiska wědomosćź, rjanosćź tuteje semje, wschitke wojowanja a wopory, — wscho by podarmo było, je-li so njeby Jesuß ßwój khribjet podał, na kotrehoż ßu slósczе a hrěchi zyłeho ßwěta czißnjene. Duž ßmy wjeßeli a dźakujemy ßo Bohu sa to, schtoż je nam wopokasał, a wěmy, so wschitke rjanosczе a bohatstwa tuteho ßwěta nam to sarunacź njemóża, schtoż je nasch sbóżnik sa naß czinił. — Ty pak, mój pschecźelo, sapoczń ßo hańbowacź ßwojich hrěchow dla; ßudź ßo ßam a wolaj ßo pschi tym k twojemu Bohu, so by błud s tebje wuhnał a cze stajił na schczežku, kotraž cze k Jesußej dowjedźe. Potom pak ßo czěmnosćź shubi a wokoło tebje budźe ßwětło. Hamjeń!

M. Rjencž-Wjeleczanski.

Pschekupz a ryczeŕ.

(Pokraczowanje.)

Ryczerjowa mandźelska běsche wscha srudna. Wona wsa dźowczičku, kotraž běsche bojasliwje a struchła pódla ßedźała, sa ruczku a woteńdźe. W ßwojej komorzy tłóczesche ßwoju dźowczičku sa wutrobu a podda ßo wscha ßwojim myßlam. Potom pokschižowa ßebje a ßwoju dźowczičku a wuspěwa s czicha paczerje, so by Bóh ßurowu, saßaku wutrobu mandźelskeho k pokucźe dowjedł.

Wjelk běsche ßo mjes tym też posběhnył a dońdźe hnèwny na dwór. Jedyn wot jeho pßow skakasche wjeßely na njeho; teho kopny wón s nohu s tajkim wotmachom, so ßo pschewaliwschi hacź do sczěny slecźa. Potom dóńdźe hacź k wěži a sawoła tam: „Holla! Bado, njewuhladasch pschezo hischcźe Ssokoła?“

„Ně, knježe, wotmolwi tón na wěži, tak daloko hacź ja widźu a ßłyschu, ßo niczo njehiba!“

Tole wotmolwjenje jeho runje njeswjeßeli, a hižo chzyschе ßo saßo do ßwojeje jstwy wrócźicź, jako straźnik s wěže sawoła: „Knježe, knježe, runje wón psches skalnu dróhu czehnje!“

„Póscźel jeho runy pucź ke mni!“ kasasche ryczeŕ a potom wrócźi ßo wón se spěschnymi krocźelemi do doma.

Wobrónjeny wotroczk, kotryž ßo domoj wrócźi, běsche mjes tym hacź k domczkam dojěchał, kotrež delkach pschi horje stejachu. Tam skoczi wón s konja, poda wusdu wczipnemu wotroczkej, kotryž běsche najprjedy pschiběżał, a dźesche: „Wjeßelcźe ßo; w pschichodnych dnjach dostanjemy ruczne dźěła a pěkne drasty a trasch też czwizu czeŕwjeneho. Bohaty Draždźanski radny a pschekupski knjes Arnold pojědźe pjatk do Łužizy se scheścźimi wosami, wschě s pschekupskimi tworami nakładźene. Ssym to wczera wjeczor na Truhaŕskej haßy ßam ßłyschał a to wot jeneho s jeho ßłużomnikow: tsizeczo wobrónjeni pod nawjedowanjom ryczerja Handrija poczahnu ßobu. Nasch stary smèje ßwoje wjeßele nad tym! Porjedźcźe mi khłódny napoj sa tule wjeßelu powjescź, hdyż ßo wot horkach saßo dele wróczu; krk je mi nimale wuskhnył na dołhim puczu wot Draždźan hacź ßem!“

To doręczawschi dóńdźe po horje horje a stejesche bórsy psched swojim knjesom.

„Skónczńje mamy tola popanstwo doczakacź, kotrež je hódne, so ßo wo nje prózujesch! Schěscź wosow? tak ßy prajił?“ dźesche ryczeŕ k swojemu wobronjenjemu służomnikej, hdyż běsche tón swoju powjescź sjewił. Potom dźesche dale: „Sawołaj Haza, njech wam na wjeczor czwizu Mischnjanskeho porjedźi a wupicźe jo hromadźe na dobre popanstwo; dowjedźcźe pak prjedy konje do hródźow a ßypńcźe jim dwójzy a to też jutsje a sajutsischim!“

Ssmějo wotmolwi wobronjeny wotroczk: „Haj, knježe, to ßo wscho derje wobstara; tola — czwiczka je mało sa poł sta wotroczkow!“

„Nó, dha wsmicźe moje dla też dwě“, dźesche hrodowy knjes s wjeßelej myßlu; „tola nětko měj ßo do spěcha!“ — — —

Hižo na popołdnje leżachu wotroczzy w khłódku pod schtomami

wokoło cžwizy Mischnjanskeho a ßmějachu ßo a hewrjekachu cžim hórje, cžim bóle běsche jim wino do hłowy pschischło.

Mjes tym ßedžesche Wjelk ſ Hazom wó jstwje pschi karanje najlěpscheho wina, so byschtaj ßebi ſradžiłoj, kak chzetaj nadpad wukonjecž.

„Ha!“ ßmějesche ßo, hdyž běschtaj ßebi wscho ſradžiłoj, „tón ras chzemoj pschekupzej kožu pěknje wuharowacž; pschi wodže a ßuchim khlěbje njech ßebi hordy radny kujes hischcže ras dokładnje rospomni, kak njehańbicžiwje je mi Draždžańska rada pißała. Cžeho dla je wón ßobu podpißał! Ta chzu tym nadutym měschcžanam hižo pěz ſapyricž, so mi druhi ras wjazy njehroža; teho budža ßo pěknje pascž!“

„Prawje tak, Wjelko! Do khłódy dyrbiny po prawom kóždeho ſwjaſacž, kotryž nam do paſorow pschińdže!“ džesche Haz ſe ſłóſtnym wóczkom.

Běsche hižo w nozy posdže, hdyž ßo wobaj ſ połnej hłowu do koža motaschtaj. Tež wotroczžy běchu hischcže dołho hewrjekali. Skónczńje běsche wschudžom cžicho. Sdaſche ßo, so wschitzy ſpachu. Ssamo wrótnizy běchu ßo ſa ſawrjenymi wrotami ſprózni na ſcžěnu ſapreli; jenož hdyž něhdže w lěßu wjelk rucž pocža abo hdyž ßowa něhdže w kwěkanzach bliſkich ſkałow ßutasche, hibnychu ßo někak a ſpytachu ſpar ſahnacž.

Ryczerjowa mandželſka njeběsche hischcže wußnycž móhła. Wona ßedžesche pschi woczinjenym woknje a hladasche na cžěmny lěß. Wokoło połnozy běsche měßaczk ſeſkhadžał a błyschczesche ßo nětko na nóznym njebju. Kaž žiwe ßlěboro dobywachu ßo jeho pruhi pſches lěßnu huſczińu, a wot běłych pěſkowzowych ſkałow wróczesche ßo jeho ßwětło hacž do wóczka teje, kotraž tu ßamalutka do nozy hladasche. Kaž ſprostnjena hladasche do daliny; wona widžesche pschichod pſched ßobu a pschi tym saczahny hrózba ji do wutroby, so ji ſestyka. Kak běsche tola nětko wscho hinak, dospołnje hinak hacž běsche to něhdy pſched dołhimi lětami ßebi myßlika a woczakała! Tehdy běsche jeje mandželſki hischcže nahladny a rad widžany ryczeŕ pschi markhrabinſkim dworje był; potom pak pschikhadžesche njeſboże, njejabzy a spěſchnje. Pſches njepschistojne, ſle ßłowa na piczu běsche ßwojeho wjerscha czežko ſranił; tak běsche ßo jemu markhrabinſki dwór ſawrjek, khudy a ſazpjeny běsche ßo wotßalił. Po dołhim błudženju po kraju běsche ſkónczńje tu wukhowanku namakał. Pſches rubježniſtwo a krwawne bitwy běsche pjenjesy a kubła ßebi nadobył a tak běsche ßwój hród na Symſkim kamjenju po cžaßach džeń a krucžiſcho wutwaril. Džiwi bratſja běchu tu pschikhadželi a běchu tu witany ſchkit a džełko nadeſchli, ßo wě tajke, kotrež ßo ſ prawom a po prawje měricž njemějesche. Tak běsche wscho ßo ſtało. Wjelk běsche na ſprawnoſczi džeń a bóle ſchkodował a daloko po kraju běsche wón hidženy cžłowjek a wschudže ßo jeho bojachu. Tola wschěm ſdasche ßo njemóżna wěz byczž, jeho pschewinycž, kaž jara ßebi to wschitzy pschejachu. A tole běsche to, schtož jeho džeń a bóle ſkhroblesche. Njedobywajomny, njepschewinjomny běsche jeho ſkalny hród; ßwěrni a hacž do ßmjercže jemu poddani, běchu jeho džiwi towaŕſchojo a wotroczžy!

Sdychowajo rospominasche ßebi hrodowna knjeni wscho. Njeſtajne, hrube žiwjenje běsche jej wohidne; tola wona dyrbjesche ßo do teho wscheho poddacž ßwojeho džěſcža a ßwojeho knjeſa dla. Wona njechasche jeho jako ßwěrna mandželſka wopuſchczicž, też niz potom, hdy by jich njeſboże nadeſchło.

Hižo ſkhadžachu rańsche ſerja, hdyž ſkónczńje też jejnu ſtyſkliwu wuturobu ßłódki ſpink wobſboži. — — —

(Pokraczžowanje.)

Ty a twoja dusha.

Po F.

Schto masch a schto ßy ty?

(Pokraczžowanje.)

II.

Je w mandželſtwje to ſboże?

„Je jenož jedyn ſbožowny cžaß w žiwjenju, a to je cžaß młodeje luboſcže.“ Tak pißasche jedyn ſbožowny nawoženja, kaž móża ßebi to lubi cžitarjo ßami myßlicž. S tym wón też niczo noweho prajił njeje. Wo tym ßu pěßnjerjo wſchitkich rěžow ßwoje khěrluſche ſpěwali. Hdžeż ßo wutroba w khěrluſchu hori, — w prawym, cžiſtym, hłubokim pſchikhilenju wutroby, — haj tam žórli ßo ſtudžeń wjeßeloſcže, kajkuž prjedy ani ſnała ani cžuła njeje. Hdžeż ſtaj nawoženja a njewjeſta woprawdže w wutrobnej luboſczi ſjednocženaj, tam je to ſawěſcže ßłódke, potajne a njewuprajne ſboże, ſchtož ßo ſ niczim druhim, ſchtož cžłowjeſtwo poſticžuje, pſchirunacž njemóże. To je němſki pěßnjeŕ Schiller wuprajił, ale wón ſ dobom pſchiſtaji tu myßl: „O ſo by też wěcžnje młódniwy woſtał tón rjany cžaß młodeje luboſcže!“

To ſtyſknjwje klinczi kaž by žaneje wobſtajnoſcže njemeł. A woprawdže je to powſchitkowny nahlad w žiwjenju. To możesch wſchudžom ßłyſchecž. Rjany cžaß młodeje luboſcže ßo jim milijonam bórſy, kaž rjany ßón ſejda. Ja wěſcže rad pschecžiwo takſemu ſbožownym ſacžuczam cžiſteje luboſcže niczo prajił njebych, ale tola ßo prěcž njemóże, so też w tym cžłowjek paradiſa njenamaka. Wſchelaka staroſcž a horjo ßo bórſy do teho paradiſa ſaßydlitej! Na to wſchak ßebi ßlubjenaj njemyßlitaj. Wſchitko ßo ſ lóhkej myßlu wuruna. Jedyn ßo ſda druhemu wſchón prawy byczž. Bórſy pak ßo to pſchemění. Proſte žiwjenje ßo pokaže a potom bórſy na ſjawne ſtupja: ßebicžnoſcž, ßamowola, khróbłoſcž, ſadwělowanje. To, ſchtož prjedy wobſbożowaſche a ſahorjeſche, je bóle ſblědnyło abo ßo wſchědne ſcžiniło; a to, ſchtož luboſcž womaſa, myli abo jej ſadžěwa, ßo pokaſuje. Derje tym, kotſiž potom to žórło luboſcže ſnaja, w kotrymž móże ßo woboje dobycž, wucžiſcženje a woživjenje wutroby. Derje tym mandželſkim, kotſiž njejßu w njewjeſcžinſtwje móſt k wěcžnemu Bohu, kiž je luboſcž, wotkamali, ale jón wobtwjerdžili. Woni maja pucž k nowemu ſjednocženju, pſchi kotrymž luboſcž a wěrnoſcž hromadže bydlitej. Niczo bóle wopak njeje, hacž hdyž lubowazaj jedyn druheho ßameho pſchiboha cžinitaj. Woni ßo cžim bóle ſjebaja, hdyž ßo potom cžłowjek pokaže, kajkiž je w wſchědnym žiwjenju.

Italſki lěkaŕ w jenych knihach ßwojej džowzy radu dawa, kak ma ßebi mandželſkeho wuſwolicž. Duž tón w ßwěcže naſhonjeny lěkaŕ piſche: „Salubowany mužſki je wot ſkota, kaž dołho wot ßwojeje wuſwoleneje to „Haj“ hischcže ßłyſchał njeje; wón ßo do ßlěbora pſchewobrocži, hdyž jo ma; wón bywa kopr, hdyž je woženjeny. So dyrbi to tak byczž, pſchecžiwo temu my krucže wuſtupimy, ale ſo to ßłowo tuteho muża ſa wjele mandželſtwow płacži, naß žiwjenje wucži. Pſchiſtajicž pak ßo dyrbi, ſo może ßo tole ßłowo runje tak też na žonach dopjelnicž. Kak huſto możeſch prajicž ßłyſchecž: „Haj hdy bych ja to prjedy wjedžał, njebych ßo woženił.“ Schtož jednori ludžo ſjawnje wupraja, bjes ſdžełanymi to ſamjelcžane woſtanje. S krótka, mandželſtwo njeje pschezo ań ſ wjetscha, wěſty pschiſtaw ſboża. Huſto je nawopak. Na žadyn pad njemóże mandželſtwo połne, wſchoſpokojaze, wobſtajne ſboże pſchinjeſcž; k temu je ſ zyła wſchitko, schtož ßwět poſticža, pſchemałe.

Wězy tuteho ßwěta měcž a wužiwacž ßamo na ßebi k ſbožu njewjedže. Haj wužiwanje ßwěta ßamo ſadžěwa dozpicžu ſboża, hdyž cžłowjek prawe ſmyßlenje nima. Schtóž ma na pschikład bohaſtwo a jo jenož ßam ſa ßo wužiwa, tón ßo ſe ßwojim bohaſtwom njepołěpschuje, ale ſkaſy. Schtóž wyßoku ßwětnu cžeſcž wužiwa a ma hewak wukke wuſpěchi a bywa pſches to hordy, je tym, kiž ßu wokoło njeho napschecžiwny. Schtóž ma dobru ſtrowoſcž, ju pak bjerje bjes pomjatnoſcže a džakownoſcže pschecžiwo Bohu, bywa ſymny cžłowjek. A hdyž w ßwojim cžaßu ßo tola ſtrowoſcž ſhubi, wón ſadwěłuje.

Wſchudžom my widžimy, ſo cži ludžo, kotſiž ßwoje ſpokojenje w ßwěcže ßamym pytaja, ſnutſkomnje ßo wupuſcža a wokhudnu. Woni ßo ßwěta nabudu.

To je pschezo tak było. A duž ßu ßaßo ludžo ſtanyli, kotſiž na wopak prajichu: „Sbožowny je jenicžzy tón, kotryž ma tak mało kaž możno abo hdyž je możno ſ zyła žanych potrjebnoſczow njma.“ Tajny Diogenes w ßudže bydlesche a ßebi wot Mazedonſkeho krała tu jenu hnadu wuproßy, so by jemu ſe ßłónczka ſchoł. A kaž wón běchu tyßazy prjedy njeho a po nim. A woni njeběchu najhubjenſchi cžłowjekojo. Kſcheſcžańſke mnichſtwo też wot teje myßle wundže. We wſchitkich cžaßach ßu tajzy džiwni ludžo byli.

Kóždy cžłowjek ſe ſtrowym roſomom lóhko ſapſchimnje, ſo je njeroſomne wěricž, ſo ſboże w tym wobſteji. Bóh je tola cžłowjeka k temu ſtworił, ſo by też džakomnje wužiwał, ſchtož wón jemu da. To je jaßne.

A tola běchu bjes tamnymi ludžimi někotſi, kiž wěrnoſczi bliže pschińdžechu, hacž cži ßwětnje ſmyßleni, kotſiž ßo jim ßměja. Woni mjenujzy prajachu: „Niz wot teho wotwißuje, schtož cžłowjek ma, wobßedži a wužiwa; to wſchitko jenož prawemu ſbožu žiwjenja

ſadźěwa; wſchitko wot teho wotwißuje, ſchtož ßmy my ſnutskomnje. A w tym mějachu prawo.

(Pokračowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

Kaž je hižo lecźaze kopjeno ſwonkowneho mißionſtwa, kotreż kóžde lěto w hodownym cźaßu wukhadźujo, naß dopomni na kollektu ſa mißionſtwo bjes pohanami, ßo ßwjedźeń tſjoch kralow hromadźazu, poßledni krócź też ßo naſchim Sserbam w ßerbſkej rěcźi podało, ßo też lecźaze kopjeno ſnutskowneho mißionſtwa, kotreż chze naſchu wutrobu ſahorjecź ſa ßwjaty ſkutk ſnutskowneho mißionſtwa a nam ruku wotewricź, ſo my na pokutnym dnju ßwój wopor w ßmilnej luboſcźi pſchidamy ſa tole Bohu ſpodobne dźěło, w bliſchim cźaßu w naſchej macźerńej rěcźi rosdawa. Knjes farař Jakub w Njeßwacźidle je wobſtaranje teho kopjena luboſcźiwje na ßo wſak. Nam Sserbam je hnujaze, ſo ßo wot hłowneho ſnutskowneho towařſtwa na naſche ßerbſke woßady woßebje dźiwa a widźimy w tym rjane pſchipósnacźe, ſo ßu naſche ßerbſke woßady ſe ßwojim ſkutkowanjom ſa mißionſtwo ßo teho hódne wopokaſake. Lubi Sserbja! dajmy na pokutnym dnju ſaßo wo tym žiwe ßwědčenje! Njech ßu ſaßo naſche ßerbſke woßady prěnje ſe ßwojej kollektu, kotruž wbohim ſabłudźenym a hubjenym kſcheſcźijanſkim bratram a ßotram ſa jich duchowne wukhowanje do Božeho kaſchcźa wopruja.

Kaž ßłyſchimy je wotmyßleny twar zyrkwje w Khwacźizach rjanu kročel do prědka, ſo ßo nadźija tamniſchich wobydlerjow, ſa kotrychž je woßebje w tutym cźaßu pſchejara wobcźežne do dalokeho Božeho doma khodźicź, w bliſchim pſchichodźe dopjelni. Konſiſtorſtwo je ßo ſa to wuprajiło, ſo je ſ tym pſches jene, ſo ßo nowa woßada w Khwacźizach ſrjaduje jeje nuſnoſcź pſchipósnawſchi. K dalſchemu wuradźenju teho wotpohlada je wokrjeßne hejtmanſtwo w běhu teho tydźenja poßedźenje w Khwacźizach dźerżało. Wo tych wujednanjach a wobſamknjenjach, kotreż ßu ßo pſchi tym měle, chzemy lubym cźitarjam pſchichodnje powjeſcź dacź.

1. měrza je w Budyſchinje ſemrjeł wyſchſchi ſchulſki radźicźel, rektor em. profeßor dr. Kreußler. Wón běſche jara wucźeny muž, ale też ponižny wěrjazy kſcheſcźijan. Wſchitzy, kiž ßu ſa jeho cźaß na gymnaſiju byli, ßo wěſcźe w luboſcźi na lubeho rektora Kreußlera dopomnja. Woßebje nam Sserbam je wón ſtajnje pſchecźelniwje ſmyßleny był a prózowanjam w ßerbſkej rěcźi na gymnaſiju ſtajnje ßwoju pſchikhilnoſcź ſjewił. Schto ma to rěkacź, my hakle prawje pósnachmy, jako ßo njebocźiczki na wumjeńk poda a na jeho město njepſchecźel Sserbow, kotryž wſchak je nětko też na wumjeńku, ſtupi. Sserbſke gymnaſialne towařſtwo, kotreż bě ßo pod Kreußlerowym rektoratom najrjeńſcheho kcźěwa ſwjeßeliło, a kotremuž běſche njebocźiczki ßam knjeſa dr. Muku ſa nahladowarja dał, ßo wot jeho naßlědnika hnydom ſakaſa. Duž ßu wěſcźe ſ nami wſchitzy ßerbſzy pſchecźeljo, kiž ßu jeho ſnali a cźeſcźili, w tym pſches jene, ſo jemu wutrobny dźak do rowa prajimy ſa jeho luboſcźiwu podpjeru, ſ kotrejž je naſchim ßerbſkim prózowanjam na gymnaſiju ſ cźopłej wutrobu bliſko ſtał.

Wopomnjeńſki dźeń ſtolětneho narodźenja njeſapomniteho khěžora Wylema I. budźe ßo po naſchim zyłym wótznym kraju ßwjecźicź. Sakſke konſiſtorſtwo je modlitwu ſeſtajało, kotraž ma ßo dźiwajo na tón ważny dźeń do powſchitkowneje zyrkwinſkeje modlitwy pſchijecź. A też w ſchulach ma ßo dźěcźom wobraz teho wulkeho muża na pſchihódne waſchnje k wutrobje njeſcź. A wěſcźe ßu naſche wutroby wſchitke ſahorjene ſa teho wulkeho ryczerſkeho khěžora, kotrehož je Bóh luby Knjes naſchemu ludej póßłał, ſo by tvaril naſch ſjednocźeny wótzny kraj. A my wěmy, ſo wón njeběſche jenož wulki muž jako khěžor, ně, my jeho też cźeſcźimy jako ponižneho wěrjazeho kſcheſcźijana. Duž je też naſcha pſchißłuſchnoſcź, ſo my w naſchim kopjenje w tym ßwjedźeńſkim tydźenju na njeho ſpominamy. My chzemy naſchim lubym cźitarjam ſ jeho žiwjenja powjedacź a někotre wobraſy k temu podacź.

Wucźeřſki dokhodny ſakoń w Pruſkej je nětko pſchiwſaty. Ssejm knježkow je drje někotre maliczkoſcźe pſchi ßwojim wuradźenju pſcheměnił, ale ßejm wotpóßłanzow je bje wſcheho komdźenja do tychle pſcheměnjeńkow ſwolił, ſo njeby zyły ſakoń do ſtracha ſtajił. To je wěſcźe jara pſchipósnacźa hódne. Duž ſkónczńje wucźerjam, kotſiž ßu dołho cźakacź dyrbjeli, nuſna pomoz pſchińdźe.

Napominanje ſakſkeho krajneho towařſtwa ſa ſnutskowne mißionſtwo k ſuſtupej do diakoniſſynſkeho wuſtawa.

Sakſke krajne towařſtwo ſa ſnutskowne mißionſtwo je wabjaze napominanje roſeßłało, ſo bychu ßo holzy a wudowy, kotreż w ßebi pſchikhilnoſcź a ſnutskownu móz k temu ßwjatemu powołanju ſacźuja, do dźěła kſcheſcźijanſkeje ßmilnoſcźe na khorych a hubjenych ſaſtupiłe. Tole napominaze ßłowo, kotreż je ßo w Sakſkej roſeßłało, my lubym cźitarjam a pſchede wſchěm lubym Sserbowkam k rospomnjenju w ßerbſkim pſchełožku podamy w tej myßli, ſo myßle w njej wuprajene, też naſchich ßerbſkich cźitarjow a cźitařki ſa ſkutk kſcheſcźijanſkeje ßmilnoſcźe ſahorja. Napominaze ßłowa maja ßo něhdźe tak:

„Pſched něhdźe 10 lětami je krajne towařſtwo ſa ſnutskowne mißionſtwo lecźaze kopjeno ſ tym praſchenjom: „Chzeſch diakoniſſa bycź?“ wſchitkim kſcheſcźijanſkim, k ßłuženju hotowym žonam a holzam pſchipóßłało. Knježa duchowni ßu tole kopjeno daloko a ſchěroko rosdawali. Swjeßelaze je, ſo je ßo to ßłowo wot nich wjele froſymiło a ſo je wuſpěcha mělo.“

Wot teho cźaßa je liczba diakoniſſow na ſwjeßelaze waſchnje pſchibjerała; w Draždźanſkim diakoniſſynſkim wuſtawje je wot 250 na 460 roſtła a nowy Lipſcźanſki wuſtaw ma hižo 63 diakoniſſow. A tola je jich hiſchcźe pſchemało. Pſchetož pola dźěłanja je lěto a wjetſche a lěto wot lěta wo wjazy diakoniſſow w kraju proſcha. Pſched 10 lětami mějeſche Draždźanſki wuſtaw 84 ſtazijow, nětkole 191 a 9 pódlanſkich, kotreż ßu ſ 386 diakoniſſami wobßadźene.

A tola pſchezo nowe próſtwy wo diakoniſſy ſ tajkich městow pſchikhadźeja, hdźež móża ßo jenož tajke diakoniſſy póßłacź, kotreż ßu hižo dléſchi cźaß w ßwojim powołanju. Tak ßo wſchelake tajke próſtwy huſto doſcź dopjelnicź njemóża.

Jutry tuteho lěta ma ßo pobocźny wuſtaw w Zwikawje ſałožicź a k temu je nowych mozow trjeba.

S teho je widźicź, ſo pſchezo hiſchcźe žony a holzy pobrachuja, kotreż jako žiwe ſtawy zyrkwje ßo njeboja, ßo diakoniſſy wuwucźicź dacź, ſo bychu potom cźiche, ale žohnowane powołanje w ßłužbje naſcheje evangelſko-lutherſkeje zyrkwje ſaſtałe a ßwoje wſchelake dary a mozy do žohnowaneho ſkutka ßmilneje luboſcźe ſtajiłe.

Wyſche teho ßu do diakoniſſynſkeho wuſtawa ſaſtupiwſchi ſaſtarane ſa ßwoje zyłe žiwjenje, ſaſtarane w khoroſcźi a ſtarobje, ſo móża ßo bje wſcheje ſtaroſcźe wo pſchichod zyle ßłužbje na khudych a khorych pſchewoſtajicź.

Duž my ſ nowa wołamy a napominamy: „Pójcźe a pomhajcźe!“ Pſchińdźcźe bórzy a dajcźe ßo wuwucźicź w diakoniſſynſkim wuſtawje k ßwjatej ßłužbje! Ach ſo bychu kſcheſcźijanſke „ßerbſke“ holzy a też hiſchcźe ſtrowe a ßylne wudowy bjes dźěcźi bórzy pſchiſchłe do teho powołanja kſcheſcźijanſkeje luboſcźe!

My mamy dobru nadźiju, ſo naſcha próſtwa podarmo njeje. Tón Knjes wocźi wotewri ſa wulku nuſu a wutroby ſahorjuje, ſo by pomoz w prawej hodźinje pſchiſchła a tón ßamy Knjes też ſtupi k žonam a holzam, kotreż próſdne na torhoſchcźu ſteja, wón kłapa a wěſcźe někotra wutroba wot jeho ßmilnoſcźe hnuta ßo radoſcźiwa rosßudźi: „Ja chzu diakoniſſa bycź!“ Lube Sserbowki!, kiž móżecźe do ßwjateho powołanja ſtupicź, njekomdźcźe ßo! Tón Knjes waß woła.

Wſchitko daliſche ſhonicźe najlěpje pola waſcheho knjeſa duchowneho. Draždźanſki diakoniſſynſki wuſtaw rad ſamolwjenja pſchijimuje.

Daliſche dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Bukecźanſkeje woßady: . . 10 hr. 50 np.

S Rakecźanſkeje woßady:

N. N. w Stróži pola Rakez . . . . . 1 „ — „

Wſcho hromadźe: 11 hr. 50 np.

Ssmilnym daricźelam w mjenje wbohich ßyrotow najwutrobniſchi dźak praji

J. Gólcź, farař.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Czißło 11.
14. mèrza.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczeńm w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Reminiscere.
2. Kor. 7, 10.

Kschescźijanskeho duschowpastyrja ßwjata a nadobna pschißłuschnoscź je, srudnych troschtowacź, staroscże a cźežkoty położecź a wutroby swjeßelecź. Tola na tym njeje doscź. Wón nima jenoż srudnych troschtowacź, ale ma też srudźicź, woßebje na pokutnym dnju, kotryż bórsy ßwjecźimy, każ też w zylym póstnym cźaßu dyrbi wón kschescźijansku woßadu pod Knjesowy kschiż do ßwjateje srudoby wjescź. Někotry ßebi ßnano myßli: To trjeba njeje, cźaß je hižo srudny doscź: wjele staroscże wo wschědny khlěb, wjele njespokojnoscże, wjele hubjenstwa a cźěßnoscże domach a wonkach, duž nam tola też hischcże srudobu prědowacź njetrjebaju. Haj, lubi kschescźijenjo, to njeby trjeba było, hdy by nascha srudoba pschezo prawa była. Srudoba je pak dwojaka, kaž jap. Pawoł w 2. liscże na Korinthiskich 7, 10 praji: Boża srudoba naczini k sbóżnoscźi żelenje, wo kotrež nikomu żel njeje; srudoba pak teho ßwěta pschinjeße ßmjercź.

Nětko pschirunajmy jemu druhej.

Srudoba teho ßwěta, teho cźělneho cźlowjeka wukhada s cźěła a s krwě. Wón je srudny, dokelž je k hanibje pschischoł na ßwojej nadźiji abo dokelž ßwojemu ßußodej sboże sawidźi, abo dokelž je ßo ßwětnych lóschtow nabył abo něcźeho druheho dla. Pohladaj na Davita, kak ma jeho harfine wjeßele kónz a kak je do skórźby pschewobrocźeny, pohladaj na Manasse, kak wón w Babelu samknjeny w rjecźasach w ßwojej styskności ßo psched tym Knjesom modlesche, pohladaj na Pětra, kak hórke ßylsy pscheliwa, na Madlenu, kak se ßylsami nohi teho sbóżnika macźa. To je hinascha srudoba, ta pschińdźe s wyßoka, tu je Boži duch w cźlowskej wutrobje sbudźił. Snajesch ty tajku srudobu, mój luby kschescźijano? Wona tebje dopomni na hubjenstwo twojeje hrěschneje dusche, na bliskoscź ßmjercże a na khutnoscź wěcźnoscże. Swět tajkim srudnym myßlam jako njerosomnym wobarajo tebje napomina w ßwětnym wjeßelu a cźělnych lóschtach je sabycź pytacź. O njepoßłuchaj na tón ßwět! Pschetoż w Božej srudobje chze luby hóscź, chze Boži duch cźe wopytacź. Tuta srudoba drje wutrobu tebi cźežku, styskniwu cźini, ale s dobom pak też žohnowanje a wokschewjenje do njeje pschinjeße.

Srudoba teho ßwěta płacźi wěso też temu hrěchej. Ale kak? Jako Judasch ßwojeho Knjesa a sbóżnika pscheradźiwschi, jeho k ßmjercźi wotßudźeneho widźesche, běsche jemu też żel, so běsche tak daloko pschischło. Też wón by rad to najżałoßnische wotwobrocźił. Ale běsche jemu teho hrěcha żel? Ně, jenoż teho, schtoż hrěch ßobu pschinjeßy. So tón Knjes wumrjecź dyrbjesche, to wón njeběsche chzył, na to ßebi wón pomyßlił njebě. Běsche jemu wo to, so wón teho Knjesa tak jara srudźi? Ně, hewak by wón, jako tón Knjes pschi ßwjatej wjecżeri a potom w sahrodźe Gethsemane tak khutne ßłowa k njemu rěcżesche, w pokucże ßo wrócźił. To jemu niczo wo to njeje, so wón cźežko shrěschi; jenoż krawny płód wot njeho wußyty, kotryż nětko żałoßnje psched jeho woczi stupa, jemu wutrobu styskny

ſczini. O kak huſto namakaſch hiſchczi dżenßa taiku ſrudobu toho ßwěta! Haj, tón njepózczíwy ßo ßwojeho hroſneho żiwjenja kaje, ale hdy? hdyż je wone jemu ſtrowoſcz rubiło a k ßmjerczi a rowej bliſko pſchinjeßło. Haj, tón jebak ßo kaje ßwojeho jebanſtwa ale hdy? hdyż je wone na ßwětło pſchiſchło a wón ma nětko ſchtrafu a hańbu czerpicz. Haj, mordarjej ßwědomnje bije, ale hdy! hdyż je do rukow wyſchnoſcze panył. W tajkej ſrudobje żana ſbóżnoſcz njeleżi. Ně, w Bożej ſrudobje wobżaruj twój hrěch, dokelż ßy twojeho Boha, twojeho ſtworiczela, twojeho wumożnika ſrudźił. Hańbuj ßo twojich pſcheſtupjenjow pſched twojim njebjeſkim wótzom, kotryż je tebi ßamu dobrotu czinił. Na ßwojimaj kolenomaj ßo k njemu wołaj: „Bożo, budź mi hrěſchnikej hnadny!“ To je ſrudoba, kotrejż tón ſbóżnik ſbóżnoſcz lubi, to je Boża ſrudoba, kotruż tón japoſchtoł nam porucża.

To pak je to dalſche, na czimż póſnajeſch, ſchto je Boża a ſchto teho ßwěta ſrudoba: Srudoba teho ßwěta wjedże naß wot Boha prjecz do teho ßwěta a wot tam do ſadwělowanja, Boża ſrudoba pak wjedże k Bohu wróczo a naczini k ſbóżnoſczi żelenje, kotrehoż nikomu żel njeje. Wobhladaj ßebi hiſchcze junkrócz Judaſcha. Niż k temu Knjeſej ßo wón njepoda, ale k tym wyſchſchim měſchnikam a ſtarſchim. Czi jeho wotpokaſaja ſ tymi hordymi a hanibnymi ßłowami: „Schto to naß naſtupa? Hladaj ßo ty teho!“ Runje tak tón njewuſchny njebolak a ſawjednik też rěczi, ßyſam njeſbożowneje wutroby ßo ßmějo. Runje tak też rěcza towarſchojo ſhubjeneho ßyna, hdyż je to ßwoje ſ nimi pſhecżinił. Pola ßwěta njeje żadyn troſcht namakacz w ſrudobje dla naſcheho hrěcha. Hdyż jón tam pytaſch, twoja ſrudoba tebje wěſcze powjedże do ſawutlenja a ßmjercze, To widźiſch na Judaſchu, kiż na ßamotnym měſcze na ſchtomje wißy. To możeſch kóżdy dżeń w nowinach czitacz: Ludźo ſ hrěchami naßyczeni a w ßwědomnju naſtróżeni ßo wobwjeßnu abo ßo ſatſěla, dżeja do wody abo pod koła lokomotivy. Srudoba teho ßwěta pſchinjeße ßmjercz. Tola też czi, kotſiż ßebi ßami żiwjenje njewoſmu, noſcha ßmjercz ſnutskownje w ßwojej wutrobje. W liwkoſczi, ſkupoſczi, ſaßakloſczi ßwojeje wutroby ßo bóle a bóle wěczнej ßmjercži bliża, O wy, kotſiż ſcze ſrudżeni a ßo tyſchicze někajkeje winy dla, pójcze k temu Knjeſej; pod jeho kſchižom ſdychujmy w pokornoſczi a wutrobnej wěrje: „Bożo, budź mi hrěſchnikej hnadny!“ S jeho ßłowa, wot jeho wołtarja, tróna a kſchiża nam jeho hłóß tak ſbóżnje klinczi: Tebi ßu twoje hrěchi wodate. Naſcha ſrudoba ßo do ſbóżneje wjeßeloſcze pſchewobroczi.

Sswjaty japoſchtoł na Korinthiſkich piſche: „Ssym waß pſches liſt ſrudźił, teho mi żel njeje.“

Handrik-Huſczanſki.

Pſchekupz a ryczeŕ.

(Pokraczowanje.)

Pſchichodne dny běſche wſchudźom w hrodże żiwjenje, wſchudźom ßo dźěłaſche a hotowaſche. Mjecze a lebije ßo natoczichu a prokowe trunty ßo poſpytowachu. Wobronjeni wotroczży pſchehladowachu wſchě ryncżki ßwojich żeleſnych kabatow a rjeczaſki ßwojich moßaſnych klobukow. Hdżeż ßnano tu a tam něſchto wjazy khmane njeběſche, to ßo hnydom ſporjedża. Jedyn wobrónjeny wotroczk pſchehladowaſche Wjelkowe a Hazowe brónje. Tej dwaj běſchtaj doſpołnje ſbrónjenaj: ſ żeleſnym klobukom, ſ pſchedmjeſwoczom, ſ żeleſnym kabatom a ſ worzlowymi ſchinkami, kotreż ruzy a noſy kryjachu. Po Wjelkowej poruczноſczi dyrbjachu wotroczży ſ kólnjow tſi woſy ſ próſdnymi ßudami a druhim czaporom pokładżene wuwjeſcz. Wotroczży wijachu ſ hłowu a njewjedżachu, czeho dla maja ßo ſ tajkim njewuſchnym dźěłom paracz. Bóle ßo hiſchcze dżiwachu, hdyż na druhi dżeń Haz ſ dwanaczemi wotroczkami wujěcha a jim kaſaſche, ſo maja piły a łopacze ßobu wſacz. Hdyż Haz ſe ßwojimi pſchewodżerjemi hacż na dróhu pſchińdże, dojěcha po njej pſchi rězy dale, doniż ßo dróha a rěka k bokej njeſwiny. Tam běſchtaj na woběmaj ſtronomaj nahłe ſkały hacż k dróſy, tak ſo běſche runje hiſchcze móżno tu ſ woſom pſchejěcz.

„Tu“, dżeſche Haz, „wurycze na prawych kolijach jamu a mjetajcze wurytu pjerſchcz do wody.“

Jama běſche nimale tak hłuboka wuryta, ſo móżeſche ßo doroſczeny człowjek ſtejo w njej ſkhowacz. Potom dyrbjachu ju wotroczży ſ czeńkimi żerdkami poklaſcz a żerdki ſ walczjiſnu a ſ pěſkom, kamjenjemi a pjerſchczu pomjetacz.

„Pſchekupſki knjes njebudże hroſnje wocži rosdźěracz, hdyż ßo jemu tu prěni wós do hłubiny ſhubi! Roſumicze nětkole, wy hłupakojo, czeho dla ſcze ßo tu prózowali?“ dżeſche wón ßmějo, hdyż běchu ßo ſaßo na dompucz naſtajili.

Pjatk rano ſhromadźi Wjelk wſchitkich ßwojich wobronjenych. Jenoż ſcheſczo woſtachu jako ſtražnizy doma. Ryczerjowa mandżelſka běſche hiſchcze ras proßyła, ſo bychu ßo rubjenja woſtajili! Tola to běſche każ ſtajnje też dżenßa podarmo.

Konje pſchi woſach kopachu njeſměrnje ſemju; wobronjeni wotroczży ſkoczichu na konje a pěſchkojo ſtowarſchichu ßo hromadże. Czi běchu brónjeni ſ hlebiju a ſ prókom. Wjelk ſkoczi na ßwojeho koſczateho czornaka; potom ſawoła hiſchcze na ſtražnikow horka pſchi hrodże: „Żadyn człowjek njedoſtanje ſaſtupa, doniż ßo njewróczimy! Njech pſchińdże, ſchtóżkuliż chze, kóżdemu póſczelcze prok do rjeblow! Scze roſumili! Stražcze mi pěknje!“

Hdyż won na dróhu pſchińdżechu, kaſaſche Wjelk ßwojim wotroczkam, ſo bychu ſaſtali. Potom wobroczi ßo wón k młódſchim wotroczkam a dżeſche: „Haz pojědże ſ woſami a ſ jěſdnymi něhdże hodżinu daloko pſchi rězy dele a tam ſaſtanje na wulkej łuzy a czaka, doniż Draždżanſzy njepſchijědu. Wy ßo ſ waſchimi woſami jim pſchidacze, tola tak, ſo ſa nimi jědżecze. Pjatnaczo jěſdni jěchaju pſched naſchimi woſami, tſjo ſa nimi. Praſcheja ßo waß, potom prajcze, ſo ſcze po wukrajne płody pola Żandowſkich pobyli a ſo je do Żitawy wjeſecze. A dokelż ſcze ſhonili, ſo Draždżanſzy tu też dżenßa nimo pojědu, prajcze, ſo ſcze na nich czakali, dokelż byſchcze hromadu ßylniſchi byli. Tak rucze hacż ßem pſchińdżecze a ßo prěni wós abo prěni jěſdny do jamy wali, ſapocznjecze wot ſady na nich młóczicz, tola niż prjedy. Też my ßo potom wuwalimy. Pſchekupſkeho knjeſa pſchiwjedżcze mi żiweho; ſcze roſumili? Tón dyrbi ßo ſ pěknym pjenjezkom wukupicz! Nětko dale!“ — Czi, kotſiż tu woſtachu, ſkhowachu ßo ſa ſkałami a powjedachu hromadże, doniż ważne podawki wocżakawſchi wſchitzy njemjelczachu. Jenoż druhdy poſtany tón abo druhi, dokelż běſche ßo jemu ſeſdało, ſo woſy ßłyſchi. Bórſy pak póſnachu, ſo běchu ßo mylili.

Jena hodżina po druhej ßo miny. Sskónczne pruhi hižo wjazy hacż na drohu njeßwěczachu; jenoż w ſchtomowych wjeŕſchkach błychczachu ßo hiſchcze ßłónczne pruhi każ ryſy ſkoto. Sa hodżinu dyrbjachu wjeczorne ßměrki drohu a lěß pſchikrywacz; teho dla pocża też Wjelk njeměrny bycz. W nozy běſche czežko póſnacz, kak ßu woſy a pſchewodżerjo rosdźěleni a teho dla běſche nadpad trochu njewěſty.

Na dobo pak běchu woſy ßłyſchecz. Hacż runjeż běchu hiſchcze trochu daloko a lědma ßłyſchecz, ßo tola wobronjeni ſebrachu, wſachu brónje do ruki a pſchihotowachu ßo k hrěſchnemu njeſkutkej.

Woſy běchu hižo zyle derje ßłyſchecz. Tam, hdżeż ßo pucz ſawiny, wujěcha jěſdny ſe ſady lěßa, bórſy po nim druhi; hnydom pokaſa ßo też prěni wós, potom druhi, tſeczi atd.

Hdyż prěnjej jěſdnaj tam pſchińdżeſchtaj, hdżeż běſche jama wuryta, dżeſche jedyn: „Daloko wjazy njepońdże; nětkole je hižo nimale cźma; budźemy tu dyrbjecz pſchenozowacz, naſche woſy njedyrbja czerpicz. Wuj ſe Symſkeho kamjenja naß tón krócz ſawěſcze nje—.“ Duż pſchekama ßo ſe ßwojim konjom pſches żerdże do jamy, a ßam ſkoczi pſches hłowu ſ konja. Tamny wſchón naſtróżany torhny ßwojeho konja na ſad, a hižo wuwali ßo dżiwi Wjelk ſe ßwojimi wotroczkami ſ huſczіny.

„Tu, tu, tu Wjelk, Wjelk pſchińdże!“ wołachu wujkowi wotroczży ſe Symſkeho kamjenja, hižo ſchwórczachu mjecże a lětachu proki.

„Tu ßem!“ wołachu Draždżanczenjo a hižo běſche tam

straschna měschenza tajkich, kotsiž ßo wobarachu a tajkich, kotsiž sranjeni na semi ležachu. Khětsje pschikhwatachu pschewodžerjo sadnych wosow. Handrij, kotryž běsche s pschekupskim knjesom dale sady, pschiwoka hischcže zusym, kotsiž běchu ßo jich cžahej pschidali a wo kotrychž měnjesche, so budža jim pomhacž: „Khěts, khěts! Prědku je Wjelk!“ A khětsje chzyschе ßam do prědka skočžicž. Na ßame dobo wrjeßny jemu mjecž wot sady s tajkim wotmachom na hkowu so ßo doprèdka s konja wali.

W tym ßamym wokomiku dobywasche ßo tež hižo Haz se ßwojimi dwazeczimi jěsdnymi do prědka, a lědma džeßacž mjeńschinow posdžischo ležachu Draždžanszy sputani, sranjeni abo sabiczi pódla ßwojich wosow. „To džěsche sa ßobu!“ ßmějesche ßo Haz, ßwój teßak do nóžnjow ßunywschi: „Czi wschitzy budža ßo saßopschiňdženja pascž! Sa dwaj, Wjelko, to njeběsche wólbor.“

„Nětkole móžemy saßo někotre měßazy wuwotpočžowacž; telko kóždy džeń njepopadnjesch!“ měnjesche Wjelk a poda kóždemu towarschej ruku.

Po krótkim wotpočžinku snoßychu sabitych do huscžiny; jich běsche dwanacže, mjes nimi běchu schtyrjo s Wjelkowych towarschow. Sranjenych składžechu do wosow a jědžichu s nimi pomaku po hubjenym pucžu hacž k rubježnemu hnězdu.

Arnoldez knjesa běchu s putanymaj rukomaj a nohomaj do druheho wosa położili, pódla njeho ležesche Handrij, kotremuž hkowa straschnje krwawjesche, bjese wscheho rosuma.

(Pokračžowanje.)

Nashonjenje diakonißy, we woßadže skutkowazeje.

Wona powjeda: „Jedyn džeń buch k khoremu žadana, kotryž hižo dlěschi cžaß na ßuchocžinu cžerpjesche, a kotryž běsche tež duchakhory. Wón pola ßwojeju starscheju bydlesche, kotrajž běschtaj prjedy maku žiwnosczž wonkach na kraju měloj, kotrajž pak běschtaj nětko w jednorych wobstejnosczach w měscže žiwaj. — Ta macž, pobožna žona, mje se ßylsami proschesche, so bych jejneho ßyna wopytała, kotrehož duchakhorosczž s wjetscheho džěla w tym wobstejesche, so by prajił, so je satamany a so njemóže nihdy sbóžny bycž. Ta myßl jeho wo dnjo a w nozy pschescžěhasche a jemu wschón měr wsa. — Khory cžinjesche, kaž by jemu mało na tym ležało, so k njemu pschiňdžech. Ja jemu někotre směrowaze ßłowa prajich wo hnadže a ßmilnosczi Božej a ßlubich, so chzu jeho huscžischo wopytacž, jeli so ma te žadanje.

Popołdnju ta žona płakajo ke mni pschiňdže a praji, so njeßměm sa sło měcž, hdyž mje proßy, so njebych jejneho ßyna wjazy wopytała, dokelž je po mojim wopycže wschón roshorjeny był a so je prajił: Diakonißy a jandželjo žadyn wobkhad sa njeho njejßu, dokelž džě je satamany.

Ja tu žonu proschach, so by mi dokładnje wo dotalnym žiwjenju ßwojeho ßyna powjedała a wona mi scžěhowaze powjedasche:

Jako džěczo běsche wón do wjeßneje schule khodźił a běsche rjanu wěru džěczatstwa ßobu do žiwjenja wsał. Potom běsche so tak cžiniło, so k bohatemu knjesej sa ßłužobnika pschiňdže, kotryž bórsy woßebite bohate duchowne dary we nim namaka. Teho dla sajimowasche ßo knjes sa njeho a so by jeho duchownu lacžnosczž spokojił, wobstara jemu městno we wjetschim knihikupstwje, hdžež hdžež wschelake nawukny a wjele cžitasche.

Wón by tež pěßnił, ale jeho pěßnje k czežkim myßlam wabjachu. Wón je tež junkrócž k rosßudženju wulkemu pěßnjerjej póßła, tón pak je s tym pschispomnjenjom wrócži: so ßu rjane ale pschejara frudne. Kschesczijanstwu běsche wón sdaleny, knihe, kotrež cžitasche, jeho hischcže bóle zuseho cžinjachu a wobkhad, kotryž pytasche, teho runja. Duž jedyn jeho pschecželow na ßmjercž skhori, ßwědomnje jeho hrjebasche jeho dotalneho bjesbóžneho žiwjenja dla a wón wupraji, so ßo boji, so budže satamany. Na to Petersen lóhkomyßlnje wotmolwi: „Nó, twoje satamanstwo chzu wschak na ßo wsacž!“

Tón pschecžel wotkhori a ßo wobrocži wot ßwojeho bjesbóžneho k bohabojasnemu žiwjenju, Petersen pak sapocža khoricž a czerpjesche na płuza.

To ßłowo, kotrež běsche na ßmjercž khoremu pschecželej prajił, jeho njepuschczi, tak so běsche wschón sadwělowany a skónczuje jeho nóz duchakhorosczе wobja. Woni chzychu jeho do wustawa sa duchakhorych dowjescž, ale macž, kotraž běsche ßo bjes pschestacža wo ßwojeho ßynowu duschu bědźiła, chzyschе tola hischcže spytacž, jeho domach wothladacž a duž jeho starschej k ßebi wsaschtaj. Wón bu něschto měrnischi, tola ta myßl wo jeho satamanju jeho bjes pschestacža pscheszěhasche a cžwilowasche.

Ta powjescž mje jara hnujesche; jow běsche pschi wschěm tym po wěrje ßo bědžaza duscha. Ja na prěnje wjazy k temu khoremu njekhodžach, ale jenož k macžeri a ja jeho duschu proschach. Druhi džeń ßwjatkow macž ke mni pschiňdže a mje w mjenje ßwojeho ßyna proschesche, k njemu pschińcž, — dokelž běsche so powschitkowne pscheměnjenje s nim stało. Wón běsche na dobo ruzy wupschestrěł a sawołał: „Macži, ja móžu wěricž.“ Ja k temu khoremu khwatach; wón mi wobej ruzy napscheczživo džerżesche a cžischcže jaßnje so mnu wo ßwojim dotalnym žiwjenju powjedasche. Wschitko, na cžimž běsche dotal dwělował, wěste a jaßne psched jeho duschu stejesche. Jeho strowy duch, jeho rt Boha teho Knjesa khwalesche.

Wón da ßebi je ßwjateho pißma cžitacž a tež s druhich natwarjazych knihow, woßebje rad khěrlusche ßłyschesche, s kotrychž so na tym khěrluschu: „Ja ßym na twoje mjeno kschcženy“ napoßłuchacž njemóžesche.

Kaž husto jeho wopytach, jeho tajkeho nadeńdžech; wón proschesche, so bych k Bohu so wołała, so by tajki wostał. Sswjatu Trojizu se starschimaj ßwjate wotkasanje wužiwasche. Jeho ßwědomnje běsche so tak smjehczilo, so by so ßam kóždeje makeje njescžerpliwosczе dla wobskorżował a by so sa wschitko podžakował, schtož jemu s luboscže cžinjachu. Rad bychmy jemu dale dobrotu cžinili — ale cžichi kónz jeho žiwjenju mjesu staji.

Sswjaty Duch běsche jeho khudu pomróczenu duschu rossßwětlił a temu sbóžnikej do rukow położił.

Cžłowske žiwjenje je kaž ßněh.

Ssněh jeno luta woda je,
Lódž po ßněsy so njewjese;
Hdyž ßněh w ßłónzu rostawa,
Je cžěř tych ßankow słamana.

Kaž ßněh psched horzym ßłónzom je
A jara rucže rostaje,
Tak nasche cžłowske žiwjenje
Psched Bohom jenož je kaž ßněh.

Hdyž cžłowjek na ßwět rodženy,
Wón cžisty tudy je kaž ßněh,
S hrěchami njewomasany,
Pak polny Božej' luboscže.

Ale hdyž cžłowjek stary je,
S hrěchamy je womasany.
Kaž ßněh, kiž dołho ležał je
A wot semje je masany.

Kaž ßněh wot wětra mjetany
Wschón se semju je směschany,
Tak tež tón hrěschny cžłowjek je,
Kiž słemu so tu podał je.

Duž wopomń, luby cžłowjecže,
So by wschak wostał jako ßněh
Tak cžisty njewomasany,
Kaž luby Bóh jón póßłał je.

Prosch Boha Wótza wo hnadu!
Prosch Jesom Khrysta s luboscžu,
So hrěch cži był wschón wodaty
A cžisty był kaž nowy ßněh.

So běku drastu měł tež tam,
Hdžež Jesuß sa naß rěcži ßam,
A we njej był ty jaßnischi,
Hacž ßněh, kiž w ßłónzu so błychcži.

Teutscher w Porschizach.

Wschelake s bliska a s daloka.

Kaž ßmy hižo w poßlednim cžißle naspomnili, mamy sa naschu pschißłuschnosczž w pschichodnym cžißle lubym cžitarjam wo žiwjenju

naschego njejapomniteho khěžora Wylema I. powjedacź, dokelž ßo 22. měrza 1897 runje 100 lět dokonja, so ßo wón naschemu ludej narodźi. Wěso je ßo wjele němskich knihow a spißow wudało, kotreż wo nim powjedaja a nam nadobny wobras jeho žiwjenja wobrasuja. Duž też chzemy my lubym Sserbam wobras teho lubowanego khěžora; kotryž je stajnje cźopku wutrobu sa ßwój lud měł a sa njón ßo starał hacž do poßledneho wokomiknjenja, kotryž pak je nam też pschikład wěrjazeho ponižneho kschescźijana s tym heßłom: „Schtož ja ßym, to ßym psches Boha", psched wocźi stajicź. My lubym Sserbam wulzy rjany wobras njebocźiczkeho khěžora a ßnano hischcźe jedyn abo druhi wobras w tym cźißle podamy a ßo nadźijamy, so ßo tole cźißko niz jenož wot porjadnych abonentow ale też wot druhich wótcźinszy smyßlenych kupuje. Woßebje budźe ßo też hodźicź k rosdźělenju w ßerbskich a wojeŕskich towaŕstwach atd. **My ßmy teho dla rad swólniwi, wot teho cźißła něschto wjazy exemplarow nacźischcźecź dacź, ale lubo by nam było, hdy bychmy něhdźe wot towaŕstwow a druhich, kotsiž hromadźe stupja, skasanja dostali — a to hacž do 18. měrza. Tajke skasanja móża ßo cźinicź pola knjesa Ssmolerja w Budyschinje abo pola redaktora, fararja Gólcźa w Budyschinku.** So njeby ßnano ßo saßo w tym sadźěwk namakał, hdyž ßu něhdźe w towaŕstwje (n. psch. w wojeŕskim) ßerbske a němske ßobustawy a ßnano njeby žadyn ßwjedźeńśki němski spiß znaty był, njech ßo naspomni, so je redakzija Gustav-Adolfskeho pósła (nakładnik Franz Sturm) w Draždźanach tajku knižku wudał. Wona je też něhdźe sa tu placźisnu, kaž nasche „Pomhaj Bóh", cźißło 4 np. dostacź.

Wuradźenje, kotreż je ßo 3. měrza w Khwacźizach pod wodźenjom sastupjerja wokrjeßneho hetmanstwa jako konsistorialneje wyschnoscźe knjesa tajneho zyrkwinskeho radźicźela Kellera mělo, je dobry wuspěch mělo. Knjes tajny radźicźel móżesche shromadźenym sdźělicź, so je konsistorstwo polnje wo tym pscheßwědczene, so je nusne, so ßo w Khwacźizach zyrkej natwari a nowa woßada sałoži a so je wona teho dla też k temu krajnu kollektu pschiswoliło, kotraž směje nadźijomnje woßebje w naschich Sserbach rjany wunoschk. Dobrowólnych darow, kotreż ßu Khwacźenjo a wokolni Sserbja nadawali, je też něhdźe 10,000 hriwnow. W shromadźisnje běsche na wschittich wobdźělenych s radoscźu widźicź, s kajkej sahorjenoscźu sa tón ważny skutk dźękaja: Jedyn Khwacźanski bur wupraji, so blak sa nowu zyrkej darmo da a druhi da teho runja blak sa faru. Tak je nětko pucź pschihotowany a nadźije, s kotrejž ßu ßo dołhe lěta tam noßyli, ßo nětko nadźijomnje bórsy dopjelnja. Bóh tón Knjes chzył to pschedewsacźe žohnowacź a hnadnje pomhacź, so by ßo wschitko derje poradźiło! Nowa woßada směje, kaž ßo někak wobliczicź da, něhdźe 1000 duschow; njebudźe po tajkim s molom najmjeńscha ßerbska woßada. Safarowane budźa do noweje Khwacźanskeje woßady: Khwacźizy, Jeschizy, Měrkow, Mała Dubrawa, Lutobucź, Stare a Nowe Boranezy, Dalizy a Kschiwa Borschcź.

W februarje je wokrjeßna schulska inspekzyja poßedźenje w Klukschu wodźerżała, na kotruž bě něhdźe 90 woßobow proschenych. Sso wobsamknu, so ma ßo Wulka Dubrawa s Khwacźiz a Brěmjo s Klukscha wuschulowacź, a we Wulkej Dubrawje nowa schula natwaricź. Schtož Brěmjo nastupa, ma wschak tole wobsamknjenje ßwoje prawo, dokelž maja dźěcźi khětro daloko do schule, ale sa Wulku Dubrawu tu nusnoscź pschipósnacź njemóżemy. K temu ma ßo tola też wopomnicź, so ma tón nowosałożeny schulski swjask wulke wopory pschinjescź sa nowotwar schule a sdźerżenje schule. W starym cźaßu ßu też dźěcźi daloko do schule khodźicź měle a nichtó ßo wobcźežowany cźuł njeje.

Sserbski konzert w Draždźanach 28. małeho rózka w „Musowni" wotdźerżany, je jara derje wopytany był a ßo rjenje poradźił. Woßebje ma ßo wusběhnycź, so běsche konzert też s Łužizy derje wopytany. To je nam ßwědczenje sa to, so podarmo było njeje, so je ßo pscheproschenje na konzert tón krócź też w „Sserbskich Nowinach" wotcźischcźało a dźakowni ßmy komitejej, so je nam tuto nasche žadanje, kotreż něhdy w naschim łopjenje wuprajichmy, s tym dopjelnił.

Wulka konserwatiwna shromadźisna je ßo sańdźeny tydźeń w Draždźanach měła, na kotruž běsche też ßyn naschego wulkego kanzlera Bismarka, Herbert Bismark pschischoł. Wón je też wulzy rjanu a ważnu rěcź w tutej shromadźisnje dźerżał, kotraž je ßebi wulke pschihłoßowanje se wschěch bokow dobyła, tak so maja Draždźanszy tón wotpohlad, knjesa Herberta Bismarka sa kandidatu khěžorstwoweho ßejma w Draždźanach postajicź. K tomu pak chzedźa Bohu žel tajki wokrjeß wuswolicź, kotryž běsche hacž dotal w sozialdemokratiskich rukach a ßebi myßła, so ßnano, hdyž tajkeho muża postaja, lóžo dobydu. Ale to ma tola ßwoje wulke wobmyßlenje, pschetož sozialdemokratojo w ßwojim njewótcźinskim dźiwim swyßlenju ßo sa tym praschecź njebudźa — a to by tola potom jara mjersaze było, hdy by Bismarkowy ßyn ßo w hłownym měsce Sakskeje njewuswolił.

Na Budyskim gymnasiju běsche sańdźenu pońdźelu rtne pruhowanje lětuschich abiturientow. Na pruhowanju ßo jich 16 wobdźěli a wschitzy pruhowanje wobstachu. Mjes nimi ßu tśjo, kotsiž theologiju studuja, mjes nimi staj dwaj Sserbaj: Gólcź s Rakez a Mrósak s Hrodźischcźa.

Egidio.

Hnujazy podawk ßo 1846 w klóschtrje Sardiniskej sta. Młody 32lětny muich, kotryž na płuza cźerpjesche, wumrje w ßwojej małej jstwicźzy na hubjenym lěhwje. Mrějazy běsche sprawny, dobry cźłowjek; wón běsche pschikasnje mnichstwa porjadnje dopjelnił a ßebi wschelake pruhowanja ßam nakładł, ale wón s tym njeběsche ßwoje njemérne ßwědomje k mjelczenju pschinjescź móhł. Jako jeho poßledne wokomiknjenja ßo blizichu, khětsje po patra póßłachu, so by jemu spowjedź wudźělił.

„O patrje Feraro", mrějazy k njemu praji, jako jeho sastupicź widźesche, powjedajcźe mi hischcźe junkrócź wo tym pokoju, wo tym měrje ßwědomnja, wo kotrymž wóndano powjedaschcźe, jako ßo waß praschach, cźeho dla wy w bibliji cźitacźe. — Je wěrno, so mózemy jenož psches hnadu Božu wumoženi bycź? Ja žaneho měra nimam. Bóh ßo wote muje wotwobrocźi. — Hdyž mi wón hrěchi njewoda, ßym ja shubjeny. — Pomhajcźe mi! Ja ßo boju!" „Ně, luby Egidio, nichtó njemóże psches ßwoje skutki wumoženy bycź; ale Bóh kóždemu wodawa, kotryž jeho wo to proßy." „Ach, ja potrjebam tajkeho wodacźa! — Krej, krej Jesußowa, wo kotrejž mi powjedaschcźe — prajcźe mi hischcźe junkrócź!"

Wón dale rěcźecź njemóżesche, wón ßłabnysche. Ale jeho wócźko na teho mnicha hladasche, kotryž jeho sa ruku dźerżesche; Haj, wotmolwi Feraro, my ßmy wumoženi psches hnadu a psches wěru; psches wěru do teho, schtož je Jesuß Khrystuß sa naß na kschižu cźinił. Dopomń ßo na te ßłowa, kotreż tebi wóndano s biblije cźitach: „To je sawěscźe wěrno a jara dostojne ßłowo, so je Khrystuß Jesuß do ßwěta pschischoł, hrěschnikow sbóżnych cźinicź (1 Tim. 1, 15.) Dokelž teho dla ßmy prawi cźinjeni psches wěru; dha mamy pokoj s Bohom psches naschego Knjesa Jesom Kbrysta. (Rom. 5, 1.) Kajki njerosom to je, hdyž chzemy ßo na ßwoje skutki powołacź, hdyž nam Bóh praji, so „nichtó se skutkow teho sakonja njemóże psched nim prawy bycź." (Rom. 3, 20.) Dowěŕ ßo jeno temu, so dospołny wopor Khrystußowy sa naß płacźi. „Ta krej Jesom Khrysta wucźisćźi naß wot wschitkeho hrěcha." Wobliczo Egidiowe běsche měrne a ßmějkotaze a wón scheptasche: „Mějcźe dźak!"

Wo durje ßo kłapasche. Abt sastupi. Tón khory ßo hižo symny ßmjertny pót pocźesche. Duž pschikasa, so by ßo ßmjertny swón saswonił. Bórsy wschitzy mnischa pschińdźechu; woni cźische sastupichu a ßo poklaknywschi woni ßmjertne modlitwy spěwachu.

Abt póśna, so ßo khory wjazy spowjedacź njemóżesche, duž jeho požohnowa. A pschi zyłym ßwjatym skutku Egidio bibliju, kotraž na jeho poßleschcźu leżesche, se ßwojimi symnymi, wuskhnjenymi porstami dźerżesche. Skónczńje ßo hischcźe junkrócź shraba a praji s jaßnym hłoßom bjes tym, so njebjeski měr hižo jeho se syglom ßmjercźe wosnamjenjene wobliczo pschekraßnjesche: „O Jesu! Twoje rany mi k lěpschemu pschińdu — haj mi! O Jesu!" — Potom ruzy stykny, k njebjeßam pohlada a wußny.

Wón běsche w poßlednim wokomiknjenju ßwojeho žiwjenja póśnał, so wschitko, schtož běsche cźinił, so by ßwoje hrěchi wotbył, jeho dobre skutki, jeho poscźenje a ßamokrjudowanje niczo njeběsche psched Bohom a so móże jenož wěra do krwě Jesom Khrysta hrěschnika wucźisćźicź. Wone ßu jenicźke durje — Jesuß! — jenicźki pucź — Jesuß! — jenicźki sbóżnik — Jesuß!

„Wón je nasche hrěchi na ßwojim cźěle ßam woprował, so bychmy prawdoscźi žiwi byli. Psches jeho rany ßmy my sahojeni." 1 Pětr. 2, 24. — My mamy sa to, so cźłowjek prawy budźe bjes sakonja skutkow, jenož psches wěru." (Rom. 3, 28.)

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Bomhaj Bóh!

Czißlo 12
21. mèrza.

Lětnik 7.
1897.

Sserbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Esmolerjez knihiczíſchczetni w Budyſchinje a ßu tam doſtacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Njedźela Okuli.

(100 lětny narodny dźeń khěžora Wylema Wulkeho.)

Mark. 8, 34.

Jeſuß dźeſche: Schtóž chze ſa mnu pſchińcź, tón ßam ßo ſapręj a wſmi ßwój kſchiž na ßo, a khodź ſa mnu.

Dźeń woßebiteho ßwjedźeńſkeho wopomnjecźa je ſa naſche němſke khěžorſtwo pſchiſchoł a nam ßo derje pſchiſteji, ſo tajki dźeń ßobu ßwjecźimy w dźakownym dopomnjecźu na wulkeho muża, kotrehož je nam Boża hnada a dobrocźiwoſcź wobradźiła. Dźeń 22. měrza je ßo 100 lět minyło, ſo je ßo Wylem I., pruſki kral a němſki khěžor, ßyn krala Bjedricha Wylema III. a kraloweje Louiſy, w Barlinſkim hrodźe narodźił. Daloko a ſchěroko w Němzach a też we wukrajach ßo tutón ważny dźeń ßwjedźeńſzy wobeńdźe. Schto pak je, ſchtož nam wutroby ſahori, ſo ßo też my nad tym ßobu wobdźělimy, na wulkeho khěžora žiwjenje hladacź a jeho wopomnjecźe mjes nami wobnowicź? Je jenož, ſo ßo ſaßo ſwjeßelimi na wulkich wuſpěchach, kotrež mějeſche na krawnych bitwiſchczach, hdyž wojowaſche jako ſbožowny dobyczeŕ 1864 pſchecźiwo danſkemu ludej, 1866 na czěſkich ſahonach a 1870/71 w Franzowſkej, hdźež móżeſche ßebi 18. januara 1871 ſkónczńje khěžorſku krónu na hłowu ſtajicź? Woprawdźe, Bóh Knjes je jeho w tym wſchěm wulzy jara wuſběhnył pſched wjele druhimi a wyßoko ſtajił, ſo budźe ßo jeho mjeno też w běhu pſchichodnych lětſtotetkow w ſtawiſnach ßwěta jaßnje ßwěcźicź. — Nam ßo wjele bóle pſchileži, ſo rospominamy, ſchto je nam jako wěrny kſcheſcźijan był; a Bohu budź dźak, ſo je też w tutym naſtupanju ßebi pomnik cześcźe a luboſcźe ſa wſchě cźaßy ſtajicź wjedźał, kotryž ßo rjeńſcho a kraßniſcho wuſběhuje, hacź wulkotny pomnik, kotryž ßo w tutych dnjach w Barlinje pſched khěžorſkim hrodom jemu poßwjecźi. Tutón ſańdźe a ſpadnje w dołhim běhu cźaßa, ale tamny woſtanje ſtajnje błyſchcźaty hacź do kónza cźaßow.

Słota króna je cźeźka a cźiſchcźi na hłowu. To je też naſch njebocźiczki khěžor ſhonicź dyrbjał w dołhim žiwjenju, kotrež je jemu Boża hnada wobradźiła. Niz pſchezo wjeßele a hładke ßu pucźe, po kotrychž maja wjerchojo a kralojo khodźicź, ale tu ßo huſto wjazy kſchižow namaka, hacź pola jednorych cźłowjekow. — Jako běſche khěžor Wylem 8 lět ſtary, knjezachu ſle cźaßy w pruſkim kraleſtwje. Ssurowy, krewjelacźny franzowſki khěžor Napoleon I. na to myßleſche, pruſku móz rosbicź, a kralowſku ßwójbu cźiſchcźeſche na wſchě mózne waſchnje. Duž dyrbjeſche wón jako dźěcźo cźěkacź a je 3 lěta dołho ſe ßwojimaj ſtarſchimaj na palnózuych mjeſach pruſkeho kraleſtwa pſchebywał w bojoſcźi a hroſy, ſo njeby ſły njepſcheczel ßwój ſły wotpohlad wukonjał. O kak huſto je ßo tehdom ſe ßwojej ßwěrnej, pobožnej macźerju na kolenach modlił a Boha proßył, ſo by tutón cźeźki kſchiž wot nich wſał. A Bóh Knjes wuſłyſcha próſtwy ſtyſknjwych wutrobow a wobradźi jim ſaßo měrne cźaßy a ſpokojne žiwjenje. A ſaßo ßo na njebjeßach cźorne mróczele pokaſachu, jako ßo w lěcźe 1848 ßamßny pruſki lud pſchecźiwo kralej a kralowſkej ßwójbje ſpjecźeſche,

a prynz Wylem dyrbjesche ſ kraja cźěkacź, ſo by ßo w Jendźelſkej ßam pſched ßwojim ludom wukhował. Tu rěkaſche też: „ſapřěj ßo ßam“ a njeſpominaj na ſłóſcźe a njedźak tych, kotrymž ßy dobrotu a luboſcź wopokaſał. Horze ßylſy ſ jeho wocźow padachu, jako widźeſche a ßłyſchesche, kak jeho lud hanjeſche a ßo na njeho pſchißłodźeſche, a ſchto dyrbimy prajicź k tamnym cźeźkim a ßylſow a kſchižow polnym cźaßam, jako na wójnſkich bitwiſchcźach žałoßne hubjeńſtwo widźeſche, kotreż hłuboke rany zyłenu ludej bijachu! Ale Bóh je jeho žohnował, kaž porědko žaneho cźłowjeka, ſo běſche wſchudźom ſ dobycźerjom na ßwojich pſchecźiwnikach; haj, ſo je k najwyſchſchim cźeſcźam pſchiſchoł, kotreż móże cźłowjek dozpicź. Ale pſchezo je ßo ponižny pósnał: niz mi, ale tebi, Knježe Božo, budź cźeſcź a dźak! Nam wſchitkim je ſnate, kak wón po hobrſkim běndźenju a dozpitym wulkotnym dobycźu pola Sedana ßwojej mandźelſkej, kralowej, pißaſche: „Kajke wobrocźenje pſches Božu hnadu!“

Cźłowſki njepſchecźel chzyſche jeho ſahubicź a ſaniczicź, ale Bóh Knjes je wſchitko k lěpſchemu wobrocźił. A jako wón na wjerſchku błyſchcźateje kraßnoſcźe a mozy ſtejeſche, lubowany a cźeſcźeny wot ßwojeho luda a wot zyłeho ßwěta khwaleny a wobdźiwany, hlaj, duž ſkhori jeho jeniczki ßyn, naßlědnik jeho tróna a mozy, rjekowſki kronprynz Bjedrich; a 91 lět ſtary ſchedźiwz dyrbjeſche ßo na ßmjertne łožo lehnycź ſ tym pſcheßwědcźenjom, ſo jeho w najlěpſchich lětach ſtejazy herba bórſy w ßmjercźi po nim pſchińdźe, prjecź wſaty pſches žałoßnu, njeſahojomnu khoroſcź.

A wſchitke tute kſchiže je Wylem I. ſ pobožnym podacźom do Božeje njewußlědźeneje rady njeßł, ſ wěrjazym pohladanjom na teho, kiž je ſa naß wſchitkich ßwój kſchiž na ßo wſał, haj, ſkónczńje na kſchižu ſa naß wumrjeł.

Cźim wjetſchi kſchiž, cźim bliže k Bohu,
W kſchižu pytaſch njebjeßa;
Kiž k hrěſchnej harje ſtaja nohu,
Cźi wot Boha ßo ſaběža.
O derje temu ſawěſcźe,
Kiž ſpytany w kſchižu je. (Z. hł. I. 452).

Schto pak my nětko ſ teho wuknjemy a ſchto nam žiwjenje njebocźiczkeho wulkeho khěžora k wutrobje wjedźe? S prěnja to: Bóh ſcźele kſchiž na kóždeho cźłowjeka, na wyßokeho tak derje kaž na niſkeho, na mózneho kaž na ßłabeho. Ale to praſchenje, kotreż Jeſuß ſtaji, je to: Chzeſch ty ſa mnu hicź? W tym leži ważnoſcź, ſo ma cźłowjek ßwobodnu wolu, hacž chze abo niz. Tuto praſchenje pak ſtaji Knjes Khryſtuß pſchezo ſ nowa ſaßo na tych, kotſiž chzedźa do Božeho kraleſtwa ſańcź; a porok, haj, najwjetſchi porok by ſkónczńje był, kotryž ßebi ßami cźinicź dyrbjeli, hdy bychmy nimo njeho a ſ tym do naſcheho wěcźneho ſkaženja běželi.

Kedźbujmy jenož na tuto: Chzeſch ty? Cźłowjek móże po tajkim chzycź abo nochzycź; w tym leži jeho wyßokoſcź, w tym pak też wulke ſamolwjenje. Na tutych „chzeſch ty“ móże a dyrbi ßo wón poſběhnycź, pſches to pak móże ßo wón też ſaniczicź; pſchetož my wěmy, ſpósnajemy, kak je pſches ßamßnu winu w naß wſchitkich malo cźiſteje a ßwjateje wole. S druha pak widźimy ſ tuteho ßłowa, ſo je Jeſuß nam pucź k ſbožu pokaſał a po nim prjedy naß ſchoł. „Khodź ſa mnu!“ Kak luboſnje wón tu naß wabi! Wón naß njecha pſcherěcźecź abo naß ſjebacź, wón njecha nam něſchto poſkiczicź, ſchtož je ſwonkownje luboſne, ſ nutſkach pak ßurowe a ſranjaze; ně, ſjawuje nam wón praji: mój khód njebě lohki a też waſch pucź na ſemi dźe pſches wjele žałoſcźe a hubjeńſtwa; ſchtóž pak ßo ke mni dźerži, budźe ſbóžny a pſchewinje. Duž prjecź ſe wſchej małowěru a małokhrobłoſcźu! „Jeſu, prjedy dźi nam tu na ſemi!“ Potom pak też nam luboſnje klinczi:

Wjedź naß ßam ßwój pucź,
Jeſu, ty naß wucź!
Wjedźeſch naß po cźeźkej cźěri,
Daj troſcht nam we žiwej wěri!
Wotewŕ junu ßam njebja wrota nam!

M. Rjencź-Wjeleczański.

Khěžor Wylem I.

K 100lětnemu wopomnjeńſkemu dnjej jeho naroda.

I.

Jako młody prynz, kral a khěžor.

Ženje drje ßo hiſchcźe w ßwětnych ſtawiſnach podało njeje, ſo na ſtolětnym narodnym dnju pruſkeho krala a němſkeho khěžora w luboſcźi, w ßwěrnoſcźi a dźakownoſcźi zyły lud ſjednocźeny ſteji. A wěſcźe ma naſch lud dobru pſchicźinu k tajkemu horjazemu dźakej. Pſchetož tute 100 lět ßu drje cźěmne, ale też jaßne a ważne lěta ſa naſch zyły lud — a wſchitko, ſchtož je ßo w tym cźaßu podało, ſ woßobu naſcheho prěnjeho khěžora ſwißuje. S nim je naſch lud dele ſchoł do nozy, ſ nim pak je też ßo poſběhnył na rjanu kraßnu horu, na kotrejž nětko ſjednocźeny ſteji. W nim je naſch lud Božu hnadu a wodźenje ſjawnje pſched wocźomaj widźił.

Ale Bóh tón Knjes wſa też teho muża, kotryž dyrbjeſche to wſchitko dokonjecź, do dołheje cźeźkeje ſchule w jeho młodoſcźi.

22. měrza 1797 ßo w Barlinje naſch njeſapomnity khěžor jako prynz Bjedrich Wylem Ludwik narodźi. Wón běſche 2. ßyn tehdomniſcheho pruſkeho kronprinza Bjedricha Wylema, kotryž pak bu hiſchcźe w tym ßamym lěcźe naßlědnik ßwojeho nana na kralowſkim trónje. Starſchej ßwojej dźěſcźi w ßwěrnej luboſcźi wotcźehnjeſchtaj a tónle miły wodych ſtarſchiſkeho doma wotpočźowaſche cźopły na jeho zyłym žiwjenju, a my jeho poſdźiſcho widźimy jako rjany pſchikład ßwěrneho nana w jeho ßwójbje. Prěnje lěta jeho dźěcźatſtwa ßo měrne a wjeßele minychu. Bórſy pak pſchińdźechu cźaßy pruhowanja ſa naſch wótzny kraj, woßebje ſa kralowſku ßwójbu. Franzowſojo pod Napoleonom ßo nuts dobywachu. Pola měſta Jena Napoleon pruſke wójſko ſbi. Napoleon chzyſche krala do najwjetſcheje cźěßnoſcźe ſahnacź. Kralowa dyrbjeſche ſe ßwojimi dźěcźimi cźeknycź — najprjedy do Königsberga, hdźež wona cźeźko na hěznu khoroſcź ſkhori. S lubowanej ßmjercź khorej macźerju pak dyrbjachu dźěcźi hiſchcźe dale wucźek pytacź — hacž do Memela. To běchu ſrudne cźaßy. Pruſki kral dyrbjeſche ßo Napoleonej poddacź a do jeho žadanjow ſwolicź. Skónczńje w januarje 1808 ßo kralowſka ßwójba do Königsberga wrócźi a hakle 1809 ſaßo do Barlina ſacźehnichu. Sswěrna kralowa, jeho macź po tym cźeźkim cźaßu wjazy dołho žiwa njewoſta. Młody prynz dyrbjeſche 19. julija 1810 pſchi ßmjertnym łožu lubowaneje macźerje ſtejecź; — wón widźeſche jejne ßmjertne běndźenje, kak běſche jej rudźenje wo wótzny kraj žiwjenje pſchikrótſchiło a potom wón wótſje płakajo na kolena padźe a ſ horzymi ßylſami ruzy lubeje njebocźiczkeje macźerje macźeſche. Tajke hodźiny běchu kaž nałětny ſmjerſk w jeho młodoſcźi.

W lěcźe 1813 ßo Pruſzy w ſwjaſku ſ Awſtriſkej a Rußowſkej pſchecźiwo Napoleonej ſběhnychu a jeho ſ hory jeho mozy dele ſtorczichu. Jako jeho nan w ſapočźatku 1813 ßwój lud wołaſche k tutej wußwobodnej wójnje ſ tym ßłowom: „S Bohom ſa krala a wótzny kraj!“ by młody prynz najradſcho ßobu cźahnył, pſchetož wón běſche wſchón ſahorjeny ſa wojeŕſtwo wot ßwojeho dźěcźatſtwa ßem. Bóh dźě běſche jeho też k temu poſtajił, ſo dyrbjeſche wulke a ważne wójny wjeſcź. W pſchichodnym lěcźe bu jemu tuto horze žadanje dopjelnjene a wón ßo hižo 27. małeho rózka w bitwje pola Bar—ſur—Aube jako ſmužity njebojaſny wojak wopokaſawſchi prěnje wuſnamjenjenje — želeſny kſchiž — doſta. Tehdom wón też prěni krócź měſto Paris wohlada a ſ boka ßwojeho nana do njeho ſacźahny. Sſo domoj wrócźiwſchi bu młody prynz kon-

firmirowany. Wón ßo we wojeŕſkich a druhich wědomoſczach pilnje dale wudoſpołnjeſche. W lěcze 1829 ſtupi wón do ßwjateho mandżelſtwa ſe Sakſko-Weimarſkej prynzeßnu Marju Luiſu Auguſtu. My ßmy wſchitzy ßłyſcheli wo tym ſbożownym mandżelſtwje, kotrež tej ßwěrnej wutrobje nimale 60 lět ſjednocži.

7. junija 1840 ſemrje jeho nan, a bratr Bjedrich Wylem IV. na pruſki trón ſtupi. Dokelž pak tón żanych dżěczi njemějeſche, Wylemej jako herbje tróna „prynzej Pruſkeje“ narjeknychu. Bohu żel jeho bratr praweho dara njemějeſche w tamnym njemèrnym cżaßu lěta 1848 knjeżeŕſtwo krucze w rukomaj dżeržecż. Prynz Wylem ßwojemu bratrej w tych cżežkich dnjach ßwěru k bokej ſtejeſche, ale runje to bě ſa njeho ſ njeſbożom. Pſchetož ſběżkaŕſke hromady luda, kotrež młodeho prynza ſa rosßudżeneho kruteho muża ſnajachu, w nim ſadżěwk dopjelnjenja ßwojich żadanjow pósnachu a chzychu jeho wotſtrowicż, haj woni ßo ßamo do jeho hroda dobychu. Duž dyrbjeſche tón ßwěrny muž runje na ßwojim narodnym dnju 1848 do Jendżelſkeje cżeknycż. To běſche hubjeny dżak jeho luda ſa jeho ßwěrne dżěło a ſa jeho wótcżinſku luboſcż. Hakle po dołhich njedżelach móżeſche ßo ſaßo domoj wrócżicż — ale Bohu żel tehdom hiſchcże ſ molom wſchudżom w naſchim wótznym kraju měr njeběſche. W Badenſkej běchu ſběżkarjo knjeżeŕſtwo na ßo torhnyli a Badenſki wójwoda běſche cżeknycż dyrbjał. Schtó móżeſche pomhacż? To běſche jedyn hłóß: To móże jenož prynz Wilem. Wón wójſko pſchecżiwo ſběżkarjam wuwjedże a ſa 6 njedżel běſche ſběżk podtłóczeny a Badenſka mějeſche ſaßo ßwojeho ſtareho knjeżerja.

Hdyż běſche wón 3 lěta ßwojeho khoreho bratra w knjeżenju ſaſtupował, wón po jeho ßmjercżi 2. januara 1861 na jeho měſto ſtupi. Tón prynz běſche pſches wſchelake pruhowanja ßwojeho dotalneho żiwjenja wot Boha ſnutſkownje derje pſchihotowany ſa to wulke powołanje, ſa kotrež běſche jeho Bóh na wjecżoru jeho żiwjenja wuſwolił, ſo by dokonjał, ſchtož běſche Boża rada ſa naſch lud a wótzny kraj wobſamknyła.

Wulke a ważne ſkutki na njeho cżakachu. Tſi wulke wójny mějeſche wón wjeſcż. Tele wójny, kotrež wón jako ryczerſki kral a naſhonjeny wojak kraßnje pſchewjedże, mějachu wulku ważnoſcż ſa naſch wótzny kraj. 1864 ſtejeſche jeho wójſko w Schleswig-Holſteinje a 1866 w Cżěſkej na bitwiſchczu. Najważniſcha pak běſche ta wulka wójna 1870/71, kotruż wſchitke ludy naſcheho wótzneho kraja pod jeho wodżenjom pſchecżiwo Franzowſkej wjedżichu. Pſches nju móżeſche ßo żedżenje, kotrež běſche wjele wutrobow lětaſtotetki napjelniło, ßo dopjelnicż. Ja wam njetrjebam wo wójnje ßamej powjedacż, pſchetož na nju ßu naß 25lětne wopomnjeńſke dny tamneho ważneho cżaßa hakle pſched krótkim wróczo pokaſałe. Najważniſchi dżeń w tutymaj lětomaj 1870 a 1871 każ ſa naſch lud, tak też ſa tehdomniſcheho krala Wylema běſche 18. januar 1871. Tehdom ßo tamna bajka dopjelni, kotraż ßo wo khěżorje Barbaroßy powjedaſche, ſo wón w horje Kyffhäuſer ſpi cżakajo, ſo móhł ſaßo jako němſki khěżor wotucżicż. Hdyż też khěżor Barbaroßa wot morwych ſtanył njeje, ta myßl w tutej bajzy wuprajena ßo 18. januara 1871 dopjelni. Naſche ludy ßo ſjednocżichu k němſkemu khěżorſtwu a pruſki kral Wylem bu němſki khěżor. W ßwjatocżnej ſhromadżiſnje w Verſailles ßo tón ważny ſkutk dokonja. To běſche narodna hodżina naſcheho ſjednocżeneho wótzneho kraja. A ſchtó je, kotryż je tónle ſkutk dokonjał? Naſch njeſapomnity khěżor Wylem — a jemu k bokej jeho kanzler Bismark, na kotrehoż ſabycż njemóżemy, hdyż wo khěżorje Wylemje rěcżimy.

Mózne a ßylne běſche němſke khěżorſtwo ſtanyło. Nětko pak ßo wo to jednaſche, tón nowy twar na dobrym ſakładu wobtwjerdżicż a ſnutſkownje wutwaricż. Hdyż běſche to hižo wulke żohnowanje, ſo běſche nam w khěżorje Wylemje twarſki miſchtr naſcheho němſkeho khěżorſtwa wobradżeny, je to teho runja woßebita hnada Boża, ſo běſche tón ßamy muż k temu powołany dołhe lěta hiſchcże nowotwarjene khěżorſtwo ßam wodżicż. Sswój lud w měrje wobſbożecż, wſchitke wobſtejnoſcże ſtrowe a prawe wutwaricż běſche tón nadawk, kotryż je ſ wulkej ßwěrnoſczu dopjelnił. Sa wſchitke ſtanty mějeſche wutrobu a wſchitkim chzyſche pomhacż; woßebje ſa dżełaczerjow je ßo ßwěru ſtarał a k tym ſakonjam, kotrež ßu ßo k jich położenju wudałe, je wón naſtork dał. Wón mějeſche, mjehku ßmilnu wutrobu, kotraż nuſu ßwojich poddanow ßobu cżujeſche. Někotra ſrudna wutroba, kotraż ßebi żaneje rady wjazy njewjedżeſche, ßo na njeho ſ próſtwu wobroczi. Huſto bychu ludżo, hdżež by wón nimo jěł, ſ tajkimi próſtwami ſtejeli a je-li ſo by tajka próſtwa nječkajke prawo měła, by też khěżor rad lubje pomhał.

Khěżor Wylem I.

Hdyż běſche jeho wotpohlad, ſo by měr w kraju ſdżeržał, tak chzyſche też měr ſe ßußodnymi ludami mecż Jemu temu mikemu ſchědżiwzej na tym leżeſche, ſo by ßwojemu ludej měr ſdżeržał. Wón pytaſche pſchecżelſtwo druhich europiſkich knjeżerſtwow, każ daloko ßo to hodżeſche, S Italſkej, kotraż běſche pod kralom Viktorom Emanuelom jako kraleſtwo nowe poſtanyła, ſwjaſa wuſki ſwjaſk pſchecżelſtwa. Tajki pſchecżelny ſwjaſk hajeſche też ſ Awſtriſkej a Rußowſkej. Woßebje ſa tym ſtejeſche, ſo by Němſka ſ Rußowſkej w dobrym pſchecżelſtwje ſjednocżena woſtała, ſo njeby k żanej wójnje bjes tutymaj ludomaj doſchło. To běchu tehdom kraßne ſnamjenja měra, hdyż ßo cżi tſjo najmózniſchi khěżorojo ßwěta, němſki, awſtriſki a rußowſki jako dobri pſchecżeljo ſetkachu. A to też nam naſcheho lubowaneho khěżora jako lubowarja měra pokaſuje, ſo wón na poßylnjenje naſcheho wójſka dżełaſche, ſo njeby ßnano Franzowſka ßebi ſwěriła, ſaßo woheń wójny bjes naſch lud cżißnycż.

Tak widżeſche wón ſ radoſczu, kak kněžorſtwo tyje a roſcże. Ale też horjo a ſrudoba pſchińdżeſchtej.

Dwójzy ßo mordarſkej ruzy pſchecźiwo njemu ſběhnyſchtaj; ale pſches Božu hnadu bu wón ſakhowany. Prjedy hacž ßo jemu ßłóńczko żiwjenja khowaſche, dyrbjeſche hiſchcże widżicź, kak jeho

Khěžor Wylem 9 lět ſtary.

lubowany ßyn do cżežkeje khoroſcże padże, ſo żana nadżija njeběſche. To běſche cżežko ſa ſtareho khěžora, hdyž dyrbjeſche ßebi prajicź, ſo ßu też dny lubeho ßyna, na kotrehož běſche ſ wulkej nadżiju hladał, krótko wotměrjene. Ale wón też tu ſrudobu ſ wulkej ſcżerpliwoſczu njeßeſche. Jako wón 22. měrza 1887 ßwój poßledni 90-lětny narodny dżeń ßwjecżeſche, njeſtejeſche jenož naſch zyły lud ſ dżaknej wutrobu jemu ſbože pſchejo pſched jeho thrónom; ně zyła Europiſka běſche ſaſtupjena; 85 wjerchow jemu ßwoje wutrobne ſbožopſchecża wuprajichu. To je dobre dopokaſmo, ſchto je khěžor Wylem był a dokonjał a kajke płody je jeho luboſcź k měrej na wjecżoru jeho żiwjenja żnjała. (Skónczenje pſchichodnje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

Wulzy jara ſwjeßelaza je powjeſcź, ſo nětko twar Macźicżneho domu ßo w bliżſchim cżaßu ſapoczńje, kaž je ßo to w hłownej ſhromadżiſnje Macźizy Sſerbſkeje ßrjedu tydżenja wobſamknyło. Jutry ßo nadżijomuje ſakkadny kamjeń położi a potom ßo też wěſcże twar hnydom ſapoczńje. A hdyž naſchi Sſerbja widża, ſo ßo narodny twar ſe ſemje ſběha, potom też wěſcże hiſchcże horliwiſchо ßwoje dary nam wobradżuja.

Pſchezo ſaßo ßłyſchimy, ſo na ßerbſkich wuczerjach w naſchich Sſerbach pobrachuje. To je jara ſrudnje, pſchetoż to je tola najważniſche ſa naſche ßerbſke dżěcźi, ſo bychu wot ßerbſkich wuczerjow roswuczenje doſtałe. Ale ßerbſzy ſtarſchi ßo wudawkow boja, kotreż na nich cżakaja, hdyž ßwojich ßynow na ſchulu dadża. K temu pak mamy tola towaŕſtwo k pomozy ſtudowazeje młodoſcże, kotreż ſe ßwojej podpjeru khudym ſtarſchim k pomozy ſteji. Ale kaž ßo ſda, je ßo w naſchich Sſerbach ſapomniło, kajku wulku ważnoſcź ma tole towaŕſtwo ſa pſchichod naſcheho luda. Pſchetoż hdyž wſchak tole towaŕſtwo po ßwojim nadawku a ſamoženju ſkutkuje, kaž prjedy, wone tola tu khwilu kaž ßo ſda w cżichim kucżiku wot Sſerbow mało wobkedżbowane ſteji; pſchetoż runje ſamożicżiſchi Sſerbja, kotſiž móhli runje tutenu towaŕſtwu a ſ tym pſchichodej naſcheho zyłeho ßerbſkeho luda lóhko pomhacź, ßo mało ſa nim praſcheja a njejßu ßnano ani ßobuſtawy towaŕſtwa. Duž lubi Sſerbja njeſabudźmy na tole ważne towaŕſtwo; pſchinoſchi ßobuſtawa na lěto njewucżini wjazy hacž 1 hriwnu a ſchtóž chże do teho towaŕſtwa ſaſtupicź, trjeba to jenož ßwojemu knjeſej duchownemu woſjewicź. A njeje dobre duchowne ſaſtaranje naſcheho luda najlěpſche rukowanje ſa pſchichod?

Wulkotnje budże ßo wopomnjeńſki dżeń ſtolětneho naroda khěžora Wylema po naſchim zyłym wótznym kraju ßwjecżicź. W Barlinje budża ßo wjerchojo nimale wſchitkich ſtatow ſeńcź, ſo bychu ſ khěžorom tutón ważny dżeń ßwjecżili. Na ßwjedżeńſkim dnju ma ßo pomnik khěžora Wylema w Barlinje ßwjatoczńje poßwjecżicź. We wſchitkich Božich domach budże ßo njedżelu we prědowanjach ſpominacź na khěžora Wylema I., kotrehož je Bóh naſchemu ludej póßłał, ſo by narody naſcheho luda ſjednocźił a natwarił ſaßo němſke kněžorſtwo. Jow płacźi to ßłowo, kotreż běſche też to ßłowo naſcheho lubowaneho khěžora Wylema I: „Bóh běſche ſ nami! Jemu budź cżeſcź!“

Boże wobarnowanje.

Khudy muž ſ N. ſcżěhowaze powjeda: Kak ßwěru ßebi Bóh tón Knjes też na ßwoje najkhudſche dżěcźi myßli a kak je jim woßebje w hodżinach ſpytowanja bliſko, ßym pſched krótkim ſhonił. — Sapoczatk ſymy buch ſ wulkeje fabriki, kotraž wjazy njeńdżeſche ſ wjele ſtami dżěłacźerjow, kiž mějachu ſ wjetſcha żonu a dżěcźi, ſ dżěła puſchcżeny. Dżěłko pytajo wot jeneho měſta do druheho cżahach, huſto do wulkeje nuſy, naſhonich pak też, kak Bóh tym ßwojim hnadnje pſchepomha.

Jedyn dżeń ja ſprózny a hłódny do jeneje wßy pſchińdżech; ja do rjaneje khěże (to běſche fara, kaž poſdżiſcho ſhonich), ſaſtupich a wo jſtwine powoczińjene durje klapach. Nichtó njeßłyſcheſche; ja dżěch won a cżakach, hacž něchtó pſchińdże. Wſchitko cżiſche woſta, nichtó ßo njeſdaſche doma bycź. — Tam pak wißaſche ſkoty cżaßnik ſ rjecżaſom. Ja wſchón proſty na cżaßnik hladach. — „Wſjmi jón rucże!“ mi hłóß do wucha ſcheptaſche, — „potom běž, ſchtož móżeſch, pſchedaj jón żidej a tebi je pomhane!“ — „Ně, ně“, we mni wołaſche, „kak móhł ßebi ſ tajkim hrěchom duſchu wobcżeżicź?“ — W tymle cżežkim běđżenju běſche mi, kaž by ßo na dobo Bóh luby Knjes ſ mojimaj ſtarſchimaj a wuczerjemi bjeſe mnje a tón cżaßnik ſtupił; ja ßo wottorżech a ſ cżicheho doma khwatach, kaž khětſje mózach. — W ßußodnym twarjenju ßo woprajchach, ſchto to ſ tej próſdnej khěžu je. „Próſdna?“ ßo żona młodeje holzy, kotraž tam ſtejeſche, woprajcha, „njejßu twoji knjeża domach?“ „Ně!“ ta naſtróżena wotmolwi, ſararjezy ßu do N. ſchli a ja ßym jow kuſk ſtejo woſtała!“ — „Duž dżicże tam hnydom“, ja k tej dżowzy prajach, „ja běch tam zyłu khwilku wó jſtwje, Wy dżě ſcże wſchitko woczińjene woſtajiła. Ja Waß proſchu, njeczińcże to wjazy! Tu dżě móhło ßo něſchto kradnycź a potom Wy njebyſchcże jenož to paduchſtwo na ßwědomnju měła, ale też teho njeſbožowneho cżłowjeka!“ —

Dale ja niczo njeprajach, ale ta żona mje pſchecżelniwje ſ jědżu a picżom wokſchewi a jako po khwilzy ta holza won pohlada a powjedaſche, ſo je w farje wſchitko w rjedże, — kak dżakowach ja ßo w cżichim lubemu Bohu, kotryž mje wobarnowa, ſo njeběch pſches moje ſamoženje ſpytowany.

Něſchto k roſpominanju.

Je twoja wſchědna modlitwa podobna modlitwam Jeſußowym?

Daliſche dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

N. N. w B.	3 hr. — np.
A. ſ Jeſchiz	2 „ — „
S Budeſcżanſkeje woßady;	
Michał Kruſchwiza ſ Wulkich Debßez	2 hr. 50 „
Auguſt Rachlowz ſ Wulkich Debßez	2 „ — „

Wſcho hromadże: 9 hr. 50 np.

W mjenje wbohich ßyrotow ßo wutrobny dżak praji

J. Gólcź, farař.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjeſow duchownych, ale też **we wſchěch pſchedawarńjach „Sſerb. Nowin“** na wßach a w Budyſchinje doſtacź. **Na ſchtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cżiſła** ßo po **4 np.** pſchedawaju.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cżiſchcź a nakład Sſmolerjez knihicżiſchcżerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Čišło 13.
28. měrza.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczetni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedźela Lätare.
Rom. 5, 6.

Duchowny rěcześche ſ mużom, kiž dźeśche: „S zyła ſo mnu rěczecź njetrjebacźe, wy mi tola pomhacź njemóżecźe.“ „„Nĕ““, duchowny wotmolwi, „ja to ſawěſcźe njemóżu, ale Jeſuß móże wam pomhacź.“ „Nĕ, nĕ“, běſche mużowe wotmolwjenje, ja ßym zyle bjeſbóżny cźlowjek, mi nichtó pomhacź njemóże.“ Duž wſa duchowny bibliju a w liſcźe na Romſkich 5. ſtaw namakawſchi ſ porſtom na 6. ſchtuczku pokaſujo dźeſche: Jowle, cźitajcźe to! wón cźitaſche: „Khryſtuß, jako my hiſchcźe ßłabi běchmy, je po tym cźaßu ſa naß bjesbóżnych wumrjeł.“ Sswojimaj woczomaj wěricź njechaſche; hiſchcźe junkrócź cźitajzy woſpjetowaſche: Khryſtuß je ſa naß bjesbóżnych wumrjeł — to hiſchcźe ženje w bibliji cźitał njejßym. Jeho ruzy tſchepotacź poczeſchtej a hłuboko hnuty, ſe ßylſami we woczomaj dźeſche: To njejßym ßebi myßlicź móhł, ſo mje Jeſuß tak lubuje!

So Jeſuß naß tak wulzy jara lubo ma, ſo je ſa naß bjeſbóżnych wumrjeł, wěmy a wěrimy, to naſcha jeniczka nadźija w żiwjenju a wumrjeczu woſtanje. Pſchetoż tón ßwěrny Bóh w njebjeßach, kiž nam pſches profetu prajicź dawa: měniſch ty, ſo ja ſpodobanje wam na ßmjercźi teho bjeſbóżneho, a niz wjele wjazy, ſo by ßo wón wobrocził wot ßwojich puczow a żiwy był? — tón derje wjedźo, kajke ßłabe ſtworjenje ßmy, ßam ßwojeho ßyna njeje pſchepuſchcził, ale je jeho ſa naß wſchitkich podał. A tola, njedyrbjał kóždy kſchesczijan w póſnaczu ßwojich hrěchow hłuboko hnuty, kaž tamny muž, wot tajkeje luboſcźe, ſ zyłeje wutroby dźakownje khwalicź:

Kajku luboſcź wopokaſał,
Pohlejcźe, naſch ſbóżnik je,
Kak wón cźerpi wſchitko ſa naß,
Ssame na kſchiż pſchibicźe;
Hacź do poßlednjeje kapki
Pſchelije tam ßwoju krej!
Prajcźe, prajcźe, hacź ta luboſcź,
Njepodobna luboſcź njej'?

Haj, Khryſtuß, jako my hiſchcźe ßłabi běchmy, je ſa naß bjeſbóżnych wumrjeł. Pſches Khryſtußowu ßmjercź ßmy wumoženi wot ßwojeje ßłaboſcźe, wot poklecźa hněwa Bożeho. Pſchetoż bjeſbóżny je też ßłaby; bjeſbóżny je wotroczk ßwojich ßamßnych żadoſcźow; dokelž bjes Boha żiwy je a Bohu njeßłuži, dyrbi ßwojim żadoſcźam ßłużicź, w kotrychž mozy ſteji; dyrbi hicź, hdźež budźe wot nich cźehnjeny a wabjeny; wón żaneje mozy wjazy nima, ſo by jim napſchecźiwo ſtupił; ſkónczńje też żaneje wole k temu wjazy nima. Bjeſbóżny napoßledku tak daloko pſchińdźe, ſo niczo wjazy njemóże, hacź ſchtoż hrěch ßebi żada. Wón je dołżnik ßwojemu cźěłu a wot ßwojeho cźěła wotwißuje, kaž dołżnik wot dowěrnika.

Ale ſroſymńmy prawje, kajku ßłaboſcź ßwjaty japoſchtoł jow měni. Wot Alexandra wulkeho ßo powjeda, ſo je ſkorżił na ßłaboſcź cźěła a na wotroczkowſtwo, do kotrehož cźěło cźlowjeka pſchinjeße, kotremuž ßo wotpoczowacź a ſpacź

chze, hacž runjež je duch hotowy dźěłacź a skutkowacź. A wot šwěrneje dźowki šo powjeda, so płakasche, jako dyrbjesche wot nanoweho šmjertneho łoža k wobjedej pschińcź; jejna duscha bě polna srudoby nanoweje šmjercże dla, jejne cźěło pak šebi jěsć žadasche; to šo jej njedostojna wěz bycź sdasche, tajka šłabosć teho cźěła. Wěsćże pak tuta šłabosć teho cźěła žadyn hrěch njeje; pschetož wot tajkeje šłabosćże tež wěrjazy kschesćźijan, kaž dołho w cźěle žiwy je, wošwobodźeny njebudźe. To drje je wěste, so dyrbi kschesćźijan se šwjatym japoschtołom woboje móz: hłódny bycź, a našyćeny bycź. Ale po tsjóch dnjach chzyschе šo tež tym 4000 w puscźinje jěsć, a tón Knjes jim to sa sło njewsa, jako by to njeduchowne było, wjele bóle jich našyćźi. A jako běchu Jesušowi wuczomnizy na sabatnym dnju hłódni a poczachu kłošy torhacź a jěsć, jich Jesuš teho dla nješwarjesche, ale jich samolwi a sakita. Wschak je wón hłódny był w puscźinje, jako bu wot cźerta spytowany. A w Golgacże na kschižu, jako to cźežke dźěło wumoženja dokonjesche, směrom wusna: mi chze šo picź.

Tajka šłabosć teho cźěła po tajkim žadyn hrěch bycź njemóže.

Ale druha šłabosć teho cźěła je, kotraž je hrěch, to je ta šłabosć, w kotrejž cźłowjek hrěchej šwoje stawy podawa, so bychu bróńje byłe teje njeprawdosćże; to je ta šłabosć, wo kotrejž pišane steji: cźělne požadanje je njepschecźelstwo pschecźiwo Bohu. Psches tajku šłabosć cźłowjek do wotroczkowstwa teho cźěła pschińdźe, tak, so je potom žadosć teho cźěła, žadosć tych woczow, hordosć teho žiwjenja móznischa, dyžli jeho wola. Hacž runje je duch hotowy, cźěło šłabe wostanje. Se šwjatym Pawołom dyrbisch wusnacź: ja wěm, so we mni, to je w mojim cźěle, njebydli niczo dobreho. Pschetož tu wolu ja derje mam, ale so bych dokonjał to, schtož je dobre, to ja njenamakam. Pschetož ja njeczinju to dobre, kotrež chzu; ale to słe ja cźinju, kotrež ja nochzu. A dokelž pak, schtož ja nochzu, cźinju, dha ja nětk to njeczinju, ale tón hrěch, kotryž we mni bydli. Namakam teho dla, hdyž ja chzu to dobre cźinicź, po tym sakonju, so to słe pschi mni wišy. Ja wschak mam spodobanje na Božim sakonju po šnutskownym cźłowjeku; widźu pak druhi sakoń w šwojich stawach, kotryž šo pschecźiwi sakonjej w šwojej myšli, a jima mje pod hrěchow sakoń, kotryž je w mojich stawach. Ja hubjeny cźłowjek, schtó chze mje wumóz s teho cźěła teje šmjercże? — Haj, druhdy drje by cźłowjek rad wušwobodźeny był wot tuteje šłabosćże teho cźěła, ale njemóže. Stary požohnowany psches šwoje skutkowanje na polu šnutskowneho mišionstwa derje snaty prědar Goßner w Barlinje něhdy pola dźěłacźerjow nimo dźěsche, kotsiž haßu s kamjenjemi poßadźachu. Duž jedyn s nich šwoju palenzowu bleschu posběhny a Goßnerej pschipi. Tón pak jemu krucże do woczow hladajo dźesche: „ja šměm picź, ale nochzu. Ty pak dyrbiž žłokacź, tež hdyž nochzesch!“ „Schto“?, tamny sawoła, „ja bych žłokacź dyrbjał, tež hdyž nochzu! To by mi było!“ a šwoju bleschu wo kamjenje cźišny, so na kruchi roslecża. — Sa nětotre dny wjeczor šo nětchtón wo Goßnerowe durje klapasche. Wonkach tamny dźěłacźeŕ stejesche. „Knjes duchowny, pomhajcże mi“, tak dźesche, „wy sćże prajili: ty dyrbisch picź, hacž runjež nochzesch, a ja dźach: to by było a chzych šo wopilstwa sdźerżecź; ale jenož krótke dny šym to wutrał — o to běchu žałostne dny! Wjazy wutracź njemóžu; ja nochzu picź a dyrbju picź. Knjes fararjo, wumožcże mje, pomhajcże mi! Goßner hluboko hnuty psched tutym dołžnikom teho cźěła stejesche, potom joho na teho jeniczkeho pomoznika Jesom Khrysta pokasasche.

Móz nascha dobycź njemóže,
My šmy s njej jara šłabi.

Jenož, kohož tón šyn wušwobodźi, tón je prawje šwobodny. Kschesćźijenjo pak šu wušwobodźeni psches teho Knjesa, kiž je nasche šłabosćże na šo wsał a je nasche khorosćże njeßł, kiž je nasch dołh sapłacźił se šwojej šwjatej drohej krwju. Wón je sa naš bjesbóžnych wumrjeł, so bychmy s Bohom sjednani byli, tón bjeshrěschny sa naš hrěschnikow, tón cźisty sa naš njecźistych, tón wschehomózny sa naš šłabych. Nětk mamy wodacże hrěchow. Duž khwatajmy k njemu. A hdyž tež wusnacź dyrbimy: ja wěrju, so ja šam se šwojeho rosoma abo mozy njemóžu do Jesom Khrysta mojeho Knjesa, wěricź ani k njemu pschińcź, dha wschak šwjaty duch, duch teje mozy, nad nami dźěła a skutkuje a nam pomha, so bychmy pschezo wěscźische krocżele cźinicź móhli na pucźu wušwjecźenja. A hdyž wot bjesbóžnych pišane steji: woni nimaja žanebo měra — nětk wulki měr je bjes kónza sa tych, kotsiž wěrja a šwoju nadźiju staja na teho Knjesa Knjesa, kiž tež wot šmjercże wumóže. Pschetož dokelž šmy prawi cźinjeni psches wěru, dha mamy pokoj s Bohom psches naschego Knjesu Jesom Khrysta, kiž, jako my hischcże šłabi běchmy, je sa naš bjesbóžnych wumrjeł. Hamjeń!

Räda-Budyski.

Khěžor Wylem I.

K 100létnemu wopomnjeńskemu dnjej jeho naroda.

II.

Khěžor Wylem I. pobožny kschesćźijan w žiwjenju a wumrjecźu.

Wobras žiwjenja naschego khěžora Wylema by njedospołny był, hdy bychmy na to njespomnili, schto běsche ta snutskowna móz jeho žiwjenja. Wscha jeho šylnosć leżesche w jeho pobožnosćźi. To běchu te korjenje jeho mozy pschi jeho ważnym a žohnowazym skutkowanju sa nasch lud.

Wot pobožneju starscheju w bohabojasnosćźi wotcźehnjeny, šam psches srudobu we wutrobje wobtwjerdźeny, wón w niczim druhim, khiba we wutrobnym towaŕstwje s Bohom šwoje najwyschsche spokojenje a šwoje wěczne sboże njepytasche. Se šwojim bratrom psches jene mějesche wón sa heßło šwojeho žiwjenja: „Ja a mój dom, mój chzemoj temu Knjesej šłužicź.“ Wo jeho bohabojasnosćźi šwědczi tež jašnje a krašnje to sjawne šlubjenje, kotrež je 18 lět stary pschi šwojej konfirmazyji wotpołožił: „Na Boha chzu s njekhabłazym dowěrjenjom twaricź, jemu wschitko poruczicź a w šamej wěrje do jeho wodźenja šebi stroschtnu myšl sdźerżecź pytacź. Na mojeho Boha chzu šebi wschudźom myšlicź, na njeho šo we wschitkich należnosćźach wobroczicź, a to dyrbi moja šłódka pschišłuschnosć bycź w modlitwje moju duschu s nim sjednoczicź. Ja wěm, so ja bjes njeho niczo njejšym a niczo njesamóžu. Moje mozy šłuscheja wótznemu krajej. Ja chzu teho dla bjes pschestacźa w mojim powołanju skutkowacź, mój cźaš najlěpje nałożecź a tak wjele dobreho cźinicź, kaž samožu. Ja chzu sprawnu a wutrobnu dobroczinosć pschecźiwo wschitkim cźłowjekam tež pschecźiwo najnišschim — pschetož woni šu wschitzy moji bratsja — sdźerżecź a wobkhowacź.“ —

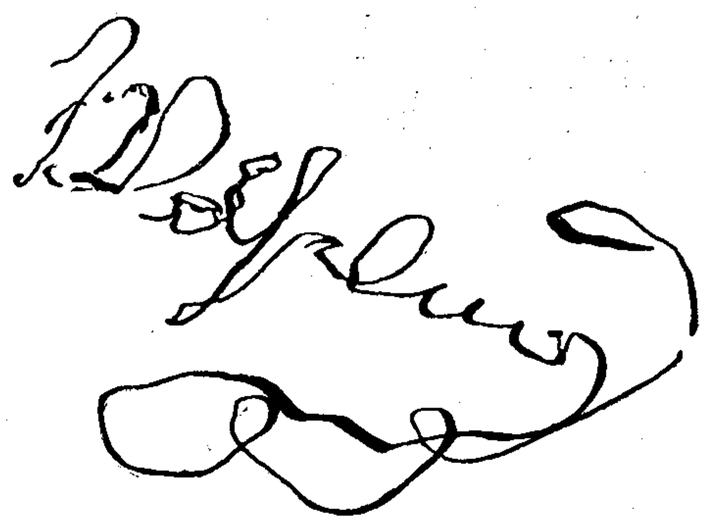
Njesbožownym, kiž moju pomoz pytaja, abo wo kotrychž hewak shonju, wošebje wudowam, šyrotam, sestarjenym nužam, kiž šu statej šwèru šłužili a tych šwojich w khudobje sawostajili, chzu ja pomoznik bycź. Mojeho nana, naschego krala, ja s poczesćźowazej luboscźu lubuju. Na jeho pschikasnje šwědomliwje poššłucham. Sakonjam a porjadam stata šo we wschitkich kruchach podcźišnu. Poczinki kraloweje, mojeje njebocźiczkeje macźerje, dyrbja mi njesapomnite wostacź. Mojemu bratrej a šotram pschilubju bratrowsku luboscź a wschitkim stawam šwójbje, do kotrejež pschišłuscham, šwěrne poddacże. Pschišłuschnosćże šłužby chzu s dypkom dopjelnicź a mojich poddanow wschak khutnje na jich pschišłusch-

noſcże dopomnicź, ale jim też ſ pſchecźelnej dobrocźiwoſcźu napſchecźiwo ſtupicź." Tele ßłowa ßu jemu ßwjate prawidło ſa jeho žiwjenje woſtałe.

Bibliju a ſpěwarſke mějeſche na ßwojich pucźowanjach ſtajnje pſchi ßebi a je huſto ſ tutych knihow troſcht a móc cźerpał. Do biblije w Gaſteinſkej kapałcy wón to ßłowo napiſa: „Pola Boha je moje ſboże, moja cźeſcź; ta ſkała mojeje ßylnoſcże, moja nadźija ſteji k Bohu" (Pſ. 62, 8).

Khěžor Wylem njeby niczo waźneho ſapoczał, hdy ßo njeby prjedy w modlitwje ſe ßwojim Bohom porěcźał był. Do a po wulkich podawkach by k rowej ßwojeju ſtarſcheju ſchoł. Te wulke ſkutki, kotreź wón dokonja, wón ßam ßebi njepſchizpi, ale ſtajnje Bohu. „Kajke pſcheměnjenje pſches Boże wodźenje!" tak ſteji w jeho telegramje po dobytej bitwje pola Sedana domoj póßłanym a jako ßo wón ſe ßwojim wójſkom ſ wójny domoj wrócźi, dyrbjeſche zyły lud ſ nim najprjedy Bohu temu Knjeſej cźeſcź dacź. Jako ßebi wón teßak do wójny pſchecźiwo Franzowſam wopaßowaſche, praji wón to krótke ßłowo: „Boža wola ßo ſtanje." A w měrje běſche jeho najwyſchſcha ſtaroſcź, ſo by ludej wěra ſdźerźana była. Hdyž wón też hinak wěrjazym pſchecźelnje napſchecźiwo ſtupi, běſche wón tola jako evangelſki kſcheſcźijan ßwěrny ſakitał naſcheje evangelſkeje zyrkwje. Jako junkrócź bamž ßebi ſwěri khěžorej pißacź: „Kóždy, kiž je ßwjatu kſchcźenizu doſtał, na něſajke waſchnje bamžej ßłuſcha", tón jemu wotmolwi: „Evangelſka wěra, k kotrejž ja a wjetſchina mojich poddanow ßo wuſnajemy, nam njedowoli druheho ßrědnika bjes Bohom hacž naſcheho Knjeſa Jeſom Khryſta pſchiwſacź. To pak mje njewotdźerži, ſ tymi, kiž naſcheje wěrje njejßu, w měrje žiwy bycź."

Jeho pobožnoſcź ßo w jeho zyłym ſmyßlenju jaßnje wopokaſa. Jeho pſchecźelne waſchnje, jeho ponižnoſcź a jeho ßwěrnoſcź w dopjelnjenju teho wulkeho a cźežkeho powołanja běchu rjana pycha jeho žiwjenja. Wón běſche ßwěrny dźěłacźeŕ, prěni ßłužobnik ßwojeho ſtata. Poſdźe hacž do nozy by ßo lampa w jeho iſtwi hdźež wón dźěłaſche, ßwěcźiła. S najwjetſchej ßwědomitoſcźu a pilnoſcźu ßo wón ſtaraſche ſa ßwój lud. Haj hiſchcże na ßwojim ßmjertnym ložu wón to ßłowo wupraji: „Ja nimam khwile ſprózny bycź". Haj my wěmy, ſo je hiſchcże na ßwojim ßmjertnym ložu ſ tſchepotazej ruku ßwoje podpißmo ſpody waźneho wukaſa napißał.

Poßlednje podpißmo njebocźiczkeho khěžora Wylema.

Tuto jeho podpißmo lubym cźitarjam we wobraſu tudy podamy. Kaž je žiwy był, tak je też wumrjeł. To běſche 8. měrza 1888. Jeho kónz ßo bliżeſche. Jako dwórſki prědaŕ Kögel jemu tón ſpruch praji: Njeboj ßo, pſchetož ja ßym cźe wumóhł; ja ßym cźe ſ twojim mjenom wołał; ty ßy mój", praji mrějazy: „To je rjenje!" Jako duchowny dale rěcźeſche: „Ja wěm, ſo mój wumožnik žiwy je. Khryſtuß je to horjeſtawanje a to žiwjenje", khěžor wobkrucźi: „To je prawje!" Pſchi tym ſchpruchu: „Knjeże, nětk puſchcźiſch twojeho wotrocźka po twojim ßłowje ſměrom, pſchetož mojej wocźi ſtej twojeho ſbóžnika widźałej", ßo jeho dźowka jeho wopraſcha, hacž je to roſymił; wón to wobkrucźi a te poßlednje ßłowa woſpjetowaſche: „Mojej wocźi ſtej twojeho ſbóžnika widźiłej." Sa maku khwilu khěžor ßam wot ßo praji: wón je mi ſe ßwojim mjenom pomhał." Po khwilzy wotucźiwſchi praji wón: „Ja ßym ßón měł. To běſche poßlednja ßwjatocźnoſcź w domje." Wěſo dźěſche to na jeho ßwjatocźne khowanje, kotreź jemu pſched jeho duch ſtupi. 9. měrza duſcha lubowaneho khěžora pſchewodźena wot duchowneho žohnowanja cźehniſche k ſahonam wěcźneho měra po dołhim ſpróznym žiwjenju. Kak běſche lud jeho lubował, ßo pokaſa, jako ſrudna powjeſcź won klinczeſche do naſcheho wótzneho kraja. Naſch zyły lud ſtejeſche w hłubokej ſrudobje žarija pſchi rowje ßwojeho horzolubowaneho khěžora ſ tym wuſnacźom: „Měj ty dźak ſa to, ſchtož ßy ſa naß, ſa naſch zyły wótzny kraj ſkutkował a dokonjał. Twoje mjeno nam njeſapomnite woſtanje." So ßmy temu ßlubjenju ßwěrni, to chzemy nětko pokaſacź, hdyž ßo na 100 lětnym narodnym dnju jeho naroda ſjenocźimy k ſhromadnemu wopominanju jeho žiwjenja. Ale my móžemy jemu, kotrehož je nam Bóh póßłał, dźak wopokaſacź, kotryž ßo njeminje ſ tutym ßwjedźenjom, ale dale traje do wſcheho pſchichoda. Doſcź njeje ſo jeho wobraſ w naſchich iſtwach wißy, ně, dźeržmy jeho w naſchej wutrobje, ſo jeho pſchikład nam jaßnje ßo ßwěcźi w naſchim žiwjenju. Na jeho wótcźinſkej luboſcźi ſahorímy pſchezo ſaßo ßwoju luboſcź k wótznemu kraju, tu wótcźinſku luboſcź, kotruž w cźežkich cźaßach tak nuſnje trjebamy. Na jeho ßwěrnoſcźi w dopjelnjenju žiwjeńſkeho nadawka poßylnimy ßo a nawukńmy podtłócźicź wſchu njeſpokojnoſcź w ßebi, hdyž też cźežke cźaßy pſchińdu. Pſchede wſchěm pak dyrbimy wot naſcheho khěžora Wylema I. to najlěpſche nawuknycź, tu móc kſcheſcźijanſkeje wěry, to ßylne dowěrjenje k Bohu; pſchetož we wěrje leżeſche najhłubſche potajnſtwo jeho wulkoſcże. Dowěrjenje k Bohu a kſcheſcźijanſke ſmyßlenje dawatej ludej njepſchewinjomnu móc, ßwjatu luboſcź bjes ßobu a wěſtoſcź žohnowaneho pſchichoda.

Pſchekupz a ryczeŕ.

(Pokracźowanje.)

Wjelk dojěcha k woſej a rjekny ſ wußměchowazymi ßłowam k pſchekupſkemu knjeſej: „To drje ßo wam też wudźako njeje, cźeſtny a wſchón nadobny knjes radny knjeże, ſo dźenßa wjecźor w khłódach Symſkeho kamjenja powjecźerjecźe? Sſo wě, ſ mjehkimi póßłanczkami wam łóżko póßłał njejßym a ßomocźanych ſtólcźkow tam też njenadeńdźecźe; tola bjes diwěła ßo wam tam ſpodoba! Hejda! knjes radny knjeſo? Tam móżecże ßebi ſa pſchichodne tydźenje ſaßo radne pißmo ſa dźiwjeho Wjelka wumyßlicź! Wocźakataj jenož, wój dha mi ſhonitaj, ſchtož ßo w Biſkopizach ſa kožane khołowy płacźi!"

Pſchekupſki knjes jemu ani ßłowcźka njewotmolwi; wſchako derje wjedźeſche, ſo jeho tu nichtón njewobžaruje. Nimale dwě hodźinje trjebachu, doniž pó cźmje hacž k pucźej njepſchińdźechu, kotryž ßo wot dróhi dźěleſche a k rubježnemu hnězdu wjedźeſche.

Hdyž běchu hacž k domcźkam doſli, ſapalichu wotrocźzy ßmólnizy a bórſy wobßwětleſche něhdźe tſizecźi ßmólnizow tónle žiwy wobraſ. Rubjene woſy woſtachu tu ſ woprědka ſtejo; pſchi kóždym mějeſche jedyn wotrocźk w nozy ſtražicź. Jatych dowjedźechu na horu. Tam tyknychu jich ſputanych do kamjeńtneje kólnje. Tola pſchekupza a Handrija tyknychu do wěże po Wjelkowej pſchikaſni. Potom porucźi někotrym wotrocźkam: „donjeſcże tſi picźołki cźeŕwjeneho na dwór; ſchtož ßmy dźenßa popadnyli, to je teho hódne!" A ßo k Hazej wobrocźiwſchi měnjeſche: „Pój, Hazo, też mój chzemoj ßo dźenßa wokſchewicź!" To běſche błudna, hroſna nóc! — —

Na druhi dźeń mějachu dźěła doſcź, ſo bychu wſcho ſ woſow wſali a potom roſdźělili. Nadeńdźechu we woſach wjazy, hacž běchu ßebi wocźakali. Dwaj kožanej měſchkaj ſe ßlěbornikami doſtachu wotrocźzy. Dale doſta kóždy dobry płat a kožu ſa nowe wobleczenje a měſchk korjeſchkow ſ cźopłych krajow, kotreź běchu tehdy hiſchcże jara žadne a teho dla też drohe. Wſcho druhe pak, wulke poklady płatu, wonjazych wězow, ßudźik ſłotych pjenjes, ſkhowaſchtaj Wjelk a Haz ßamoj ſa ßo jako hłowny dźěł rubjenſtwa.

Jecźi wocźakowachu mjes tym ſe ſtyſkom, ſchto ſ nimi budźe. Wodu a ßuchi khlěb doſtawachu; to pak běſche wſchitko.

Jedyn dźeń po druhim ßo miny. — —

„Pſchekupzy njech ßo jenož ßami napraſchuja, je-li chzedźa wjedźicź, ſ cźim móża ßo wukupicź", tak wotmolwi ſtajnje Wjelk, hdy by jeho mandźelſka proßyła, ſo by póßła do Draždźan póßłał, ſo bychu ßo jecźi wukupili a ſo bychu ßo ſe ßurowych khłódow wumóhli.

W Draždźanach ſhonichu wo nadpadże hakle ßedmy dźeń. Jeſdny póßlnik, ſe Žitawy pſchiſchedſchi powjedaſche, ſo wón tworowy cźah ani ſetkał njeje a ſo też žadyn do Žitawy pſchiſchoł njeje. Nětko ſapoczachu ſa nimi ßlědźicź a ſhonichu ſkónczńje, ſo ßu Draždźanſzy ſtraſchnemu Wjelkej do paſorow ßo ſaběżeli.

Srudoba w Arnoldez domje a ßobu žarowanje wſchěch měſchcźanow běſche wulke, tola móznicho roſſłobjeni běchu wſchitzy na njehańbicźiweho rubježnika.

Radny pósłnik powoła hischcze tón sam dzeń wschitkich radnych knjesow na posedzenje.

Pjatk pschipoldnju na pol dwanaczich podachu so pschecproschceni do posedzenja do radnizy. Knjes Lawrjenz Bußmann, měschczanosta, Marczin Knjasch, Hanßo Cžugczik, Miklawsch Munczmejstr, Rejnfried Jogkerym, Pawol Grindler, hlej, wschitzy radni knjeza běchu so seschli we wulkej radnej jstwi, jenoz Arnoldowy stoł wosta prózdny. S dypkom dwanateje hodziny saswoni radziny swónczk a pschipowjedasche s tym, so je so posedzenje sapoczało.

Pódla měschczanosty sedzesche na prawizy měschczanski pisar, czesczomny knjes Pětr Domasch. Wón mějesche psched sobu na blidze lezo pergamentne kopjena, pódla stejesche bólczk s pisanskej mjehu a we nim tczesche pisanske pjero.

Bußmannez knjes sarecza: Najlubschi radni knjeza! Wy wschitzy wěsczе, czeho dla sczе pschecproschceni, radzicz, sudzicz, prawicz. Nasch luby, swěrny radny knjes Arnold je so wot wuja se Symskeho kamjenja nadpadnył a sajał so se wschitkimi, kotsiz běchu s nim. Telko njeprawdosczow a surowosczow je so nam wot Wjelka hizo cziniło, telko krócz je hizo nasche město a naschich měschczanow wurubił, so ja myßlu, so je so jeho měra pschepjelniła. Sa błasna je naß měł, naß, wyßoku radu města Draždzanow: my dyrbimy jeho sahubicz; na wójnu chcemy so hotowacz a jeho twjerdy hród roslamacz!"

„Wascha rada je mudra a dobra, lubschi knjeze měschczanosta", dzesche radny knjes Knjasch; „tola pomyßleze sebi, hischcze su naschi měschczenjo w jeho khłódach. Jim by so hrosnje seschło, bychmyli jich chzyli s mozu wußwobodzicz."

Dołho woni sebi sradzichu; někotsi běchu měschczanostowego nahlada, drusy radzichu hinak. Skónczinje sradzichu sebi tak, so chzedza radneho pósłnika k Wjelkej pósłacz, so by so teho wopraschał, s czim móhli radneho knjesa a jeho towarschow wukupicz. Hdyz su wschitzy wukupjeni, potom chzychu s dobom se Zitawczanami rubjezne hnězdo nadběhowacz, dobycz a sahubicz a roslamacz.

Prjedy hacz so posedzenje skónczi, roswali měschczanski pisar swoje pergamenty a czitasche takle:

„Hdyz je so liczisko po Bozim narodzenju naschego Knjesa a Sbóznika Jesom Khrysta tysaz schtyri sta a scheste leto, pjatk wosom a dwazeteho julija, je so stało, so je sebi wysoka Draždzanska měschczanska rada sradziła a takle sudziła:

S prěnja: Towarschejo s rycerskim pschewodzerjom, kaz tez radny a pschekupski knjes Arnold, kotrychz je wuj se Symskeho kamjenja sajał, maja so s měschczanskeje móschnje wukupicz.

S druha: Hdyz su wukhowani, ma so wójsko psched jeho twjerdy hród podacz, so by jón nadběhowało a sahubiło.

S tsecza: Zitawska rada ma so prosycz, so by nješchto pjenjes sa tóle czah składowała a so by sto muzi, pol sta jesdnych a pol sta pěschkow na pomoz pósłała.

Se schtwórta: My póscelemy połdra sta pěschkow a pol sta jesdnych.

S pjata: Draždzansku „kóczku" wosmjemy sobu, a sa nju czorny próch a kule, so móhli twjerdy hród roslamacz.*

Se scheста: Wschо so wot radnych knjesow potajne dzerzi psched měschczanami, doniz njejsu jecži wukupjeni, so njeby Wjelk wo tym shonił a sebi někotrych jatych k wunusowanju skhował.

Se sedma: Wujej na Symskim kamjenju dyrbi měschczanski wotroczk Humla, kotrehoz je rada hizo junu tam pósłała, naschu powjesc pschipowjedzicz.

Tak je so stało, a pisało a syglowało.

Draždzanska rada.

Pschipósnawaze bórbotanje saklincza wó jstwje, hdyz běsche Domasch skóncził; potom rosendzechu so měschczanszy wótzojo.

---

* Sa tón czaß sapocza so s prěnich „tsělbnych rokow" tsělecz. Najwjetsche, s kotrychz sebi jenoz wulke města jenu abo dwě kupichu, dostachu woßebite mjena: „lěnje stworjenje", „sły had", „Draždzanska kóczka" a druhe.

(Pokraczowanje.)

Wschelake s bliska a s daloka.

Wěsczе je so wschitkim lubym czitarjam jim w posłednim czißle podaty wulki rjany wobras naschego njesapomniteho khězora Wylema I. lubił Wón by so teho dla tez woßebje k temu hodził, so móhł nasche serbske domy pyschicz. **Duz chzemy my radlubje na dobru papjeru tutón wobras s posłednim podpißmom njeboczicżkeho khězora samego sa naschich Serbow, kiz sebi jón pola kujesa Ssmolerja skasaja, sa tunju płaczisnu czischczecz dacz.** Duz chzyli to lubi Serbja w blizschim czaßu tam wosjewicz.

Wutoru a srjedu po jutrach budze so w Budyschinje 50 letny jubilej naschеje lubeje Maczizy Serbskeje swjeczicz. Hdyz schtó jubilej swjeczi, so jemu wot jeho pschecželow a snatych jubilejski dar poswjeczi. A hdyz je letsa nascha „Maczіza" ta jubilarka, to hinak bycz njemóze. To je pschisłuschnosez naschego serbskeho luda, so tajki jubilejski dar k temu swjedzenjej swojej Maczizy da. Jón chzemy s wjeselej a dzaknej wutrobu woprowacz jako sakładny dar k twarej naschego Maczicznego doma, kotryz ma so s Bozej pomozu nětko sapoczecz. Duz lubi Serbja njekomdzcze so a wotedajcze swój jubilejski dar.

Pruhowanje sa tych, kiz běchu so na Budyski krajnostawski seminar samolwili, je so w sandzenym tydzenju mělo. Se sapisa narodnych městow pschijatych so sda, kaz by bjes nimi zadyn Serb njebył. To by jara wobzarowacz było, pschetoz schto budze s naschimi wbohimi serbskimi dzěczimi, hdyz léto a bóle na serbskich wuczerjach pobrachuje? Jow dyrbjało so tola na to dzěłacz, so dyrbi kózde léto wěsta liczba Serbow do Budyskeho seminara stupicz.

Hdyz so rataŕske dzěło w naléczu pola naß w Sakskej sapocznje, pólszy dzěłaczerjo k nam s hromadami na rycerkubła pschikhadzeja, dokelz maja jow dobru sałużbu a sebi telko sałuża, so móza potom w symje domach zywi bycz. Tutón pschikhad pólskich dzěłaczerjow je léto a bóle pschibjerał. S Ólsa w Schlesynskej so pische, so je so wot tajkich ludzi, kiz prjecz jědzichu, na jenym dnju na dwórnischczu 24,000 hriwnow sa billety sapłaczіło. Wosobje nadpaduje, so je jich wjele pódla, kiz su lědy 18 lět stari. Czeho dla pak naschi ludzo sebi to sałużicz njechadza? S wjetscheho dzěła drje na tym leži, so so mnosy rataŕskeho dzěła sdaluja. To pak je jara wobzarowacz.

Tón dzeń wěsczе pschińdze.

Njech wěra tez so rudzi,
Dzeń swětły bliże dze,
Se czěmnosczе so sbudzi,
Dzeń, kiz dom wjedze mje.

Njech tez ta luboscz płacze,
Dzeń pschińdze s wyßoka,
Po czěmnej nozy skhadza
Mi rańscha hwězdziczka.

Chze nadzija so strózicz,
Njech wyska smjercz a row,
Se spanja budza sbudzicz
Naß rańsche sera jow.

Ernst Helaß.

Dalische dary sa wbohe armenіske zyroty:

S Hrodzischczanskeje wosady:

N. N. s Wujezka	6 hr.	—	np.
N. N. s Kortniz	1 „	50	„
N. N. se Skanez	5 „	—	„

S Michalskeje wosady:

Njemjenowany	2 „	—	„

Wschо hromadze: 14 hr. 50 np.

W mjenje wbohich zyrotow so wutrobny dzak praji

J. Gólcz, farar.

Samolwity redaktor: farar Gólcz w Budyschinku. Czischcz a naklad Ssmolerjez knihiczischczérnje w Budyschinje.

Bohaj Bóh!

Čišło 14.
4. hapr.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczišchczerni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Judika.

Jak. 5, 19. 20.

„Schtóž hrěschnika je wobrocził wot jeho błudneho pucza, tón je duschi wot smjercze spomóhł.“

„Ssudź mje, Božo, a wjedź mi moje prawo pschecziwo temu njeswjatemu ludu a wumož mje wot tych jebatych a słych ludźi!“ — tak klincži po 1. st. 43. psalma se starych czasow starozyrkwinska sekzyja na kschižmu njedźelu „Judika“ to rěka serbsky: „Ssudź mje!“ Ssrjedza tajkich słych ludźi stejesche juno tón Knjes, so by swoju wěz, kotraž bě swjata a Boža, wjedł pschecziwo swojemu njeswjatemu ludu. Ssudź ty mje, swjaty wótcze, — tak wołasche napossledk njewinowata krej mrějazeho sbóžnika k njebjesam bjes dwěmaj słóstnikomaj, a spominajo s horzym želenjom a dźakom na teho czerpjazeho Khrystusa spěwamy nětko w póstnym czasu:

Najlubschi Jesu! schto je twoja wina,
So tebi tajku słóscz a boloscz czinja?

Tón, kiž bě bjes winy a s wosswobodzenjom wot hrěschnych mozow a błudnych pucžow jako człowěski syn a Boze pschekrasnjene snamjo wodacza hrěchow, žiwjenje a sbóžnoscz naschim duscham pschinjesy, bu s njepschecželskim želesnym czołom jako Boži hanjeŕ wotsbudzeny, so by so nam spuschczíła psched wěcznym sudnikom ta surowa wěstoscz: Ssudź nasz po naschich sasłužbach! Potajnstwo Bożeje hnady a smilnoscze je nam sawdawk potajnstwa sudzazeho ale wujednarskeho Khrystusowego wopora. Ssmjercz je hrěchow msda; ale dar Boži je to wěcžne žiwjenje w Khrystusu Jesusu, naschim Knjesu. —

Ssudź mje — wobhoń mje, Božo, a pósnaj moju wutrobu, spytaj mje a pósnaj moje myssle! S tutym khutnym a modleŕskim žadanjom stupi dzensa syła serbskich pacžerskich dźěczi k sjawnemu pruhowanju na wołtarnischczo, so by dobre swědczenje dała psched wjele swědkami wo tej wěrje a nadźiji, kotraž je w njej.

Derje tebi, nano, macze, hdyž staj swoje dźěczo wocžahnyłoj w napominanju t temu Knjesej. Derje wschitkim starschim, kiž jako naměstnizy Boži swoje dźěczi niz jenoz s drastu a se wschědnym khlěbom wobstaraja, ale so s bojoszu sa to staraja, so bychu k wěrje a k sbóžnoszi pschischłe. A wossebje derje tym starschim, kiž njeradźeneho a shubjeneho syna abo shubjenu dźowku wobrocza wot jeju błudneho pucz a na prawy, na wěcžny pucz dowjedza!

Haj, sbóžny je kóždy, kiž składnoscze pyta, jenej duschi bycz s pucžpokasowarjom k sbóžnoszi a ju wumóz se syczow sawjedźazych, jebatych a słych ludźi. To je króna wscheje luboscze, jenej duschi te rany, kotrež je jej sabłudzenje sbiło, wobalecz, ju wutorhnycz se suda sazpiteje Bożeje hnady a ju wuhotowacz s nadźijemi noweho žiwjenja a s mozami Bożeho swjateho ducha.

Lubi bratsja, je-li so so schtó by bjes wami sabłudźił wot prawdy a něchtó by jeho wobrocźił: tak sawjedze Knjesowy japoschtoł swoje powuczenje. Wěsch-li, schto je stajnje spočatk wscheho skaženja a duchowneje smjercze? Sabłudzenje wot prawdy, wot wěrnoscze. A s teho wu-

khadźa wěrnoſcźe wotpad wot Boha, wot wěry a wot bohabojoſcźe. Tajkich ſabłudźenych cźłowjekow nadeńdźeſch doſcź a nadoſcź w twojej bliſkoſcźi, ßnadź w twojej wßy, haj ßnadź jeneho w twojim domje, w twojej ßwójbje. Dokelź ma w nětcźiſchim cźaßu Boże ßłowo tak mało poßłucharjow, teho dla je błud tak ßylny a ſabłudźenje tak powſchitkowne. Njepraj napſchecźiwo: Wſchak ludźo ke mſchi khodźa a w ßwjatym pißmje cźitaja. Haj, to ßo dźakowano Bohu hiſchcźe ſtawa, woßebje teź w póſtnym cźaßu. A tola njeje njewěrno: Ludźo njepoßłuchaju na Boże ßłowo a njeißu poßłuſchni jeho napominarſkemu hłoßej. S wuſchomaj drje ßłowa ßłyſcha, pſches wutrobu pak jim Boži ani wótzowki ani hrožazy hłóß njeńdźe. Hewak njebychu druhim ſawjedźazym hłoßam radſcho wěrili a woſtajiwſchi prawu ſchcźeźku ßo tak huſto ſabłudźili na njeprawdoſcźi a bjesbóžnoſcźi. Schtóž ßo Božej wěrnoſcźi wotrjeknje, tón khodźi po cźmje a ßo wot jeneho pada k druhemu pſchepaduje, hacź ſkónczńje do jamy njepadnje. Ale teź wothladajo wot hłubokich padow dyrbimy po ßwědcźenju Božeho ßłowa a po ſhonjenju wſchitkich cźaßow a narodow wobkrucźicź: niz jenoź tón do ßmjerdźazeje a jebateje jamy cźělnych a ſemſkich žadoſcźow ſapanjeny hřěſchnik, ale teź tón, kiž po ßwojim měnjenju na wyßokim ſtejniſchcźu wulkeje duchownеje wobdarjenoſcźe ſtejo ßo ßwojeho nadobneho cźłowſkeho ducha khwali, ßo ſabłudźi, nima-li ßwjateho ducha, ducha wěrnoſcźe, kiž do wſcheje wěrnoſcźe pucź pokaſuje. Wo poßlednim jara huſto płacźi: wyßoki duch, ale maſana duſcha.

Schtóž chze duſcham druhich pomhacź, dyrbi najprjódzy wjedźecź, kak droha je jeniczka duſcha a kak wot jejneho ſhoža zyłe cźaßne a wěczne ſhožo cźłowjeka wotwißuje. A kak dźenßniſcha njedźela kſchižna njedźela rěka, tak je kóžda kſcheſcźijanſka duſcha wuſnamjenjena ſe ſnamjenjom Khryſtußoweho kſchiža. Ważnoſcź jeniczkeje duſche pak tón ſnaje, kiž je ßam ſtyſknoſcź ſaczuł ßwojeje njeßmjertneje duſche dla a w tajkim ſtyſknym ſaczuwanju ſpóſnacź a ſroſymicź nawuknył: Schto pomha cźłowjekej hdy by wón runje zyły ßwět dobył a pak na ßwojej duſchi ſchkodowoł? A ſchtóž je na ßebi a na hřěſchnych ſabłudźenjach ßwojich pſchikhilenjow, myßlow a pucźow hłubokoſcź ßwojeho zyłeho ſkaženja, do kotrehož běſche ßo ſaběžał, ſpóſnał, tón to ſmutkowne podomne ſtyſkne naſhonjenje druhich cźeſcźi a ſroſymi; ſchtóž na ßebi je ßam ſhonił: Bóh je mje płodźił duchownje pſches ßłowo a duchawěrnoſcźe, ſe ſabłudźenja mi wupomhał, haj mje ſ nowa ſtworił a k nowemu nětko woprawdźe ſhožownemu žiwjenju dowjedł, tón je teź hotowy a khmany, druhim k podomnemu a runemu wukhowanju a ſhožu pucźe pokaſacź. A woprawdźe, žadyn wjetſchi ſkutk bratrowſkeje kſcheſcźijanſkeje luboſcźe njehodźi ßo wuwjeſcź hacź tón: jenej duſchi wot ßmjercźe pomhacź, ju wucźahnycź a wumóz ſ traſchneho jaſtwa ſatamanſtwa a do njeje teho ßwjateho ſtworicźela ſnamjo a podomnoſcź ſaßo hłubſcho ſaczišchcźecź. Pſched morom a khoroſcźemi my jedyn teho druheho po najlěpſchim ßwědomnju wobarnujemy, ale na to my tak mało kedźbujemy, ſo zyłe wójſko jědojtych a kußazych, cźertowſkich a helſkich hadow najlěpſche mozy naſcheho luda ſežerje. —

Hdyž ßwjate pißmo praji: Prawych wopomnjenje woſtanje w žohnowanju a praweho rt je žiwa ſtudźeń: o, kajke žohnowanje wotpočžuje na wopomnjenju teho, kiž je duſchi wot ßmjercźe ſpomóhł!

O Božo, kajke wjeßele,
Schtóž duſchi pomha wot ßmercźe!

Někotry ßyn je pſchi rowje ßwojeho nana dźakne ßylſy płakał ßo dźakujo ſa wſchu nanowu ßwěrnoſcź, ale niz ßamo to; ſe ßwojimi ßylſami wotpołoži wón wjele ważniſche wuſnacźe, kotrež wjeßełoſcź ſbudźi pſched Božimi jandźelemi: Měj wěcźny dźak! ty ßy mje ſdźeržał ſ twojej ßwěrnej ruku ſa moju prawu ruku, ſo njejßym hłubſcho do ßyncźow a putow hřěcha a hańby ſapanył, po tym ſo ßo běch ſapocźał błudźicź wot prawdy a wěrnoſcźe a ródneho žiwjenja. Ty ßy mi moju wěru, moje ſhože, mojeje duſche ſbóžnoſcź wobarnował. — A něktora dźowka je ßo ßwojej pobóžnej macźeri do rowa dźakowała: Ty ßy mi, luba macźe, wocźi w prawym cźaßu wotewriła a mje, kotraž běch w ßyncźach ſpytowarjow a ſawjednikow ßo ſaſchmjatała, wot cźělneho a duchowneho hubjeńſtwa wumóhła ſ twojimi próſtwami a ſ twojim ſdychowanjom. Ty ßy mje ſaßo pſchiwjedła wot ßłódźiſnow tych, kiž běchu ſwonkach we wowcźej draſcźe; ale ſnutskach torhaze wjelki, k cźerſtwej ſtudni teho žiwjenja a mi ſakhowała cźiſtoſcź a měr mojeje wutroby, wěnz cźeßnoſcźe njewobmaſany a njewotßwjecźeny, kotryž ßo mi junu do njeſwjadneje króny pſchewobrocźi. —

Bratſja, ßotry, kiž wy pſchißłuſchnoſcź ßwjateje bratrowſkeje luboſcźe ſnajecźe, ſ wotkal pſchińdźe wulki dźěl ßylſow waſchich padnjenych a najmjeńſchich bratrow. a ßotrow? Ssu wone wſchitke njeſawinowane? Wěſcźe niz: ſchtož cźłowjek ßyje, to wón žněje. Ale wopraſchejcźe ßo jich, kiž ßu cźeſcź pſched Bohom a cźłowjekami, ſhožownoſcź a pokoj ßwojeho žiwjenja pſches ßwoju winu ſhubili, hdźe tón korjeń jich hubjenſtwa leži! A woni budźa wam ſ jenym hłoßom wotmolwicź: My błudźachmy wſchitzy jako wowzy, kóždy wobrocźi ßo na ßwój pucź. Rospucźow, ſawjednikow widźachmy doſcź pſched nami, ale žanych wjednikow kiž bychu nam pucź pokaſali! Sbóžny teho dla je kóždy, kiž jenej duſchi je ſ pucźpokaſarjom k ſbóžnoſcźi a hřěſchnika wobrocźi wot jeho błudneho pucźa, pſchetož wón je duſchi wot ßmjercźe ſpomóhł. —

Bóh daj, ſo by teź mje tam witał
Tych ſbóžnych jedyn tehodla,
So wotdźeržecź ßym jeho pytał
Wot hřěchow a wot ſkaženja.
O Božo, kajke wjeßele,
Schtóž duſchi pomha wot ßmjercźe!

Ty pak, o Knježe Božo, pokaž nam twój hrožazy ßud, ßudź naß wſchitkich ſ cźaßom a wumóž naß wot wſchitkich jebatych ludźi, wjedź naſche prawo pſchecźiwo temu njeßwjatemu ludu a daj nam ſprawnych pomoznikow k ſbóžnoſcźi po podomnoſcźi a w mozy twojeho lubeho ßyna Jeſom Khryſta, kiž je do ßwěta pſchiſchoł, hřěſchnikow ſbóžnych cźinicź a je ſa naß cźerpił woſtajiwſchi nam wopißmo, ſo bychmy ßlědźili ſa jeho ſtopami! Hamjeń!

J. Rjencź-Ketliczański.

Pſchipad.

Cźim dale my do wyſchſchich lět pſchińdźemy, cźim žiwiſcho nam dopomnjenja na młodoſcź pſched wocźi ſtupja, kotrež ßo w ßrěnich lětach dawno ſabyte ſdachu. Pſchi tajkim wopominanju ßo wſchelake namaka, ſchtož naß k tej myßli wabi: Schto tola cźłowjek w ßwojej młodoſcźi wſchitko naſhoni, bjes teho ſo jo prawje waži! — Hdyž ßo ſkónczńje dwaj towařſchej ſ młodoſcźe ſaßo namakataj, kotrejž ßo wjazy lětdźeßatkow wohladałoj

njejstaj, mózesch husto s jeju rta to praschenje sslyschecź: „Wèsch ty to hischcźe?“

Tak dźěsche sso mi psched někotrymi lětami, jako mojeho stareho pscheczela S. saso wohladach, kotryž bu psches swoje powołanje daloko wote nnje sdaleny. Wón běsche ingeneur. Hdyž běchmoj sso powitałoj, sebi powjedachmoj, kak běsche so žanemu sescho. Něschto wo tym chzu ja tudy podacź.

Mój pscheczel S. powjedasche: Kak dźiwnje so husto nasche wopaczne nahlady wot žiwjenja samoho porjedźuja, sym ja w tym czasu nashonił, w kotrymž mějach prěnje sastojnstwo jako ingeneurski asistenta. W tym czasu sebi myslach, so sym mudrischi hacź drusy ludźo a hłowu tschasnych na dźiwne myzle starych ludźi. Ja dyrbjach we wotležanej hubjenej wsy bydlicź, s kotrejž mějach měsazy dołho wschelake psches mokru semju wobczeżene dźěła wuwjesć. Wote wschitkich wobydlerjow mózach jenicžzy s wuczerjom wobkhadźecź, s kotrymž sym sebi po naju dźělenju hischcźe dołho pscheczelnje dopisował. Ja teho stareho lubeho kantora nihdy njesabudu; tež niz, kak moju młodu wadźazu hłójczku powuczicź spyta, so žadyn pschipad po wschědnym srosymjenju njeje, ale so wschitko, schtož so stanje, hacź k najnjewažnischemu w Božim wodźenju leži. Mój njemózachmoj psches jene pschińcź; duž sapoczachmoj wo něczim druhim powjedacź. — Kaž rjane běchu tež te hodźiny, kotrež pola stareho kantora pobych, žadach sebi tola junkrócź po rospróschazym wjeselu. Składnosćź so mi bórsy poskiczi. Ja do města pscheproschenje k sslubjenju mojeho wuja dostach. Tón list mje wulzy jara swjeselił. Wěso hnydom wotmolwich, so rad pschińdu; to tež derje mózach, dokelž žane wotdźerženje wocźakacź njeběsche: duž sebi na sobotu popołdnju póssła skasach, kotryž dyrbjesche mi mój waczok do 3 hodźin sdaleneje želesniskeje stazije donjesć. Czaß hacź do soboty so mi pomału miny. Skónczinje sobota pschińdźe. Wone běsche najrjeńsche wjedro. Dopołdnja chzych hischcźe dźěło dokonjecź, so bych so popołdnju 3 na pucź podał. Runje chzych hwisdajo s mojese jstwy wuńcź, jako mi hosczeńzař pschiwoła, so staj tu dwaj knjesaj, kotrajž chzetaj so mnu rěczecź. To běschtaj mój pschedstajeny a mały tołsty knjes komißar, kotryž dyrbjesche w tej należnosczi, w kotrejž ja dźěłach, jako wězywustojny semju pschepytacź. Wón běsche wosebny swoblekany; na nohomaj mějesche rjane swěczate schkórniczki, kotrež so sa wschě błóto mało hodźachu. Dokelž pak chzysche knjes komißar dźensa jenož hłowny pschehlad dostacź, mózesche jón po dobrych puczach khodźo dostacź. Nad tym so swjeselich. To nadźijomnje jenož hacź do 11 hodźin trajesche, so mějach khwile w prawym czasu woteńcź. Tola ta wěz bu hinascha; wobhladanje hacź do 1 hodźinje trajesche. Ja bych hischcźe czasa dosczź měł. Komißar pak běsche s khwatkom njetruhany s města wotjěł a chzysche nětko do swojeho wróczo puczowanja truhany bycź. Wo wsy žadyn truhař njeběsche. To jeho mjersasche. Wonkach pschede wsu dyrbjesche wós na knjesow czakacź. Tola pak widźicź njeběsche; duž dyrbjachmy dale stupacź. Skónczinje sady pschi lěsu so wós pokasa. Pohoncź běsche pschipadnje so w puczach mylił. Prjedy hacź k wosej dóńdźechmy, brody truhař sussodneje wsy pschipadnje s lěsa wustupi; to běsche k mojemu njesbožu, kaž sebi tehdom myslach. Mały tołsty so na wulki, pschi puczu na mjehkej semi stejazy měsnik sydny a chzysche so pod hołym njebjom truhacź dacź. Mój wjele khwile wjazy nimamoj“, napominasche mój pschedstajeny; „wostajcźe to tola, hacź do města pschińdźemoj.“ Na to tón tołsty wotmolwi: „Ale schto sebi myslicźe, ja tola njemóžu tajkile do města wróczo jěcź! Ně, ně, pójcźe jenož jow, luby mužo! a wotruhajcźe mje khětsje. Ale njerěsńcźe mje!“ — Truhař po móžnosczi swoju pschissluschnosćź czinjesche, niz pak měsnik; tón so sady do błóta suny a prjedy hacź mózesche schtó pomhacź, wbohi komißar mjehko póssłany we wodźe leżesche. Nětko běsche rjana drasta bruna barbjena a mjeswoczo běsche jenož poł wottruhane. Pschi tym tež wosta. Britej běsche so w wodźe shubiła. „To je mi jara mjersaze!“ skorżesche komißar a truharjej něschto do rukow stłóczi. Wós czěrjesche prjecź. Tež mi běsche tón pschipad jara mjersazy. Ja njemózach wjazy w prawym czasu na želesnizu dóńcź, dyrbjach to wjeselo, na kotrež běch so wjeselił, wostajicź, a nětko zyku njedźelu w hubjenym hněsdźe wostacź. Kantor spytasche mje troschtowacź. Podarmo. Ja so hněwach a tajki mjersazy k hosczenzu czampach. Na puczu mi pschipadnje sły poss do pucza stupi. Ja so hischcźe bóle hněwach a mózach jeho hakle sa někotre mjeńschiny s kamjenjemi seschericź. Lědy 100 krocżel wot hosczeńza sdaleny wulki hrimot sasłyschach. Stary wuheń běsche so dele walił. Njeby=li poss pschipaduje na mnje pschischoł, bychu mje dele padaze zyhele sarasyke. — Wutoru po tym pschińdźe do nascheje wotležaneje wjeski ta powjesć: prěni czah, kiž je póńdźelu rano s města wotjěł, je s kolijow wujěł a wjele puczowarjow je czežko sranjenych. To běsche pschipadnje tón samy czah, s kotrymž bych domoj jěcź dyrbjał, so bych w prawym czasu pschi dźěle był.

(Pokracżowanje.)

Pschekupz a ryczeŕ.

(Pokracżowanje.)

Hižo na popołdnjo wujě Humla s Pirnskimi wrotami a khwatasche k wujej na Symski kamjeń. Ssobotu pschipołdnju tam dojěcha a hnydom dowjedźe jeho strażnik k hrodownemu knjesej, kotryž sasso s Hazom sedźo wo jstwje pijesche.

„Mje póscźele czestna, nadobna a kruta Draždźanska měschczanska rada, so byschcźe wy mi pschipowjedźeli, kajki wukupny pjenies pschejecźe sebi sa jatych Draždźanskich měschczanow“, rěczesche póssełnik k ryczerjej.

„Holaho, tak khětsje su so pschekupske dusche dopomnike?“ wussměschowasche wón. „Nó, waschu měschczansku móschniczku chzu pěknje podejicź! Duž sslysch: Sa radneho knjesa poł tsecźa sta, sa ryczerja Handrija poł sta słotych, sa kóždeho wotroczka poł sta sslěbornikow. Wysche teho póscźele mi rada hischcźe dwazecźi piczołkow najlěpscheho wina. Njeje to wschitko sa dwě njedźeli tu psched mojim hrodom, da wissaja na wjeczor radny knjes, ryczeŕ Handrij a wschitzy wotroczzy delkach na schtomach. Takle, nětkole won s tobu!“

Tak khětsje, hacź běsche jemu jenož móżno, wopuschczi póssełnik s tejle surowej poruczinosczu hród a běsche něhdże wokoło połnozy w Draždźanach. Tam wubkudźi wón hnydym měschczanostu, so by jemu srudnu powjesć sdźělił.

Na druhe ranje mějesche měschczanska rada hischcźe possedźenje, a hižo na druhi dźeń puschczichu so poł sta měschczanskich wojakow s radnym knjesom Knjasczom a s tsjómi wosami, s winowymi piczołkami a se słotymi a sslěbornikami pokładźenymi, na pucź, so bychu s tym jatych wukupili.

Wutoru sacźahnychu wussvobodźeni blědźi a storhani psches měschczanske wrota do Draždźan. Wschudom strowjesche jich wczipny lud, kotryž běsche so naběžał.

III.

Nadběhowanje.

„Wjedź, Wjelko se Symskeho kamjenja, so su měschczenjo městow Draždźan a Žitawy twoji njepschecźeljo. My tebi wupowjedźimy kubło a krej a žiwjenje. Naschich měschczanow sy ty wurubił, nasche kubła skasył, naschemu žiwjenju sy hrosył, nasche pissmo sy mussměchował a sazpił, naschich póssełnikow sy njeczestnje pschijał. Wot nětkole budźemy my s twojimi njepschecźelemi. My wupowjedźimy tebi kubło a krej a žiwjenje. To wjedź!“

Tajke běsche wójnu pschipowjedźaze pissmo, kotraž běsche Draždźanska rada wujej na Symski kamjeń póssłała.

Schěsćź njedźel běsche so mjes tym minyło. Sa tón czaß běchu sebi sradźili, so bronili a so na wójnu pschihotowali. Žitawszy chzychu so pjatnateho septembra s Draždźanskimi psched krutym hrodom setkacź.

Dwanateho septembra nastajichu so Draždźanszy wobronjeni na pucź na wójnu. Tajki czah so w tamnych czasach jara khětsje njehibasche. Měschczanszy sastojnizy mějachu swoju lubu nusu, so haßu tak daloko wot wczipnych pschihladowarjow wuprósdnichu, so mózesche so czah dale hibacź. Prědku jěchachu tsizeczo měschczanszy wotroczzy, brónjeni wot hłowy hacź k nohomaj; po nich pschińdźeschtaj dwaj měschczanskaj herzaj; potom jěchasche sasso jěsdny s měschczanskej khorhojczku. Sa nim pak pschindże Draždźanska kóczka, běsche to njelepa, tołsta želesna rola na njelepischim sylnym wosu. Sa kóczku jědźesche „kolebka“, běsche to naprawa, do kotrejež so pschi tsělenju kóczka połoži a kotruž dyrbjachu schěssnacźe koni czahnycź. Nětko jědźichu schtyri wosy s poł sta kulojtymi kamjenjemi, kotrež do kóczzynej rołki tykachu, tsi wosy s czornym próchom, pjecź druhe s lóhkimi wójnskimi naprawami, se symólnymi wěnzami, postronkami, sekerjemi, kopaczemi s postronkowymi a nadběhowanskimi rěblemi. Potom jědźesche hischcźe

pjecź wosow ſ zyrobu. Sady tutych wosow jěchachu druſy jěſdni a ſa tymi dźěchu pěſchzy ſ hlebiju a ſ prokom. Na kónzu běſche ryčeŕ Handrij, kotryž běſche wot ßwojich ranow ſaßo wuhojeny, a mkodźenz Pjerak. Wobaj roszłohnowaſchtaj ßo hiſchcźe ſ radnymi knjeſami, kotſiž běchu ßo pſchi wrotach jeſtupali; potom khwataſchtaj do prědka a wſchitzy cźahnychu wotßal

Hakle na tſeczi dźeń docźahnychu pſched Symſki kamjeń. Žitawſzy wo něſkotre hodźiny prjedy pſchiſchedſchi, docźakachu na nich a powitachu jich wjeßeli.

Domczźi delka pſchi horje běchu wopuſchczene, wrota ſamknjene, konje, kotrež tu hewak ſtejachu, běchu ßo na potajnym měſcźe něhdźe daloko w lěßu ſkhowake a wobſtarachu a wohladowachu ßo wot dweju wotroczźkow. Wſchě ſakhody do kruteho hroda běchu dwójzy ſaworſchtowane. Też Wjelk njeběſche ßo komdźił: wſcho běſche twjerde a krute.

Pſchichodne dny puſchczachu nadběhowarjo ſchtomy a bijachu potom ſchtomowe cźěła do ſemje. Tak wobdachu ßwoje lěhwo ſ krutym ſahrodźenjom. W nim woſtachu tſi wukhody; ſady ſchtwórteje próſdnjeńzy poſtaji ßo „kóczka.“ Lěhwo běſche wot Wjelkoweho hroda traſch pjecź ſtow krocźelow ſdalene.

Horka na hrodźe běchu wſchitzy dobreje nadźije, ſo woni dobydu. Jenož někotſi wotroczźy wobhladachu ßebi ſ murje dele tamnu hroſnu naprawu ſ hłubokej cźornej khlamu. Woni ßami drje hiſchcźe njeběchu naſkonili, ſchto tajka naprawa dokonja, tola wot herza, po kraju cźahazeho, kotryž běſche tu loni ſymje na hrodźe pſchebywał, běchu ſpodźiwne wězy wo tutej naprawje ſhonili: kak ſ jeje khlamy wulke kamjenje ſ błyſkom a hrimanjom wulětuja, kak wona na dobo dźeßacźoch brónjenych ryčerjow powali a ſaraže, haj, ſo wona ßamo krute murje a tołſte wězy ſpowala, kotrymž hacź dotal njeje nichtón ſchkodźicź móhł. Też Wjelk hladaſche woſpjet tam dele, tola ſtajnje rjekny wón ßmějo: „Hacź k nam horje? O ně, to dyrbjał ßo cźert ſ nimi ſtowaŕſchicź!“

W nozy na ſcheſty dźeń ſwažichu ßebi někotſi pſcheklepani wotroczźy hacź do Wjelkowych hródźow, nakładźechu tam ſ cźicha walcźiſnu a ßmólne wěnzy. Hižo ſa poł hodźiny palachu ßo hródźe, a mózne mróczźele kura walachu ßo horje k Wjelkowemu hrodej, wſcho do tołſteho kura ſawalejo. Cźi horjeka měnjachu, ſo chzedźa měſchcźenjo jim něſchto pſchi tej ſkładnoſcźi wutrěcź, teho dla mjetachu hrjady a kamjenje dele. Pſches to ßo woheń jenož mózniſcho palicź pocźa. Zyłu nóz ßo paleſche a ſkónczńje na ranje ßypny ßo wſcho hromadźe do prócha a popjeła.

Wjelk běſche wſchón njemdry; hacź dotal njeběſche ßo jemu poradźiło, měſchcźanam ani najßnadniſcheje ſchkody cźinicź, dokelž kamjenje, kotrež wot horka ſ ſunkawu mjetachu, hacź do lěhwa njelětachu.

Na dobo wrjeßny wokoło pſchipodnja něſchto mózńje. Błyſk a kur běſche ſ „kóczki“ wuſchoł, a wulka kamjeńtna kula běſche ßo hłuboko do murje prěnich wrotow ſaryła, ſo běſche tam wulka kwěkanza naſtała. Něhdźe ſa hodźinu pſchileczźi druha kula; ta ſleczźi hacź na hornju runinu pſchi wrotach a běſche dźěl murjoweho ſwjerſchka wottorhnyła. Druhe kule ßlědowachu, tola žana njemóżeſche hacź zyle horje doleczźecź. Duž ßo wjelk a jeho wotroczźy hordźachu, a ßo mózńje wupjerajo kiwachu woni dele a wołachu: „Wyſchſche, wyſchſche!“

„Ha“, ßmějeſche ßo Haz, „my ßedźimy pſchewyßoko; delkach njech wſcho ſpala a roſłamaju, ſchto nam to ſchkodźi! S jich pjenjeſami my wſcho ſaßo natwarimy, Wjelko!“

Tola bórſy bu hinak.

Na druhi dźeń widźachu ſ hory, kak ßo cźi prózowachu „kóczku“ wyſche poſběhnycź, tak, ſo móżachu wot horka runu měru „kóczzy“ do khlamy pohladacź.

Runje ßedźachu hrodownizy pſchi wobjedźe, dha „kóczka“ w dole ſ nowa mózńje wußny; tón ras wrjeſkotaſche na ſwonkownej muri, a kulka poraſy dwejoch wotroczźkow, kotrajž na dworje ſtejeſchtaj. Naſtróżani ſtejachu wotroczźy a też Haz a Wjelk, kotrajž běſchtaj pſchiběžałoj, pódla morweju. Hdyž jeju na ſtronu donjeßechu, pſchileczźi hižo druha kula a ſary ßo ſ wulkej dźěru do wěże. Wobhladniwje mějachu ßo nětko wſchitzy do khowankow ſady murje. Jich najwjazy běſche ſa ſadnu murju ſaléſło, tam kryjachu jich też hiſchcźe twarjenja. Tola też tu njeběſche dołho kermuſcha!

(Pokracźowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

Macźiza Sserbſka je nětko ſkónczńje dozpiła, wo cźož běſche pſched lětami podarma proßyła a my ßo wěſcźe wſchitzy nad tym ſwjeßelimy. Měſchcźanſzy ſaſtupjerjo ßu nětko tu próſtwu, kotruž běchu prjedy ſapowjedźeli, naſchej Macźizy jenohłóßnje dopjelnili, mjenujzy ſo ßmě ßo naſch nowy Macźicźny dom pſchi rózku lawſkeje haßy 1½ metra na lawſke hrjebje wutwaricź. To je duſchna wobradźeńka ſa jubilej a nam móżnoſcź poſkicźa hnydom ſ twarom naſcheho domu ſapoczecź. Njeſabudźemy pak też my kóždy tón twar ſpěchowacź, ſ tym ſo ſe ßmilnej ruku ßwój jubilejny dar woprujemy.

Swjedźeńſki wubjerk ſa Macźicźny jubilej ſcźěhowaze woſjewja, ſchtoż tudy ßwojim cźitarjam ſjewimy:

Słoty jubilej Macźizy Sserbſkeje. Kaž je lubym cźitarjam hižo ſnate, minje ßo jutrownu ßrjedu połſta lět, ſo bu Macźiza Sserbſka ſałożena. Tajki ważny dźeń ßo wěſo wot žaneho khmaneho Sserba ſ cźicha pſchepuſchcźicź njeßmě. Pſchetož ſchtó by njewjedźał, ſchto ma ßo zyły ſerbſki lud Macźizy dźakowacź? So pak by ßo słoty jubilej Macźizy hódnje ßwjecźił a to jako ßwjedźeń zyłeho luda, k tomu je poßledńja hłowna ſhromadźiſna woßebity ßwjedźeńſki wubjerk pomjenowała: knjeſa rěcźnika Michała Zyža (pſchedßyda), tachantſkeho prědarja J. Schewcźika (pißmawjedźerja), wucźerja Pjecha (pokładnika), redaktora Marka Ssmolerja, wucźerja Sommera a ſtudentu Wicźaſa. Tónle wubjerk je na ſchtyrjoch dołhich poſedźenjach hižo pilnje wuradźował a ßwjedźeńſki program, kotryž ßo pſchichodnje woſjewi, wudźěłał. Wulkotny konzert ſa tak krótki cźaß wuhotowacź, njeje móżno; ſa to pak wuwjedu naſche ßławnje ſnate ſpěwarſke towaŕſtwa ſhromadny konzert, kotryž budźe ßo wěſo wſchitkim jara ſpodobacź. — Swjeßelaze je, ſo ſ Macźizu ſ dobom 10 jeje ßobuſałożerjow słoty jubilej ßobuſtawſtwa ßwjecźi: 1. Monſignore Jakub Kucźank, 2. faraŕ D. H. Imiſch, 3. juſtizny radźicźel Moſak Kłoßopólſki, 4. kantor em. Kozor, 5. faraŕ em. Räda, 6. faraŕ em. M. Domaſchka, 7. faraŕ Gólcź w Rakezach, 8. faraŕ Bergan w Wulkich Sdźarach, 9. kantor em. J. Bartko a 10. Sserbowka w Praſy. Tucźi cźeſcźeni knježa budźa ßo na jubileju woßebicźe ßławicź. So bychu ßo woni po wobſamknjenju hłowneje ſhromadźiſny wo darjenje ſakładneho kamjenja k macźicźnemu domej proßyli, wot teho je ßwjedźeńſki wubjerk ſ ważnych pſchicźinow wothladał a pſchewoſtaja knjeſam jubilaram, hacź a kak chzedźa tak wuſnamny jubilej k ſpomoženju Macźizy ßwjecźicź a ſłożicź. Hacź budźe móżno, na jubilejnym ßwjedźenju też ſakładny kamjeń k ſerbſkemu domej położicź, to drje ßo bórſy wot twarſkeho wubjerka ſhoni. Jubilejna ßwjatocźnocź pak budźe ßo na kóždy pad wotměwacź a zyły ſerbſki lud ßo dźenża hižo wutrobnje na nju pſcheproſchuje.

Sańdźenu póńdźelu je wokrjeßna ſchulſka iuſpekzyja w Budeſtezach ſe ſaſtupjerjemi ſchule jednała, dokelž je w Budeſtezach a wokolnych wßach wobydleŕſtwo tak roſtło, ſo w nětſchiſchej ſchuli wjazy rum doßahacź njecha. Woßebje wjele katholſkich dźěcźi w Hajnicźanſkej fabrizy dźěłazych ſtarſchich tu khwilu do Budeſtez khodźi. Duž je ßo pſchi tym wuradźenju ſkónczńje wotmyßliło, ſo ma ßo w Hajnizach ſchula ſa katholſke dźěcźi natwaricź. Wobßedźeŕ fabriki, knjes Porak, kotryž je ßam katholſki, je ßlubił, ſo chze blak k twarjenju a hiſchcźe nahladny pſchinoſchk k twarej dacź. My móżemy temule wobſamknjenju połnje pſchihłoßowacź. S tym ßo Budeſtezy nowotwara ſchule ſminu, kotryž by hewak jenož praſchenje cźaßa był.

Daliſche dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Hodźijſkeje woßady:

W. ſe Ssemichowa	5 hr.	— np.
M. ſ Kobliz	1 „	— „
B. ſ Kobliz	1 „	— „
Wſcho hromadźe:	7 hr.	— np.

W mjenje wbohich ßyrotow ßo wutrobny dźak praji

J. Gólcź, faraŕ.

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bonhaj Bóh!

Cźišło 15.
11. hapr.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihicźiſchcźerni w Budyſchinje a ßu tam doſtacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Njedźela Palmarum.

Sach. 9, 9.

Wjeßel ßo jara, ty Zionſka dźowka, twój kral pſchińdźe k tebi!

Njeſnate tebi njeje, luby cźitarjo, wěſchcźenje profety Sacharja wot krala, na kotrehoż pſchikhadźe maſch ßo wjeßelicź. Sſłyſchał ßy hižo junkrócź w běhu tuteho zyrkwineho lěta, a to pſchi jeho ſpočatku tajki hłóßß.

Njeměj pak jeho woſpjetowanje ſa njewuſchnu, njelubu wěz. Njeje wěrno, rjany khěrluſch wjazy hacź junkrócź rady ßłyſchiſch a ſpěwaſch a ſ nim natwariſch twoju duſchu, a wſchelake je twoje natwarjenje, ſa tymž hacź jón ſanoſchujeſch we wjeßelych abo ſrudnych wokomiknjenjach twojeho žiwjenja. Sera ſ rańſchej hwězdu wone ßo k tebi wrócźa, hdyž po khowanju ßłónczka wjeczorna hwězda jako prěnja bjes druhimi na tebje dele ßwěcźi. Ssy ßo hdy nad nimaj nahladacź móhł, hacź runje bě jeju hižo widźał na ranju teho dnja? Njejßy, hdyž tež na wſchelake waſchnje, te ßame wokſchewjenje doſtał pſches jeju wohladanje?

Advent a póſtny cźaß ſ tej dźenßniſchej njedźelu Palmarum, na kotrejž prěnju kročel cźinimy nuts do wulkeho martrowneho tydźenja, kak ßebi njerunaj ſdataj tutaj zyrkwinſkaj cźahaj bycź. We woběmaj pak ſpěwamy:

Hlaj! hwězda ſeńdźe ſ Jakuba,
Kiž kraßne ßwětło wot ßo da.
Ta hwězda bě, Knjes Jeſu, ty,
Kiž ty naſch luby bratr nětk ßy.

Tež we wulkim ßwjatym martrownym tydźenju, na jeho njedźeli Palmarum, na jeho ſelenym ſchtwórtku a na jeho cźichim pjatku prajmy ſe ſnatej adventſkej ſchtucźku:

Mój Jeſu, ßwěcź mi ſ hnadu,
So ja cźe lubo mam;
Mój Jeſu, daj mi radu,
So tebi khwalbu dam.

Wjeßelimy ßo w adventſkim cźaßu, ſo w nim Jeſuß, kral naſchich duſchow, ßo hotuje k pſchińdźenju na naſchu khudu ſemju, wotewrjamy jemu tehdom wrota na ßwěcźe ſchěroko, w martrownym tydźenju ßo ſradujemy, ſo wón po dokonjenju cźežkeho dźěła ßmě ſaßo wopuſchcźicź tutu ſemju a ſo jemu nětko ſaßo jeho Wótcźez durje wotcźinja do njebjeſkeho Ziona.

Duž wohladaj tež ty dźenßa, luby kſcheſcźijano, twojeje duſche krala, kak wón nuts cźehnje do ßwojeho Ziona. Pſchi tym pak kedźbuj na kraßnoſcź jeho woßoby, jeho ſkutka a jebo kraleſtwa.

1. Wón njemějeſche žaneho ſchtalta ani rjanoſcźe; my widźichmy jeho, ale tu njeběſche žane wohladanje, kotrež ßo nam by lubiło. Wón bě tak ſaniczowany, ſo tež wobliczo pſched nim pſchikrywachmy — tuto wěſchcźenje Jeſajaßa wo Jeſußu widźiſch na nim dopjelnjene woßebje w martrownym tydźenju. Hladaſch-li ſ cźělnym wóczkom na njeho, niczo njepytnjeſch wo jeho kralowſkej woßebnoſcźi. Krómu drje ma na hłowu ſtajenu, ale niz ſe ſłota latu, tež niz ſ liſcźemi ławrjenza pleczenu, kaž je ßo tež hižo husto ſaßłužbnym cźłowjekam, hdyž tež njeběchu wyßokeho

rodu, ſpožčžiła. S cźernjow ßu jemu ſwili krómu, ſ cźernjow, kotrež běchu na ſemi hakle roſcź ſapočžałe, po tym, ſo bě ju Bóh tón Knjes poklał, ſ cźernjow, kotrež ſranichu jemu cžoło, ſo ßo ſ krwju wopanza zyłe jeho wobliczo. Měſto hermelinoweje bramy, kajkaž ßo hewak wot knježerjow noßy pſchi krónowanju, ßu na jeho ramjeni położili někajki wotnoſcheny wojeŕſki kwicž, a ſa ſzeptaŕ jemu do ruki dali kuß łamateje ſcźiny. Juſka drje ßo pſched nim, ale to je hroſbny hłóß, kiž ſ tuteho hołdowanja won ßłyſchiſch: Kſchižuj, kſchižuj jeho — a bórſy budźe ſhotowany a poſběhnjeny jeho trón, kſchiž na Golgacźe. A na nim njejßu jeho jenož cžłowjekojo dale najboloſniſcho ranili, najhórje hanili, doniž wón po 6 hodžinſkim po cźěle a po duſchi najcźežſchim cźerpjenju ßwojeho ducha ſpuſchcźi, njeſda ßo, kaž by tež Bóh ſlě ſ nim ſakhadźał a jeho ſaſtorcžił? „Mój Božo, mój Božo, cžeho dla ßy ty mje wopuſchcźił?“ hdyž tak jeho žałoſcźicź ßłyſchiſch, luby kſchecźijano, kamjentnu wutrobu by měł, je-li by njehnuty woſtał, je-li njeby ſe želniwoſcźu horje ſhladowacź chzył k twojemu cźerpjazemu ſbóžnikej, njechał-li khěrluſch połny ſrudoby w tutym martrownym tydźenju spěwacź pod jeho kſchižom.

Ale kaž je ßo tebi hižo dźenßa pſched 2 njedźelomaj ßrjedźa w poſcźe pſchiwowało to Lätare, tak maſch tež dźenßa twojej ſrudobje mjeſu ſtajicź. Wjeßel ßo, hdyž runje w tym wſchelakim cźerpjenju twojeho ſbóžnika póſnajeſch jako wěrneho cžłowjeka, kiž móže tež nětko ßobucźerpjenje měcź ſ tobu, hdyž maſch ßo ty bědźicź wo wſchelakej cźělnej a duchownej ßłaboſcźi. Wjeßel ßo teho cžłowſkeho cźerpjenja twojeho ſbóžnika runje w martrownym tydźenju, kiž bě tón poßledni w ſchtancźe jeho poniženja a w kotrymž hižo ſaßo tak někotru pruhu jeho ſaßo bliſkeho połneho bójſtwa wohladaſch. Pod tym hubjenym płacheźom, ſ kotrymž je wodźety, khowa ßo tola kralowſka wutroba. Wona jenož běſche žórło teje luboſcźe, kotraž žohnowaſche tych pokliwazych njepſchecźelow, kiž dobrotu cžinjeſche tež tym, kiž jeho hidźachu, kiž proſcheſche ſa tych, kiž jeho pſcheſcźěhachu, kiž njeßwarjeſche, hdyž ßwarjeny bu a njehrožeſche, hdyž cźerpjeſche, ale to poruczi temu, kotryž prawje ßudźi. W jeho w ßmjercźi ßo łamazym wóczku ßwěcźeſche ßo hižo něſchto wot ßwětleje jaßnoſcźe noweho ranja, po kotrymž žadyn wjecžor wjazy pſchińcź njedyrbjeſche, noweho dnja, na kotrymž dyrbjeſche ta nětk wot cźernjow roskałana hłowa bycź pyſchena ſ krónami zyłeho ßwěta na wěcžne cžaßy. Duž dha, lubi kſchecźijenjo, wohladajo waſcheho krala, kiž ßo hotuje nuts cźahnycź do ßwojeho Ziona, pokorjujcźe ßo pſched nim ſ Hoſiana wołanjom, ßo pſchi wſchěch wobcźežnoſcźach a cźerpjenjach waſcheho ſeńſkeho podróžniſtwa troſchtujo ſe ßłowami tamneho khěrluſcha:

Po krótkim bědźenju na ßwěcźi
Naß cźaka wěcžnoſcź bjes kónza.
K njej wjeßelcźe ßo, Bože dźěcźi;
Tam měr ſa ſkóržby wobſboža! atd.

2. Ty pak, luby pſchecźelo, ßy hiſchcźe pſchezo ſtruchłeje myßle. Ty pſchidaſch, ſo je Jeſuß po dokonjanym ſeńſkim dźěle horje ſchoł do njebja a je jow krónowany ſ njewurjekniwej kraßnoſcźu. Hacž pak ja tež tam dóńdu, hacž tež ja junu měſto namakam w Zionje Jeſußoweho kraleſtwa, w hornym Jeruſalemje, kotrehož haßy ßu cžiſte ſłoto a jaßna ſchkleńza, kotrež njepotrjeba ßłónza ani měßaza, pſchetož ta kraßnoſcź Boža roßwěcźi je, tak, ſo tam žana nóz wjazy njebudźe; do kotrehož niczo njecžiſte njepſchińdźe ani ſchtóž je hroſnoſcź cžinił a łžu rěcžał, ale jenož tón, kiž je napißany w knihach žiwjenja, hacž tež ja tam pſchiſtup mam, ja, ſ prócha ſemje ſtworjeny, w dołžnych knihach mojeho Boha na wſchěch ſtronach napißany, tak, ſo hdyž chze wón ſo mnu prawowacź, ja na tawſend niz jene wotmołwicź samóžu, to je praſchenje, tak mje traſchaze, ſo wjeßele a měr do wutroby njedoſtanu.

Prawje maſch, luby bratſje, hrěſchnik njepſchińdźe nihdy do njebja, ſ błótom ſemje wopanzana noha nihdy njeſtupi na ſłote Jeruſalemſke haßy, kiž kraßneje draſty nima, njeßmě dźěl bracź na jehnjecźowej wjecžeri. Pſchi tym pak dowol, ſo to jene praſchenje na tebje ſtaju: Móžeſch hiſchcźe wukładowanje 2. artikla, w kotrymž tebje Luther wo ſkutku Božeho ßyna wuſnawacź wucži: Ja wěrju, ſo Jeſuß Khryſtuß mje ſhubjeneho a ſatamaneho cžłowjeka je wumóhł, warbował a dobył? Je-li temu tak a njewuſnawa tute ßłowa jenož twój rt, ale tež twoja wutroba, je twoja wěra jena prawychcžinjaza, dha wjedź, ty njejßy wjazy dźeržany wot rjecźaſow hrěchow, ßmjercźe a cžerta. Wótſiſcho hacž hdy hewak pſchiwoła tebi martrowny tydźeń ſe ßwojim cžichim pjatkom: Bóh je ßwojeho ßyna dał, ſo bychu wſchitzy, kiž do njeho wěrja, ſhubjeni njebyli, ale wěcžne žiwjenje měli, a ſaßo: Nětko niczo njeje, ſo by ſatamało tych, kotſiž w Khryſtußu Jeſußu ßu, a ſkónczuje: Wy běſchcźe jako ſabłudźeni wowzy, nětk pak ſcźe wobroczeni k paſtyrjej a biſkopej waſchich duſchow. Duž wjeßel ßo, hdyž hladaſch na tajki k twojemu ſbožu dokonjany ſkutk twojeho ſbóžnika.

3. Wumóhł, warbował a dobył je tebje, luby kſchecźijano, twój ſbóžnik, ſo by ty nětk po daliſchich ßłowach wukładowanja 2. artikla w jeho kraleſtwje pod nim žiwy był. Smě ßnano to pohladanje na jeho kraleſtwo tebje ſtróžicź?

Jako pſchi ſpočžatku naſcheho nětk k kónzej khwatazeho 19. lětſtetetka ſmaty Napoleon w Afrizy a w Europje jedyn lud po druhim ßebi podcźißnycź a je wſchitke do jeneho kraleſtwa ſjednocźicź wjedźiſche, dha bu hróſbna bojoſcź ſbudźena wſchudźom tam, hdźež ßo worjoły jeho regimentow widźecź dachu. S bajonetami roſpſcheſcźeraſche wón ßwoje kraleſtwo, młodźenzow podcźißnjenych ludow wobrónjeſche, ſo by jich ſe ßwojim wójſkom wjedł pſchecźiwo druhim hiſchcźe njewotwißnym ludam. Tež tak někotry ßerbſki wojak je tehdom dyrbjał ſ nim cźahnycź, ſo by na bitwiſchcźu dalokeje ſemje w ßłužbje zuſeho knježerja ßwoje młode žiwjen e woprował. Kak wjele ſakraßnjenych ßylſow je ßo tehdom na tuteho krwjelacžneho wulkeho mordarja wupłakało. Saßo žada jedyn kral twoje dźěcźi, luby nano, luba macźe. Runje dźenßa na njedźeli Palmarum woła wón twojoho ßyna, twoju dźowku pod ßwoju khorhoj. A ty je ſ wjeßelej wutrobu k njemu pſchiwjedźeſch. Ty tola wěſch, ſo tutón kral Ziona njecha žiwjenje bracź twojemu dźěſcźu, ale jemu jo dacź, hdyž wón jo pſchi ßwojim woltarju poſnamjeni ſe ßwojim kſchižom a jo ſcźini poddana ßwojeho wěcžneho kraleſtwa měra.

Twój Zion tebi palmy,
Hdźež ty dźeſch, naſcźele,
Ja pak chzu ſpěwacź pſalmy
A rjenje khwalicź cźe:
Njech wutroba cźi kcźěje
A njech cźe lubuje,
Hdyž ju ta luboſcź ſhrěje,
Dha wona cžeſcźi cźe.

Matek-Hucźinjanſki

Kschižna zyrkej w roswalinach.

Lětuschi schěßnaty dźeń małeho rózka je wulzy frudźaze njeßboże kraßnu kschižnu zyrkej w Draždźanach podeschło, hdyž ßo jejny hoborski kryw a wschón jejny ßnutskowny wutwar ſ njepoduschomnym wóhnjom spali. Struchła želnoscź je ßo ſ teho niz jenož na Draždźany, ale tež na zyły kraj wupschestrěła. A ſ tajkej frudobu žaruje Draždźanska kschižna woßada wo ßwoju tak nahle wupuschćenu ßwjatnizu; hischće dźenßa móżesch jěre ßylsy na lizomaj tak cźežko domachpytanych woßadnikow wohladacź, hdyž ßo na jich spaleny Boži dom wopraschesch.

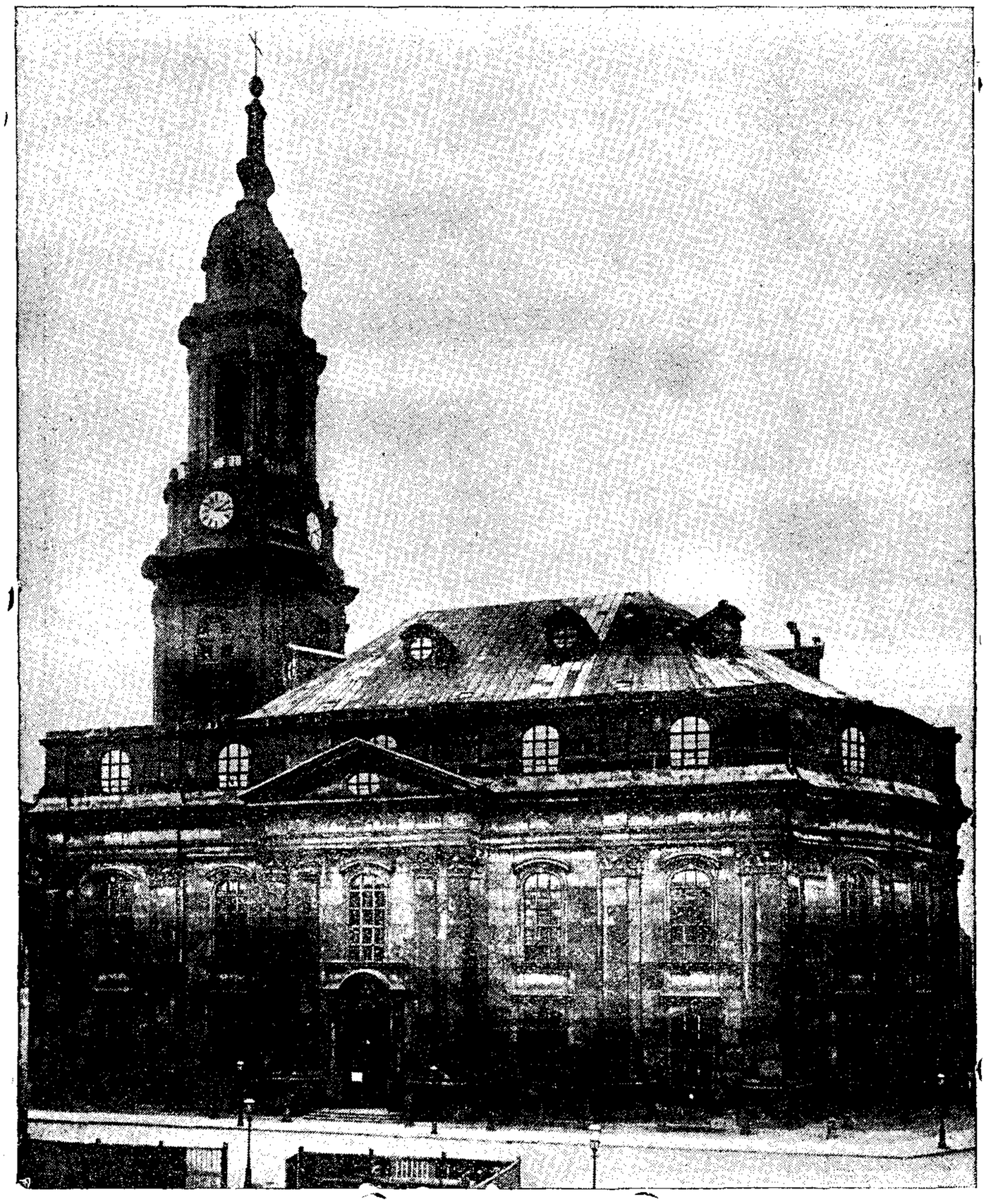
S nimi tež my Sserbjo žarujemy, kiž ßmy wot druheje adventskeje njedźele 1848, po tajkim 48 lět dołho w Draždźanskej zyrkwi ßwoje lube ßerbske kemschenja schtyri krócź ja lěto měli. Nam je kaž k wěrje njepodobne, so ßmy njedawno w tej wulkotnje rjanej, najdostojnischo wudebjenej zyrkwi ßwoju poßledniu Božu ßłużbu ja ßynow a dźowki naschelio ßerbskeho luda měli! — Pschi spißanju tutych ßłowow ßebi prajimy, so by ßnano temu abo druhemu cźitarjej naschelio „Pomhaj Bóh“ sajimawe było, hdy by něschto wěscźische wo sałożenju ßerbskich kemschenjow w kralowskim měscźe Draždźanach nashonił. To wschak je tež pomnjecźa hódne.

Duž krótki wucźah ſ aktow Draždźanskich ßerbskich kemschenjow tu podajmy. W lěcźe 1848 bě mjes něktrymi Draždźanskimi Sserbami to praschenje wozucźiło: „Njeby dha móżno było, so bychmy tudy dostacź móhli kemschenje w naschej lubej narodnej rěczi?“ Na jich pißmownu próstwu ßo počahujo horliwy lubowar ßerbskeje narodnoscźe njebo Draždźanski profeßor Dr. Pful tu ważnu należnoscź ſ kultußowym ministrom ſ Witersheim ertnje jara należnje rospraji, k czemuž ßo tež tehdomnische ßerbske duchownstwo w Łužiskich a Mischonskich woßadach ſ woßebitej próstwu pschisamkny. Po ministrowej wukasni bu ta należnoscź njebo duchownemu Jakubej pschi Michalskej zyrkwi w Budyschinje k rosßudźenju podata. Na to Jakubowy wobschěrny spiß wo tym najwyschschu duchownu wyschnoscź wo nusnocźe a wużitnoscźi teho, schtoż běsche ßo proßyło, tak jaßnje pscheßwědcźi, so bu naměscźe do teje próstwy ßwolene. Tak bu njebo knjes farar Bohuwěr Jakub, kiž ſ njepschestawazej luboscźu ßwojich Sserbow wschudźe sastupowasche, se sałożerjom ßerbskich Božich ßłużbow w Draždźanach. Mjes tym wobkrucźi tež hischće wulka, wot wjele tyßaz Łužiskich Sserbow podpißana petizija ministerstwu to žadanje po tutych ßerbskich Božich ßłużbach.

O kajka luboscź k narodnoscźi pokasa ßo tehdy mjes Sserbami! A wěcźny dźak budź njeboh duchownemu Jakubej, so je po ßwojej wótcźinskej luboscźi tajku wulzy požohnowanu ßłużbu se ßwojim wustojnym ßwědcźenjom ßerbskim duscham wopokasał. Njesapomnite mi ſ mojich młodych kandidatskich lět wostanje 10. dezembra lěta 1848, to bě druha adventska njedźela, na kotrejž njeboh Jakub prěnje ßerbske kemschenje w Draždźanskej kschižnej zyrkwi mějesche. Sswjata cźischina knjeżesche po zyłym Božim domje, a ſ khwilemi njebě žane wócźko wuhladacź, ſ kotrehoż ßo ßylsy njewuronjachu; a wěscźe je tam kóżda cźucźiwa ßerbska wutroba Boha w njebjeßach khwaliła, so na ßwój ßerbski lud tež w zusbje njesapomni. — Tamnische Jakubowe prědowanje po 23. psalmje „Tón Knjes je mój pastyr“ ßym posdźischo ſ hnutym duchom do mojeje „Domjazeje klětki pschijał. S połnym prawom bu njebo Jakubej wodźenje Draždźanskich ßerbskich kemschenjow da jeho rukow wot wyschnoscźe pschepodate. Po jeho nam tak pschesaźnym domojhicźu 4. dźeń małeho rózka 1854 wsa jeho sastojnski naßlědnik Wjazka wobstaranje Draždźanskich ßerbskich kemschenjow na ßo a po wóßom lětach farar ryczeŕ Mjeń-Buteczanski. Wot sapoczatka lěta 1868 ßem je wodźenje Draždźanskich ßerbskich kemschenjow mi pschepodate. K temu mam jenož hischće pschispomnicź, so mje na kóżdym tamnischim kemschenju luby wote muje proscheny ßerbski sastojnski bratr ſ prědowanjom abo se spowědnej wucźbu podpjera.

Hdźe nětko ßwoje kemschenja smějemy, njeje hischće postajene; najskerje jónu abo dwójzy w hrodownej zyrkwi, doniž njebudźe „nakhwilna zyrkej“ ja kschižnu woßadu natwarjena. Saßotwar wupaleneje kschižneje zyrkwje, hacź runjež njebudźa ßo najskerje wěża a murje wottorhacź trjebacź, budźe drje tola ſ najmjeńscha dwě lěcźe tracź.

Dr. theol. Jmisch-Hodźijski.

Kschižna zyrkej w Draždźanach do wotpalenja po ſwonowym napohladze.

Wschelake ſ bliska a ſ daloka.

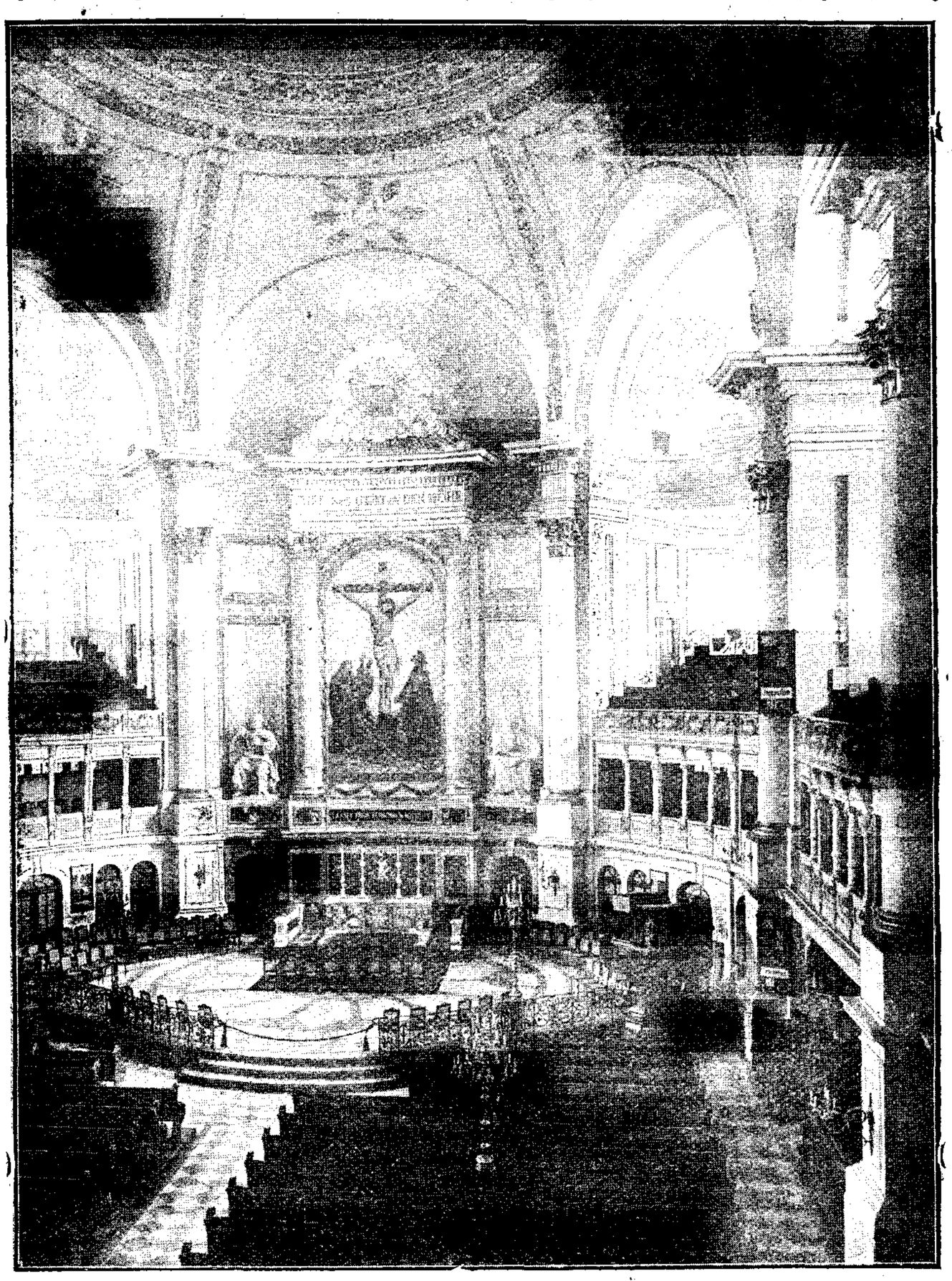
Sswjedźeńſki wubjerk ja 50lětny jubilej „Macźizy Sserbskeje“ wosjewja nadróbny program jubilejskeho ßwjedźenja. Po tym budźe jutry wutoru pschedßwjedźeń, kotryž budźe poßedźenjow jenotliwych wotrjadow a skhadźowanki studowazeje młodoscźe ſ wjetscheho dźěla wobstejecź. Tež budźe ßo wjecźor dźiwadło hracź. Ssrjedu je hłowny dźeń. W 11 hodźin dopołdnja směje ßo ßwjedźeńska shromadźizna — a w 1 hodź. ßwjatoczne położenje sakładneho kamjenja k naschemu narodnemu domej, w 3 hodź. ßwjedźeńska hoscźina a wjecźor konzert. Nadźijomnje budźe ßwjedźeń wot naß Sserbow bohacźe wopytany jako narodny ßwjedźeń naschelio luda. Kajke to ßboże ja naß, to je Bóh tak hnadnje wodźił, so móże nasch lud na 50lětnym dnju ßwojeje Macźizy sakładny kamjeń Macźicznelio domu położicź, so nětko nadźija a próza wjele lět ßwojemu wěstemu dopjelnjenju napscheczíwo dźetej. Se sapiska nowischich darow ja nasch dom je ſ radoscźu pósnacź, so je tole wjeßele tež ßwój wothłóß namakało w ßerbskich wutrobach; pschetoż jubilejske dary ßo žórlicź sapoczmu, ale to je jich tola hischće jara mało, kotsiž ßu ßo na tule ßwoju pschißłuschnoscź dopomnili. Kak wjele lubych Sserbow ßo hischće na nasch jubilej dopomniło njeje, runjež jim cźežko było njeby, rjany dar woprowacź. Njech ta schtucźka, kotruž nam Nowina podawa, tež naschim lubym cźitarjam do wutroby rěcźi:

Nětk je wulki cźaß,
Duž proschu, lubi Sserbja waß,
So kóżdy k ßerbskom' domej da,
Schtoż nětak ma.

1. meje 1867 je ßo nowy Budyski gymnasij poßwjecźił. Na

tutym dnju ßu prjedawschi schulerjo gymnasija wobjamkli, ßo kóžde 10 lět japočatk meje seńcź, so bychu ßo saßo junkrócź wohladali a ſ tym też ßwoju luboscź k schuli, na kotrejž ßu ßwoje roswuczenje dostali, wopokasali. Dokelž je nětko w tutym lěcźe 1897 30 lět wot poßwjeczenja gymnasija ßo minyło, směje ßo nětk 3. dźeßacźlětny ßwjedźeń prjedawschich schulerjow Budyskeho gymnasija. Wón budźe ßo 3. meje w Budyschinje ßwjeczicź. Dokelž je najwjetschi dźěl naschich ßerbskich studowanych na Budyskim gymnasiju ßwoje wuwuczenje měł, tudy na tónle ßwjedźeń spomnimy a je redaktor rad swólniwy tym, kiž ßnano žane direktne pscheproschenje dostali njeißu a chzedźa ßo na tutym ßwjedźenju wobdźělicź, rad nadróbnische k wjedźenju dacź.

4 Serbja ßu jutry Budyski gymnasij wopuschczili a chzedźa wschitzy w Lipsku studowacź. To je nam wulka radoscź, pschetož nětko je nadźija, so Sorabikum saßo žiwje sakczěwa, kotryž ßo w poßlednim czaßu njemóżesche prawje roswiwacź, dokelž w Lipsku jara mało Serbow studowasche. Lužiske prědarske towarstwo ßebi ßwój ßerbski wotdźěl „Sorabikum“ wyßoko waži, dokelž derje wě, so je zyłe towarstwo se ßerbskeho korjenja wurostko. Tak běsche hischcźe, hdyž pißaŕ tutych ryncźkow w Lipsku studowasche, to rjane waschnje, so ßo kóždy krócź na załoženskim ßwjedźenju Lužiskeho prědarskeho towarstwa jedyn woßebity ßerbski ßwjedźenski spěw spěwasche, kotryž bychu naschi němszy towarschojo po móżnoscźi ßobu spěwali.

Snutskowna kschižna zyrkej w Draždźanach 16. mateho rózka pisches woheń saniczena.

Wjerch Bismark je 1. haprleje ßwój 82. létny narodny dźeń ßwjeczik. Bohu žel běsche w poßlednim czaßu ßkyschecź, so je wón khorowaty, ale ſ radoscźu ßo wosjewi, so je wón ßwój narodny dźeń saßo pschi lěpschej strowoscźi ßwjeczicź móhł. My pschejemy, so chzył Bóh tón Knjes jemu hischcźe wjele lět strowoscź spožczicź, so móhł hischcźe wjele krócź ßwój narodny dźeń ßwjeczicź, na kotrymž jemu nasch lud ßwoju dźakownoscź se ßwojimi wutrobnymi pschecźemi saczucź dawa. Lětßa je wón pjecźa na ßwojim narodnym dnju 3000 telegramow ſ 85,000 ßłowami dostał.

Pschekupź a ryczeŕ.

(Pokracźowanje.)

W pschichodnych dujach lětasche kula po druhej do twarjenjow, a hdyž druhi tydźeń k kónzej dźěsche, běsche wschitko rostsělane. Wjelk da teho dla ſ hrjadow, kamjenjow a rospadankow wulke tsěchi natwaricź, pod kotrymiž ßo wschitzy, ßamo też Wjelkowa mandźelska a dźowczičźka skhowachu. Wjelk njeběsche derje k rěczam. Teho wschak ßo hischcźe bojecź njetrjebachu, so mólkli njepschecźeljo hród ſ nadběhom wsacź; hłód a sawutlenje jim też hischcźe njehrožeschtaj, hacž runjež běchu hižo wjele wot ßwojich pokładow pschetrjebali, a hacž runjež běsche ßo wjele, jara wjele ſ rospadankami saßypło; ale skóncźnje ßo jemu tola wschitko rostsěla a schto potom?

S hrosnym pohladanjom wuhlada wón po kóždym wutsělenu jenož nowe sahubjenje. Wot ßwojich ludźi běsche też hižo n kotrych shubił: pjatnacźo běchu ſ dźěla morwi, ſ dźěla sranjen Teho dla počzachu ßo drusy spjecźowacź, a jenož teho dla bojachu ßo hischcźe, dokelž snajachu, kak ßurowy knjes je Wjelk.

Junu sestupachu ßo wokolo Haza a Wjelka a rěczachu jimaj wo poddacźu do njepschecźelskich rukow.

„Schto ßo wam wusdanje?“ sareji Wjelk na nich: „Dóńdźcźe jenož dele k měschcźanam, cźi waß wschitkich na schtomy spowěscheja; to drje derje wěscźe!“

To saßo na czaß pomhasche. —

Hacž dotal běchu pschezo ßłóncźne wjedro měli; tola nětko pschińdźesche deschcź a ßurowy symny wětr. To njebě žane mědlisanje, tu na rostsělanym a ros padanym hrodźe pschebywacź. „Kóczka“ dwaj dnjej mjelczesche. Wjelk a jeho ludźo dostawachu hižo ſ nowa nadźiju, duž wona na tsecźi dźeń saßo sapocza hrosnje rěczecź. W nozy spytachu měschcźenjo na ryblach horje salěscź a Wjelka ſ jeho ludźimi pschekhwatacź. Tola tu ßydasche krwawe hłowy. Cźi horka běchu ßo dohladali a mjetachu kamjenje dele do hłubiny. Hdyž běchu nadběhanzy někotrych shubili, ßo woni do ßwojeho lěhwa wrócźichu.

Handrij a Pjerak, kotrajž sa móżno njemějeschtaj, so móża pokłady na hrodźe takle dołho wutracź, měnjeschtaj, so ma hród někajki potajny pschistup. Nětkole ßo bojeschtaj, so móhli cźile rubježnizy skóncźnje w nozy pisches njón twóchnycź. Teho dla běschtaj pschikasałoj, so njemóhło ßo tole stacź, so maja w nozy a wo dnjo koło wokoło hroda straźnizy stejecź. A tale wobhladniwoscź wupokasa ßo bórsy jako dobra a wu žitna. — — —

Septembr bliżesche ßo k kónzej. Tehdy shromadźi Wjelk ßwojich ßwěrnych k ßebi a dźesche: Tule nóz chzemy hród skradźu wopuschczicź; chzecźe sa mnu pschińcź też tehdom, je-li so bychmy žiwjenje wostajicź dyrbjeli?“

Haj, knježe, jenož precź wot teholc městna!“ sawołachu wschitzy ſ wjeßelosczu.

Wón pokiwny dwěmaj ßwěrnymaj ßłużownikomaj a taj pschinjeßeschtaj ſ potajneje khowanki pod rostsělanej wěžu zyłu ßep postronkowych ryblow. Wjelk dowjedźe ßwojich ßwěrnych na sadnu stronu. Tam da wón kamjenje a rospadanki precź mjetacź a bórsy běchu tam želesne durje widźecź, kotrež semju kryjachu.

Dalische dary sa wbohe armeniske ßyroty:

S Bukecźanskeje woßady: 166 hr. — np.

S Budyschinskeje woßady:

Wot pacźerskich dźěcźi . . . . . 5 „ 15 „

Wscho hromadźe: 171 hr. 15 np.

W mjenje wbohich ßyrotow ßo wutrobny dźak praji

J. Gólcź, farař.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischczérnje w Budyschinje.

Bohaj Bóh!

Čišło 16
18. hapr.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczišczežnu w Budyšchinje a su tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Jutry.

Jan. 14, 19:

„Ja sym żiwy, a wy budźecze też żiwi.“

Halleluja! Spěwajcze temu Knjesej nowy khěrlusch, njech jeho khwalba słyschana budze w shromadźišnje tych swjatych. S tutymi słowami psalmisty dajcze mi was strowicź, wy lubi cźitarjo, na swjatej jutrowniczźy. Sso modlo smy my hody pschi žłobiku w Bethlehemje klečeli a na to wulke potajnstwo Božeje słužby kedźbowali, do kotrehoż su sebi też jandźeljo nuts pohladacź žadali: Bóh je sjewjeny w cźěle. Se spodźiwanjom smy na tych njedźelach po tjjóch kralach sa tym swjatym profetu schli, hdyž wón swój lubosny rt wotewri a mózhje prěduje, niz kaž cźi pißmawuczeni, a hdyž wón zejchi a dźiwy cźini na khudych hrěschnikach, na hubjenych a khorych swojeho luda. Se sylsojtymaj woczomaj smy naschcho wyschscheho měschnika psches póstny czaß pschewodźeli, doniž wón jako najsazpjenischi na kschižu njewißy, poklecze sa wschitkón lud. Ale dźenßa sanjeßemy temu fěrschczi żiwjenja nowy khěrlusch, a s nami spěwaja te cherubimy a seraphimy we wyßokosczi, s nami khwali Boža stwórba, k nowemu żiwjenju wotzucźena, te kwětki na semi, te ptaczki pod njebjom, kiž su so sasso se symy a smjercze wróczile, to wschitko nam wyskajo napschecźiwo woła: Halleluja, halleluja!

„Ja sym żiwy!“ tak pschiwoła tón horjestanjeny, dobywarsku khorhoj w ruzy, wjeßely tym swojim. Je wam to spodźiwne? Abo njerukuje nam sa to jeho zyłe żiwjenje? Kedźbujcze na jeho swědczenje: „Budźe-li schtó moje słowo dźerżecź, tón njebudźe smjercze wohladacź wěczńje“; abo: „ja sym pschischoł, so bychu żiwjenje a wscheho doscź měli“; abo: „ja sym tón khlěb żiwjenja; ja dawam wodu, kotraż so do wěczneho żiwjenja żórli; ja sym to horjestawanje a to żiwjenje.“ Kedźbujcze na jeho skutki: W jeho bliskosczi khorosczź, słabosczź, hubjenstwo njemóża wostacź. Ssamo kotsiž so jenoż wobruba jeho drasty dótknu, budźa wustrowjeni. Haj też morwi na jeho słowo horje stawaju. Wón stupi do Jairußoweho doma a rjekńje wo jeho dźowzy: „Wona njeje wumrjeła, ale spi, a Jairuß ma swoju dźowczicźku saßo. Wón dótknje so w Nainje teho kascheża: „Młodźenzo, ja praju cźi, stań horje“ a pschewobroczi tej żarowazej wudowje jejnu sru-dobu do wjeßela. Wón sawoła w Bethanii do rowa nuts: „Lazaro, pój won!“ a Lazaruß pschińdźe won swjasany s płachtami na nohomaj a rukomaj. Ale dźiwnje, kotryż ma to żiwjenje sam w sebi, dyrbi do smjercze. Judasch da sebi sa njeho 30 słěbornikow wupłaczicź. O swěcze, hladaj horje, tón sěrschta, kiž cźe stwori, tón wißy na kschižu. Kapka po kapzy běži jeho swjata krej po kschižu dele, jeho blědy rt sdychuje: „mi chze so picź“, jeho wóczko so łama, jeho wutroba směrom steji. Jeho pschecźeljo jeho cźěło s kschiża dele wosmu a jo do rowa położa. Hdźe wostanje nětk jeho słowo: „Ja sym żiwy?“ O njeßłyschisch ty jutrowne swony: „Khryst je horjestanył a se wschej' martry cźahnył; teho mamy so sradowacź; Khryst sam chze nas troschtowacź.“?

Cźi njewěrjazy ſnaja jenoż morweho Khryſtuſża, wulkeho profetu ſ Nazaretha, kotryż pſched 1800 lětami wuczeſche, cźerpjeſche, wumrje a w rowje ſawoſta. A hdyż tež woni jutry ßwjeczża, je tola wſchitko jich rěczenje wo nim jenoż każ żałbowanje teho wulkeho morweho ſ myrrhu a ſ alo:. Maſch ty tež hiſchcźe jeneho morweho Khryſtuſża, abo mózeſcy ty prajicź: Jeſuß je żiwy? Wot twojeho wotmolwjenja wotwißuje twoje jutrowne wjeßele. O luba duſcha, njedaj ßo wot próſdneje mudroſcźe teho ßwěta ſaßlepicź, ale ſanjeß ßobu tón nowy khěrluſch: Wón je żiwy. Hlaj, to je tebi tak wěſcźe wobkrucźene, każ hewak něſchto na ßwěcźe. Jeſuß je żiwy, to wobßwědcża Pětr a Pawoł, Jakub a Domaſch a wſchitzy japoſchtoli. To je żro a jadro jich prědowanja. Tuta wěra běży w jich żiłach, błychcźi ßo ſ jich wocźow, ſjewi ßo w kóżdym jich ßłowow a ſkutkow. Jeſuß je żiwy, to wobßwědcźi pißmo noweho teſtamenta. Cźi njepſchecźeljo Khryſtuſżowi ßu tuteho ßwědka ſaniczicź chzyli, ale podarmo, to pißmo je woſtało. Każ nadobne ßlěboro je wone wopokaſane w pjezy ſpytowanja. Wot jejnych ſazpiwarjow a njepſchecźelow płacźi to ßłowo: Woni ßu wumrjeli, kotſiż temu dźěſcźu, tej kniſy, ſa żiwjenjom ſtejachu. Jeſuß je żiwy, to wobßwědczi hiſtorija kſcheſcźijanſkeje zyrkwje. Kak huſto je wona wot Kaiſaßowych dnjow ßama ſaßo k ßmjercźi wotßudźena, kak huſto je Pilatuß krjudował, kſchiżował a pohrjebał a jejny row ſaſyglował a pſchi nim wajchtarjow poſtajił, a po tſjóch dnjach je wona ſaßo ſtanyła. Cźmowe cźaßy ſa zyrkej pſchińdźechu, pod pſcheſcźěharja kſcheſcźijanow teho najwjetſcheho cźerpjerja Khryſta dla? — Tón horjeſtanjeny. — Schtó je Auguſtina, kotryż je ßwoje młode lěta w hrěchach cźělnych lóſchtow pſchecźinił, wobnowił k bohabojaſnemu żiwjenju? — Tón horjeſtanjeny. — Schtó je tawſyntam, kotſiż bjes ßwědomnja khodźachu a hrěch każ wodu pijachu, nowe ßwědomnje dał? — Tón horjeſtanjeny. — Schtó je tych, kotſiż buchu każ ſcźina wot kóżdeho wětra tam a ßem khabłani, wuſnacź wucźił: Ja ßym pſches Khryſta krwawne rany, tón prawy grunt nětk namakał? — Tón horjeſtanjeny. — Sa wſchitke pytaze duſche, ſa wſchitke ſrudne wutroby płacźi tež dźenßa: Wy budźecźe tež żiwi.

Wój wucźomnikaj na pucźu do Emmauſża, ſchto ſtaj tak ſrudnaj? Wój njemóżetaj ßo do Bożich pucźow namakacź. Tyſchnoſcź je waju wobdała. O troſchtujtaj ßo! Tón Knjes je bliſko. Na waju horzymaj wutrobomaj budźetaj bórſy pytnycź, ſo je wón pola waju, a ſo pola waju woſtanje, tež, hdyż ßo k wjecźoru pſchibliżuje. Wy ſprózni a wobcźeżeni a kiż wy na roſpadankach pohrjebanych nadźijow płakacźe, wſmicźe jo k wutrobje: Jeſuß je żiwy a wy dyrbicźe tež żiwi być w nowej nadźiji, w nowym wjeßelu. — W tych dnjach, hdźež běſche Turkow móć hiſchcźe wulka, a woni ſ kſcheſcźijanſkimi jatymi wikowacź ßmědźachu każ chzychu, cźehniſche jedyn wyßoki knjes jako wotpóßłany němſkeho khěżora do Konſtantinopla. Jako wón w jutrownym cźaßu nimo Adrianopla cźehniſche, wuhlada wón cźłowjeka, kotryż na polu, ßam do pluha ſapſchehnjeny, woraſche, k temu ſpěwajo:

Khryſt je horje ſtanył
A ſe wſchej martry cźahnył atd.

Praſchany ſchtó a ſ wotkal wón je, wotmolwi jemu tón muż, ſo je němſki kſcheſcźijan a wot Turki ſajaty, kotryż je jemu tajku cźeżku ßłużbu napołożił. „Ja wěm", wón dale rěcźeſche, ſo ſa muje w tutym żiwjenju na żane wußwobodźenje myßlicź njeje. Duż ßo w ſcźerpliwoſcźi do mojeho dóńta podam; a dokelż ßo dopomnich, ſo ßo nětko w mojim wótznym kraju wjeßeła jutrowniczka ßwjecźi, ßym Bohu k cźeſcźi a ßebi k troſchtej jutrowny khěrluſch ſaſpěwał, kotryż ßym ßebi wot mojeje młodoſcźe ßem w pomjatku ſkhował." — Hlaj, hdyż je tutón w ßwojim ſchklovinſtwje ßo ſ tym horjeſtanjenym troſchtował, duż daj tež ty tej wjeßelej jutrownej powjeſcźi nuts klinczecź do twojeje nuſy, khudoby a khoroſcźe, we wěrje ßo dźerżo teho ßlubjenja: wy budźecźe tež żiwi.

A wy, wy żóuſke, kotrež wy na jutrownym ranju tak ſrudne k rowu dźecźe, ſ tym ſtaroſcźiwym praſchenjom w rcźi: Schtó wotwali nam kamjeń wot rowowych durjow? — o ſchto dha pytacźe wy teho żiweho pola tych morwych? Wón je żiwy — a wy budźecźe tež żiwi.

Wěſcźe, jako najßylniſchi bjes tymi ßylnimi, krocźi ta ßmjercź pſches te kraje. Nichtó njemóże jej napſchecźiwo ſtupicź. Żana próſtwa njewotewri jej ruku, hdyż je wona junkrócź ßwój wopor ſapſchimnyła. Njeje dha tu żadyn pomoznik? Je dha to zyłe żiwjenie próſdne ſdacźe, hubjeny próch, dokelż je wone ſtajne wumrjecźe, a dokelż po tej ßmjercźi ta wěczna nóż pſchińdźe, ta hłubina, kotraż wſchitko pózrjeje? Ně, a tawſynt krócź ně. Tón Knjes je ſtanył a rjekńje: Ja ßym żiwy a wy budźecźe tež żiwi. Wón je ßo ßmjercźi jěd a heli mór ſcźinił. — O hdyż moja poßledna ſchtunda pſchińdźe, a to bědźenje je cźeżke a ßmjertna ſtyſknoſcź mje wobdawa, dyrbi mje hiſchcźe jedyn troſcht dźerżecź a jene ßwětło mi ßwěcźicź, to ßłowo: Ja ßym żiwy a wy budźecźe tež żiwi.

Wěř to a hlaj jutrowne ßłónzo wobßwětli twoju wutrobu a żiwjenje. Jutrowne wjeßele twoju winu, twoju ſtaroſcź, twoje ßylſy, kotrež pſchi rowach płacźeſch, pózrjeje a ty wyſkaſch: Smjercź, hdźe je twoje żahadło, hela, hdźe je twoje dobycźe? Bohu budź dźak, kiż nam to dobycźe dał je pſches Jeſom Khryſta, naſcheho Knjeſa. Hamjeń!

Matek-Bartſki.

Tón horjeſtanjeny naß żohnuje ſe ßwojim jutrownym żohnowanjom.

We hłownym měſcźe Danſkeje je zyrkej ſ mjenom żonina zyrkej; wona je ſ kraßnymi wudźełkami teho najwjetſcheho rěſbarja (kamjenjedyparja) naſcheho lětſtotetka wupyſchena. Pſchi kóżdym ſtołpje ſteji jedyn japoſchtoł do marmora wudypany; pſchi woltarju tón Knjes ßam, — ſnaty żohnowazy Khryſtuß wot Thorwaldſena, kotrehoż nam naſch dźenßniſchi wobras pokaſuje. Do tuteho

Bożeho doma pschińdźe junkrócź němski bohoßłowz. Wón běsche ßo hižo dawno na to wjeßelił, tule ßwjatnizu wohladacź. A jako nětko psched ſnamjo teho ſbóžnika ſtupi, bu wón ſrudny, ſo ßo jemu tak rjane njeſdaſche, kaž běſche ßo nadźał. Wón ßo psched njo ſtupi, k prawizy, k lěwizy; nihdźe na njeho tón wulki ſaczíſchcź njeczinjeſche, kotryž běſche wočakał. Duž holczka k njemu ſtupi, kotraž mějeſche w tym Božim domje něſchto wobſtaracź. Mój Knjeże, wona praji, wy dyrbicźe ßo zyle bliſko prědku psched ſnamjo ſtupicź, ßo poklaknycź a ßebi jo wot delkach wobhladacź. Tón wučeny cźinjeſche po tych ßłowach teho dźěſcźa a na jene dobo wuhlada zyku rjanoſcź teho wotſnamjenja.

Tale dobra rada je nam kſcheſcźijanam jara wužitna, ſo bychmy ſ njeje nawukli, kak mamy naſchemu ſbóžnikej ßo bliżicź. To doſcź njeje, ſo ßebi jeho ſwonkownje wobhladamy, kaž jich to wjele ſaßo cźiui na tutym jutrownym ßwjedźenju, kotſiž bje wſcheho ſnutskowneho cźucźa a pomyßlenja na ważnoſcź Khryſtußowcho horjeſtacźa ſa naſchu duſchu jutry ßwjecźa. Woni niczo nimaja wot jutrowneho žohnowanja. Kaž jeho na tutym wobraſu wohladamy, tak wón ſaßo na tutym ßwjedźenju ßwojej ruzy wupſcheſtrjenej dźerži wyſche kſcheſcźijanow a chze jim to žohnowanje, kotrež je ſ rowa pſchinjeßł, wobradźicź, kotrež je ßam wuprajił w tym rjanym ßłowje: „Ja ßym to horjeſtawanje a to žiwjenje. Schtóž do mnje wěri, budźe žiwy, hacž wón runje wumrje. A ſchtóž je žiwy a wěri do mnje, tón nihdy njebudźe wumrjecź.“ „Wěriſch ty to?“ tón ſbóžnik tele ßłowa wuprajiwſchi Marthy w Bethaniji ßo praſcha. Tole praſchenje wón też tebi ſaßo na jutrownym ßwjedźenju ſtaji, ſo móhł tebje žohnowacź je ßwojim měrom, kotryž nam po ßwojim dobyczu ſ rowa njeße. Luby kſcheſcźijano! wěriſch ty to? Kak móhł ty potom hinak, hacž ſo ßo ſ wěrjazej horjazej wutrobu poklaknjeſch pſched nim, ſo by jemu do jeho wobliczа pohladał, kotrež ßo tebi napſchecźiwo ßwěcźi połne hnady a prawdy a ßo jemu ſa to dźakował, ſo je jutram ſkhadźecź dał w twojej wutrobje, w twojim žiwjenju.

Khryſtußej, temu kralej!

Tom' kralej, kiž ßam k ßmjercźi dźěſche
Sa naß a naſche žiwjenje,
Haj, ßwoju krej też pſchelał běſche,
Budź cześcź hacž do wſchej' wěcznoſcźe.
Duž cześcźe jeho ßwjatu krej,
Ta cźiſcźi naß wot hrěchow frej.

Tón kral je moju duſchu wumohł,
Hdźe druhdźe, hacž na Golgatha,
Tam běži moje ſbože ſ ranow,
Mje wumó ſ hrěſchnoh' hubjenſtwa,
Tam žiwjenje wón ſa mnje da
A pſches ßmjercź ſ Wótzom wujedna.

Kom' druhom' dyrbjał ja ßo poddacź
Hacž tebi, kralo na kſchižu,
Cźi žiwjenje a krej chzu ſawdacź,
Haj, moju zyku wutrobu,
Sſo k twojom' kſchižej pſchißaham
Kaž bědźeŕ a twój poddan ßam.

O, daj mi k jědźi twoje manna
A ſ winom wjeß'la wokſchewk mje,
Dha mje tu niczo njeſatama,
We twojim Duchu pſchekraßń mje,
Dha dźeržu wſchědnu hoſcźinu
O kralo, ſ tobu we njebju.

Ernſt Helaß.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

Sserbſki pſchidawk k Förſterowej cźitanzy ſa ſchule budźe w bližſchim cźaßu doczíſchcźany. S tym njedyrbi ßo na žane waſchnje Bartkowej cźitanzy konkurrenza cźinicź, pſchetož Bartkowa cźitanka móže dale w tych ſchulach woſtacź, hdźež je ßo hacž do teho cźaßa trjebała. We wjele ßerbſkich ſchulach pak ßo hižo dlěſchi cźaß po Förſterowej cźitanzy wuczi. Hdyž pak nětko do tutych ſchulow, hdźež je tale němſka cźitanka, ßerbſki pſchidawk pſchińdźe, ſo bychu dźěcźi nawukle też ßerbſki cźitacź, dyrbimy to ſradoſcźu pſchijecź.

Wutoru a ßrjedu po jutrach budźe, kaž ßmy hižo woſjewili, ſloty jubilej naſcheje Macźizy Sserbſkeje. Sſrjedu ßo też ſakładny kamjeń k nowemu Macźicznemu domej położi. Lubi Sserbja! njekhomdźmy ßo tónle ſa naſch zyky lud wulzy ważny ßwjedźeń wopytacź a pſchinjeßmy k twarej naſcheho doma ßwój jubilejſki dar.

My podachmy w poßlednim cźißle ßwojim cźitarjam wobraſaj kſchižneje zyrkwje w Draždźanach. Snutskownje je zyrkej pſches woheń zyle ſaniczena a wutrobu ſaboli, hdyž nuts pohladaſch do puſteho próſdneho ruma. Ale Bohu budź dźak, wone ßu ßo ßmilne wutroby namakałe, kotrež ſe ßmilnej wutrobu nowotwar ſpěchuja. Kak ßłyſchimy, je ßo hižo 45,000 hr. dobrowólnych darow nawdało. S twarjenjom je ßo ſapoczało.

Sańdźeny ſchtwórtk je ſtatny ſekretar dr. ſe Schcźěpan wumrjeł. Wón ma wulke ſaßłużby wo ſarjadowanje póſtſkeho wobkhada a běſche po wſchěm ßwěcźe widźeny a cześcźeny. Naſch lud jemu dźakowne wopomnjecźe ſdźerži.

W Grichiſkej pſchi Theßaliſkich mjeſach je k ſjawnej bitwje mjes Turkami a grichiſkimi hromadami pſchiſchło, kotrež ßu ßwobodnje hromadźe ſtupiłe ſa ßwój wótzny kraj. Duž je wulki ſtrach, ſo wójna wudyri, kotraž mohła zyku Europiſku do njeměra ſtajicź. Bóh tón Knjes chzył naß pſched tym ſwarnowacź a nam měr ſdźerżecź.

Pschekupz a ryczeŕ.

(Pokraczowanje.)

„Tu wjedże pucź do ßwobody; pśches lěßy poczehnjemy k mojemu pschecźelej Hunu na „kamjeń polny ſtróżelow“; tón naß ſ radoſczu wita!“ rěczeſche wón k ßwojim ludźom.

Bórſy po tym rosdźěli wón wſchě ſlote a ßlěborniki, kotrež hiſchcże mějeſche, mjes ßwojich ludźi, a hdyž běchu wjeczorne ßměrki ſpadałe, puſchczichu prěnjeho do hłubiny. Běſche to ſtraſchny, hewak pak tola kruty pucź. Żeleſa, do ſkałow ſawjercźane, dźeržachu poſtronkowe rěble krucże. Na kónzu prěnjeho rěbla pſchipowjeßny ßo druhi, potom tſeczi, ſchtwórty, pjaty, ſcheſty a ßedmy. Najprjedy ſaléſy Wjelk dele, ſa nim jeho mandźelſka ſ płakazej dźowczicźku, potom Haz; ſkónczńje pſchińdźechu wſchitzy druſy.

Hdyž běchu ßo delka w lěßnej huſczinje wſchitzy ſhromadźili, dźěchu woni ſkradźu dale; tola twóchnycź jim tola móżno njeběſche. Jedyn ſtražnik běſche hižo w ſpoczatku někajki dźiwny ropot pſchi ſkale wußłyſchał a běſche tež něſkajki ſczin wuhladał, kotryž ßo po ſdaczu dele hibaſche. S czicha doběża wón k pſchichodnej ſtraži a wot tam póßła ſ ważnej powjeſczu do lěhwa. Hižo ſa poł hodźiny łakaſche něhdże 100 měſchczanow w lěßnej czěmnoſczi na to, ſchto ßo dale ſtanje. Runje, hdyž ßebi czěkanzy hižo myßlachu, ſo ßu woni wukhowani, wuwalichu ßo měſchczenjo ſe ßwojej khowanki ſ dźiwim wołanjom.

Teho njeběſche ßo ani Wjelk, ani Haz, ani hewak nječhtó nadźał.

Wokomik běchu wſchitzy kaž ſproſtnjeni; potom walichu ßo na ßwojich pſchecźiwnikow ſ khrobłoſczu kaž ma ju tón, kotryž chze ſadwělowacź.

Tola wſcho běſche poſdźe! Hižo pſchińdźechu tež druſy ſ lěhwa ſe ſapalenymi ßmólnizami, ſ mjeczemi a ſ hlebijemi. Hiſchcże khwilku trajeſche wojowanje; potom czißnychu wujowi wotroczźy ßwoje brónje prjecź a proſchachu wo ßmilnoſcź. Běſche czŕjódźiczka mała, kotraž móżeſche wo ßmilnoſcź proßycź; najwjazy bě ſabitych. Tež Haz a Wjelk a jeho mandźelſka, kotraž běſche ßwojeho mandźelſkeho pſched njepſchecźelſkim mjeczom ſchkitowacź chzyła, leżachu na ſemi. Jatych wotroczźkow ſputachu. Wjelkowa dźowcźiczka dźerżeſche ßo żałoſczo ſchtoma: ju wſa dobroczźiwy Handrij ſa ruczku a ju ſměrujo: „Pój jenoż ſo mnu; tebi ßo niczo njeſtanje!“

Morwych woſtajichu leżo, doniž ßo dźiwja lěßna ſwěrina nad nimi njeßmili; jenoż ſa Wjelkowu mandźelſku wurychu khětſje hiſchcże row a ſkhowachu ju do njeho ſ krótkej modlitwu.

Na druhi dźeń ſaléſechu po rěblach na ſapuſczeny hród. Wſchě murje, kotrež tu hiſchcże ſtejachu, roskłamachu, kamjenje ſmjetachu do hłubiny. Wódnu dźěru ſamjetachu ſ rospadankami a ſ popjełom. Hdyž běſche wſcho ſapuſczene, wotkłamachu měſchczenjo łěhwo a czehnjechu wotßal. Żitawſzy podachu ßo do ßwojeho měſta a Draždźanczenjo czehnjechu tež domoj. Tola prjedy ßebje běchu hižo póßlnikow póßłali, kotſiž mějachu ſkónczńje dobycże woſjewicź.

Hižo ſa lěto běchu ßo na rospadankach Symſkeho kamjenja ßowy a rapaki ſaßydlike. Hdyž ßo tam hdy pucźowaŕ ßamlutki ſabłudźi, abo hdyž hońtwjeŕ pſchi wopuſchczenych ſkałach dźiwinu honjeſche, wuleczi ptaczina ſchkrěczo a rapajo. Lětſtotetki dołho rěkachu ludźo teho dła tutej ſkale „rapaczi kamjeń“.

* * *

Hołk a wjeßełoſcź, pſchi ſaczehnjenju dobywarjow w Draždźanach knjeżazej, běſchtej nimo. Rada ſeńdźe ßo k poßedźenju, ſo by ßebi ſradźiła, ſchto ma ßo ſ jatymi ſtacź. Sradźichu ßebi khětſje: Rubjeżnych bratrow wotßudźichu wſchitkich na ſchibjeńzu.

„Nětko pak, moji ßwěrni, ſchto ſapoczńjemy ſ dźowcźiczku wuja ſe Symſkeho kamjenja?“ wopraſcha ßo Bußmanez knjes. „Wy, Arnoldez knjeſo, budźecże ſawěſcże wjeßeli, ſo ju bórſy wotbudźecże!“

„Ně wſchak, ně, knjes měſchczanoſta! Wona je ſtrachej a ßmjercźi wucźekła. Ja a moja mandźelſka njejßmoj ju jenoż na krótki czaß k ßebi wſałoj, hdyž nichtó wo nju njerodźeſche. Ně! ßmilnoſcź chzemoj nad njej wopokaſacź; naſch Knjes a ſbóżnik Jeſuß Khryſtuß, kotryž budź khwaleny hacź do wěczńoſcże, njeje podarmo wo luboſcźi prědował, kotruž mamy ßwojim njepſchecźelam wopokaſacź. Wona woſtanje pſchi naju, tak pſcheju ßebi ja, tak pſcheje ßebi moja mandźelſka — a to na pſchezo!“

Wſchitzy ßo móznje dźiwachu, a mnoſy to ßmilnemu radnemu knjeſej wotradźowachu; wón pak pſchi tym woſta — a tak ßadźichu tule dźivju wotnożku do ſahrodki kſcheſcźijanſkeje ßwójby.

Běſche to rjany wobras, hdyž knjeni Rejſa wjeczor mjes łóżkomaj ßwojeje ßamßneje dźowcźiczki a pſchijomnizy ſtejeſche. Tež ſa tule mějeſche te ßame luboſcźiwe cźucźa, te ßame kedźbliwe wóczko, a ju ſa hłojeczku wſawſchi, rjekny k njej: „Wbohuſchka ßyrotka, ja chzu twoja ßwěrna macźerka hycź!“

Zuſa holczka wuroni ßylſyczku a jeje hubje ſdychnyſchtej: Ach, kak ſcże wy luboſcźiwa a dobroczźiwa!“ A ſ tymile ßłowami ſeſkhadźa we woběmaj wutrobomaj ßłónczko luboſcże, ßłónczko, kotrež ßo we woběmaj wutrobomaj nihdy wjazy njeſkhowa.

(Pokraczowanje.)

Jutry.

Hłóß: Bożo, Knjeże, teho ßwěta.

Halleluja! ranje ßwita,
Sbóżny dźeń nam ſeſkhadźa,
Jeſuża dźenß' ſ rowa wita
Jeho ßyła wěrjaza;
S rowa połny kraßnoſcże
Jeſuß horje ſtanył je.

Budź nam rjenje powitany
Jeſu, ſ rowa ſtanjeny;
Nětk wjaz' njejßmy wurudźeni,
Dokelž nětko wěſczi ßmy,
So, hdyž ſ rowa ſtanył ßy,
My tež ſ rowa pońdźemy.

Jehnjo ty ßy pſchewinyło
Helſku móz, móz cźertowſku,
Ssmjertne ſwjaſki rostorhnyło,
Tebi k noham leża tu:
To wutroby ſtyſknjwe
Cźini nam tak wjeßele.

Wotwaleny kamjeń ſ rowa
Cźini kónz wſchěch ſtaroſczow;
Nětk naß Jeſuß k ßebi woła:
„Sapłacźił ßym hrěſchny dołh,
Ja waß wſchitkich wumóhł ßym,
Wotewrił ſ tym njebjo wſchěm.“

Dowjedże naß ßmjercź do rowa,
Kaž to wěmy ſawěrnje,
Jeſuß naß ſaß' ſ njeho woła
Pſches te truby jandźelſke;
Tehdy ſ rowa ſtanjeni
Wulke jutry ßwjeczimy.

Duž dźenß' ſ wjeß'lom ſaſpěwajmy
Rjane khěrl'ſche jutrowne;
Jeſußej czeſcź, khwalbu dajmy
Halleluja wjeßele;
Sswjeczmy jutry w ßwjatoſczi,
Junu tež we wěczńoſczi.

Halleluja! kraßne ranje,
Dźeń toh' ſbóżnoh' wjeßela;
Jeſuß dźenża ſ rowa ſtanje,
Ssmjercź je ſ Boha póżrjeta;
Nětk nam błyſchczi naſdala
Hižo kraßnoſcź njebjeſka. E. Helaß.

Dalſche dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

N. N. w Budyſchinku	1 hr.	— np.
M. K. ſ Budyſchina	1 „	— „

Wſcho hromadźe: 2 hr. — np.

W mjenje wbohich ßyrotow ßo wutrobny dźak praji

J. Gólcź, farař.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchczerńje w Budyſchinje.

Bomhaj Bóh!

Czißło 17.
25. hapr.

Lětnik 7.
1897.

Serbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíſchczérni w Budyſchinje a ßu tam dostacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Njedźelu Quaſimodogeniti.
Jan. 20, 24—29.
Měr budź ſ wami!

Krala Bóh požohnuj! Tak ſpěwamy dźenßa teź w Božich ßwjatnizach naſchich lubych Sserbow, ſpominajo na narodny ßwjedźeń naſcheho lubeho krala; tak ſpěwamy, dźaknje wróczo pohladujo na dokonjane žohnowane lěto naſcheho krajneho wótza, a tak proßymy na njeho dele Božu móz a Boži měr a Božu hnadu na cźěle a na duſchi ſa cźaß a wěcznoſcź. Ale tole wutrobne ſpominanje na naſcheho ſemſkeho krala wjedźe naß k naſchemu njebjeſkemu wěcznemu kralej Jeſom Khryſtej, kotrehoż knjejſtwo dźe pſche wſchitke mjeſy tuteho ßwěta a traje do wſcheje wěcznoſcźe, a ſaßo dyrbi naß dźenßniſcha njedźela, kaž kóžda druha, powołacź pod jeho ßwjatej ſa naß pſcheklótej ruzy a do ßwětła jeho kraßnoſcźe, jeho měra. Młode jutry rěka naſch luby ßerbſki lud dźenßniſchej njedźeli, jako by ſ tym wuprajicź chcył, ſo w žiwjenju wěrjazych dyrbja pſchezo jutry woſtacź a ſo cźi, kotrychż je Knjeſowa miłoſcź ſ jutrownej wjeßełej powjeſcźu wobhnadźiła, dyrbja ſtajnje w jutrownej ßwětłoſcźi a ßwjatoſcźi khodźicź. A to ßame chze teź ſtare łacźanſke mjeno dźenßniſcheje njedźele prajicź: Quaſimodogeniti, jako nowonarodźene dźěcźi. Wſchitke tele njedźele pak wot jutrow hacź k Božemu ſtpicźu maja ſe ſtareho cźaßa ſhromadne kraßne mjeno: „paſtyŕſke njedźele“, a to niz jenoż teho dla, ſo naſch luby ratař ſaßo wonkach dźěła na ßwojim poli a paſtyŕ ſaßo won cźehnje ſe ßwojim ſtadłom na ſelenu łuku, ale teź teho dla, ſo wjele tyßaz lubych dźěcźi w tychle dnjach ſaſtupi do kſcheſcźijanſkeje ſchule po wabjazym paſtyŕſkim ßłowje Jeſußowym: paß moje jehnjata; dajcźe dźěcźatkam ke mni pſchińcź; woßebje pak rěkaju tele njedźele „paſtyŕſke njedźele“, dokelž naſch wyßokokhwaleny Knjes a paſtyŕ po ßwojim dobycźeŕſkim horjeſtacźu ſaßo ßwojich wěrjazych paßy na ſelenej łuzy ßwojeho ßłowa a Božeju ſakramentow. Haj, paſtyŕſke ßłowa ßu wſchitke Boże ßłowa kaž dźenßniſcheje tak pſchichodnych njedźel.

Měr budź ſ wami! O, kraßne wokſchewjaze paſtyŕſke ßłowo Jeſußowe! Njeměr a bojoſcź, žałoſcź a hroſa, cźma a nóz knježi we wutrobje, kotraž njeje hiſchcźe we wěrje ßwojeho ſbóžnika namakała, jeho, kiž je naſchich hrěchow dla podaty a naſcheje prawdoſcźe dla ſbudźeny. W njeměrje žarowaſche Pětr, a płakaſche Marja Madlena, a ſdychowaſche Domaſch, a ßedźachu bojaſni ſrudni wucźomnizy, prjedy hacź ſbóžna jutrowna powjeſcź jich wutroby napjelni ſ Božim měrom a ßwjatym wjeßelom. Kraßne ßłowo ßwj. Auguſtina praji: naſcha wutroba je njeměrna, dóńž wotpocźuje w Boſy. Kak pak móže wutroba w Boſy wotpocźowacź bjes Khryſta? Nichtón njepſchińdźe k Wótzej, khiba pſches mje! Haj, njeſbožowni ßu wſchitzy njewěrjazy, dokelž měra nimaju. A pſche wſchitko ſpěwanje a rejwanje, wyſkanje a žałoſcźenje ßwětnych dźěcźi ßłyſchimy tu ſkórźbu: měra nimamy. Zyły ßwět wſchak ſ zyłej połnoſcźu bohatſtwa a cźeſcźe, mudroſcźe a błaſnoſcźe, rjanoſcźe a hroſnoſcźe njemóże tebi dacź, ſchtoż trjebaſch k ßwojemu ſbožu tu a tam: měr w Boſy pſches Jeſom Khryſta.

Hdźe a kak namakasch pucź won se wscheho njeměra ßwědomnja, wutroby a dusche, hdźe a kak namakasch pucź do sbóžneho měra Božeho? Ja ßym tón pucź a ta wěrnosćź a to žiwjenje, praji twój Knjes, a ty spěwasch

Duscha pytaj Jesußa,
Wschitko druhe njepomha!

Sbóžni ßu cźi, kiž njewidźa a wschak wěrja. Prjedy wěricź, potom wohladacź, tu w nadźiji, tam w kraßnosćźi, tu pósnajesch po kruchu, tehdy budźesch dopósnacź, kaž tež ty dopósnaty ßy. Njech je tebi dosćź, so masch sbóžnika, psches kotrehož a w kotrymž je Boži měr twój dobry dźěl. Knjesowych ranow dla Domasch wěrjesche, bu wjeßoły a měrny, a w Jesußowych ranach a hosdźazych blusnach móžesch a dyrbisch tež ty to ßłowo cźitacź: ża tebje, ża tebje, měr budź ż tobu. So bychmy my měr měli, je wón cźerpił, wumrjeł, w rowjeležał a stanył. So by ty měr měł, je tebje powołał se ßwěta, tebje na ßwoju wutrobu położił a tak hustokrócźnje wobhnadźił se ßwojim ßłowom a Božim wotkasanjom.

Cźeho dla je husto hischcźe telko njeměra w tebi? Cźeho dla ßy husto tak bojasny a sruduy, tak sprózny a mucźny? Ssnadź teho dla, dokelž rjeknjesch kaž Domasch: je=li so ja njewidźu, njebudu wěricź, ßnadź teho dla, dokelž chzesch ßam ßebi na ßwojim pucźu, se ßwojej mozu, se ßwojej prawdosćźu měr dobycź, ßnadź dokelž chzesch dźenßa se ßwětom ż khelicha ßwětneho wjeßela picź a jutsje wotpocźnycź na Knjesowej wutrobje?

Cźeho dla ßy husto tak njemérny a srudny? Ssnadź teho dla, dokelž je twoje wóczko, kaž Emmauskeju wucźomnikow, jenož dele k semi wobrocźene a niz k njebjeßam, dokelž pytasch ßwojich lubych w rowach a niz w njebjeßach; ßnadź teho dla, dokelž pschemało w pißmje pytasch a ßy „lěnjeje wutroby?“

W spocźatku tuteho lětstotka běsche muž žiwy, mudry we wschej ßwětnej mudrosćźi, bohaty, cześćźeny a ßławny; wjerchojo semje jeho wusnamjenichu a ßwět pschinjeße jemu ßwoje wěnzy a króny. Měnisch=li, so bě sbožowny? W poßlednich lětach ßwojeho žiwjenja je tele schtucźki napißał:

Kiž ty ż njebjeß pschischoł ßy,
We wschěm horju dawasch radu,
Teho, kiž je hubjeny,
Wokschewisch se ßwojej hnadu, —
Ach, kak tutón ßwět mje stróži!
K cźomu bolosćź, wjeßele?
Měro Boži!
Pschińdź ty ßłódki, wokschewń mje!

W podsemskich kscheścźijanskich rowach pak, katakomby mjenowanych, kiž pod městom Romom a w jeho wokolnosćźi w hłubokosćźi semje ßo namakaja, wohladach husto na marmornych kamjenjach rowy pschikrywaze jenož mjeno tam wotpocźowazeho kscheścźijana a łacźanske ßłowo in pace, to rěka: we měrje. Schto da tamnym pscheścźěhanym, wuhnatym, wurubjenym wbohim wěrjazym tajki ßwjaty měr w žiwjenju a wumrjecźu? schto scźini jich bohatych w najwjetschej khudobje, cźeho dla spěwachu w tamnych podsemskich khowankach a kapałkach: „ty wokschewisch moju duschu?“ cźeho dla pißachu na sparne komorki ßwojich morwych: we měrje? Dokelž wěrjachu.

Schto wuswolisch ty ßebi? — krótke njespokojaze wjeßele, jebate ßwětne sboże a wěcźny njemér? abo chzesch radscho ßo wotrjeknycź wschemu temu, schtož ż Boha njeje a k Bohu njewjedźe a ża to cźaßnje a wěcźnje w nanajnutrnischim sjenocźenstwje se ßwojim sbóžnikom nasshonicź a woptacź, schtož spěwar spěwa:

Kak sbóžny ßym, hdyž wotpocźuju,
Mój Jesu, w twojej lubosćźi.

Tu njeje žane dwělowanje a khabłanje! Jesu, my ßmy twoji! Zohnuj kóždu wěrjazu wutrobu, ßwoju zyrkej, nasch ßerbski lud se ßwojim měrom. Haj, ßmil ßo nad nami, o Jesu, daj nam twój měr, o Jesu!

K. J. Waktař=Wóßlinczanski.

Pschekupz a ryczeŕ.

(Pokracźowanje.)

IV.

Puscźink.

Na schtomach, kotrež na ßmjertnym polu pódla Symskeho kamjenja stejachu, ßedźachu rapaki a łakachu požadliwje na morwych, kotrež delka na semi ležachu. Tola žadyn ßebi njeswěri, dele sleczićź; cźasto hibasche ßo jedyn wot tych, kotsiž tam cźicho ležachu, jako chzył wón ż cźežkich ßonow wozucźicź. Nětko sběhasche ßo cźežko wutrobno teho, kotryž tu ležesche; wócźzy ßo wotewrjeschtej, a wótsje saklincźa sdychowanje. Tón, kotryž tu ż womory, ßmjercźi podobneje, wotzucźi, běsche Wjelk se symskeho kamjenja. Dwě nozy a zyły dźeń wón tu hižo ležesche, tak móznje běsche jeho mjecź porasył. Krej běsche ßo ż rany łaka; tajki běsche wón tehdy wjecźor na semju padnył. Wschitzy běchu jeho ża morweho měli a běchu jeho teho dla ležo wostajili. Dźenßa hakle běsche saßo rosoma nabył. S prózu móžesche ßo tak daloko posběhnycź, so ßedźesche. Tajki wuhlada se stróżelemi wschěch sabitych koło wokoło ßebje. Se sawołanjom sadwělowazeho sańdźeli ßwojej wocźi; wón běsche tu jenicźki žiwy mjes morwymi. Jako woheń palesche jeho rana na hłowje; lacźnosćź cźwilowasche jeho cźełko. Běsche jemu wotßudźene, so dyrbi tu ßamlutki pomału wumrjecź? Ně, wón chzyische žiwy bycź, žiwy wostacź! S tschepotatymi porstami wotwjasa ßebi rjemjeschki cźežkeho želesneho kabata a želežkow na nohomaj a rukomaj; potom pospyta, hacź mohł stanycź. Ledma móžesche stejecź, wón, tón ßylny, spjecźiwy Wjelk. Wón wottorże sapłatu wot ßwojeho kabata, sawali do njeje khłódny, wlóžny moch a położi ju na ßwoju sahorjenu ranu. Potom wsa hlebiju, pódla njeho ležazu, so by ßo na nju sepjerał a bědźesche ßo njej dale. S prózu a nusu pschedobu ßo psches lěß; husto dosćź swjesy ßo se ßłabosćźu na semju; tola stajnje ßo saßo shraba. Po dołhich hodźinach nadeńdźe wón rěcźku, hdźež ßo wón, wschón sawutleny ż cźerstwej wodu wokschewi a ßebi ranu wumy. Tak běsche ßo ż nowa dźeń minył, a nóz ßo bliżesche. W sahorjenju ležesche Wjelk pschi rězy; jeho wutroba běsche sapuscźena a połna stracha. Wón dopominasche ßo na wschě ßwoje wopory, kak tu ßem pschińdźechu, wschitzy blědźi ż bojosćźu a kak je wón jim hłowy krwawne nabił. Jeho ßwědomje dopomni ßo na ßłowa, kotrež běsche jemu mandźelska husto dosćź prajiła: „Wjelko, wostaj ßo twojich hrosnocźow, prjedy hacź njebudźe pschepośdźe!“ Wón wuhlada jeje miłe wóczko, napjelnjene se ßylsami. Tak skhadźesche sańdźenosćź psched jeho wocźomaj: hrožo, wobskorżo a ßudźo. Tehdy dótkny ßo jandźel pokuty ż cźicha jeho wutroby, a cźiche pacźerje wuspěwaschtej jeho hubje, kotrejž běschtej dléje, dyžli dwazycźi lět jenož seliłej. „Božo, Knjeże, ßmil ßo a pomhaj mi, ja chzu sarunacź, schtož ßym słeho cźinił!“ A jandźel pokuty poßylni jeho sprózne stawy. Na druhe ranje dźěsche sranjeny po scźežzy psches hory. Jeho wotrocźzy běchu jemu wospjet powjedali wo pobožnym puscźinku, kotryž běsche ßo w bliskosćźi saßydlił; tam chzysche wón wotpocźowacź a ßo modlicź.

S boka pucźa stejesche khěžka tuteho puscźinka, pobožneho bratra Jakuba. Kósła, na kotrychž tsěcha, ż mochom a ż kamjenjemi pokładźena ležesche, njeběchu runje wyßoke. Wysche duri wißasche na hrjedźe swónczk, kotryž wón rano, pschipołdnju a wjecźor swonjesche. Potom klinczachu jeho miłe synki po lěßu. Hdyž běsche wjedro cźiche a jaßne, běsche swonjenje ßamo w bliżschej wßy ßłyschecź. Potom pschiwołachu ßebi ludźo wo wßy: „Puscźinkowy swónczk swoni!“ a wschitzy styknychu ruzy a wuspěwachu modlitwu. Pódla domczka mějesche puscźink mólczku sahrodku; wo ßrjedź sahrodki žórlesche ßo jaßna wodźiczka se semje a po brjosy dele bě-

žeſche dele do doła. Na prawizy pódla domczka ſtejeſche drjewjany kſchiž, pſched kotrymž ßo ſchědźiwy Jakub czaſto modleſche. Tu poklaknychu ßo tež pobožni putnizy, hdyž tu Božu ßmilnoſcź pytachu w ſrudobje, abo hdyž pobožnemu lěßnemu bratrej ßwoje hrěchi ſpowjedachu. Wo ßrjedź domczka běſche ßebi puſczink kamjeńtne wóhniſchczo natwarił, na kotrymž ßebi ßwoju jědź ſwari. Někotre drjewjane ſtólczki, blidko a ſady wó jſtwje ſchěroke borło ſ mocha, ßyna a ßkomy, to běſche wſcho, ſchtož wón w ßwojej ßamotnoſczi trjebaſche. Žanu pychu tu njemějeſche; jenož wurěſany kſchiž wißaſche wyſche borła.

Jakub pſchipołoži někotre ſchczěpki na wóhniſchczo, pſchiſtaji hlinjany hornz ſ kornſchkami k wohnju a dońdźe potom pſched khěžku. Hdyž běſche krótku modlitwu wuſpěwał, dóńdźe wón do lěża, hdźež běſche kólniczka mjes ſchtomami natwarjena. Kólnine durje běchu jenož pſchiſaczinjene. Wón ſtorczi ſ nohu do nich a ſaſtupi do kólnje. Tu wonjeſche derje ſa wſchelakimi ſeliczkami. Wſchelake kónczka tu ležachu, wjetſche a mjeńſche; hdyž běchu tele ſeliczka kczěle, běſche wón je hromadźał, ſo by ſ nich wuſtrowjaze lěkarſtwa pſchihotował. A wuwołany a ßławjeny běſche wón w tutym wumělſtwje. Wón njeſroſumjeſche jenož rany w duſchi, ale tež na czěle ſahojicź.

S pruhowazymi wóczkami pſchehladowaſche wón wſchě kónczka a pſchetſchaßy tu a tam hromadku. Potom wſa korb, ſ wjerbow pleczeny, ſe ſczěny a hlebiju, kotraž pódla ſtejeſche, do ruki a wuſtupi ſ kólnje. Pomału dźěſche wón dele do doła; tola daloko njeběſche pſchiſchoł, pſched nim na ſchczežzy ležeſche Wjelk, na ßmjercź ſprózny a bědny; womora běſche jeho ſajała. Jakub ßo tak ſtróži ſo jemu korb a hlebija ſ ruki wupanyſchtej, blědeho człowjeka wuhladawſchi. Khětſje ßo wón ſkhili, wotpina jemu kabat a połoži ßwoje wucho na wutrobno.

„Tón ſpěſchnu pomoz trjeba“, ſabórbota wón; potom ſběhny jeho a donjeße czežkeho człowjeka do ßwojeho domczka. S luboſcziwej ruku wumy jemu lěßny bratr ranu, liny balſam do njeje a czeczeſche jemu poßylnjaze krepki do huby. Tola khory njechaſche wozuczicź; jenož jeho wobliczo ſapocża ßo poczerwjenjecź a ſ połwotewrjeneju woczow miſchkrjeſche ßo někak błudna ßwěczka.

Bóh budź tebi ßmilny! To ſahorjenje, to hroſne ſahorjenje!“ dźeſche ſtary muž Boži.

Sahorjenje ßo ſ khwatkom poßylnjowaſche. Czežko wón dychaſche; njemdrje hanjeſche krej po žiłach. Druhdy wołaſche khory ſ hłoßom, druhdy běſche ſaßo zyle cźichi. Pſchi tym powjedaſche wón hroſne, dźiwje ßłowa, tak ſo ßo puſczink ßam a tež ßwojeho hoſcźa pokſchižowa. — — —

Dwě njedźeli běſchtej ßo hižo minyłej. Tehdy ſměrowa ßo khory hladajzy. Dołhe, ſměrne ſpanje pſchinjeßy běднemu cźěłu nowu móz a ſtrowotu.

Wjelk woczini prěni ras ſaßo ßwojej woczi ſ połnym roſumom.

„Hdźe tu ßym?“ woprascha ßo ſ cźicha a ſe ſpodźiwanjom, ſtareho muża Božeho na jeho borle ßedźo wuhladawſchi.

„Ssy w Božej ruzy a w rukomaj ſprawneho kſcheſczijana,“ wotmolwi jemu Jakub.

„Kak ßym ja k wam pſchiſchoł?“

„Na puczu ßym waß nadeſchoł, na ßmjercź ſranjeneho a ßmjercźi bliſkeho; dźakujcźe ßo Bohu, ſo je ßo wón nad wami ßmilił.“

Wjelk ßo pomału ſaßy na wſcho dopomni a ſdychujo ſańdźeli wón ßwojej wóczzy.

Tſeczi dźeń ſtany wón ſe ßwojeho lěhwa a wjedźeny wot ßwojeho pomoznika dóńdźe khwilu do lěża.

Kſchiž pſched khěžku wuhladawſchi poklakny ßo wón na ßwojej koleni a ſczeże też puſczinka ßobu k ßebi. Ssylſy ronjachu ßo ſ jeho woczow, ruku ßwojeho dobroczela ſhrabnywſchi, dźeſche wón ſ tſchepotatym hłoßom: „Pobožny puſczinko, moja duſcha je wobczežena ſ hrěſchnej cźežu; ja chzu ßo tebi ſpowjedacź; daj ty mi ßwoje žohnowanje!“ — — —

„A Bóh daj tebi ßwój měr!“ To prajiwſchi połoži Jakub ßwoju prawizu na hrěſchnika, ßo ßwojich hrěchow kajazeho. Spowjedanje a Bože ßłowo wußwobodźiſchtaj jeho wot jeho cźeże a ſahojiſchtej rosraženu wutrobu.

Hiſchcźe někotre njedźele woſta wotkhorjazy pod puſczinkowym ſchkitom. Potom poda wón ſtaremu ruku a dźeſche: „Jako puſczink kaž ty chzu ja ßwoje žiwjenje dokonjecź; rany chzu ſahojicź a Bože ßłowo pſchipowjedacź; wjelk ßym ja był, dźiwi, torhazy wjelk, pobožny bratr Miklawſch chzu ja wot dźenża bycź. Do Draždźan ja poczahnu, ſo bych ßebi wot hawſchtinſkich mnichow zyrkwinſke žohnowanje wuproßył. Potom chzu ßebi w lěßu khěžku natwaricź, ſo bych Bohu a człowjekam ßłużił. Bóh woſtań ſe ßwojim žohnowanjom pſchi waß ſa to, ſchtož ſcźe mi wopokaſał!“

„Wſchehomózny Bóh ſchkituj a pſchewodź tebje a ſpožcź tebi ßwój měr!“ dźeſche Jakub a wróczi ßo ßamlutki do ßwojeho domczka.

* * *

W lěcźe 1404 běchu Hawſchtinſzy mniſcha w Draždźanach klóſchtr natwarili. Tam klapaſche dźenßa człowjek wo wrota w dołhim brunym płaſchcźe a ſ powjaſom wyſche pažow powjaſany.

„Wotewŕ mi waſche wrota, pobožny bratſje; chzu ßo pola waß ßwojich hrěchow ſpowjedacź a ßebi waſche žohnowanje wuproßycź!“ Bratr wrótnik jemu wotewri. —

Po tſjóch dnjach mějeſche ßo wón ſaßo wotßal. S nim pak czehniſche ßobu czrjódźiczka mnichow ſe ßekerami, motykami, łopaczemi a druhimi naprawami.

W holi, tam hdźež ßo dźenßa hiſchcźe czorny kſchiž pſches młodźinu poſběhuje, ſaſtachu. Tam ſapoczachu rycź, ſchtomy puſchczecź a cźeßacź a twaricź. Bliſko dźěſche dróha nimo ſ holanſkich wßow do Draždźan. Niz jenož ſ tworami jěſdźachu tu ludźo nimo do Draždźan, huſto doſcź pſchińdźechu też po njej pobožni putnizy ſe Sserbow, kotſiž chzychu w Draždźanſkim klóſchtrje abo w zyrkwi „ßwjateho kſchiża“ ßwoje hrěchi ſpowjedacź. Sa to pſchinjeßechu ſpowjednym wótzam ſeńſke kubła ßobu. Teho dła běſche Miklawſch w klóſchtrje proßył, ſo móhł ßo tu jako pobožny bratr ſaßydlicź. Tu chzyſche wón putnikam zyrobu na pucź dacź ſa cźěło a duſchu, tu chzyſche jich wo ßrjedź lěßneje cźiſchiny hižo pſchihotowacź na ſpowjedanje pſched duchownymi bratrami.

(Pokracźowanje.)

Wſchědne jutry.

„Jutry ßu ſaßo nimo“, ludźo praja. Hdźež pak je kſcheſczijanſka wutroba woprawdźe jutry ſ tym žiwym ſbóžnikom ßwjecźiła, tam njebywa jenož kóžda njedźela ßwjaty, wjeßely jutrowny dźeń, ně, też kóžde ſkhadźaze ranje je prawe jutrowne ranje. Kak ßo to ſtanje? —

Pobožny muž ſe 17. lětſtotetka, dr. Lindeman w Roſtoku naß to wucźi. Wón běſche pola ſaſtojnſkeho bratra w Stralſundźe, pola duchowneho dr. Baudevina na wopycźe, a tam pſches nóz woſta. Jedyn ſ domjazych ſ nim hromadźe w jenej komorje ležeſche a ßłyſcheſche, kak dr. Lindeman ßwoju rańſchu modlitwu ſpěwaſche; bjes druhim wón ßłyſcheſche tu ſchtuczku ſ Lutheroweho khěrluſcha:

„My ßwjecźimy tón róczny czaß
Nětk ſ dobnej wjeßełoſcźu;
Tón Knjes da ſkhadźecź pola naß
To ßłónzo we prawdoſcźi,
Kiž naß ſ hnadu rosßwěczi
A naſche duſche pſchejaßni,
Nóz hrěchow je ßo minyła. Halleluja!

Tamny ßo jara dźiwaſche, dokelž běchu hižo ßwjatki nimo, wón pak niczo njepraji, ale to dr. Baudevinej ſdźěli. Dr. Baudevin chzyſche ßam rad pſchiczinu tuteje jutrowneje modlitwy ßłyſchecź a ßo ßwojeho hoſcźa praſcheſche. Lindeman wotmolwi, ſo ma wón protyku, w kotrejž kóždy dźeń jutry ſteja, pſchi tym na ßwoju bibliju pokaſa a pſchiſtaji: „To je moja protyka. Pſchetož zyła biblija mi pokaže, kak njejßym jenož w ßwjatej kſchcźenizy jutry ßwjecźił, ale ſo dyrbju wot teho czaßa wſchitke dny jutry ßwjecźicź.

Jeho pſchecźel ßo praſcheſche, kak móže ßo to wſchědnje ſtacź? — a Lindeman jemu powjedaſche: „Hdyž ja rano ſtawam, najprjedy ſ tymi žonami (Mark. 16, 1) k Jeſußowemu rowej du a ßo modlu:

Daj, ſo w czaßu teho ranja
Dźenßa ßwěru poſtanu
S duchowneho ſkeho ſpanja
A ßo ſtaram ſa duſchu,
So, hdyž ßudny dźeń b'dźe pſchińcź,
Njetrjebał ßo poſtróżicź.

Kaž huſto ßym w ſpowjedźi ſ wutrobu ßwoje hrěchi wuſnał a ßym wodacźe doſtał, we mni rěka:

Hrěchow nóz je ßo minyła. Halleluja!

Hdyž ja prědowacź ßłyſchu, ßu to lute jutrowne prědowanja;

pschetoż wschitke na to dźeja: „Wotucź, kiž ty spisch, a stawaj wot morwych, dha budźe Khrystuß tebje rosßwěcźicź!“

„Haj“, praji Baudevin, „kak dha pak s jutrownym ßwjedźenjom ßamym steji?“

„To je potom“, wotmolwi Lindeman, „prawy, wulki dźeń. Potom ßo ßam pschepytuju a pruhuju ßo ßam pschi ßebi, kak ßym hacž dotal jutry dźeržał? — Hacž ßym ßo wschědnje na ßwoju kschcźenizu dopomnił? — Hacž je wschědnje we mni tón nowy cźlowjek horjestanył, kotryž je w ßwjatoscźi a prawdoscźi psched Bohom żiwy? — Hacž ßym ßwjate wotkasanje wužiwał, so je żiwy sbóżnik woprawdźe we mni żiwy? — a tak dale. Dawa=li mi Boża hnada tajke ßwědcźenje, ßo jemu ponižnje we wulkim jutrownym wjeßelu dźakuju. Jeli so niž, sa tym steju, so bych ßo polěpschował. — To je pschicżina, so kóżde ranje spěwam:

„My ßwjecźimy tón róczny cźaß
Nětk s dobnej wjeßelosczu.“

Wschelake s bliska a s daloka.

Sa wucżerja w Rakojdach je ßo knjes Lodny, kiž běsche hacž dotal s wucżerjom w Khwacźizach, powołał. Khwacźenjo jeho wotkhad wutrobnje wobżaruja, dokelž je ßebi luboscź w ßwojim dotalnym sastojnstwje dobył. Woßebje lube ßerbske Khwacźanske towarstwo wobżaruje, so ßwojeho pschedßydu shubi, kotryž je s wulkej sahorjenosczu w towarstwje a sa towarstwo dźěłał a skutkował.

„Khěżorstwowy dźenik“ wosjewja pschikasnju, kotraž stawnikam poruczi, ßlubjenych, hdyž chzedźa do mandźelstwa stupicź, na jich zyrkwinske pschißłuschnoscźe dopomnicź. Na stawniste formulary ma ßo tež pschispomnicź, so ßo stawniski sakoń zyrkwinskich pschißłuschnoscźow kschcźenizu a wěrowanje nastupazych njedótka. To je dobre a dźaka hódne, ale směje tež woprawdźe wulkeho wuspěcha? Pola naß Serbow wschak tajkeho napominanja nadźijomnje trjeba njebudźe, ale kajki wuspěch směje tónle wukas w tajkich krajinach, hdźež je njewěra s knjesom, hdźež ßnano stawnik ßam ßwobodnje steji a ßwobodosmyßlnym pschiwißuje; budźe tajki woprawdźe tym, kiž ßu hižo ßami khabłazy, s cźopłej wutrobu jich ßwjatu pschißłuschnosczu psched wocży stajecź? S dźakom ma ßo pschipósnacź, so chze wyschnosczu nasche wěrowanje, kotrež je wjazy hacž ßamy kontrakt psched statnym prawom, pschecźiwo zywilnemu mandźelstwu sakitacź. Ale my pschi tym wostanjemy, so by lěpje było, hdy by ßo nasch namjet pschijał, kotryž w sańdźenym lěcźe na khěżorstwowy ßejm stajichmy, po kotrymž je zywilne mandźelstwo jenicżzy sa tón pad, hdźež ßebi ßlubjeni wěrowanje njeżadaja. Ale pschi tym wschěm chzemy ßwoju radosczź nad tym wuprajicź, so ßu nasche próstwy w sańdźenym lěcźe s najmjeńscha jedyn płód w tejle wukasni měle.

W Sakskej ßo pomału hotuja na nowowólby na sakski ßejm. Wólba směje ßo prěni krócź po nowym waschnju, so tsi rjadownje po wyßokosczi ßwojich dokhodow wuswoluja a so matej 1. a 2. rjadownja pschewahu pśches tsecźu, dokelž ma jenotliwy tam wjazy hłoßow sa wnswolenje wólbnych muži. Tutón nowy wólbny sakoń je ßo woßebje s tym wotpohladom wudał, so by ßo dalschemu nutsczischczenju sozialdemokratiskich sastupjerjow do ßejma sadźěwało. My s wutrobu pschejemy, so by sakoń tón wuspěch měł, na kotryž dźiwa — ale mamy tež to wobmyßlenje, so budźa sozialdemokratoju s njeho nowe żórło schczuwanja cźerpacź. Jim dyrbi jenoż ßo s krutym sakonjom, kotryž jich podrywaze skutkowanje a njehańbicźiwe schczuwanje sakasa a saniczi, napschecźiwo stupicź, druhe ßrědki njedoßahaja. — W Sserbach budźe pschi tejle wólbje měr, dokelž cźaß nascheju ßerbskeju sastupjerjow hischcźe wotběżał njeje.

Pschipad.

(Pokracżowanje a Skónczenje.)

Schěsczź dnjow posdźischo mój pschedstajeny saßo do nascheje wßy pschińdźe. Wón powjedasche wo dalischej podawisnje tamneje jěsby. Pschi tschaßenju po kolebatym puczu běschtej dwaj ryßaj ßo s wosa ßunyłoj a ßo shubiłoj. Tej dyrbjeschtaj ßo hnydom s nowa shotowacź a duž dostach poruczność hischcźe tón ßamy dźeń do města dojěcź, hdźež běsche hłowna pißarnja. Ja ßo s mojim starym dobrym kantorom roszżohnowach a rossßudźich ßo, dokelž njechach s nóznym cźahom do města pschińcź, w dobrym hoscźenzu blisko pschi żelesnizy leżazeje zyrkwinskeje wßy pśches nóż wostacź, so bych potom s rańschim cźahom dale jěł. Jako jenicżki hóscź ja najlěpschu jstwu dostach. Ja ßo bórsy k měrej podach a sa krótki cźaß běch wußnył. Wokoło 11 hodźin wjecżor buch pśches ßylne klepanje budźeny. Pched woknom woheń wuhladach a pósnach, so běsche wulki strach. Hródź a bróżeń ßo palitej. Khětsje ßo swoblekawschi s mojim wacżokom won stupich. Tam běhachu a wołachu. Woheń hižom domskemu hrożesche. Ssykawa pschijědże a ßwoju pschißłuschnosczź dopjelni. Hródź ßo wotpali; domjaze pak stejo wosta, ale tsěcha běsche wscha pschemacżana a wschudżom wscho mokre, so wot dalischeho nózneho pschebywanja w tym twarjenju rěcż bycź njemóżesche.

Farař, kiž pódla stejesche, ßo na mnje dohlada, Wón mi pschecźelnje posficźi pola njeho pśches nóż wostacź. Ja to dźakownje pschijach. Wón mi komoru pokasa a w 12 hodź. leżach saßo w kożu. Pschipadnje tam dołho nichtó leżał njeběsche; duž njeběchu kożaze deski w porjedźe. Hdyž ßo w kożu pschelehnych, ßo ßrěnje dele ßunychu a won padnychu. Pschipadnje mi ta myßl pschińdźe, so by tola pśches dele padaze deski hara nastacź dyrbjała, schtoż pak ßo njesta; wone běschu po sdacźu na něschto mjehke padnyke. Jako sa tym hladach, spody mojeho koża něschto lubosnuschke namakach. Tam leżesche njekniczżomny kharla, kotryž ßo na nim leżazeje cźeżkoty dla abo drje tež bolosczże dla hibacź njemóżesche. Sso někak swoblekawschi s komory do dwora doběżach. Runje tam někotsi burjo wot wóhnja domoj dźěchu. Cźi runje w prawym cźaßu dóńdźechu, jako chzysche tamny kharla s woknom wuléscź. Wón bu wuwjasany a wotwjedźeny. Kaž ßo bórsy wupokasa, běsche wón tón woheń sałożił a běsche ßebi wotmyßlił, pschi nastatej měscheńzy w sarje kradnycź.

Druhi dźěł nozy wó jstwje na kanapeju pschebych. Pschipadnje ßebi saležach a móżach hakle 4 hodźiny posdźischo wotjècź, dokelž wschitke cźahi w Z. njesastachu. Te hodźiny pschebych w ßwójbje fararja, hdźež ßo na lubosnu dźowku dohladach, kotraž bu — so s krótka praju — skónczńnje moja njewjesta a je nětko dołhe lěta moja luba, ßwěrna mandźělska. — Wot teho cźaßa wjazy mój stary nahlad wo pschipadźe njedżeržach. Haj, ja skónczńnje staremu kantorej wusnach: Pschipad je njerosom.“ —

Tak mój pschecźel ßwoje powjedanje skónczi. Tež ja mózach jemu wschelake sdźělicź, maliczkosczże a tola ważnosczże, hdyž je s prawymaj wocżomaj wobhladasch, kotrejž wysche ßwěta hladatej. Mój buchmoj s tym pśches jene, schtoż běsche stary kantor psched dołhimi lětami prajił.

Hdyž my swißowanje jeneho podawka s druhimi njepósnajemy, my tón podawk pschipad mjenujemy a myßliny, so ßmy s tym tu wěż rosßudźili. Wěrjazy kschesczijan pak wě, so żadyn wróbl s tsěchi njepadnje bjes Knjesoweje wole. Njewěrjazemu je to pschejara „pobożne“, runjež je to jara jednore a srosymliwe, hdyž ßo teho dźeržimy, so je Bóh wschehowědomny a wschehomózny. Sa to wosmje tak mjenowany rosjaßnjeny njejaßny wuras pschipada, kotryž nichtó wujaßnicź njemóże.

Ja derje wěm, so wschak móże ßo to pschehnacź, hdyž někotsi w kóżdym pawku, kiž po muri běži, wulki skutk Boži widźa a ßo praschecja, schto dyrbja ßebi wo tym pawku myßlicź. To wjedże k pschiwěrje. Hdyž pak ßo nam dźiwne swißowanje podawkow sjewi, njeßměmy to s njewużitnym mjenom „pschipad“ pomjenowacź, ale jo ważicź jako staw wulkeho, nam njewidomneho rjecźasa, kotryž tón w rukomaj dźeržı, kotryž je wschitke włoßy na naschej hłowje pscherachnował.

Dalische dary sa wbohe armeniske ßyroty:

S Budesczańskeje woßady:

N. N. s Lejna	5 hr. — np.
S Bukecżanskeje woßady	4 „ — „
Wscho hromadźe:	9 hr. — np.

W mjenje wbohich ßyrotow ßo wutrobny dźak praji

J. Gólcź, farař.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 18.
2. meje.

Lětnik 7.
1897.

Serbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ſo kóždu ſobotu w Ssmolerjez knihiczíſchczéćni w Budyſchinje a ſu tam dostacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Miſerikordias Domini.

Jan. 10, 12—16.

W luboſnych wobraſach nam ſwjate pißmo ſmilnoſcź naſcheho lubeho ſbóžnika pokaſuje, ſ kotrejž ſo wón ſa naß ſtara. Wón chze bycź tón lěkaŕ naſchich duſchow, a njetrjebamy na puczu naſcheho žiwjenja tajkeho ſwěrneho lěkarja, hdyž naſcha duſcha ſłabnje a ſdychuje we wichorach ſłeho ſwěta? Wón chze bycź tón pucź, ta wěrnoſcź a to žiwjenje, ſo bychmy po tym prawym puczu, kotryž wón ſam ſnaje a nam ſjewi, dóſchli k ſbóžnemu wěcznemu žiwjenju. Ale najluboſniſcho nam jeho ſbóžnikowſka luboſcź pſched woczi ſtupi, hdyž wón k nam rěczi jako tón dobry paſtyŕ. Jako tajkeho je jeho hižo wohladał pſalmiſta, kiž je nam ſpěwał rjany 23. pſalm: „Tón Knjes je mój paſtyŕ, na niczim ja nuſu njeſměju.“ W naſchim tekſtnym ſłowje wón ſam tola wupraji: „Ja ſym tón dobry paſtyŕ.“

Jeſuß Khryſtuß naſch ſwěrny paſtyŕ.

Jeho paſtyŕſka luboſcź wucži naß ſpěwacź:

1. Jeſu prjedy dźi nam tu na ſemi.
2. Wjedź naß ſa ruku k Wótzej do domu.

1. Sswěrny paſtyŕ dźe prjedy ſwojeho ſtadła, paſtyŕſki kij w rukomaj, ſwojej woczi wobroczenej na ſelene paſtwiſchcźa, hdźež by ſwoje wowzki napaſcź móhł. Tak naſch knjes a ſbóžnik prjedy naß dźe ſ wutrobu, kotraž ſo ſa naß hori połna ſmilnoſcźe. Hdźe je tajka luboſcź na ſwěcźe namakacź? Runa ſo jej ſnano maczeŕna luboſcź, kotraž je króna wſcheje cźłowſkeje luboſcźe? Ně wona hiſchcźe wyſche ſteji.

Naſch ſbóžnik dźě praji: „Ja ſym tón dobry paſtyŕ. Tón dobry paſtyŕ woſtaji ſwoje žiwjenje ſa wowzy.“ Wón njeje žadyn najaty, pſchetož ſchto dha je wón wot cźłowjekow doſtał — ženje mſdy, nad kotrejž móhł ſo ſwjeſelicź — puki, cźernjowu krónu a boloſtnu ſmjercź. To je luboſcź pſche wſchu luboſcź. A njedyrbjeli ſo tajkemu ſwěrnemu paſtyrjej ſ zyłej wutrobu dowěricź, kotryž je nam ſwoju ſwěrnoſcź na Golgatha tak kraßnje ſjewił. Kajke to poſběhowaze ſłowo ſa naſchu wutrobu, hdyž my wěmy a wěrimy: „Tón Knjes mój ſwěrny paſtyŕ je“, njech je wonkach w ſwěcźe wokoło naß rjane naléczo abo kruta ſyma: pola naſcheho Knjeſa a ſbóžnika ſo nam ſelene paſtwiſchcźa wotewrja: my ſłyſchimy w jeho ſłowje tón hłóß teho dobreho paſtyrja. Hdyž ſmy my wjeßeli a w ſłotym měrje jutry ſmjecźili, je runje w južnej Europiſkej krwawna bitwa b·es Griechiſkej a Turkowſkej wudyriła. Runjež mamy my pola naß měr a ſo nadźijamy, ſo by nam měr woſtał, ſo tola pſchewidźicź njeda, hacź ſkónczńje pſches wſchelake intereßy, kotrež maja tež druhe europiſke kraje ſame na wuwiwanju tejele wójny roskora płómjo njeměra bjes nje njecźißnje. Duž wěſta tužnota na wutrobach leži. Kak derje je nam, hdyž móżemy w tajkich cźaßach, hdźež wutroba cźežko ſdychuje do njewěſteho pſchichoda hladajo, ſwój wucźek tam pytacź, hdźež wichory ſwonkowneho ſwěta njeduwaju a ſo w duchu pod pſchikrywom teho ſtajicź, wo kotrymž wutroba ſpěwa: „Tón Knjes je

mój ßwěrny paſtyŕ, na niczim ja nuſu njeſměju.“ Njech je runje cźěmno pſched nami a njech naſche ßłabe wóczko njewidźi, my wěmy: Jeſuß naſch dobry paſtyŕ nam prjedy dźe a naß wodźi. A njeßy ty ſbožowna, o wutroba, ſo maſch tajkeho wodźerja a móżeſch ſtroſchtnje ſpěwacź: „Jeſu prjedy dźi nam tu na ſemi!“

2. Kajki to luboſny ſaczíſchcź, hdyž ßwjaty wjeczor ſwoni a paſtyŕ cźehnje ſměrom ſe ßwojimi wowzami domoj. Domoj chze twój Knjes a ſbóżnik ſ tobu hicź, hdyž wjeczor twojeho žiwjenja ſaſwoni. „Domoj“ tam naſcha wutroba cźehnje; dźěczo wjeßeli ßo domoj ſ zuſby; a hdyž ßy ſtarſchi, a ſaßo ßwój ſtarſchiſki dom wohladaſch, duſcha wjeßela wodychujo praji: „jow ßym ja domach.“ Tuto domojžadanje njeje wone nam położene do wutroby jako ſaczuwanje teje dowiſny, do kotrejež chze naß naſch ßwěrny paſtyŕ dowjeſcź po wſchěm bědźenju tuteje cźaßnoſcźe, — hdźež wón wſchitke ßwoje wowzy powjedźe a hdźež budźe wſcheho bědźenja, wſcheho njeměra, wſcheje roſkory a njejednoty kónz — hdźež budźa ßo wſchitzy jako jene ſtadło pod tym jenym paſtyrjom wjeßelicź? „Sbóżni ßu cźi, kotſiž ßebi domoj žadaju, pſchetož woni domoj pſchińdu“, tole rjane ßłowo je pobožny muž ſ hłubokeho ſaczucźa wuprajił. To pak móże jenož wutroba prajicź, kotraž ßo njeje ſaßydliła na tym ßwěcźe a ßwój dom njeje natwariła do prócha tuteho ßwěta. Cźeho dla tajke ſaſtróżenje pſched ßmjercźu? Najhłubſcha pſchicžina tola w niczim druhim njeleži hacž w tym, ſo naß wſchelake ſwjaſki ſwjaſaja na tón ßwět. Kóždy ßam ßwoje ſwjaſki ſnaje, roswjaſaj je — potom ty cźim radſcho ſa tym ßwěrnym paſtyrjom dźeſch. Njeczujeſch ty pſchezo hiſchcźe, ſo ßy tudy w zuſbje, ſo ßwět tebje ſpokojicź njemóże? Haj domoj! — to rěka, hdźež nuſa ßo naß wjazy njedótka, hdźež je naſcha wutroba ſpokojena na paſtwiſchcźu wěczneho žiwjenja.

Naſcha wutroba ſpěwa k temu ßwěrnemu paſtyrjej, kotryž naß w ßwojej luboſcźi niz jenož wjedźe pſches tón cźaß, ale naß tež ſbóżnych domoj dowjedźe:

„Wjedź naß ſa ruku
K Wótzej do domu!“
Hamjeń!

Gólcž=Budyſchinſki.

Pſchekupz a ryczeŕ.

(Pokracžowanje.)

Bórſy běſche wo ßrjedź hole domczk natwarjeny, proſty a jednory, podobny Jakubowej khěžzy. A hdyž běſche wjeczor cźichi a ſměrny a hdyž běſche powětr cźiſty, donjeßechu wětſikowe kſchidła drje tež ſynki Miklawſchoweho ſynka dele hacž k Lóbjowymaj brjohomaj a hacž nuts do Draždźan. Měr pſchipowjedaſche jich moßaßny hłóß, měr donjeßechu do cźłowſkeje wutroby, ſo njeby ßwětny njeměr jandźela Božeho ſ njej wuhnał. — —

Bórſy powjedachu ßebi ludźo w měſcźe a we wokolnoſcźi, ſo je ßo w holi puſcźink ſaßydlił. Nichtón njewjedźiſche, ſ wotkel běſche wón pſchiſchoł; jenož klóſchtrjowy abt ſnajeſche jeho dóńt, a tón wobkhowa wſcho ßam ſaßo jako ſpowjedne potajnſtwo.

Wot abta běſche Miklawſch tež dóńt ßwojeje mandźelſkeje a ßwojeje dźowczicžki ſhonił.

„Jenož junkrócź chzył ja ßwoju dźowczicžku wohladadź“, běſche wón abtej prajił, „jenož junkrócź, ſo móhł ji ßwoje žohnowanje dacź.“

Ale wón běſche jemu wotmolwił: „Niz tak, bratſje Miklawſcho! Najprjedy wutuń ſe ßwojeje wutroby wſchě cźělne požadanja. To napołožu tebi jako pokutu, ſo by ßwojemu dźěſcźu ſdaleny woſtał ſtajnje. Je=li ßo Bóh nad tobu woßebje ßmili, budźe wón ſwjeſcź, ſo twojej wocži twoju dźowczicžku wohladatej, hdyž ßo tež njejßy wo to prózował!“ A ſwólniwje ſkłoži ßo bratr Miklawſch po tutej pſchikaſni ßwojeho ſpowjedneho wótza. — — —

Cźaßy pſchikhadźachu a ßo minychu. Syma a nalěcźo běſchtej ßo dźeßacźorje minyłej a běſchtej Božu ſemju ſe ßněhom a ſ różemi pokrytej. Pſched cźornym kſchižom pſched Miklawſchowym domczkom běchu ßo hižo tyßazy pobožnych putnikow modło pokłonili; a mało běſche tajkich, kotrychž njeběſche mike ßłowo pobožneho bratra w ſrudobje a ßwětnej hórkoſcźi poßylnika. Někotražkuli cźłowſka duſcha, kotraž ßo w rjanych wyßokich, ale wot pobožnych pſchepjelnjenych měſchcźanſkich Božich domach njeběſche hacž do najßwjecźiſcheje nutrnoſcźe pſchedobycź móhła, nadeńdźe tu pod jednorym drjewjanym kſchižom wěrne požohnowanje ſa ßłužbu Božu. Hdyž ßo tu duſcha, na ßmjercź ſranjena puſcźinkej ſpowjeda, hdyž tu lěß ſchumjeſche, jako łychu ſ dala byrgle ſapiſkałe, potom njeběſche hinak móżno, hacž ſo ßo Boži poſtrow: „Měr budź ſ tobu!“ do woprawdźiteho měra pſcheměni.

A hdyž ßo ſ wobliczа ſrudneho nowa pruha nadźije błyſchcźeſche, roswjeßeli ßo tež wobliczo pobožneho bratra; ſ jeho kruteho wóczka ronjeſche ßo ßylſyczka, jandźel měra hnujeſche jeho wutrobu a pſchiwoła jemu ſ cźicha: „Wſcho, ſchtož ßy ſhrěſchił, je ßo tebi wodało! Měr Boži je ſ tobu!“ — —

* * *

W Arnoldez domje běchu ßo dny a lětka minyłe a niczo njeběſche ßo pſcheměniło; khiba ſo běſche ßo Arnoldez nanowa hłowa trochu jeſchědźiła a cźoło ßo troſchku ſmorſchcźiło. Dźěczi pak běchu hladajzy roſtłe a jich liza běchu ßo ſtołſcźiłe a ſcźerwjenjałe. Cźicho a potajnje ſaſtara Arnoldez macź ßwój dom; nan pak dźěłaſche ſe ßwojimi wotroczkami pilnje w ßwojim pſchekupſtwje, ſo by ßo ſboże a ſeńſke kubło ßwojemu domej ſakhowało.

Arnoldez ßyn ßydaſche wo dnjo ſa knihemi, ſo by ßo pilnje we wědomoſcźach wobhonjał. Nan měnjeſche: „Je=li tež něhdy na moje měſto ſtupiſch, ſo by naſche pſchekupſtwo pod twojim wodźenjom dale kcźěło a rosroſtło, da tola derje, je=li ßebi wědomoſcźe nadobudźeſch; to ßu kubła, kotrež tebi nichtó rubicź njemóże, tež potom niz, hdyž by njeſboże naſch dom nadeſchoł. Tole pak chzył Bóh miłoſcźiwje wotwobroczicź.“

Wjelkowa dźowczicžka a Arnoldez Marja khodźeſchtej hromadźe na pacźerje do klóſchtra k bratrej Marcźinej, a pódła nawuknjeſchtej troſchku pißacź a cźitacź. Běſchtej pak doma, a pomhaſchtej macźeri ſe wſchej ßwěrnoſcźu. So byſchtej ßo ſ druhimi towaŕſchkami ſkhadźowałej abo wopytałej, to ßo njeſta. Arnoldezy běchu ßami ſa ßo žiwi a njemějachu ſ druhimi ßwójbami wjetſcheho pſchecźelſtwa, kaž běſche to ſa tón cźaß waſchnje.

Starſchi khowaſchtej ßwoje dźěczi wſchudźom a ſtajnje pěkuje doma; ſchtož ßo pſched domom ſtawaſche, to jich niczo njeſtaraſche, woßebite ſwjeßelenja ſa młody lud ßo njehotowachu, a tak ſakhowaſchtej ßo pacźeri kſcheſcźijanſkeje młodeje wutroby — cźeßnoſcź a pěknoſcź — a njewomaſaſchtej ßo ani wot dycha hrubeho a njecźeßneho žiwjenja.

Hdyž běſche wſchědne dźěło dokonjane, hdyž měſchcźanſke ſwony ſaſwonichu a měſchcźanow, kotſiž běchu w korczmach „na nóznym piwje“ ßedźeli, napominachu, ſo je ſ nimi cźaß domoj, hdyž cźěmnoſcź měſto kryjeſche, potom ſaßwěcźi drje tež Arnoldez macź ßwěczku na kulojtym blidźe, a nětko ſapoczachu ßebi wſchitzy powjedacź, a ſtarſchej wußywaſchtaj tu někotre płódne ßymjeſchko do wutrobow ßwojich dźěczi, kotrež ßo hiſchcźe w cźichej wjeczornej hodźinje ſakorjeni.

Něhdy wjeczor powjedachu ßebi tež wo pobožnym bratru wonka w holi, a Arnoldez macź dźeſche k nanej: „Telko ßo wo pobožnym bratru powjeda, nimale wſchitzy ßu ſ měſta k njemu pſchiſchli, ſo bychu na jeho rěcź poßłuchali, jenož my jeho hiſchcźe njeſnajemy. A tola chzył ja rad lubje pod kſchižom w holi ßwój Wótczenaſch wuſpěwacź!“

„Dołho ßym ßebi hižo tež na to myßlił“, wotmolwi Arnoldez nan; „to ßo tež zyle derje hodźi; pſchihotujcźe ßo, ſo tam póńdźelu na popołdnje dojědźemy. Ty wſmi ßobu, ſchtož ßo tebi hódno ſda; pobožny bratr njebudźe naſch dar ſazpicź, hdyž tež ma tam nadoſcź pokładow wot wſchitkich ßwojich wopytarjow poßwjecźenych!“

Póńdźela běſche pſchiſchła. Něhdźe wokoło druheje hodźiny popołdnju jědźichu ſ wrotami won. Pucź běſche njeruny a pěſkojty. Najprjedy jědźichu nimo polow, kotrež Draždźanſzy měſchcźenjo pſched měſchcźanſkimi murjemi mějachu. Potom pſchijědźichu do hole.

Běſche hižo podlěcźo. Liſcźe na ſchtomach ſapocža ßo žołcźicź, a wrjóß kcźějeſche pódła pſchi pucźu a tam, hdźež njeběſche najhuſcźiſcha huſcźina. Na wrjóß ſlětowachu pcžołki a na cźopłym pěſku běſche ßo jeſchcźerża wupſcheſtrěła.

Bratr Miklawſch ßedźeſche na drjewjanej lawzy pſched kněžnymi durjemi, ruzy ſtyknywſchi.

Kruty cžaß běſche minjeny cžaß ſa njeho byk, a khoroſcže a cžaßy, ßo pſcheměnjaze, běchu ßwoje ſnamjenja jemu do wobliczа ſaryke. Włoßy, hacž na ramjeni doßahaze, a dołha broda, ßo žiwotoweho powjaſa dótkaza, běchu ßo doſpołnje ſbèlike, a ßuche blěde mjeſwoczo běſche zyle ſmorſchczene. Ale ßylnoſcž w ſtawach běſche pſchezo hiſchcže wobkhował, a hdyž ßo w ſymje wjelki hacž k jeho khěžzy ſwěrichu, potom doſtachu Miklawſchowy prók abo hlebiju. Wón roſumiſche hiſchcže ſe ßamej wěſtoſczu tſělecž a hlebiju mjetacž kaž něhdy na Symſkim kamjenju, hdyž jako hońtwjeŕ po lěßu khodźeſche. Tež jeho wóczko běſche hiſchcže jaßne, hdyž běſche ßo też dźiwje płómjo, kotrež běſche něhdy ſ nich ßapało, ſhubiło a hdyž běchu na jeho město mike pruhi ſtupike.

Jenož ſchtyri krócž wopuſchczi wón wob lěto ßwoju lěßnu domiſnu na jedyn dźeń. Potom dźěſche na ßwojim płaſchczu hrěſchnika a ſ nahej hłowu do klóſchtra Hawſchtinow do Draždźan, ſo by ßo tu ſpowjedał a ßwjaty ſakrament doſtał. Schtož běſche něhdy ßlubił, to běſche też ßwěru dźeržał, nihdy njeběſche ßo ſa ßwojej dźowczičžku wopraſchał; w jeho wutrobje tajeſche ßwoje njewuprajomne žedźenje ſa jeniczkim, ſchtož běſche ßo ſ nim ſe ſtarſkeho cžaßa wukhowało. Hdyž ßo jeho wutroba w tajkich cžaßach ſměrowacž njechaſche, hdyž jeho wutrobny ſtyſk ſadajicž chzyſche, padźe wón na kolena pſched kſchižom a modleſche ßo k Bohu, ſo by wón jeho poßylnił, ſo móhł ßwoju tyſchnoſcž pſchewinycž.

Tež dźenßa, hdyž ßwjaty měr koło wokoło po holi knježeſche, ſaczahnychu jemu ſtare wopomnjenja do wutroby.

„Hdy by ßo mi jenož tele jene pſchecže dopjelniło, žane druhe.“ — Tak pomyßli wón ßebi ſ cžicha. — Tehdy pſchijědźe wós pſchekupza Arnolda ſ Draždźan. Hižo ſ daloka ſpóſna Miklawſch pſchekupſkeho knjeſa. Stawy jemu tſchepotachu, wón njemóžeſche ſ lawki ſtanycž. Tak woczakowaſche ſ tſchepotazej wutrobu a ſe ßylſojtymaj woczomaj ßwojich hoſczi.

„Pomhaj tebi Bóh, pobožny bratſje! Ssmy pſchiſchli, ſo bychmy ßebi twoje žohnowanje wuproßyli!“ praji Arnoldez knjes a pſchiſtupi ſ maczerju a ſ dźěczimy k njemu.

„Ja ßym khudy, hrěſchny cžłowjek a nimam žaneho požohnowanja; jenož wo Božu hnadu a ßmilnoſcž móžu proßycž ſa waß a ſa mje: Wſchehomózny Bóh požohnuj wam waſche žiwjenje, wón ſchkituj a wukhowaj waß ſtajnje a wěczńje!“

To prajiwſchi poſtany Miklawſch a położi na wſchitkich ßwoju prawizu, jich požohnujo. Potom poklonjachu ßo wſchity hromadźe pſched kſchižom a to runje tak, ſo Arnoldez Marja a Wjelkowa dźowka ſe Symſkeho kamjenja pódla pobožneho lěßneho bratra Miklawſcha kleczeſchtej.

To bě hnujazy napohlad!

Njewidomny jandźel měra wupſcheſtrě ßwojej kſchidleſchzy nad pobožnymi, tu ßo modlazymi, a jich duſche pſchewějeſche wulkotna ßwjatoczńoſcž nutrnoſcže. Stary mužik, tu ßamlutki ßwoje hrěchi ſapokuczo, běſche ßwoje žiwjenje, ßo wſchelako pſcheměnjaze, nimale dokonjał; pódla njeho młoduſchke wutroby, kotrymž raniſche ſerja, ſbožo pſchipowjedazeho pſchichoda ſeſkhadźowachu, a taj tamnaj, kotrajž drje běſchtaj hiſchcže pſchi dobrych žiwjeńſkich mozach, kotrajž pak běſchtaj hižo huſto doſcž naſhoniłoj, ſo dóńt někotrožkuli ſelene łopjeſchko nadźije ſ ſchtoma žiwjenja ſdrěje a ſwjadnjene a wuſkhnjene na žiwjenſke pucže ſwěje, — a cžile wſchitzy běchu nětkole ſjednoczeni w tym jenym ßwjatym ſkutku.

— — —

Skónczńje ſtanychu. Pſchekupz pokiwny ßwojim dźěczom, wone doběžachu k woſej a pſchinjeßechu dary, kotrež běchu ſa pobožneho bratra wot doma ßobu wſali a kotrež macž měrika njebě.

„Tu je ßnadny dar ſa waß“, praji nan Miklawſchej. Hdyž pak ßo tón wobaraſche, tónle dar pſchijecž, měnjeſche nan: „Njeje to žadyn wopor, kotryž bych ſ tym woprował; Bóh je mje ſe ſeńſkimi kubłami požohnował. Ja ßym pſchekupz a radny knjes Arnold ſ Draždźanſkeho torhoſchcža — a to je moja luba mandźelſka a moje dźěczi. — Wěſcže ſcže wy jenož krute cžaßy ßwoje žiwe dny wohladał, pobožny bratſje, njemér, ſtaroſcže a tyſchnoſcže nadoſcž, doniž njejſcže měra nadeſchoł?“

(Pokracžowanje.)

Sloty jubilej Macžizy Sserbſkeje.

Tydźeń je ßo minył, ſo naſcha luba Macžiza ßwój ſloty jubilej ßwjecžeſche, ale my ſtejimy hiſchcže pod móznym ſacžiſchczom kraßneho ßwjedźenja, kotryž mózachmy hromadźe ßwjecžicž. Zyły ßwjedźeń je ßo najkraßniſcho poradźił. Wutroba běſche nam horjaza jako ßo dopołdnja na tſělerni ſeńdźechmy, na tym ßamym městnje, hdźež ßwěrni wótcžinzy pſched 50 lětami ßebi ruku k bratrowſkemu ſkutkowanju ſawdachu a naſchu Macžizu ſałożichu, a hdyž ßłyſchachmy wutrobuhnujaze ßłowa ſ rta nětcžiſcheho měſto-pſchedßydy knjeſa fararja ryczerja Jakuba, ſ kotrymž ßwjedźeń wotewri. Žiwy wobras ßławneho a žohnowaneho ſkutkowanja Macžizy poda knjes farař kan. Hermann ſpominajo na tych muži, kotſiž ßu ßwoje mozy do dźěła naſcheho Sserbſkeho luda a Macžizy ſtajili. Wulka radoſcž běſche, ſo móżeſche, ſ Macžizu ßwjecžicž dźeßacž tych, kotſiž běchu ju pſched 50 lětami ßobu ſałożili, ſloty jubilej ßwojeho ßobuſtawſtwa. Knjes wyſchſchi ſeminarſki wucžeŕ Fiedler běſche jim poſtrowjazy ſpěw poßwjecžił, ſ kotrymž jich poſtrowi. My wobžarowachmy, ſo njemózachu wſchitzy jubilarojo na jubileju pſchitomni bycž. Jenož ſchtyrjom mózachmy ßwoje pſchecža rtnje wuprajicž. Bjes tym běſche ßo ważna hodźinka pſchibliżiła, hdźež mějeſche ßo ſakładny kamjeń k naſchemu Macžicž-nemu domej położicž. Rjana ßyła ludźi běſche ßo tam ſeſchła; my wohladachmy ſ wulkej radoſczu też mnohich Sserbow ſe wßy, kotſiž běchu pſchiſchli tón ważny ſkutk wohladacž — ſ tym wo-ſnamjenjujo, kak jim dopjelnjenje dołhich nadźijow a pſchihotowanjow na wutrobje leži, ſo bychmy ßwoje ßrjedźiſno w Macžicžnym domje měli.

Bjes wuſpěwanjom kwarteta wobwěnzowachu družki w rjanej ßerbſkej draſcže ſakładny kamjeń. Knjes farař D. Imiſch rěczeſche k naſchim wutrobam ſ hnujazymi ßłowami wuſběhujo, ſchto dyrbi twarjomny dom naſchemu ludej bycž. Pſchi ßwjatoczńych klepnjenjach ßłyſchachmy rjane pſchecža ſa naſch dom. Wulka radoſcž běſche, ſo mózachmy pſchi tejle ßwjatoczńoſczi też knjeſa měſchczanoſtu dr. Kaeublera poſtrowicž, kotryž ſ tym ßwoje pſchecželne ſmyßlenje, kotrež je ſtajnje ſa naſch twar měł, ſaßo wopokaſa. Wón pſchi klepnjenju na ſałożkny kamjeń to rjane pſchecže wupraji, ſo byſchtaj Boža hnada a žohnowanje nad tutymi murjemi wotpoczowałoj, ſo bychu Sserbja ſ Němzami pſchezo w pſchecželſtwje žiwi byli a pſches jene byli w bohabojaſnoſczi a w ßwěrnoſczi k kralej. Sswjedźeńſka hoſczina ßo w tſjóch popołdnju na tſělerni ſapocža. Sahorjenje a ſahorjaze ßłowa we wunjeßenych ßławach k nam rěczachu. Wulka liczba ſbožopſchejazych telegramow ßo nam cžitaſche. Też na tych ßo njeſapomni, kotſiž tu wjazy bjes nami njejßu. Bół nam cžehnjeſche pſches wutrobu, hdyž ßebi pomyßlichmy: „kak bychu ßo woni wjeßelili, hdy bychu dźenßa ſ nami ßwjecžicž móhli.“ Wſchelake mjena tajkich lubych ſemrjetych nam nimo ducha cžehnichu, wot kotrychž jenož někotrych mjenujemy: Ssmoleŕ, Hórnik, Pfuhl, Jakub, Jencž a druſy. S dźaknej wutrobu na to ſpominachmy, ſchtož ßu woni naſchemu ßerbſkemu ludej a Macžizy byli. Hdyž běchmy wot blida ſeſtawali, ßo też hižo cžaß bliżeſche, w kotrymž mějeſche ßo konzert ſapoczecž. Do konzerta nam knjes farař Waltar rjany prolog, kotryž běſche ſa naſch ßwjedźeń pěßnił, pſchednoſcheſche a do II. dźěła nam wucžeŕ ßwjedźeńſku hymnu wot knjeſa Cžiſchinſkeho cžitaſche. To běchu ßłowa, kotrež nam wſchitkim wutrobu hnujachu. Konzert je ßo jara derje radźił a ſ móżneho plazanja běſche pósnacž, kak ßo wſchitkim rjane pſchednoſchowanja ſpodobachu. Woßebje mějachmy nad tym ßwoje ſpokojenje, ſo móżachmy dźěła naſchich młodych hudźbnikow ßłyſchecž. To je rjana nadźija ſa pſchichod, hdyž mamy tajkich młodych dźěłacžerjow na polu hudźby. S wulkim pſchipósnacžom wuſběhnjemy, ſo ßo narodnemu ſpěwej na tym kanzercže to prawo dozpi, kotrež jemu ßłuſcha. Pſchetož w narodnym ſpěwje leži cžucže luda. Duž też najmózniſcho k wutrobje rěczi a ju wobjimuje. Džak budź wſchitkim, kiž ßu nam tónle kraßny ßwjedźeń ſłoteho jubileja pſchihotowali a wuhotowali! To běchu kraßne hodźiny, kotreż nam njeſapomnite woſtanu.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

Sakładny kamjeń k Macžicžnemu domej je położeny a my nětko ſ Božej pomozu twaricž ſapoczńjemy. Rjane naletne ßłónczko nam nětko ßwěczi! Dajcže jemu też nuts ßwěczicž do naſchich wutrobow a podpjerajcže ſ cžoplej wutrobu naſch twar. Pſchetož wjele je hiſchcže trjeba, ſo móżemy wſcho dokonjecž. Hdyž wy

nětko, lubi Sserbja, widźicże, kak ßo twar se semje sběha, dyrbi wam radoscź nad tym ruku wotewricź. Dary ja Macźičny dom móżecże wotedacź pola knjesa Ssmolerja abo pola knjesa pschekupza Mörby w Budyschinje.

Psched krótkim ßu ßo pruhowanja kandidatow duchownstwa w Lipsku skónczike. Wot 39 studowazych, kiž běchu ßo wobdźělili, 33 pruhowanje wobsta. Na poßlednim pruhowanju wólbokhmanoscże w Draždźanach je ßo sańdźenu symu 36 kandidatow wobdźěliło. Dwě lěcże pak budźa woni najskerje cźakacź dyrbjecź, prjedy hacź móża do sastojnstwa sastupicź, dokelž hischcże wjele starschich na sastojnstwo cźaka. Te cźaßy ßu nimo, so na duchownych pobrachowasche, a hdyž prjedy pschezo rěkasche, so je sa ßerbskich kandidatow lěpje, dokelž ßo nusnje trjebaja, to tež wjazy njepłaczi; pschetož w tu khwilu ßamo jedyn ßerbski kandidat w schulskim sastojnstwje w Němzach steji, dokelž w Sserbach žane sastojnstwo prósdne njeje. Tak ßu ßo cźaßy pscheměnike.

Sswjedźeńske dny snutskowneho mißionstwa budźa kaž druhe léta w tym tydźenju po njedźeli Miserikor. Domini w Draždźanach. Pońdźelu 3. meje budże popołdnju w 3 hodź. w sali młodźenzoweho towarstwa (w domje snutskowneho mißionstwa) skhadźowanka swjatka mužskich a młodźenskich towarstwow. Wjeczor ½7 hodź. budże Boża ßłužba w dwórskej zyrkwi s prědowanjom knjesa fararja Dr. Kühna. Wutoru 4. meje dopołdnja w 8 hodź. dźerži krajne towarstwo sa snutskowne mißionstwo we wulkej sali towarstwoweho doma ßwoju 31. generalnu shromadźisnu. Popołdnju w 4 hodź. w žoninej zyrkwi knjes superintendenta D. Bükman s Hanoverskeje prěduje a ½8 hodź. je saßo wulka shromadźisna w domje snutskowneho mißionstwa, pschi kotrejž budźa wschelazy sastupjerjo snutskowneho mißionstwa rěcźecź. To je to najwažnische tych ßwjedźeńskich dnjow. My wschitkich lubych ßerbskich pschecźelow ßwjateho skutka snutskowneho mißionstwa, kotrež w ßmilnej luboscźi dźěła na sabłudźenych a hubjenych bratrach a ßotrach, kotrež chze tych, kiž ßu w strasche skaženja, wukhowacź, na to kedźbliwych cźinimy s tym pschispomnjenjom, so maja woni pschistup do tych shromadźisnow a so ßo wěscże kóždy, kiž je wopyta, natwari a sahori w luboscźi sa tón ważny skutk, kotryž ßebi nasch srudny cźaß se wschej mozu žada.

Swjeßelaza powjesć dońdźe s Lipska. Tam je ßo 16. měrza towarstwo salożiło, kotrež chze tunje a strowe małe bydlenja sa dźěłacźerjow a wschitkich, kotsiž maja pod bydleńskimi wobstejnoscźemi wulkich městow cźerpicź, natwaricź. Wone dyrbja ßo ßamostejaze małe twarjenja twaricź a sa kóżde bydlenje dyrbi sahroda bycź. Žaneho dobytka towarstwo njerodźi. Schtož ßo někak wusbytkuje, ßo saßo sa spuschcźenje najeńskich pjenjes abo k porjeńschenju twarjenjow wužije. Do jeneho doma ßo wjazy hacź 6 bydlenjow nuts njetwari. Najwjetscha ważnosć ßo na to słoži, so kóżde bydlenje sahrodu dostanje a so móże kóżda ßwójba, hdyž chze, strowy powětr w sahrodże wužicź. My temu dobremu prjódkwsacźu najwutrobnischo sboże pschejemy.

Lipscźanske mißionstwo w narańschej Afrizy je cźežko domachpytane. 1 mißiouar je wumrjeł, 2 staj morjenaj, 4 ßu psches khoroscź w skutkowanju sadźěwani. Bóh tón Knjes chzył hnadnje po cźežkich cźaßach lěpsche cźaßy spožcźicź, so by khorhoj evangelija tež tam ßo dale njeßła do puscźiny pohanstwa!

Kaž běsche do prědka widźecź, tak je ßo tež stało. Turkojo ßu Grichow w Theßaliskej sbili a to ważne město Lariża wobßadźili, a nětko je jim pucź na hłowne město Grichiskeje, Athen, wotewrjeny. Wulki strach je nastał sa Grichisku kralowsku ßwójbu, hdyž w Athenje wostanje. Hdyž ßu tež Grichojo se ßwojimi kódźemi tu a tam pschi brjohu małeho wuspěcha měli, to tola s cźežka na srudnym kónzu, kotryž směje wójna sa Grichisku, něschto pscheměnjeni. Potom pak to praschenje wustupi: budźa wulkomozy Europiskeje směrom pschihladowacź, hdyž Turkojo Grichow powschitkownje sbija a podtłócźa, abo njebudźa ßo do teho měschecź a pschi tym skónczńje ßami do roskory pschińcź? Jendźelska, kiž tajke něschto rad cźini, sady kulißow dźěłacź počźina a Grichisku potajnje podpjera. Pschi spočźatku wójny ßo kóżdy dźiwasche, s wotkel khuda Grichiska pjenjesy bjerje. Nětk je ßo wujaßniło, so Jendźelcźenjo ju podpjeraja. Jendźelszy pjenjeżnizy ßu w poßlednich tydźenjach 15 milijonow hriwnow do Grichiskeje póßłali. Duž njewěmy, schto nam pschichodne měßazy pschinjeßu. Bóh luby Knjes chzył wschitko hnadnje wodźicź a naß wobarnowacź psched wójnu a krejpscheleczom!

Nješchto sozialdemokratiske.

Wschudźom po naschim wótznym kraju ßmy psched krótkim 100lětny narodny dźeń nascheho njesapomniteho khěžora Wylema ßwjecźili, niz pak sozialdemokratojo, kotsiž schkrěczki wótcźinskeje luboscźe w ßebi nimaju. So je nasch wótzny kraj pod jeho knjejstwom ßo rosßylnił, so je wón nastork dał k sakonjam, kotrež dźěłacźerjow sa khoroscź a hubjenoscź sawěscźuja a so je s tym runje dźěłacźerjam wulku dobrotu wopokasał, wo tym sozialdemokratojo niczo wjedźecź nochzedźa. Duž tež sozialdemokratojo tónle ßwjedźeń ßobu ßwjecźicź njechachu. Saske dźěłacźerske nowiny ßo njehańbuja na tón ßwjedźeń dźiwajo pißacź: „Nětko je nimo ta wulka hara. Ssmjerdźenje njeliczných ßwěczkow je saßo s haßow městow ßo wucźahnyło a tež knježa patriotojo sapočźinaju saßo wostróßbnicź. Tsi dny sa ßobu běchu sahorjeni, nětko pak ßo hubjenoscź wschědneho žiwjenja saßo sapočźnje a njeliczene kostsjanzy, kotrež na ßwjedźeńskich dnjach wutroby pózcźiwych wótcźinzow debichu, leża sabyte w ßmjecźach, dźěłane róże, dźěłane sahorjenje. Najhłupischo běsche, kaž ßo ßamo rosumi, 22. měrza, na tym dnju, jako wón psched sto létami najhnadnischo a ßamoruczńje na ßwět pschińdźe, so by ßwoje wulke, historiske powołanje dopjelnił.“

Njeje to žałostne, so ßmědźa sjawne nowiny tak pißacź — a wyschnojcź dyrbi směrom pschihladowacź. Bismark měješe prawo, hdyž ßebi wón žadasche, so dyrbi ßo pscheczíwo njehańbicźiwym sozialdemokratam se wschej krutoscźu wustupicź. Abo chzemy hischcże dléje pschihladowacź, so tónle jěd dale nasch lud sajědojcźa?

Młode ptacźatka.

Młody ptacźk ßo w ßwojim hnězdźe roscźahuje, wón roscże a s kschidleschkami machoze — wón chze ßam ßwět wohladacź, do dalokoscże hladacź, niz jenoż wot jeneje hałožki na druhu skakacź, wón chze won, daloko won.

A nětko prěni krócź pospyta slecźicź — wón ßo dale swěri, hdyž tež wutroba bojasna pukoze. Macźerka bojasna sa nim hlada, wona sa nim slětuje, chze jemu tam a jow dobru radu dacź. Ale jene ranje je hnězdo prósdne, młode ßu won — stari ßami domach wostanu.

Njeje to tak prawy wobras teho, schtož ßo nětko jutry w někotrym domje stawa? Tež tam hladatej stysknjwej starschiskej wocźi sa dźěcźimi, kotrež s cźopłeho hnězdźicźka won cźahnu. Tam wschak maja ßwoju wolu a móża ßami ßwoje myßle měcź. Budźa te młode ptacźki ßwoje hnězdo sabycź.

Tón to njebudże, kotryž je s tymi ßwojimi, se ßwojim starschiskim domom sjednocźeny był a sjednocźeny wostanje w ßwěrnym modlenju. Hdyž je wón móz dobroproschenja ßam na ßebi nashonił a do njeje wěri, hdyž wutroby, kotrež ßu tež po rumje dźělene, ßo tola wschědnje seńdu w modlitwje k Bohu, jemu žadyn strach njerosy.

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armeniske ßyroty:

S Michalskeje wożady psches knjesa fararja Rädu (s dźěła hižo kwitowane):

Pacźerske dźěcźi	10	hr.	75	np.
Hana B. w Brěsowje	6	=	—	=
D. w Brěsowje	6	=	—	=
R. na Židowje	1	=	—	=
N. N. na Židowje	—	=	50	=
Nowak na Židowje	6	=	—	=
Hromadże	30	hr.	25	np.
Sch—a s Łuha	3	=	—	=
N. N. s Rownow	3	=	—	=
Wscho hromadże:	36	hr.	25	np.

W mjenje wbohich ßyrotow wutrobny dźak praji

J. Gólcź, farař.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Bohaj Bóh!

Czißło 19.
9. meje.

Lětnik 7.
1897.

Serbske niedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedplatu 40 np.

Jubilate.

Jan 16, 16—23.

W naschim dźenßnischim sćenju staji nasch sbóžnik ßwojim wucžomnikam ważne ßłowo psched woczi: „Po małej khwili njebudźecże wy mje widźicź, a po małej khwili budźecże wy mje widźicź.“ Tuto ßłowo woni njesrozymichu a dźachu: „my njewěmy, schto wón rěczi.“ Tón Knjes pak widźiwschi, so ßo jeho wopraschecź chzychu, dźesche k nim: „Wot teho wy ßo bjes ßobu wopraschujecże, so ßym prajił: „po małej khwili njebudźecże wy mje widźicź a pak po małej khwili budźecże mje widźicź. Sawěrnje, sawěrnje, ja praju wam: Wy budźecże płakacź a żałosćicź, ale ßwět ßo budźe wjeßelicź; wy pak budźecże srudni, ale wascha srudoba budźe ßo do wjeßela pschewobroczicź.“ Ale njesda ßo wam tuto Knjesowe wukładowanje runje tak cźeżke bycź, kaž to ßłowo ßame: „po małej khwili.“

„Po małej kwili“ dopomń ßo na to w czaßu wjeßela! To běsche krótki czaß do jeho ßmjercże, jako tón Knjes tuto ßłowo ßwojim wucžomnikam pschedpołożiwschi dźesche: „Ja mam wam hischcże wjele prajicź, ale wy jo nětk njemóżecże snjesćź“, s tutymi ßłowami pokasuje tón Knjes ßwojich wucžomnikow na to najcźeżsche, schtoż jich potrjechicź dyrbjesche. Njeběsche tón Knjes jim jich jene a wschitko? Njewotpocžowasche na nim jich zyła nadźija? A nětko pokasuje wón s tymi ßłowami jich na tón czaß stysknoscże, płakanja a żałosćenja. Woni njemóżachu wschitko prawje srozymicź, ale tón Knjes chze jim pucź k pósnaczu pokasacź; pomałku dyrbja ßo wucžomnizy na to pschihotowacź, so ßwojeho lubowaneho mischtra bórsy wopuschczicź maju. A teho dla chze tón Knjes jim to ßłowo do wutroby sapißacź: „po małej khwili njebudźecże mje widźicź.“

Kaž je tón Knjes s tymi ßłowami: „po małej khwili“ tehdom ßwojich wucžomnikow na czaß tyschnoscźow pokasał, tak chze wón też naß pokasacź na to „po małej khwili“, na to dopomń ßo w czaßu wjeßela. Njeje runje husto semske sboże, kotrež cźłowjeka wot Boha wotwobroczi? Kak husto stupi na město ponižneje dźakownoscże njedźakowna hordoscź, a na město woporniweje luboscże ßamopaschna stwjerdźenoscź? Njech twoja wutroba stajnje kedźbuje na njewobstajnoscź semskeho sboża; schkleńza a sboże, kak rucże ßo rosłamatej a hdyž ßy dźenßa czerstwy a strowy, jutsje tebje ßnano do kaschcża położa. Kak rucże móże ßo wjeßele do srudoby pschewobroczicź. Mróczele ßo bórsy hromadźe scźahnu a błyski s mróczelow dele ßapaju a płómjo saniczi wobßedźenstwo a kubło. Po małej khwili leži tam saniczene wjeßele a sboże. — O so bychmy ßo husto na to dopomnili, so bychmy ponižni a směrni wostali w sbožu a we wjeßelu tuteho žiwjenja a dźakowni pschecźiwo Bohu, wot kotrehož wschitkón dobry a dokonjany dar wukhadźa. „Po małej khwili“ dopomń ßo na to w czaßu wjeßela!

Jako nasch Knjes a sbóžnik wumrjeł běsche, buchu wucžomnizy a te žony, kiž teho sbóžnika lubowachu, srudni. Woni płakachu, ale ßwět wjeßelesche ßo. Wyschschi měschnizy a pißmawucženi běchu połni wjeßela. Jako durje samknjene běchu s bojoscźu psched židami, tam wucžomnizy

hromadźe ßedźachu. A wo wuczomnikomaj na puczu do Emmaußa ßłyschimy, so běsche jeju nadźija ſaniczena. Wulka ſrudoba wobknježi jeju wutrobu, jako dźeschtaj „my ßo nadźijachmy, ſo wón Iſraela wumóz budźe.“ Tehdy byschtaj ßo na ßłowo teho Knjeſa dopomniczy dyrbjałoj: „Po małej khwili budźecze mje widźicz. Wy budźecze ſrudni, ale waſcha ſrudoba budźe ßo do wjeßela pſchewobroczicz.“

„Po małej khwili“, na to dopomń ßo tež ty w czaßu ſrudoby a czerpjenja. Pſchi tym kedźbuj na troſcht ßwjatehc pißma: „Prawemu budźe ßwětło ſaßo ſkhadźecz a wjeßele pobožnej wutrobje.“ Mjelcz temu Knjeſej a czakaj na njeho, wón cze niebudźe wopuſchczicz ani ſakomdźicz. — Hdyž ßo tež njewěrjazy pſchecziwo czerpjenju wobara, dha dyrbiſch tola ty wjedźicz, ſo pſches czerpjenje a żałoſcz pucz k wěcznemu, ſbóžnemu żiwjenju cze wjedźe. Kóždy kſchiž je kraßny ſawdawk bójſkeje hnady a mózny ßrědk k temu, ſo ßwjate pißmo roſymiſch a wěſch, ſo po ſrudobje twoja wutroba ßo budźe ſwjeßelicz a nichtó njebudźe twoje wjeßele wot tebje prjecz wſacz. Dowěř ßo jemu! Po czaßu czerpjenja a ſrudoby pſchińdźe tón Knjes ſaßo k tebi. „Po małej khwili“, dopomń ßo na to w czaßu czerpjenja.

Jako běſche tón Knjes wot ßwojich wuczomnikow do njebjes ſtpił, je nadźija jeho pſchichoda a ſaßoſjednoczenja ſ nim wěrjazych niz jenož hódnych czinila k temu, ſo wſchemu hubjeńſtwu tuteho ßwěta napſchecziwo ſtacz mózachu, ale pohladne pſchichod lubeho miſchtra je jich tež k temu pohnuł, ſo bychu ſ czaßom hotowi byli, jeho jako ßwěrni a mudri wotroczży doſtojnje powitacz. Po małej khwili wón ſaßo pſchińdźe, ſo by ßudźił żiwych a morwych a budźe kóždemu dacz po tym, kaž je żiwy był. Njedyrbjało to naß wabicz k temu, ſo bychmy ßwjate a bohabojaſne żiwjenje wjedli w ßłowach a ſkutkach? Tak běchu czi wuczomniczy ſtajnje hotowi, prjecz czahnycz a pola Khryſta bycz.

So bychmy tež my runje tak hotowi byli, k temu dyrbja tež naß te ßłowa „po małej khwili“ wutrobnje napominacz. Mi wſchitzy derje wěmy, ſo tudy żaneho wobſtajneho měſta nimamy. Tudy je jenož pſchihotowanje ſa wěcznoſcz, a ſchtó wě mój kónz, wón ßnadź je bliſki? A budźemy ßo wſchitzy w tamnej ſbóžnoſczi ſaßo wohladacz? Wjeßele w tamnej ſbóžnoſczi ßo jenož tym doſtanje, kotſiž ßu ßłowo „po małej khwili“ ſ czaßom k wutrobje wſali a tudy ßwoju ſbóžnoſcz pytali ſ bojoſczu a ſ rżenjom. — Duž wobſtaraj ſ czaßom ßwój dom! Dźěłaj, dokelž dźeń je! Hlaj rólnik wobdźěła ßwoju rolu. Wón wě: „po małej khwili“ je poſdźe. Hlaj ßyjerjo na Bożej roli, wußywaja ßymjo kſchesczijanſkeje luboſcze a pobožneho żiwjenja, prjedy hacz je czaß wußywa nimo! Schtož człowjek ßyje, to budźe wón tež żnjecz. Abo myßliſch ty, ſo tón Knjes twoju liwkoſcz a lěnjoſcz w dobrych kſchesczijanſkich ſkutkach tebi mytuje? Ssy ßebi hižo junkrócz naſpomnił, kak ſ tobu budźe, hdyž tón Knjes cze wotwoła?

Duž to ßłowo „po małej khwili“ wopomń ſ czaßom a ty budźeſch ſtajnje k wumrjeczu hotowy. Hamjeń!

Birnich-Klukſchanſki.

Pſchekupz a ryczeŕ.

(Pokraczowanje.)

„Haj, luby knjeże, njeměra, ſtaroſczow a tyſchnoſczow ßym nadoſcz naſhonił na ßwojim dołhim puczu żiwjenja; tola ßkaboſcze mojeje wutroby ßu mi to nahotowałe. Tola nětko, — haj, wy macze prawo, nětko ßym měr namakał!“ Pſchi poßlednich ßłowach wobroczi ßo wón k dźěczom, kotrež běchu ßo ſ poczeſczowanjom naſdala ſeſtupałe. Potom dźeſche k Arnoldez maczeri: „Tſi jaßne hwězdy we waſchim żiwjenju; ſawěſcze wſchehomózny Bóh je wam bohate żohnowanje ſpożcził!“

A Arnoldez macz wotmolwi: „Haj, Bohu budź dźak ſa to! Ssu, kaž wy prajicze, kaž hwězdy, a nadźijamoj ßo tež, ſo wone nam ßwěcza, hdyž ßo namaj nóz ſtaroby nakhili a hdyž naju njemóz podeńdźe. Mike a cziſte ßmój jich wutrobu ſakhowałoj hacz dotal a w luboſczi ßu namaj pſchikhilene.“ „Hlejcze tola!“ rěczeſche wona dale, brunowłoßatu Wjelkowu dźowczicżku ſa ruczku wſawſchi, „ſ bojoſczu a ſe ſtrachom ßmój tule w ßwojim czaßu do naſcheho doma wſałoj jako khuduſchki a wopuſchczeny wopor ſkeho czaßa. Na ſkalniſchczach Symſkeho kamjenja ſtejeſche jeje kolebka w krutym hrodźe, a dornczelow nadoſcz je jej pſchi żiwjenſkim drohowanju naroſtko, różow tam żanych naroſcz njechaſche, kelko ßylſow je tež ßwěrne maczeńe wóczko tam wupłakało. Sa jenu nóz je jej wótry mjecz naua a macz ſe ßmjerczu rubił. Ssmój ju k nam wſałoj, niz jako zuſu, ně, jako naſchu, a wona je teho ſtajnje hódna była!“

Pſchi tychle ßłowach hładżeſche Arnoldez macz pěknej holczży włóſki.

Wſchón hnuty poda pobožny lěßny bratr Arnoldez maczeri ruku. Wón chżyſche jej wſchelake mike ßłowa prajicz, tola wutroba jemu pukotaſche a tak móżeſche jenož jakocziwje prajicz: „Mějach tež něhdy dźěczatko, — dźowczicżku — a haj, lubu, miłu mandźelſku —, tola czaßy — ach, te běchu ſrudne, — ach, kak ſrudne; — to je ßo dawno, hižo dawno minyło — wſcho — wſcho — nětko je ßo minyło“ — —, a potom ſwjeſe ßo wón na ławku, ſdychujo a ſtonajo.

Se żelnoſczu hladachu Arnoldezy na ſtareho, a kaž ßo ſ kóżdym ma, kotryž je mjehkeje wutroby, tak běſche tež tu: nichtó njemóżeſche jemu ßłowczka troſchta prajicz.

Tehdy pſchiſtupi Wjelkowa dźowka k njemu; ſ luboſczu wſa jeho wokoło a ſe ßylſojtymaj woczomaj dźeſche wona: „Pobožny bratſje, njebudźcze tak ſrudny; Bóh, naſch Knjes, myßli ſawěſcze derje ſ wami!“

Tehdy wupſchestrě pobožny bratr ßwojej ruzy a ſtłóczi młodu knježnu k ßwojej wutrobje a dźeſche: „Bóh pożohnuj tebje, lubſcha dźowka; haj, Bóh budź tebi hnadny a ßmilny.“

Hiſchcze khwilku woſtachu tu pſchi ſtarym; potom ßo pſchecżelnje dźělichu. Arnoldez nan praji hiſchcze, prjedy hacz ßebi poßlednju ruku dachu: „Pobožny bratſje, hdyž wy do Draždżan pſchińdżecze, pſchińdżcze k nam a wotpoczujcze pola naß; wy budźecze nam ſtajnje witani!“ A tak proſchachu jeho wſchitzy, a pobožny bratr jim to tež pſchilubi.

Wós běſche ßo dawno hižo do hole ſhubił; ale Mikławſch ßedźeſche pſchezo hiſchcze pſched durjemi. Wón běſche hłowu do wobeju rukow ſapręł a myßleſche a myßleſche: Kak miła běſche ruczka jeje dźowczicżki była — to běſche nimo! — Kak luboſcziwje a pěknje běſche k njemu rěczała — to běſche wuklinczało! — Ssamlutki, ßamlutki!

Wón njemóżeſche a njeßmědźeſche nihdy potajnſtwo roſjaßnicz, wón njeßmědźeſche k ßwojemu dźěſczu prajicz: „Ty ßy moje dźěczo! — Ně! Nihdy a na nihdy! — „Nichtó to ſhonicz njeßmě, nichtó! Schto by to tež pomhało? Chżu wam waſch měr wobkhowacz; wy wſchitzy dyrbicze mje ſa morweho měcz; jenož jako pobožny lěßny bratr chżu ßo wam bliżicz“, bórbotaſche wón ßam k ßebi. — —

Sſłónczko běſche ßwój pucz na njebjeſkim wobłuku nimale dokonjało; wón tam hiſchcze ßedźeſche. Sſwoje poßlednje pruhi ſczeleſche wone k njemu; potom ßo ſkhowa. Wjeczorne ſera błyſchczachu ßo na mróczelach — tež te ßo minychu. —

Puſczink dońdźe do ßwojeje khěżki.

Ssamlutki! Ssamlutki! — —

V.

Wulki mór.

Běſche dźeń ßwjateho Jakuba 1419.

W różknej jſtwi Draždżanſkeje radnizy ſtejeſche dołhe blido. Tu běſche jenož radnym knježim a doſtojnym hoſczom ſemjanſkeho wukhoda, abo hewak woßebnym ludźom dowolene, ſaſtupicz, ßo ſa dołhe blido ßynycz a ßo wokſchewicz. Nimale wſchitzy radni knježa běchu ßo tu ſeſchli, tež nětkoſi druſy woßebni měſchczenjo. Jenož měſchczanoſta Hanßo Czuk tu hiſchcze njeběſche, a tola czakachu wſchitzy runje na njeho.

„Wón je mi zyle wěsćże ßlubił, so pschińdże, hdyž je dżenßa pschipoldnju psches wrota jěł. Pschinjeßu ważne powjesćże s Czech, je mi hischćże pschiwołał“, sarěcża lěkař Nikol.“

„Schto też to budże? njeje hewak niczo naspomnił?“ woprascha ßo Hanßo Hurban.

„Niczo“, wotmolwi Nikol, „wjele dobreho to njebudże, to ßym na jeho mjeswoczu wuczitał. Tak wjele je wěste: wikowanska droha s Prahi hacž na mjesy ßo hischćże njetwari; duž też Sakska njetwari. Tak je měschćanosta wobćežny pucž bjes dwěla podarmo cžinił.“

„Haj, haj“, dżesche kawnik, „mnohe je ßo stało a pokasało, a wscho pschipowjeda srudne cžaßy! Scże wy wczera cžerwjenu pruhu na njebju wohladali?“

„Ně!“ wotmolwichu cži druzy.

„Ja pak ßym ju widżał; běsche dołha a wijesche ßo podobnje jako had“, sarěcża s nowa kawnik; „tajka je ßo też na njebju pokasała w lěcże 1349; moja wowka je ju ßama wuhladała a je mi to powjedała. Něktore nozy sa ßobu je widżecź była. Na to ßu na ßyna wulke wody pschischte po Łužizach, po Sakskej a Duringskej a ßu pschi Sprewi, pschi Łobju a pschi Ssołamje wjele schkody naczinike. Potom je w Sakskej sliwk pschischoł a je sa jeniczku nóz zyku wjeß, Popjelniza rěkazu, se wschěmi twarjenjemi, s zyrkwju, khěżemi, hródżemi, cžłowjekami a skotom, sahrodami a schtomami tak do cžista wotpławił, so rano wjazy widżecź njeběsche, so je tam hdy wjeß była. Wóßom a wóßom dżeßacź ludźi je tam ßwoje żiwjenje zhubiło. Potom je wulki a żałostny mór pschischoł, so je w Sakskej na jedyn dżeń na dżeßacź tyßaz ludźi semrjeło. A hdyž je ßo hrosna khoroscź zhubiła, je drohota pschischła, so ßu w Draždżanach sa kórz żita 32 toleŕ płaczili.“

„Też w horach ßu podobne dźiwy a znamjenja na njebju wuhladali“, powjedasche radny knjes Hurban, „ßłużobnik pschi kurwjerchskim dworje, kotryž je na ßwjatki doma pobył, je to ßam wuhladał; wón je to też kurwjerchej powjedacź dyrbjał.“

„Powjedajcże nam jenož wo tym!“ sawołachu wschitzy njesćerpni.

„Duž dha poßłuchajcże!“ sapocża Hurban. „Na ßwjatki ßu w hórskich městach a na wßach żałoßne płomjenja a krejcžerwjene hwězki na njebju widżeli. Dwě cžornej mrócżeli stej napschecżo ßebi stałej, a w kóżdej mrócżeli ßu běłe pruhi kschiżowane byłe jako dołhe hlebije. Też ßu někotsi w mrócżelach błyschćate mjecże wuhladali a ßu hrosne a żałoßne schumjenje saßłyscheli, jako by ßo s hlebijemi biło. Tak je widżecź było dwaj wjecżoraj dołho.“

„Schtó chzył to wuhudacź?“

„Wójna a mór pschińdżetaj!“

„Żałostne a srudne cžaßy pschińdu!“

„Schtó wě, kajku powjescź też to nam měschćanosta pschinjeße?“

Tak praschachu ßo jedyn po druhim a wschitzy ßebi sradżichu. Mjes tym ßo durje wotewrichu. Radny knjes Arnold, kotryž durjam najbliże ßedźische, schepny ßwojim towarscham: „Měschćanosta hižo dże, lubi knjeża; nětko wschitko hnydom shonimy!

S postrowom kóżdemu ruku podawschi ßyny ßo wón sa blido na ßwoje město. Potom sjedże ßebi wospjet psches cżoło, kaž by ßebi chzył cżežke myßle sahnacź. Potom sarěcża pomału, nutrnje a polny staroscżow: „Hórke cżaßy, wójna a wulke strózele łakaja psched mjesami. W Czechach je hižo wójna; je wulki dźiw, so ßym dżenßa mjes wami; ßym ßmjercži s wulkej nusu wucżekнył. Do Prahi dojěwschi pytnych hižo njeměr mjes Prażanami. S radnymi knjesami njemózach ßebi niczo sradżicź. Hdyž wo naschich należnoscżach sarěcżach, praji měschćanosta: „Luby knjeże, na to ßebi nětkole njemyßlimy, so bychmy wikowansku drohu hacž na mjesy twarili; mamy nětkole hłowu połnu s druhimi wězami.“ Po zyłym kraju ßo hižo żehli; a wina nad tym je, so ßu Jana Huża w Kostnizach spalili. — Hdyž dżěch domoj na moju hospodu w korcżmje, mjerwjesche ßo hižo na wschěch haßach se wschěm mózným a njemózným ludom; jenož s nusu ßym ßo pschedobył. Wjecżor sapocża ßo sběżk. Radnizu ßu nadběhowali a měschćanostu a schěßnacżoch radnych knjesow ßu s woknami won schwikli do hlebijow delkach stejazeho sběżkarskeho luda. Ja ßym hischćże tu ßamu nóz wotjěł, hewak by ßo ßnano wo moje żiwjenje stało; też psched mojej korcżmu shromadżesche ßo lud.“

„Hlejcże! tamne znamjenja na njebju!“ sawoła jedyn s pschitomnych. „Njejßym to hnydom prajił?“

„Tola s tym njeje hischćże doscź, budże hischćże hórje“, sa-

powjeda měschćanosta s nowa. „W horach je mór sacżahnył. Hižo ßu tsizecżo na mór wumrjeli. Mór je pschischoł, kaž paduch w nozy. Tamny tydżeń ßu wschitzy hischćże strowi byli. A prjedy runje je pschischoł póßelnik s Dippoldiswałda; tón je mi powjedał, so je mór też tam hižo sacżahnył. Mój wuj, tamnischi měschćanosta, je prěni na mór wumrjeł.“

Wschitzy woblědnychu a sdychnychu: „Mór! Bóh budź nam hnadny a ßmilny a swarnuj naß!“

„Hlajcże, w Dippoldiswałdże! Mrócżel njeje łhała!“ praji Hurban. Lěkař pak sarěcża s porokom: „Hlejcże, lubi knjeża, nětkole mór saßo sacżehnje; sa někotre dny je ßnano też hižo do nascheho města sacżahnył. Tola wěrcże mi; doniž ßo wo lěpschu studnjazu wodu njepostaramy, njebudże sa naß lěpje. A hdyž tu hnój a njerjad měßazy dołho na haßach leži, kaž ßo dżenßa pola naß stawa, a schtož dyrbju Bohu wuskorżicź, też budże mór stajnje a stajnje saßo psches nasche wrota sacżahowacź!“

„Wy macże wěsćże prawo, knjes lěkarjo“, měnjesche Arnoldez knjes s cžicha lěkarja storczziwschi, „tola njerěczcże wo tym pschewótsje; hewak waß jako kuskarja a sleho ducha spala. Schto chzesch tu sapocżecź. Holan, młody radny knjes, a ja ßmój jenicżkaj, kotrajž chzetaj tele njedostatki wotstronicź; ale wschitzy drusy ßo spjecżuja; woni měnja, so je schkoda pjenjes a wużitka tajke nowjenja też njepschinjeßu.“

„Wy sawěsćże hrěschnje rěczicże, lěkarski knjeże“, sarěcża měschćanosta krucże a nutrnje, lěkarjowe ßłowa wußłyschawschi; „to je Boża wola, so ßo tak stanje, njerěczcże tak hrěschne ßłowa, wy móhli ßo jich hischćże kacź!“

„Rěczcże wy, schtož ßo wam spodoba; ja wěm, schtož ßym prajił“, wotmolwi lěkař postanywschi a woteńdże.

(Pokracżowanje.)

Wschelake s bliska a s daloka.

Sserbska prědarska konferenza skhadżuje ßo kóżde lěto dwójzy w Budyschinje a to ßrjedu po ßwjatkach a něhdże w novembrje. Lětża ßo njehodźi nalětnu skhadżowanku ßrjedu po ßwjatkach wotměcź, duž budże wona hižo prjedy a to schtwórtk dwazyty dżeń meje. Sserbska konferenza skutkuje s wulkim żohnowanjom dołhe, dołhe lěta pod wodżenjom knjesa fararja D. Imischa a sastupuje należnoscże naschich ßerbskich woßadow. Městopschedßyda konferenzy je knjes farař rycżeŕ Jakub a pißmawjedżeŕ knjes farař Gólcź s Budyschinka.

Hdyž je nětko rjane naléczo k nam sacżahnyło a w stwórbje nowe żiwjenje wotucżiło, sapocznu ßo też s nowa nasche pobocżne konferenzy ßerbskich duchownych, kotreż ßu w symje wotpocżowacź dyrbjałe, a sastojnszy bratsja ßo shromadżuja k shromadnemu bratrowskemu rospominanju ßwojich ważnych sastojnskich nadawkow. My mamy scżěhowaze pobocżne konferenzy bjes ßerbskimi sastojnskimi bratrami:

1. Pobocżna Spytecżanska konferenza pod wodżenjom knjesa fararja D. Imischa.
2. Konferenza knjesow duchownych Budesczanskeho, Wjelecżanskeho, Huscżanskeho a Hodżiskeho pod pschedßydstwom knjesa fararja Mrósaka-Budesczanskeho.
3. Njeßwacżidlska konferenza pod pschedßydstwom knjesa fararja rycżerja Jakuba.
4. Pomorska. Pschedßyda knjes farař Kubiza s Bukez.
5. Maleschanska. Pschedßyda knjes farař Gólcź-Budyschinski.

Bóh luby Knjes chzył miłoscżiwje nasche dźełko w tutych bratrowskich seńdżenjach też w tutym lěcże požohnowacź. My bychmy rad też pschehlad konferenzow lubych pruskich sastojnskich bratrow tudy podali! Duž proßymy teho abo druheho lubeho sastojnskeho bratra, redaktorej powjescź póßłacź wo konferenzach, kotreż maja ßerbszy duchowni w Pruskej, so bychmy to lubym cżitarjam sjewicź móhli a so by s tym nasch pschehlad dospołnischi był.

Kaž hižo do prědka wosjewichmy, ßu ßo póndżelu 3. meje prjedawschi schulerjo Budyskeho gymnasija w Budyschinje k ßwojemu dżeßacźlětnemu ßwjedżenjej sešli. Woprawdże hnujaze běsche widżecź, kak stari pschecżelju, kotsiż ßo njeběchu dołhe lěta wohladali, ßo witachu wopomnjo rjany cżaß pschecżelstwa młodoscże. Naschi Sserbja běchu tam w rjanej liczbje sastupjeni, dokelż tola wjetschi dźěl ßerbskich młodżenzow, kotsiż chzedża studowacź, psches Budyski gymnasij pschińdże. Psches 100 starych schulerjow běsche ßo s zyła sešło a tón kraßnje poradżeny ßwjedżeń żiwje wob-

ßwědczi, so stari nĕhduschi Budyßzy gymnasiastojo sabyli njejßu, kajki dźak ßu ßwojej wuczeŕni jako duchownej maczeri winojczi.

Dary sa nasch nowy Maczicžny dom móża ßo wotedacź pola knjesa Ssmolerja abo pola knjesa pschekupza Mjeŕwy w Budyschinje. Njesabudźmy to!

Wulkowójwoda Bjedrich Franz III. Meklenburgsko-Schwerinski je w haprleji po dołhim cžerpjenju wumrjeł. Jeho ßyn hischcže Draždźanski gymnasi wopytajo je hischcže pschemłody knjejstwo ßam wjesch, duž je sa njeho wójwoda Jan Albrecht knjejstwo do rukow wsał. Ssmjercź ßebi krótki cžaß posdźischeho saßo po jeneho s fĕrschcžinskeho doma w naschim wótznym kraju pschińdże. Wón wumrje prynz Wylem Badenski. To bĕsche dobry konservatiwny, kschesczijanszy smyßleny muż, kotryż je we wójnje 1870 a 1871 smużicže sa ßwój wótzny kraj wojował. Rana s wójny je też s pschicžinu jeho sażneho wumrjecża. Jeho ßmjercź je cžim bóle wobżarowacź, dokelż wón w ßwojim kraju, hdźež je Bohu żel ßwobodna myßl na puczu dobycża, se ßwojej wołobu sastupowasche sa dobre stare kschesczijanske waschnje a smyßlenje.

Nasch khĕżor je psched krótkim awstriskeho khĕżora wopytał a krótki cžaß po tym je awstriski khĕżor pola ruskeho khĕżora pobył. Najważnischе pschi tymajle wopytomaj je bjes dwĕla rosrĕczżowanje wo grichisko-turkowskej wójnje a jeje wukónzu było. Każ ßo sda ßu cži 3 khĕżorojo w ßwojich nahladach psches jene a niczo bóle pschecź njeje, hacž to, so by tak wostało. Wostań nam tale dobra nadźija, hacž runje chze nam wona skerje wupadnycź, hdyž ßebi nĕtczischе stejnischczo wójny a wocżakomnych sczĕhwkow bliże wobhladujemy. Turkojo ßu wulke dobycże cžinili a woni ßo bjes dwĕla jako dobycżerjo domoj wrócża. Ale woni też hižo pokasuja, so ßu dobyli. Hordosczź jim sapocżina we wutrobje hrajkacź. Schto budża ßebi woni wot Grichow sa wumĕnjenje żadacź, hdyž mĕr sczinja? Mało najskerje niz. A budźemy my pschihladowacź jako kschesczijenjo, hdyž Turka, pschißahany njepschecżel kschesczijanstwa, ßo nam skónczńje sady khribjeta wußmĕje? To je wĕsta wĕz, so ßu Grichojo wójnu lóhkomyßlnje sapocżeli — ale hdyž ßebi wschitko prawje rospominamy, je tola hłuboka pschicżina wójny, so je ßo grichiski lud wabjeny cžuł, sa ßwojich ßobukschesczijanow w ßmilnej luboszczi wustupicź, kotsiż buchu wot póhanskich Turkow w Armeniskej a na kupje Kreta dźiwje morjeni a skónzowani. Druhe europiske wulkomozy Bohu żel smĕrom pschihladowachu.

Rosomna macź.

(Podawk se żiwjenja.)

Knjeni M., mandźelska bohateho pschekupza we wulkim mĕscże, bĕsche dobra a rosomna macź. Runjeż bĕsche tam samożenja doscź, wona ßwoje dźĕczi cžiscże po jednorym a dobrym kschesczijanskim waschnju wotczahny.

Dokelż dyrbjesche muż w ßwojim powołanju husto tydźenje a mĕßazy dołho po morju wonkach wokoło puczowacź, mĕjesche wona dom hladacź. Porjadnje rano a wjeczor by wona dźĕczi a czeledź hromadże swołała, so by jim rańschu a wjeczornu modlitwu wuczitała a s nimi ßo modliła.

Sskużobnych a ßkużobne dźowki by wobhladała, każ bychu k ßwójbje ßkuschałe a by s nimi najpschecżelnischo wobkhadźowała, każ prawa macź, a by jich też ßwĕru napominała, hdżeż by nĕhdże trjeba było. Pschede wschĕm by wona njeczerpiła, so bychu jejne dźĕczi ßo hdy pschecżiwo ßkużobnym njepoßkuschne wopokasałe. Wote wscheje młodosczże by je na to swucżiła sa kóżdu wopokasanu ßkużbu ßo podźakowacź a wo nĕkajku pomoz pschecżelniwje proßycź.

Duż bĕsche wona wscha srudźena, hdyż jedyn dźeń k temu pschińdże, jako runje jejna dżeßaczlĕtna dźowka Marka ßo na jstwinu holzu hórschesche a jej hordże praji:

„Schto ßebi ty po prawom myßlisch? Ja tebi njemĕła niczo pschikasacź? Dyrbju tebje ßnano proßycź, so by nĕtko skónczńje tak dobra była a mi hłowu czeßała? To by mi runje było! Njesabudź ju, so ßy ty nascha dźowka — a schtó ßym ja!“

„Schtó ty ßy?“ pschetorże ju kruty hłóß macżerje a mała hrĕschniza ßo wscha sastróżi. „Njepoßkuschna, mała, hłupa holza ty ßy, kotrejż ßo jenoż teho dla poßkużuje, dokelż ßebi hischcże we wschitkich wĕzach ßama pomhacź njemóże.

Pschikasacź ty Lejnje s zyła niczo nimasch, pschetoż wona mi ßkuży — niz pak tebi, njerosomnemu dźĕsczu.

Sa khostanje twojeho njehódneho sadźerżenja dyrbisch ßo wot nĕtko ßama ßlĕkacź a woblekacź. Dale ty, hdyż ßo dżenßa s twojimi ßotrami dżenßa popołdnju wukhodźuju w rjanym lĕßu, domach wostanjesch.“

Mari ßo ßylsy s wocżow lijachu a wona macź proschesche, so njeby tak kruta była.

Ale macź kruta wosta. Wona derje wjedźesche, so by nĕtko ßłabosczź dźĕsczu se schkodu była.

Jako ßo macź wjeczor domoj wrócźi, tej małej ßo hordżazej holczży hischcże junkrócź porokowasche, schtoż bĕsche sawinowała a jej do ßwĕdomnja rĕczesche. Bjes druhim wona praji:

„Bóh wschak je rosdźĕł schtantow sa nasche żiwjenje postajił, ale w jeho wocżomaj ßu wschitzy cżłowjekojo runi a wón chze, so bychu ßebi w luboszczi a s poczeszczowanjom napschecżiwo stupili. Dźĕczi pschede wschĕm ßebi njeßmĕdża dowolicź pschecżiwo ßkużobnym hordźi a njepoßkuschni bycź, pschetoż wone wysche njesteja, a Knjesowy japoschtoł jaßnje doscź wupraji:

„Każ dołho je herba dźĕczo, njeje bjes nim a bjes wotroczżkami żadyn rosdźĕł.“

Hdyż je naß Bóh s hnady na woßobne mĕsto stajił, wón sa tym na żane waschnje prawo njedawa pschecżiwo mjenje wobhnadżenym hordostnje a njekschesczijanszy wustupowacź.

Duż je moja myßl: cżesczź też kóżdeho sprawneho ßkużobneho tak wyßoko, każ wyschscheho.

Duż ßo nadźijam, so mje pschichodnje wjazy tak njesrudźisch, ale ßebi na to pomyßlisch, kak by tebi we wutrobje było, hdy by na Lejninym mĕscże była, kotraż ßebi s dźĕłom ßwojeju rukow ßwój khlĕb saßkuży, a dźĕczi jeje knjeżich s njej tak njeluboszcziwje a hordostnje wobkhadźuja.“

Marja, kotraż njebĕsche sle, ale njepschemyßlene dźĕczo, s nowa sapłaka. Jej bĕsche ßwojeho sadźerżenja wutrobnje żel. Wona praji:

„Wodajcże mi, luba maczi! Ja to wjazy njeczinju.“

Macź Marku wokoło schije wsa.

„Tak je prawje, lube dźĕczo; a nĕtko dźi a wotprosch to Lejnje. Ty ßy jej to winojta, pschetoż ty wĕsch, s kajkej ßwĕrnosczu je wona tebje hladała, hdyż bĕsche ty khora.“

Marja sahanibjena s hłowu kiwasche. Wona ßo dopomni, kak bĕsche Lejna w tamnych cżeżkich tydżenjach s wulkej luboszczu jej blisko była.

Wona jej wschitko wotproßy a praji: „Luba Lejna, njebudź sła. Mi je wutrobnje żel, so ßym tajka hrosna pschecżiwo tebi była. —“

Lejna w luboszczi to dźĕczo k wutrobje sczeże a s położenej wutrobu wona saßo k macżeri khwatasche.

Wot teho cżaßa bĕsche ta holczżka pschecżiwo ßkużobnym wscha pschecżelniwa a macź żaneje pschicżiny wjazy njemĕjesche ju teho dla poßwaricź.

„Hordoszczi njedaj ani w twojej wutrobje, ani w twojich ßłowach knjeżicź; pschetoż wona je sapocżatk wschitkeho skażenja.“ (Tob. 4, 14.)

Nĕschto k rospominanju.

Stary stwjerdżeny hrĕschnik bĕsche husto prajił, so wón njewĕri, so je żana hela. „Pschetoż“, wón praji, „ja ßym nĕtko hižo 70 lĕt stary a njejßym nihdże mĕstna nadeschoł, kotremuż bychu hela rĕkali.“

Junu tele jeho rĕczże też jeho mały wnuczk saßłyscha; tón ßo hnydom praschesche: „Dźĕdo, scże wy też hižo junkrócź wumrjeł?“

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armeniske ßyroty:

S Hrodźischczanskeje woßady:

N. N. s Nechornja	2 hr. — np.

S Michalskeje woßady:

Njemjenowany	2 = — =
Njemjen. s Cżichońż	3 = — =
Njemjen.	3 = — =

Wscho hromadże: 10 hr. — np.

W mjenje wbohich ßyrotow wutrobny dźak praji

J. Gólcż, farař.

Samolwity redaktor: farař Gólcż w Budyschinku. Cżischcź a nakład Ssmolerjez knihicżischczĕrnje w Budyschinje.

Bomhaj Bóh!

Czißło 20.
16. meje.

Letnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedźela Cantate.

Jakuba 1, 13—18.

Pohladaj na rjany różowy kerk. Na nim widźisch kraßne róże, ale hałosy ßu połne wótrych czernjow a róża je kaž s czernjow wurostła. Człowska duscha ma tez kaž róża sa ßwojeho Boha w pobożnosczi a czistosczi kczěcz. Hdźez pak ßo to stanje, tam ßo tez wona se ßamych czerni na kczěw po něczim wudobudże a tute czernje ßu spytowanja. Spytowanja ßu nětko wschelakeho waschnja. Hiob bydlesche w ßamym sbożu, ale kaž po nalětnim nóznym mjersnjenju s mjehkeje kwětki jene kczeniczko po druhim wotpadnje, hacz tu czischcze nahe stwjelzo steji, tak ßo jemu jene po druhim wsa, hacz na rospadankach ßwojeho něhduscheho sboża płakasche. Na druhich ßo saßo druha czeża wali, kotruz lědma pschenjeßeja. Schtó nětko tajke spytowanja sczele a na człowske ramjo połoži? My wěmy, so je to Boża ruka, kiz pak s molom tez kóżde czerpjenje wotwaži, so na kóżdeho runje tak wjele pschiińdże, kaz je sa jeho dusche sbóżnosczi ßłużomne, a hdyz ßo człowjek pschi wotważenju husto pschehlada pak s dobrej wolu pak s njewjedźenjom, Boża waha nikomu ani włósk czerpjenja wjazy njepschidźěli, hacz je dobre.

Nasche dźenßnische ßłowo pak na druhe spytowanje pokasuje, mjenujzy na czělne wabjenje sleho lóschta. Wjele jich je, kotsiz se ßłódkim jědom ßebi sawdadża, ale tych je wjazy, kotsiz w tajkim spytowanju padnu. Nětko w nusy a hubjenstwje a pod Bożim hněwom leżo ßo samolwjeja a winu wot ßo wotstorczicz pytaju a wudawaju: Bóh je mje spytował. Wón je wscho stworił, wón je tez moju wolu tajku ßłabu stworił, so s njej wobstacz njemóżach; wón ßo runa kralej, kiz by drjewjany mjecz wojakej dał a jeho do krwawneje bitwy póßłał; je dźiw, hdyz wojak wobstacz njemóże. Duz je we wschěm Bóh wina. Tola tole je hubjene samolwjenje. „Ty njedyrbisch prajicz: Bóh je mje sawjedł; pschetoz Bóh njepotrjeba żaneho bjesbóżneho.“ (Sir. 15, 12.) „Njech żadyn, hdyz budże spytowany, njerjekńje: Ja budu wot Boha spytowany. Pschetoz Bóh njeje spytował k słemu, tak so człowjeka s dobrej wolu do sleho wjedże; wón nikoho njespytuje.“

Ale s wotkal dha nětko to spytowanje sleho lóschta? „Kóżdy budże spytowany, hdyz wón ßam wot ßwojeho lóschta budże czehnjeny a wabjeny.“ Tutón lóscht je do człowjeka pschischoł psches hrěschny pad. So wón w naß je, sa to my niczo njemóżemy. So khudeho myßliczka pschelecźi: kak by było, hdy bych s bohateho blizscheho doma ßebi něschto wsał a tak sa krótki czaß ßo wobohacźił, sa to wón niczo njemóże; runje kaz tez najlěpschi hospodar temu wobaracz njemóże, so ptaczk w ßwojim pysku abo wětr se ßwojej mozu czernjowe a wóstowe ßymjeschko na jeho rolu njedonjeße. Tola pak pschezo bjes winy njewostanje. Hdyz hospodar mjenujzy wósty a czerńje rosczi widźi a ßo dźěła boji, je swutorhacz, tajkeho „njerodu“ mjenujemy a tu ßo jeho wina sapoczinje. A pola człowjeka ßo husto dopjelni, schtoz dźenßnische ßłowo praji: „Hdyz tón lóscht je podjał, porodźi hrěch.“ Hraje-li człowjek

ſ tym lóſchtom a njeſtupa jemu ſe wſchej mozu napſchecźiwo, ale cźini jemu to derje, tajki lóſcht w ßwojich myßlach noßycź, lóſcht po něcźim wjazy a wjazy mozy nadobudźe, hacź je ſkóncźnje cźlowjek do hrěcha ſwolił a tu je ßo jeho wina ſapoczała. Ptaczk na ſornjeſchka pod koßydłom lóſchtnje hlada a ſ jeneje halźki na druhu lěta a ßebi njeſwěri na ſornjatka, doniż tola ſkóncźnje żadoſcź bojoſcź njepſchewinje a ptaczk ſornjeſchko njeſběhnje a je popadnjeny. O hdy budźiſche tola radſcho na měſcźe prjecź ſleczał był! Runje na to ßame waſchnje pſchewinje lóſcht cźlowjeka, ſo do hrěcha ſwoli. A to je cźlowſka wina. „Hrěch pak, hdyż je dokonjany, porodźi ßmjercź.“ Schtóż ßo bórſy ßwojeho pada dohlada, każ Pětr a David a druſy, tón „ptaczerjej ſ hele, kiż naſche duſche łoji“ pſches wěrnu pokutu wucźekńje; hdyż pak pokuta wutwoſtanje, tehdy ßo hrěch dokonja, cźlowjek pſchezo hłubje a hłubje do hrěſchneho żiwjenja ſapadnje, hacź jeho żołmy hrěcha pſchikrywaju a jeho wóczko ßo wjazy k ßłóncźnym pruham Bożeje hnady pſchedobycź njemóże. Hrěch je dokonjany a porodźi ßmjercź. Helſke żahłe ſwjaſki wija ßo na poßledku wokoło tajkeho, kiż lóſchtej wot wſcheho ſpoczatka napſchecźiwo ſtał njeje; pſchetoż hrěch je najprjódzy mjehka żida, kiż cźlowjeka pyſchicź wudawa a jemu derje cźini, potom kruty rjemjeń, kiż jeho wuwjaſuje a na poßledku żehliwe żeleſo, kiż jeho na wěcźne cźwiluje.

Tola Bóh tak nikoho njeſpytuje. Wjele bóle wot Boha wſcho wukhadźa.

„Wſchitkón dobry a dokonjany dar pſchińdźe ſ wyßokoſcźe dele wot wótza teho ßwětła, pola kotrehoż njeje żane wotměnjenje ani wobroczenje teje ßwětłoſcźe a cźěmnoſcźe.“ Boże ßwětło pak je jeho hnada a ta nam pſchezo ßwěcźi. Sſłónzo tež pſchezo ßwěcźi, tola pak ßo ſemja wſchědnje po połojzy wot ßłónza wotwobroczi, ſo tutu połojzu żana ßłóncźna pruha njewobßwětli, tež kryje ßo ſemja cźaſto pſched ßłónzom ſ tołſtymi mróczelemi. Runje tak tež cźlowjek pſched Bożej hnadu cźěka, ale Boża hnada njepſchеſtanje jeho pytacź. A tuta hnada Boża ſaſtara jeho ſe ſemſkimi darami, ſo kóżde lěto ſ nowa płodam roſcź a ſrawicź dawa a ſ zyłeje ſemje ſhotuje wulke kryte blido, k kotremuż maja wſchitzy pſchiſtup a ja kotrymż ßo wſchitzy naßycźa. Ale Boża hnada pyta pſchede wſchěm cźłowſku duſchu, pſchetoż „Bóh je naß płodźił pſches ßłowo teje wěrnoſcźe, ſo bychmy cźi prěnſchi byli jeho ſtworjenjow.“

Cźi prěnſchi Božich ſtworjenjow mamy bycź. Pſches hrěſchny pad drje běſche cźlowjek, ja krónu wſcheho ſtworjenja ſtworjeny, wo wjele poniżeny. W żanej ſmijizy njenadeńdźeſch telko jěda, każ w wutrobje padnjeneho cźlowjeka, żadyn wjelk nima tak torhaze ſuby, każ cźlowjek, kiż ßwojeho bliżſcheho na ßmjercź hidźi. Żadyn rapak njemóże tak njedźakowny bycź, każ je něktrezkuliż dźěcźo ßwojimaj ſtarſchimaj napſchecźiwo. A tola, pſchi wſchěch tych naſchich hroſnoſcźach je Boża hnada w Khryſtußu ßo nad nami ßmiliła, ſo ßmy jako jeho wumoženi hižo tu cźi prěnſchi wſcheho ſtworjenja. Njeje to hnada wot Boha? A tuta hnada doßaha hacź do wěcźnoſcźe. Jandźeljo ßu ßłużomni duchojo, ale cźlowjek, kiż je w Božej hnadźe wumrjeł a ſ Khryſtußom cźerpił, budźe w njebjeſkim Edenje ſ nim knjeżicź. O ſbóżna Boża hnada. Cantate: to je Spěwajcźe temu Knjeſej nowy khěrluſch, pſchetoż wón cźini dźiwy. Hamjeń!

J. Kſchižan-Hodźijſki.

Pſchekupz a ryczeŕ.

(Pokracźowanje.)

Tež cźi druſy ſtanychu a dźěchu ſ cźeźkej wutrobu domoj, hdźeż ßo wſchitzy, ſku powjeſcź wußłyſchawſchi, ſtróżichu a nabojachu. Na druhe ranje wjedźachu hižo wſchitzy w měſcźe: Mór pſchińdźe!

— — —

Hlaj! dołho njetrajeſche, duż tu woprawdźe běſche.

S wuſkich, ſtuchłych dworow, ſ njerjada a njecźiſtoſcźe na haßach wukhadźeſche tale ſtraſchna, hroſna khodojta, a ßuże ßo najprjedy do ſtuchłych khěżkow, w kotrychż mějeſche khudoba ßwoju domowinu, hdźeż běſchtaj hłód a tradanje mórej hižo wopory pſchihotowałoj. Dajo a morjo krocźeſche tale hroſna, ſtraſchna khoroſcź ſ doma do domu, wſchudźom ßmjercź a ſahubjenje, běďnoſcź a nuſu ſawoſtajo. Poſdźiſcho ſakłapa „powſchitkowne mrěcźe“ tež wo durje bohatych a woßobnych a dźělеſche tež tu żiwych a morwych.

Ludźo ſadwělowachu, njewjedźachu ßebi żaneje rady a bojachu ßo pſches měru ßmjercźe. Tehdy pytachu ludźo pomoz pſched ßmjertnej nuſu we wſchěch móżnych a njemóżnych kuſłanſkich ßrědkach abo cźwilowachu ſe ßurowym wjecźenjom njewinowatych ludźi, dokelż běſche ßo jim ſeďało, ſo ßu woni wina na wſchěm domapytanju Božim. Powjedaſche ßo, ſo ßu żidźa a kuſłarncźe ſtudnje ſajědocźili, ſo by ſe ſajědojcźenej wodu khoroſcź do cźělnych żiłow pſchiſchło. Wěſcźe doſcź je ßo ſe ſtudnjazej wodu huſto doſcź mór roſſchěrjał; tola ludźo nad tym wina njeběchu, ale powſchitkowna njecźiſtoſcź w měſtach, wſchelake ſhniwe ßrědki, kotrež ßo ßobu do wody ſdobywachu, ſwjedźichu ßrědki khoroſcźe ßobu do wody, a tak ßo něktryżkuli ſ wodu ßmjercźe napi.

* * *

Na haßach palachu wſchudźe w żeleſnych pónowjach měſcheńzu wowcźeje ruty a kobłukoweho ſela; w domach a na dworach ſchěrjeſche ßo dym ſpaleneho jałorza, ſ kotrymż kóżdy ßurowu khoroſcź ſahnacź ſpyta. A lědma běſche haptykarjej móżno, kóżdeho ſpokojicź, kotryż chzyſche ßebi pola njeho tajke a podobne ſela nakupowacź. Wot ranja hacź do póſdneho wjecźora ſtejachu pſched haptyku ludźo hacź won na torhoſchcźo, a kóżdy pſchejeſche ßebi to, ſchtoż ßebi też ßußod żadaſche: mórſke ſelo, jałorz, kobłuk a wowcźu rutu.

Běſche wołak po měſcźe wuwołał a to w mjenje měſchcźańſkeje rady, ſo ßu to te ßrědki, kotrež tehole hroſneho hoſcźa najlěpje a najkhětſiſcho wuhnacź móża. Też woßebity mórſki lěkaŕ běſche ßo wot měſchcźańſkeje rady pſchiſtajił, ſo by khorych kupał, ſo by jim krej puſchcźił, kunki ſtajał abo lěkaŕſtwo ſapißał a jich hewak ſaſtarał.

Każ wſchudźe, tak běſche tež do Arnoldez doma pokhmurjenoſcź ßo ſaßydliła. Staroſcźiwje wukuri Arnoldez macź wſchědnje woſpjet wſchě kucźiki w domje ſe wſchelakej ſelinu. Pſchekupſki knjes pak khodźeſche ſe ßwojimi wotroczkami po wſchěch ſkładach, kurjeſche tam ſe ſelinu a wotewrjeſche wokna a wokeńzy, ſo móhł ſtrowy, cźerſtwy powětr ſacźahnycź a ſo by ßo takle hroſna khoroſcź ſahnała. Pobożny bratr Jakub, kotryż wot teho cźaßa ßem, hdźeż běchu jeho Arnoldez ludźo wopytali, kóżdy měßaz na něktre hodźinki k Arnoldezom na wopyt pſchińdźe, běſche zyły wał hojazych ſelkow pſchinjeßł a woteńdźo běſche rjekł: „Staroſcź wo waß, luby radny knjeże, a wo waſchu ßwójbu mje drje tón ras prjedy hacź ſa ſchtyri njedźele ſaßo ßem pſchiwjedźe; pſchińdu tu na nowy tydźeń ſaßo pohladacź, a je-li wy mojeje pomozy potrjebacźe, dha póſcźelcźe ke mni, ja pſchińdu na měſcźe!“ — —

Pjecź dnjow poſdźiſcho ßedźeſche pſchekupz w ßwojej pißanſkej ſtwi a chzyſche runje na wulki pergament pißacź, ſo by ßebi twory ſkaſał. Tehdy pſchileczi ßußod Jakub wołajo: „Wón tu je! na ſchewſkej haßy ſtaj dźenża rano ſtary Marcźin a jeho mandźelſka nahle wumrjeloj; w 11 hodźinach běſche Marcźin hižo wucźerpił, a pſched poł hodźinu je jeho mandźelſka wumrjeła! Dwaj měſchcźańſkaj wotroczkaj ſtejitaj pſched durjemi; nikoho njepuſchcźa won a nuts, khiba mórſkeho lěkarja a noſcherjow.“

„Nětko budź nam Bóh hnadny a ßmilny, ßußodźe!“ wotmolwi Arnoldez nan. „Je-li tebje nuſa podeńdźe, ja tebi pomham po ßwojich mozach; woczakuju to tež wot tebje, Jakubje; tak kſcheſcźijanej pſchiſteji!“

„To tebi ßlubju, ßußodźe!“ motmolwi Jakub; potom dźěſche ſe jſtwy. Pſchekupſki knjes pak ſawoła ßwojich ßłużomnikow a wotroczkow a prajeſche jim: „Mór je tež do naſcheho měſta ſacźahnył; my ſamknjemy naſche khlamy doniż njeje ßo ſaßo wotßalił.“

Potom saßunychu wschě wokeńzy a durje. „Mór je hižo na schewskej haßy; Marczin a jeho mandźelska, wobaj staj na mór wumrjeloj“, powjedasche Arnoldez nan, hdyž macź, niczo dobreho ßo njenadźiwschi, na dwór stupi, a hacź runjeź běsche hižo někotre dny dołho tule srudnu, nastróżazu powjesćź wocźakała, wosta tola stejo, kaž by sprostnyła a njemóżesche žaneho ßłowczka rěczećź, khiba so hischcźe sdychny: „Bóh budź nam a naschemu městu ßmilny!“

Wjeczor donjeßechu woßmjo noscherjo prěnjej woporaj k wěcźnemu měrej na Bożu rolu „nascheje lubeje žony“ wonka pśched murjemi. Jenoź ßmjertny swónczk ßo swonjesche, hdyž noscherjo s woběmaj kaschczomaj po haßach dźěchu. Žana cźłowska duscha ßo něhdźe njepokasa, ßamo durje běchu ludźo wschudźe sesamkali. Na pohrjebnischczu stejesche duchowny blisko pschi rowje a wuspěwa s cźicha modlitwu; potom puschczichu morweju dele do rowa. Na druhi dźeń swonjesche ßo swónczk hižo saßo, tehdom pak zyku hodźinu dołho. Po dwě žonje, pjecź mužow a jene dźěczatko běsche mór doschoł. Wschě cźěła pokhowachu do jeneho rowa. A dale krocźesche jandźel ßmjercźe. Na wschěch haßach koło wokoło torhorschcźa leżachu mrějaze a khori. Lědma běsche noscherjam móżno wschitkich semrjetych wukhowacź. Hižo njeswonjesche ßo wjazy k pohrjebam; wschitzy běchu wjeßeli hdyž tónle synk ßłyschecź njetrjebachu; kak lóhzy móżesche ßo stacź, so hižo sa krótke hodźiny strowych a žiwych wołasche.

Arnoldezy njemějachu s nikim wjazy wobkhada. Hacź dotal njeběsche nichtó hischcźe na torhoschczu wumrjeł. Běsche něhdy popołdnju druheho tydźenja, hdyž na dobo popołdnju na torhoschczu hołk a wołanza nasta. Radny knjes wotewri khětsje wokno, so by na torhoschczo pohladał. Bórsy běsche saßo s woknom nuts a prajesche mandźelskej a dźěczom sa blidom ßedźazym: „Wonka je hołk a sběžk; dyrbju dele; wostańcźe w domje!“

Arnoldez macź wotradźowasche. Tola na jeje ßłowa njeposłuchawschi, khivatasche po skhodźe dele a stejesche bórsy po tym we wotewrjenych wrotach. Stary mužik, blědy a krwawy sbity s rostorhanej drastu sleczi jemu do rukow a proschesche: „Luby radny knježe, pomhajcźe mi tola, wumożcźe mje, ßym woprawdźe bjese wscheje winy!“

„Saražcźe jeho! do wody s nim!“ tak wołasche rosnjemdrjena cźrjóda do hromady, a hižo pschimachu ßo stareho, hdyž Arnoldez knjes jeho do khěže ßuny a sa ßobu samknywschi, ßo pśched sběžkarsku cźrjódu stupi.

„Schto chzecźe s tymle mužikom? Schto je wón sawinował?“ sawoła hněwnje s jaßnym, daloko srosumliwym hłoßom.

„Wón je žid; wodu je nam sajědocźił. Dajcźe jeho won s waschcho doma! Mór je nam pschinjeßł! Dajcźe jeho won!“ hewrjekasche snjemdrjeny lud.

„Je-li so je winowaty, njech jeho wyschnosćź ßudźi!“ sawoła radny knjes.

„Wohledź ßo do wyschnoscźe, ßami chzemy jeho ßudźicź!“ hewrjekachu drusy.

„Ně! wón je pod mojim schkitom; hladajcźe ßo wußudźenja a khostanja!“ hrožesche Arnold.

Tola cźrjóda ßo njechasche nabojecź; tołkachu ßo zyle blisko pschi nim, a někajki hruby hłóß sawoła: „Podajcźe nam jeho, abo my wrota rosrasymy!“

Schto nětko cźini!

Horka skorżachu a płakachu jeho ludźo, pśched nim běsche snjemdrjena cźrjóda. Sblědnjeny, ale s krutym pohladanjom wupschestrje wón ßwoju ruku a sawoła: „Na sad! Hladajcźe ßo khostanja; jenoź psches moje cźěło pschistup namakacźe!“

„Bicźe jeho, porażcźe jeho k semi!“ to běsche jich wotmołwa a hižo hrožachu jemu s wupschestrjenymi pjascźemi, duž sawoła něchtó s móznym hłoßom, jako by sady něhdźe sahrimało: „Roseńdźcźe ßo! S pucźa tu! Wy hrěschnizy a słóstnizy!“

„Pobožny Miklawsch! Miklawsch s hole!“ sawołachu wschitzy spłóschiwje a bojasliwje. Woni dźěchu jemu s pucźa. Hrožaze pjascźe ßo wotwobrocźichu, a Miklawsch stejesche pódla radneho knjesa.

Położeny sdychnywschi dźesche tón: „To běsche pomoz w najwjetschej nusy!“

Tola cźrjóda tu hischcźe stejesche. Hdyž běsche tež hruba wołanza sastała, ßo tola wschón strach hischcźe shubił njeběsche.

(Pokracźowanje.)

Wschelake s bliska a s daloka.

Redaktorej je ßo wot knjesa sekretara němskeho pomozneho swjaska sa Armensku kotremuž je dobrowólne dary Serbow sa armenske ßyroty pschipóßłał, pśched někotrymi dnjemi scźěhowaza powjesćź dostała:

„Cźesczeny knjes bratsje!

My ßmy runje prěni sapisk wo naschich ßyrotach w Urfa dostali. Ja ßym runje na tym powjesćź daricźelam sestajecź a jim pschipóßłacź.

S bratrowskim postrowom

Wasch
Dr. Jan Lepsius.“

Knjes Dr. Lepsius teho runja w ßwojim měßacźniku „Kschescźijanschi rański kraj“ pische:

„My dźenßa sdźělimy, so ßu naschi pschecźeljo, knjesaj Eckart a Fallscheer a knježna Patrunky po wjazytydźeńskim pucźowanju psches Alexandriju, Alexandrette, Aleppo, Aintab sbožownje do Urfa pschischli a ßo do dźěła, wot naß na ßo wsateho, sastupili. Duchowny Amirhanjanz je ßo se ßwojej dźowku do Varny wrócźił, so by tam nowu ßyrotownju srjadował. Nasch pschecźel David Ismaul skutkuje bjes armenskimi a syriskimi cźeknjenymi kschescźijanami w Persiskej. My ßmy hacź dotal sastaranje 500 ßyrotow na ßo wsali. Nasche hłowne ßydła ßu Urfa (w Syriskej), Kaisarië (w Kappadoziskej), Urmia (w Persiskej), Varna (w Bołharskej.) Pschecźelam nascheho pomozneho skutka, kotreź ßu nam létny pschinoschk wo 100 hriwnow pschilubili, — je jich nětko 160 — my bjes krótkim powjesćź wo dźěczoch, wot nich sastaranych, damy.“

Duž budźa tež lubi Serbja, kotsiž ßu s kschescźijanskej ßmilnoscźu ßwoje dobrowólne dary sa wbohe ßyroty nawdali, ßłyschecź wo tych ßyrotach, kotreź ßu s tym hacź dotal sa tele dary ßami do ßwojeho sastaranja wsali.

Dwoje wulke wohnjowe njesboże je ßo pśched krótkim stało. Wutoru tydźenja je w dobrocźelskim basarje, kotryž maja woßebne žony kóźde léto w Parisu, so bychu k lěpschemu khudych darjene wězy bjes ßobu pschedawake, woheń wudyrił, jako běsche tam runje wulka liczba cźłowjekow shromadźenych. Twarjenje bu do cźista saniczene a schtoż běsche najžałostnische: 125 cźłowjekow bu morjenych a 200 woßobow je cźežko franjenych, so kóżdy dźeń saßo powjesćź dóúdźe, so ßu saßo wopory teho wohnja wumrjeke. Mjes tymi, kiž ßu wo žiwjenje pschischli, je tež wójwodźina s Alençon, ßotra awstriskeje khěžorki. — Druhi wulki woheń wudyri tamny tydźeń w Zwikawskich kasarmach a je zyke kasarmy sanicził, so ßame hołe murje jenoź hischcźe steja. Nastata schkoda ßo na wjele milijonow wobliczi, ale Bohu mamy ßo pschi wschěm wulkim njesbožu dźakowacź, so pschi wohnju nichtó wo žiwjenje pschischoł njeje.

W Lipsku staroßławny twar „Pleißenska twjerdźisna“ bórsy wjazy njebudźe, pschetoż pśched krótkim ßu ju sapocźeli torhacź. Tak ßo jedyn pomnik stareho cźaßa po druhim shubi. Tale twjerdźisna je nam evangelskim woßebje tež teho dla ważna, dokelž wěmy, so je w njej w ßwojim cźaßu nasch drohi reformator Luther s Ekom disputirojo smužicźe sa naschu wěru wustupił.

Ssrjedu 12. meje je ßo Bethlehemski wustaw w Wjasońzy, w kotrymž khore a hubjene dźěczi s městow w létnym cźaßu strowotny pschebytk a luboscźiwe sastaranje dostanu, ßwjatocźnje wotewrił. Woprawdźe huujaze je, hdyž do teho wustawa pschińdźesch a widźisch, kak wóczka tutych dźěczatkow ßo ßwěcźa jako wopokosmo, kak ßu ßo na tón cźaß wjeßlike a kak derje je jim, hdźeź kschescźijanska luboscź je pyta a hlada. Bóh luby Knjes schkituj tež w tutym lěcźe tón skutk kschescźijanskeje luboscźe.

8. meje dopołdnja stej ßo w Barlinje evangelska a katholska wojerska zyrkej w pschitomnoscźi khěžora na ßwjatocźne waschnje poßwjecźiłej.

Schtó by wěrił, so móże cźłowjek tak daloko pschińcź, so s pschedawanjom ßwjateho pißma druhim pjenjesy wujebje? A tola směje ßudnistwo w Barlinje s tajkim njedocźinkom a jeho žonu w bližschim cźaßu ßo sabjeracź. Wěsty Herman Kyrielais běsche ßebi psches dołhe pospyty wulku wuschiknosćź w tym dobył, so poruno kaž Luther pißasche. Tule ßwoju wuschiknosćź wón k jebanju wuwuži. Wón ßebi we wschěch městach stare biblije nakupi a prědku někajke pschipißmo nuts napißa, po kotrymž by Luther ßam tu bibliju jenemu pschecźelej poßwjecźił a tele biblije jeho žona po wschěm ßwěcźe pschedawasche. Wulka liczba wulzy

wuczenych ludźi je jich na to jebanſtwo nuts padnyło. Ta żona wjedźeſche rjanu baßniczku pſchibacź, ſo kupzy na wěrnoſczi njedwělowachu a te biblije ſa drohe pjenjeſy kupowachu. Nadźijomnje ßudniſtwo tymaj cźlowjekomaj pſches krute khoſtanje jeju njedoczinſtwo k ßwědomnju powjedźe.

Grichiſka je wot Turkowſkeje do zyła ſbita a jeje wójſko nimale roſehnate; duž wſchak njeſamóže wójnu dale wjeſcź a dyrbi ßebi na to myßlicź, ſo ſaßo měr doſtanje. Duž je tež wulkomozy proßyła, ſo bychu wone jednanje do rukow wſate a wulkomozy ßu tež k temu ſwólniwe. Ale ta wěž je jara cźežka. S Turkowſkej, kotraž je wulke dobycźe cźiniła, ßo njebudźe tak lóhko jednacź dacź a hubjeny bok tuteho wſchak woczakaneho kónza, ſo buchu Grichojo ſbicźi a Turkojo dobycźerjo, budźa wulkomozy nětko hakle prawje móznje ſaczucź. Tola jednanje ſa měr budźe koſkocźiwa wěž a my chzemy ßo nadźecź, ſo hładko a ruczje woteńdźe. Na druhim boku ßkyſchimy, ſo budźa žadanja Turkow khětro wulke a hordoſtne a kak ßebi Turkojo w Konſtantinoplu wo ßwojich žadanjach myßla, jene nowiny piſchu: „Hdyž ßo nam pſchecźiwo naſchej nadźiji prawdoſcź njeſtanje, budźe Turkowſke wójſko dale ßwoju pſchißkuſchnoſcź cźinicź a ßo njebudźe wot žaneho blaka Theßaliſkeje wróczo ſcźahnycź, doniž wſchitke naſche žadanja dopjelnjene njejßu. Tak rěcźi Turka, hdyž ma móz w rukomaj!

Pokhoſtana twjerdoſcź wutroby.

Bje wſcheje ſtaroſcźe na wyßokim rěblowanym wosu ßedźo bur ſ měſta dom jědźeſche. Jeho pucź jeho pſches wjeß wjedźiſche, w kotrejž pſchi pucźu hromadka hrajkazych dźěcźi ßedźeſche. Bur ßo drje na dźěcźi dohlada, ale dokelž daloko doſcź prjecź ßedźachu, wón dale njekedźbujo pomału nimo jědźeſche. Na dobo běſche ſtyſkniwa wołanza ſ rta dźěcźi ßłyſchecź a jako tón muž poſaſta, ſo by ſa pſchicźinje ßo praſchał, ßo pokaſa, ſo běſche jene tych dźěcźi, mały ſchtyrilětny hólczeź, wot druhich njewobkedźbowany ſpody woſa ſaběžał a ſo běſche jeho ſadne koło pſchimnywſchi pſches njeho pſchejěło. Khětſje bur ſ woſa ſkocźi, to dźěcźo, kotrež hiſchcźe dychaſche, wucźeże a jo ſtaremu mužej, kiž nimo dźěſche, pſchepoda; pſchetož cźi druſy wo wßy běchu po ſdaczu wſchitzy wonkach na poli — tež taj ſtarſchej dźěſcźa, khudaj roboczanaj. „To je wulke njeſboże“, praji tón ſtary muž a želniwje na mrějaze dźěcźo w ßwojimaj rukomaj hladaſche, „ſchto budźetaj ſtarſchej prajicź, to je jeju jenicźke.“ „To mje niczo njeſtara“, praji bur bje wſcheho ßobuczucźa, „moja wina njeje, njech ludźo ßwoje dźěcźi lěpje hladaja.“ S tym na wós ſaléſy a dale jědźeſche. Prjedy hacž ſtary muž to dźěcźo domoj donjeßy, wone wumrje.

Wulka běſche ſrudoba ſtarſcheju, jako ßwojeho lubuſchka domach morweho namakaſchtaj. Wótſje žałoſcźo ßo macź na cźěłko ſlehny a w bolоſtnych ſynkach to dźěcźo ſ mjenom wołaſche, nan pak leżeſche na kolenach a wótſje płakaſche. Ale wonaj dyrbjeſchtaj ßo do cźežkeho dóńta podacź.

Bur běſche wěſo bjes winy, wón dźě njeběſche njekedźbliwje był a po ſakonju ßo jemu niczo ſtacź njemóżeſche.

Hdyž běſche prěnja boloſcź nimo, ßebi ſtarſchej ſ cźežkej wutrobu na pohrjeb pomyßliſchtaj. To dyrbjeſche ßo kaſchcźik kupicź a cźěłko ßo do kaſchcźa ſwoblekacź a kſchižik dyrbjeſche poſdźiſcho też na rowczk bycź. Ale ſ wotkal pjenjeſy bracź? Pola njeju rěkaſche: „S ruki do huby“, a něka ki troſch na bok njeběſchtaj ßebi też pſchi hubjenej mſdźe położicź móhłoj. Duž dźěłacźeŕ k ßwojej žonje praji: „Hana, dóńdź tam k temu mužej, ßnano wón, kotryž je to wulke njeſboże na naß pſchinjeßł, něſchto k pohrjebej da.“

Żona dźěſche, wona ßo pak ſ próſdnymaj rukomaj wróczi a powjedaſche, ſo je tón bur hroſny pſchecźiwo njej był, ſo je jej njeporjadneje žony nadawał, kotraž na ßwoje dźěcźo njekedźbuje a je ju ſ jejnej próſtwu wotpokaſał, ßamo potom hiſchcźe, jako jeho najſtarſchi ßyn, kotryž mějeſche ßobuczucźe, ſa nju proſcheſche.

Wot teho cźaßa běſche ßo něſchto lět minyło a njeßmilny muž běſche na to dawno ſabył. Duž ßo něſchto ſta, ſchtož jeho na žałoſtne waſchnje ſaßo na to dopomni. Konjej, na kotrymajž jěchajo běſche jeho ßyn rano do pola ßo podał, pſchipołdnju bjes njeho w dźiwym honjenju domoj pſchihnaſchtaj a jako bur ßo něcźeho ſleho bojo won khwataſche, namaka ßyna ſe ſwinjenej ſchiju morweho pſchi pucźu leżo. Wón běſche, kaž druſy powjedachu, tak njeſbožownje wot ſplóſcheneju konjow dele padnył, ſo běſche na měſcźe morwy był. Duž nětko tón twjerdy muž pſchi cźěle ßwojeho ßyna ſtejeſche, w žałoſtnej boloſczi ruzy łamajo a ßwoje ſchědźiwe włoßy ßebi torhajo; ale to niczo njepomhaſche, jeho ßyn, kotrehož běſche tak horzo lubował, jeho hordoſcź a ſboże, jeho podpjera ſa ſtare lěta běſche jemu wſaty. A kaž zentnaŕſka cźežkota jemu na dobo na duſchu padźe, jako ßebi na ßwoje tehdomniſche njeprawo pomyßli; w duchu widźeſche tu wbohu macź w jejnej boloſczi pſched ßobu, kotraž jeho wo ßmilny dar proſcheſche, a wón ßo ßmilił njeběſche, hacž runje běſche ſ winu jejneje ſrudoby był. Dwójzy cźežko běſche jemu teho dla jeho ſrudoba, pſchetož hórke kacźe jeho njeßmilnoſcźe dla na jeho wutrobje žerjeſche. —

Jako běſche ßwojeho ßyna ſ wulkej ſrudobu wukhował, ßo wón ſ hromadu pjenjeſ na pucź naſtaji k tymaj khudymaj cźłowjekomaj, kotrejuž běſche tak hłuboko ſranił. Wulzy ßo naſtróża, jako jemu prajichu, ſo ſtaj taj hižo pſched wjele lětami do Ameriki wucźahnyłoj. Srudny a we hłubokej wutrobje wſchón ſlemjeny ßo wón domoj wróczi a wot teho cźaßa wjazy wjeßely bycź njemóżeſche. Wón ßwoje njeſboże ſa khoſtanje ßwojeje ſ nahrabnoſcźe wuroſcźeneje twjerdoſcźe wobhładowaſche a tola njemóżeſche na khudymaj cźłowjekomaj wjazy wotpokucźicź, ſchtož běſche ſawinował.

Schtož je macź prajiła.

Duchowny, kiž běſche pſchi wuſtawje ſa ducha khorych, powjedaſche: „Jako běch jenu njedźelu kaž pſchezo pſched dołhimi rynkami naſchich khorych prědował a mje ſe ſale ſtupajo wulka ßobuželniwoſcź ſ tymi njeſbožownymi napjelni, wo kotrychž dyrbjach ßebi prajicź, ſo běſche jich jeno mało mojim ßłowam roſumiło, pſchimny mje pſchi durjach jedyn muž ſa ruku a cźiſche praji: „Ja mózu ßo też modlicź.“ Ja ßo wſchón dźiwach, pſchetož teho njeſbožowneho mějachu ſa zyle hłupeho. Wón běſche wſchitko ſabył, kak rěkaſche, ſ wotkel běſche, kak ſtary běſche; wo niczim niczo prajicź njemóżeſche. Duž ßo ja jeho praſchach: „Kajku móżeſch ty modlitwu ſpěwacź?“ Wón hordy wotmolwi: „Schtož je macź prajiła.“ „A ſchto dha je tebi macź prajiła?“ ßo dale wopraſchach. Duž ßebi wón ruzy ſtykny a nutrnje ſpěwaſche:

„O Jeſu, moja pata,
Mi k pſchikrywanju data,
Shrěj twoje kurjatko!“

Wón ſpěwaſche tu ſchtuczku bjes pſchetorhnjenja hacž do kónza Potom jeho wóczko ſaßo błuke bjes ducha hladaſche a wón běſche ſaßo tón ßamy tupy, njeſbožowny cźłowjek, kajkehož běch jeho pſchezo ſnał. Wſchitko běſche wón ſabył — żane wopomnjecźe ſ jeho żiwjenja jemu wjazy woſtało njeběſche, jenož to „ſchtož běſche macź prajiła“, ſchtož běſche jeho modlicź nawucźiła, druhdy ſaßo w jeho myßlach wotucźi. Hdy bychu tola wſchitke macźerje wopomniłe, kajku móz je tón Knjes do jich ßłowa położił!

Něſchto k roſpominanju.

My możemy pſchecźelej porok cźinicź a ſ tym jemu naſche pſchecźelſtwo wopokaſacź — ale to dyrbi ßo łahodnje ſtacź, hewak teho pſchecźela ſa naſchu prózu ſhubimy.

* * *

Stara wudowa w Afrizy praji: „Dźenßa rano ſtej mojej noſy ke mni prajiłej: „Njeńdź ke mſchi, ty ßy ßłaba, ty mohła na pucźu leżo woſtacź.“ Duž ja wotmolwich: „Ja chzu na Knjeſowu pſchikaſnju poßłuchacź a niz na waju. Tón Knjes dźě praji: Dźi, ja chzu waju poßylnicź! Wój noſy, kotrejž ſtej mje w mojej młodoſcźi wſchědnje na pucźe hrěcha njeßłej, njedyrbitej dale ßwoju wolu měcź!“

Duž dźěch kemſchi, natwarich ßo na Božim ßłowje a ßo ſ Božej pomozu ſbožownje domoj wróczich.

* * *

Muž Boži je ſmużity muž.

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Bukecźanſkeje woßady 2 hr. — np.

W mjenje wbohich ßyrotow wutrobny dźak praji

J. Gólcź, faraŕ.

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Smolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bomhaj Bóh!

Czißło 21.
23. meje.

Lětnik 7.
1897.

Hšerbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíſchczérni w Budyſchinje a ßu tam doſtacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Rogate.

1. Tim. 2, 1—2.

Teho dla ja napominam, ſo by pſchede wſchěmi wězami ßo ſtała próſtwa, modlitwa, dobroproſchenje a dźakowanje ſa wſchitkich cźłowjekow, ſa kralow a ſa wſchěch wjerchow, ſo bychmy potajne a cźiche žiwjenje wjeſcź móhli we wſchej bohabojoſcźi a pózcźiwoſcźi.

Dwaj kſcheſcźijanaj, na kotrejuž běſche Pawoł najrjeńſchu nadźiju ſtajił, běſchtaj ßo ſabłudźiłoj, do hrěcha a njewěry padnyłoj. Komu Pawoł winu dawa? Wonaj ßamaj bjes njeje njeběſchtaj, ale wina też na jeju ßobukſcheſcźijanach leżeſche. Cźi jeju mjenujzy njeběchu doſcź ſe ßwojim dobroproſchenjom wobdawali. Duž ßo Pawoł na nich wobroczí ſ tym napominanjom: „Teho dla ja napominam, ſo by pſchede wſchěmi wězami ßo ſtała próſtwa atd.“ So tajke dobroproſchenje ßnadna wěz njeje, ſ teho ſpóſnajeſch, ſo Pawoł tu wuraſnje dobroproſchenje a próſtwu na prěnje měſto ſtaji, wone ma ßo „pſchede wſchěmi wězami“ ſtacź. My žohnujemy teho, kiž ma ſa ßwojeho nuſneho bratra wotewrjenu ruku, my khwalimy teho, kiž bližſchemu ſ dobrym pſchikładom na puczu prawdoſcźe ſ wodźerjom woſtanje, ale „pſchede wſchěmi wězami“ ßu modlitwy a dobroproſchenja ſa bližſcheho nuſne. Kaž ßwěrna macź ſe ßwojej ruku ſa dźěſcźowe ſboże ßo prózuje, doniž wyßoke lěta jej wſchu móz ſwucźahałe njejßu, potom ßwojej ruzy ſtykuwſchi ßo ſe ßwojimi próſtwami ſ Bohom wo dźěſcźowe ſboże běcźi, runje tak maju wſchitzy kſcheſcźijenjo ſa bližſcheho proßycź. To ßo drje ſtanje kóždu njedźelu na klětzy, hdźež woßada pſches duchowneho rt khorych a ßłabych, małe dźěcźi a ßlubjeneju w ßwojich dobroproſchenjach kaž na ßamej ßwojej ruzy woſmje a pſched Boha njeße, ſo by jeho žohnowanje na nich pſchiſchło. Ale to ma też kóždy ßam woßebje cźinicź, Luther je kóždy dźeń do ßwojeho dobroproſchenja ßwojich ſnatych a wſchu ßwoju zyrkej wobſamknył a po nim mamy też my cźinicź. A hdyž je Khryſtußowa poßledńja próſtwa jeho njepſchecźelow pſched Božim ßudniſkim mjecźom wukhowacź ſpytała, mamy też my ſa ßwojich njepſchecźelow proßycź.

Hdyž my nětko ſ Bohom rěcźimy, móżeja naſche ßłowa próſtwy bycź, dokelž w nich wo něſchto proßymy, abo dobroproſchenje, dokelž ſa druheho proßymy; ale hdyž je Bóh wupomhał a wußłyſchał, dyrbja naſche modlitwy wuklinczecź w dźakowanjach. Bohužel je dźakowanjow mjenje dyžli próſtwow. Dźeßacźo wußadni ßu wołali: Jeſu, luby miſchtrje, ßmil ßo nad nami, ale jenož jedyn je wobſamknył: ja ßo dźakuju ſa pomoz. Pſchińdźe-li khoroſcź do domu, ſ kóždym ſdychnjenjom próſtwa k njebju ſtupa, ale, hdyž ßo mozy wrócźa a ſtrowoſcź tu je, něchtóžkuliž wjazy Boha njeſnaje. Indiſzy praja: Lěkaŕ je luby nan, hdyž je khoroſcź ſtraſchna, pſchecźel, hdyž khoroſcź popuſchcźuje, ale hdyž rěka jeho placźicź, tehdy je wón njepſchecźel Podobnje ßo ludźo pſchecźiwo najlěpſchemu lěkarjej, pſchecźiwo Bohu, ſadźerża. Niz tak, ale woprujmy Bohu dźak. Kral David je wjele dźaknych pſalmow ſpěwał a my chzemy po nim cźinicź. Na próſtwu: „naſch wſchědny

khlěb daj nam dźenßa“ njech pschińdźe to ßłowo: „Dźakujcźe ßo temu Knjesej, pschetoż wón je dobrocźiwy a jeho dobrota traje wěcźnje.“

W naschim ßłowje ßo pak něschto woßebje wuſběhuje: „proſchcźe ſa kralow a ſa wſchěch wjerchow.“ Kralowe ſaſtojnſtwo je jara cźeźke, a pschißłowo praji: też cźernje ßu w kralowych krónach. Hdyž ma kóždy hospodar wjele na ſtaroſcźi a žaneje hodźinki ßo ſa ßwój dom ſtaracź njepſchestanje, dha je to tola ßnadna wěz pornjo kralowemu ſaſtojnſtwu. Kóždy ſakoń, prjedy hacž ßo wuda, ßo wot njeho pruhuje, ſa kóždeho woßebite naležnoſcźe ma kral ſwólniwej wuſchi, jeho wóczko wachuje nad zyłym ludom. Derje temu krajej, kiž pod ſzeptarjom krala kcźeje. Schtó teho dla bóle dobroproſchenja trjeba, hacž kral? A pschi tym wſchěm drje něktoryžkuliž poddan ſe ſawiſcźu na kralowe wyßoke ſaſtojnſtwo hlada a jeho wukaſy miſchtruje, myßlo, ſo móhł ßam lěpſche wudacź a ßo tak na ßwojej wyſchnoſcźi pschehrěſchi. Niz tak, ale „njech ßo ſtanje próſtwa ſa kralow a ſa wſchěch wjerchow.“ Sbožowny tón lud, kiž ma pobožneho wjercha ſa ßwojeho wodźerja, a ſbožowny tón kral, ſa kotrehož pobožny lud dobroproſchenja k Bohu ſcźele. W tajkim kraju je derje bydlicź. Tam ßo dopjelni dźenßniſcheho ßłowa ßlubjenje: „ſo bychmy pokojne a cźiche žiwjenje wjeſcź móhli we wſchej bohabojoſcźi a pózcźiwoſcźi.“

Rogate je mjeno dźenßniſcheje njedźele. Rogate =proſchcźe. Proſchcźe ſa pólne płody, ſo by Bóh je wobarnował, pſched ſlimkami a krupami, pſched ßuchotu a mjerſnjenjom; je wukhował a bohate žně wobradźił. Njech proßy kóždy ſa ßwoje powołanje, ſo by jemu było njeſaprahnite žórło wſcheje žiwnoſcźe, njech proßy kóždy w ßwojej woßebitej nuſy — ale kaž mějeſche wyſchſchi měſchnik mjena tych 12 israelſkich rodow na wutrobje napißane, tak njech też twoja wutroba proßy ſa bližſcheho a krala. A budźeſch ty tak w modlitwach rěcźecź ſ Bohom, junu Bóh też ſ tobu rěcźi w ßwojim njebjeſkim raju.

J. Kſchižan=Hodźijſki.

K wopominanju na njedźelu Rogate.

Rogate t. r. proſchcźe! Duž ßo też na tutej njedźeli wo kſcheſcźijanſkej modlitwje nam prěduje. Wo modlenju teho dla też ſcźěhowaze rospomnjeńki rěcźa:

1. Cźwila teho, kiž ßo njemodli.

Stari Grichojo maja bajku wo cźłowjeku, kotryž běſche pſchecźiwo Bohu ſhrěſchił a dyrbjeſche ſa khoſtanje cźeźki marmorowy kamjeń po horje horje walecź. Krótko prjedy hacž by wjerch dozpił, by ßo kamjeń kóždy krócź ſaßo dele kulił. A ſchto je wukładowanje tehole pſchirunanja, kotrež ßo na ſrudne waſchnje bjes nami bjes kónza pokaſuje?

Tak něktory cźłowjek, kiž ßo njemodli, wala ßwój kamjeń tydźeń wot tydźenja — njedźelu kaž wſchědny dźeń, lěto wot lěta a do prědka njepſchińdźe a žaneho wuſpěcha pſchi ßwojim dźěle nima, žaneje radoſcźe na ßwojim powołanju. „To je prawe khoſtanje njewěry“, praji Luther, „wón dyrbi ßo pſchezo ſ cźernjemi a wóſtami a ſtaroſcźemi žiwnoſcźe drapacź a bědźicź a tola niczo nima.“

Haj to duſchu ſaboli, hdyž dyrbimy wſchědnje pſched woczomaj widźecź, kak ßo cźłowjekojo prózuja w pocźe ßwojeho woblicza wot ranja hacž do wjeczora a dale njepſchińdu hacž tamny ſaßudźeny w grichiſkej bajzy, woni cźinja dźěło ßwojeho pſchiboha, kaž bychu ruzy ßamej žohnowacź a ſeźiwicź móhłej a ſapomnja to ßłowo němſkeho pěßnjerja Schillera:

Pót hdyž napocźi,
Cźoło w cźopłocźi,
Budźe dźěło miſchtrej khława:
Žohnowanje njebjo dawa.

Hdyž je wěrne to jene: „Modlitwa bjes dźěła je proſcheŕſtwo“, tak wopokaſuje ßo hiſchcźe to druhe: „Dźěło bjes modlitwy je wotroczſtwo.“ Abo:

„Wſchitko ſ Bohom, potom žana nuſa njeje; wot jeho žohnowanja wſchitko wotwißuje.“

2. Móz nanoweje modlitwy.

Pobožny Spener mějeſche ßyna, kotryž drje mějeſche wurjadne dary, ale kotryž běſche njeradźene dźěcźo. Wſchitke ßrědki luboſcźe bjes płoda woſtachu, ſkónczńje mějeſche nan jenož hiſchcźe proßycź, ſo chzył tola Bóh luby Knjes teho ßyna wumóz, hdy a kak? jemu pſchewoſtajo. Něſchto cźaßa po tym ßyn ſkhori a něktore njedźele leżeſche, ale nimale němy a ßo njehibajo we wulkich, ſnutskownych bědźenjach. Na dobo wón ſ mozu ruzy poſběhny a ſ hłubokeje wutroby ſawoła: „Modlitwy mojeho nana wobdawaja mje kaž hory!“ — Sa něſchto cźaßa ſnutskowne bědźenja ſaſtachu; měr ßo na jeho zyke žiwjenje lěhaſche; też móz khoroſcźe běſche ſlemjena. Wón běſche cźělnje a duchownje wumoženy a bu wot teho cźaßa druhi cźłowjek. — Krótko do ßwojeje ßmjercźe mějeſche Spener hiſchcźe to wjeßele, ſo ßwojeho ßyna jako hódneho muža na ważnym ſaſtojnſtwje widźeſche.

3. Krótke hrónczka:

Ruku k płuhej, wutrobu w njebjeßach.

Dźeń bjes modlitwy je dźeń bjes žohnowanja.

Modlitwa je dychanje duſche.

Bóh njeßłyſchi hłoßy ale wutrobu, kaž wón też do wutroby hlada. (Tertullian).

Modlenje je najlěpſche powołanje kſcheſcźijana. (Luther.)

Modlitwa ducha a wutroby je pſchecźelny wobkhod a ſjednocźenje cźłowjeka ſ Bohom, ſjednanje ſ Bohom, wucźiſcźenje hrěcha, wobtwjerdźenje pſchecźiwo wſchemu ſpytowanju, ßłužba jandźelow, žórło wſchitkich počźinkow, duchowna móz a roſcźenje duſche a rosßwěcźenje myßle. (Auguſtin.)

Pſchekupz a ryczeŕ.

(Pokracźowanje.)

Tehdy wupſchestrje pobožny Mikławſch ßwoju prawizu, w njej kſchiž dźeržo, jeho woko ßo błyſchcźeſche, a ſ daloko klinczatym hłoßom ſawoła k ludej: „Sdalcźe ßo, wy ſłóſtnizy a hrěſchnizy! Chzecźe wy ßwojej ruzy ſ cźłowſkej krwju womaſacź, hdźež wy tola ſe ßudnikami njejſcźe, ſo móhli ßudźicź? Běda wam! Trójzy běda wam! Boži hněw pſchińdźe na waß, jeho wjecźenje waß nadeńdźe, je=li ſo ſhrěſchicźe! Pſchi ſnamjenju ßwjateho kſchiža, ſdalcźe ßo! Sdalcźe ßo a wopuſchcźe tole měſtno!“

Se ſtróżelemi wußłyſchachu ſběžkarjo tele ßłowa ſe rta pobožneho Mikławſcha, a ſplóſchiwi poraženi mějachu ßo wotßal. —

S ruku podźakowa ßo radny knjes ßwojemu wumožerjej, prajizy: „Bratſje Mikławſcho, tebi mam ßo dźakowacź, ſo ßym ſ mojimi ludźimi hiſchcźe żiwy; ſaſtupcźe do mojeho doma! Waſche ßłowo budźe tam też trěbne!“

Na najſtwje ßedźeſche Arnoldez macź nimale we womorje a wótſje płaczo; też dźěcźi płakachu, hdyž mužej ſaſtupiſchtaj. Žid tſchepotaſche po wſchěm cźěle, poklakny ßo pſched radnym knjeſom praja: „Bóh ſprawny a miłoſcźiwy njech waß požohnuje dwójzy ſa to, ſchtož ſcźe wy mi cźinili!“

„Poſtańcźe a njepoklakńcźe ßo pſchede mnu!“ wotwolwi radny knjes.

Nan a Mikławſch troſchtowaſchtaj nětko macź a dźěcźi, kotrež ßo też po cźaßu ſaßo ſměrowachu.

Hdyž běchu franjeneho cźěkanza hiſchcźe ſawobalili, dowjedźe jeho Mikławſch do Židowſkeje haßy, hdźež mějachu tehdom wſchitzy židźa bydlicź.

Sso wot tam do Arnoldez doma wrócźiwſchi, nadeńdźe nowu ſrudobu. Arnoldez macź běſche na jene dobo roſum ſhubiła a hižo mějeſche ſahorjenje. Dźěcźi běſche nan do pódlanſkeje ſtwy póßłał; wón tu ßedźiſche ßam pſchi ložu a khoru ſa ruku dźeržeſche. Mikławſch pohlada khwilku na khoru; potom pokaſa na jeje ſchiju ſ cźichim hłoßom praj: „Pomhaj nam a ßmil ßo nad nami, luby Knježe a Božo! to je mór!“

Pschekupski knjes, wot prjedawscheho roshorjenja hižo wschón njemózny, swjesy žo pódla ložza na semju a sdychowasche: „Božo Knježe, žmil žo nad nami!“ — —

Połnóz běsche žo hižo minyła. Wó jstwje žwěczeschtej žo sady seleneho sawěschka žwěczzy, tak so žo jenož njejaßne žwětło hacž na ložo dobywasche, w kotrymajž Arnoldez nan a jeho mandželska na mór khoraj leżeschtaj. Pschi ložomaj žedžachu džěczi a bratr Mikławsch. Woni kładžechu khorymaj, kotrajž tu bjes rosuma leżeschtaj czasto mokre trjenja na horze czoło abo dawachu jimaj symnu wodžiczku do sahorjeneje huby, so bychu s tym žałostnu horzotu sahnali, kotraž hubu, džaßna a kerk palesche. Bojasliwje poßluchachu wschitzy na czežke sdychowanja, a hdyž žo jim sdasche, so chze khora wutroba stejo wostacz, khilichu žo staroscziwje a tschepotajo k khorymaj.

„Wutroba žo hischcze hiba!“ Spěwajcze a proschcze Boha; jenož wón móže tu pomhacz!“ rèczesche Mikławsch srudnym džěczom, a pschi tym pohlada staroscziwje na khoreju, kotrajž bóle a bóle sa dych hrabaschtaj. Tsi dny a tsi nozy dajeschtaj žo hižo se sahorjenjom, a hischcze žo žane polěpschowanje pokasacz njechasche. Stysklìwje a nimale bjese wscheje nadžije na polěpschowanje stykny bratr Mikławsch s džěczimi žwojej ruzy, so by Boha nutrnje wo pomoz prožył. Njechasche-li žo Bóh tu žmilicz, człowska pomoz by tu podarmo była. To běsche tež hižo lěkař Mikławschej skradžu prajił, hdyž běsche na wjeczor hischcze ras na žmjercz khoreju wopytał.

Sa tón žamy czaß, hdyž žo w Arnoldez domje žmjercz se žiwjenjom, móz s njemozu běd̄żeschtej, khodżesche žmjertny jandżel dale po měschczanskich haßach. Na torhoschczu wsa wón jako prěnjeho žußoda Jakuba žobu; sa nim džěchu drusy. Sczežka běsche něhdże jeniczki dom pschepuschcził; wschudże běsche žmjertna srudoba sawostajenych žłyschecz a poßlednje sdychowanja mrějazych. W někotrych domach wostachu semrjeczi na dwaj dnjej leżo, prjedy hacž žo do Božeje role khowachu. Nichtó tu njeběsche, so by žo wo nich postarał.

Zyłu nóz běschtaj naschej khoraj žmjercži blisko. Na ranje pak sapoczeschtaj měrnischo spacz a stajnischo dychacz. Arnoldez nan sapoczi žo bórsy po tym tak žylnje, so běsche wschón mokry, jako bychu jeho s wody wucżahnyli. Tola pola Arnoldez maczerje njechasche žo tole snamjo polěpschowanja pokasacz. Czicha a bléda kaž žama žmjercz tu leżesche se sańdżelenymaj woczomaj.

Tajka tu hischcze leżesche, hdyž na dopołdnje nan wocži wotewri a se žłabym hłožom a wschón njejaßnje wo tym, schtož běsche žo poßledne dny stało, sdychny: „Macże, podaj mi wodu!“

„Wascha knjeni hischcze spi, wona chze tež wotkhoricz kaž wy, luby knjeże! Běschtaj wobaj jara khoraj, — tu, žrěbńcże, to budże waž poßylnjecz.“ To prajiwschi poda jemu Mikławsch karanczk wody. Hischcze khětsje na wschěch pschitomnych pohladawschi, lehny žo khory saßo snak a bórsy wobjima jeho s nowa poßylnjaze spanje.

(Pokraczowanje.)

Proschcże a wam budże date.

Nasłonjenje jeneho Serba wot njeho žameho powjedane.

W czaßu mojeje młodoscże, hdyž běch se žwojim młódschim bratrom w starschiskim domje hromadże žiwy, sta žo junu, so žo s nim někajkeje maliczkoscże dla roskorich. Duž žo bratr na mnje tak roshněwa, so žłowczka so mnu wjazy njerěczesche a mi po móžnoszi klubu czinjesche. To mje jara rudżesche. Ja bratra najprjedy wo wodacże proschach; hdyž to njepomhasche, pytach jeho s bratrowskej luboszu s Božeho žłowa pscheßwědczicz a jeho napominach, so by žebi tola knjesa Jesußowe žłowa rospomnił, kotryž praji, „jeli so wy jedyn druhemu jeho winy njewodacże, dha tež njebudże wasch njebjeski Wótz wam wasche winy wodacz. Pschi tym wschěm wosta pak bratr jenak twjerdy a njehnuty.

W mojej wulkej tyschnoszi wo bratra wobroczich žo na teho, kiž wutroby a jěrchenje pschepytuje a žaneho njewustorczi, kiž k njemu s pokornej próstwu pschińdże, kotryž hubjeneho žłyschi a wopuschczenemu horje pomha a proschach jeho s nutrnym a horzym sdychowanjom wo wodacże mojich hrěchow, potom proschach lubeho Boha, so by chzył bratrowu twjerdu wutrobu smjechczicz a jeho psches móz žwojeho žwjateho ducha na prawy pucz jeho sboża pschewjeszcz. Po tutej modlitwje žo lehnych — a hlaj džiw, woprawdże džiw Boži žo sta. Nasajtra rano, hdyž s bratrom kóždy na žwoje džěło džěchmoj a ja běch něhdże połsta krocżeli prjedy a wón sa mnu džěsche, sesda žo na dobo bratrej, jako by bójske sjewjenje w człowjeczim stalcże psched žobu widżał, kotrež s posběhnjenej hłowu s wobliczom k njebju hladajo ruzy styknywschi žo modlesche. Bratra pschi tym hrosa tak pschewsa, so chzyschе nasad běżecz; wón pak žo dopomni, so žym tola ja prjedy njeho schoł; duž žo shraba, so by mje dóscżahnył a žo mje praschesche, hacž je žo mi něschto sleho stało. Ja na tajke njewotczakane a woprawdże spodżiwne praschenje sadżiwany na njeho hladach žo praschejo, schto s tym chze, na czož mi wón se žylsowatymaj woczomaj to sjewjenje powjedasche a mje proschesche, so bych jemu jeho słóscz wodał. Wot teho czaßa běchu žo bratrowske słoby dospołnje shubiłe. Ja pak pósnach, so tón Bóh, kotryž praji „ja žym cże w spodobnym czaßu wußłyschał a žym czi na dnju teho sboża pomhał“ je stajnje pschi naß blisko a próstwy a dobroproschenje kóždy czaß wußłyschi.

50létny jubilej
žerbskeho kandidatskeho towarstwa
dżeń 19. meje 1897 w Njeżwaczidle.

Wurjadnje rjany jubilejski žwjedżeń žwjeczesche žo sańdżenu žrjedu w lubym Njeżwaczidliskim Božim domje. 50 lět běchu saschke, so bu něhdy po próstwje žerbskich kandidatow a po dowolnoszi zyrkwinskeje wyschnoszże, kotraž s dżakahódnym staranjom na potrjebnoszże žerbskich wołsadow dżiwa, psches njeboh k. Jakuba, w žwojim czaßu fararja Michalskeje zyrkwje w Budyschinje, žerbske kandidatske towarstwo założene. 19. meje léta 1847 wotměwasche žo prěnja shromadżisna, na kotrejž žo schěszcz žerbskich kandidatow duchownstwa wobdżěli. Wot tutych najprěnschich žobustawow staj psches Božu miłoszcz hischcze dwaj pschi żiwjenju sdżeržanaj: kk. rycżeŕ farař D. theol. Imisch w Hodżiju a rycżeŕ farař em. Domaschka w Nowosalzu. Tutaj senioraj žerbskich kandidatow, — poßlednischi khorowatoszże dla niz žam pschitomny, ale sastupjeny psches žwojeho žyna — seńdżeschtaj žo s najmłódschimi kandidatami po pscheproschenju knjesa fararja rycżerja Jakuba jako nětczischeho wodżerja kandidatneho towarstwa, w Njeżwaczidle, so bychu s dżakнej wutrobu jubilejny žwjedżeń žwjeczili. Sswjatoczнoszcz sapoczinasche žo 1/2 11 hodż. w Božim domje. Wulzy bohate wobdżělenje wołsadnych na Božej służbje běsche rjane žwědczenje sa to, kak nasch lud tež pschi nusnym dżěle tola stajnje czaß k poßłuchanju namaka na Boże žłowo, s dobom pak tež sjawne dopokasmo, kak wón žebi słutkowanje žerbskeho kandidatskeho towarstwa wyßoko waži, kotrehoż prózowanje je na to složene, so bychu žobustawy žo wuhotowałe sa prědarjow Knjesoweho evangelija w maczernej rěczi bjes Serbami. Jako běsche psches wuspěwanje khěrluscha pomoz žwjateho Ducha sa nutrnoszcz žo wuproßyła, a wołtarna liturgija žo dokonjała, dżerżesche najprjódzy k. farař vikar Vogt s Łupoje wołtarnu rěcz. Hnydom s prěnimi žłowami wubudżi prawy wothłóß we wutrobach poßłucharjow se žwojim radostnym: „Wyskajcże temu Knjesej!“ Spominajo, kak je towarstwo nětko hižo psches 50 lět k Božej czeszczi a žerbskim wołsadam k żohnowanju žłużiło a pschezo nowych, derje wuhotowanych prědarjow jim na žwjate městna stajiło, wobroczi žo w žwojej rěczi wołsebje na założerskeju jubilarow, kotrajž staj tak dołhi czaß s wulkim żohnowanjom w Knjesowej winizy dżełałoj a hacž do dżenßniscehо dnja žebi czopku wutrobu sa žerbski lud sakhowałoj. Na założku 1 Tim. 5, 17 napominasche rěcznik, so mataj žo dla žwojeho sastojnstwa, kotrež je Bóh bohacze żohnował, kaž tež žwojeje staroby dla dwojeje czeszcze dostojnej dżeržecz. Jeju saßłużby w žłowje a w pißmje sa Boże kraleństwo a sa žerbski lud, w sańdżenym a w nowischim czaßu s rěcznìwym jasykom wusběhujo, kaž tež žwojemu njesprózniwemu wucżerjej, wustojnemu wodżerjej towarstwa žo dżakujo, da wón žwojej rěczi wuklinczecz s wjeßełym Cantate a s modleŕskim Rogate! — Hdyž běchu po tym schulske dżěczi pod wodżenjom k. kantora Kalicha psches wjazyhłóßny rjany spěw žwjedżeń porjeńschiłe, wustupi jako prědař k. kand. Mickela, so by wutroby duchownych a wołsadnych psches žwoje prědowanje posběhnył. Sso složujo na 1 Kor. 4, 1—2 pokasa wón, kak je sastojnstwo Božich póßłow połne czeszcze, wot Boha jemu dateje, ale tež połne czežkeho samolwjenja psched Bohom a człowjekami. Jako běsche hischcze pschitomny jubilar k. D. theol. Imisch wołtarnu žłużbu sastarał, skónczi žo žwjatoczнoszcz s khěrluschom: „Njech Bohu dżakuje!“ Tak klinczesche s hnutych wutrobow starych a młodych, wucżerjow a poßłucharjow

jene dźakńe halleluja wot spočatka hacź do kónza nutrnoscźe. Božej słužbje pschisamkny so na farje wědomostny dźěl swjedźeńskeje shromadźisny. We kacźanskej rěczi rosjasni k. kand. Rychtař pschiczźiny, kiž su Luthera wabiłe, mały katechismuß napißacź, k. farař Jakub pak se snatej wustojnoscźu pschitomnych do prózypołneho skutkowanja kandidatskeho towarstwa w sańdźenych 50 lětach sawjedźe. Dźak jubilarow wupraji skónczźnje hischcźe k. farař D. Imisch, se sahorjazymi słowami młodych kandidatow k dalschej swěrnej dźěławoscźi naponinajo. — Njesapomnity wostanje rjany swjedźeń sa wschěch, kiž su jón sobu swjecźili. Wrócźichmy so domoj s jenym: Zohnuj Bóh dale lube serbske kandidatske towarstwo a jeho wodźerja! Wón spožeź, so by wone stajnje se swojim prózowanjom sobu k temu pomhało, so bychu — Serbja sakhowali swěru swojich wótzow rěcź a wěru!

Wschelake s bliska a s daloka.

Wot njedźele Rogate so teź wosebita modlitwa sa pólne płody do zyrkwineje modlitwy wobsamknje. Ratarjo lětsa se stysknjwej wutrobu won do pschichoda hladaja, dokelź njecha deschczźika kónz bycź a dokelź na wschelakich blakach hižo běrny hnicź sapočznu. Lubi Serbja! schto pomha wscho skorźenje a morkotanje? Pola teho Knjesa steji ta pomoz. Duž proschmy jeho na swjatym měscźe niz jenož se rtom, ale s nutrnej wutrobu, so by nam skónczźne dny wobradźił a wón teź wěscźe modlitwy swojich dźěczźi wusłyschi. Rogate! t. r. proschcźe! Haj proschcźe a wam budźe date.

Prjedawschi schulerjo Budyskeho gymnasija su pschi swojim sešdźenju 3. meje w Budyschinje, kotrež so kóžde 10 lět stawa, 1000 hr. jako pschidawk stipendija wot nich sałoženeho shromadźili, wot kotrehož dań kóžde lěto potrěbni a hódni gymnasiastojo dostanu. To je wěscźe rjane dopokasmo luboscźe, kotrež maja k swojej prjedawschej wuczeńni!

Wulke njesboże je so psches lóhkomysłnoscź w Khwacźizach stało. Pschezo so wucźi, so ma s wulkej wobhladniwoscźu kóždy kedźbowacź, kiž ma tsělby w rukomaj a so by lěpje było, so so tajkim ludźom, kotsiž w tym snacźi njejsu, s zyka tsělba do rukow njeda. Wopor tajkeje njewobhladniwoscźe je 13lětna holza s Khwacźiz. Wona běsche se swojim 15lětnym wujom won schła wósty pytacź. Tón młody cźłowjek, kotryž měješe pistolu pschi sebi, chzysche w tym wokomiknjenju, hdyž so ta holczka skhilesche, psches nju, najskerje so by so nabojała, wutsělicź. Njesboże pak chzysche, so so ta holza, hdyž wón wutsěli, sruna a kulka jej do cźoła sleczźi. Sa krótki cźaß běsche to dźěczźo ducha puschczźiło. Wbohej starschej su s zyłej wutrobu wobžarowacź. Ale je to prawje, so smě so tajkim młodym pachołam s zyła wot pschekupzow pistola pschedacź.? To dyrbjało so psches sakoń krucźe sakasacź; hewak so dźiwacź njemóžemy, so pschezo sašo tajke srudne powjescźe słyschimy.

Njebocźiczki statny sekretar se Schcźěpan rady na hońtwu khodźesche. W tych słowach, kotrež jemu němske hońtwjerske towarstwa pschi jeho smjercźi poswjecźuja, steja teź Bohu žel scźěhowaze, so je wón po cźerpjenju ryczerśzy wot njeho nježenym, 8. haprleje do wěcźnych hońtwjerskich sahonow saschoł. To cźłowjek wěrił njeby, so je tajke něschto w kschescźijanskim stacźe móžno, so móża němszy hońtwjerjo pschi tajkim khutnym pschipisku so do indiansko-póhanskich nahladow sabłudźicź. Indianarjo wschak, kotsiž su sa hońtwu a wot hońtwy žiwi, wěcźne sboże w niczim druhim njewidźa, hacź w tym, so budźa po žadanju swojeje wutroby so tam nahonicź móz. Duž teź tucźi mužojo, kiž su tajke něschto pisacź a sjewicź móhli, sawěscźe sawostajenym teho sławneho muża žaneho spodobanja pschihotowali njejsu!

Kajke je wopiłstwo hubjenstwo, pokasuje nam sašo podawk s bliskoscźe Barlina, kotryž je so psched krótkim tam měł. Na kelnjanskich lukach pola Barlina nadeńdźe polizija zyle masaneho lumpaka. Tón muž běsche prjedy wobsedźeŕ wulkeho hoscźeńza w Hamburgu był; psches wopiłstwo bu dundak. Jako jenicźke dopomnjecźe na swoje lěpsche cźasy měješe wěrowanske wopissmo wo wobsamknjenju mandźelstwa se swojej žonu, kotraž pak běsche wot njeho dźělena, pschi sebi. Jako cźi žandarmojo s tym mužom psches Bjedrichowu drohu dźěchu, so won na dobo swojeho dotalneho žiwjenja kajesche; wón palenzowu bleschu se saka wucźeże a ju psches pót cźisny s tymi słowami: „Ty sy sama wina.“ Dokelź prjedawschi hoscźeńzaŕ dale niczo sworał njeběsche, hacź so běchu jeho wokoło dundazeho nadeschli, jeho na poliziji sašo puschcźichu. Hdźe pak najprjedy dźěsche? Wón na tón blak khwatasche na Bjedrichowej hasy, hdźež běsche swoju palenzowu bleschu prjecź cźisnył, so by sebi sašo po nju schoł. Wón je s cźežka hubjeńschi cźłowjek, hacź swucźeny wopiłz, kotryž je wschu rossudźenoscź shubił, kotryž by wschak so rad wot swojeje hrěschneje pschikhilnoscźe wusswobodźił, ale so k temu njeshraba, so palenza wostajicź.

Maliczkoscźow dla so druhdy ludźo wadźa, jeno so bychu se swojej mysłu prawo wobkhowali a so s tym hordźicź móhli. To nam sašo powjescź s Lübeka dopokasuje. Tam je psched krótkim so skórźba wusudźiła, kotraž je wjazy lět trała a psches 1000 hriwnow płaczźiła, runjež so jenož wo wěz mało hriwnow winojtu jednasche. Jednasche so wo jenu wischeń. We wsy Mannhagen pola Lübeka mjenujzy dwaj mužej teho dla do wadźenja pschińdźeschtej, so tón jedyn mało wužitnu wischeń, kotraž runje na mjesy bjes nimaj stejesche, wukopa. Tón druhi sebi to njechasche lubicź dacź. Wón měješe tu wischeń sa swoju a swojeho sudoda wobskorži. Jedyn termin po druhim so wotbywasche, wězy wustojni so do Mannhagena scźelichu a samo sudnistwo tam pschijědźe. Skónczźnje bu skórźbnik se swojej skórźbu wotpokasany, dokelź dopokasacź njemóžesche, so je tón schtom woprawdźe na jeho wobsedźenstwje stejał.

15. meje su we wschelakich městach semjerźenje pytli. S druhich bokow sašo pisaja, so je wulka woda wot njepschestawazeho deschcźa nastata schkodu naczinika.

Wěsty Andree, kotryž chzysche hižo w sańdźenym lěcźe s powětronjom hacź k poknóznemu polej doleczźecź, dyrbjesche to pak wostajicź, dokelź wětsiki do poknózneho boka njedujachu, chze lětsa swój wotstorcźeny pospyt do skutka stajicź.

S turkowsko-grichiskej wójnu je hischcźe wschitko na starym blaku. Wulkomozy su srědniske wujednanje bjes tymaj wojowazymaj ludomaj do rukow wsake, ale k žanemu kónzej hischcźe pschischłe njejsu a teź najskerje w bližschich dnjach hischcźe njepschińdu. Pschetož Turkojo jako dobywarjo tajke žadanja won tykaja, so su sastupjerjo wulkomozow wschitzy roshorjeni a so su w tym psches jene, so do tajkich sa Grichow ponižowazych wuměnjenjenjow njeswola a so chzedźa sebi wot Turkow žadacź, so wschelake swojich hordostnych žadanjow puschcźa. Ale tak lóhko to njebudźe; pschetož Turkojo so tu khwilu cźuja. Nětko so tón druhi a hubjeny bok teho pokasuje, so su wulkomozy směrom pschihladowake, kak Turkojo kschescźijanski lud sbichu. To naß historija wucźi, so muhamedanarjo so w swojich cźucźach, hdyž su we wójnje nad kschescźijanami dobyli, wjazy njesnaja. Sso hižo pische, so su so w moschejach pißma rosdźěliłe, w kotrychž so turkowski lud napomina, so sběhnycź, dokelź jemu wulki strach hrosy. A wysche teho je turkowska wychsnoscź swoje žadanje wulkomozam sdźěliwschi na to pokasała, so je zyłe turkowske wójsko na wójnu hotowe a so jich hischcźe 70 batalljonow do Europy scźehnje. Kajki směje to kónz? so s cźežkej wutrobu praschamy. Bóh tón Knjes chzył wschitko derje wjescź!

Myßle na Boże stpicźe.

Hdyž je so kral pschedobył a wrota samknjeneho města wotewrił a swój trón tam postajił, wě teź najnižschi muž s wójska, so teź jemu wrota samknjene njejsu. Hdźež je kral, tam smě jeho słužomnik teź bycź. Wonaj hromadźe słuschataj.

Ptacźki, kotrež wysoko lětaja, so njepopadnu.

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armeniske syroty:

S Noßacźiskeje woßady:

Sobina s Noßacźiz	1	hr. —	np.

S Bartskeje woßady:

N. N. s Dubrawki	1	„ —	„

S Michalskeje woßady:

Michalzowa s Budyschina	2	„ —	„
N. N. se Stróże pola Rakez	2	„ —	„
Sslużobna holza s H. Hunjowa	2	„ —	„

Wscho hromadźe: 8 hr. — np

W mjenje wbohich syrotow wutrobny dźak praji

J. Gólcź, farař.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischczźérnje w Budyschinje.

Bohaj Bóh!

M. GÜNTHER 96

Czißło 22.
30. meje.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz ßa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Exaudi.

Jan. 14, 12—17.

„Wußłyßch tón hłóß mojeje pokorniweje modlitwy, hdyž ßo k tebi wołam.“ — Exaudi! (wußłyßch!), ty luba njedzela, ty luby dnjo ſ twojim kralowſkim mjenom, kóžda duscha, kotraž hdy dzělomna bu dara Božeho wußłyßchenja na ßnadne człowſke proßchenje, tón cze njeſapomni zenje! Wßchako wußłyßchenje próſtwy hrěßchneho człowjeka je dziw, kotryž ſjewi Božu hewak w njebjeßach hißchcze potajenu kraßnoſcz, kaž njedzela Exaudi pschipowjeda tón hißchcze w njebjeßach ſkhowany wohenjowy deſchcz ßwjateho Ducha.

Duž proßchmy dale, ſo bychmy wjaz doſtali! Bóh to chze. Czim wjazy proßymy, czim lubßcho jemu je, jenož ſo we wěrje proßymy. Pschetož Jeſuß praji: „hdyž wy wěru macze, tež jeno tak wulku, jako žonopowe ſorno, dha mózecze wy tutej horje rjeknycz: ſběhń ßo wot tudy tam, a wona budze ßo ſběhnycz“, a w naſchim texcze wobkrucži, „ſawěrnje, ſawěrnje ja praju wam, ſchtóž do mnje wěri, tón budze te ſkutki tež czinicz, kotrež ja czinju a budze wjetſche, dyžli te, czinicz.“ Niz ſkutki po woli ſleho njepſchecžela, ſo bychmy ſtali ſa kraleſtwom ßwěta a jeho kraßnoſczu; abo ſo bychmy wulkotne ſwonkowne, do woczow padaze wězy w zyrkwinym abo ludowym žiwjenju k naſcheho mjena czeſczi wuwjeſcz ſpytali; ßo na templowym wjerchu pokaſali, abo ludej remjenje do khlěba pſcheměnicz ßlubili. Niz tak, ale ſo bychmy połni wěry proßyli: Božo, cziń mje ſ hnadu ſbóžneho, pſches Jeſom Khryſta, ſo bych ja tež „k temu Wótzej hicz ßměł“, kaž je wón k Wótzej ſchoł. O dziw wſchitkich dziwow! to ßo ßmě ſtacz, k Wótzej ßmě pſchińcz niz jenož jeho ßwjate dzěczo Jeſuß, ale tež wobhnadzene człowſke dzěczo.

To wuproßy wěra, hdyž ßo modlitwa ſtanje w Jeſuſßowym mjenje, hdyž tute drohe mjeno ſe ſyglom je na próſtwownym liſcze, kiž my k naſchemu kralowſkemu Wótzej ſczelemy; hdyž tuteho droheho Jeſuſa ßameho ßobu pſchiwjedzemy w naſchich pokornych próſtwach k trónej njebjeſkeho Wótza, jako naſcheho lubeho ſarěcznika, pſches kotrehož naſche khude próſtwy namkaju „haj“ a „hamjeń“ pola Boha. Kaž wón ßam praji: „ſchtož wy proßycz budzecze w mojim mjenje, to chzu ja czinicz, ſo by tón Wótz czeſczeny był w Ssynu.“

Najrjeńſchi knježe Jeſu, kralo njebjeßow a ſemje, tebje chzu czeſczicz; praj mi jenož kak? „Njech wutroba czi kczěje, a njech cze lubuje, hdyž ju ta luboſcz ſhrěje, dha wona czeſczi cze!“ To pak je ta luboſcz k Bohu, ſo my jeho kaſnje dzeržimy, a to nětk je, ſchtož naſch Jeſuß wot naß žada: „lubujecze-li mje, dha tež dzerżcze moje pſchikaſnje.“ —

Wěrnym wucžomnikam Knjeſowym hinak móžno njebudze, hacž wſchitke pſchikaſnje miſchtra, kiž wot nich do njebjeß ſchoł je, ſ luboſczu dopjelnicz, jako wuſtawki najßwjeczińſcheho wotkaſanja; woni chzedża ßwětej wotemrěcz; ſ czełom a ſ krwju ßo bědzicz; ſleho njepſchecžela wotpokaſacz; ſnjeſcz; wodacz, a mjelczecz; czerpicz a tola dzěłacz,

hacž dźeń je, a ſtajnje a wſchudźom ponižnje a wutrajnje ſ kſchižom ſa Jeſußom khodźicź. Njeměnicźe wy pak, ſo jim k temu trjeba je teho poßylnjazeho towarſtwa ſ tym ſbóžnikom? A njebudźa dyrbjecź teho ßameho parowacź hdyž wón wot nich dźe? Ale, hlaj, hižo ßłyſcha jeho ßlubjenje: „ja chzu teho Wótza proßycź a wón dyrbi wam druheho troſchtarja dacź, ſo by wón pola waß woſtał wěcžnje.“ Pſches móz ßwjateho ducha troſchtarja ßłyſcha wěrjazy Jeſußowi, w ßwjatym hotowanju teho Knjeſa a wohladaju jeho w ßwjatym roswětlenju, a ßu ſtowarſcheni ſ nim na wěcžnje jako wowzy ſ dobrym paſtyrjom. A wón njeſamjelcži ßwojej ſhubjenej, ale ſaßo namakanej wowzy wěrnoſcź a ßud, ale tež niz hnadu a wumoženje. — Proſchcźe, dha budźecźe doſtacź ducha teje wěrnoſcźe, kotrehož tón ßwět njemóže doſtacź, pſchetož wón jeho njewidźi ani njeſnaje, wy pak jeho ſnajecźe, pſchetož wón woſtanje pola waß a budźe we waß.“

Jakub-Njeßwaczidlſki.

Pſchekupz a ryczeŕ.

(Pokracžowanje.)

Bliže pſchipołdnja wróczi ßo tež Arnoldez macźeri ſaßo roſum. Kaž by ßo něſchto wopraſchecź chzyła, pohlada najprjedy na dźěczi, potom na bratra Mikławſcha. Roshladowaſche ßo ſa ßwojim mandźelſkim. Běſche pak njemózna a njemóžeſche ßo na bok wobroczicź. Teho dla běſche ſaſtróžena, ſo jeho bjes pſchitomnymi njewuhlada. „Hdźe nan?“ ſdychny tak ſ cźicha, ſo běchu to lědma wußłyſcheli.

„Nan ſpi, luba macźi, wón je jara ſprózny!“ ſchepny jej ßynk do wucha. Wona mikny ſ wóczkom, tak prajizy ſo je ſroſuuiła. Tež wona potom bórſy ſ nowa ſdrěmny. —

Nan khěts a bórſy ſaßo wotkhori. Sa někotre dny móžeſche wón hižo na hodźinki ſ loža ſtanycź; a hdyž běſche ßo tydźeń minył, běſche ßo hižo zyle wuſtrowił.

S Arnoldez macźeru pak njechaſche ßo polěpſchowacź. Sſłaba a njemózna, cźwilowana ſ boloſcźemi, pſchi tym pak tola ſcźerpna a cźicha leżeſche wona pſchezo hiſchcźe na ßwojim póßłanczku, dźeń wote dnja ßo nadźo, ſo polěpſchowanje bórſy pſchińdźe.

Tola polěpſchowanje njepſchińdźe. Kaž ßo tež luboſcź prózowaſche, kaž ßo tež wutroby ſtyſknjwje k Bohu modlachu, kaž ßo tež bratr Mikławſch, ſprózniwje w ſtaroſcźach prózowaſche ſe ſeliczkami a koruſchkami: wumóžaze jandźel njedótkny ßo ſ hojazej ruku loža naſcheje cźerpjazeje. Njewidomny ſlětowaſche hižo ßmjertny jandźel bórſy bliže, druhdy dale, cźakajo na pokiw wſchehomózneho knjeſa, po kotrymž by měł ſprózne cźěło wußwobodźicź wot wſchěch budow a boloſcźow a duſchu dowjeſcź do ſbóžneho raja wěcžneho měra.

Luby bratr Mikławſch drje běſche jeho hižo dawno wuhladał, tola wón wo nim mjelcžeſche. Nadźija, ſo wſcho hiſchcźe k dobremu, ſwjeßelazemu kónzej dóńdźe, běſche druhim woczi ſaßlepiło, tak ſo jeho njewuhladachu.

Tak miny ßo cźaß, hodźina ſa hodźinku, dźeń ſ dnjom, tydźeń ſ tydźenjom. Sſyły ptaczkow ſlětowachu pſches měſto a cźehnichu k cźopłym krajinam; ßłónczko běſche woſprózniło, a róžiczki běchu wukcźěle: naſyma běſche pſchiſchła. Hižo padaſche liſcźe ſe ſchtomow, hižo cźahaſche mhła rano a ſ wjeczorom po krajinje. Sſłónczko, kotrež běſche prjedy ſtajnje wjeßele pſches wokno hladało, pohlada jenož hiſchcźe pſchipołdnju dyß a dyß pſches wokno a hacž na blěde wobliczo khoreje macźerje. Bórſy pak tež ßłónczko wjazy do jſtwy njepohladny. We wſchěch druhich domach w měſcźe běſche ßo nuſa minyła; drje běſche hroſna khoroſcź někotrehožkuli ſe ßwójbow do rowa wotwjedła; tola ſkónczinje běſche ßo tež ſadajeŕka naſtajiła na pucź wotßal. Jenož ſ Arnoldez doma njeběchu ſtaroſcźe hiſchcźe woteſchłe a putachu hiſchcźe wutroby wſchěch ſtawow. Hiſchcźe bědźeſche ßo Arnoldez macź ſe ßmjercźu, a mozy ſpadowachu jej ſ tym dźeń a bóle. Jeje mandźelſki ßedźeſche pſchi njej wo dnjo a w nozy. Potom drje ßo ſta, ſo khora macź jemu tſchepotatu ruku poda a jemu w luboſcźi rěcžeſche, ſo by jeho troſchtowała a poßylniła. Potom pſchińdźe nóz, nóz cźěmna, bjeshwěſdna naſymſka nóz. Khora leżeſche na ložu ſměrna a cźicha; jeje mjeſwoczo běſche blěde jako ſymſke ßněhi; w jeje woczomaj miſchkrjachu ßo poßledne pruhi žiwjenja. Wſchitzy ſtejachu pſchi njej ſe ſtyſknjwej ſrudobu a ſe ßylſojtymaj woczemaj.

Tehdy pokłoni ßo ſ cźicha, zyle ſ cźicha ßmjertny jandźel k ložu. Arnoldez nan pſchitłóczi hłowu mrějazeje k ßwojej wutrobje. Wona ſdychny, a woſpjet wona ſdychny, a potom pokhili wona ßwoju hłowu k ßmjercźi. A jandźel wěcžneho měra wupſcheſtrě ßwojej kſchidleſchzy a wotnjeße ßwěrnu duſchu, kotraž běſche ſa cźaß ßwojeho ſemſkeho pucźowanja ſtajnje po ſprawnej luboſcźi ſkutkowała, horje k rjeńſchim njebjeſkim ſbóžnym honam. Bratr Mikławſch a dźěczi běchu ßo pſchi ložu poklaknyli; nanej pak běſche ſ macźeru wſcha jeho luboſcź ſemrěła. Wón tu ſtejeſche kaž lěßna ßuſchiza bjeſe kóždeho ſeleneho łopjeſchka nadźije. Wón ßo ani hibnycź njemóžeſche; jeho wóczzy njeronjeſchtej ani ßylſiczki; wón njewidźeſche a njeßłyſcheſche niczo, ſa njeho běſche wſcho proſte a morwe.

Tehdy wſa bratr Mikławſch njeſtroſchtneho ſa ruku, połoži ju morwej na wutrobu prajizy: „Drohotna wotkaſanka je ßo wam wot njeboheje doſtała: waſche dźěczi! S nimi njech waſcha wutroba ſaßo woczichnje a ßo ſměruje, a ja, ja chzu ßwěru wobkhowacź, wam a waſchim dźěczom. Měr Boži pak budź a woſtań ſ nami!“

— — —

Dwě njedźeli běſchtej ßo minykej. Arnoldez macź wotpoczowaſche ſ mnohimi druhimi w měrje. Arnoldez dwě holczzy wobſtaraſchtej na macźerńym měſcźe dom, a Arnoldez ßyn pomhaſche cźežko ſrudźenemu nanej w pſchekupſtwje. Bratr Mikławſch, kotryž běſche podobny jandźelej měra pokoj do ſrudźenych a ſranjenych wutrobow wuliwał, ſtejeſche na pucź hotowy pſchi durjach, ſo by ſaßo wucźahnył do lěßneje cźiſchiny. Hdźež ßebi wutroba na dźělenje myßli, tam je jaſyk ſputany a teho dla njerěczi ßo tam wjele.

„Schkitowazy jandźel ſcźe wy mi a mojemu domej; Bóh požohnuj waß tyßazorje! Ssamlutki cźehnjecźe wy wot naß, tola měr Boži waß pſchewodźuje! S wami chzył ßo ßobu na pucź naſtajicź, ſo by tež moja duſcha měra a pokoja nadeſchła, a tola dyrbju tu woſtacź, ßwojich dźěczi dla. Bóh woſtań ſe ßwojim ſchkitom nad wami!“ dźeſche Arnoldez nan k Mikławſchej.

„Měr Boži woſtań tež ſ wami!“ dźeſche bratr Mikławſch a wupſcheſtrě požohnowajo ßwojej ruzy; potom woteńdźe do ßamotnoſcźe, (tam, hdźež běſche ßam — ßam.) — — —

A cźaßy pſchikhadźowachu, a cźaßy ßo minychu. Naléczo běſche ſaßo do kraja ſacźahnyło, a hižo twarjachu ßebi łaſtojczki ßwoje hnězdaczko. Woßyroczene dźěczi roswjeßelichu ßo ſ nowa k kcźejazemu žiwjenju; tola do nanoweje wutroby njechaſche ani pruhiczka nalětneho žiwjenja a wjeßela ſacźahnycź. Jenož hdyž na dźěczi pohlada a wuhlada, kak wone radoſtnje pſchibywachu, potom ſeſda ßo jemu, ſo cźicha wjeßeloſcź jeho duſchu hnujeſche, hewak woſta wón cźichi a mjelczaty. Huſto dóńdźe wón won do hole k bratrej Mikławſchej, ſo by tutón ßwěrny pſcheczel jeho wutrobu troſchtował. Potom powjedaſchtaj ßebi huſto někotre hodźiny dołho wo minjenych cźaßach. Hola pak ſchumjeſche:

„Wſchitko ſemſke ſahinje,
Boža luboſcź woſtanje!“

(Pokracžowanje.)

Ja wěrju do horjeſtawanja teho cźěła.

Myßl ſtarych wo tym njech nam ſcźěhowaza bajka wupowjeda:

„Wón běſche něhdy mózny, bohaty knjes, kotryž mějeſche wulku rjanu ſahrodu, w kotrejž wjele ſchtomow połnych kraßnych płodow ſtejeſche. W tym cźaßu, jako běchu płody nimale ſrałe, dyrbjeſche tón knjes ſapucźowacź. Prjedy pak wſchitkich ßwojich ßłużomnikow wot ßo puſchcźi ſ wuwſacźom dweju, ſ kotrejuž běſche jedyn ßlepy, tón druhi khromy, ſo žaneje krocźele ſtupicź njemóžeſche. Wón ßebi myßleſche, ſo budźa te płody pſched tymaj wukhowane a wotpucźowa.

„Kak jo ſapocžnjemoj, ſo bychmoj te płody doſtałoj?“ ßebi taj njeßwěrnaj prajeſchtaj.

„Ja wěm“, praji tón khromy, kotryž běſche tón mudriſchi, „ty ßo na ſemju na ruzy a nohi lehnjeſch, ja ßo na twój khribjet ßynu; ſ prawej ruku tebi pokažu, hdźe maſch pſchimacź a tak k płodam dóńdźemoj.“

„Sslepy běſche ſpokojom a wobaj daſchtaj ßebi tón ßad derje ßłodźicź.“

Nětko ßo tón Knjes teje ſahrody ſaßo wróczi. Jako widźeſche, ſchto běſche ßo ſtało, ßo wón wulzy jara roshněwa.

„Ach, Knježe, ja tola khodźicź njemóžach, so bych płody kradnył“, samolwjesche so khromy; „a ja je widźicź njemóžach“ praji sslepy.

„O, wój njekhmanikaj, myßlitaj sebi, so móžetaj mje sjebacź?“ tón Knjes sawoła, jako slóscź a lescź wobeju pósna. „Hromadźe staj hrěschiłoj, hromadźe dyrbitaj khostanaj bycź.“

Tak je też s cźlowjekom. Duscha je tón khromy, wona widźi, pósnaje, schto je dobre a sle, njemóže pak swonkownje niczo cźinicź bjes swojeho grata, bjes teho cźěła. Wone so sslepemu runa, dokelž dyrbi wodźene a cźěrjene bycź wot dusche, kiž jo wobknježi.

Dokelž nětko samej sa so niczo njesamóžetaj, po tajkim dokelž móžetaj jenož hromadźe dobre a sle cźinicź, je też jenož prawje, hdyž hromadźe mjdu abo khostanje dostanjetaj. „Cźěło dyrbi po tajkim po smjercźi sabo s duschu hromadźe pschińcź; cźěło dyrbi horjestanycź.“

Tak sebi w starym cźasu to rosjasßnichu.

Wschelake s bliska a s daloka.

Sserbska prědarska konferenza w Budyschinje mějesche schtwórtk 20. t. m. swoju nalětnu skhadźowanku, kotruž nasch luby wodźeŕ farar D. Imisch w snatej cźiłoscźi a cźerstwoscźi wodźesche. Bjes druhim so wobsamkny, so směje so swjedźeń swonkowneho mißionstwa srjedu 16. junija w Huszy a budźetaj tam knjes farař Běrnik-Klukschanski sserbski a knjes farski vikar Voigt-Lupjanski němski prědowacź. Swjedźeń snutskowneho mißionstwa budźe so wutoru 6. julija w Porschizach swjecźicź, hdźež budźe knjes farař ryczeŕ Jakub sserbski a knjes kapłan Domaschka němski prědowacź. Na poßlednim seńdźenju konferenzy běsche so to žadanje wuprajiło, so by sa nasche sserbske schule dobre było, hdyž bychu so wuknjenja tak cźischcźałe, so na jenym boku němski a na druhim sserbski text steji. Wo tej należnoscźi je so pschedßyda konferenzy s próstwu na ministerstwo wobrocźił, kotreż je do teho swoliło a k tajkemu cźischcźej pomozny pjenježny pschinoschk pschilubiło.

Powschitkownu radoscź je wschudźom w Sserbach sbudźiło, so stej so lecźazej kopjenje, kotrejž so do kollektow sa swonkowne a snutskowne mißionstwo so hromadźazeju hacź do teho cźaßa jenož němski wudawaschtaj, lětßa też sserbski wudawatej. To ma so też pschichodnje stacź a chze so knjes pschedßyda hischcźe sa to postaracź, so też to kopjeno biblisskeho towaŕstwa, kotreż jutrownu kollektu poručuje, w pschichodnym lěcźe sserbske do sserbskich domow pschińdźe. — Dokelž dyrbjachmy se srudnej wutrobu shonicź, so je dotalny dołholětny redaktor Mißionskeho póßła knjes farař em. Domaschka w Nowosalzu nusowany khorowatoscźe dla redaktorstwo słožicź, mějesche so dlěsche rosrěcźowanje wo dalschim redaktorstwje. Hnuty dźak wupraji so dotalnemu redaktorej sa jeho swěrne prózowanje! Haj Bóh tón Knjes sapłacź jemu, schtož je wón sa nasch lud w njewustawazej luboscźi s lubym „póßłom“ cźinił. Po dlěschim rospominanju so knjes kapłan Sarjeńk-Budyski jako redaktor a knjes kapłan Domaschka-Ketliczanski jako soburedaktor postajischtaj. Bóh tón Knjes chzył hnadnje jeju dźěło žohnowacź! Na kónzu konferenzy nam hischcźe knjes farař Jakub wo tym powjedasche, so je so lětßa 300 lět minyło wot wukhadźenja prěnjeho sserbsko-němskeho katechisma wot Varichija (niz Worjecha) tehdomnischeho Hodźiskeho fararja 1597 wudateho, a nam wo jeho wopschijecźu a rěcźnischich woßebitoscźach dokładny roshlad poda. Jedyn jeschiwk tehole katechisma je so nam sbožownje w sserbskej knihowni, kotraž so w draschtkomorje Michałskeje zyrkwje khowa, wukhował.

Towaŕstwo pomozy sa studowazych Sserbow mějesche teho runja schtwórtk 20. meje a to popołdnju swoju khownu shromadźisnu. Hdyž běsche pschedßyda knjes farař Räda shromadźisnu wot 18 sobustawow wopytanu s wutrobnymi postrowjazymi słowami wotewrił, dawasche pißmawjedźeŕ knjes kan. Skala lětnu rosprawu. S njeje wschelake radostne słowa słyschachmy: Towaŕstwo wobsteji 17 lět a je w tym cźaßu 8700 hr. potrjebnym studowazym rosdźěliło a so tak staralo sa duchowne sboże nascheho luda. W sańdźenym lěcźe je so studowazym 790 hr. pomozy pschidźěliło a to 9 seminaristam 310 hr. a 6 studentam 480 hr. Też dokhody towaŕstwa běchu rjane swjeßelaze. Dobry pschikład je jedyn Sserb, kotryž běsche w cźaßu swojich studijow podpjeru dostał, s tym dał, so je wot towaŕstwa jemu spožcźenu podpjeru hižo saßo połnu wrócźił, runjeż je hakle psched krótkim swoje studije skónczył. Njech po tym rjanym pschikładze też drusy cźinja, kotsiž su drje rad w swojim cźaßu podpjeru brali, ale so nětko wjaz na towaŕstwo njedopomnja, hacź runje bychu derje dostatu podpjeru s najmjeńscha po wotdźělach, wot nich samych postajomnych, po swojich nětcźischich wobstejnoscźach wrócźicź móhli. S tym woni druhim młodym Sserbam pomhaja, kotsiž su też podpjery potrjebni, kaž su woni to něhdy byli. — S wulkej radoscźu s rosprawy słyschachmy, so je nadobny wótcźinz towaŕstwu pomozy 2000 hr. darił a ma so jemu wot pschedßydstwa po wobsamknjenju hłowneje shromadźisny sjawny dźak wuprajicź. Samoženje towaŕstwa wucźini w tu khwilu 23,789 hr. Srudźaze pak běsche nam to wosjewjenje, so drje ma nasche towaŕstwo rjanu licźbu sobustawow na papjerje, ale so so mnosy, kotsiž su so něhdy jako sobustawy pschijecź dali, wjazy sa towaŕstwom njeprascheja a swój lětny pschinoschk, kotryž tola jenož 1 hriwnu na zyke lěto wucźini, njesapłacźa. W sańdźenym lěcźe je towaŕstwo jenož 58 hr. 50 np. porjadnych pschinoschkow wot swojich sobustawow dostało. Duž so postaji, so ma so knjesam duchownym sapisk tych wosßadnych wot pschedßydstwa pschepodacź, kotsiž su se sobustawami, so bychu woni porjadne pschinoschki sobustawow hromadźili kaž też tajkich sapisali, kotsiž chzedźa do nascheho towaŕstwa sastupicź. My lubych Sserbow prosßymy, so bychu cźi, kotsiž su hižo sapisane sobustawy, pola swojich knjesow duchownych prawje bórsy swój pschinoschk wotedali, cźi pak, kotsiž to hischcźe njejsu, so jako sobustawy sapisacź dali, so bychu tón ważny a sdobny samyßł towaŕstwa spěchowali. Pschetož w tym leži pschichod nascheho luda, so smějemy sserbskich duchownych a wucźerjow sa nasch lud. A k temu chze towaŕstwo „pomozy“ pomhacź.

23. meje běsche srudny wopomnjeński dźeń sa evangelskich w Sakskej. Pschetož na tym dnju je so runje 300 lět minyło, so je sakski kurwjeŕch Bjedrich August s evangelskeje do katholskeje zyrkwje pschestupił. To je cźim srudnischo, dokelž so to njeje se snutskowneho pscheßwědcźenja stało, ale jenož swětneje cźesćże dla. Wón chzysche s pólskim kralom bycź, a Polazy sebi žadachu, so dyrbi jich kral katholski bycź.

Evangelsko-lutherski komitej sa mißionstwo bjes wucźaharjemi w Hamburgu je psched krótkim swoju rosprawu na lěto 1896 roseßłał. S njeje je widźecź, so licźba wucźahowarjow, kotsiž s nascheho wótzneho kraja do Ameriki cźahnu, sbožownje wotebjera. Wot 53,000, kotsiž s Hamburga so pschewjescź dachu, bě jenož 12,324 s nascheho khěžorstwa. Prjedy hacź su so tucźi na łódź podali, je jim komitej w kapalzy, pschi morju natwarjenej, Božu skužbu dźeržecź dał a je so w sańdźenym lěcźe 22 tajkich Božich skužbow wotmělo, dwójzy je so też spowjedź dźeržała. Njedźelu popołdnju so tam wot 1. adventskeje njedźele porjadnje Boża skužba dźerži. Bjes wucźahowarjow su so natwarjaze pißma rosdawali. Najważnischi nadawk teho komiteja pak je też w sańdźenym lěcźe był, ludźi, kotsiž do Ameriki pschijědu, psched strachotami, jim tam hrožazymi, sakhowacź a jim do amerikanskich evangelskich woßadow pucź pokasacź. To njeje lohke dźěło a wone sebi też pjenježne wopory žada. Duž wschak je wobžarowacź, so su w sańdźenym lěcźe wopory, kaž lětna rosprawa wupraji, khětro wotebjerałe, so su samo duchownemu, temu ważnemu skutkej skužazemu, mjdu pschikrótschicź dyrbjeli. Wěscźe sebi tónle ważny skutk kscheścźijanskeje smilnoscźe na naschich evangelskich bratrach a sotrach sasłuži, so jón luboscźiwje podpjeramy.

Młodych kscheścźijanow, kotsiž do wulkich městow pschińdu, psched duchownymi strachami, jim tam hrožazymy, sakhowacź, je ważny wotdźěl skutkowanja snutskowneho mißionstwa. A w tej myßli dźěłaja też woßebje kscheścźijanske młodźeńske towaŕstwa. W nich namakaja młodźenzoju w swojim swobodnym cźaßu duchowne natwarjenje a też hódne sawjeßelenje a su wobarnowani psched sawjedźenjom słych towaŕschow. Młodźeńske towaŕstwo w Draždźanach roseścźele wot nětka kóždy měßaz knjesam duchownym kopjeno, w kotrymž je woßebje wotcźischcźany měßacźny program towaŕstwoweho skutkowanja, so by na to waschnje so tole towaŕstwo bóle a bóle w ludu sesnało. Woßebje starschi, kotsiž maja swojich synow w Draždźanach, to bliže s teho kopjena pola swojeho knjesa duchowna nasłonja a njech to ju njesakomdźa, hdyž maja swoje dźěcźi lubo a jim duchowne sboże tych młodych na wutrobje leži, so sa tym napraschowacź. Dom, w kotrymž towaŕstwo skutkuje a hdźež móža młodźi so sami wo towaŕstwowym skutkowanju pscheßwědcźicź, je „Nowe torhoschcźo 9, 3 skhody“ (Neumarkt 9, III). Bóh daj, so bychu też naschi sserbscy młodźeńzoju, kiž su sebi

w wulkim měsćze ſami pſchewoſtajeni, tam ſwoje duchowne wukhowanje pſched duchownym ſkaženjom pytali a namakali!

Cześć nana a macźeŕ:

to je prěnja kaſń, kotraž ma ſlubjenje, ſo ſo Cźi derje póńdźe. Eſeſ. 6, 2—3.

Na wěrnoſcź tuteho japoſchtolſkeho ſłowa mje ſłědowazy podawk dopominaſche:

Jenemu paźi (t. j. ſemjanſkemu hólźej), kotryž pola krala cźeſtnu ſłužbu cźini, ſtary Fryza, ſnaty pruſki kral Bjedrich Wulki, wotewrjeny liſt ſ dybſaka wucźeże a w nim wutrobny dźak khudeje macźerje cźitaſche, kotrejž tón hólcźez jako dobry ſyn, to make, ſchtož móżeſche nalutowacź, pſchipóſła. A wboha macź liſt ſkónczi ſ tym wobkrucźenjom: Bóh luby Knjes jemu jeho dźěcźazu luboſcź zyle wěſcże w bohatej měrje ſaruna.

Kral Bjedrich liſt jara hnuty cźitaſche a móſcheń ſe ſłotymi napjelnjenu hromadźe ſ liſtom zyle ſkradźu do dybſaka hólza tykny, na to woteńdźe a jara wótrje klinkaſche: „Spiſch drje na ſwojimaj wuſchomaj, hólcźe“, tak na ſaſparneho ſawoka. Paźa ſo ſamołwi, ſ hańbicźiwoſcźu ſ ruku do dybſaka ſjěźe, te ſłote w tym ſamym ſacźu a ſ tſchepjetanjom móſcheń wucźeże; wón woblědny a tajki blědy na krala hladaſche a hórke ſylzy pocźa płakacź! „Schto maſch?“ ſo jeho kral wopraſcha. —

„Ach majeſtoſcź! Mje chzedźa ſkaſycź, njewěm, na kajke waſchnje ſym k tutym pjenjeſam pſchiſchoł“, a ſo k nohomoj krala cźišny.

„Mój pſchecźelo“, jeho kral hnuty troſchtowaſche, „wobkhowaj tute pjenjeſy, wone ſu twoje a daj je twojej macźeri“.

Kral ſo ſa tuteho hólza ſwěru ſtaraſche, kotryž běſche ſo tak luboſcźiwje ſa ſwoju macźeŕ ſtarał a tu macźeŕ też wobdari, tak ſo nuſy cźeŕpjecź njetrjebaſche.

Duž: cźeſcź nana a macźeŕ, ſo ſo Cźi derje póńdźe.

H.

Tam dale!

W Augsburgu je pjecźa dźenźa cźiſcźe wuſka haźa, kotraž rěka: „Tam dele“. To je pjecźa ta haźa, pſched kotrejž je Luther ſtejał, jako běſche ſwoje mózne ſwědcźenje wotpołożił pſched khěžorom a ſěrſchtami a jako běſche na njeho pſchiſchło, kaž cźežke njewjedro, ſo chzychu cźłowjekojo jeho ſkaſycź a ſo běſche wſchón ſwět pſchecźiwo njemu. Tehdy naſch drohi reformator žaneho pucźa njewidźeſche, kotryž by hicź mohł. Měſchcźan pak, kotryž evangelij a muża Bożeho lubowaſche, a kotryž ſtrach ſnajeſche, kiž jeho wobdawaſche, jeho po tej wuſkej haźy dale pokaſa a Luther cźekny ſwojim pſcheſcźěharjam, pſchińdźe na Wartburg a móżeſche ſkutk reformazyje dale wjeſcź. Haźa pak, po kotrejž ſtrachotam a pſcheſcźěhanjam wucźekny, hiſcheźe dźenźa rěka „tam dele“. Ta wuſka haźa tam dele to je, pſches kotruž tón Knjes tych ſwojich něhdy a nětkole hiſcheźe jara huſto wjedźe. Jako bu Saul Pawoł a wo Khryſtuſu ſwědcźeſche a židźa radu ſkładowachu, kak bychu jeho morili, jeho cźi wucźomnizy w nozy wſachu a jeho ſ měſchcźanſkeje murje w korbje dele puſchcźichu. To je tón pucź, po kotrymž tón pomoznik we wſchej nuſy tych ſwojich pſchezo wjedźe. Stary a nowy ſakoń nam wo tymle pucźu powjedataj. Derje tebi, hdyž ty jón też ſnajeſch! Na tutym pucźu nawuknjeſch proſycź, wěricź, ſo nadźecź; na tym pucźu nawuknjeſch połny dowěrjenja k Bohu ſpěwacź:

Ty dobre pucźe wſchudźe
A pomoz wudźěliſch,
Ty požohnujeſch ludźi,
Jim ſwětło ſaſwěcźiſch,

Cźe niczo njeſamoli,
Twój ſkutk ſo dyrbi ſtacź,
Wſcho dźe po twojej woli,
Ty móżeſch ſboże dacź.

Pſalm 23, 4.

Jedyn ſ najrjeńſchich a najkraſniſchich ſchpruchow, kotrež mamy w ſwjatym piſmje, je tón, kotryž namakamy w 4. ſchtucźźy 23. pſalma: „Hacź ja runje khodźu w cźěmnym dole, njeboju ſo žaneho njeſboża; pſchetož ty ſy pſchi mni; twój prut a kij troſchtujetaj mje.“ Na tutym ſłowje ſo wucźeny biſkop Gregor ſ Naſianſa, kotryž běſche w poſledniej połozy ſchtwórteho lětſtotka żiwy a ſ biſkopom w Konſtantinoplu, a kotryž woſebje ſa cźiſtu wucźbu wo Khryſtuſu wojowaſche, wokſchewi, jako bu ſwojeje wěry dla pſched ſud ſtajeny a dyrbjeſche mjena Khryſtuſowego dla wjele pſcheſcźěhanjow cźeŕpicź. S tutym ſłowom ſo biſkop Ulrich ſ Augsburga wobroni, jako wón tych ſwojich pſchecźiwo dźiwim cźrjódam póhanſkich Wuheŕſkich wjedźeſche, kotſiž chzychu kſcheſcźijanſku zyrkej a wěru w naſchim wótznym kraju ſaniczicź. A najſławniſchi a najwucźeniſchi muž w ſapocźatku naſcheho lětſtotka, Imanuel Kant w měſcźe Königsberg, kotryž ma hiſchcźe dźenſniſchi dźeń woſebite cźeſtne město w zyłym wucźenym ſwěcźe, je prajił: „Wſchitke knihe, kotrež ſym ja pſchecźitał, (a wón je jich wjele cźitał, ſnano wjazy, hacž je někotryžkuliž cźitaŕ „Pomhaj Bóha“ w ſwojim žiwjenju widźał,) njeſu mi teho troſchta dacź móhli, kajkiž je mi tuto jene ſłowo w ſwjatym piſmje dało.“

Duž kedźbuj a wopomń tuto rjane a kraſne ſłowo, ſo też by tebi troſcht, poſylnjenje a wokſchewjenje było.

H.

Je to pſchipad?

Deſchcźikojty wjecźor lěta 1809 błudźeſche hólz na ſamotnym pohrjebniſchcźu wſy ſrjedź Templina a Prenzlawa wokoło. Wón běſche ſ Barlina prjecź běžał, dokelž ſo khoſtanja ſwojeho nana ſwojich lóſyſtwow dla bojeſche. Wón chzyſche do Schcźecźina na łódź, ſo by ſo tam pſchiſtajił. Žaneho pjenježka w ſaku njemějeſche, ani žaneho piſma, toho dla też nichtó temu dundakej nózny pſchebytk njeda a duž dyrbjeſche ſebi někajku khowanku ſa nóz pytacź, kajkaž ſo jemu runje poſkicźi. Po cźmje dohlada ſo pſchi zyrkwi na wocźinjene pinzyne wokno; tam chzyſche ſo wukhowacź pſched žołmjazym deſchcźom. Hdyž pak chzyſche ſo pſchi woknowej kromje ſkhilicź, ſo wón do hłubiny dele ſuže. Wón pak ſebi žaneje ſchkody ſcźinił njeběſche; wón do kucźika ſaléſy a wußny. Jako rano wotucźi, ſo wón dweju cźežkeju kaſchcźow dohlada, kotrajž tam ſtejeſchtaj; wón běſche w rowniſchcźu ſpał. Wſchón ſaſtróżeny wón wukhod pytaſche. Ale żeleſne durje běchu twjerdźe ſamknjene a to wokno, ſ kotrymž běſche nuts padnył, běſche 8 metrow wyſoko, wón běſche jaty.

W ſwojej ſtyſknoſcźi wón zyły dźeń wo pomoz wołaſche, ale podarmo, też druhu nóz dyrbjeſche w rowniſchcźu ſawoſtacź. Na druhe ranje wón wjazy wołacź njemóżeſche; wſchón mutny wot hłoda a lacźnoſcźe wón na ſemi ſedźeſche. Duž na dobo krocźele ſłyſcheſche, klucź ſo do ſamka tykny a holza chzyſche nuts ſtupicź. Wjeſely wón poſtaże. Ale ta holza ſaſtróżena durje ſaźo ſaprażny — a wón běſche ſaźo ſamlutki. Tola ſkónczńje ſo ta holza ſaźo wrócźi ſe ſtarym wucźerjom; tón pachoła k wjeſnemu ſcholcźe dowjedźe a da jemu tam wupowjedacź, kak běſche do rowa pſchiſchoł. Na to wón praji: „Poſłuchaj hólcźe, ty wſchak ſy njedocźink; ale Bóh ma hiſchcźe ſ tobu ſwoje wotmyſlenje. To wokno tak leži, ſo nichtó twoje wołanje ſłyſchecź njemóżeſche; lědy tam njedźelu ſchtó nimo pſchińdźe.“ Wón dale powjedaſche, ſo ſebi hižo lěta dołho na to pomyſlił njeje, knjeże rowniſchcźo wumjeſcź dacź. Na tym ranju pak bě jemu na dobo do myſlow pſchiſchło a won běſche ſwoju holzu tam póſłacź dyrbjał, runjež wſchak běſche wona też domach ruzy połnej dźěła měła.

Tón hólz na łódź njepſchińdźe, ale ſo k ſwojimaj ſtarſchimaj domoj wrócźi. Nuſu a ſtyſknoſcź, do kotrejež běſche pſches ſwoju winu pſchiſchoł, wón podarmo wuſtał njeběſche. Hakle w auguſcźe 1865 je wón jako widźeny pſchekupz w Barlinje wumrjeł. Cźaſ ſwojeho žiwjenja wón to ſnjeſcź njemóżeſche, hdyž ſchtó to ſłowo „pſchipad“ do rta wſa a hdyž něchtó njechaſche niczo wo Božim wodźenju wjedźecź, by wón jemu tónle podawk wupowjedał a ſo jeho woprašchał: „Mjenujecźe wy to pſchipad?“

Něſchto k roſpominanju.

Dobrocźiwoſcź móże wulke njeſboże bycź, hdyž ſo ſ njej mudroſcź njeſjednocźi.

* * *

Pſcheměnjej k lěpſchemu, hdźežkuliž ſamóżeſch, ale hladaj też, ſo je to něſchto lěpſche, prjedy hacž něſchto pſcheměniſch.

* * *

Wutrobu w njebjeſach, njebjeſa we wutrobje.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bomhaj Bóh!

Czißło 23
6. junija.

Lětnik 7.
1897.

Hzerbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíſchczéŕni w Budyſchinje a ßu tam dostacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Sswjatki.

Ja chzu wam nowu wutrobu dacź, a chzu wam noweho ducha do waß dacź, a chzu tu kamjeńtnu wutrobu ſ waſcheho cźěła wſacź, a chzu wam mjaßowu wutrobu dacź. Ja chzu mojeho ducha do waß dacź, a chzu ſczinicź, ſo budźecźe w mojich kaſnjach khodźicź a moje prawa dźeržecź a po nich cźinicź. Ezech. 36, 26 a 27.

To je ſtare profetiſke wěſchczenje na tón wulki rjany ßwjatkowny ßwjedźeń. Dźenß ßwjecźimy ſaßo dopjelnjenje tuteho kraßneho ßlubjenja. Semja pyſchi ßo ſ nowej rjanoſczu na polach, łukach a ſahrodach, hdźež žita, trawa a róže nam wo bohatych płodach wěſchcźa, kiž ſrawicź budźa w požohnowanym cźaßu naſymja. Tak dyrbi też ſapocźecź roſcź a kcźěcź w cźłowſkich wutrobach, ſo bychu też w nich płody ſrawiłe k wěcźnemu žiwjenju. Je=li ſo pak dyrbi ßo we wutrobje rjane naléczo pokaſacź, dyrbi Boža móz to ſtare ſahnacź a na jeho měſto nowe ſtworicź. Pſchetož to ſtare pſchirodne žiwjenje njemóže žaneho kcźenja pſchinjeſcź, kiž by Bohu ßo ſpodobało, žanych płodow, kotrež bychu ßo do Božich brjóžnjow hromadźecź hodźałe. Luby Bóh pak cźini pſchezo a pſchezo ſaßo wſchitko nowe, kaž wot ſaſtarſka ßem tak też nětk hiſchcźe pſchezo. Wón je na prěnim ßwjatkownym dnju ßwojeho ßwjateho ducha na Jeſußowych wucźomnikow wulał w Jeruſalemje. Wón wuliwa jeho wot teho cźaßa na wſchitkich kſcheſcźijanow a też na naß bohacźe w ßwjatej kſchcźenizy pſches Jeſom Khryſta naſcheho ſbóžnika. Sswjaty duch je pak ſa naſche duſche kaž cźopłe ßłóncźne ßwětło, kaž nalětny powětr a miły deſchcźik. Wón cźini w naß wſchitko nowe, a to ſtare ſańdźe a nowe žiwjenje w Khryſtußu naſtawa, kiž płody pſchinjeße ſa njebjeßa. Wón ſtwori naß k žiwym kſcheſcźijanam, kotſiž we wěrje do teho ßyna Božeho žiwi ßu a bohacźi na płodach prawdoſcźe k khwalbje teho Knjeſa. To wón nad nami cźini, jeno ſo ßo my jemu njewobaramy, ſo by wón ßwój ſkutk nad nami dokonjał. O ſo bychmy tola tule kraßnoſcź póſnali! O, ſo by tola pola naß wſchitkich tajke lube ualěcźo ßo ſjewiło temu Knjeſej k ſpodobanju, nam wſchitkim k ſbóžnoſcźi! Hlej, tajke naléczo pak ma ßo we wutrobje ſapocźecź. Wona je tón dypk, ſ kotrehož wſcho žiwjenje wukhadźa a ßo roswiwa. Teho dla praji tón Knjes: „Ja chzu wam nowu wutrobu dacź!“ Wutroba je to žórło naſchich cźucźiwoſcźow, požadanjow, myßlow, ßłowow a ſkutkow. Kajkaž ta wutroba je, tajke też naſche žiwjenje. Je=li ta wutroba ta ſtara, woſtanje też to žiwjenje to ſtare. Je=li ſo chzeſch w nowym žiwjenju khodźicź, dyrbi ßo też twoja mutroba wobnowicź. Cźeho dla dha my njejßmy tajzy ludźo, „kiž w mojich kaſnjach khodźa a moje prawa dźerža a po nich cźinja?“ Jeho njeſkóncźne a njeſaßłużene dobroty na cźěle a na duſchi dyrbjałe naß tola nucźicź, ſo bychmy ßo jemu dźakowali, jeho khwalili, jemu ßłużili a poßłuchali. Ale naſcha ſtara wutroba to njepſchidaſche. Ta woſta pſchezo tak twjerda a ſymna pſchi wſchitkich wopokaſmach jeho luboſcźe. A jeli ſo bychmy ßo pſches ſpodźiwne wodźenje Boże hdy nucźeni ſacźuli, ſo ßo dźakowacź ſapocźachmy,

dha to wſchak dołho njetrajeſche, ale bě ſkoro nimo a ſabyte. Stare khodźenje po ßwojich puczach, po ſdaczu ßwojeje myßle a po ßwojich lóſchtach, niz pak po jeho woli a kaſnjach bu tón dźak ſa jeho miłoſcź a dobroty. Tu njepomha ſapłata wot noweho płata k ſtarej draſcźe; jow móże jenoż ſ cźiſta wonowjenje wutroby pomhacź. Haj wutroba ſ tymi ßwětnymi lóſchtami a żadoſcźemi ma ßo ſaměnicź ſ tej nowej wutrobu, kotraż ßwój lóſcht nad tym Knjeſom ma, a ta wutroba ßwojeje myßle a wole ſ tej wutrobu, kotrejż Boża wola pſche wſcho dźe; ta wutroba ßamoprawdoſcźe ſ tej złonikowej, ſ kotrejež poniżuje klinczi: „Bożo, budź mi hrěſchnikej hnadny"; ta wutroba połna ßwětneje luboſcźe ſ jenej Aſaphowej, kiż ßo wuſnaje: „Knjeże, hdyż ja jenoż tebje mam, dha ja niczo njerodźu wo njebjeßa a ſemju!" Potom móże hakle ßo też żiwjenje pſchewobroczicź, ſo my w luboſcźi k Bohu też po jeho kaſnjach a po jeho ſpodobanju ßo ſadźerżimy. Teho dla běſche to pſchede wſchěm Davitowa próſtwa a modlenje: „Stwoŕ we mni, Bożo, cźiſtu wutrobu, a daj mi noweho wěſteho ducha!" Teho dla żada ßebi Bóh hižo w ſtarym teſtamencźe: „Daj mi, mój ßyno, twoju wutrobu, a njech ßo moje pucźe twojimaj woczomaj ſpodobaju!" Teho dla je też wón w naſchim texcźe ßlubił: „Ja chzu wam nowu wutrobu dacź!" A tón wſchehomózny Bóh ßamlutki móże to też cźinicź. Wón, kiż je w ſpoczatku cźłowjeka po ßwojej podobnoſcźi ſtworił a jemu żiwy dych do noßa dunył, wón ßamlutki móże też tu ſtaru morwu wutrobu hrěſchneho cźłowjeka ſ duchom noweho żiwjenja napjelnicź. A ſo wón ßmilny Bóh je, kiż to też cźinicź chze, to wón nam dźenßa ſ luboſnymi ßłowami ßlubi. Tak bywa rjane naléczo pola naß. Bóh ßam jo ſtwori po ßwojej hnadźe pſches ßwjateho Ducha, a kak kraßne je wone w ßwojim ſjewjenju! Je-li ßo mjenujzy wutroba wobnowiła, ßo też zyły cźłowjek wobnowi: Wucho ßo pſchikhila k temu, ſo by Boži hłóß wſchudźom ßłyſchało; woczi roſoma ſtej woczinjenej, jeho wolu ſtajnje ſpóſnacź; jaſyk je wotwjaſany, teho Knjeſa khwalicź a cześcźicź; noſy ſwólniwej a khmanej, po puczach jeho kaſnjow khodźicź a ruzy hotowej k dobrym ſkutkam po jeho ſpodobanju. S jenym ßłowczkom, cźłowjek je ſ nowa ſtworjeny, nowy cźłowjek, Boże dźěczo. Potom móże ßo też to nowe żiwjenje ſapoczecź: nowa wutroba, kotraż Bohu ßłuſcha, wodźi naſche ſtawy, mozy a myßle, tak ſo wſchitko, ſchtoż my cźinimy ſ myßlemi, ſe ßłowami a ſe ſkutkami, to ßo wſcho ſtanje po Božej woli a Bohu k cześcźi. Naſchej woczi hladatej jenoż po tym, ſchtoż ßo Bohu ſpodoba. Naſchej wuſchi poßłuchatej na jeho kaſnje. Naſch jaſyk khwali jeho a rěczi wo tym, ſchtoż k polěp-ſchowanju ßłuży. Naſchej ruzy poſběhujetej ßo rady k modlenju a hibatej ßo pilnje k dźełu a k derjeczinjenju. Naſchej noſy ßlědźitej ſa Jeſußowymi ſtopami a běhatej po puczach jeho pſchikaſnjow. A to wſchitko ſtanje ßo w duchu a w prawdźe, w żiwej wěrje do teho Knjeſa a we wutrobnej luboſcźi k Bohu a k bratram, w dopjel-njenju Jeſußoweje pſchikaſnje: „Ty dyrbiſch Boha, ßwojeho Knjeſa lubowacź ſ zyłej ßwojej wutrobu, ſ zyłej ßwojej duſchu, a ſ zyłej ßwojej myßlu." Tak dopjelni ßo też potom to ßłowo naſcheho texta: „Ja chzu mojeho ducha do waß dacź, a chzu ſczinicź, ſo budźecźe w mojich kaſnjach khodźicź a moje prawa dźerżecź a po nich cźinicź." Duż dajcźe nam pſchezo ſ nowa na ßwjatkach proßycź:

Pſchińdź, ßwjaty Ducho, ſtworicźel,
Troſcht do wutroby wěrnym ſcźel!
Jich napjelń ſ twojej dobrotu,
Wſchak woni twoje dźěczi ßu.
Hamjeń!

Kubiza-Bukeczanſki.

Pſchekupz a ryczeŕ.

(Pokraczowanje.)

VI.

Hußyta.

Běſche w lěcźe 1429. W Arnoldez domje bě ſ hoſpoſu młoda żónſka, kotruż běſche Arnoldez ßyn, kotryż nětkole pſche-kupſtwo wodźeſche, do nanoweho doma pſchiwjedł. Arnoldez nan pak běſche ſ Wjelkowej dźowku do pobocźneho twarjenja ſacźahnył. Arnoldez Marja pak běſche ßo też wudała, běſche ßo ſ nahladnym lěkarjom Wjekom na klóſchtrſkej haßy woženiła. Bratr Mikławſch pak woſta dale wonkach w holi pódla cźorneho kſchiża. Tola wón a też Arnoldez nan běſchtaj ßo jara ſeſtariłoj, běſchtaj běднaj a ßłabaj. Wjele běſche ßo pſcheměniło; tola ſtare, ßwěrne pſche-cźelſtwo běſche woſtało. Porjadnje wopytowaſche ſtary bratr ſ hole ßwojich pſchecźelow, druhdy dojědźichu też woni k njemu.

Też dźenßa běſche bratr Mikławſch w Arnoldez a Wjelkez domje na wopyće pobył, a runje dźenßa běchu ßo hórko dźělili. Hußytojo pakoſcźachu ſ Cźech morjo a rubjo po kraju. Duż chzychu ſtaremu bratrej wobaracź, ſo njeby dźenßa do ßwojeje hole ßo wrócźił. Bojachu ßo wo jeho żiwjenje, jeli ſo bychu dźiwje wójnſke ßyły też do Draždźanſkich ſtron pſchiſchłe. Tola bratr Mikławſch měnjeſche: „Mje kryje wſchudźom wſchehomózna ruka Boża. Je-li ßo Bohu ſpodoba, ſo wón mje wotwoła pſches mjecź ſ tuteje cźaßnoſcźe, njech ſtanje ßo jeho wola!"

Tak dźěſchtaj hromadźe ſe ſtarym pſchecźelom, jeho pſche-wodźazym, po haßach. Hdyż běſchtaj pſches móſt, nadeńdźeſchtaj tu na haßy cźrjódu luda. Wſchitzy poßłuchachu, ſchto ma tu zuſy cźłowjek powjedacź. Mikławſch a Arnold tu też pſchiſtupiſchtaj.

Zuſy powjedaſche: Wot Schandawow ßu Hußytojo dale cźahnyli do Walowow; tam ßym ja ſ domom; tam ßu njedźelu wjecźor měſchcźanſke murje roſkamali. Tehdy ßmy my na hejtmanowy hród cźekuli. Prjedy pak běchmy ßami, mużojo a żónſke, naſche drjewjane, ſe ßłomu kryte khěżki ſapalili, ßo nadźijo, ſo ſ tym Hußytow ſacźěrimy. Hußytojo pak cźakachu, doniż njeběſche ßo woheń wupalił, potom dobywachu ßo ſ mozu k hrodej a ſpytachu jón nadběhnycź a podrycź. Potom ſapoczachmy ſ nimi jednacź, a hejtman puſchcźi ßo ſ poſtronkom ſ wěże k nim dele, każ běchmy jemu pſchiſwolili, wón dyrbjeſche ſ nimi porèczecź a jednacź, hacź chzyli nam ßwobodu ſpuſchcźicź a hacź móhli ſ hroda dele pſchińcź. Hejtman woſta dobru khwilu deleka w měſcźe, tak ſo ßo wo njeho poczachmy bojecź, woßebje fararjez knjes — tón běſche hejtmanowy kmótr — tón pſchikaſa, ſo bychu dele wokali, hacź je hejtman hiſchcźe deleka, dha dyrbjał nam to něka woſjewicź a ßo ſaßo k nam wrócźicź. Po khwilzy pſchińdźe hejtman, a my ſcźežechmy jeho ſaßo k nam. Hdyż běſche tón ſaßo horjekach, wopraſcha ßo jeho jeho kmótr, fararjez knjes, kak je ßo jemu jeſchło, a hacź je też fararja a kapłana wußwobodźił. Hejtman pak wotmolwi: „Ně, knjes kmótſje, waju njechadźa wobhnadźicź!"

Duż ßo fararjez knjes wulzy ſrudźi a dźeſche: „Kak hroſnje wy naß wopuſchcźicźe! To chzu Bohu, wſchehomóznemu wu-ſkorżicź! Hdyż chzych waß pſched cźaßom wopuſchicź a chzych cźeknycź, prajiſchcźe, ſo mam tu woſtacź, ſo chzyli dobre a hubjene ſo mnu cźerpicź a ſo chzyli też ſo mnu wumrjecź abo naß wu-khowacź a wy prajiſchcźe: Kak ßmě paſtyŕ ßwoje ſtadło wopuſchcźicź? A nětko je hiſchcźe hórje, nětko cźěkaja wowzy a wopuſchcźa paſtyrja."

Tehdy měnjachu żónſke: „Luby knjeże, ujepłaczcźe a njeſrudźcźe ßo, chzemy waß a kapłanez knjeſa pſchehotowacź a waß wukhowacź." Ale fararjez knjes měnjeſche: „To njeje Boża wola, ſo dyrbjał ßwoje ſaſtojnſtwo a ßwoje doſtojnſtwo ſapręcź; pſchetoż ja ßym farař a żana żona; ale waſchi mużojo drje ßo budźa kacź, kak hroſnje ßu mje ßmjercźi podali." — Kapłan pak woblecźe ßo żonjazu draſtu, a nětko ſawołachmy dele, ſo chzemy dele pſchińcź a ßo jim poddacź. Někotſi mużojo pak a żónſke běchu do pinzy ſaléſli, ſo bychu ßo tam ſkhowali. Hdyż běchmy dele, ſapalichu hußytojo hród, duż ßu cźi w pinzach ßo ſpalili. Potom wſachu fararjez knjeſa, a jedyn rjekny k njemu: „Chzeſch ty ßo teho kacź,

schtož ßy prědował? Jeli njechasch, dyrbisch do wohnja!“ „Ně!“ wotmolwi fararjez knjes, „mojeje najßwjecźišcheje wěry njecham ßo kacź krótkeje cźwile dla; to chzu radscho wumrjecź.“ Duž doběža jedyn, pschinjeßy woklep ßłomy a wobwjasa jemu ßłomu wokoło żiwota. Potom sapalichu ßłomu a honjachu jeho a skakachu wokoło njeho, doniž wón ßo njeběsche sadußył. Potom wsachu jeho a cźißnychu jeho do piwarzoweje ponowje, kotraž běsche połna kropa, a cźißnychu tež hischcźe někotrych wot naß do njeje. Potom dachu ßo na jene dobo do naß s hlebijemi a s „ranischimi hwězdami.“ Duž nasta straschna cźischcźeńza, tołkanza a wołanza. Ja pak lehnych ßo na semju a hdyž běchu ßo wschitzy do druhich dali, stažech khěts a w nozy ßym tu ßem jim cźeknył. Hladajcźe ßo jenož! bórzy tu budźa, tu psched waschimi murjemi a naßypami.“

Tak skónczi cźěkanz ßwoje powjedańczko. Lud běsche wschón njeměrny, bojasliwy a cźinjesche ßebi staroscźe. Miklawsch pak wsa ßwojeho pschecźela sa ruku a dźesche: „Pojcźe, dyrbju dale!“

„Wostańcźe tola pola naß“, proschesche Arnold, „pomyßlcźe ßebi, kak hrosnje hußycźa sakhadźuja, tu scźe tola lěpje wukhowani!“

Tola Miklawsch njewosta. — Pschi wrotach wuhladachu, so je lěßyza dele spuschcźena a so je móst s hrjebjow scźehnjeny; na naßypy a k wrotam běchu ßo wobronjeni a strażnizy sestupali.

„Pobożny bratsje, wy tola nětkole won do hole njepóńdźecźe, nětkole, hdyž ßo hußycźa bliża?“ woprascha ßo starostliwje wrótnik.

„Wotewr jenož, mje tež wonka Boża wschehomózna ruka schkituje“, wotmolwi Miklawsch.

Wrótnizy swjercźichu móst dele na hrjebje. Pschecźelej ßo hischcźe wobjimaschtaj a prajeschtaj ßebi wutrobnje „W boženje.“

Bratr Miklawsch nadeńdźe ßwój ßamotny domczk hischcźe tajki, kajkiž běsche jón wopuschcźił. Sso psched kschižom poklaknywschi a modlitwu wuspěwawschi, dóńdźe do domczka, so by tu jaßo s nowa stare, jemu swuczene żiwjenje sapoczał. — —

(Pokraczowanje.)

Na ßwjatki.

1. Cźěrjaza móz ßwjateho ducha.

Pomyßl ßebi, luby cźitarjo: Na jenym poli stejitaj dwaj schtomaj hromadźe. Tón jedyn ma w nasymje hischcźe liscźe a ßwoje dobre, bohate płody njeße, tón druhi pak je prózdny a wotemrjety, a nětko ßo tebje něchtó woprascha: „Schto je to wina?“ — Semja njemóże wina bycź, pschetož wonaj stejitaj w tej ßamej semi, ta ßadowa družina tež niz, pschetož wonaj staj jena družina, wjedro tež niz, pschetož ßłónczko a deschczik staj wobaj w tej ßamej měrje poměkoj, wobhladanje tež niz, jedyn kaž tón druhi je ßo hnojił, wobrył a wobrěsał — s wotkel pschińdźe tónle rosdźěl? Tón jedyn ma cźěrjazu móz w ßebi, mjeshu (włohu), tón cźěri, so liscźe a płody narostu, tón druhi tajkeje cźěrjazeje mozy nima, ani mjeshy, wón je ßuchi a wuskhnjeny a ty móżesch s nim sapoczecź, schtožkuliž chzesch, ty móżesch jón do najlěpscheje semje pscheßadźicź, jón wobrěsacź, wobrycź a pohnojicź a wschitko cźinicź, so byschtej jemu ßłónczko a deschczik k lěpschemu pschischłej — wschitko niczo njepomha; hdźež cźěrjaza móz njeje, je wschitka próza podarmo. —

Lubi cźitarjo, schtož je cźěrjaza móz, schtož je mjesha w schtomje, to je ßwjaty duch w naß. Khrystuß je sa teho jeneho dokonjał, schtož sa teho druheho, wón je jeneho kaž teho druheho wumóhł. Schtóż ma teho ßwjateho ducha, temu wschitko, schtož je Khrystuß cźinił, k lěpschemu pschińdźe, tón ßo wuczischći a wokschewi, wón bywa pobożny, bohabojasny połny luboscźe k Bohu a cźłowjekam, wjeßeły a sbóżny, a schtóż teho ßwjateho nima, wostanje bjesbóżny, njeluboscźiwy, njelóschtny, sadwělowany, ßudźeny a satamany. Tón jedyn pschinjeße płód k wěcznemu żiwjenju, tón druhi wostanje ßuchi a wotemrjety, ßo skónczinje poruba a do wohnja cźißnje.

Luby khscheścźijano! ty ßy tež schtom w Božej jahrodźe! Ale kajki? Tole praschenje staj ßebi na lubym ßwjatkownym ßwjedźenju, na kotrymž je ßwjaty duch wulaty do cźłowschich wutrobow. Stejisch tu jako seleny schtom, kotryž w mozy ßwjateho ducha jakcźěwa? abo wotemrěwa w tebi żiwjenje a cźujesch ßo ßłaby na jnutskownym cźłowjeku? Potom wotewr wutrobu jemu, kiž chze tež se ßwojej njebjeskej mozu, so by duchowne nalěcźe w twojej wutrobje a w twojim żiwjenju seskhadźało.

2. Móz ßwjateho ducha.

Njebocźiczki Dr. Williams Arnot s Edinburg by husto powjedał, so je něhdy na żelesniskim sastanischczu ßo nacźakawschi ßo woprascha, hacź je ßnano pobrachowaza woda wina, so cźah dale njejědźe. Duž ßo jemu s dobom wotmolwi: „Wody je tu dosć, ale wona ßo njewari!“ Wěscźe na khscheścźijanskich zyrkwjach a towarstwach njepobrachuje. Lokomotiwy na kolijach steja a poßłużomnizy tu tež ßu. Hdyž je tak mało widźicź, so do prědka dźe, njemóże to s teho pschińcź, so ßo woda njewaži? Cźěrjaza móz, kotraž khscheścźijansku woßadu cźěri a w měrnym, ale żiwym hibanju sdźerži, dyrbi ßo we wutrobach tych dźěcźi Božich wuplodźicź. — Swonkowne ßrědki kaž to ßu: sręcźniwe prědowanja, wurjadne skhadźowanje khscheścźijanow atd. bórzy móz shubja. Żiwy sbóżnik we wutrobach ßwojeho luda a khscheźeniza se ßwjatym duchom, to je a niczo druhe, schtož móże nusnu móz poskiczicź. Kak wjele jeho horje wsachu, tym da wón móz a runje w tej měrje, w kotrejž jeho mamy, wobßedźimy my radoscź a ßylnoscź a dobycźe nad hrěchom a móz k skutkowanju. So ßo jich tak mało wobrocźi k nowemu żiwjenju dopokasuje, so we wutrobach a żiwjenju khscheścźijanow „ßo woda njewari.“ Luby khscheścźijano, srosyń to duchownje a pruhuj ßo a ty pósnajesch, schto rjany ßwjatkowny ßwjedźeń saßo wot tebje chze.

3. Prosch wo ßwjatkowny dźiw.

Wo Ausgarje, arzybiskopje Hamburgskim, ludźo powjedachu, so je wón dźiwy cźinicź móhł. Móz jeho żiwjenja leżesche w jeho wěrje a żiwym towarstwje s tym Knjesom a sbóżnikom. Hdyž bychu jeho teho dla khwalicź chzyli, by wón prajił: „Hdyž ja hnadu pola Boha namakam, proschu jeho wo ßwjatkowny dźiw, so by se ßwojej hnadu mje wußwjecźił.

4. Krótke rospomnjeńki.

Wjele zyrkwjow, mało khscheścźijanow.

* * *

Nalěcźo se ßwojej seleninu, se ßwojim sakcźěwanjom a wonjenjom je rjane; ale tyßaz krócź rjeńscha je woßada, kotraž kaž ßwjatkowna woßada w Jerusalemje płodźena w sahrodźe Khrystußowej w cźerstwym, młódniwym żiwjenju prěnjeje luboscźe steji. (Ahlfeld.)

* * *

Njesabudź, o cźłowiska duscha, so masch kschidleschzy.

* * *

Khscheścźijanska wutroba dyrbi kaž kork bycź, kotruž we wodźe kóżda żołmiczka do hibanja staji, kóżde pohnuwanje ducha Božeho, kóżda kasnja, kóżde żadanje Khrystußowe dyrbi ju hnydom pohnucź. (Spurycon.)

* * *

Jaßny, luboßny ßwjedźeń ßu ßwjatki; pschetož ßłónczko saßo wyßoko na njebjeßach steji. Prawje jaßnje pak bywa jenož pola teho, kotremuž je Khrystuß prawdoscź, ßwětko a żiwjenje! Pola njeho bywa jaßne w ßwědomnju, pschetož jeho hnada je wjetscha, hacź wschitka twoja wina! Jaßne w żiwjenju, pschetož ty masch to prawe żiwjenje! Jaßne we wumrjecźu, pschetož ty masch jeho, kotryž je ßmjercź pschewinył! Jaßne w ßudźenju, pschetož schtó chzył na wuswolenych Božich skorżicź! Jaßna bywa zyła wěcznoscź, pschetož wona tej hłowje ßłuscha, na kotrejž ßy ty staw! Hlaj, tam dowjedźe tebje ßwjaty duch!

* * *

Hdźež żadyn duch, tam tež żane żiwjenje.

* * *

Próch wostanje próch a byrnjež runje hacź k njebjeßam horje flecźał.

* * *

Rosom je błudniczka, Boże ßłowo a duch to prawe ßwětko.

* * *

Lěpsche jene żiwe ßłowo hacź tyßaz morwych.

* * *

Schtóż ma studźeń, njetrjeba k rěcźzy.

* * *

Cźim hłubje ryjesch, cźim bóle wodu sběhasch.

* * *

Čžim huſczischo do ſtudnje khodźiſch, czim lěpſcha je woda.

* * *

Swětło wostanje ſwětło, hdyž jo też ſlepy njewidźi.

* * *

Schto móže ſłónczko ſa to, hdyž ſebi něchtó wocźi ſadźerżuje.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

S czežkej wutrobu naſchi ratarjo w poſlednich tydźenjach do pſchichoda hladachu, jako ſo jedyn dźeń kaž tón druhi Boži deſchczik dźěſche, a ſadwělowaze myſle běchu jich hižo pſchewſake. Człowiek lóhko nadźiju ſhubi a ſamo njetrjebawſchi morkoze. Hdyž je Bóh nětko ſaſo ſ hnady rjeńſchi czaſ wobradźił, pósnajemy, ſo je bojoſcź ſ wulkeho dźěła njenuſna była a ſo móža nam, hdyž Boža wſchehomózna ruka nam naſche ſywy wot nětka wobarnuje pſched ſchkodu a njeradźenjom, hiſchcże rjane žně ſeſkhadźecź. Tak kaž pola naſ pak njeje Bohu žel w delnjej Łužizy w Błótach. Tam je powodźenje wulku ſchkodu naczinilo. Ssynowe žně, kotrež ratarjam ſa zyłe lěto ſobu najwažniſchi dobytk pſchinjeſu, ſu do zyła ſaniczene a na běrny ſo też wjeſelicź njetrjebaja, dokelž ſu we wodźe tepjene. Na niżſchich polach woda hiſchcże łóhcź wyſoko ſteji a ani wuhlada njeje, ſo by hnydom ſpadnyła. Sa ſkót žaneje pizy nimaja, duž dyrbja ſ dźěła we wodźe ſtejaze rožki poſkyz, ſo bychu ſa ſkót nuſneho pizowanja měli. Hdyž tole ſłyſchimy, chzemy ſebi prajicź: my chzemy rad lubje ſpokojom ſ tym bycź, kaž pola naſ wſchito na polach ſteji a niz bjes pſcheſtacźa ſkorżicź a morkotacź.

Kaž ſłyſchimy budźe ſo na ſwjatu trojizu w Sslepom miſſionſki ſwjedźeń ſwjeczicź.

Pſched krótkim je ſaſo nowa zyrkwinſka ſtatiſtika ſa Saſsku wuſchła, kotraž dawa dokładny pſchehlad wo wſchitkich zyrkwinſkich woſadach ſ pomjenowanjom wſchitkich duchownych a zyrkwinſkich wucźerjow, w nich ſkutkowazych. Też namakaſch tam krótke hiſtoriſke naſpomnjeńki wo naſtaczu zyrkwje a woſady kaž też wo zyrkwinſkich nowotwarach. W pſchehladźe łužiſkich woſadow je też ſtajnje pſchiſpomnjene, hacź je woſada němſka, abo ſerbſko-němſka (hdyž je wjetſchina woſadnych ſerbſka) abo němſko-ſerbſka (hdyž je tam wjazy Němzow.) S wulkim ſpodźiwanjom czitamy, ſo ſtaj Palowſki a Wósborſki knjes duchowny ſwojej woſadźe jako němſkej ſapiſałoj ſ tym pſchiſpomnjenjom: „wot lěta 1893/1895 němſka woſada.“ Stej tej woſadźe woprawdźe pſches to němſkej, ſo mataj Bohu žel němſkeho duchowneho, hacź runje je tam hiſchcże rjana liczba Sserbow? Pſches to tola ſerbſzy woſadni ſ dobom Němzy njejſu, ale němſko-ſerbſka woſada woſtanje, kaž dołho ſu tam Sserbja. Wyſche mjenowaneju woſadow mamy w Saſkej 25 evangelſko-lutherſkich ſerbſkich woſadow, w kotrychž 29 ſerbſkich duchownych Boże ſłowo pſchipowjeda.

Leſingowy wuſtaw w Kamjeńzu je pſched krótkim ſwoju 71. lětnu rosprawu wudał, ſ kotrejež je widźicź, ſo je w lěcźe 1896 woſebje wjele ſkładnoſcźe měł na khorych a hubjenych ſwoju ſmilnu luboſcź wopokaſacź. To je móžno było, dokelž ſu ſmilne wutroby ſaſo dobrowólne dary w kſcheſcźijanſkej luboſcźi woprowałe. Najwjetſchi dźěl darow wot póſelnika hromadźenych, je ſo we Łužizy nawdało a to je też tak prawje, dokelž dobrota teho ſmilneho wuſtawa ſ wjetſcheho dźěła khorym ſ Łužizy k lěpſchemu pſchiúdźe. Sa tele ſrědki je tón ſmilny wuſtaw 201 khorych wothladał a hojił; 17 je jich we wuſtawje wumrjeło, 35 běſche hiſchcże kónz lěta we wuſtawje, cźi druſy móžacha wuſtrowjeni ſ wuſtawa hicź.

Lipſczańſka universita, kotraž ſo hižo někotre lěta pſchetwarjuje, je nětkole nimale dotwarjena a nowotwar ſo 15. junija poſwjeczi. Nowotwar je pjecža rjany a kraſny, ale tym, kotſiž ſu tam w czaſu ſwojich ſtudijow w ſtarych rumach ſe žórka wědomoſcźe czerpali, budźe tola dźiwno, hdyž do Lipſka pſchiſchedſchite ſtare rumy, w kotrychž ſu ſo domjaze ſaczuli, wjazy njewohladaja.

Lětny ſwjedźeń Lipſczańſkeho miſſionſtwa bjes póhanami ſměje ſo kaž kóžde lěto ſrjedu po ſwjatkach. W Božej ſłužbje, rano w 9 hodź. w Miklawſchowej zyrkwi ſo wotměwazej, budźe knjes wyſchſchi konſiſtorialny radźicźel Dr. Waltař ſ Pětrohroda prědowacź. Na tym ſwjedźenju też tſjo miſſionarojo ſwoju ſwjeczinu ſa ſwoje ſaſtojnſtwo doſtanu, wot kotrychž jedyn do Indiſkeje a dwaj do narańſcheje Afriki póńdźeja. Tón Knjes žohnuj jich w tym ſwjatym powołanju, kotrež ſu ſebi wuſwolili, ſo bychu Jeſußowe kraleſtwo twarili w póhanſkej puſczinje!

Schtóž je jako ſwědk a pſchipoßłuchaŕ w žanym ſudniſkim wußudźenju był, je ſ naſtróżenjom ſłyſchał, kak dyrbja ludźo pſchi najßnadniſchich wězach pſchiſßahacź. Na czimž pſchiſßaha njeſteji, ſa ſudnika roswißazeje ważnoſcźe nima. Wěſo ſudnizy na tym wina njejßu, pſchetož woni dyrbja czinicź, kaž ſebi to ſakoń żada. Sswědczenje wo tym je pſched krótkim na Braunſchweigſkej ſynodźe prjedawſchi ſudnik Kuleman ſjawnje wotpołożił. Wón je wuprajił, ſo je w ſwojim ſaſtojnſtwje jako ſudnik 28,000 ludźom pſchiſßahacź dacź dyrbjał. So pſchi tym w ludowym czuczu pſchiſßaha ważnoſcźe a ſwjatoſcźe ſhubjuje, je wěſta wěz. Jow dyrbi ſo pſcheměnjenje ſakonja ſtacź. Pſchiſßaha ſmě ſo jenož pſchi woſebje ważnych wězach żadacź, hdźež hinak móżno njeje a potom dyrbi pſchiſßahanje ſaſo ſwoju ſtaru ſwjatoczńoſcź doſtacź, ſo ſmě n. pſch. też duchowny temu, kiž ma pſchiſßahacź, najprjedy do ſwědomnja rěczecź a jemu ważnoſcź a ſwjatoſcź pſchiſßahi k wutrobje wjeſcź. Wón je wulki czaſ, ſo ſo ſkónczńje tole żadanje dopjelni.

Bjes Turkowſkej a Grichiſkej pſchezo hiſchcże měr wobſamknjeny njeje a jednanja dale traja. Turkowſka wſcha naduta ſwoje pſchehnate żadanja puſchczicź njecha a Grichojo poniżnoſcźe nawuknycź njechadźa, hacź runje ſu ſo we wójnje jako ſrudnuſchki lud wopokaſali. Najradſcho bychu nětko kralowſkej ſwójbje winu dawali, ſo ſu ſbicźi a dźeń wote dnja powjeſcźe pſchińdu, ſo je kralowſki dom w ſtraſche. Njemóżne njeje, ſo budźe ſ Grichiſkeje cźeknycź dyrbjecź.

Něſchto k rospominanju.

Prjedy hacź někoho napominaum, dyrbimy wopomnicź a kedźbowacź, ſo njebychmy tu ſamu ſłaboſcź měli, pſchetož ſchtóž chze błak ſ maſanymaj porſtomaj wucźiſcźicź, jón hórſchi ſcźini.

* * *

Hanjaze ſłowo hłubje hacź ſerp rěže a rana je wjele cźežo wuhojicź.

* * *

Giovanni Goito, italſki hrabja, mějeſche w ſwojim woponje putnika ſ tym podpißmom: Et cetera! „A tak dala“. To běſche pěknje, pſchetož my ſmy zuſbnizy a podróżnizy, my tu žaneho wobſtajneho měſta nimamy a to pſchichodne pytamy. My dyrbimy bycź kaž pucźowarjo, kotſiž dale pucźuju ſebi ſtajnje na dobry pſchebytk (kwartir) myſlimy na wjecźor — hdyž ſo mjenujzy ſłónczko żiwjenja khowa a cźěmna nóz ſo bliži.

* * *

Khryſtuß ma dwoje prawo w njebjeſach: ſ prěnja, dokelž je jenicźkonarodźeny ſyn Boži a herba wyſche wſcheho; ſ druha, dokelž je njebjeſa ſe ſwojim cźerpjenjom a wumrjecźom dobył. To jene prawo na njebjeſa wón ſam ſa ſo khowa, to druhe, to dobyte prawo wón nam da.

* * *

Ja ſym żiwy a wěm, kak dołho; ja wumru a wěm też hdy; ja prjecź cźahnu a wěm, hdźe, to cźini, ſo ſym ja wjeſely.

Porjedźenje ſa poſlednje cźiſło:

1.) Str. 87a, 2. rynczk wot delkach: dyrbi rěkacź „Kamjenje“, niż remjenje.

2.) Str. 89b, 30. rynczk wot horkach: dyrbi rěkacź 200 lět, niż 300. **Redaktor.**

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ſyroty:

S Budeſcźanſkeje woſady:

L. ſ B. . . . . 5 hr. — np.

S Porſchiſkeje woſady:

Njemjenow. ſ Kumſchiz	. . . . .	4 „	— „
Njemjen. ſ Kumſchiz	. . . . .	2 „	— „
Njemjen. ſ Kumſchiz	. . . . .	3 „	— „
Njemjen. ſ Porſchiz	. . . . .	2 „	— „

Wſcho hromadźe: 16 hr. — np.

W mjenje wbohich ſyrotow wutrobny dźak praji

J. Gólcź, farař.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 24.
13. junija.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczeŕni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Sswjedźeń ßwjateje Trojizy.

2 Kor. 13, 13.

Ta hnada naschcheho Knjesa Jesom Khryssta a ta luboscź Boża a tón dostatk ßwjateho Ducha budź s wami wschitkimi.

Trojeniczkeho Boha jowle Pawoł proßy, so by jemu jeho woßadu žohnował a jej s wutrobu pscheje, so by wot Boha tajkele žohnowanje dostała. Wón s tym pokasuje na bycze a skutkowanje trojeniczkeho Boha.

Bóh je trojeniczki, to je to prěnje, schtož s tuteho ßłowa nawuknjemy. Tudy ßmy pak psched wulke potajnstwo stajeni. Sawěrnje, skerje móhli morjo wuczerpacź hacź Boże bycze wußlědźicź. Haj Bóh je kaž hłuboke morjo. Cźim bóle ßo prózujemy, so je Boże potajnstwo kaž bjeskónczna hłubina. Nam niczo druhe wysche njewostanje hacź ßo modło wusnacź: Wón je tón sbóžny a ßam mózny, tón kral wschitkich kralow a knjes wschitkich knjesow, kiž ßam ma njeßmjertnoscź a bydli w ßwětle, do kotrehož nichtó stupicź njemóže; kotrehož žadyn wot cźłowjekow widźał njeje ani widźecź njemóže. Nam niczo sbytkne njewostanje hacź ßwjatemu pißmu wěricź, kotrež nam Boha jako trojeniczkeho sjewi. Haj Bóh je trojeniczki, to je wusnacze zyłeho ßwjateho pißma. Hižo Jesajaß ßłyschi jandźelow psched Božim stołom spěwacź: Sswjaty, ßwjaty, ßwjaty je Bóh tón Knjes zebaot, wschitka semja je jeho cześcze połna. Jako bu Jesuß w Jordanje kschcźeny, wotewrichu ßo njebjeßa nad nim a hłóß dźesche: To je tón ßamy mój luby ßyn, nad kotrymž ja dobre spodobanje mam. Najjaßnische ßłowo pak wo ßwjatej Trojizy je Jesuß ßam wuprajił w poßlednim rosrěczowanju se ßwojimi wucžomnikami psched ßwojim k njebju stpiczom: Mi je data wschitka móz w njebjeßach a na semi. Teho dla dźicze a wucžcze wschitkich póhanow a kschcźicze jich w tym mjenje teho Wótza a teho Ssyna a teho ßwjateho Ducha. Wot tuteho czaßa ßem je ßwjata Boża Trojiza wopschijecze wschitkeho prědowanja japoschtołow a kscheszijanskeje wěry. Sbóžni ßu czi, kiž njewidźa a wschak wěrja. My hladamy nětk psches schpihel w potajnym ßłowje, tehdy pak wot woblicza k wobliczu. Nětk ja póznaju po kruchu, tehdy pak budu dopóznacź kaž tež ja dopóznaty ßym.

Hacź pak je runje woprawdźite bycze ßwjateje Trojizy nam potajne, je tola jejne skutkowanje zyle sjawne. Japoschtoł pscheje ßwojim lubym woßadnym Jesußowu hnadu, Božu luboscź a dostatk teho ßwjateho Ducha. To ßu najwjetsche dary, kotrež dostacź móžemy a kotrež ßu naschcheho duchowneho běděenja hódne. Boża luboscź je žórło wscheho žohnowanja. Wona naß sežiwi, nasche dusche napjelni s wjeßełoscźu, naß wodźi po ßwojej radźe a wschitke nasche ßylsy setrěje. Tuta luboscź Boża je tež na hrěschnym cźłowjestwje ßo ßmiliła a ßwojeho jeniczkeho narodźeneho ßyna na semju póßłała, so by wón swjaski hrěcha rostorhał a kraleſtwo měra założił. A Jesuß je tutu wolu Božeje luboscźe dopjelnił psches ßwoju poßłuschnoscź hacź do ßmjercze na kschižu. Wón je nam Božu hnadu dobył a teho dla je tuta hnada tež jeho hnada. Bjes tuteje hnady dyrbjeli my ßwoje žiwe dny psched Božim hněwom tschepotacź;

nětko pak ßmy Boże dźěćźi, kotreż niczo dźělicź njemóże wot luboßćże Božeje. O prózujmy ßo wo tutu hnadu ße wschej khutnoßćźu. Wschako tak cźeźka wěz njeje ju dozpicź. Wschako naß Boźi duch do wscheje wěrnoßćże wodźi; wschako jeho mózne ßkutkowanje na naßchich wutrobach ßaczuwamy, tak hußto hacź ß nutrnoßćźu na Boże ßłowo poßłuchamy. My widźimy, trojeniczki Bóh je źórło wscheho woprawdźiteho ßboża. Spěwajmy teho dla na dźenßnißchim dnju ß khwalenjom a ß dźakowanjom:

Budź khwalba Bohu Wótzewi,
Ssynu a ßwjatom' Duchewi;
Ta zyła ßwjata Trojiza
Budź do wěczßnoßćże khwalena! Hamjeń!

Handrik-Maleschanßki.

Pßchekupz a ryczeŕ.

(Pokraczowanje.)

Draźdźanßzy měßchczenjo běchu ß nowa we wulkich ßtaroßćźach. Woßebje w Draźdźanach na narańßchej ßtronje Łobja bojachu ßo wobydlerjo dźiwich wójnßkich cźrjódow; na tamnej ßtronje Łobja běße měßto kryte pßches ßylne a wyßoke kamjeńtne naßypy, pßches krute wěże a baßtiony, na tutej ßtronje pak běchu jenoź hrjebje a pjerßchczowe naßypy ß palißadami. Jeli ßo ße njepßcheczel ße ßylnymi cźrjódami nawali, kaź bě tak kaź nimale wěße, a mějeße-li wón nadběhowanße rěble a druhe nadběhowanße naprawy, potom běße lóhzy doßcź móźno, ßo naßypy měßto njeßchkitowachu. Wobydlerjam drje běße móźno, ßo ßo potom hißchcże na tamny brjóh Łóbja wukhowachu, ale wßchě ßwoje kubło tola ßhubichu. Kak pak, je-li bychu ßo njepßcheljo njenadźujzy nawalili?

Najwjazy ßtaroßćźow a ßtracha mějachu Hawßchtinßzy mnißcha na Klóßchtrßkej wulizy a mnicham a popam — ßo wě — ßeńdźe ßo potom najhórje, dokelź běchu ßo hußyczźa na nich najbóle rosnjemdrili; wßchako běchu woni wina, ßo běchu Hußa w Koßtnizach cźwilowali a ßpalili. Teho dla donjeßechu mnißcha wßchitke ßwoje kubło, ßlěborne kßchiże, zyrkwinßke khorhowje, pergamenty a ßchtoź mějachu hewak hißchcże drohotneho w klóßchtrje na druhu ßtronu Łóbja. Teź lěkaŕ Wjek a jeho mandźelßka Marja donjeßeßchtaj ßwoje najdrohotnißche wězy do Arnoldez doma na tamnu ßtronu Łóbja. Tak cźinjachu nimale wßchitzy, kotrychź běße Bóh ße ßeińßkimi kubłami požohnował.

Na naßypach pak ßtejachu wo dnjo a w nozy ßtražnizy a łakachu, hacź ßo njepßcheczel njepokaże Jich liczba pak běße jara ßnadna; teho dla ßeßtupachu ßo rjemjeßlnizy k nim, ßo bychu pomhali měßto wobßtražicź a ßakitacź. Zane rjemjeßło ßo njekomdźeße, hdyź běße na tym, kubło a źiwjenje, mandźelßku a dźěćźi ßakitowacź pßchecźiwo ßurowemu njepßcheczelej. Tak dha běchu rjemjeßła wobßamkle, ßo ßo kóźdy ßobußtaw wobróni a ßo ßo naßtaji, je-li by nuła pßchißchła. Na rózku Mißchnjanßkeje haßy ßhromadźichu ßo kowarjo a ßamkarjo, pßchi klóßchtrßkej haßy krawzy, ßchewzy a blidarjo, na torhoßchcźu wßchitzy druźy. Najlěpje wobronjeni běchu kowarjo a ßamkarjo; woni mějachu żeleßne klobuki, żeleßne koßchle a ßylne proki; druźy pak běchu ßdźěła ß hlebijemi a prokami, ß dźěła ß teßakom a ruczßnym prokom wobronjeni. Na naßypach běchu ßa palißadami wulke ßepje ßmólnych wěnzow naworßchtowane, ßo bychu ßakitarjo je ßapalili a je ß mjetazymi naprawami żehliwe na nadběhowarjow mjetali. Runje tak běchu wßchudźom dołhe żerdźe ß wótrymi żeleßnymi kónzami pßchihotowali, ßo bychu njepßcheczelow, ßo na naßypy dobywazych abo jich nadběhowanße rěble ß nimi dele do hrjebje ßeßtorkali. Draźdźanßka rada na lěwej ßtronje Łóbja pßchi moßtowych wrotach „kóczku" poßtaji, ßo by ßo móßt lěpje ßakitacź móhł. Cźi na druhej ßtronje Łóbja to ßa prawe njemějachu, ßo by bóle po pßchecźelßtwu było, hdy bychu jich bratßja ß tamneho brjoha, kotßiź běchu ßa wyßokimi, krutymi murjemi derje wukhowani, jim radßcho nęßchto ßtow měßchczanow na pomoz póßłali. Tola do teho njechachu cźi tamni ßwolicź, a teho dla dobre pßchecźelßtwo mjes woběmaj měßtomaj trochu wolikny. Tola cźi na prawym brjoßy njemóźachu ßo ß tymi na lěwym brjoßy zyle roßkoricź, dokelź móźachu ßo, je-li by początło hórje dyźli ßlě byćź, pßches móßt w druhim dźělu měßta hißchcże wukhowacź.

A kaź w Draźdźanach, tak bojachu ßo wßchudźe w Saßkej a w ßußodnej Łużizy ßurowych njepßchecźelow; niczo njewukhowa ßo jim, khiba tak krute a wyßoke murje, jako mějachu je Draźdźany na lěwym brjoßy Łobja. Najßławnißchich ryczerjow běße ßmjercź dokhwatała na cźěßkej ßemi; ßchtó by ßebi ßważicź ßměł, ßo dźiwje walazym żołmam na dalokim ßchěrokim polu napßchecźiwo ßtupicź?

Hißchcże běchu wßy a měßta ßpalene wot poßlednjeje hußytßkeje wójny, a hdźeź běchu pilne ruki wotpalene ßtatoki ß nowa natwarike, tam ßo hiżo ßaßo ß nowa paleße a rubjeße. Dźiwje, kaź torhaza rěka, njenadźujzy a khětße nawalichu ßo Hußytßke cźrjódy do naßchich krajinow. Krej a woheń wosnamjenjeßchtej jich pucźe; rospadanki a popjeł ßawoßtajichu tam, hdźeź běchu cźahnyłe. Tak ßtaji Hußyta wßchón kraj do njeměra, tak běße wón prut w ruzy Božej, ß kotrymź ludźi ßchwikaße, kaź běße něhdy wbohich ludźi ß dźiwimi Hunami poßchwikał.

* * *

Běße tużny wjeczor, a njebjo pocźa ßo ßamróczecź ß njewjedrom. Po dalokej holi njehibny ßo ani lißcźiczko.

Bratr Mikławßch ßtejeße pßched ßwojim ßamotnym domczkom a hladaße na mróczele. Potom naßtaji ßo, ßo by hacź na drohu dóßchoł, tola bórzy ßo ßaßo wrócźi a ßyny ßo na ławku pßched durjemi. Schtwórcź hodźiny drje tam běße poßedźał, duź poßběhny wón kedźbliwje ßwoju hłowu a poßłuchaße. Někajki błuki ropot, kaź bychu cźeźke woßy po dróßy jěłe a kaź by wulka cźrjóda ludu po dróßy cźahnyła, klinczeße ß daloka hacź k jeho wuchu.

Hacź ßu to Hußycźa, kotßiź po dróßy cźahnu? pomyßli wón ßebi a poßtany, ßo by hacź na lěßnu próßdnjeńzu dóßchoł, kotraź běße mjes jeho domczkom a drohu. Ropot ßo bliżeße; to njemóżeße nichtó druhi byćź, khiba njepßcheczel. Pomałku wrócźi ßo ßamotnik ßaßo k ßwojemu domczkej, wßa ßwój kij a poklaky ßo pßched kßchiżom, ßo by ßo k Bohu modlił a jeho proßył, ßo by wón był ße ßchkitom a wukhowanku wßchitkim, kotßiź ßu w nuße a tyßchnoßćźi.

Mjes tym běße nóz ßwoje knjejßtwo naßtupiła, a mróczele běchu nimale tak nißko, ßo ßo ßchtomowych wjeŕßchkow dótkachu, kaź bychu chzyłe ße ßwojej cźeźu wßcho roßlemicź a poddußycź.

Tehdy pßchibliźi ßo njepßcheczel. Bjeße wßcheje ßtaroßćże, a njedźiwajo na wichor a njewjedro pßchibliżachu ßo něhdże dwazyczo mużojo, ßa nimi jědźechu woßy, a wołańza a ropot klinczeße po holi, ßo ßo ßdaße, kaź by cźěmna hola na jene dobo woźiwiła. Prěni ßaßtachu; cźi ßa nimi dyrbjachu teź ßaßtacź a tak dha ßaßta zyły cźah hacź do poßlednjeho wojmidła.

„Hejda, Wazławje, ßda ßo, ßo je tamle někajka khěźka!" ßawoła prěni a pokaßa na Mikławßchowy domczk.

„Pohladajmy!" ßawołachu druźy, żeleßne zypy ß ramjenjow wßawßchi. „Schto pak dale budźe, hacź někajke próßdne hněźdo?"

Staty ßtejeße bratr Mikławßch, ß kßchiżikom w ruzy dźerżo pod drjewjanym kßchiżom, hdyź prěni pßched domczk dóńdźechu.

SSa prěni wokomik woßtachu jako ßproßtnjeni ßtejo pßched doßtojnej, wyßokej poßtawu tehole ßtarza, doniż jedyn ß nich ßo pokßchiżowajo njeßawoła: „Lěßne ßcherjenje! lěßny duch!"

Tola hiżo na druhi wokomik pßchißtupi druhi ßo ßmějo a wołajo: „Ha, ßchto teź to do lěßneho ßcherjenja abo ducha? Kwiczak to je! mnich! Pójcźe jenoź ßem, pójcźe jenoź! Kwiczak!"

Duź pßchiběżachu druźy, a hißchcże wjaz ß nich, a ßa njedołho běße ßamotnika zyła cźrjóda wobßtupiła. Hroßne rěcże ßo tu rěczachu; pjaßcźe tykachu jemu do mjeßwocza; tola cźichi a ßměrny woßta ßchědźiwy Mikławßch ßtejo kaź ßkała w żołmjazym morju. Skónczńje ßeńdźe ßo teź Hanußch, nawjedował tejele cźrjódy, a pßchißtupi k Mikławßchej, pßchi kßchiżu ßtejazemu.

(Pokraczowanje.)

Pßcheßcźěhanje a wuczehnjenje evangelßkich w Zillerßkej dolinje 1837.

Bjes Salzburgom a Insbrukom leży něhdże 5 mil dołha dolina, pßches kotruź rěka Ziller běży. Dokelź tamnißchi wobydlerjo, pola kotrychź ß wjetßcha biblija wot nana na ßyna pßchińdźe, żadanje po evangelßkej Božej ßłużbu saczuchu, cźinichu w lěcźe 1820 k temu nuße ßakońße krocźele. Woni ßo pola ßwojich měßchnikow k 6 tydźeńßkemu roßwuczowanju ßamolwichu, do kotrehoź dyrbi ßo

w Awstriskej kóždy katholiki, kotryž chze k evangelskej wěrje pschestupicź, podacź. Bjes nimi běsche też Bartolomej Heim. W ßwojej młodoscźi wón pola bohateho bura ßłużesche a wjele w bibliji cźitasche. Posdźischo też hischcźe Lutherowy katechismus dosta, kaž też Augsburgske wěruwusnacźe. Duž dóńdźe bórsy k cźischcźischemu pósnacźu a też ßwojim pschecźelam wo tej drohej parli, kotruž běsche namakał, powjedasche. Druhi rěkasche Jan Fleidl, kotryž běsche wot ßwojeho 98 lět stareho dźěda evangelszy wocźehnjeny. Měschnikam próstwa tutych ludźi njenadźujszy njepschińdźe; pschetoż woni hižo ſ dźěla ſe ſpowjedźe wjedźachu, ſo tamni w bibliji cźitachu a do katholskeje zyrkwje njekhodźachu. Někotsi pospytachu, jich sażo wobrocźicź; tola tamni rasnje wuprajichu, so njewotstupja ani k prawizy ani k lěwizy. Pschezo wjazy pschikhadźachu a skóncźnje bě jich telko, so mějachu měschnizy ßwoje wobmyßlenje a woni roswucźenje sapowjedźichu. Ta wěz ßo wyschnoscźi k rossudźenju pschepoda, kotraž pak ßo 5 lět ſ tej wězu dlějesche. To pak njemóżesche skutkej Božemu sadźěwacź. Liczba evangelskich pschibjerasche a w lěcźe 1832 běsche jich hižo 240, ſ wjetscha pastyrjow, rjemjeßlnikom a ratarjow. W lěcźu teho lèta khěżor Franz do Tyrolskeje pschińdźe. Evangelszy ſ Zillerskeje doliny póßłachu Jana Fleidla, Bartholomeja Heima a Khrystiana Brukera jako wotpóßłanych k njemu do Insbruka. Khěżor jich pschecźelniwje pschija a jich sażo ſ tymi ßłowami wot ßo puschcźi: „Ja chzu hladacź, schto ßo sa waß cźinicź da.“ Napoßledku jemu próstwu pschepodachu, so by ßo jim dowolilo, evangelsku filialnu wożadu sakolicź, do kotrejež by kóżde lěto někotre rasy evangelski duchowny pschikhadźał. Woßrjedź lěta 1834 dostachu wonitón rosßud: „jich próstwa ßo jim dowolicź njemóże; je-li so pak chzedźa ſ katholskeje zyrkwje pschestupicź, dyrbja ßo do druheje krajiny pscheßydlicź, hdźež ßu hižo evangelske wożady.“ Dokelž pak běchu tam też wschelakim pschescźěhanjam wustajeni, ßo jim to njechasche a woni ßo rosßudźichu ßebi druhi kraj pytacź. Někotsi ßebi z temu paß żadachu; woni jón njedostachu. Woni ßo na wschelake waschnje podcźischcźowachu, so bychu wot ßwojeho evangelskeho wusnacźa puschcźili. Jich dźěcźi buchu psched katholskimi kmótrami a w katholskich zyrkwjach kschcźeni a dyrbjachu do katholskich schulow khodźicź. Semrjecźi buchu ßwonkach pohrjebnischcźa jahrjebani. Pschi tym wschěm jich hischcźe 122 druhich se ßwojim evangelskim wusnacźom sjawnje wustupi. Měrza 1837 ßo jim skóncźnje pschikasa, so maja kraj wopuschcźicź. Schtyri měßazy ßo jim wostaji, so bychu ßwoje naležnoscźe srjadowali a tón cźaß ßo jim potom hacź do 11. septembra podležschi. Woni Jana Fleidla jako wotpóßłaneho do wukraja póßłachu, so by ßo roshladował, hdźe móhli wukhowanje namakacź. Fleidl k kralej Bjedrichej Wylemej III. do Barlina jědźesche, jemu próstwu pschepoda a móżesche ßo hižo 6. junija ſ wjeßelej powjescźu domoj wrócźicź. Kral jim ßwoje kublo Erdmansdorf w Schlesynskej pschipokasa. Tam woni, wschelake wobcźeżnoscźe pucźowanja pschětrawschi, pschińdźechu. Pschecźelne powitanje, kotrež ßo jim wschudźom, hdźež psches evangelske krajiny

„Softy, muhamedanszy studowazy wědomoscźow.“

cźehnichu, dosta, jich hischcźe bóle w jich wěrje poßylni. Na tymle kuble ßo w dwěmaj kolonijomaj saßydlichu, kotrejž ßo po kralowej pschikasni ßrěni a delni Zillerski dół mjenowachu. Tscźa kolonija ßo we woßadźe Seydorf, kotraž daloko wot Erdmansdorfa njeleži, saßydli a rěka horny Zillerski dół. Prěnja kolonija mějesche 202, druha 62 a tsecźa 59 duschow.

Tute woßady ßo bjes wokolnymi evangelskimi woßadami rjenje wosnamjenjuja a ßu ßwojemu wusnacźu, kotrehož dla dyrbjachu wótzny kraj wopuschcźicź, k cźescźi. Wone ßu dźerżałe, schtož je Fleidl w ßwojim a ßwojich wěrybratrow mjenje w dźaknym pißmje ſ meje 1837 ßlubił: „My chzemy liczbu waschich hódnych a dobrych poddanow powyschicź. A w historiji budźemy jako trajazy pomnik sa to stejecź, so to njesboże hdyž wone pódla ßmilenja bydli, pola hnadneho pruskeho krala wschitkón cźaß wukhowanje namaka.“

Softy

mjenuja ßo muhamedanszy studowazy wědomoscźow, kotrychž lubym cźitarjam w naschim wobrasu dźenża pokasujemy. Woni ßo w schulach w bliskoscźi muhamedanskich moschejow wuwucźuja a wjetschi dźěl tutych studowazych posdźischo ßłużbu w moschejach namaka. Bohużel maja tucźi młodźenzojo wulku móz w ludu. A to je ßo bohużel w poßlednim cźaßu na srudne waschnje pokasało. Pschetoż tucźi softy ßu muhamedanski lud naschcźuwali, so je wón wobohich kschescźijanskich poddanow Turkowskeje na snate njecźłowske waschnje pschescźěhał a skónzował. Woni maja ſ wulkeho dźěla tu krej kschescźijanow na ßwědomnju, kotraž je ßo njewinowata pschelała. Woni w tu khwilu sażo ßwoju schcźuwansku móz nałożuja, ſ tym so ludej rěcźa, so njeby ßebi wot wulkomozow nuts rěcźecź dał, hdyž ßwoje żadanja Gricham staji pschi wobsamknjenju měra. Woni ludej wě ßo sa njepschecźelstwo kschescźijanow pschecźiwo Muhamedanskim wułożeja, so chzedźa staty Turkow w jich pschehnatych żadanjach wobmjesowacź.

Wschelake ſ bliska a ſ daloka.

5. junija ßwjecźesche knjes farař Mrósak w Hrodźischcźu ßwój 25 lětny sastojnski jubilej. Na tutym dnju ßo rjenje sjewi, kajki swjask luboscźe woßadu ſ jejnym duschowpastyrjom wjasa. Hižo w rańschej hodźinje ßo jemu postrow ſ lubosnymi synkami ßerbskeho a němskeho khěrluscha dosta. Pschecźeljo ſ jeho woßady, kotsiž jeho lubemu domej bliſko steja, w 9 hodź. rano pschińdźechu, so bychu jubilarej rtnje ßwoje sbożopschecźa wuprajili a jemu rjane dary pschepodachu. W 10 hodź. seńdźe ßo zyrkwinske prjódkstejeŕstwo pod wodźenjom ßobukollatora generala Krawża ſ Draždźan. We wutrobnych ßłowach wón wupraji, kak zyła woßada ßwojeho ßwěrneho duschowpastyrja lubuje a cźescźi a jako snamjo dźakownoscźe wubjerne wukładowanje noweho sakonja w 18 swjaskach a kraßny sloty cźaßnik pschepoda. Knjes zyrkwinski prjódkstejeŕ Krawz ſ Hrodźischcźa w ßerbskej rěcźi jubilara postrowi. Knjeża wucźerjo w 11 hodźinach ßwoje sbożopschecźe wuprajichu a jako dar rjany

regulator pschinjeßechu. Dokelž běsche jubilejski dźeń runje ßobota do ßwjatkow, njemóžachu sastojnszy bratsja na tutym dnju do lubeho Hrodźischczańskeho farskeho doma pschińcź, so bychu ßwojeho ßwěrneho sastojnskeho bratra se ßwojim pschecźom postrowili. Duž běsche ßo ßrjeda po ßwjatkach k temu postajiła. Rjana liczba ßerbskich duchownych běsche pschischła. Knjes farař D. Imisch na sałožku ßłowa bibliskeho pucźnika, na tón dźeń postajeneho, w hnujazej rěczi jubilara jako ßwěrneho ßobustawa ßerbskeje konferenzy strowjesche. Rjana votivna tafla s khěrluschom knjesa fararja Waltarja a rjane knihi „Se ßlubjeneho kraja“ wot Betlehemskeho duchowneho spißane a „Żiwjenje nascheho sbóżnikowe“ a „Nascha wěra“ wot Weitbrechta běchu dary ßerbskeje konferenzy. Sbožopschejazy khěrlusch tudy podamy:

To je tón dźeń, kiž Knjes nam cźinił je,
Sso sraduj we nim moja duscha zyła!
To je tón dźeń, na kotrymž wjeßele
Sso k tebi sejdźe, bratsje, bratrow ßyła.
To je tón dźeń, hdźež twoja wutroba,
Twój dom a wožada ßwój khěrlusch hraje,
So pomoz Knjesowa a dobrota
Nad tobu wulka bě a wěcźnje traje!

Dźenß twoja dźakna duscha spomina
Na dźěsćza ßón a horze požadanje:
„Mój Bożo, spožcź mi twoja dobrota
We twojej zyrkwi ßwjate skutkowanje!“
A kaž Knjes pó diwu wupóßła psches kraj
Na Boże polo wucźomnikow ßyłu,
Tak dźěschtaj tež wój lubaj bratraj dwaj
We Jesußowym mjenje k ßwjatom' dźěłu.

A dźenßa je lět pjecź a dwazycźi
We sastojnstwje ßo tebi dopjelniło, —
Tu twój pucź hładki bě a jaßnischi,
Tam je ßo njebjo s mróczelemi kryło.
Nasch knjes je ßwěrny wostał pschi tebi
Na horje Taborje a w cźěmnym dole,
A ty we wjeßelu a srudnoscźi
Bě ßwěrny rólnik Knjesoweje role.

Lět pjecź a dwazycźi! Kak mnohi dar
Ssy w tychle lustrach ßwojom' ludej darił,
Ty wajchtař Zijonski a wojowař,
Kiž Bożu ßwjatnizu ßy ßwěru twarił.
Po Bosy ßy ty sbudźił ßwjaty hłód,
A twoja harfa je nam saspěwała
Na wyschschim hrodźischczu, so twjerdy hród
Je nasch Bóh ßam, bróń dobra, ßylna skała!

Duž wjeßel ßo, ty luby, tutoh' dnja,
Wsmi nasche pschecźa, nasche postrowjenje.
Hlaj, s twojej ßwjecźi nascha wutroba
Cźe žohnujo we Jesußowym mjenje.
Sso wjeßelmy, so dźenß wěnz jubjelski
We błyschczu ßlěbornym ßo tebi wije
A proschmy ßwěru, so najkraßnischi
Wěnz słoty junu twoju hłowu kryje!

Nasch Bożo, twoji ßwěrni s wjeßelom
Dźak tebi spěwamy sa tuto ranje,
Sa naschoh' bratra sastojnstwo a dom
Scźel twojej' hnady połne žohnowanje.
Spožcź wjeß'ły wußyw, kraßne žně jom' daj,
Sso na nim, psches njoh' pschekraßń twoja rada,
Spožcź jemu sbožo tu a tam twój raj,
S nim budź twój měr a Jesußowa hnada!

Knjes primarius Wjazka s Budyschina w mjenje němskeje konferenzy w Budyschinje prědarske knihi wot Kwandta „Jeno psches wěru“ pschepoda. Pschi ßwjedźeńskej hosćinje ßłyschachmy rjane ßłowa, kotrež wo tym ßwědczachu, kak je jubilar lubowany a cźeścźeny w ßwojej wožadźe a wot ßwojich sastojnskich bratrow. Sswoje wutrobne cźucźa dźakownoscźe běsche knjes jubilar ßwojej lubej wožadźe w ßwjatkownym prědowanju wuprajił, s jenym halleluja ßo Bohu dźakujo sa jeho hnadne wodźenje hacź dotal, s jenym kyrie eleison a hosianna Bohu lubemu Knjesej pschichod poručźujo. A tak wuklinczi tež nasche pschecźe: Bóh tón Knjes žohnuj se ßwojej miłoscźu jeho dale, so by jeho wožada hischcźe dołhe lěta płody jeho žohnowaneho skutkowanja žnjecź mohła. Tón Knjes wobradź jemu wjeßele w domje a wožadźe!

— S wutrobnym žarowanjom steji nasch ßerbski lud pschi rowje knjesa fararja em. Domaschki, kotryž je 2. dźeń ßwjatkow wumrjeł. Wón běsche dołholětny redaktor naschego mißionskeho pósła. Jako ßwěrny Serb je wón w ßwěrnej luboscźi skutkował sa ßwój lud hacź do wieczora żiwjenja. Jako pschecźelna, sprawna, ponižna duscha běsche wón lubowany wote wschitkich, kiž jeho znajachu.

Troscht ßylneje wěry.

To běsche dźeń 17. januara w lěcźe 1740, jako jena łódź psches nawjecźorno-indiske wody jědźesche. Na tej ßamej běschtaj s Herrnhutskeje bratrowskeje gmejny dwaj mißionaraj, Feder a Israel. Wichor nasta a łódź wo wótru skału w morju wrjeßny, tak so ßo ta ßama rosłama. Wodźeŕ łódźe a jeho łódźnizy (matrosojo) ßo do cźołma wukhowachu. Wobeju mißionarow pak s nękotrymi cźornymi na rosłamanej łódźi wostajichu. Delka pschi tej skale w morju kamjenje leżachu, jedyn wot druheho kroczel sdaleny, hacź k bliskej kupje Skrop. Po tutych chzysche mißionar Feder bliśku kupu doßahnycź. Ale žołmy jeho ßobu torhnychu a mjes skałami rosbichu. Hischcźe ras mißionar Israel ßwojeho po dźiwim morju płuwajeho towarscha wohlada a jeho s tymi ßłowami požohnowa: „Cźehń, luby bratsje, s měrom!“ Potom schumjaze žołmy na pschezo cźełko prjecź wsachu. — Wutroba mißionara bě spodźiwnje s bójskim troschtom napjelnjena, tak so móżesche na ßwojej skale ßrjedźa žołmjazeho a schumjazeho morja we wobliczu ßmjercźe stroschny khěrlusch spěwacź.

Bórsy na to ßo tež jeho drusy towarschojo tepichu. Jenož jenicźki cźorny pschi nim wosta. Popołdnju tamneho 17. januara buschtaj wonaj dwaj poßlednjej wot wobydleri tamneje kupy wumożenaj, na to waschnje, so jimaj postronki pschicźißnychu a wonaj s tymi psches morjo na kupu cźahnycź daschtaj. Jako ßo posdźischo mißionara Federa praschachu: „Kak bě tebi na skale, jako wichor schumjesche a morjo žołmjesche a ßmjercź města psched wocźomaj, cźi wokoło wutroby, jako ßo wschitko tepjesche?“, wón wotmolwi: „moja wutroba mějesche wulki troscht; wuloßowany schpruch na tutón dźeń (Herrnhutskeje gmejny) běsche mi zyle jaßny: Kak rjenje ßwěcźi serniczka!“ Hlejcźe, to je troscht ßylneje wěry!

H.

Něschto k rospominanju.

Wojwoda Arnoscht Gothaski leżesche na ßwojim ßmjertnym łożu. Poßledna hodźina ßo bliżesche. To ßłowo: „Tak je Bóh tón ßwět lubował, so wón ßwojeho jenicźkonarodźeneho ßyna dał je, so bychu wschitzy, kiž do njeho wěrja, shubjeni njebyli, ale to wěcźne żiwjenje měli“, běsche w jeho wutrobje a w jeho wopomnjecźu. Duž wón tym, kotsiž wokoło jeho łoża stejachu, pschimoła: „Tónle schpruch nochzył ja sa tyßaz ßwětow dacź.“

* * *

Jako bu Ludwik XII. franzowski kral, da ßebi wón tych napißacź, kotsiž běchu prjedy jeho njepschecźeljo byli a sczini psched kóżde mjeno kschiž. Jako tucźi to shonichu, ßo woni wulzy jara nastróżichu, ßo bojo, so budźe ßo kral na nich wjecźicź. Jako kral to ßłyschesche, da wón wschitkich k ßebi skasacź a praji: „Budźcźe dobreje nadźije, tón kschiž ßym ja prjedy waschich mjenow stajił k dopomnjecźu na kschiž Khrystußowy a na to ßłowo, kotrež wón s kschiża dele rěczesche: „Wótcże! wodaj jim, pschetož woni njewjedźa, schto cźinja.“

„Pomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjesow duchownych, ale tež we wschěch pschedawarńjach „Serb. Nowin“ na wßach a w Budyschinje dostacź. Na schtwórcź lěta płacźi wón 40 np., jenotliwe cźißła ßo po 4 np. pschedawaju.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 25
21. junija.

Letnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

1. njedźela po ßwjatej Trojizy.

1. Jan. 4, 16. Bóh je luboscź.

Tamnej samariskej żonje, kiż bě ßo něhdy pschi Jakubowej studni naschcho lubeho sbóżnika wopraschała, hdźe a na kotrym měscźe móhł drje ßo człowjek Bohu spodobnje pomodlicź, je nasch Knjes na jeje praschenje wotmolwił, schto je Bóh, a hdźe móże ßo człowjek jemu bliżicź. Bóh je duch, to rěka: wschudźom je Bóh, niz jeno tu abo tamle, — wón ma na njebju ßwój stoł, a semja je podnożk jeho nohow, wón je na wschěch kónzach ßwěta a semje s bydłom; wschudźe móże a ßmě ßo człowjek jemu pobližicź. — Sechze pak ßo něchtó s wěrnej prawdu k njemu pomodlicź, tajki pschińdź psched jeho wobliczo s wěstej dowěru a s wěrjazej duschu, pschetoż jeniczkeho tajkeho człowjekowe pomodlenje budźe jemu witane, lube a spodobne.

Schto je Bóh, je nam nasch sbóżnik s tymle naschim dźenßnischim ßłowom hischcźe jaßnischo wułożił: Bóh je luboscź. Tole ßłowo drje tu se ßwjateho Janoweho rta wuprajene saßłyschimy, ale schtoż nam ßwjaty Jan praji, je ßebi wón ßam se ßebje njewsał, ale jo wot ßameho ßwojeho Knjesa seshonił, pschetoż tón je stajnje a spochi móhł ßwojemu lubemu njebjeskemu Wótzej do jeho wutroby hladacź, a tón ßam jeniczki je najlěpje wjedźał, schto Bóh je: Bóh pak je luboscź, wěczna luboscź, a jako tajki ßo wón stajnje wschěm ßwojim wopokaże.

Bóh je luboscź. — Schto je luboscź, wo tym wě wěscźe kóżdy człowjek ßam se ßwojeho shonjenja něschto powjedacź, hdyż ßebi na ßwoju lubu maczerku pomyßli, pschetoż ta je jemu stajnje miła a dobra była, jako bě młody a mały, ale pak też, jako bě na lětach pschibył a dorostł. S kajkimaj lubymaj, jaßnymaj woczomaj tola kóżda duschna dobra macź na ßwoje małe dźěczko hlada, hdyż ma jo psched ßobu na klinje leżo, abo na ruzy ßedźo, abo pódla ßo stejo. S tajkimaj lubymaj woczomaj hewak żadyn druhi człowjek na tole dźěczo njepohladnje, ani s nim njepowjeda, każ wona. — Tole dźěczo je pak też jejne dźěczo.

W nozy pschi wschěm ßwojim twjerdym spanju wona hnydom pytnje, hdyż ßo jejne dźěczo hibnje, — ßłyschi, hdyż wone sapłaknje, — a stanje hnydom s khwatkom, so móhła jo sastaracź a poczěschicź.

Kak lubosnje kóżda dobra macź ßwoje dźěczo wodźi, wucźi, sastara, napomina. Dyrbi pak jo druhdy poßwaricź a pokhostacź, cźini to spochi s łahodnej ruku a s miłym rtom, se wschej njepschestawazej luboscźu. — Ma=li pak ßwoje lube dźěczo hdy skhorjene, tehdy jo wona ßama wodnjo a w nozy ßwěru sastara, pyta a hlada, s nim luboßnje powjeda a ßebi pódla khwilki měra a wotpoczinka njepopscheje, dokelż nima na niczo druhe myßle, dyżli na to, kak móhło jejne dźěczo s nowa woczerstwicź. —

Radlubje kóżda macź ßwoje dźěczi s něczim swjeßeli a jo wobdari s darami a s kubłami, radlubje też ßwojemu dźěsczu, hdyż bě něschto sawinowało, wschu winu woda.

A ma=li macź žane ßwoje dźěčźo wonka na zuſbje, tajka ma jo też wěſcźe ſpochi a ſtajnje na myßli a ſpomina dźeń wote dnja na njo. Wróćźi=li ßo pak tajke jejne dźěčźo ſ zuſby domoj, — ſchtó jo tehdy luboſniſcho do doma wita, a ſ wjetſchej radoſcźu wobjimuje, dyžli jeho luba ßwěrna macź?

S wotkel ßem pak ma kóžda tajka macź ßwoju wutrobnu luboſcź k ßwojemu dźěſcźu? Ma ju ßnadno ßama ſe ßebje? Abo ma ju wſchu wot druhich wotwuknjenu? Ně, tajku ſłotu luboſcź je jej Bóh luby Knjes ßam do duſche ſapłodźił. Tajku luboſcź móže pak też ßam jeniczki Bóh cźlowjekej do duſche ſapłodźicź, dokelž je jeniczki wón wſcha wěrna luboſcź. Naſch Bóh je wſchón ßapaty woheń luboſcźe, a ſ tuteho wóhnja ſchkriczki ſpochi cźlowjekam do wutroby dolecźa. Bóh ßam da tajke ſchkriczki ßwojeje luboſcźe do nich ſlecźicź, dokelž chze jim jich wutroby a duſche ſe ßwojej luboſcźu ſahoricź. Jeho luboſcź dyrbi jim do duſche ſacźahnycź.

Bóh je luboſcź. Sswj. Jan njepraji: Bóh ma luboſcź, ale Bóh je luboſcź. Bóh niczo njeje, dyžli wſcha ſłota luboſcź. — Hlej, ſ tajkej luboſcźu žadyn žiwy cźlowjek na tebje njepohladnje, ſ kajkejž twój Bóh ſtajnje na tebje ſe ßwojich njebjeßow dele hlada. Tónle twój dobry paſtyŕ nihdy ženje njeſpi ani njedrěma, ale ma tebje ſpochi na wocžomaj wodnjo a w nozy, w ſbožu a w njeſbožu, w žiwjenju a w ßmjercźi. A ſpochi wón ßam ßwoje cźlowſke dźěčźi na ßwojej rjanej ſelenej łuzy paße, je ßam po ßwojim prawym puczu wodźi, ſaſtara, ſakita, ſwjeßeli.

A kak luboſnje klinczi jeho hłóß, hdyž naß ſ nim powuczi abo napomina, haj też tehdy, hdyž naß poßwari, dokelž běchmy ßo pſchehrěſchili. Kak ſ wutrobu rady nam wſchu winu woda a wſcho khoſtanje ſpuſchczi, hdyž jeho wo to proßymy w mjenje Jeſom Khryſta, naſcheho ſbóžnika. Bóh je luboſcź.

Stajnje a ſpochi Bóh ßwojim dźěčźom dawa, njepſcheſtawajo jim wſchu dobrotu wopokaže, ßamym tajkim, kiž ßu jeho ſe ßwojej ſłóſcźu a bjesbóžnoſcźu ſrudźili. Wón je luboſcź. Wón dawa a dawa ſpochi, ßam ſa ßebje pak niczo měcź ani ßebi wokhowacź njeſechze. Wſcho, wſchitko wón ßwojim dźěčźom ſdari, kubło a žiwnoſcź, žiwjenje a wodych, ſboże a ſbóžnoſcź.

Haj ßameho teho, kiž je jeho najlubſchi, „ßwojeho lubeho ßyna“, je wón nam ſdarił a dał, ſo był tón „naſch ródny bratr“, naſch wumožeŕ a ſbóžnik, a ſo był ſa naß ßwoju krej pſchelał. Tónle dar Božeje Wótzneje luboſcźe je Boži najwjetſchi a najrjeńſchi dar. S nim je nam Bóh kraßnje a jaßnje dopokaſał, kak jara ma naß wón lubo, a ſo je wón woprawdźe ſłota luboſcź, wěčna luboſcź.

Hižo jowle na ſemi, w tutej naſchej zuſbje, naß wón ſaſtara, poſkicźi nam ßwoje ßłowo, wokſchewi naß ſa ßwojim blidom ſ tej prawej jědźu a ſ tym prawym picźom. Junu pak, hdyž budźe wěrjazy kſcheſcźijan doma pola ßwojeho njebjeſkeho Wótza, tehdy hakle budźe woprawdźe ſhonicź, ſo je Bóh ßama luboſcź, hdyž budźe jeho Bóh do ßwojeho doma witacź a jemu ßwoje dotal ſeſkhowane kubła a dary ſ miloſcźu ſpožčźicź.

Schtóž pak chze tule Božu luboſcź woprawdźe na ßebi ſhonicź, tón lubuj jeho wſchě ßwoje žiwe dny ſe wſchej ßwojej duſchu a ſawoſtań hacž do ßwojeje ßmjercźe ſ tym ſjenocźeny, kiž je naß hacž do ßwojeje ßmjercźe lubował: ſ naſchim lubym ſbóžnikom Hamjeń!

Ssykora w Ssmilnej.

Pſchekupz a ryczeŕ.

(Pokračźowanje.)

„Schtó ßy, kwičźako?“ ſawoła na njeho.

„Ssym kwičźak, njejßym pak mnich. Khodźu ja też w płaſchcźu hrěſchnika, tola njejßym ani klóſchtrſki bratr. Ssamotnik ßym; hižo mnohe lěta ßym ßo prózował tu w měrnej, cźichej ßamotnoſcźi ſa to ßo pokučźicź a ſa to cźeŕpicź, ſchtož ßym něhdy ſhrěſchił. Wy ſcźe prěni, kotſiž tu w njeměrje a ſwadźe k ſbóžnikowemu kſchižej pſchiſtupja. Džicźe ſ měrom ßwój pucź a njepſchehrěſchcźe ßo w hroſnej hordoſcźi nad poßwjecźenym drjewom!“

„Schto wo to! Ty maſch kwicź jako mnich, a teho dla dyrbiſch wumrjecź! Tu ßo nichtó nad tobu njeßmili! Hußa ßu też ſpalili! Pſchimúcźe jeho!“ ſawoła cźrjódźiny nawjedowaŕ.

„Wſchehomózny Božo a knježe, ja wołam ßo k tebi, twoja wola njech ßo ſtanje!“ modleſche ßo ßamotnik wótſje. Hižo pſchimaſche drje něhdźe dwazycźi rukow ſa nim, ſo bychu jeho wot kſchiža ſcźahnyli, hdyž ßo — žałoßnje ſahrima. Žołty błyſk poßwětli ſ dźiwnym ßwětłom wſchu wokolinu, a wyßoki ſchmrěk, bliſko pſchi kſchižu ſtejazy, ſawrjeſkota, a runje ßrjedźa pſcheraženy wali ßo do cźrjódy a ſaraſy někotrych. Potom běſche wſchudźom cźěmno a cźicho. Ssamotnik pak ſtejeſche hiſchcźe pſchi kſchižu, ßamlutki a runy. S tſchepotazym hłoßom pſchiwoła wón wojakam: „Hrěſchnizy, ſcźe wy Boži hłóß ſaßłyſcheli? Žałoßna je jeho ßurowoſcź, ſ kotrejž móže wón waß pokhoſtacź! Jehovah je mój Bóh! Pſchiſtupcźe ßem a ſkónzujcźe mje!“

Tola nichtó ßo ani njehibny; ſkónczńje ſapočźachu někotre cźlowſke hłoßy někak ſcheptacź. Wſchitzy běchu ßo naſtróżeli a bojachu ßo pſched tym mužom w płaſchcźu pokutneho hrěſchnika. Lěß ſaſchumi — hroſnje a ſtraſchnje; bjes pſcheſtacźa ßo błyſkaſche a žałoßnje ßo hrimaſche, ſo ſemja rźeſche. S lěßnym ſchumjenjom měſcheſche ßo žałoſcźenje a ſrudne wołanje cźeŕpjazych cźlowjekow, wot rospačźeneho ſchmrěka poražených. Sdaſche ßo, ſo ßo poßledni a ßudny dźeń bliži.

Wot tehole měſtna mějachu ßo njepſchecźeljo ſ prócha. Morwych a ſranjenych ſkładźechu na ßwoje wosy; potom cźehnjechu dale k Draždźanam. Dwě hodźinje dołho widźeſche ßamotnik, kak wosy nimo jěſdźachu a ludźo nimo cźahachu; jemu pak ßo nichtó wjazy njebliżeſche; ſpěſchniſcho cźehnjechu wſchitzy ßwój pucź dale, a jenož ſpłóſchiwje pohladowachu k ßamotnikowemu domcźkej, hdźež běſche Bóh ſe ßwojim hněwom ßudźił.

Hłowne hußytſke wójſko, pod nawjedowanjom Prokopa, běſche ßo na prawym Łobjowym brjoſy Draždźanam bliżiło. Cźrjóda, kotraž běſche pſches holu cźahnyła, ſetka ßo ſ nim pſched Draždźanami na narańſchim Łobjowym brjoſy. Wjazy dyžli tyßaz ßmólnizow ßwěcźeſche wojakam, hdyž ßebi k nozy někajke lěhwo pſchihotowachu, ſo bychu na ranje, ſ nowa poßylnjeni, wſcho k nadběhowanju pſchiprawili.

Hižo rano ſahe pſchikaſa Prokop, ſo bychu ßo njelepe, ale krucźe ſtwarjene wójnſke wosy (— kaž ßmy tajki na narodopißnej wuſtajeńzy w Praſy wuhladali —) jako murja wokoło lěhwa ſeſtajake. Wós pſchi wosu tam ſtejeſche a jedyn běſche k druhemu ſ krutymi rjecźaſami pſchipinjeny. Pjecź próſdnjeńzow, tak ſchěrokich, ſo byſchtaj tam dwaj wosaj ſtacź mohłoj, běchu woſtajili, ſo bychu ßo nadběhowanſke ßyły měſtu derje bliżicź mohłe.

Prěnja cźrjóda njeßeſche nadběhowanſke rěble a žerdźe ſe želeſnymi hokami, druha žerdźe ſ natykanymi koßyſchcźami, tſecźa a ſchtwórta želeſne zypy, hlebije a „rańſche hwězdy“; poßledńja cźrjóda pak běſche ſ ruczńymi prokami wobrónjena.

Hdyž běchu ßo wſchě cźrjódy ſrjadowałe, ſarža po Prokopowej pſchikaſni Žižkowy bubon.*) Błuko ſarža po lěhwje, Hußytſkich k dźiwjej ßurowoſcźi pohonjejo. Nadběhowanje ßo ſapočža.

Mnohe tyßazy nadběhowachu hrjebje a naßypy. Prjedy hacž by ßo dohladał, ſaſchtapichu kónczojte rěble do dornow,

---

* Powjedaſche ßo, ſo je prjedawſchi nawjedowaŕ Žižka pſchikaſał, ſo dyrbja jemu po ßmjercźi kožu ſdrěcź a kožu na bubon pſchecźahnycź a ſo dyrbja na tymle bubonu ſtajnje k nadběhowanju bubnowacź.

ßuhachu druhe rěble dale a salěšechu spěšchnje jako kóčžki po nich na naßypy. Draždžanšzy pak, derje wobronjeni a khrobli na wojowanje, saschtapichu ßwoje hoki do rěblow a schwiknychu nadběhowarjow ſ rěblemi do hrjebjow. Potom mjetachu ßmólne wěnzy do hrjebjow, hdžež běsche nětkole straschna měscheńza, mjerwjeńza a tołkańza; próčznizy pak scželechu ßwoje proki, derje wotměrjene, do tamneje tołkańzy dele do hrjebjow, a hdžežkuli chzysche ßebi někajki njepscheczel swažicž, palißady pscheskočzicž, tam porasy jeho ſ wotmachom wójnski hamor, so ßo njepscheczel saßo dele wali. Tak rospali ßo bój drje na poł hodžiny. Potom mějachu ßo Hußycza, ſ hněwom se ſubami kschipjo a hrosnje wujo wot naßypow. Położeni widžachu měschczenjo, kak ßo Hußycza wotßaluja a měnjachu, so ßu wot stracha wumoženi, kotryž jim hrožesche; hacž dotal njeběchu ßebi njepscheczeljo swažili, derje sakitane a wobtwjerdžene město dwójzy nadběhacž. Sso wě, bjes woporow njeběsche ßo dobycze dozpiło; někotryžkuli leżesche poraženy sady palißadow, a někotryžkuli žałoscżesche, na ßmjercž sranjeny, wo pomoz. Lěkař Wjek wudžělowasche pomoz a pschikasa žonam, kotrež běchu tež na pomoz pschikhwatałe, so bychu sranjenych nuts do města snoßyli.

W hußytskim lěhwje pak ßedżesche Prokop hněwny w ßwojim stanje; jeho nawjedowarjo běchu ßo pschi nim skhadżowali, so bychu ßebi sradżili, schto bychu dale sapoczeli.

(Pokracžowanje.)

Mißionski ßwjedżeń w Huszy.

Nasche ßerbske mißionske towarstwo ßwjeczesche ßrjedu 16. t. m. ßwjedżeń swonkowneho mißionstwa w Huszy. To běsche rjany, lubosny ßwjedżeń. S bohateho wobdżělenja a rjaneho wuhotowanja pósnachmy, so ßo woßadni wjeßelachu, so mózachu tón ßwjedżeń w ßwojim lubym Božim domje ßwjeczicž. W 2 hodž. ßo nahladny ßwjedżeński cżah sestupa a ſ dwojej hudźbu psched faru pschicżeże. Prěnje pschińdżechu schulske dżěczi se ßwojimi wucżerjemi, potom młodżina. Sady młodżiny sastupichu do ßwjedżeńskeho cżaha knjeża duchowni, kotrychž běsche 14 na ßwjedżeń pschischło. W jich ßrjedżisnje wohladachmy knjesa tajneho zyrkwinskeho radżicżela Kellera. Sady knjesow duchownych pschińdżechu zyrkwinszy, schulszy a gmejnszy prjódkstejerjo, wojerskej towarstwje ſ Huski a ſ Hnaschez a na kónzu běchu sastupjene žonjaze mißionske towarstwa, kotrež ßu nam woßebje rjane wopokasmo cżopłeho sahorjenja sa ßwjaty skutk mißionstwa, we woßadże bydlazeho. Psched zyrkwju witachu naß rjane cżeßne wrota se ßerbskim a němskim mißionskim postrowjenjom ſ Božeho ßłowa. Do Božeho doma sastupiwschi wohladachmy jón nanajrjeńscho wupyscheny. S klětki strowjesche naß rjany wěnz ſ tymi ßłowami: „Bóh chze, so by wschitkim ludżom pomhane było.“ Prěnje wotmějesche ßo němske ßwjedżeńske kemschenje. Knjes duchowny Vogt ſ Łupoje prědowasche wo Jan. 10, 16 a pschiwoła mißionskej ßwjedżeńskej woßadże: Mißionske dżěło sałoži ßo na pastyrsku luboscż Jesom Khrysta: 1. Wona swopschimuje wschitkich a nasche wocži na póhanow wobroczi; 2. Wona cżěri Jesußowych k dżěłu w mißionstwje a 3. lubi temu dżěłu wěsty a kraßny wuspěch. Do prědowanja spěwasche knjeni lěkarjowa Oczina ſ Huski nam ſ rjanym hłoßom Händlowu modlitwu: Sswjaty, ßwjaty, ßwjaty atd. a po prědowanju wuspěwachu schulske dżěczi ariju. Sserbske kemschenje sapocża ßo w 4 hodž., hdyž běsche ßwjedżeński cżah do Božeho doma pschicżahnył. Sserbske mißionske prědowanje dżerżesche knjes farař Běrnik ſ Klukscha wo tekscże Mat. 24, 16 ſ tym napominanjom: My mamy ßo sa to staracž, so by evangelijon prědowane było po wschěm ßwěcże: 1. To je wola nascheho Knjesa, so by ßo evangelijon wschemu ßwětej prědował, 2. To je žadanje wschitkich ludow, so bychu ßłyscheli prědowanje ßwjateho evangelija. Wobaj ßwjedżeńskaj prědarjej ſ hnujazymi ßłowami poßłucharjam do wutroby rěczeschtaj a jich sahorischtaj k luboscżi sa mißionstwa bjes póhanami. Sa to ßwědczi rjana kollekta, kotraž je ßo sa mißionstwo bjes póhanami nasběrała. Wona wunjeße na němskim kemschenju 166 hr. a na ßerbskim 182 hr. Woltarnu Božu ßłużbu mějeschtaj na němskim kemschenju knjes farař Mrósak-Budescżanski a knjes farař Rencž-Wjelecżanski, na ßerbskim knjes farař Kubiza a knjes farař D. Imisch. So je ßo ßwjedżeń tak rjenje poradżił, sa to mamy ßo na prěnim lubemu duschowpastyrjej Huscżanskeje woßady, knjesej fararjej Handrikej, najwutrobnischo podżakowacž, kaž tež wschitkim, kotsiž ßu jón se woporniwej luboscżu wuhotowacž a porjeńschecž pomhali.

Na ßwjedżeń ßwjateho Jana.

O hory Libanonske
S waß žórli žórko ßo,
Kiž roscże k wulkej rěžy,
Sso Jordan mjenujo,
Kiž wjedże ßwoju wodu
Psches kraj a puscżinu,
Hacž dóńdże k morwom' morju,
Hdżež wuliwa nuts ju.

Tam pschi tej wulkej rěży,
Tam pschi tym Jordanje
Sso stachu kraßne wězy
We tutej puscżinje.
Schtož ßo tam nowoh' stało,
Schtož je ßo widżiło,
Njej' była ßnadna scżina,
Kiž wětry khabłaja.

Tam Jan tón kschcżenik ßwjaty
Pokutu prěduje,
Bě wot kamjelskich włoßow
Na cżěle sdrascżeny,
Paß kožany mějesche
Na bjedrach spaßany
A lěßny měd a skoczki
Zyroba jeho bě.

Jan móznje prědowasche,
W Jordanje kschcżijesche
A ßłowa jara wótre
Wón k ludej rěczesche:
„Pokutu“, praji, „cżińcże,
Wy schlachta jechcżerska,
Hewak wy njepschińdżecże
Do Božoh' kraleſtwa.“

Jan praji: „Ja kschcżu ſ wodu,
Jedyn pak dże sa mnu,
Tón waß ſ tym ßwjatym duchom
Kschcżicž b'dże a ſ wohenjom,
Temu ja njejßym hódny
Cżrije noßycž jeho,
Wón łopacž ma wějerny,
B'dże cżiscżicž to huno.

Pscheńzu budże shromadżicž
Wón do ßwojej' bróžnje,
Pluwy pak budże spalicž
S wohenjom na wěcżne.
Tež wjazy druhoh' hischcże
Jan k ludej rěczesche
A wucżesche jich ßwěru
Cżinicž wschitku prawdu.

Jan jedyn dżeń wuhlada,
Jako wón prěduje,
W puscżinje wot nasdala,
So Jesuß k njemu dże,
Jan pokasujo na njoh'
Te ßłowa prajił je:
„To je to Boże jehnjo,
Kiž njeße hrěchi wschě.“

Knjes Jesuß k Janej dżesche,
So chze wón kschcżeny byczž;
Jan pak jom' wobarasche,
Mějesche tajku rěcž:
„Sso pschihodżiło by mi
Wot tebje kschcżicž ßo dacž,
Hacž ty tu pschińdżesch ke mni,
Chzesch psches mje kschcżen'zu
bracž.“

Hdyž Jesuß kschcżeny běsche
Wot Jana w Jordanje
A ſ wody stupicž chzysche,
Sso njebjo wotewri,
Duch ßwjaty na njo slecżi
Jako w hołbja stalcże,
Bóh ſ njebja dele praji:
„Mój luby ßyn to je.“

Jan kschcżenik dale wucži
A prěduje khróbli,
Duch ßwjaty jeho nucži,
So krala naßwari,
K cżomu hrěch tajki cżini
A bratra žonu ma.
To ßo kralej njelubi,
Da Jana do jastwa.

Jako Jan w jastwje běsche,
Te skutki ßłyscheshe,
Kiž Jesuß cżinił běsche
A hischcże cżinjesche,
Da Jan psches pósłow ßwojich
Sso praschecž Jesuża:
„Dyrbimy cżakacž druhich?
Ssy ty, kiž tu pschińcž ma?“

Knjes Jesuß jimaj praji:
„Schtož ßłyschałoj wój staj,
To Janej prajicž dżitaj
A schtož staj widżiłoj,
So ßlepi saßo widża,
Khromi saßo khodża,
Wußadni cżiscżi budża
A morwi stawaja.

Hłuchi tež ßłyscha saßo,
Khudym prěduje ßo
Tón ßwjaty evangelij
A sbóžni ßu tu cżi,
Kiž njepohórscha na mni
Sso, wěrja ſ prawdu mi.“
S tym póßłaj woteńdżeschtaj
Wot Jesuża k Janej.

Hdyž cżaß pak pschischoł běsche,
So ßwój dżeń narodny
Herodasch kral ßwjeczesche,
Bě jara wjeßely,
Dżowka je nuts stupiła
Tej' Herodiady,
Psched kralom rejowała,
Kaž to jom' spodobne.

Duž kral ßo pschißahasche,
Holczizy kasasche:
„Prosch ßebi něschto wot mje!
To dacž ßo tebi b'dże.“
Maczerje ßo ta prascha:
Schto by ßej proßyła;
Macž pak jej hnydom kasa:
„Prosch ßej hłowu Jana!“

Duž k kralej holczo dżěsche
A jeho proschesche:
„Daj mi tu hłowu Jana,
S mjenom toh' kschcżenika!“
To krala jara srudżi;
Dla ßwojej' pschißahi,
Dla tež tych druhich ludżi
Jana hłowu ßlubi.

Kral hnydom dracża póßła
Tam k Janej do jastwa,
Tón Janej hłowu wotcża,
Kiž dosta holczizа,
Na schkli njeßesche wona
Tu maczeri, jej da;
To cżěło ßwjatoh' Jana
Joh' póßli khowaja.

Ach luby cžlowcže wopomń
A ßwěru ßo dopomń,
Schto w khěrluschu tu ſteji
A w Božim pißmje,
Hdžež ſjawnje wopißany,
Hdžež wſchitko cžitamy,
Kak Jan po Božim ßlowje
Pſchedběžeŕ Khryſta bě.

Kak ßwěru Jan je wucžił
A kſchcžił tež k pokucže,
Duch Boži jeho nucžił
We tamnej puſcžinje,
Hdyž wo Khryſtußu ßwědcži,
So Boži ßyn wón je,
Kiž njeſcž b'dže naſche hrěchi,
Naß wumóz wot hele.

Teutſcher w Porſchizach.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Lubym ßmilnym daricželam, kiž ßu nam ßwoje dobrowólne dary ja wbohe armeniſke ßyroty pſchepodali, mózemy sdžélicž, ſo je ßo redaktorej powjeſcž wo pomoznym ſkutkowanju w Armeniſkej wot zentralneho komiteja w Barlinje pſchipóßłała. Tale powjeſcž dawa powſchitkowny roshlad wo žohnowanym ſkutku kſcheſcžijanſkeje luboſcže. 4 pomozne ſtazije ßu: Urfa a Kaiſarie w Turkowſkej, Urumia w Perſiſkej a Varna w Bołharſkej, hdžež ßu wbohe ßyroty pſchijate a ßo ſaſtaraja. Sa ßmilne dary lubych Sserbow ſaſtarane ßyroty ßu w Urfa. Nadrobniſche powjeſcže wo tutych džěcžoch nam komitej hiſchcže podacž njemóže, dokelž je tak wjele džěła měł, ſo k ſeſtajenju tutych powjeſcžow hiſchcže dóſchoł njeje. Nam ßo piſche: „S naſchich ßyrotow je ßo hacž dotal 185, wſchitke w Urfa, wot jenotliwych daricželow na ßo wſako, kotfiž ßu nam nadžiju cžinili, ſo tež pſchichodnje 100 hriwnow ſa nje wopruja. Dokelž ßu pucžowanja naſchich pſcheceželow a pſchiwſacže teho džěła w Urfa, kaž to naſche powjeſcže pokaſuja, wjele wjazy cžaßa trjebałe, hacž ßebi my najprjedy myßlachmy, dyrbimy dobroceželow proßycž, ſo bychu ſa powjeſcže wo jenotliwych džěcžoch hiſchcže kuſk ſcžerpliwoſcže měli a ßo w tu khwilu ſ powſchitkownymi powjeſcžemi ſměrowali."

S **Ketliz.** Pjatk, džeń 11. junija, ßo tudy popołdnju wot tſjoch hodžin khowanje wyßokodoſtojneho k. fararja em. Michała Domaſchki, džeń 6. junija na tudomnym kapłanſtwje pola ßwojeho lubowaneho k. ßyna ſbóžnje dokonjaneho, na wulzy ßwjatocžne waſchnje wotdžerža. Jeho poßlednje łožo běſchtej poczeſcžowanje a džakomna luboſcž ſ mnohimi pletwami, wěnzami a palmami jara rjenje wudebiłej. Mjes nimi widžachmy tež wulki ławrjenzowy wěnz, wupyſcheny ſ cžornym ſchlewjerjom a rjanej ßeklu w ßerbſkich barbach, na kotrejež kónzomaj běchu te ßłowa wocžiſchcžane:

Pobožnemu sławnemu serbskemu pěsnjerjej z dźakownosću
poswjećiła **redakcija „Serbskich Nowin".**

Mjes tſjomi wjechlatymi palmami wuſnamjenjeſche ßo ta, kotruž běſche Macžiza Sserbſka póßłała, pſches ßwoju wulkoſcž. S pyſchnymaj buketomaj najkraßniſcho wuhotowanu palmu debjeſche tež wulka ßekła, ſ běłeho atlaßoweho banta ſwjaſana, na kotrejež dołhimaj kónzomaj, ſe ſłotymi franzami wobrubjenymaj, cžeſcžomny pſchipiß a žarowanſki ſpěw, wot k. ſeminarſkeho wyſchſcheho wucžerja Fiedlerja w Budyſchinje ſeſtajany, rjenje wocžiſchcžany ſtejeſche. Jako bě ßo kaſchcž nad drohim njebocžiczkim ſanknył a pſched diakonatſtwom na mary ſtajił, wuſpěwaſchtej ſchula a bohacže ſhromadžene pſchewodžeŕſtwo, mjes kotrymž bě tež wulka ßyła kk. duchownych ſ bliſka a ſ dala, ſpěw: „Laßt mich geh'n —", na cžož ßo kaſchcž pod ſwonjenjom a ſpěwanjom khěrluſcha: „Jeſuß moja nadžija —" do Božeho domu njeßeſche a pſched woltaŕ ſtaji. Tam ſanjeße ßo nětko khěrluſch: „Chriſtus, der iſt mein Leben —", po cžimž k. ſaraŕ lic. th. Rjeńcž na ſałožku ßłowa ßwjateho pißma, w 2. ſchtuczžy 89. pſalma ſtejazeho, němſku cžělnu rěcž džeržeſche, po kotrejž ßo Nägeliowa motetta: „Nach der Heimat —" ſpěwaſche. Na to ſtupi k. ſaraŕ Wicžas ſ Noßacžiz na woltaŕ a rěcžeſche najprjedy němſki a potom ßerbſki na podłožku Božeho ßłowa, w liſcže na Hebrejſkich w 7. ſchtuczžy 13. ſtawa napißaneho: „Spominajcže na waſchich wucžerjow, kiž wam Boże ßłowo ßu powjedali a kedžbujcže na tón wukhód jich ſadžerženja a cžińcže po jich wěrje". Nětko ßłědowaſche rěcž k. fararja Scheufflera ſ Lěwałda, ſałożena na ßłowa w ſcženju Sswj. Jana 9, 4, k cžemuž k. ſaraŕ Grunewald ſ Nowoſalza ßłowa wutrobneho džaka pſchiſankny. Na to ſpěwaſche ßo motetta wot Fr. Schneidera: „Wiederſehen" ſe ßerbſkim tekſtom, po kotrejž knjes ſaraŕ D. Imiſch ſ Hodžija na Boži woltaŕ ſtupi a ſ młodženſkej cžerſtwoſcžu wulzy rjanu ßerbſku cžělnu rěcž džeržeſche a to na podłožku ßłowa ßwjateho pißma, w 1. Kor. 12, 4. 7. ſtejazeho a ſa tónle džeń wot ßerbſkeho bibliſkeho pucžnika wuſwoleneho: „Wſchelake dary ßu, ale Jedyn Duch je. W kóždym wopokaſaju ßo teho Ducha dary k temu, ſchtož wužitk pſchinjeße." Po njej ſpěwaſche ßo ßerbſki khěrluſch cžo. 577: „Naſche džěło je ßo ſtało, nětk ßo ßabat ſapocžnje", po cžimž k. ſaraŕ lic. th. Rjeńcž w ßerbſkej rěcži kollektu ſpěwaſche a žohnowanje wudžěli. Nětko njeßeſche ßo kaſchcž pod ſwonjenjom a ſpěwanjom ßerbſkeho khěrluſcha: „Moje žiwjenje ßy, Khryſchcže —" k wupyſchenemu rowej, kotremuž bu ßwjatocžnje pſchepodaty a pſchi kotrymž k. ſaraŕ Jakub ſ Njeßwacžidła njeboczicžkemu ßerbſkemu wótcžinzej w mjenje Macžizy Sserbſkeje ſa jeho ßwěrne wótcžinſke ſkutkowanje mjes naſchim lubym ßerbſkim ludom džakne ßłowa wuprajowaſche a wot njeje póßłanu palmu nad jeho rowom wupſcheſtrě. Jako bě na to k. ſaraŕ D. Imiſch ſ Božeho ßłowa cžitał, kollektu wuſpěwał a žohnowanje wudžělił, bě pohrjebna ßwjatocžnoſcž ſ cžichim wótcženaſchom wobſankњena. Duž dha wotpocžuj w měrje, drohi dokonjany ßerbſki wótcžinzo! Bóh płacž Tebi ſ wěcžnym derjehicžom, ſchtož ßy ſa Boże kraleſtwo mjes naſchim lubym ßerbſkim ludom cžinił! S tutym pſchecžom ſawdawamy Tebi poßlednju dobru nóz.

Mißionſki ßwjedžeń w Sslepom.

Sswjedžeń ßwjateje Trojizy, džeń 13. ßmažnika, běſche ſa naſchu woßadu woßebje ßwjatocžny a rjany; na nim ßo mißionſki ßwjedžeń ßwjecžeſche. Prěni ras je ßo tajki ßwjedžeń pola naß ßwjecžił. Hižo do ſapocžatka Božeje ßłużby woßebite waſchnje ſwonjenja, tak mjenowane „bairowanje", kotrež je jenož na wulkich ßwjedženjach waſchnje, naß na woßebitoſcž tuteho dnja pokaſowaſche. W 2 hodžinomaj dyrbjeſche ßo ßerbſka Boża ßłużba ſapocžecž; w 1 hodž. hižo běſche Boži dom pſchepjelnjeny, a wulka, wulka ßyła ßerbſkich kemſcherjow hiſchcže wonka cžakaſche. Duž žana druha rada njebě, hacž ſo ßerbſka woßada ßo ſe ßwojeho wot młodžiny tak pſches měru rjenje wupyſcheneho Božeho domu won na měſtno pſched zyrkwju poda, kotrež běſche tež ſ brěſami wupyſchene a ſe ſchmrěkami wudebjene. Dokelž běſche Bóh luby Knjes džeń wurjadnje rjany ſpožcžił, je ßo zyły ßwjedžeń pod Božim módrym njebjom wulkotnje poradžił. Sserbſku woltaŕnu Božu ßłużbu knjes ſuperintendenta Kuring-Wojerowſki wotměwaſche; ßerbſke prědowanje mějeſche knjes ſaraŕ Neumann-Jabłońſki, ßo ſłožuju na Jeſ. 60, 1—6, mißionſku woßadu na dwě napominani pokaſujo: 1. Poſběhń ßwojej wocži a hladaj wokoło ßo, a 2. Stawaj a rosßwětluj ßo, pſchetož twoje ßwětło pſchińdže. Knjes ſaraŕ Deutſchmann-Podroſchſki w dlěſchej rosprawje wo ſkutkowanju a dželanju naſchich evangelſkich mißionarow w póhanſkim kraju a wo hroſnoſcžach póhanow, kotrež naß dyrbja k tajkemu ſkutkowanju nawabicž, rěcžeſche. S wutrobnej modlitwu a dobroproſchenjom ſa póhanow a ſe žohnowanjom pſches knjeſa ſuperintendentu Zybalinſkeho ßo tuta Boża ßłużba ſkónczi. Wunoſchk kollekty bě 185 hriwnow 26 np. — Wutrobny džak njech je tež hiſchcže na tutym měſtnje prajeny patronej naſcheje zyrkwje, knjeſej hrabi Arnimej-Mužakowſkemu, kotryž je po ßwojim ſnatym kſcheſcžijanſkim dobroczіwym waſchnju wſcho to, ſchtož je ßo k wupyſchenju trjebało, darił. — Bóh luby Knjes pak daj, ſo by tutón mißionſki ßwjedžeń ſ wulkim žohnowanjom ſa naſchu woßadu był.

Samolwity redaktor: ſaraŕ Gólcž w Budyſchinku. Cžiſchcž a naklad Ssmolerjez knihicžiſchcžerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Čisło 26.
27. junija.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczišczeźerni w Budyšchinje a su tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

2. njedźela po swjatej Trojizy.

Jan. 2, 1—11.

Scźenje, kiž wo Kananejskim kwasu nam powjeda a wo prěnim dźiwje naschcho Knjesa a sbóžnika, je hižo něhomužkuliž s pohórschenjom było, niz jenoż njewěrjazym, ale też tajkim kschescźijanam, kiž chzedźa lěpje hacź Khrystuß wjedźecź, schto k kschescźijanstwu słuscha. Schto chze to rěkacź, praja, so je Khrystuß se swojim skutkowanjom w krasnym domje sapoczał, kónz pak je wsał na kschižu? Wěscże je to spodźiwne pscheměnjenje. A tola tak rjenje! Hnydom pschi spoczatku chze pokasacź, so je pschischoł cźlowjekam prawe wjesele pschinjescź, też semske wjesele pschekrasnicź a so njecha jich wo prawe a dowolene wjesela pschinjescź, kaž to jich wjele wo nim praji. A skónczńje je do hórkeje smjercże schoł, so by nam wěczne wjesele pschihotował. A hdże je dha hrěch so sapoczał? w paradisu pola mandźelskeju. Duž chze też s tym hnydom jako sbóžnik so pokasacź, so runje mandźelstwo sapoczńje žohnowacź a swjeselicź, s tym so wodu cźlowjeskeho hrěcha pschewobroczi do wina wjesela a luboscże, kotraž nihdy njewupanje. Prěni dźiw je Khrystuß na tutym kwasu dokonjał. Hižo wot njeho mózemy shonicź, hdy je Khrystuß swoje dźiwy cźinił. Duž dha rospominajmy sebi něschto wo Knjesowych dźiwach:

1. Cźeho dla cźini Khrystuß swoje dźiwy;
2. hdy shonimy my jeho dźiwnu pomoz.

1. Hižo wjele je so wo dźiwach rěczało a pisało. Cźlowjekojo su, kiž s zyła pschidacź njechadźa, so dźiwy so stanu. A tola trjebamy jenoż woczi woczinicź, duž widźimy Boże dźiwy. Dźiw je sa nas wschitko, schtoż s naschim rosomom wopschijecź njemózemy. A kak wjele je teho, schtoż njewopschimnjemy! Wopschimnjesch, kak trawa, stwjelzo roscże, kak schtom kczěcź a płody pschinjescź móże? Móże dha nam cźlowjek s połnej wěstoscźu prajicź a dowukładowacź, kak to so stanje, so móże nasche wóczko widźecź? Dźiwy su a stanu so sa nas wschudźom.

Ale praja druzy: Jesusowe dźiwy njemózemy wěricź. Cźeho dla pak niz? Swjate pisemo je nam tak derje wobswědczi kaž jeho słowa, jeho zyłe žiwjenje. A hdyž swjatemu pisemu wěrisch, hdyž jeho swjate žiwjenje wopisa, hdyž jeho wysokim słowam wěrisch a je s prawom khwalisch jako sjewjenja wyschscheho swěta, cźeho dla njechadźa dha jemu wěricź, hdyž wo jeho dźiwach rěczi? Hdyž je Jesuß Boži syn, hinak bycź njemóże, hacź so też tajke dokonja. Jemu wschak skónczńje niczo žadyn dźiw njeje, kaž też psched Bohom Wótzom niczo dźiwne njeje, jemu je wschitko jasne, nam jenoż sda so jeho skutkowanje husto dźiw bycź, dokelž my wulkeho Boha njewopschimnjemy. My bychmy wjele bóle so dyrbjeli dźiwacź, hdy njebudźische Khrystuß žanych dźiwow cźinił, niczeho, schtoż by w naschimaj woczomaj dźiwne było. Potom wschak bychu sasso móhli prajicź, so wjazy njeje hacź cźlowjek. Sa njeho, wěrneho Boha, je to cźisce wscho jene, hacź nam cźlowjekam wino dawa psches winowy pjenk, hacź wodże so dawa hakle psches winowy pjenk do wina pschewobroczicź abo hacź hnydom bjes winoweho pjenka wodu do wina pschewobroczi. My

ani to jene ani to druhe njemóżemy, ja naß je woboje jenak dźiwne. Jenoż ſo jich wjele to żaneho dźiwa nje=mjenuja, hdyż nam wino pſches winowy pjenk dawa. Potom měnja, ſo je to něſchto naturſke. Tola też Boża ſtwórba je wot Boha. Ale dokelž to njewěrjazy pſchidacź njechadźa, dawa Khryſtuß jow cźlowjekam ras wino na hinaſche waſchnje, tak ſo njemóża prajicź: to je něſchto naturſke, ſo prajicź dyrbja: wulki profeta je bjes nami poſtanył, wón je wjazy hacž my, ſamóże wjazy hacž my. A to je to prěnje, cźeho dla Khryſtuß ßwoje dźiwy cźini: ßwoju bójſku kraßnoſcź chze ludej ſjewicź, kaž wſchak też ßwjaty Jan ßwoje ßłowa, ſ kotrymiž nam tutón prěni dźiw powjeda, ſkónczi: to je tón prěni zejch, kotryž Jeſuß ſcźini w Kana w Galilejſkej a ſwjewi ßwoju kraßnoſcź.

2. Ale też tu ßamu ſjewi jenoż, ſo by ſ tym něſchto druhe, něſchto zyle wěſte dozpił. So by jenoż pſched ludom ßo pokaſał a ſo by wot njeho ßo dał khwalicź, kaž ßo cźlowjekojo rad khwalicź dawaju, k temu njeje ženje żanych dźiwow cźinił. Hdy budźiſche tajke chzył, budźiſche też móhł ſpytowarjej k woli bycź a ßo wot temploweho wjerćha dele puſchcźicź. Potom budźiſche lud ja nim běžał a jeho jako wulkeho muża khwalił. Tajkeje khwalby pak njeje pytał, kaž wſchak ſ zyła jow na ſemi njeje to ßwoje pytał, ale Božu cześcź a potom naſche najlěpſche. Tak je też ßwoje dźiwy jenoż dokonjał, ſo by nam pſches nje cźim ſkerje k ſbožu dopomhał. So je to jeho wot=pohlad też hižo ſ jeho prěnim dźiwom był, na to naß ßwjaty Jan (mjelczo) pokaſuje, hdyż hiſchcźe pſchiſtaji: a jeho wucźomnizy wěrjachu do njeho. Wěru chze ſbudźicź ſe ßwojimi dźiwami, tu wěru, ſo je Khryſtuß tón ßyn Boži, kiž je ſ njebjeß dele pſchiſchoł, kiž chze naß do njebjeß wjeſcź a też móże. Wſchako wot wěry do njeho naſche zyłe ſboże wotwißuje. Njewěrimy do njeho, potom je podarmo, ſo je ja naß na ßwět pſchiſchoł. Duż dźakujmy ßo jemu, ſo je ſe ßwojimi dźiwami ßo jako Boži ßyn wopokaſał, ſo je někotry ſkutk tak dokonjał, ſo na żane waſchnje prěcź njemóżemy, ſo je dźiwny.

3. Ale hiſchcźe něſchto je jeho nawabiło, tutón prěni a wſchelaki druhi dźiw dokonjecź. Nuſa běſche do kwaßneho doma w Kanje ſaſtupiła. Kak njelube, kak hórke je to wěſcźe ja młodeju mandźelſkeju było, ſo hnydom na prěnim dnju, runje na kwaßnym dnju nuſa ßo pokaſaſche. Tón Knjes ma ßobucźucźe ſ nimaj. Tutu ſtaroſcź, tutu ſrubobu chze jimaj wſacź. Jeju nuſa běſche ſwonkowna pſchicźina, ſo tutón dźiw cźinjeſche. A kak huſto je cźlowjekow nuſa ßobucźucźe a poželnoſcź w jeho wutrobje ſbudźiła, ſo pomhaſche, hdźež cźlowjekojo pomhacź njemóżachu, ſo pom=haſche pſches dźiw. Tak huſto hacž je khorych ſahojił, — a to je huſto cźinił — je dźiwy ßwojeje wſchehomozy, ßwojeje luboſcźe dokonjał. Wón, kiž je luboſcź ßama, njemóżeſche hubjeńſtwo cźlowſke widźecź, wón dyrbjeſche pomhacź, hacž runjež běchu cźlowjekojo jo huſto ßami ſa=winowali. Kak huſto móżemy jo hiſchcźe dźenßa widźecź, hdyż jenoż wocźi ja to mamy a widźicź chzemy, ſo tón knjes na dźiwne waſchnje ſ nuſy abo też ſe ſtracha wumóże! Kak huſto ßłyſchimy, ſo cźlowjekojo praja: tón je kaž pſches dźiw wumoženy abo wobarnowany woſtał. Ně, niz kaž pſches dźiw, ale pſches woprawdźity dźiw Boži! Někotry khory wě wo tym powjedacź, kak je jeho khoroſcź nje=nadźujizy ßo polěpſchowała, wſchelzy ſtarſchi wo tym, na kajke dźiwne waſchnje je Bóh jich dźěcźi w ſtraſche wobarnował. A ſo by naſchu nuſu pomjeńſchił, dokonja naſch Bóh bjes pſcheſtacźa ßwoje dźiwy, dawa deſchcź a ßłóncźne wjedro, ja tym hacž je nuſne, dawa kóżde lěto na polach a łukach roſcź, ſchtoż cźlowjekojo trjebaju, póſcźele nam cźloiwſku pomoz, huſto wot cźlowjeka, na kotrehož ßebi ani myßlili njeběchmy, wobrocźi wſchitko k lěpſchemu, jako my ßo bojachmy, ſo dyrbimy ſawutlicź a kónz wſacź. Njerjeknjemy dha huſto, wſchitko je ßo lěpje cźiniło, je lěpje ſchło hacž ßebi běchmy myßlili. Ale pſches koho? Pſches naß niz; ßamo wot ßo ßo też njeje cźiniło, tón Knjes je jo lěpje cźinił, hacž ßebi myßlachmy, pſches ßwoje dźiwne rukowanje. Tak dokonja tón Knjes bjes pſcheſtacźa ßwoje ſkutki, kiž niz ja njeho, derje pak ja naß ßu dźiwy, ſo by nam ßwoju kraßnoſcź ſjewił a tak naß k wěrje a ſ nuſy wjedł.

Khwalmy ßwojeho Boha a Knjeſa, ſo tak wjele wjetſchi je hacž my, tak wulki, ſo nětk jeho wopſchijecź njemóżemy. Teho dla móże też nam pomhacź, lěpje hacž to ßebi wuproßymy a myßlimy, pomhacź, hdźež my ſa=dwělujemy a myßlimy, ſo żana pomoz wjazy móżna njeje. Hamjeń! (Pokracźowanje pſchichodnje.)

Wjazka=Wujeſdźanſki.

Pſchekupz a ryczeŕ.

(Pokracźowanje.)

„Měſto je pſche krute; my woprujemy jich pſche wjele; wo=ſtajmy ßo nadběhowanja, Prokopje!“ napominaſche jich wjetſchi dźěl. Tola wot teho njechaſche Prokop niczo wjedźecź. „Draż=dźany dyrbja padnycź! Tajke poklady kaž tu, njenadeńdźemy nihdźe druhdźe po kraju! Njerěcźcźe mi tak!“ wotmolwi wón tym, kotſiž ßo na druhi nadběh ſwažicź njechachu.

A wón ßebi wjedźeſche ßam ſradźicź. Bórſy po tym ros=ſeńdźe ßo wulki dźěl wójſka po holi, ſo bychu ſchtomy puſchcźeli a walcźinu ſrubali a ſwjaſali. Dwanacźe woſow pokładźechu ſ walcźinu a dowjeſechu je najprjedy hacž k hrjebjam a potom ſtorcźichu je do hrjebjow do wody. Nětko kryjachu ßo Hußycźa ſe ßwojim ſchkitom a natwarichu ſ pomozu woſow bórſy kruty móſt hacž k naßypam. Nětko ſrjadowachu ßo k druhemu nadběhej.

„Měſto dyrbimy dobycź! Bjercźe kelko je wam móżno!“ ſawoła Prokop, kotryž tón krócź ßwoje ßyły ßam nawjedowaſche.

Hußycźa khwatachu do prědka, a nadběh ßo poradźi. Draż=dźanſzy drje ßo ßmjercźe njebojachu a ſtejachu krucźe, tola ſchto jim to pomhaſche? Sa krótki cźaß běchu paliżady pobite; dwazeczo, tſizeczo Hußycźa pſchecźiwo jenemu měſchcźanej, tyßazy a nowe tyßazy pſchecźiwo ſtam měſchcźanow — pſchemóz dyrbjeſche dobycź. Draždźancźenjo cźekachu do wuprózdnjenych haßow; honjeni wot njepſchecźelow, njeběſche móżno, jich hiſchcźe ſdźerżecź. Mnoſy wukhowachu ßo pſches móſt cźeknywſchi; mnojich pak poraſy dobywarſki mjecź. Żony a dźěcźi běchu hižo prjedy teho pſches móſt na lěwu ſtronu Łobja cźeknyli; tak nadeńdźechu Hußycźa próſdne haßy a próſdne domy.

Rubjenje ßo ſapocźa. We wſchitkich domach rosbijachu durje, wuprózdnjachu khamory, kſchinje a kaſchcźiki, a ſchtoż běſche někak prózy hódny, to donjeßechu won do lěhwa. Potom ſapalichu měſto na wſchěch kónzach. S klóſchtra Hawſchtinſkich mnichow wuwalichu ßo płomjenja najprjedy; bórſy po tym paleſche ßo zyła klóſchtrſka haßa. Wſchitko běſche ſ drjewa twarjene; teho dla rosſchěrjachu ßo płómjenja ſ njewuprajomnej ſpěſchnoſcźu. Na wjecźor běchu zyłe Draždźany na prawym brjoſy Łobja jene jenicźke płómjo. Hußycźa pak cźehnichu pſchi Łóbju dale ſ hołkanjom a wyſkanjom, ſo bychu druhdźe runje tak ßurowje ſakhadźeli. Draždźany na lěwej ſtronje Łobja njejßu nadběhowali; woni wjedźachu, ſo by ßo tam jich móz ſlemiła. — —

„Bohu budź dźak!“ ſawołachu ſ wutrobnym wjeßelom Miklaw=ſchowi pſchecźeljo, hdyż ßamotnik na druhi dźeń po wotkhadźe Hußytow ſaßo do Draždźan pſchińdźe. „Haj, Bohu budź dźak!“ wotmolwi wón, wſchitkim ruku podawſchi. „Wulku ſtaroſcź ßym wo waß měł a teho dla ßym też pſchiſchoł; kak wjeßelu ßo“, měnjeſche k Wjekez mandźelſkimaj, „ſo ſtaj wój njeſbożu wucźekloj!„

„Haj“, wotmolwi lěkař, „woprawdźity dźiw je! Marja běšche hižo wukhowana; ale mi je ßmjercź nimale hacź na kožu saléšła. Běch nimale poßledni, a lědma móžach hischcźe móst dozpicź, potom hižo léßyzu do wrotow puschcźichu a tak móst sawrjechu, a hnydom po tym wupluny też hižo „kóczka“ ßwój woheń runu měru njepschecźelam do mjeswocza. Jenoź wokomik trjebach posdźischo pschińcź a wo mnje by ßo stało. Někotreho cźerstweho a cźikeho je ßmjercź dokhwatała. Wěscźe hižo, so je też Bartel ßwoje žiwjenje wudychał?“

„Bóh spožcź jemu a wschitkim morwym wjeßele a sbóžne stawanje ſ rowa!“ džesche wschón hnuty ßamotnik. Stary radny knjes pak skoržesche:

„Ach, hdy smėje njemėr kónza? Kak ßurowje je Boža ruka město a kraj porasyła! Najprjódzy mór, potom drohota a nětko hischcźe Hußycźa; telko lět woni hižo cźlowjekow cźwiluja!“

„Też hórke cźaßy ßo minu, a cźim cźėmnischi je nasch seński khód, cźim wjeßelschi a kraßnischi budźe sakhód do tamnych wrotow, kotrež ßo nam wotewrja k wěcźnoscźi“, troschtowasche ßamotnik wschitkich, kotsiž běchu srudni. Też lěkař běsche ßo smužił a měnjesche: „Schtoż ßmy seńskich kubłow shubili, to móžemy ßebi ſ Božej pomozu a ſ wjetschej pilnoscźu a se slutniwoscźu saßo nahromadźicź. A sa někotre lětka, je-li ßo měr do kraja wrócźi, też nasche Draždźany rjeńsche natwarimy; ßo wě, kohoż je ßmjercź wotwjedła, teho saßo njewrócźimy a teho też tak rucźe njesabudźemy. Tole ßu najhrosnische rany!“ —

Posdźischo, hdyž běsche ßamotnik hižo dawno ßwoje spodźiwne wumoženje wupowjedał, ßedźeschtaj wobaj staraj ßamaj lutkaj w jstwicźzy radneho knjesa a rosrěcźowaschtaj ßo khutnje.

„Moja wutroba chze skóncźnje wotpocźowacź, ja cźuju to dźeń a bóle. Hižo wustawa wutroba na wokomik, a mojej wócźzy ßo sacźėmnitej a woßłabnjetej. Hižo trjebam dwójzy telko cźaßa, dyžli prjedy, hdyž k wam do města du. Potajnstwo je wam moje prjedawsche žiwjenje wostało; tola ja njechał ßo ſ tuteho žiwjenja minycź, so njebyschcźe wy a wasche dźěcźi wo tym shonili. Hdyž ßym saschoł do wěcźneho sbóžneho raja, dóńdźcźe k patrej Krispinej pschi Kschižnej zyrkwi; tón ma sawrjeny pergament wote mnje. Abtej Hawschtinow ßym ßo něhdy spowjedał, a tón je wschitko napißał a je to patrej Krispinej dał. Sa waß, a jeli wy prjedy mje wumrjecźe, je to sa wasche dźěcźi pißane.“

Tak powjedasche Mikławsch ßwojemu pschecźelej.

„Też cźaß mojeho žiwjenja je dobėžał; pjecź a ßydomoženßacź lět njeßu na khribjecźe. Wostańcźe ßwėrny radźicźel mojim dźěcźom, jeli ßo psched wami minu, wo to waß proschu, pobožny bratsje a pschecźelo!“ wotmolwi jemu radny knjes se srudnym hłoßom a wsa ßwojeho pschecźela sa ruku. —

Tak tu hischcźe ßedźeschtaj, hdyž ßo durje wotewrichu a Wjelkowa dźowcźiczka se Symskeho kamjenja sastupi, ta, kotraž Arnoldez stareho nana ſ njewustawazej luboscźu wobstarasche. Mały hólcźk, jeniczke dźěcźatko młodych Arnoldez ludźi, skocźi sa njej do jstwy a běžesche wschón wjeßely k wobėmaj starymaj. Tehdy roswjeßelischtej ßo jeju wobliczi, kaž by wjecźorne ßłónzo jej se ßwojimi pruhami poskocźiło, a někotre ßylsy sabłyschcźachu ßo w jeju wocźomaj, hdyž wobaj ßwojej ruzy hólcźkej na hłowcźku położischtej a prajeschtaj: „Bóh požohnuj tebje!„ — —

(Pokracźowanje.)

Wschelake ſ bliska a ſ daloka.

My hischcźe junkrócź lubych Serbow na to kedźbliwych cźinimy, so smėje ßerbske mißionske towarstwo ßwój lětuschi ßwjedźeń snutskowneho mißionstwa wutoru 6. julija w Porschizach. Popołdnju w 2 hodź. budźe ßerbske ßwjedźeńske kemschenje, na kotrymž chze nam knjes farař ryczeŕ Jakub prědowacź. W 4 hodź. sapocźnje ßo němske kemschenje ſ prědowanjom knjesa kapłana Domaschki ſ Ketliz. Lubi Serbja! ſ Porschiskeje a wokolnych woßadow njekomdźcźe ßo tónle ważny ßwjedźeń wopytacź, so byschcźe ßłyscheli wo wulkej duchownej nusy, kotraž ßrjedźa bjes kschesczijanami nam wutroby srudźuje, so bychmy w ßmilnej luboscźi ruku ßebi sawdali k ßwjatemu skutkej snutskowneho mißionstwa, kotrež chze tej wulkej nusy a hubjenstwu wotpomhacź a sabłudźenych saßo dowjescź. Dokelž je Bohu žel jim wjele hischcźe mało snate, kajke wulke a ważne polo skutkowanja ma snutskowne mißionstwo, chze też tajki ßwjedźeń k powuczenju a rosjaßnjenju dopomhacź.

Pschedßydstwo a wubjerk Macźizy Serbskeje staj tamny tydźeń ważne poßedźenje měloj, w kotrymž je ßo nětko dowuradźiło, kak ma ßo nasch luby Macźicźny dom twaricź. Twarska měschczanska polizija ma hischcźe twarski nacźisk pschiſwolicź a potom ßo ſ Božej pomozu hnydom twaricź sapocźnje. Jenotliwe dźěła ßu ßo hižo w Nowinach na konkurenzu wupißałe. Bóh tón Knjes chzył miłoscźiwje ßwoju ruku nad twarom nascheho domu dźeržecź, so by nadźija dołhich lět, kotraž je naschim wótzam, kotsiž ßu hižo dawno k wěcźnemu měrej saschli, jako ßłódki ßón psched wocźomaj stejała, dopjelnika. Nascha pschißłuschnoscź pak je, so bychmy też my, schtoż w naschich mozach leži, twar nascheho doma spěchowali. Woßebje nětko hdyž ßo twaricź sapocźnje, je nasche podpjeranje nusne a lubi Serbja! hdyž widźicźe, so ßo twar se semje sběha, potom ßo wam też lóžo dawa. Haj pschinoschujcźe ſ waschimi dobrowólnymi darami twarske kamjenje sa nasch luby Macźicźny dom!

15. t. měßaza bu w Lipsku pschetwarjena a powjetschena universita w pschitomnoscźi krala Alberta ßwjatocźnje poßwjecźena. Minister se Seydewitz mějesche poßwjedźeńsku rěcź, w kotrejž wón ſ rasnymi ßłowami wulke nadawki universitskich wucźerjow wuložesche. Jeho rěcź je po wschěm naschim wótznym kraju powschitkowne pschipósnacźe namakała. Kajka nascha studowaza młodoscź wustudowawschi won do luda stupi, wot teho — móžemy derje prajicź — sboże a pschichod nascheho luda wotwißujetej. Kak wyßoko ßebi teho dla też kral Albert studowazu młodoscź waži, je wón pschi tutym ßwjecźenju jaßnje dopokasał, ſ tym, so wón ßam tam pschijėdźe, hdźež běchu wschitzy studencźa we wjeßelym towarstwje shromadźeni. Wot nich ſ najwjetschim sahorjenjom witany też wón studowazej młodoscźi ßwoje kralowske wutrobne pschecźa wupraji. Bóh daj, so bychu ßo te nadźije, kotrež luby kral na naschu młodoscź staja, dopjelnike k sbožu nascheho luda a wótzneho kraja!

21. makeho rózka buchu w Jimba w narańschej Afriky, hdźež Lipscźanske mißionstwo dźěła, 4 póhanjo kschcźeni. Rjane to wopokasmo, so też w narańschej Afriky, hdźež prěnje lěto njechasche do prědka hicź, ſ Božej pomozu kschesczijanstwo pokracźuje.

„Wostań w kraju, to cźi praju!“ My spěwamy — a sawěscźe je tole napominanje jara nusne sa tych, kotsiž ßebi pschezo hischcźe myßla, so w Ameriky słote hory namakaja. Te cźaßy ßu dawno nimo, hdźež tam, kaž ßo praji, pjenjesy na haßy ležachu. W tu khwilu je tam wjele mjenje składnoscźe k dźěłanju a k sałużbje hacź pola naß. W Ameriky je wjele bohatych ludźi. Ale wjele wjazy je tam khudych ludźi, kiž njewjedźa, kak bychu ßo sežiwili. My podamy něschto ſ jeneho lista, kotryž nam to rosjaßnjuje. S teho lista je widźecź, so tón pißař měßazy dołho w ßwojim rjemjeßlnistwje dźěła namakał njeje a so móžesche ßebje a tych ßwojich jenoź ſ najwjetschej nusu na to waschnje sežiwicź, so sa jeneho hoscźenzarja piwo a palenz pschedawacź khodźesche a kaž jemu, je ßo w sańdźenej symje 150,000 ludźom w tym měscźe New-Yorku seschło. Na kónzu teho lista wón proßy, so by ßo po móžnoscźi wschitkim wotradźało, kotrymž chze ßo do Ameriki wucźahnycź. „Wostań w kraju, to cźi praju!“

Lětna rosprawa Gustav-Adolfskeho towarstwa wyssjewja, so je dokhodow było 20,56,000 hriwnow. To je 350,000 hr. wjazy dyžli w prjedawschim lěcźe. Najwjetschi pschinoschk je se Stuttgarta (95,000 hr.); Lipsk ma 78,000 hr., Barlin 73,000 hr., Draždźany 69,000 hr. S wulkej radoscźu ßłyschimy wo tych nahladnych darach, kotrež ßu evangelszy kschesczijenjo sa ßwojich wěrybratrow w rospróschenju woprowali; njesabudźmy pak też my na naschu pschißłuschnoscź, kotruž mamy jako evangelszy kschesczijenjo.

Wulkomozy pschezo hischcźe bjes Turkowskej a Grichiskej na měr jednaja. Druhdy ßo sda, kaž by měr bliski był, druhdy pak ma saßo napohlad, kaž by ßo Turkowska na dalischu wójnu hotowała. Tak ßu na pschikład Turkojo w Theßaliskej pschecźiwo wschemu wucźinjenju ßwoju artilleriju do prědka ßunyli. Pschezo saßo na to pschińdźe, so ßu wulkomozy pschedołho pschihladowałe a so je nětko Turkam pschi dobywanju khroblosć narostła. Sultan pak, kotryž ßo w ßwojim knjeżerstwje ßłaby doscź cźuje, njebudźe też žadanja ßwojeho luda podtłóczicź móz, je-li so by turkowski lud wójnu dale wjescź sechzył. W tu khwilu wschak je hischcźe nadźija, so měr wostanje — a my ſ wutrobu pschejemy, so by ßo dopjelnika.

Michał Domaschka †.

Domaschka njebohi! ta harfa něma,
Kiž wjele lět je jaßnje spěwała,
Je spěwała, so nimo nóz a syma
A Sserbstwu nowe ranje saßwita.
Nasch spěwar spi, kiž žiwjenje je sbudźił
We ßerbskej krajinje bjes pschestacźa,
Nasch harfar morwy, kiž je rjenje hudźił;
Ach! wón je cźahnył precž se Sserbowstwa!

Se Sserbowstwa, kiž dźenßa horzo płacže,
So jeho ßokobik je dospěwał,
So spěwar ßwoje spěwanje a hracźe
Sa pschezo je na semi dokonjał, —
Se Sserbowstwa, kiž želniwje ßo prascha:
Ow Domaschka, schtó spěwa mi kaž ty,
Hdyž twoje truny mjelcža, twój dźeń hascha,
Hdyž spěwasch nětk we wyschschej ßwjatnizy?

Najrjeńsche róžiczki nětk wubjerajcźe,
So bychu byłe jeho cźěła kryw,
Najrjeńsche dźakne ßłowo jemu prajcźe
Do rowa sanoschcźe najrjeńschi spěw.
Do jeho rukow kschiž a harfu dajcźe,
Njech róże macža dźakna ßylsiczka,
Na rowny pomnik jemu napißajcźe
To ßłowczko: „Sserbski spěwar Domaschka“!

Najrjeńscho jeho cźeßne běłe włoßy
Bě ßwětły lawrjenz dawno pschikrywał;
Adventsku harfu a Zionske hłoßy
A kraßnych spěwow bě nam wjele dał.
Wo wulkej nusy póhanow je wjele
Nam sjewił, ßwěrny poßoł Khrystußa,
A proschesche tak wutrobnje: „pschińdź dele
A pomhaj, to je wola Knjesowa.“

Nětk je ta trunowpołna harfa něma,
Ta synkowbohata a lubosna,
Nasch njesprózniwy spěwar cźische drěma
A domoj dźěsche duscha ponižna.
Pschi jaßnych swukach ßwjatkowneho swona
Twój wumoženy duch ßwój dompucź wsa,
Sa twojich lubych, twoje ßerbske hona
Poßlednju dobru nóz nam saspěwa.

Ssy wumrjeł ty? Bóh swarnuj! Ty ßy žiwy!
Masch nětk, schtož ßy nam spěwał: Boži raj.
A s twojej harfu pschekhodźisch ty miły,
Ty dobry dale pschez' ßwój ßerbski kraj.
Ssy žiwy w dopomnjecźu, w žohnowanju,
Hdźež spěwaju we domach, ßwjatnizach;
Ssy žiwy, a na Jesußowym ranju
Sso saßo wohladamy w njebjeßach.

Měj dźak sa twoju lubosć, twoju ßwěru,
Ty ßerbski pschecźelo a spěwarjo;
Twój pschiklad wabi naß, so ßwjatu wěru
A Sserbstwo hajimy najkrucźischo!
Měj dźak! Ty widźisch ßwětłych parlow wrota;
Nam wotewr je nasch Knjes po semskich dnjach,
Hdyž saßo twoja jaßna harfa słota
Sswój wothłóß směje w naschich wutrobach!

We Wóßlinku, 13. dźeń ßmažnika 1897. Kh. J. Waltar.

Ludowa khorosć nascheho cźaßa.

Pśched krótkim skorżesche ßo we Würtembergskim njedźelskim kopjenje na to, so je elsaß-lothringske město s lědy 5000 mobydlerjemi s 14 towarstwami wobcźežne. To je tu woprawdźe dosć a nadosć, hdyž něhdźe 27,257 wobydlerjow, žony a dźěcźi ßobu liczenych, na jene towarstwo pschindźe. Ale hdy by w Elsaß-Lothringskej wschudźom tak byko, kaž w tymle měscźe, móhli tam pschezo hischcźe wjeßeli bycź, dokelž jena najhórschich nětuschich ludowych khorosczow kotryž snajemy, towarstwowa khorocź (kaž móhło ßo prajicź) pschezo hischcźe slě pola nich njesakhadźa. W druhich stronach je hischcźe hórje, a hdyž ßebi nasche wobstejnosczе we wjetschich woßadach a wßach wobhladamy, niczo lěpje. Jenož jedyn pschiklad s Bayerskeje kotryž nam prawje jaßnje tule ludowu khorosć wosnamjenjuje. Tam je městaczko Ortenburg s 1000 wobydlerjemi, kotrež je po tajkim 5 krócź mjeńsche dyžli to elsaß-lohtringske město. A hdyž nětko po tych 14 towarstwach teho města měru na to bayerske městaczko stajimy, by Ortenburg 5 krócź mjenje towarstwow měcź dyrbjało, po tajkim jenož 3. Wone pak jich mjenje hacž 18 nima!! Neje to psche naschu měru? Tam po tajkim na 55 wobydlerjow jene towarstwo pschińdźe.

Luby cźitarjo woblicź junkrócź te towórstwa w twojej woßadźe! Pola naß Sserbow wschak dźakowano hischcźe tak slě njeje kaž w němskich stronach. Ale ta khorosć tu hižom natykuje a towarstwa tu pola naß kaž hriby se semje wurostu. Hdyž na pschiklad do wßy abo městaczka s wjazy hacž 1000 wobydlerjow pschindźemy je to hižo rjana liczba, kotraž towarstwa wobliczuje.

Wěso ßo pschecźiwo dobrym towarstwam, kotrež maja ßwój sdobny hódny samyßł, niczo njeprajimy. Ale my ßo praschamy: Ssu woprawdźe wschitke te towarstwa kotrež ßu ßo pola naß sałożiłe, nusne a wužitne? Njeby s woßadu wjele lěpje stejało, hdy jich wjele njebudźesche s zyka nastało? To chze potom jene towarstwo pschemoh druheho ßwojim ßobustawam rjane a błychcźate sawjeßelenja a rospróschenja poskicźicź. Njeje pschibjeraze do korczmow běhanje a sapuscźenje ßwójbneho žiwjenja a dźiwjosć nascheje młodosczе ßobu srudźazy scźěhwk towarstwoweje khorosczе nascheho cźaßa? Hacž też wotebjeranje njedźelskeho měra w naschim wótznym kraju njeswißuje s pschibjerazym towarstwowym žiwjenjom? A hdyž je mužowa móscheń próstna a pjenjesy sa najnusnische domjaze wudawki nihde njedoßahaja, hacž to te mnohe towarstwa, k kotrymž muž ßłuscha. A hdyž cźłowjek pschi lutych towarstwowych naležnosczach khwile njenamaka sa najwažnische wězy, kotrež zyrkej, duschu a ßwědomnje nastupaja: njeje to srudnje?

Duž ßo na tebje, luby cźitarjo, s dwojakej próstwu wobroczu. S prěnja: Njedaj žanemu tych ßwojich do njewužitneho towarstwa, kotrež rosomneho samyßła nimaja, sastupicź! Dale: Hdyž móżesch s druhimi sjednocźeny njenusnemu schkódnemu towarstwu stupicź, so ßo s nim kónz scźini, to ju cźiń! Sa to budźa cźi lěpschi we woßadźe wěscźe dźakomni, hdyž smužicźe pschecźiwo tutej ludowej khorosczi wojujesch.

Něschto k rospominanju.

Sigismund I. pólski kral, da kraßny kralowski hród w Krakowje natwaricź, potom pak na njón napißacź: „Njemyßl ßebi, so je tón, kotryž da tón hród tak kraßnje natwaricź, pschi tym na rjany dom w njebjeßach sabył.“

* * *

Bórbotanje žanych ßwjatych njecźini, hewak bychmy jich na dosć měli.

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armeniske ßyroty:

S Noßacźanskeje woßady . . . . . 2 hr. — np.

W mjenje wbohich ßyrotow wutrobny dźak praji

J. Gólcź, farar.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjesow duchownych, ale też **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: farar Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißto 27.
4. julija.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacź ßa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

3. njedźela po ßwjatej Trojizy.

Jan. 2, 1—11.

Hdyž ßmy dźenß tydźenja widźeli, czeho dla nasch Knjes ßwoje dźiwy czini, hladajmy dźenßa, hdy naßhonimy my jeho dźiwnu pomoz? Pschetož kóždemu ßo wona bje wscheho njedostawa. Tež na tuto praschenje namakamy wotmolwjenje ſ teho sczenja, kiž nam wo Knjesowym prěnim dźiwje powjeda.

1. Jako wina pobrachuje, dźesche ta macź Jesußowa k njemu: wina nimaju. Jako běsche nuſa pschischła, wobroczi ßo Marja na teho Knjesa a wuſna ſ tym tež, ſo je wón tón prawy pomoznik. Wschitzy to njeczinja, schtoż Marja czinjesche. Woni chzedźa ßebi ßami pomhacź. Wěsczе dyrbimy ßo tež ßami prózowacź. K temu je nam Bóh móz a roſom dał. Ale tola njeßměmy tež ženje ſabycź, ſo nascha móz huſto pomhacź njemóże a ſo je wschón nasch roſom ſ mudroſczu huſta czma. Abo na druhich człowjekow ßwoju nadźiju ſtaja. Wěsczе trjeba Bóh tež huſczischo człowjekow ſa ßwoje graty, ſo by psches nich pomhał. A my dyrbimy tež tak derje kaž mózemy a wěmy druhim pomhacź. Ale kaž ßebi człowjekoja ßami huſto pomhacź njemóża, tak tež huſto doscź to druhim njemóża. Abo woni pytaju na njeprawe waſchnje pomoz ſ tym, ſo druhim schkodźa psches jebanſtwo a łžu, wopaczne ßwědczenja a pschißłodźenja. To je najhłupischi pucź, pomoz pytacź. Pschetož twoje njeprawo ßłónzo tola na ßwětło pschinjeße a ſ tym, kiž po hrěſchnych puczach khodźi, njemóże Knjes khodźicź. Człowjek wotecźěri ſe ßwojim hrěchom teho, kotrehož dyrbjał runje pschede wschěm pytacź a bjes kotrehož žohnowanja ßo jemu niczo radźicź njemóże. Na njeho wobrocź ßo najprjódzy a wobſtajnje w ßwojej nuſy, potom masch najwjetschu nadźiju, ſo twoja nuſa ßo wotwobrocźi.

2. Jenož njeſabudź pschi tym, ſo masch potom tež poniżnje czakacź hacź jeho schtunda pschińdźe. Marja žadasche ßebi, ſo by Jesuß hnydom pomhał. Ale wón ju wotpokasa: „Žónska, schto mam ja ſ tobu, moja schtunda hischcze pschischła njeje.“ A nětk móże tež Marja czakacź. Wona dale wjazy njeſpyta, jemu schtundu prjódk-pißacź, w kotrejž dyrbjał pomhacź, ale tež niz, na kajke waſchnje dyrbjał pomhacź. To wona njewě, ſa tym ßo tež dale njepraſcha, ale wjele bóle ßłużomnikam rjeknje: „schtoż wón wam praji, to czińcze.“ Jej je to doscź, ſo je ßo ſe ßwojej prózstwu na njeho wobrocźiła a ſo wě: wón twoju prózstwu dopjelni. To wſchak běsche jej ßam prajił we ßwojim wotmolwjenju: „moja schtunda hischcze njeje pschischła. W tym leži tola tež to druhe: wona pak pschińdźe. A njeje dha tež nam ßlubił we wſchelkich ßłowach, ſo chze nasche prózstwy wußłyschecź a nam pomhacź? Njeſnajesch jeho ßłowo: „proschcze, a wam budźe date“, abo to druhe „ſa czož wy teho Wótza proßycź budźecze we mojim mjenje, to budźe wón wam dacź“, abo „proschcze, dha budźecze bracź, ſo by ßo waſche wjeßele dopjelniło?“ Kajzy ßmy dha my, ſo bychmy jemu chzyli prjódk pißacź schtundu abo na kajke waſchnje wón dyrbjał nam pomhacź?

Njewě wón woboje najlěpje ßam? Kóždy płód trjeba ßwój cżaß, prjedy hacż ſeſrawi. A hdyż ſrały njeje, nam niczo njepomha. Je pak doſrawił, potom nam ßam do klina padnje. Kózda pomoż, kotruż Knjes nam póßłacż dyrbi, je też każ płód, kiż dyrbi też husto hakle ſrawicż, prjedy hacż móże nam ſe żohnowanjom bycż a każ ſrały płód do klina padnycż. A hdyż ßebi ßami żaneje rady njewěmy, njeby potom hoły njeroſom był, hdy bychmy chżyli Bohu prjódkpißacż, kak by wón dyrbjał pomhacż? Hdy by po naſchej woli cżinił, dha by wón nam runje tak mało, każ my ßebi ßami, pomhacż móhł. Runje dokelż wón jo hinak cżini hacż my, teho dla móże wón naſchu nuſu wotwobrocżicż, hdżeż my tajke njemóżemy. Teho dla

My chżemy jenoż khwilu cżakacż
A woſtacż ſ dobrym pokojom,
Na Bożu hnadnu wolu łakacż,
Ta cżini derje ſ cżłowjekom.

3. Potom pak też njeſabudźmy poßłuſchni to cżinicż, ſchtoż wón nam praji, a ſwólniwje po tych pucżach khodżicż, po kotrychż wón naß wjedże. „Schtoż wón wam praji, to cżińcże“, běſche Jeſußowa macż ßłużomnikam prajiła. A derje běſche, ſo to potom cżinjachu. Budżiſche=li Knjes ſjawnu njepoßłuſchnoſcż namakał, njebudżiſche tutón dżiw dokonjał abo njebudżiſche jón ſ najmjeńſcha móhł tak dokonjecż, każ běſche to chżył a każ běſche najlěpje. Runje dokelż ßu ludżo njepoßłuſchni Bożemu ßłowu, ſadżěwaju ſ tym husto Bohu, ſo móhł jim pomhacż abo ſ najmjeńſcha tak pomhacż, każ by wón chżył a każ by ſ tym ſa naß też nanajlěpje było, runje tak każ też dżěcżi ßame do njeſboża khwataju abo ſ njeho njepſchińdu, dokelż na ſtarſchiſku roſomnu radu a napominanje njepoßłuchaju. Nichtó bjes nami njebudże chżycż prěcż, ſo by wjele mjenje nuſy, wjele wjetſche ſboże bjes cżłowjekami było, hdy bychu wſchitzy cżińcże po Bożim ßłowje a jeho radże cżinili. A njebudżiſchtej=li prěnjej cżłowjekaj pſchecżiwo Bożej kaſni cżiniłoj, jeju ſboże budżiſche ßo wěcżne ſboże ſcżiniło. To njeſabudż też ty, luba duſcha, cżiń jenoż ſtajnje a zyle, ſchtoż wón tebi w ßwojim ßłowje praji a ſadżerż ßo ſtajnje po tym, ſchtoż ſpěwaſch: „każ Bóh mje wjedże, tak chżu hicż“ a hlaj, ty wěſcże ſhoniſch, ſo tak nanajlěpje ßam ſa ßebje ßo ſtaraſch, ſo twoja nuſa, twoje ſtaroſcże ſkerje ßo ſhubja, dokelż potom twój Bóh tebi pomhacż móże a budże.

A hdyż ßo tebi pomha, potom měj jenoż wotewrjenej wocżi, ſo by woprawdże Knjeſowu pomoż w tym wohladał a njeprajił: „pſchipaduje abo ßamo wot ßo je ßo polěpſchało. Hdy by chżył tak rěcżecż, by tebi drje na khwilu pomhane było, ale żaneho trajazeho żohnowanja njeby wot Knjeſoweje pomozy měł. So tajke namakaſch, to je tola to najważniſche. Wucżomnizy mějachu tajke żohnowanje a ßnano też młodaj mandżelſkaj, kotrymajż běſche tón Knjes hnydom prěnju ſtaroſcż wſał. Jeho wucżomnizy wěrjachu do njeho, rěka ſkónczńje wo nich. Tutón dżiw běſche jich twjerdſcho ſ tym Knjeſom ſjednocżił, ſo nochżychu jeho puſchcżicż. To je najrjeńſche żohnowanje, kotrež wot kóżdeje pomozy Knjeſoweje ſhonicż mózemy. Sapſchimńmy jeho, ſjednocżmy ßo pſchezo twjerdſcho ſ nim, ſo njeby niczo, też ßmjercż niz naß wot njeho móhła dżělicż. Potom jeho wěcżnu kraßnoſcż wohladamy.

Hamjeń!

Wjazka=Wujeſdżanſki.

Snutskowne mißionſtwo.

Naſche ßerbſke towaŕſtwo ſnutskowneho mißionſtwa hotuje ßo, ßwój lětuſchi ßwjedżeń 6. julija w Porſchizach ßwjecżicż. Hdyż tónle ßwjedżeń naſche wócżko na ſkutkowanje ſnutskowneho mißionſtwo wobrocżi, chzemy w naſchim kopjenje, kotrež dżě chże ßerbſki cżaßopiß ſnutskowneho mißionſtwa bycż, junkrócż krótki roshlad wo ßwjatym a ważnym ſkutkowanju ſnutskowneho mißionſtwa podacż:

I. Schto je ſnutskowne mißionſtwo?

To je, wě ßo, ſałożkne praſchenje, na kotrež ßebi wy wotmolwjenje żadacże. Wobraz ſe żiwjenja nam to rosjaßnjuje: W New-Yorku nadeńdże měſchcżańſki mißionar pſched ſtołpom, ſa ſjawne woſjewjenje poſtajenym wjele ludźi hromadże ſběżanych, a hdyż tam pſchiſtupi, wohlada na wulkej papjerje wobraz ſtarcje żony, ſ kotrejež woblicża běſche rudżenje widżecż, a ſpody te ßłowa ſtejachu: „Wrócż ßo ke mni, ja mam tebje hiſchcże lubo.“ — Wón dżěſche dale a na druhim ſtołpje tón ßamy wobraz wuhlada a ſ kóżdeho ſtołpa, nimo kotrehoż by pſchiſchoł, by to ßame ſrudne wobliczo na njeho dele hladało. Duż ßo wón ſa tej ſtarej żonu praſcheſche a wón ſhoni, ſo je wona macż, kotrejež jenicżka dżowka běſche ßo do hrěcha ſabłudżiwſchi ju wopuſchcżiła. Dokelż macż njewjedżeſche, hdże ta dżowka je a hdże mohła tu ſhubjenu ſaßo namakacż, běſche wſcha ſadwělowana tónle ßrědk nałożowała, ſo by ßwoju dżowku ſaßo doſtała. A jako tón mißionar ſa něktore dny ſaßo k tej macżeri pſchińdże, běſche wona wſcha ſwjeßelena, pſchetoż ta ſhubjena dżowka běſche ßo na wobraz a podpißmo macżerje dohladawſchi pokna roskacża k ßwojej ßwěrnej macżeri wrócżiła.

Tole ßłowo ſtyſkniweje macżerneje wutroby: „Wrócż ßo ke mni, ja mam tebje hiſchcże lubo!“ to je wabjaze napominanje, kotremuż ſnutskowne mißionſtwo w mjenje kſcheſcżijanſkeje zyrkwje do ßwěta won klinczecż dawa, a w tym leżi dżěl jeho ważneho nadawka: wone chże pytacż a wumóż, ſchtoż ſhubjene je. Ale wone ma hiſchcże druhi wottyknjeny kónz, kotryż ßo nam w tym ßłowje japoſchtoła Pawoła ſjewi: „Ta luboſcż Khryſtußowa naß k temu pſchihnucżi, ſo bychmy ßo na khudych, běднych a hubjenych ßmilili.“

Snutskowne mißionſtwo chże po tajkim w kſcheſcżijanſkej myßli to ßwjate dżěło, do kotrehoż naß luboſcż Khryſtußowa cżěri, na cżłowjekach dokonjecż: cżělnje khorych a hubjenych pytacż a wobſtaracż, wot duchowneho ſtracha wobdatych a ſhubjenych bratrow wukhowacż a wumóż.

Dokelż ſnutskowne mißionſtwo w kſcheſcżijanſkej myßli a w duchu Khryſtußowym ßwoje dżěło dokonja, ma wone pſchi wſchěm ſkutkowanju ſtajnje a pſchezo tón jedyn wottyknjeny kónz, duſche dobycż ſa Bože kraleſtwo. W tym ßo też rosdżěluje wot druhich ſkutkow cżłowſkeje ßmilnoſcże, kotrež na niczo druhe njedżiwaja, khiba cżłowjekam cżělnu pomoż pſchinjeſcż. So je tole ważne ſkutkowanje ſnutskowneho mißionſtwa woßebje w naſchim cżaßu niz jenoż wużitne ale też nuſne, wo tym drje je kóżdy ßam pſcheßwědczeny. A kóżdy, kotremuż nuſa naſcheho luda wutrobu hnuje, dyrbi ßo wabjeny ſacżucż tele ſkutki luboſcże, kotrymż ſnutskowne mißionſtwo ßłuży, móznje podpjeracż a niz ſ liwkej wutrobu nimo nich khodżicż. Haj, pomhajmy, ſchtoż w naſchich mozach leży pſchi wulkim, ſ ducha Khryſtußoweho narodżenym ſkutku. Tajku naſchu luboſcż chzemy ßebi też ſ tym ſ nowa ſahoricż, ſo w duchu pſches dżěłanſke polo ſnutskowne mißionſtwo pſcheńdżemy,

II. Kak je ſnutskowne mißionſtwo naſtało?

Snutskowne mißionſtwo ma tón wulki ßwjaty nadawk Khryſtuſa dla cżělnje cżerpjazych a duchownje ſabłudżenych bratrow pytacż a wukhowacż. Duż też jeho korjeń leży w Khryſtuſu, kotryż je ta prawa ßmilna luboſcż, tu chże wone ſe ßłowom a ſe ſkutkom na ſemi płodżicż. Ta luboſna róża, kotruż je tón Knjes na ſemju ßadżił, je dale kcżěła — ſ cżaſami bóle ſkhowana — druhdy ſaßo połna kcżenjow. My mamy, wě ßo, na polu ſnutskowneho mißionſtwa też woßebje powołanych a wobhnadżenych mużow a żony, kotſiż ßu na ßwjatej roli kſcheſcżijanſkeje luboſcże njeſpróżniwje a ſ bohatym żohnowanjom dżěkali a ßo prózowali. Tajzy běchu Jakub Spener a Herman Franka, kotryż je ßebi ſe ſałożenjom Halſkeje ßyrotownje kraßny pomnik ſtajił, dale Fliedner, ſałożeŕ diakonißynſkich wuſtawow. Pſchede wſchěm pak běſche tajka wobhnadżena duſcha Wichern, kotryż w njeměrnym lěcże 1848 to wulke ßłowo wupraji: „Pſchecżiwo revoluziji powha jenoż kſcheſcżijanſtwo a jeho duch luboſcże“. A wot teho cżaßa ſtupichu ſe wſchěch dżělow naſcheho wótzneho kraja mużojo a żony ſ cżopkej wutrobu

do ßwjateho dźěła ſnutskowneho mißionſtwa a we wſchěch kónzach ßu rjane wuſtawy mißionſtwa kaž ſe ſemje wuroſtke, w kotrychž ßo dźěła po tym ßłowje teho ſbóžnika: „Sbóžni ßu cźi ſrudni, pſchetož woni budźa troſchtowani“.

III. Dźěłacźerjo a dźěłacźerki ſnutskowneho mißionſtwa.

Diakonojo a diakoniße.

Prjedy hacž na jenotlive pola ſnutskowneho mißionſtwa ſtupimy, wobhladajmy ßebi wſchelakich dźěłacźerjow a dźěłacźerki, kotſiž po ßwojim powołanju w ßłużbje ſnutskowneho mißionſtwa ſteja. Najprjedy dźěłacźerjo — ſ mjenom diakonojo. To mjeno ſe ßwjateho pißma ſnajemy a my nadeńdźemy hižo w japoſchtolſkim cźaßu diakonow, kotſiž khorych a hubjenych hladachu. Poſdźiſcho diakonojo bóle w zyrkwinſkej ßłużbje wuſtupichu a běchu pomoznizy duchownych, kaž ßo to mjeno diakon ſa kapłan dźenża hiſchcźe nałožuje. Wichern je diakonſtwo ſaßo k ſkutkowanju w myßli ſnutskowneho mißionſtwa ſbudźił. Wón bratrowſki dom — tak mjenowany Rugowy dom w Hornje pola Hamburga ſałoži a po tym pſchikładże ßu druhe bratrowſke domy naſtałe. Do nich njeżenjeni młodźenzojo wot 20—30 lět ſtari ſaſtupja, ſo bychu ßo ſa ßłużbu na khudych a wopuſchcźenych roswucźowali. Hdyž ßu woni wuwucźeni, woni potom do dźěła mißionſtwa won ſtupja — do ſpomożeńſkich domow abo do khorownjow abo do ſchkoſcźijanſkich hoſpodow; woni dźěłaja jako měſchcźanſzy mißionarojo we wulkich měſtach abo rosnoſchujo ſchkoſcźijanſke ſpißy a knihi atd. Duž maja naſchi ſchkoſcźijanſzy diakonojo rjane polo ſkutkowazeje luboſcźe a na ſchkoſcźijanſkich młodźenzow dźe to napominanje: Dźicźe a cźińcźe teho runja! Njejßu tež bjes Sſerbami młodźenzojo, kiž bychu hotowi byli do ßwjateje ßłużby ſtupicź?

Woßebje ſnate a cźeſcźene w ludu pak je njeßebicźne woporniwe dźěło diakonißow. Hdyž móżemy zyły nadawk ſnutskowneho mißionſtwa wopſchijecź do ßłowa ßwjateho pißma: „Ja chzu to ſhubjene ſaßo pytacź a to ſabłudźene ſaßo pſchiwjeſcź a to ſranjene wobalecź a to ßłabe poßylnicź“, nam ſawěſcźe żohnowane ſkutkowanje diakonißow, kiž chzedźa tole ßłowo do ſkutka ſtajicź a na to ßwoje żiwjenje waża, wyßoku ważnoſcź zyłeho ſnutskowneho mißionſtwa w najrjeńſchim ßwětle ſjewi. Luboſny ſacźiſchcź cźini tole cźiche ſkutkowanje tutych ßwěrnych dźěłacźerkow w Bożej winizy a w naſchim njeměrnym po wjeßelu hanjazym cźaßu rjane ßwědcźenje dawa, ſo ßo jenož tón, kotryž ßwěru ßwoju pſchiſłuſchnoſcź w żiwjenju dopjelni, woprawdże ſbożowny a ſpokojny ſacźuwa. S radoſcźu hižo w japoſchtolſkim cźaßu diakoniße wohladamy; Pawoł ßam Romſkim ßotru Febu poruczuje. (Rom. 16, 1.) Tole ßwjate powołanje je w ſchkoſcźijanſkej zyrkwi ſkutkowaze woſtało hacž do 12. lětſtotetka; potom pak ßo na dobo ſhubi. Wożiwiło je ſaßo pſches Boże hnadne wodźenje w ſapoczatku tuteho lětſtotetka. A tón, kotryž je k nowemu żiwjenju budźił, běſche duchowny Fliedner w Kaiſerswercźe, kotryž je hacž do ßwojeho poßlednjeho wodychnjenja ſa ſarjadowanje a wupłodźenje diakonißnſkeho ſkutkowanja njeſprózniwje ßo prózował. Płody jeho w tym Knjeſu żohnowaneho ſkutkowanja my nětko mamy: Naſcha evangelſka zyrkej ma w tu khwilu 50—70 diakonißnſkich wuſtawow a diakonißow je něhdźe 8000; wone dźěłaja w něhdźe 600 khorownjach, w 120 khudownjach, w 700 jenotlivych woßadach jako woßadne diakoniße ſa khorych a hubjenych we woßadźe, w 100 ßyrotownjach, w 340 małodźěcźazych ſchulach, w 30 wumożeńſkich domach atd. Sawěſcźe kraßne Boże żohnowanje! A tola je ſa tu wulku nuſu naſcheho luda hiſchcźe pſchejara mało dźěłacźerkow a je jara nuſne, ſo by hiſchcźe wjazy młodych holzow do teje ßwjateje ßłużby ſaſtupiło. My derje wěmy, ſo tež někotre lube Sſerbowki w tej rjanej Božej ßłużbje ſteja, ale tola mohło jich wjele wjazy byćź. „Nuſa je wulka, ale mało je dźěłacźerkow!“ Sſerbſke holzy, kiž wy wabjenje w ßebi cźujecźe, dźicźe w Božim mjenje na tole polo dźěławeje ßmilneje ſkutkowazeje luboſcźe; wy wěſcźe radoſcź a ſpokojenje w tym rjanym powołanju namakacźe.

IV. Polo, na kotrymż ſnutskowne mißionſtwo dźěła.

A. Skutki wukhoważeje luboſcźe.

1. Żłoby a domy ſa małe njemandźelſke dźěcźatka.

Dokelž chze ſnutskowne mißionſtwo na wſchitkich cźerpjazych a a wot duchowneho ſtracha wobdatych dźěłacź, ßo wone tež na wěſtu ſtarobu wobmjeſowacź njemóże, ale wone pomha, hdźež a hdyž je trjeba. Duž ſnutskowne mißionſtwo cźłowjekow ſe ßwojej pomozu pſchewodźa wot naroda hacž do ßmjercźe.

Haj hižo pſchi kolebzy małych dźěcźi ßo dźěło mißionſtwa ſapocźnje. Dźěcźatſtwo je drje cźaß njewiny, ale kak bórſy bliži ßo młodej wutrobje hrěch, hdyž wócźko wobarnowazeje luboſcźe njewachuje. K temu je, ßo wě, macź na prěnim měſtnje wot Boha poſtajena, ale hdyž macź wumrje, hdyž je wona cźełnje abo duchownje njekhmana, tónle ßwjaty nadawk dopjelnicź, potom dyrbi ſnutskowne mißionſtwo do ſkutka ſtupicź.

To ßu tak mjenowane żłoby, w kotrychž mißionſtwo pſchede wſchěm na tych najmjeńſchich dźěła. Prěnje tajke żłoby w Franzowſkej naſtachu a je jejny ſałożeŕ wěſty Marbeau był. W Němſkej je ßo prěni tajki wuſtaw w Draždźanach ſałożił a nětko ſkutkuja ſe żohnowanjom we wſchitkich wjetſchich měſtach.

Dźěcźatka, kotrež domach nuſneho ſaſtaranja nimaja, ßo do tych wuſtawow (żłobow) pſchinjeßu a ßo tam ſa 10 hacž do 20 np. na zyły dźeń derje hladaja a wobſtaraja a móża tam, hdyž je nuſne, tež pſches nóź woſtacź. Kajke je to połóżenje ſa někotreho nana, kotremuž je żona ſahe wumrjeła abo ſa khudeju ſtarſcheju, kotrajž dyrbitaj wo dnjo wobaj na dźěło khodźicź.

Dokelž pak ßu żłoby jenož ſa mandźelſke dźěcźi, je ſnutsmißionſtwo dale domy ſałożiło ſa małe njemandźelſke dźěcźi. W nich ßo te njebożatka luboſcźivje pſchijimaja, ſa kotrež je pomoz ſchkoſcźijanſkeje ßmilnoſcźe woßebje nuſna.

Tele wuſtawy ßu kraßne ßwědcźenje ſchkoſcźijanſkeje ßmilnoſcźe a luboſcźe, kotraž njecha dacź nikomu ſo ſhubicź a nikoho njewopuſchcźicź teho dla, kotryž je prajił: „Sbóżni ßu cźi ßmilni, pſchetož woni budźa ßmilnoſcź doſtacź.“

2. Wukhowańje ſa dźěcźi.

Wulke żohnowanje ßu dźěcźaze wukhowańnje abo małodźěcźaze ſchule, do kotrychž khudźi ſtarſchi ßwoje mjeńſche dźěcźi, kiž hiſchcźe do ſchule njekhodźa, rano pſchiwjedu, hdyž na dźěło du a hdźež ßaßo wjecźor ßo ſ dźěła wrócźiwſchi po nje pſchińdu. Woßebje ſa wulke měſta ßu tajke wukhowańnje nuſne. Pſchetož hdźe chzedźa ſtarſchi ſe ßwojimi dźěcźimi? Je domach ſamknycź a ßame woſtajicź — ně! Kak wjele njeſboża je hižo naſtało pſches dźěcźi, kotrež běchu ßebi ßamym pſchewoſtajene. A k temu, kak khuduſchka a puſta woſtanje tajka dźěſcźowa duſcha! Hdyž je dźěcźo zyłliczki dźeń ßame było, dyrbi ſkónczńje hiſchcźe wjecźor wot ſtarſchich hroſne rěcźe ßłyſchecź. Tak nuſne tajke wukhowańnje wſchak na kraju njejßu a tola bychu tež wużitne byłe ſa lětny cźaß, hdźež ſtarſchi wonkach na polach dźěłaja a dyrbja ßwoje małe dźěcźi pſchi wſchěm wjedrje ßobu won bracź. Tola niz ßame ſwonkowne wobſtejnoſcźe ſnutskowne mißionſtwo do teho dźěła wabja; — prěni a najważniſchi wotpohlad je, dźěcźi wukhowacź ſa Boże kraleſtwo. Do tych młodych wutrobow dyrbja ßo ßymjentne ſornjeſchka pobożneje ſdobneje myßle płodźicź. A ſchtož ßo w prěnich lětach nawuknje, ßo najwěſcźiſcho a najhłubſcho do duſche ſaßydli. S tym ßo tež dobry ſałožk połoži, na kotrymż móża potom ſtarſchi, wucźerjo a duchowni dale twaricź, ſo ßo po něcźim templ Boži natwari, w kotrymż ſboże, ſpokojnoſcź a żohnowanje bydli. Cźeżki wſchak je nadawk ſa wodźerku tajkeje wukhowańnje, kotraž dyrbi ſ wulkej ſcźerpliwoſcźu na tych dźěcźoch dźěłacź a je k dobremu wodźicź. Hdźež pak ßo to ſtawa, je tež żohnowanje bohate a wulke. Pſchetož, ſchtož te dźěcźi rjanych ſchpruchow, khěrluſchow a modlitwow nawuknu, wone ßobu do ſtarſchiſkeho doma woſmu a je tam w ßwojej njewinje ſpěwaja, a někotra ſtarſchiſka wutroba ßo pſchi tym ſmjehcźi. Tehodla ßu tež te wukhowańnje ßobu najważniſchi ſkutk ſchkoſcźijanſkeje luboſcźe.

3. Wukhowanje żónſkich pſched ſtrachami, jim we wulkich měſtach hrożazymi.

To je tež ważny nadawk ſnutskowneho mißionſtwa, żónſke wukhowacź pſched tym wulkim ſtrachom, kotryž jim we wulkich měſtach hroſy. Wopomnimy, ſo běſche po poßlednim ludliczenju wot żónſkich pſches 16 lět ſtarych 8 millionow woženjenych, 2 millionaj wudowow, 5 millionow njewoženjenych, po tajkim 7 millijonow bjes ſaſtaranja. W lěcźe 1891 pſchińdźe 83,000 żónſkich do Barlina, do zyła je tam nětko wjele wjazy, dyžli 200,000 njeżenjenych. Wone ßebi ſaßłużbu pytaja a ßebi myßla, ſo we wulkim měſcźe najlóżſcho ßwoje ſboże namakaja a ſ tyßazami do njecźiſteho żiwjenja ſapadnu. Wulki dźěł ſ zyła żaneho dźěła njenamaka a tola dyrbja něſchto měcź, ſo bychu móhłe żiwe byćź. Kajki to wulki ſtrach! A tež ſa tych, kiž maja dźěło, je ſaßłużba tak hubjena (nanajwyſchſche 3—4 hriwnow), ſo jich nuſa do njecźiſteho żiwjenja cźiſchcźi, ſo bychu ßebi na tole hanibne waſchnje

něschto saßkužiłe. Psched tajkim strachom pyta snutskowne mißionstwo te wbohe holzy sakhowacź. Sa holzy lěpschich schtantow, kotrež do wulkich městow pschińdu, stara ßo „towárstwo pschecźelnizow młodych holzow“, a sa ßkužobne holzy ßu „dźowcże hospody“ sałożene. W nich dostanu holzy sa tunje pjenjesy dobru jědź a wothladanje, a k temu ßo jim też tam dobre ßkužby pschipokasaja. Duž je kóždej tajkej holzy a jeje starschim, kotrymž duchowne sboże dźowki na wutrobje leži, wutrobnje radźicź, so bychu ßo sa „dźowcźej hospodźe“ w tym měscźe wobhonili, hdźež ta holza ßkužbu pyta. Sa fabrikske dźěłacźerki we wulkich městach, kotrež ßu zyły dźeń w fabrizy a składnoscźe nimaja, domjaze hospodarske dźěło nawuknycź, a ßu potom, hdyž ßo woženja, husto doscź hubjene hosposy, je snutskowne mißionstwo w fabrikskich městach hospodarske schule sałożiło, w kotrychž ßo holzam wjecźor składnoscź poskiczi, we warjenju, w schiczu a druhim domjazym dźěle ßo wudospołnjecź. A tele schule swißuja s wjetscha s „domami sa dźěłacźerki“ sjednocźene, hdźež młode holzy městno namakaja, hdźež pschecźelne ßkužobnizy snutskowneho mißionstwa je witaja a jim wutrobu a duschu po skónczenym dźěle wokschewja. Tele domy ßu wulke žohnowanje sa te, kotrež do nich khodźa, tam namakaja město njeczisteho wjeßela w korczmach a na rejwanskich łubjach prawe woczerstwjenje sa cźěło a duschu. Jim blisko steja „towárstwa młodych holzow“, kotrež maja woßebje tón wotpohlad, njedźelu sa młode holzy to czinicź, schtož dyrbi wona bycź: dźeń žohnowanja. Młode holzy w tych towárstwach njedźelu popołdnju a wjecźor dobre a hódne sabawjenje namakaja a ßo s tym psched spytowanjemi, jim runje njedźelu hrožazymi, wukhowaja.

Tak dźěła snutskowne mißionstwo sa wukhowanje holzow, wot stracha wobdatych, a wěscźe někotrehožkuli duscha budźe ßo hischcźe we wěcźnoscźi dźakowacź, kotraž bu psches tole pschecźelne a luboscźiwe prózowanje psched hrěchom a skaženjom wobarnowana.

4. Młodźenske a evangelske dźěłacźerske towárstwa.

Zyke sboże luda wot teho wotwißuje, hacź ßo wěra a pobožnoscź w ludu hajitej. Na tym stejnischczu stejo ßo snutskowne mißionstwo niz jenož sa jenotlinych kschescźijanow postara, ale chze shromadnemu sbožu luda k lěpschemu bycź a czichi duch luboscźe do zyłeho ludoweho žiwjenja nuts wuliwacź. Dokelž pak je pschichod nascheho luda — nascha młodoscź, ßo młodym pschiwobroczi, so by jich woczahnyło jako mužow se žiwej kschescźijanskej myßlu a jich sakhowało psched wschelakimi strachami, psches sawjedźenje, słych towarschow a njepózcźiwoscź jim hrožazym. Tónle nadawk dopjelnja młodźenske towárstwo, kotrež młodźenzam kschescźijanske powuczenje a hódne roswjeßelenje a sabawjenje poskicźuje. Tele młodźenske towárstwa maja wulku ważnoscź sa wotroscźazu młodźinu a s wulkim žohnowanjom skutkuja. W naschim czaßu pak, hdźež sozialdemokratojo schcźuwaja pschecźiwo kschescźijanskej zyrkwi a wyschnoscźi, a jako evangelion pschipowjeduja: „wjeßelcźe ßo na ßwěcźe, kaž dołho scźe žiwi; žana wěcźnoscź njeje!“ je nusne, so ßo kschescźijanszy dźěłacźerjo w fabrikskich městach k towárstwu hromadźe stupja, so bychu pschecźiwo tajkim bjesbóžnym wuczbam wustupili a ßo ßami w ßwojim kschescźijanstwje, czuczu a smyßlenju w bratrowskej luboscźi rosßylnili a poßylnili, so bychu byli dobra a wěsta wobora pschecźiwo nadběhowanjam powróczerskeje strony. To czinja evangelske dźěłacźerske towárstwa. Wone maja wulki a ważny nadawk!

5. Hospodowanske domy.

Hospodowanske domy je snutskowne mißionstwo sałożiło sa wokoło czahazych rjemjeßlnikow; wone ßo też rjemjeßliwownje mjenuja. Tajke hospodowanske domy namakamy skoro we wschitkich wjetschich městach. Lubym Serbam je derje snaty hospodowanski dom w Budyschinje. W nim namakaja wokoło pucźowazy rjemjeßlnizy nózny pschebytk a woni njetrjebaja do hubjenych korczmow khodźicź, hdźež se shubjenymi cźłowjekami hromadźe pschińdu, kotsiž jěd hrěcha a skeho do wutroby wußywaju. Hospodowanski nahladowaŕ na to hlada, so w hospodźe pschistojne žiwjenje knježi, so ßo ludźo njewopija, njehorne spěwy njespěwaja a hrosne rěcźe nimaja. Rano a wjecźor ßo pschitomni k shromadnemu modlenju seńdu. Nichtó wschak nusowany njeje, ßo wobdźělicź, a tola je ßo pokasało, so jich najwjazy rad ßobu pschińdźe, a Bohu dźakowano ßu też ßo mnosy, kiž běchu ßo sabłudźili na pucź hrěcha, tam saßo dopomnili a na prawy pucź namakali. To je najlěpsche wopokasmo nusneho a žohnowaneho skutkowanja hospodowanskich domow.

B. Skutki wudobywazeje luboscźe.

1. Sastaranje khudych.

We wschěch czaßach je róża dobrocźiwoscźe sa khudych rjenje kczěła w kschescźijanskej zyrkwi. Woheń Jesußoweje luboscźe stajnje k ßmilnoscźi na khudych sahorjuje. Hdyž mějesche w prjedawschich czaßach zyrkej ßama tónle skutk luboscźe w rukomaj, je po něczim też stat do teho skutkowanja stupił a my mamy w tu khwilu statne a zyrkwinske sastaranje khudych a wysche teho nadeńdźesch hischcźe jenotliwe towárstwa, kotrež ßo sa khudych staraja. Stat steji na tym stejnischczu, so ma kóždy, kiž je we wulkej nusy, prawo na pomoz a na to dale njedźiwa, hacź je schtó teho też hódny, so ßamo druhdy lěni tajku podpjeru dostanu. Zyrkej ma ßwojich diakonow a diakoniße a w tej myßli khudym se ßwojej pomozu blisko stupi, so by też na jich duschach dźěłała. Ale bohużel wschak zyrkwi ßrědki husto doscź pobrachuja. Duž wschak by najlěpje było, so byschtej stat a zyrkej sjednocźenej skutkowałej. Pschetož swonkowna statna pomoz bywa hakle žohnowanje, hdyž ßo snutskowna pomoz zyrkwje pschisamknje. Pschetož pschi sastaranju khudych dyrbi ßo też s wěstej wobhladniwoscźu dźěłacź a to snutskowne mißionstwo po dobrych saßadach czini. Dźěłacźerjo snutskowneho mißionstwa s khudymi do parschonskeho wobkhada stupja; woni ßo wobhonjeja sa jich wobstejnoscźemi, so bychu pschewidźeli, kak bychu jich saßo k temu dowjedli, so móhli ßebi saßo ßami ßwój khlěb saßkužicź; woni jim też wě ßo žadanja staja, n. pšch. so njeßmědźa wjazy po proschenju khodźicź, so dyrbja dźěłacź, so ßo picźa wostaja atd.; najważnische pak je, so mozy na jich snutskownym žiwjenju ßebi nadobudu, a so ßebi dowěrjenje a luboscź w khudych psches pschecźelniwy wobkhad wubudźa. Hdźež ßo po tychle saßadach skutkuje, směje też tón skutk luboscźe bohate žohnowanje.

2. Wotwobroczenje bydleńskeje nusy we wulkich městach

To je ważny, ale też cźežki nadawk bydleńskej nusy wotpomhacź. Pschetož my na kraju ani njepomnimy, w kajkich hubjenych bydlenjach dyrbja khudźi ludźo we wulkich městach bydlicź: W lěcźe 1885 běsche w Barlinje 51,000 bydlenjow, kotrež s jenicźkeho ruma wobstejachu, s nich 2000, w kotrychž psches 10 cźłowjekow bydlesche a bjes nimi běchu hischcźe zusy młodźi hólzy a holzy, kiž sa tunje pjenjesy tam psches nóz wostachu. Njedyrbi to k cźělnemu a duchownemu skaženju wjescź? S tych 63,000 bydlenjow w Draždźanach wobsteji jich 31,000 s jeneje jstwy, w kotrychž hromadźe 110,000 ludźi bydli — nimale połojza wschitkich Draždźanskich wobbydlerjow. To ßu tola wobstejnoscźe, kotrež dyrbja najsrudnische scźěhwki měcź.

Snutskowne mißionstwo ma tu saßkužbu, so je wone tele žałoßne wobstejnoscźe wotkryło a kedźbliwoscź kschescźijanow na nje wobrocziło. A jeho wabjenje je spomožne było. Někotsi fabrikszy wobßedźerjo ßu rjany pschikład dali s tym, so ßu sa ßwojich dźěłacźerjow ßami sa ßwoje pjenjesy strowe bydlenja natwarili; tak je n. pšch. Krupp w Essenje (s kotrehož fabriki kanony pschińdu) 3200 tajkich wobydlenjow natwaril. Druhdźe we wulkich městach ßu towárstwa s tym samyßlom hromadźe stupiłe, kaž n. pšch. psched krótkim w Lipsku. Woßebje dźakahódne je skutkowanje sakskeho krajneho towárstwa snutskowneho mißionstwa, kotrež je w Draždźanach wulke twarjenja s tajkimi wobydlenjemi natwariło. Kóžde wobydlenje je wot druheho dźělene, rumy ßu wyßoke a ßwětłe. Płaczisna je jara niska, dokelž dźě sałożerjo niczo saßkužicź njechadźa, ale maja pschi tym wyschschi wottyknjeny kónz. Też płaczenje wotnajeńskeho dawka je s tym połóżene, so ßo tydźeńszy sapłaczi. To ma dwoji wužitk, pschetož hdyž dyrbja mali ludźo, kiž ßnano wob tydźeń něhdźe 15 hr. saßkuża, schtwórczlětnje na dobo 75 hr. płaczicź, je jim to cźežko a woni lohko do dołha pschińdu abo ßu w stajnej staroscźi; wjedźa-li pak, so ßo kóždu ßobotu něschto mało sapłaczi, ßo wot spočatka na to skoža a jim to cźežkoty njeczini. Druhi wužitk je: po pjenjesy ßebi domownik ßam pschińdźe, kotryž pódla ludźi jich wobstejnoscźe sesnaje a po něczim ßo swjask dowěrjenja a pschikhilnoscźe bjes nim a bjes tymi ßwójbami swjasa, kotrež móże dobre płody też sa duchowne žiwjenje pschinjescź, hdyž tajki muž kschescźijanstu myßl do domow njeße. Rjana sahroda wokoło twarjenja je sa dźěczi wobydlerjow a diakoniße tam pschikhadźeja, so bychu ßwoje dźěło snutskowneho mißionstwa na dźěczoch s tych dźěłacźerskich ßwójbow měle.

My widźimy, kak ſnutskowne miſſionſtwo też na tym poli towaŕſchneho żiwjenja ßo próżuje tym, kiż ßu w nuſy, ſwonkownu pomoz pſchinjeſcź, ale tola pſchi tym to heßko ſ wocźow njeſhubi, pod kotrymż wſcho ßwoje dźěło cźini: cźłowíſke duſche temu bliſko dowjeſcź, bjes kotrehoż je wſcha cźłowíſka pomoz bjes żohnowanja.

3. Měſcźanſke miſſionſtwo.

We wulkich měſtach nadeńdźeſch pak wyſche hubjenych wobydlenjow hiſchcźe wſchelaku druhu nuſu, kotrejż dyrbi ſnutskowne miſſionſtwo napſchecźiwo ſtupicź a tónle wotrjad jeho ſkutkowanja rěka měſcźanſke miſſionſtwo. Naſtało je wone w Schottlandſkej w lěcźe 1826. Wěſty Nasmit ſapocźa ſ 8 pſchecźelemi ſ bibliju w rukomaj dom wot domu khodźicź; woni napominachu a troſchtowachu a khudemu ludej ſaßo ſacźucź dachu, ſo je też ſa tych njeſbożownych a hubjenych naſch ſbóżnik, pſchecźel a wumożnik. W naſchim wótznym kraju je Wichern měſcźanſke miſſionſtwo ſarjadował. Swonkownej nuſy wotpomhacź a pſchi tym tym móż na wutrobje khudych a hubjenych dobycź, je ſamyßł, ſ kotrymż měſcźanſzy miſſionarojo dźěłaja. Duż ßo wě, ßo jich dźěło k ſaſtaranju khudych pſchiſamknje. W Barlinje ma ſnaty dwórſki prědař Stöcker wulku ſaßłużbu wo tole ſkutkowanje. Rjane wopokaſmo na tymle ważnym poli je też ſjednocźenje żonow a knjeżnow ſ woßebnych ßwójbow, kotreż ßo na tym pomoznym ſkutku wobdźěla. Wone maja ſaßo ßwoje woßebite wotdźělenja — te jene ßo ſtaraja ſa khudych a ßyrotow, druhe wopytuja khorych a ßlepych, druhe maja wotcźehnjenje khudych dźěcźi we wocźomaj. A ſ radoſcźu ßłyſchimy, ſo je wobdźělenje na tym dobrym ſkutku ſbożownje roſtło.

4. Miſſionſtwo ſa wucźahowarjow.

Hdyż ſtawy naſcheje evangelſko-lutherſkeje zyrkwje ſ wótzneho kraja cźahnu, jim ſnutskowne miſſionſtwo w kſcheſcźijanſkej luboſcźi ſ radu a ſkutkom k bokej ſtupi. Swoje ſtazije je wone ſałożiło w Bremenje, Hamburgu a Schcźecźinje. Pſchi tym dźěle ßo na to dźiwa, ſo bychu ßo lóhkoſmyßleni wucźahowarjo wot ßwojeho wotmyßlenja hiſchcźe w prawym cźaßu wotdźerżeli, tym pak, kiż do wukraja cźahnu, dobra rada ßo ſkicźiła. K temu ßo bjes wucźahowarjemi knižka ſ napißmom „Rada ſa wucźahowarjow do ſjednocźenych ſtatow połnózneje Ameriki“ rosdawa, kotraż jich k prawemu rosponinanju teho wotmyßlenja napomina a jim też Amerikanſke wobſtejnoſcźe, kotreż też lěpſche njejßu hacź naſche, dokładnje roſeſtajeja. Boże ßłużby ßo ſa tych wucźahowarjow, prjedy hacź jěſbu do zuſeho kraja naſtupja, wotdźerża a dokelż je wutroba w tym wokomiknjenju, hdyż wótznemu krajej bożemje praji, woßebje pſchikhilna na Boži hłóß ßłyſchecź, je ßo w tychle kemſchenjach hižo někotre ßymjeńtne ſornjeſchko ſa wěcźnoſcź wußyło. Ale niz jenoż pſchi dźělenju wot wótzneho kraja jim bratrowſka luboſcź k bokej ſteji, ně, też hdyż do Ameriki pſchińdu, jim ſnutskowne miſſionſtwo wobarnowazu ruku poſkicźi. Němſki dom ſa wucźahowarjow a lutherſki dom ſa putnikow w New-Yorku ßwojich ludźi k pſchiſtawej ſcźeletej, ſo bychu wucźahowarjam ſ radu a ſe ſkutkom k bokej ſtejeli. Woni jim ſaměnjenje pjenjes a jich liſty a druhe wězy wobſtaraja a jim pucź pokaſaja do nowcho kraja a do nowych wobſtejnoſcźow. Woßebje ßo też poſtaraja, ſo pucź namakaja do kſcheſcźijanſkeje woßady w Amerizy a duchowneho ſaſtaranja njeparuja.

Kajku ma tole ſkutkowanje wulku ważnoſcź, nam ſ tyßazami cźi wobßwědcźa, kiż ßu do wukraja cźahnywſchi tule luboſcźiwu pomoz naſhonili. Duż ju nichtó, hdyż chze won cźahnycź ſ wótzneho kraja, ßo njekomdźi, ßo ſa miſſionſtwom ſa wucźahowarjow praſchecź.

5. Miſſionſtwo ſa łódźnikow.

Miſſionſtwo ſa łódźnikow je nowa hałoſa na płódnym ſchtomje ſnutskowneho miſſionſtwa. Wone wopſchijuja duchowne, cźělne a hoſpodaŕſke ſaſtaranje, kotreż je ſa łódźnikow nuſne. To żiwjenje na morju wjele ſtracha ſa tutych ludźi pſchinjeße. Woni ßu dźěleni wot żiwjenja na kraju a ſ tym też wot zyrkwje a kſcheſcźijanſkeje woßady. Lěto wot lěta ßu łódźe na morju. Duż woni niczo njepytnu wot żohnowanja ßwójbneho żiwjenja a duſchowpaſtyŕſkeho ßłowa woni njeſaßłyſcha. K temu ßu huſto wobdacźi wot ſhubjenych ludźi, kotſiż maja hanibne żiwjenje ſady ßo a wuſtorcźeni ſ cźłowſkeho towaŕſtwa na kraju ßu ßo na łódźe pſchiſtajili. Tajzy ludźo pak ſajědojcźa wutroby ſe ßwojej bjesbóżnoſcźu.

A hdyż łódź do pſchiſtawa pſchijědźe, tym łódźnikam najwjetſchi ſtrach hroſy. Hubjene korcźmy, w kotrychż kuwaŕſtwo a njecźiſte żiwjenje knjeżitej, jim kiwaja. Pjenjeſy, ſ próżu ſaßłużene, ßo jim wot jebazych ludźi ſe ſaka wucźahnu. Kajke to żiwjenje w pſchiſtawach knjeżi, wo tym njech ſcźěhowazy pſchikład powjeda: Matroſa, kotryż běſche 700 hriwnaw wupłacźenych doſtał, na druhi dźeń niczo wjazy njemějeſche, druhi běſche 1600 hriwnow ſa 3 dny pſchecźinił. Njeje jow ſawěſcźe nuſne, ſo ßo pomha? Snutskowne miſſionſtwo ma tu dwoju pſchißłuſchnoſcź dopjelnicź: — ßo poſtaracź ſa duchowne ſboże tych ludźi, każ też jich k hoſpodaŕſkemu żiwjenju pohnucź. Duż ßłużomnizy miſſionſtwa na łódźe khodźa, łódźnikow do Božich ßłużbow pſcheproſchuja. Pſchi tejle ſkładnoſcźi ßo biblije a modleŕſke knihi rosdawaja. Boże ßłużby maja ßo w tych pſchiſtawach kóżdy dźeń. Tak dźěła ßo na wutrobach tych ludźi k jich duchownemu ſbożu. Na druhim boku ßu ßo ſa nich nalutowaŕnje a hoſpody ſałożiłe. Te hoſpody ßu korcźmy w kſcheſcźijanſkej myßli, podomne każ te hoſpody ſa wokołocźahazych rjemjeßlnikow; w nich ßu łódźnizy ſakhowani pſched tamnym ſawjedźenjom a jebanjom, w tych druhich pſchiſtawnych njecźiſtych korcźmach jim hrożazym. Do nalutowaŕnjow móża ßwoju ſaßłużenu mſdu dacź a ßebi něſchto ſa poſdźiſche żiwjenje na bok położicź.

Runjeż je tón wotrjad miſſionſtwa hiſchcźe młody, my tola cźujemy, kak ważny a wużitny wón je.

6. Rosſchěrjenje kſcheſcźijanſkich ſpißow.

Snutskowne miſſionſtwo chze pytacź a wumóż, ſchtoż ſhubjene je, niz jenoż cźělnje, ale też duchownje; wone chze cźłowjekow wobarnowacź, ſo njebychu na cźěle a duſchi do żaneje ſchkody padnyli a chze jich dobycź ſa Boże kraleſtwo. K temu dyrbi pſchede wſchěm pomhacź rosſchěrjenje kſcheſcźijanſkich ſpißow. My derje wěmy, kajke njecźiſte a każaze knihi ßo w naſchim cźaßu huſto doſcź cźitaja. Wone ßu jěd a woßebje wjele młodych wutrobow nakaża. Duż ßu ßo ludowe a ſchulſke knihownje ſałożiłe, ſ kotrychż młodźi a ſtari dobre kſcheſcźijanſke knihi doſtawaju. Mużojo po kraju khodźa ſ dobrymi knihemi ſ tych ſkładow, kotreż ßu wot ſnutskowneho miſſionſtwa ſałożene. W tutej myßli ſkutkuje naſche lube lutherſke knihowne towaŕſtwo bjes naſchim lubym ßerbſkim ludom hižo dołhe lěta ſ bohatym żohnowanjom. Woßebitu ważnoſcź ſa duchowne żiwjenje luda maja te njedźelſke kopjena, kotreż porjadnje do domu khodźa a chzedźa kſcheſcźijanow pſches zyłe lěto ſ duchownej zyrobu ſaſtaracź. W nich a pſches nje chze ſnutskowne miſſionſtwo dźěłacź w kſcheſcźijanſkich domach. Jako tajki poßoł ſnutskowneho miſſionſtwa naſche njedźelſke kopjeno „Pomhaj Bóh“ kóżdu njedźelu do naſchich lubych ßerbſkich domow pſchikhadźa.

C. Skutki ſpomożeŕſkeje luboſcźe.

1. Hladanje khorych.

„Cźłowſki ßyn je pſchiſchoł pytacź a ſbóżne cźinicź, ſchtoż ſhubjene je“, ſ tymi ßłowami woſnamjenja naſch ſbóżnik ßam tón wulki nadawk, kotryż chżyſche na ſemi dopjelnicź. „Pytacź a ſbóżne cźinicź, ſchtoż ſhubjene je“, chze też ſnutskowne miſſionſtwo ſe ßwojimi ſkutkami wumożazeje luboſcźe, pytacź, ſchtoż khore je na cźěle a na duſchi a ſaßo pſchinjeſcź k temu wulkemu Samaritiſkemu a ſbóżnocźinjerjej, kiż wolij do ranow lije a cźłowjekow wuſtrowi.

My pohladamy na cźělnje khorych, kak ſnutskowne miſſionſtwo pyta jich wumóż a jim pomoz pſchinjeſcź. Sſlědy tejele wumożazeje luboſcźe wohladamy we wſchěch cźaßach naſcheje kſcheſcźijanſkeje zyrkwje. W naſchim cźaßu dźěłaja na tym poli na prěnim měſtnje diakoniißy, kotrymż je hladanje khorych najważniſchi nadawk jich powołanja a wone pſchi ßwojim ßwěrnym hladanju a pſchebywanju pſchi khorołożach kóżdu ſkładnoſcź wużija, duſche poßylnicź a troſchtowacź w myßli teho, kotryż wſchitkich ſpróżnych a wobcźeżnych k ßebi woła, ſo by jich wokſchewił.

Cźerpjazym cźłowjekam pomhacź, ſ tym wotpohladom ßu też druhe towaŕſtwa hromadźe ſtupiłe. Na pſchikład cźerwjeny kſchiż — to je towaŕſtwo dobrowólnych pomoznizow ſa ſranjenych we wójnje, kotſiż ßo ſa tón nadawk w cźaßu měra wuwucźuja. Tucźi pomoznizy, kotſiż ßu na to wucźeni, ſranjenym prěnju pomoz poſkicźicź, móża pak też w cźaßu měra, woßebje na wßach, hdźeż lěkaŕ k ruzy njeje, pſchi njeſbożu ſaſtupicź a wſchelaki ſtrach wotwobrocźicź. Nadźijomnje ßo to też w naſchich ſtronach lěto a bóle ſarjaduje, pſchetoż we wjetſchich wßach ßu wěſcźe jedyn abo też dwejo, kiż móża tutu ſamaritiſku ßłużbu dokonjecź.

2. Bethlehemſke wuſtawy.

Bethlehemſke wuſtawy njejßu żane khorownje, ale wuſtawy, w kotrychż hubjene a ßłabe dźěcźi, woßebje ſ měſtow, lětny pſchebytk w rjanym lěßu a ſtrowej krajinje k ßwojemu wocźerſtwjenju

a poßylnjenju namakaja. Wone ßo po narodnym měſtačku teho ſbóžnika mjenuja a ſ tym ßo woſnamjeni, ſo ßo w cžaßu duchownеho woczerſtwjenja też na dźěczažych wutrobach w kſcheſczijanſkej myßli dźěła. Wot meje do naſymy móża te dźěczi w rjanej ſtrowej krajinje žiwe bycź a ßo w rjanej ſtwórbje wjeßelicź. Tajki wuſtaw mamy w naſchej bliſkoſczi we Wjaſonzy a jón lubym cžitarjam w bližſchim cžaßu dokładnje wopißamy.

3. Wuſtawy ſa dźěczi, na padawu khoroſcź cžerpjažych, a ſa duchownje běднych.

Snutskowne mißionſtwo ma też jara cžežke a khitne nadawki, ſo dyrbiny woprawdźe ßo dźiwacź, kak ßwěrne diakonißy w tajkim cžežkim dźěle lěta dołho wutraja. Tajke cžežke dźěło je dźěło we wuſtawach ſa dźěczi, na padawu khoroſcź cžerpjažych, a ſa duchownje běднych. W Małym Wachawje pola Draždžan je tajki dom, w kotrymž 5 diakonißow 40 wbohich dźěczi, na padawu khoroſcź cžerpjažych, hlada. Bohužel je to khoroſcź, ſa kotruž lěkarſtwo žaneho ßrědka njeſnaje, a te ßrědki, kotrež ßo tu a tam wukhwaluja, wuſpěcha nimaja. Duž je najlěpje, ſo ßo dźěczi do tajkeho wuſtawa pſchinjeßu, hdyž ßo najprjedy, hdyž je ſ zyła móžno, pod ßwěrnym hladanjom naſhonjenym diakonißow polěpſchenje dozpije.

Srudniſcho je hiſchcźe we wuſtawach ſa duchownje běднych (idiotow). Cži njeſbožowni žaneho roſoma nimaja, woni njewjedźa a njeroſomja niczo wo Boſy, niczo wo ßwěcźe, jich wobdawazym. Duž je rjane wopokaſmo wulkeje ßmilneje luboſcźe, kotraž też tudy nadźiji wupadnycź njeda, ale ßo też tudy prózuje, ſacźmitu duſchu rosßwětlicź. So móża tajke dźěczi do tych wuſtawow ſaſtupicź, je wulka dobrota. Napohlad tajkich hubjenych pak nam wutrobu cžim ſrudniſchu cžini, hdyž wopomnimy, ſo wjetſchi dźěl tajkich hubjenych hrěchi ßwojich ſtarſchich njeße. W naſchim wótznym kraju je 40,000 tajkich běднych a něhdźe runje telko na padawu khoroſcź cžerpjažych. Wopiłſtwo a žadoſcźiwe žiwjenje ſtarſchich ſtej huſto wina. Jeniczki ſrudny pſchikład njech ßo poda: Jedyn hólz běſche teho dla na padawu khoroſcź cžežko ſkhoril, dokelž běchu ſtarſchi jemu jako cžěſchnemu dźěſcźu palenz dawali, ſo njebychu w nozy pſches jeho płakanje wotucźili. Njeje to žałoßnje!

Niczo lóhke to njeje, dźeń wote dnja tajke hubjenſtwo widźicź a wo dnjo a w nozy ſ tajkimi hubjenymi hromadźe pſchebycź, to ſamóže jenož ßylna, wot Khryſtußoweje luboſcźe ſhrěta a ſahorjena wutroba.

4. Spomožerſke domy.

Hdyž je to dźěło huſto wobcźežne a cžežke, ſ kotrymž ſnutskowne mißionſtwo cžělnje khorym a hubjenym w luboſcźi bliſko ſtupi, je to prózowanje, kotrež ßo na khore a ſabłudźene duſche ſłoži ſ wjetſcha hiſchcźe wjele cžežſche. Mißionſtwo też w tym dźěle hižo na tych dźěczoch ſapocžnje, kiž ßu na duſchi nakažene, ſo by jich ſdźerżało ſa njebjeßa. Bohu žel je jich wjele dźěczi, kotrež ßo do hrěcha a haniby nuts narodźa, kotrež tak rjez ſtarſchi k ſlemu wotcźahnu. Tajke dźěczi wěſtemu ſkaženju napſchecźiwo dźeja, hdyž ßo ſpomožerſka luboſcź nad nimi njeßmili. Druhe dźěczi pak też ßu, kotrež pſchi ßwěrnym hladanju na pucź hrěcha ßo ſabłudźa. Jim pomhacź — ßu ßo ſpomožerſke domy ſałożiłe, kajkiž mamy w Hodźiju. Dźěczi, kotſiž ßu w ſtraſche ſhubjene hicź, ßo pſcheßadźa do ſtrowеho powětra pod krutym wocźehnjenſkim porjadom ſtejazeho kſcheſcźijanſkeho doma. Tajki dom wodźitaj domjazaj ſtarſchej, kotrajž dyrbitaj wěßo wot žiweho kſcheſcźijanſkeho ſmyßlenja napjelnjenaj bycź a ducha luboſcźe ßamaj w ßebi ſacžucź, kiž „wſcheho ßo nadźija.“ Wuſpěchi ſpomožerſkich domow ßu po powſchitkownym wobliczenju dobre. Hdyž też wſchitke dźěczi ßo njeißu wukhowałe, 62% je tola rjana liczba, kotraž wo tym ßwědczi, ſo wulke žohnowanje Boże na tym ſkutku wotpocžuje.

5. Staroſcź ſa holzy do kurwarſkeho žiwjenja ſabłudźene.

Sa tónle wotrjad ſnutskowneho mißionſtwa ßo w němſkim to mjeno ſpomožerſke dźěło na „Madlenych“ nałožuje. Tole mjeno prawe njeje, pſchetož ſo w tej wulkej hrěſchnizy, wo kotrejž ßo Luk. 7, 37—50 rěcźi, Marju Madlenu widźi, k temu žane prawo njeje. Ale to mjeno je ßo junkrócź pſchijało a ſa wſchitke ſabłudźene žónſke, kotrež wumoženje pytaja, ßo to mjeno „Madleny“ trjeba. To njech też tudy k rosjaßnjenju naſpomnjene, hdyž ſchtó ßnano w němſkich knihach wo tym cžita.

Schtóž do teho nózneho njecžiſteho žiwjenja, kajkež w naſchim cžaßu woßebje we wulkich měſtach wohladamy, pohlada, tón dyrbi ßo ſawěſcźe naſtróžicź. Snutskowne mißionſtwo je Bohu dźakowano też w tutym cžežkim dźěle njewuſtawajo rjany wuſpěch měło; někotru duſchu je pſchiwjedło ſ nozy na ßwětło po tym ßłowje Jak. 5, 19. K temu je ſałożiło wěſte wucźeknjeńſke domy ſa te wbohe ßłużomnizy hrěcha, hdyž móża pod ßłónczným ßwětłom kſcheſcźijanſkeje luboſcźe k nowemu žiwjenju wotucźicź a hdyž móża ſaßo dobre a hódne ſtawy cžłowjeſtwa bywacź.

6. Saſtaranje jatych.

Jako naſch luby ſbóžnik na kſchižu wißaſche, wón temu pokutnemu ſchacharjej to kraßne ßlubjenje da: „Sawěrnje, ja praju tebi, dźenßa hiſchcźe budźeſch ſo mnu w Paradiſu.“ Słóſtnik, kiž ßo ßwojich hrěchow kajeſche, doſta ſe rta teho wumožnika na kſchižu wodacźe tych hrěchow. To dyrbi naß tola we wſchitkich cžaßach na to dopomnicź, ſo ßo žadyn cžłowjek tak daloko ſabłudźił njeje, ſo njemóhł ßmilnoſcźe pſched Bohom namakacź. A to wopominaju dźěła ſnutskowne mißionſtwo na khoſtanjach a jatych. Tole dźěło ßo pocźahuje na jatych, na jich ßwójby, na tych ſ jaſtwa puſchcźenych. W jaſtwje jatym jaſtwowi duchowni ſ napominanjazej luboſcźu bliſko ſtupja a ßo ſa to ſtaraja, ſo woni też dobre kſcheſcźijanſke ſpißy cžitaja. Wjetſche je dźěło ßmilneje luboſcźe na ßwójbach jatych. Žona a dźěczi dyrbja ßo troſchtowacź a pomoz ßo jim ſkicźicź, ſo by ßwójba do nuſy njepſchiſchła a ſo móhł ſ jaſtwa puſchcźeny nowe žiwjenje ſapocžecź, hdyž ßo do ßwojeho doma wróczi. Ale wſchitzy tola tajkeje domiſny nimaja, do kotrejež móża ſaſtupicź ſ khoſtańnje pſchiſchedſchi. Woni cžahaja huſto dołho wot měſta k měſtu a hdyž ßwoje papjery pokaſaja, w kotrychž je jich khoſtanje wopißane, ßu wotpokaſani. Duž je ſnutskowne mißionſtwo po naſchim zykym wótznym kraju towarſtwa k pomozy ſ jaſtwa puſchcźenych ſałożiło, kotrež jim pomhaja, ſo ſaßo dźěło namakaja a ſo móża nowe žiwjenje ſapocžecź. Tak dźěła ſnutskowne mißionſtwo na jatych. Jeho prózowanje pak wěßo woßebje na to dźe, pſchеſtupjenju ſakonjow wobaracź a ſadźěwacź a pſchicžiny pytacź, ſ kotrychž te pſchеſtupjenja pſchińdu. Pſchicžinow je wjele, ale to drje móže ßo prajicź, ſo je pola žonow ſ wjetſcha njecžiſte žiwjenje, pola mužow ſ wjetſcha wopiłſtwo prěnja pſchicžina ſabłudźenja. Teho dla ma ßo pſchecźiwo tymaj dwěmaj njepſchecźelomaj wojowacź. Pſchecźiwo wopiłſtwu ßu ßo w poßlednich lětach towarſtwa ſałožiłe, w Schwajzarſkej towarſtwo módreho kſchiża, kotrež ßwěru ſkutkuje. Tón ßamy wulki wottyknjeny kónz pak maja też wſchitke druhe ſkutki wukhowazeje a wudobywazeje luboſcźe: cžłowjeſtwo pſched ſłym wukhowacź a jich k temu dobremu paſtyrjej dowjeſcź. My widźimy, kak ważne a wulke je polo ſnutskowneho mißionſtwa. Naſch luby Knjes a ſbóžnik, kotryž w ßwojej ßmilnej luboſcźi nochze, ſo by jedyn ſhubjeny był a kotryž je ſa wſchitkich wumrjeł, naß na to dźěłanſke polo pokaſuje a praji:

„Te žně ßu wulke, ale mało je dźěłacźerjow.“

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Po minjenju dołholětneho ßwěrneho redaktora „Mißionſkeho póßła“ knjeſa ſararja Domaſchki ſtaj knjes farař Waltař ſamolwite redaktorſtwo póßła a knjes kaplan Domaſchka-Ketliczanſki ßoburedaktorſtwo dobrocźiwje na ßo wſałoj. Bóh tón Knjes žohnuj jeju prózowanje nad naſchim lubym ßerbſkim ludom!

— Dźěło diakonißow ßo w Sakſkej ſbožownje lěto a dale rosſchěrja. Pſched krótkim je ßo w Zwikawje filialny wuſtaw Draždžanſkeho wuſtawa ſałożił.

— Lětuſcha kollekta, na prěnim pokutnym dnju w Sakſkej ſa ſnutskowne mißionſtwo ſběrana, je wjetſcha hacž je hdy prjedy była. Wona wucźini 21,100 hriwnow. To je rjane wopokaſmo pſchibjerazeje luboſcźe ſa ßwjaty ſkutk ſnutskowneho mißionſtwa.

— Zyła biblija je w tu khwilu do 108 rěcźow pſchełożena, mjenujzy do 40 europiſkich, 41 aſiatiſkich, 14 afrikanſkich, 10 awſtralſkich a 3 amerikanſkich. Licźa-li ßo pak te rěcźe ßobu, do kotrychž ßu ßame dźěle ßwjateho piſma pſchełożene, ßu to na 400.

— Kaž ßo ſda, budźemy bórſy wo wſchelakich pſcheměnjenjach w ſaſtupjenju najwyſchſchich ſaſtojnſtwow naſcheho khěžorſtwa ßłyſchecź. Statny ſekretar ſ Marſchall je hižo ßwoje ſaſtojnſtwo ſłożił. Najſkerje też khěžorſtwowy kanzler, wjerch Hohenlohe, kotryž je hižo we wyſchſchich lětach a ßo ßwojeho cžežkeho powołanja nabył, bórſy na wumjeńk póńdźe. W tych dnjach je wón wjercha Bismarka wopytał; najſkerje to też ſ tutym jeho wotmyßlenjom ſwißuje.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cžiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 28.
11. julija.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczeńni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

4. njedźela po ßwjatej Trojizy.

Luk. 12, 15.

Hdy by nasch Knjes Jesuß Khrystuß hakle w nětczischim czaßu a w naschim kraju po Božej radźe na ßwět pschischoł, hdy by wón dźenßa bjes nami żiwy był a skutkował, kiž ßmy jemu zyrkwje a wołtarje natwarili a kiž jeho czesczimy a khwalimy jako sbóžnika zyłeho ßwěta a wón by kaž něhdy wot tamneho bohateho młodźeńza wot samożitych a s zyła wot wschitkich kschesczijanow ßebi żadał: dźi a pschedaj wschitko, schtoż masch a rosdawaj jo khudym a pój sa mnu, kak bychu woni tajku pruhu wobstali? By dha jich wjele s wjeßełosczu ßwoje kubło a samoženje wostajiło, so bychu temu Knjesej ßamemu ßłużili a s nim pod wschelakim czerpjenjom a pschesczěhanjom dźełali na czaßnym a najpródzy na duchownym a wěcznym derjehiczu człowjeskeho naroda? Kóždy ßnano ßebi myßli, so je ßam k temu derje khmany a njewěri, so by mohł też druhu kaśń dokonjecź Duž spytujmy ßo dźenßa po tym ßłowje teho Knjesa.

Hladajcze a warnujcze ßo psched lakomstwom, pschetož nichtó njeje żiwy wot teho, so ma wjele kubłow.

Hacź runjeż je tole napominanje nascheho Knjesa jene ważne, ma tola dźenßa skoro kóždy najbóle po wulkim kuble a bohatstwje żadanje, a hdy by móżno było, by skoro kóždy chzył najradscho bohaty bycź. Kak husto teho dla tón Knjes podarmo prěduje: schto dha by człowjekej pomhało, hdy by wón runje zyły ßwět dobył a pak na ßwojej duschi schkodował? Wěsce móże też semske bohatstwo dar Boži bycź a derje kóždemu, kiž jo wużiwa s dźakownosczu pschecźiwo Bohu a s luboscźu a se ßmilnej wutrobu pschecźiwo bližschemu. Kaž chzemy też kóždemu rady popschecź tu dobrotu, hdyż njetrjeba ßo jara staracź wo to semske, ale móże żiwy bycź bóle bjes staroscze, ale njesapomúmy pschi tym, so ma też bohatstwo ßwoje staroscze runje tak derje kaž khudoba a druhdy hischcze wjetsche, haj so je semske bohatstwo a honjenje sa semskimi kubłami woßebje semszy smyßlenym hižo wulku schkodu a strachotu pschinjeßło. Spomúmy jenoż na to: kajke hrosne ßłowa a rěcze też dźenßa hischcze bjes bratrami a ßotrami, bjes pschecźelemi a kschesczijanami, kajke njepschecźelstwo bjes nimi jeno semskeho herbstwa a kubła dla! a tola dyrbjeli ßo wschitzy bjes ßobu lubowacź jako bratsja a ßotry w tym Knjesu. S kajkej sawisczu pohladuja druhdy czi, kiž mało maja na tych, kiž wjele abo jeno něschto wjazy wobßedźa a wobcźežuja ßebi s tym jeno żiwjenje czischcze njetrjebawschi! Kajka swada a njejednota bjes niskimi, kiž ßo wadźa ßnadnych pjenjes dla, a bjes wyßokimi, kiž ßo wadźa wo tawsynty! Kak wjele sjebanja a wopacźneho pschißahanja, kak wjele kradnjenja a morjenja semskeho kubła dla! Sawěrnje też bohatstwo a honjenje sa semskimi kubłami ma ßwoje wulke strachoty sa tych, kiž najbóle hladaja na to widomne, niz pak na to njewidomne. Kajka schkoda sa snutskownehó człowjeka, hdyż ßo bohatstwa nadobywa na wscho móżne waschnje, też s hrěchom, dokelž ßebi w nět-

cžischim cžaßu tak husto myßla, so je cžlowjek žiwy, hdyž ma wjele kubła.

Abo hdyž tež wschudžom tak slo njeje, semske samoženje a kubło ßo husto nahromadžuje jeno s wulkej prózu a wobcžežnoscžu. Bóh tón Knjes je wschak pschikasał: w pocže ßwojeho woblicža dyrbisch ßwój khlěb jěscž a w cžescži chzemy měcž kóždeho, kiž se sprawnym dželom ßebi ßwój wschědny khlěb sasłuži. Ale hdyž ßo prózuja jeno, so bychu ßo wobohacžili a hdyž chzedža ßebi wjele kubła nahromadžicž jeno s leßnoscžu a se hibanjom, niz pak s Božej prawdu ani s Božim žohnowanjom, hdyž woni semskeho kubła dla wopruja měr a pokoj a sboże dusche a ßwoje dobre cžestne mjeno, tam je tola s wěstoscžu nusne to napominanje: nichtó njeje žiwy wot teho, so ma wjele kubła. Abo ßu dha sachodne kubła teho ßwěta woprawdže hódne, so jich dla ßo swadžimy a ßebi žiwjenje wobcžežujemy, so jeno jich dla ßo tak wjele staramy wo dnjo a w nozy. Ně, pytajmy najprjedy Boże kralestwo a jeho prawdoscž, dha budže wam wschitko druhe, tež schtož k žiwnoscži a potrjebnoscži swonkowneho žiwjenja nusne je, pschidate. Komuž pak je Bóh wjele kubła spožcžił, tón njech jo prawje nałožuje a ßebi tež pschecželow cžini s tym pschisprawnym namakanjom.

Kak husto tole cžlowjekojo sapomnja, so ßu jeno sastojnizy, niz pak knjesojo na ßwojim kuble a bohatstwje a ßebi ženje na to njemyßla, tež khudym a potrjebnym wot ßwojeho samóženja a po ßwojim samóženju dobrotu cžinicž a wudželicž. Kak srudnje tola, hdyž maja w domje wscheho doscž a wjazy hacž k wěcžnemu žiwjenju ßluscha a móža ßebi kóžde wjeßele popschecž kotrež wutroba ßebi požada ale to wjeßele njesnaja, na kotrež Boże ßłowo w japoschtolskich skutkach dźiwa: „sbóžnische je dacž dyžli bracž.“ Kak srudnje, hdyž by něchtó po ßwojim samóženju móhł wjele žohnowanja pschinjescž khudym, hubjenym a cžerpjazym ale samknje wutrobu a ruku psched nimi, dokelž ßo wot ßwojich pjenjes dželicž njemóže. Kak srudnje, hdyž je něchto žiwy a njeßmilny pschecžiwo khudym a wumrje, wot nikoho njewoplakowany a ludžo njemóža jemu pschi jeho khowanju žaneje khwalby dacž khiba tejele: wjele džaka wón ßebi do rowa ßobu njewosmje, pschetož sa khudych wón wócžko a wutrobu njemějesche, kak srudnje, hdyž dyrbi na poßledk tajki njeßmilny, lakomny cžlowjek stupicž psched Boži trón a cžakacž na to ßudženje teho, kiž rjekne: schtož njejscže cžinili jenemu bjes mojimi najmjeńschimi bratrami, to njejscže mi cžinili.

Duž pósnajmy, kajke strachoty móže tež bohatstwo nam pschinjescž, hdyž s naschej wutrobu jeno na semskim wißamy. Tón Knjes ßam pak chzył naß psched tajkej a hinaschej strachotu sakhowacž a nam k temu dopomhacž, so bychmy w prawym cžaßu kubła ßebi nahromadžili, kotrež płacža psched wrotami wěcžnoscže. Hamjeń!

Wicžas-Noßacžanski.

Pschekupz a ryczeŕ.

(Pokracžowanje a skónczenje.)

VII.

Jandžel měra.

Hdyž je ßkónczko domczk ßwój doschło, potom nakhili ßo nóz; hdyž je ßo nóz minyła, potom skhadžeja ranische serja. Hdyž je nam naléczo pupki a kwětki wobradžiło, pschinjeßetej nam léczo a nasyma žně, a skónczinje sahowrja symske wichory.

Ranischim serjam a nalětnim wjeßelam podobne je dźěcžatstwo — rjany, sbóžny cžaß njewinowateho dźěcžatstwa.

Tola tež jemu padaju ßměrki, drje posdže, ale tola jemu padaja. A lědma je cžaß dźěcžatstwa postrowjeny — je ßo tež hižo minył! Lěta džeja — hižo błyschcža ßo wjecžorne serja! —

Haj, wjecžorne serja! Ptacžatka womjelknu w lěßu; wotcžakń jenož, bórsy wotpocžujesch tež ty! —

Wjecžorne ßměrki w cžłowjeskej duschi! Tehdy ßu wschě tamne hłoßy wocžichłe, kotrež sejhrawachu něhdy w naléczu žiwjenja; wocžichło je, zyle wocžichło. Derje kóždej duschi, kotraž je měra nadeschła, hdyž ji wjecžorne ßměrki padaju! —

Wocžichła a woměrniła je duscha stareho radneho knjesa. Jeho sprózne wóczzy stej ßo sańdželiłej; ach, běschtej tež pschesprózne. A tola hischcže hladatej a wucžitej!

Jeho dźěcži a stary ßamotnik steja mjelczo a nutrni pschi jeho kožu; a we nim spi stary nan. Wón wotpocžuje, ale jeho duscha njespi. S cžicha slětuje wona wot semje, wyschsche a wyschsche. Skote wrota wuhlada wona wotewrjene, a jandželske ßyły spěwaja ji wubjernje rjany hłóß:

„Dokonjała ßy duscha twój běh;
Nětko powita Bóh tón Knjes tebje ßam!“

Dokonjała! Sbóžnje dokonjała!

Hischcže pjecž lět běsche Bóh jemu wotpuschcził, po semi khodžicž; potom je ßo jemu jeho pschecže stało; jandžel měra je pschischoł! Duscha je ßwój běh dokonjała!

* * *

Nětko luby wótsje Mikławscho, njepuschczimy waß wjazy do wascheje ßamotnosce; nětko wostanjecže tu pschi naß! Ssurowa syma pschińdže; schtó mohł ßo wo waß staracž, hdyž scže sprózni a ßłabi? tak proschesche młody Arnold, tak proschachu jeho wschitzy, a Wjelkowa džowka wsa jeho sa ruku, a dowjedže jeho do jstwiczki, hdyž běsche stary Arnoldez nan mnohe lěta w cžichim měrje ßydał, A bratr Mikławsch dźěsche swólniwy ßobu; jeho wócžzy běschtej ßo nimale zyle sacžmiłej, a jeho sprózne stawy běchu woßłabnyłe a wustawachu.

„Wy scže lube, ßwěrne dusche; wy chzecže mje sastaracž, hdyž mje nětkole ßłabosczž pschekhwata; telko prózy a staroscžow budu wam nahotowacž, a sarunacž a sapłacžicž wam njemóžu, schtož mi do dobrotow a ßmilnoscžow wopokasacže!“ tak powjedasche wón wschón hnuty, hdyž běchu do snateje lubeje jstwiczki sastupili.

„Ach, njerěcžcže jenož takle!“ wotmolwichu wschitzy. „My ßmy cži, kotsiž njemóža sarunacž wscho to, schtož scže nam po luboscži a ßwěrnoscži dobrotow wopokasali!“

„Haj“, wotmolwi tež jeho džowka, „najlubschi wótsje Mikławscho, w luboscži scže ßwěru wopokasali naschemu domu; w luboscži chzemy ßebi ßwěru wobkhowacž hacž do ßmjercže!“

„Boża ßmilnosczž a jeho měr wostań s wami!“ S tymile ßłowami skónczi Mikławsch ßwoje ßamotne žiwjenje, so by na stare dny tež domowisnu měł, hdyž ßo luboscžiwe wutroby a ßwěrne ruki wo njeho starachu, a hdyž jemu hischcže ßłónczko pschi wjecžornych serjach jeho žiwjenja saßwěcži! —

Ssněh pschelětuje w holi. Ssněhowe mjecžele pschiúdu; hłuboko kryje ßněh semju a jenož tam a ßem kuka hischcže stwjelczko wrjóßa se ßněha. Schtomowe hałosy ßo khileja k semi wot cžeže, kotruž je jim syma napołożiła. Symski wětsik schumi po holi.

Tež ßamotnikowy wopuschczeny domczk je ßebi symski płaschcž wodžěł. Nasymske wichory a symske ßněhowe mjecžele ßu tšěchu rostorhałe, a tam, hdyž ßo prjedy lětdžeßatki dołho woheń mischkrjesche, leži nětko tež ßněh. Rapaki ßedža rapajo a s kschidłami machotajo na drjewjanym kschižu, a do młodžiny pschi domczku ßu ßo lěßne ptaczki seßydałe, cžakajo, so bychu ßo domczkowe durje wotewrikle, kaž je to ßo druhe lěto stało, a so by ßmilna ruka hłódnym hosczom zyrobu mjetała. Tola durje ßo njewotewrja — nihdy niz!

A wó jstwje na torhoschczu w Draždžanach? Tam praskoze woheń w khachlach, tam synczi a bórczi a khachle rosschěrjuja cžopłotu, kotraž stareho wokschewjuje, kotryž je w dźědowym stole ßedžo ßwoje proste stawy wupschestrěł. Na ławzy k jeho nohomaj ßedžitaj dwaj hólczkaj, ßydomlětny Arnoldez Jurij a tsilětny Jank, kotrehož wschitzy w domje jenož małeho lěkarja mjenuja. A cžetka baje jimaj baßniczki wo ludkach, kotrež wonka w lěßu hólczka, kotryž je ßo w symje w ßněsy sabłudžił, schkituja a domoj dowjedu k macžeri. A pschi tym roswjeßelitej ßo jeju mjeswocžzy tak, so ßo tež stary na stólzu sawjeßeli.

„Baj namaj hischcże jenu baßniczku, to běsche tak rjenje!“ proßytaj hólczkaj, hdyž je cžetka baßniczku dobała. A potom baje jimaj druhu a tsecżu, doniž ßmĕrki njepadaja. Potom saléšetaj k lubemu dżĕdej na stólz, wsaschtaj jeho wokoło schije a jeho wokoscho schepnyschtaj jemu: „Měj ty dobru nóz, lubschi dżĕdo, měj ty dobru nóz!“ A potom spi stary dżĕd tak mĕrnje, jako bychu jeho jandżeljo do spanja saspĕwali. —

Tak minychu ßo cžaßy cžicho a smĕrnje. — —

Tež wjecżorne ßmĕrki ßo minu!

Prĕni dżeń noweho lĕta woteńdże stary Miklawsch do praweho wótzneho doma. Pergament, kotryž pater Krispin żelazym pschinjeßy, wobtwjerdżi ſ nowa a na pschezo, schtož běchu lubemu staremu hižo prjedy poßwjecżili: ßwĕrnu luboscż hacž do ßmjercże! Haj, ßwĕrna běsche to luboscż, kotraž ßo wobkhowa temu, kotryž běsche ßo nětko minył, kaž tež tym, kotsiž běchu pscheđ nim woteschli do wĕcżnoscże! — —

A ßamotnikowy domcżk?

Wón je rospadał, a nichtón wjazy njewĕ, hdże běsche něhdy natwarjeny.

A kschiż?

Kschiż tam steji hischcże w holi; tola to je druhi.

A cżlowjekojo?

Tež woni ßu ßo minyli.

Ale ptacżki spĕwaja ſ nowa ßwoje hróncżka, hdyž naléczo pschikhadżuje, a lĕß schumi runje tak kaž něhdy, hdyž ßamotnizy jeho schumjenje ßłyschachu, a lĕß budże dale schumicż, tež hdyž ßmy my ßo minyli.

Hdyž staroscże twoju duschu tyscha, hdyž żiwjeńſki njemĕr twoju duschu wosprózni, potom dóńdż tam, hdżeż mĕra, wĕcżneho mĕra nadeńdżesch!

Pschełożił A. Sommer.

Bethlehemſki wuſtaw w Delnjej Wjaſońzy.

S bohatym żohnowanjom ſkutkuje Bethlehemſki wuſtaw w Delnjej Wjaſońzy hižo 8. lĕto. W nim je ſnutskowne mißionſtwo wjele khudym ßwójbam w ßmilnej luboscżi pomhało ſ tym, ſo ßu khude a hubjene dżĕcżatka poßylnjenje a wuſtrowjenje namakale. Wot lĕta 1890 hacž do kónz lĕta 1896 je ßo 770 dżĕcżi darmo pschijało a je to nimale pola wschitkich ſ dobrym wuſpĕchom ſa ſtrowoscż było, tak ſo móżachu ßo wuſtrowjene k ßwojim ſwjeßelenym ſtarſchim domoj wrócżicż. Knjes rycżeŕkubleŕ ſ Kriegern nad Hródkom pola Nowoſalza je nahladowaŕ wuſtawa a ßo ſa njón ſ wopornjwej luboscżu ſtara. Wuſtaw ßam wodżi diakoniſa, kotraž je ſ Draždżanſkeho diakoniſſkeho doma. Do wuſtawa ßo wot meje hacž do ſeptembra khorowate a ßłabe dżĕcżi w ſtarobje wot 3—15 lĕt ſe ſakſkeje Hornjeje Łużizy pschijimaja, tola jenoż tajke, kotreż na nĕkajku natykazu abo padawu khoroscż njecżerpja. S wjetſcha móża tam mĕßaz woſtacż. Hdyž pak hischcże wuſtrowjene njeßu, ßo tam dléje khowaja. Khude dżĕcżi maja wschitko darmo a ßamo na żeleſnizy doſtanu tuńſchu jĕſću wot żeleſniſkeje direkzije pschiſwolenu. Dżĕcżi ßu ſ wjetſcha ſ mĕſtow a wjetſchich fabrikſkich wßow naſcheje Łużizy. 154 dżĕcżi je ßo w ſańdżenym lĕcże ſamolwiło, ale jenoż 136 móżeſche ßo pschijecż, dokelż rum njedoßahaſche. Kajka dobrota je to ſa dżĕcżi a kak lĕto a wjazy ſtarſchich ſa ßwoje dżĕcżi wo tule ſchcheſcżijanſku ßmilnu pomoż proßy, je ſ teho widżecż, ſo je ßamo ſ Draždżan w ſańdżenym lĕcże próſtwa na nahladowarja Wjaſońſkeho Bethlehemſkeho wuſtawa dóſchła, dżĕcżi ſ Draždżan pschijecż, dokelż wuſtawy ſ bliſka Draždżan wudoßahażeho ruma nimaja. Ta próſtwa móżeſche ßo dopjelnicż, dokelż we Wjaſońzy w pódlanſkim twarjenju rum ßo ſa nje poſkicżi. Wot tych dżĕcżi, kotsiž běchu w ſańdżenym lĕcże we wuſtawje, bě jich n. pſch.: S Budyſchina 30, ſe Żitawy 18, ſ Biſkopiz 12, ſ Lubija 9, ſ Kamjenza 1, ſe Żidowa 4, ſ Hodżija 1, ſ Draždżan 11 atd. Tón cżaß, kotryž dżĕcżi we wuſtawje pſchebywaja, ßo po móżnoscżi k jich lĕpſchemu wukupi a wuwużije. Lĕkaŕ huſcżiſcho pſchikhadżuje a ſa tymi dżĕcżimi hlada. Strowotne kupjele ßo jim poſkicżuja. Dżĕcżi ßu, hdyž wjedro to nĕkak dowoli, wonkach, hdżeż móża ßo wubĕhacż. Najlĕpſche lĕkaŕſtwo pak ſa te dżĕcżi je kraßny, rjany lĕß pſchi horach ſe ßwojim ſtrowotnym powĕtrom, kiž woprawdże dżiwy na tych dżĕcżoch cżini. Cżerſtwe a ſtrowe ßo dżĕcżi domoj wrócża. Pſchi tym pak ßo tež njeſabudże na wutrobach tutych dżĕcżi dżĕłacż, kotreż wſchak ſe wſchelakich domow pschińdu — huſto doſcż tež ſ tajkich, hdżeż Boże ßłowo njebydli, ale hdżeż dyrbi dżĕcżaze wucho bjesbóżne rĕcże a ßłowa ßłyſchecż. Kajka to rjana ſkładnoſcż w Bethlehemſkim wuſtawje, kotryž ßo po narodnym mĕſcże Jeſuſowym mjenuje, luboscż k Jeſußej, kiž dżĕcżi lubuje, do tych młodych wutrobow wuſßywacż. A te ßymjeńtne ſornjeſchka, tudy wußyte, wone te młode duſche ßobu domoj wosmu a wone dale roſtu. Modlitwy, kiž ßu nawukke, wone domach dale spĕwaja, rjane ſchpruchi, kotreż ßu ßłyſcheli, domach lubej macżeri powjedaja a tak móże rt tych małych ßamo ſtarſchim ſ prĕdarjom bycż.

Bohate cżĕlne a duchowne żohnowanje ſ tutych wuſtawow, kotreż je ſnutskowne mißionſtwo ſałożiło, wukhadża, każ to na naſchim łużiſkim wuſtawje tež jaßnje widżimy. Bóh tón Knjes żohnuj dale jeho ßmilne ſkutkowanje a my chzemy tež ſ darami luboscże tón ßwjaty ſkutk na tych małych podpjeracż. Ssmilna ſchcheſcżijanſka luboscż je tón dom ſałożiła, wona chze jón tež ſdżerżecż — a k temu móżemy a chzymy tež my pomhacż!

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Měßacżnik młodżeńſkeho towaŕſtwa w Draždżanach dawa w ßwojim cżißle na měßaz julij rosprawu wo ßwojim wulĕcże, kotryž je 20. junija do Biſkopiz cżiniło, hdżeż je w bratrowſkej luboscżi nĕkotre hodżiny hromadże bycż móhło ſe ſaſtupjerjemi wokrjeßneho ſwjaſka nawjecżorneje Łużizy. S radoscżu ſ teje rosprawy ßłyſchimy, ſo k temu Łużiſkemu ſwjaſkej ßłuſcha 7 młodżeńſkich towaŕſtwow a to Budyſke pod wodżenjom knjeſa archidiakona Haaßa ſ 267 ßobuſtawami, Biſkopſke pod wodżenjom knjeſa wyſchſcheho faraŕja Dr. Wezela ſ 94 ßobuſtawami, Wulko-Röhrsdorfſke ſ 121 ßobuſtawami, Kamjeńſke ſ 99 ßobuſtawami, Kinsburkſke ſ 32 ßobuſtawami, Wjaſońſke ſ 34 a Koprſke ſ 32 ßobuſtawami. Tole ſeńdżenje w Biſkopizach běſche rjane a je k poßylnjenju luboscże

w młodźeńſkich a ſa młodźeńſke towarſtwa ßłużiło. Hdyž běchu ßo wſchitzy ſeſchli, ßo najprjedy rańſcha nutrnoſcź na tſělerni wotmě. Potom cźehnichu wſchitzy do lubeho Bożeho doma, hdźež knjes wyſchſchi farař Wezel na ſałožku ſcźenja wo bohatym mužu a khudym Lazarußu poßłucharjam to khutne napominanje do wutroby ſawoła „Rosßudź ßo, pak krótke wjeßele a wěcźnu ſrudobu abo krótku ſrudobu a wěcźne wjeßele.“ To běſche ßłowo, kotrež ßo woßebje ſa młodźeńſke towarſtwa hodźeſche. Popołdnju cźehnichu wſchitzy na butrowu horu, ſ khwilemi ſpěwajo ſ khwilemi ſ rjanymi hudźbnymi ſynkami. Tam ßo někotre rjane a hnujaze ßłowo k młodym pſchecźelam porěcźa, kokrež wěſcźe bjes ſacźiſchcźa woſtało njeje. Pſchedßyda Draždźanſkeho młodźeńſkeho towarſtwa wułożeſche, kak je tole dźěło ſnutskowneho mißionſtwa wot Boha žohnowane było. Zyły ſwjaſk ſakſkich młodźeńſkich towarſtwow mějeſche w lěcźe 1879 něſchto pſches 600 — nětko ma wjazy hacź 10,000 ßobuſtawow. Haj jich wjele je ßo dobyło, kotſiž běchu prjedy tej wězy njepſchecźelſzy ſmyßleni. Cźi młodźi ßo w rjanej Bożej ſtwórbje ſawjeßelichu, doniž cźaß njepſchińdźe, ſo dyrbjachu domoj. S tym khěrluſchom „Njech Bohu dźakuje“ ßo wſchitzy na Biſkopſkim dwórniſchcźu roſžohnowachu. Tak wobſamkny ßo kraßny ßwjedźeń, kotryž je nam ßwědcźenje, ſo w naſchej młodoſcźi dobra móz kſcheſcźijanſkeje myßle hiſchcźe knježi. Kajki ſacźiſchcź je tón ßwjedźeń na druhich cźinił, wo tym mamy rjane ßwědcźenja. Měſchcźan ſ Biſkopiz na butrowej horje wupraji, ſo je drje wo młodźeńſkich towarſtwach ßłyſchał, ale ženje njewjedźał, ſchto to je, ſo pak to nětk wě. Teho ßameho muža ßo jedyn pſchecźel na domojpucźu wußměſchujo wopraſcha, hacź je tež horkach pobył a tam ſchto měł. Wón wotmolwi: „Tam ßym ja wjele měł.“ „Schto dha?“ „To tebi ja praju, hdyž budźemoj zyle ßamoj.“ Hnujaze běſche ſtareho muža ſ běłymi włoßami wohladacź, kiž je ßobuſtaw něhduſcheho Cźichonjanſkeho towarſtwa, ſ kotrehož je Budyſke wuroſtło. Wón dźěſche na kijomaj, ale wón cźinjeſche wſchitko ßobu a wrócźi ßo ſ dźaknej wutrobu domoj, Bóh ſpožcź, ſo by tón ßwjedźeń trajaze žohnowanje měł na wutrobach tych, kiž ßu ßo wobdźělili, kaž tež na tych druhich, kiž ßu pódła byli, ſo bychu ſ cźopłej wutrobu tón wažny ſkutk podpjerali!

— So bychu jemu měſto wěnzow mißionſki wěnz na jeho row położili, tole žadanje wupraji wo mißionſtwo ſaßłużbny D. Victor w Bremenje. Jeho pſchecźelju ßu po jeho žadanju cźinili. Woni na dnju jeho pohrjěba měſto wěnzow pſches 100 mißionſkich darow wot 1—300 hriwnow, hromadźe 2163 hr. woprowachu. Róže tajkich wěnzow njeſwjadnu tak rucźe, kaž te ſe ſahrody a jich wón cźehnje hacź do póhanſkeho kraja.

— Pſchichodnu njedźelu ſměje ßo, kaž ßłyſchimy, Guſtav-Adolfſki ßwjedźeń w Sprejzach. Sſerbſke předowanje ſměje knjes farař Wicźas ſ Noßacźiz.

— Schto ßebi židźi ſwěrja pſchecźiwo nam kſcheſcźijanam, widźimy ſaßo jaßnje ſ jeneho ſrudźazeho podawka ſ Erlanga. Tam je profeßor lěkarſtwa Iſidor Roſental pſchi ſjawnej wucźbje, hdyž ſtudowazym něſchto wo jenej na drjewjanym kſchižiku pſchiwjaſanej žabje wułožowaſche, te Boha hanjaze ßłowo pſchiſtajił: „Ta žaba je na kſchiž pſchiwjaſana, kaž Khryſtuß na kſchižu.“ To je pſche wſchu měru! Duž je tež cźiſcźe prawje, ſo je ßo kſcheſcźijanſki lud pſchecźiwo tajkej bjesbóžnoſcźi krucźe ſběhał. Bayerſke miniſterſtwo je teho profeßora do pſchepytanja wſałło a wón je derje cźuł, ſo ta wěz ſa njeho dobreho kónza njeſměje. Duž je ßam ßwoje ſaſtojnſtwo ſłożił. Tajki cźłowjek khmany njeje, naſchu ſtudowazu młodoſcź dale wucźicź. Wón pak ßebi tež ſaßłuži, ſo pſched ßudniſtwom ßwoje khoſtanje ſa ßwoje Boha hanjenje doſtanje.

— Sapočžatk auguſta chze khěžor Wylem do Pětrohroda pucźowacź a ruſkeho khěžora wopytacź. My ſ wutrobu pſchejemy, ſo by tónle wopyt k wobnowjenju pſchecźelſtwa ſ Rußowſkej, na kotrež Bismark ſtajnje dźěłaſche; potom nam nadźijomnje měr woſtanje, pſchetož Franzowſojo ßej jeniczzy něſchto ſwěrja ßo ſepjerajo na ſwjaſk ſ Rußowſkej.

Sswjedźeń ſnutskowneho mißionſtwa w Porſchizach.

Wutoru 6. julija ßwjecźeſche naſche ßerbſke towarſtwo ſnutskowneho mißionſtwa rjany ßwjedźeń w Porſchiſkim Božim domje. Sſerbſke kemſchenje ſapočza ßo popołdnju w 2 hodźinomaj. W farſkim dworje běchu ßo zyrkwinſzy prjódkſtejerjo a knježa duchowni, kotrychž běſche na ßwjedźeń 12 pſchiſchło, do cźaha ſe-ſtupali a cźehnjechu wjedźeni wot knjeſa fararja Krügarja ſ jeho zyrkwinymi prjódkſtejerjemi do lubeho ßwjedźeńſkeho Božeho doma. Lubosny napohlad poſkicźi woltař, kotryž běſche pſches pſchecźelniwe poſtaranje knjeni ryczérkublerki Zimmermanki w Porſchizach nanajrjeńſcho wupyſcheny. Boži dom běſche ſ nutrnymi kemſcherjemi napjelnjeny. Niz jenož ſ Porſchiſkeje, ale ſe wſchěch ßußodnych woßadow běchu na ßwjedźeń pſchiſchli, haj ßamo ſ Noßacźanſkeje a Hodźijſkeje woßady wohladachmy lubych Sſerbow. Hnujaze hłuboko ſacźute předowanje dźeržeſche nam knjes farař ryczéř Jakub ſ Njeßwacźidła na ſałožku Mat. 25, 40 a wułoži mißionſkej woßadźe: Snutskowne mißionſtwo dźěła w poßłuſchnoſcźi teho ßłowa: Schtož wy cźinili ſcźe jenemu mjes tymi mojimi najmjeńſchimi bratrami, to ſcźe wy mi cźinili: 1. Wone cźini temu ſbóžnikej ßamemu, ſchtož ſamože; 2. Wone wě, ſo je to jenož dokonjane, hdyž wone temu najßnadniſchemu bratrej cźini, ſchtož jemu trjeba je. Cźeſcźeny předar nam naſchu ßwjatu pſchißłuſchnoſcź k dźěłu ſa ßwjate mißionſtwo, do kotrehož naß wola a napominanje naſcheho lubeho ſbóžnika wabitej, k wutrobje wjedźeſche woßebje tež dźiwajo na naſche ßerbſke wobſtejnoſcźe a lubym Sſerbam pokaſujo, kak móża tež woni bywacź ßobudźěłacźerjo teho ßwjateho ſkutka, kotrež bohate žohnowanje pſchinjeße. To móżeſche ßwjedźeńſki předar na rjanych pſchikładach ſe ßwojeje woßady rozjaßnicź, w kotrejž ſnutskowne mißionſtwo pſches woßadnu diakonißu ſkutkuje. Němſke předowanje ßo w 4 hodźinach ſapočza. Rjana liczba poßłucharjow běſche ßo tež na němſke kemſchenje ſeſchła. Woßebje ſwjeßelaze běſche, ſo móżachmy tež holczki ſ Marcźineho wuſtawa, jako wuſtawa ſnutskowneho mißionſtwa wohladacź, kotrež běchu ſe ßwojej pſchedſtejazej diakonißu a ſe ßwojej wucźerku pſchiſchłe. Sswjedźeńſki předar běſche knjes kapłan Domaſchka ſ Ketliz. Sa ßwjedźeńſki tekſt běſche ßebi wuſwolił wuhojenje hłuchoněmeho Mark. 7, 32—37 a ſ hnutymi a wutrobuhnujazymi ßłowami mißionſkej woßadźe pſchiwoła: „Hephata — wotewř ßo! napominanje teho ſbóžnika na naß pſches ſnutskowne mißionſtwo: 1. Wotewř ßo ty wucho — kiž ty njeßłyſchiſch ſtyſknjwych ſdychowanjow twojich bratrow; 2. Wotewř ßo, o wutroba, kiž ßy ty ſymna w ßłużbje twojeho Boha; 3. Wotewř ßo, o wócźko, kiž ty njewidźiſch žohnowanja temu ßwjatemu dźěłu ſpožcźeneho. Předar dowjedźe poßłucharjow na daloke polo ſnutskowneho mißionſtwa a pokaſujo na wulku nuſu hubjenych a ſabłudźenych bratrow wutroby ſahorjeſche ſa tón wažny ſkutk kſcheſcźijanſkeje ßmilnoſcźe. Na wobojim kemſchenju, tak derje na ßerbſkim kaž tež na němſkim, nam ſchulſke dźěcźi pod wodźenjom knjeſa kantora Hancźki, kotremuž ßo wutrobny dźak ſa jeho prózu wupraji, rjanu ariju wuſpěwachu. Wołtarnu Božu ßłużbu mějeſchtaj na ßerbſkim kemſchenju knjes farař Mrósak-Hrodźiſchcźanſki a knjes farař D. Imiſch a na němſkim knjeſaj farař Handrik-Huſcźanſki a Mrósak-Budeſcźanſki. Rjane ßwědcźenje wo luboſcźi k ſkutkej mißionſtwa w lubej Porſchiſkej woßadźe, kotruž je ßwjedźeń ſ nowym wóhnjom pſches rt ßwjedźeńſkeju předarjow ſahorił, je bohata kolekta, kotraž po ßerbſkim kemſchenju 196 hr. 50 np., po němſkim 89 hr. 19 np. hromadźe 285 hr. 69 np. wunjeße.

Prawidła ſa praweho kſcheſcźijana.

Hdyž chzeſch prawy evangeliſki kſcheſcźijan bycź, wobkedźbuj ſcźěhowaze!

1. Sapočžń a wobſamkń ßwoje dźěło ſ Božim ßłowom a modlitwu a njeſabudź blidowe pacźerje wuſpěwacź.

2. Khodź porjadnje kemſchi a dźerž ßwjatu njedźelu a ßwjaty dźeń.

3. Sswoje dźěcźi pſchinjeßł ſ cźaßom k ßwjatej kſchcźenizy a dźerž je, hdyž ßu konfirmirowane, ſo porjadnje katechismußowe rosrěcźowanje a Boże ßłużby wopytaja.

4. Skhoriſch-li cźežko, ſjew to ßwojemu duſchowpaſtyrjej a pytaj troſcht w Božim ßłowje a ſakramencźe.

To wſchak ßo wſchitko tak jednore bycź ſda. Ale w naſchim cźaßu je nuſne, to, ſchtož ßo ßamo wot ßebje roſumi, ſaßo k wopominanju podacź. Pruhuj, hacź ßy tež ty po tutych prawidłach żiwy!

Něſchto k roſpominanju.

To ßo tola hromadźe njehodźi, luby cźłowjecźe, ſo je twoje wobliczo k njebjeßam wobrocźene, a ty njechaš ßwoju wutrobu horje wobrocźicź. Wjele bóle dyrbi wutroba ſa wocźomaj hladacź.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Sſmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 29.
18. julija.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

5. njedźela po ßwjatej Trojizy.

Luk. 5, 1—11.

Kischescźijanski dźěłaczer.

Na jemi ßo doscź dźěła. My dyrbimy wschitzy dźěłacź. Je pak to też stajnje kischescźijanske dźěłanje? Scźenje 5. njedźele po ßwjatej Trojizy Luk. 5, 1—11 nam w Pětrje pschikład a wobras kischescźijanskeho dźěłaczerja pokasuje. Wone dawa nam wotmolwjenje na tři ważne praschenja.

1. Kak dźěła kischescźijan? Prajmy najprjedy: Pilnje a sprózniwje kaž Pětr, kotryž zyłu nóz ßo prózowasche, so by něschto hódne nałożił, a też, hdyž ßo jemu to njeporadźi, hdyž też niczo njenałoji, rad a bjes morkotanja ßwoje ßyczе na nowe łojenje pschihotowasche. Ale njerośymi ßo to ßamo wot ßebje a je tajka dźěławosćź, tajka sprózniwosćź něschto woßebite kischescźijanske? My ßmy wot teho sdaleni, teho cźłowjeka njecześcźicź, kiž ßebi w pocźe ßwojeho woblicza ßwój khlěb saßłuži, kotryž ßo ßwěru prózuje, żonu a dźěczi sežiwicź, ale cźini dha tajke wschědne prózowanje a dźěło ßame żiwjenje kischescźijanske a dźěłaczerja kischescźijanskeho dźěłaczerja? Dźěłacź, haj pilnje dźěłacź dyrbi też cźornoch, kotryž jako schklova na poli ßwojeho knjesa dźěła — ale je wón ſ tym kischescźijan? Dźěłacź, haj sprózniwje dźěłacź, to dyrbi też kóń psched wośom a płughom, to dyrbi też woßoł, kotryž ßwoje brěmjo njeße. Ně, to ßame ßo prózowanje w semskim powołanju hischcźe niczo woßebite kischescźijanske njeje; wschitko wot teho wotwißuje, kak ty dźěłasch, mój pschecźelo. — Njeby=li Pětr niczo druhe hacź dźěławy rybak był, by jeho tón Knjes ſ cźežka ßwojeho wucźomnika sczinił. Ale Pětr móżesche wjazy hacź dźěłacź. Kaž khětsje sapocźnje tón Knjes prědowacź, Pětr poßłucha; haj wón ſ dźěłom pschestanje, wón Jesußej ßwoju łódź sa klětku pschewostaji a wón ani kuska hněwny njeje, so je w ßwojim dźěle myleny, wón ßam tu łódź kruch wot brjoha wotwjese a kedźbuje nutrnje na tu njebjesku wucźbu. Hlejcźe, kak kischescźijan dźěła. Wón ßwoje dźěło tak jara najważnischu wěz njeczini, so by pschi tym pschibliżenje teho Knjesa a Boži hłoß pschepoßłuchał; kaž Pětr ßwoje ßyczе, tak wón ßwój rjemjeßlniski grat na bok cźißnje a poßłuchacź pschińdże; wón ma sa njeschikne ßyczе dale płatacź abo rolu dźěłacź, hdyž Knjesowy rt na ßwjatym měscźe rěczi, kischescźijanski dźěłaczer ßwoje njebjeske powołanje pschi ßwojim semskim njesabudże, wón njepyta kubła teho ßwěta, ale njesachodne kubła Božeho kralestwa, wón drje ßo sa semsku zyrobu cźěła stara, ale pschi tym njesabudże zyrobu pytacź sa njeßmjertnu duschu. Kaž ßo wón sprózniwje prózuje dźeń wote dnja, tak ma też hodźinku wysche, w kotrejż ßwoju duschu posběhnje wysche prózow teho dnja k njebjeskej wótczinje, k Wótzej w njebjeßach a hdyž je sprózniwje dźěławschi tydźeń dokonjał, wón njedźelu na ßłódku njebjesku wucźbu poßłucha. Kischescźijanski dźěłaczer njeje ždyn żadyn póhanski schklova, kotryż jenoż dźěła, ale wón je kischescźijan, kiž spěwa a dźěła, kotryż ßwoje semske dźěło dźěła ſ njebjeskej myßlu.

2. Cžeho dla dyrbimy my dźěłacź? Cžeho dla dźěła kſcheſcźijan? Tola niz nuſy dla, ſo by žiwy był, pſchetož hdy też jeho nuſa hnała njeby, wón by tola dźěłacź dyrbjał, kaž dołho dźeń je; hiſchcźe wjele mjenje pjenjes dla, ſchtož by tola ßame maſane ßłuženje mamonej było, a runje tak mało próſdneje cžeſcźe dla. Cžeho dla pak wón dźěła? Jako běſche tón Knjes pſchestał rěcžecź, dźeſche wón k Schimanej: „Wjes ßo na hłubinu, a pſcheſtrějcźe ßwoje ßycźe k łojenju.“ A Schiman wotmolwi a dźeſche k njemu: „Miſchtrje, my ßmy ßo zyłliczku nóz prózowali, a njejßmy niczo nałojili; ale na twoje ßłowo chzu ja ßycźe pſcheſtrěcź.“ Po tajkim to běſche, na cžož chzyſche Pětr ßwoju ßycź pſcheſtrěcź. — Jeſußowe ßłowo a pſchikaſnja. Runjeż ßo ſdaſche podarmo bycź, runjeż běſche to pſchecźiwo wſchej nadźiji, tola — Knjeże, na twoje ßłowo! — Njeje to pſchezo tak. Kſcheſcźijenjo dźěłaja, hacž maja trjeba abo niz, hacž ßu khudźi abo bohacźi; woni dźěłaja, wſcho jene, hacž móża ßo wuſpěcha nadźecź abo niz, haj ßamo tehdy, hdyž ßo jich próza podarmo ſda; kſcheſcźijenjo dźěłaja, pſchetož Bóh je jo pſchikaſał. To je jeho ßłowo, jeho pſchikaſnja. „W pocźe twojeho woblicža dyrbiſch ßwój khlěb jěſcź.“ Wjeſcźe ßo na hłubinu! Prózujcźe ßo we waſchim powołanju! A na twoje ßłowo, praji prědar, chzu ja ßycź pſcheſtrěcź, hacž ßo někotre duſche dobudu. Na twoje ßłowo, praji ratar, chzu ja moje ßymjo wußycź, hacž płoda pſchinjeße pod twojim deſchcźom a ßłónczným ßwětłom. Na twoje ßłowo, praji kſcheſcźijanſki dźěłacźeŕ, wěrjazy rjemjeßlnik, pobožny pſchekupz, chzemy my ſkutkowacź a dźěłacź. Pſchetož tak chzeſch ty njebjeſki Wótcże, ſo njebychmy ßo jenož modlili, ale też dźěłali, niz jenož twoje ßłowo w Božim domje ßłyſcheli, ale też kóždy dźeń po nim cžinili; po tym porjedźe chzeſch nam ty naſch wſchědny khlěb dacź, hinak niz; po tutej twojej woli ja ſ radoſcźu cžinju „ſchtož ßo mi cžinicź ßłuſcha, ſchtož mojoh' hamta je a žada twoja duſcha.“ Kak bywa na to waſchnje khuduſchke ſeńſke dźěło něſchto cžiſcże druhe, kraßna a ſdobna wěz! Zane ßame ßłuženje wo khlěb a mſdu, kaž jara też nuſa žiwjenja ßobu rěcži, wjazy žane ßłuženje mamonej, hdyž ßo też pódla wo pjenjeſy jedna; ně, kſcheſcźijan ßłuži pſchezo ßwojemu Bohu a Knjeſej, wón ßłuži jemu, hdyž wón ſ Pětrom Boże ßłowo ßłyſchi, wón ßłuži jemu pak też, hdyž wón na ßłowo a w mjenje teho Knjeſa tydźeńſke dźěło ſaßo ſapocžnje, ſ Pětrom na hłubinu ßo pſchewjeſe a ßwoju ßycź pſcheſtrěje.

3. Skajkim wuſpěchom, ſkajkim žohnowanjom ßo wſchitko dźěło ſtawa, pokaſuje nam to ſcźenje. Hlaj, tak budźe požohnowany tón muž, kiž ßo teho Knjeſa boji. Wón budźe žohnowany ſe ſeńſkimi kubłami. Cžiń tak, mój kſcheſcźijano, kaž Pětr a ty naſhoniſch, ſo je bohabojaſnoſcź k wſchitkim wězam wužitna. Sſy ty ßwoju łódź, t. r. twój dom temu Knjeſej hižo porucził? Bydli jeho ßłowo pola tebje? Pytaſch ty najprjedy Boże kraleſtwo? Wuproſch Jeſuża do ßwojeho doma a ty póſnajeſch, ſo wón pſchezo hiſchcźe wodu do wina pſchewobrocźi; dajcźe Božemu ßłowu bohacźe bjes wami bydlicź a wam ßo póndźe kaž wudowje w Zarpacźe, kotraž teho profetu do ßwojeho doma wſa. Muka w kalbaßu njebě ſjědźena a wolij w karanje njewotebjeraſche w cžaßu drohoty. Chzeſch-li w ßwojim ſeńſkim powołanju, dźerž w myßli a wěŕ: W Božim žohnowanju je wſchitko wobſamknjene a bjes njeho je wſcho naſche prózowanje podarmo. — Najlěpſche žohnowanje pak, kotreż Pětr dozpi, běſche, ſo ßo wón pſches Knjeſowu dobrocźiwoſcź k pokucźe dowjeſcź da a ſo wón ßwoju wutrobu tak mało na ſeńſke pójßny, ſo móżeſche wſchitko wopuſchcźicź, ſo by ſa Jeſußom khodźił. To ßu tajzy ludźo, kotrychž móże Bóh bjes ſtracha ſa jich duſche też ſe ſeńſkimi kubłami žohnowacź, kiž pſchi ſeńſkim kuble wěcžne njeſhubja, ale w pokucźe a wěrje temu Knjeſej dadźa bycź ßwojemu najwyſchſchemu pokładej. Duž proſchmy ſ zyłej wutrobu: O Knjeże budź nam ßmilny a hnadny, ſo bychmy tak ſchli pſches te ſeńſke kubła, ſo bychmy wěcžnych njeſhubili. Hamjeń!

Parſchonſke kſcheſcźijanſtwo.

(Nabožne rospominanja wot J. Janſena, fararja w Rökenje w Norwegſkej.)

1. Schto chze Jeſuß wot naß?

Jan. 3, 3.

Schto chze Jeſuß wot naß? So dyrbimy jemu ßebi ßamych, ßwoju wutrobu jemu podacź. — Niz, ſo ßo nawucžimy někotre zyrkwinſke waſchnja wobkedźbowacź abo někajke nabožne ſwucženja pſchiwſacź, abo ſo ßo rosßudźimy tole abo tamne w bibliji wěricź. Ně, jeho wotpohlad, tón jedyn wulki wottyknjeny kónz jeho žiwjenja, krejpſchelecźa a wumrjecźa je tón, ſo dyrbi k wobrocźenju w cžłowſkej wutrobje pſchińcź, k powſchitkownemu pſchewobrocźenju, k zyłemu podacźu k nowej wſcho wobknježazej luboſcźi. To je, ſchtož Jeſuß chze. A cžeho dla? Dokelž je wón wo tym pſcheßwědcženy, ſo to je jeniczki pucź k wěrnemu, prawemu cžłowſkemu žiwjenju. Teho dla chze wón naß k temu nawabicź, a teho dla chzu ja waß dźenża k temu napominacź. — Khodźcźe ſa Jeſußom, podajcźe ßo Bohu we waſchich wutrobach. — Wěſo je wjele praſchenjow, wo kotrychž pſchi tym wujaßnjenje dozpicź dyrbimy, to derje wěm. Ale ſ tymi hiſchcźe njekhwata. Jeno ſapocžń, hacž runjeż je zyle mało. Kſcheſcźijanſtwo njeje niczo, jeli ſo ßo njeje něſchto we wutrobje ſcžiniło, jeli ſo njeje ſapſchijate, tak ſo ſ Pawołom prajicź móżemy: Niz, jako bych to ßame hižo ſapſchijał, To je to jeniczke, ſchtož woprawdźe kſcheſcźijanſtwo je, we wutrobje ſapſchijaty bycź. Ja ßebi njemyßlu na někajku ßłaboſcź abo hewak na někajke woßebne cžucźe; ně, ja ßebi myßlu na to, ſo je kóždy ßam ſapſchijaty, tak ſo kſcheſcźijanſtwo tebje ſnutskownje wobknježuje, tak ſo ma móz tebje, kiž ßy njecziſty a hrěchow połny, wobrocźicź, móz na tebi dobywa, kaž ma luboſcź na cžłowjeku móz. Na tym wſcho leži. Hewak ſ kſcheſcźijanſtwom niczo njeje. Morwe kſcheſcźijanſtwo, hacž runjeż ſto ßwoje wótcženaſch wuſpěwa, abo někotre hrónczka ſ biblije cžita abo někotre prědowanja ßłyſcha a wěſte waſchnje wobkedźbuje, niczo njeje, druhdy hórje dyžli niczo. A tola ßo ludźo tak jara na to ſpuſchcźeja. Woni ßu tak ſpodźiwnje ſaßlepjeni, ſo ßo na tole morwe ſwonkowne ſwucžene ßobucžinjenje ſpuſchcźeja, bjes tym ſo ßu hrěcham w žiwjenju k woli. —

Pſched někotrymi lětami pucźowach ſ parnej łódźu na wjecžorny móŕſki brjóh naſcheho kraja. Jedyn wjecžor nimale tſi hodźiny bliſko pódla małeho měſtacžka ſtejachmy a běchmy kótwizu dele puſchcźili. Ja do měſta dźěch, ſo bych ßo wukhodźił a ßo kuſk roshladał. Duž ſetkach muża na dróſy, na kotrejž hewak nichtó njeběſche. Tón muž běſche pjany, ale hiſchcźe niz w tej měrje, ſo njemóhł wjazy jaßnje myßlicź a rěcžecź. Wón ßo ſo mnu do rěcžow da a ja niczo pſchecźiwo temu njemějach. Pſchi rosrěcžowanju ßo jeho wopraſchach: „Kak ſtejiſch ty k ßwojemu Bohu?“ — „K Bohu?“ rjekny wón a bu trochu khutny. — „Ja derje ſteju k ßwojemu Bohu! „Tajkele“ ja prajach. „Haj, ja chzu wam prajicź“, wotmolwi wón, ja ßo žadyn wjecžor njelěham, bjes teho, ſo njebych wótſchenaſch wuſpěwał.“ „Ale njeje to ſtraſchna wěz ßo modlicź a ſ dobom też pſchi picźu dale woſtacź?“ Sſo wě, ſo wón na tole praſchenje ſ dobom njewotmolwi, ale rjekny: „Ja ßame Wótcženaſch njewuſpěwam, ja ßo žadyn wjecžor njelehnu, bjes teho, ſo njejßym maku modlitwu wuſpěwał. A wón mi tu ßamu cžitaſche, ſo by mje wo tym zyle pſcheßwědcžił, ſo na jeho kſcheſcźijanſtwje ſ zyła niczo njepobrachuje. — Wón běſche kſcheſcźijan, kaž jich wjele druhich też. O, luby Božo, kelko je tola tych, kiž ßu tajzy kſcheſcźijenjo. Mějach rosprawu w ſaku: „To wulke pſchewobrocźenje“, tu jemu dach ſ tej próſtwu, ſo by

ju cžitał, hdy by ſaßo ſtróſby był, pſchetoż runje tole wulke pſchewobrocźenje jemu pobrachowaſche. W cžim to wulke pſchewobrocźenje leži? Wone leži w parſchonſkim podacžu k Bohu, ſo ßo wobrocźimy, ßo ſ nowa narodźimy. — Njepocžink móže ßo wěſcże bjes wobrocźenja pſchewinycź, ale ſnutskownje w tebi rjecźas ženje ßo njeſłama, hdyž ßo Bohu ßam njepodaſch. To ßu rjane wokomiknjenja, rjane cžaßy w cžłowſkim žiwjenju, hdyž wokomik pſchewobrocźenja dóńdże. Wulki wokomik, hdyž nječhtó ſapocžnje druheho cžłowjeka lubowacź, ale najkraßniſchi wokomik w ſnutskownym žiwjenju je, hdyž cžłowjek ſapocžnje, ßwojeho Boha lubowacź. Móžno je, ſo to jenož pomału a po nječžim ßo ſtanje, ale jedyn ras pſchińdże k temu dźiwnemu wokomikej, ſo wón widźi: wón je ſwjaſany — abo wußwobodźeny — ſchto dyrbju prajicź, — ſwjaſany na Boha a ſ tym wußwobodźeny. — Kſcheſcźijanſki ſpißowacźel něhdże praji: Schtóž w tym cžaßu žiwjenja pſchi cžłowjeku ſteji, w kotrymž ßo jeho wutroba Bohu wotewri, tón něſchto ſhoni, ſchtož móže ßo cžežko ſe ßłowami wuprajicź.

(Pokracžowanje.)

Ssamomordarſtwo.

Hdyž ty dźenßniſchi dźeń ſjawne dźeńſke nowiny do rukow woſmjeſch, móżeſch tam ſkoro kóždy dźeń cžitacź wo ßamomordarſtwach. To je ßo jedyn wobwjeßnył, druhi ßo tepił, tſecźi ßo ſatſělił a ſchtwórty ßo ſajědocźił. Jako pſchicžina ßo mjenuja nuſa, khoroſcże, bojoſcź pſched khoſtanjom a najradſcho cžežke myßle. S wjetſcha ßłyſchiſch tych ludźi, kotſiž ßu ßami ßwojemu žiwjenju kónz ſcžinili, wobžarowacź, porědko ßo woni ſaßudźa. Kak ſteji po prawym ſe ßamomordarjemi? Maja ßo woni bóle wobžarowacź abo ſaßudźicź? Naſchi wótzojo wo tej wězy wjele khutniſcho myßlachu. Sa ßamomordarja bu row w rózku pohrjebniſchcża wuryty a wón bu khowany bje wſcheje zyrkwinſkeje cžeſcże. Naſch cžaß wjele łahodniſcho myßli a pyta ßamomordarja pſched krutym ßudźenjom ſakhowacź. So je huſto cžežko rosßudźicź, hdże njeſboże pſchestanje a wina ßo ſapocžnje, je wěſta wěz. Ludźo ßu, kotrychž duſcha pod wulkej cžežkotu ſdychuje, kotrychž duch je khory abo ſacźmity. Hdyž tajzy w cžěmnej hodźinje ruku na ßo ſkoža, maja ßo hłuboko wobžarowacź a jich budże wěſcże kóždemu žel. Naß wſchitkich móże dźě to potrjechicź a Bóh tón Knjes chzył naß huadnje pſched tajkim njeſbožom ſakhowacź. Ale pſchicžina ßamomordarſtwa tola pſchezo w duchownej cžěmnoſcźi njeleži. Jako ßo pſched někotrymi lětami ßławneho lěkarja ſa duchakhorych wopraſchachu, kelko ludźi ßebi něhdże pſchi ſtrowych myßlach žiwjenje woſmje, praji wón: „S najmjeńſcha tſi ſchtwórcź wſchitkich ßamomordarjow!“ Po tajkim bjes 4 ßamomordarjemi je jenicžki, kiž ſe ſacźmitym duchom ßwojemu žiwjenju kónz ſcžini. To tola jaßnje pokaſuje, ſo ßamomordarſtwo w najwjazy padach jenož njeſboże njeje, ale hrěch, kotryž lěto a bóle po ßwěcże ßo rosſchěrja. To je ſrudne wopokaſmo naſcheho cžaßa, ſo ßo tónle hrěch wot jich wjele tak lóhko waži. Maliczkoſcże dla ßebi ludźo žiwjenje woſmu. Schuleŕ abo ſtudowazy, kotryž pruhowanje wobſtał njeje, ßebi piſtolu woſmje a ßo ſatſěli radſcho hacž ſo by ſ napjatej pilnoſcźu dobre ſcžinił, ſchtož je ſ lěnjoſcźu ſakomdźił. Młoda holza kotruž je nawoženja wopuſchcźił, ßebi myßli, ſo ſ tejle hańbu dděje žiwa bycź njemóże a ßebi radſcho žiwjenje woſmje, hacž ſo by w poniżnoſcźi a wěrje dobre wojowanje wojowała. Huſto je ßamomordarſtwo jenož ſrudny kónz ſrudneho žiwjenja. Wopiłz, kiž je ßebi cžěło ſahubił, ßwoje ſamóženje pſchecžinił, ßwoju ßwójbu do njeſboża pſchinjeßł, dźe w ſacžucžu ßwojeje hańby na łubju a ßo wobwjeßnje. Tón, kiž je wot zuſych, jemu dowěrjenych pjenjes brał a ma jaſtwo pſched woczomaj, ßebi kulku do hłowy tſěli. Huſto tež k ßamomordarſtwu cžiſcże wopacžny nahlad wo cžeſcźi wjedźe. Cžłowjek ſ lěpſcheho ſchtanta, kotryž je ßwoje ſamóženje pſchěhrał a ßwój dołh ſapłacźicź njemóże, ßwojemu žiwjenju kónz ſcžini, ſo by ſ najmjeńſcha — jeho cžeſcź ßo ſdźeržała.(?) A hdyž ßo to někak pſchikrycź dawa, ßo wón ſe wſchej cžeſcźu a błychczora khowa. S teho pſchińdże, ſo je myßl wo ßamomordarſtwje pola jich wjele žałoſtnu hroſnoſcź poſhubiła, ſo maja ſ tym ßamo ßwoje žorty. So móża ludźo k tajkim błudnym myßlam pſchińcź, ma ßo wulzy jara wobžarowacź; a niz jenož cžežke myßle, ale hrajkaza lóhko ſmyßlenoſcź a njewěrjaza ßwětna myßl ſtej wino, ſo ßamomordarſtwo pſchibjera.

Schto praji k temu naſche kſcheſcźijanſke prědowanje? Moje žiwjenje njeje moje, ale Boże, kiž je jo ſtworił. Wón je mi jo dał, wón ma ßam to prawo, mi jo wſacź, hdyž je jeho cžaß pſchiſchoł. S tym pak je naſche žiwjenje ſ naſcheje mozy wſate, my nimamy žaneho prawa ſ nim cžinicź, kaž ßo nam ſechze. Wſchitke dary Boże pak tež ſ dobom ważne nadawki wobſamkuja. Tež ßwoje žiwjenje ßym ja wot Boha k wěſtemu nadawkej doſtał, ſo bych jo nałożił k jeho cžeſcźi a khwalbje, k dobremu a ßłużbje mojeho bliżſcheho. Ja dyrbju ßwoje cžěło měcź ſa templ Boži, w kotrymž Boži duch bydli a ſkutkuje (1 Kor. 3, 16), ja dyrbju ßwoje žiwjenje wobhladacź jako ſchulu ſa wěcžnoſcź, w kotrejž ßo pſchihotuju ſa kraleſtwo Boże, ja dyrbju ßwój cžaß nałożecź jako khutny hnadny cžaß, w kotrmyž mam ßo doſtojny cžinicź teho herbſtwa ßwjatych w ßwětle. Duž nimam na ßwojim cžěle a žiwjenju roskaſowacź, pſchetoż Bóh ßam wě, hdyž je naſch nadawk na ſemi dopjelnjeny. Pſchi tym woſtanje, ſchtož japoſchtoł Pawoł Romſk. 14, 8 piſche: „Hdyž pak žiwi ßmy, ßmy my temu Knjeſej žiwi; wumrjemy my, dha wumrjemy my tenu Knjeſej. Teho dla njech my ßmy žiwi abo njech wumrjemy, ßmy my teho Knjeſa.“ Kak žałoſtny ßo w tymle ßwětle Saulowy a Judaſchowy hrěch pokaſujetaj. Wo Judaſchu ßwjate pißmo ſ krótkimi ßłowami ßudźi: „Judaſch je wotſtupił duzy na ßwoje měſto“ — na to měſto, hdźež wón ßłuſcheſche. Ty ſnajeſch to měſto, to je to měſto, hdźež cžeŕw njewumrje a woheń njewuhaßnje.“

Ale njeje to pſchejara krucże ßudźene? Bjes ßamomordarjemi je tola wjele nieſbožownych, kotrychž je žiwjenje ſjebało. Saůdźenoſcź je jich ſjebała, cžaß, w kotrymž ßu žiwi, jim ßame hórkoſcże pſchinjeße a pſchichod nowu ſrudobu wěſchcźi. Woni žaneje mozy wjazy w ßebi njecžuja dale žiwi bycź, woni wutrobitoſcże wjazy nimaja dale ßo bědźicź. W tajkim ſmyßlenju cžěmna myßl w nich ſkhadźa: „Cžiń kónz, cžißń wobcżežne brěmjo prjecź, w ßmjercźi je měr!“ Ale łża je, žałoſtna łża! Pſchotoż na to krótke žiwjenje w tej cžaßnoſcźi pſchińdże dołha, ſtyſkniwa wěcžnoſcź, a kak chze tón pſched wěcžnym ßudnikom wobſtacź, kotryž je ſ poßlednim hrěchom ſe žiwjenja ſchoł! Jow ßo najhłubſchi korjeń ßamomordarſtwa pokaſuje: to je njewěra. So je to pſchezo khróbła njewěra, kotraž horjeſtacże, ßudźenje a wěcžnoſcź prěje, ßo njepraji. A tola je jo w kóždym padże njewěra, ſłamane dowěrjenje k Bohu. Ssamomordař ma ßwoje njeſboże ſa pſchewulke a Božu hnadu ſa pſchemału; wón ma ßwoje cžerpjenje ſa pſchecżežke a Božu pomoz ſa pſcheßnadnu; wón ßebi myßli, ſo njemóże bědźenja, ſtaroſcże a cžežkoty žiwjenja dděje njeſcź a pſchi tym ſapomni, kak žałoſtne je do rukow žiweho Boha padnył. Srudni, ſaßlepjeni ludźo to ßu, kotrychž poßledni ſkutk niczo njeje khiba poßledne ſrudne ßamoſjebanje. Koho móże ßamomordař wobſkorżowacź? Koho ſatamacź? — ßebje ßameho. Wón je kaž cžłowjek, kotryž ßwojej noſy ßebi womacżecź njecha, ale do morja ſkocži; kiž chze lawej cžeknycź a jemu do khlamy běži; kiž ßo ſpalicź njecha a do khachlow khwata. Ně, to njeje krute ßudźenje. Jedyn wulki pěßnjeŕ je wuprajił: „Ssamomordarſtwo je najžałoßniſchi hrěch, tón jenicžki, kotrehož ßo kacź njemóżeſch, dokelž ßmjercź a ſły ſkutk hromadźe padnjetaj.“

Shromadnje! Wothladane wot tamnych njeſbožownych, kiž w duchownym ſacźmicżu ruku na ßo położa a kotrychž my ßmilnoſcźi Božej poruczimy, je a woſtanje ßamomordarſtwo hrěcha wina. Ssamomordař je bojaſnik; lóżo ßo jemu ſda ßebi žiwjenje wſacź hacž jo dale wjeſcź. Wón ßebi njeſwěri jemu napołożene bědźenje dale ßo bědźicź. Ssamomordař je tež ſaßlepjeny: wón chze ſeńſkemu ßudnikej cžeknycź a padnje njebjeſkemu do rukow; wón njecha cžaßnu nuſu ſnjeſcź a poda ßa ßam wěcžnej cžwili.

Schto chzemy k temu prajicź? My hiſchcże na kónzu njejßmy. Wokoło naß lěhaja ßo ſpytowanja ßwěta a wone móża naß bórſy nadběhowacź. W naß drěmaja ſke lóſchty, kotrež móża kóždy wokomik wotucźicź. Pſched nami leża nowe ſtrachoty, cžorne mrócżałki, a ſ nich móże bórſy něſchto pſchińcź. My teho wěſcźi njejßmy, ſo cžěmne myßle tež junkrócź na naß njepſchińdu. Ach ſo njebychmy ßo potom ſtwjerdźili pſches ßamojebanje a hrěch, ale wutrali hacž do kónza.

S naſchej litaniju na pokutny dźeń chzemy prajicź: „Pſched wſchitkimi hrěchami, pſched wſchěm błudom, pſched wſchěm ſłym, ſwarnuj naß, Knjeże naſch Božo! Pſched cžertowym jebanjom a leßnoſcźu, pſched ſkej nahłej ßmjercźu, ſwarnuj naß, Knjeże, Knjeże, naſch Božo!“ Naſcha wſchědna próſtwa dyrbi rěkacź: „A njewjedź naß do ſpytowanja! To je tak wjele, Bóh drje nikoho njeſpytuje, ale my proßymy w tej próſtwje, ſo by naß Bóh chzył ſwarnowacź a ſdźeržecź, ſo by naß cžert, ßwět a naſche cžěło njeſludali a njeſawjedli do njewěry, ſadwělowanja abo do druheje wulkeje haniby

a słóšcże; a hdy bychmy ždyn spytowani byli, so bychmy wschak najpoßledy dobyli a pschewinyli.“

Swony na Božim domje.

Tsi swony s Božoh doma klincža,
Wołaja wschitkim hromadże,
Do wuschow nam tak móznje brincža:
„Dżenß ßwjata njedżela tu je!“
So bychmy jich łłóß ßłyscheli
A Božu ßłużbu cžinili.

Tych swonow rjany synk naß woła
Na lubym ranju njedżelu,
Hdżeż wjeczeŕ ßwjata Jesußowa
Nam poßylnicż chze wutrobu:
Wón ßwjaty khlěb a wino da,
Nam wschitkim hrěchi wodawa.

Tsi swony k druhom' rasej klincža,
Naß wołaja: „Sso njekomdżże!“
A wschitke tsi tak rjenje syncža,
Hdyž praja: „Boża ßłużba je“,
Nětk Boże ßłowo ßłyschicże,
Waß Jesuß požohnowacż chze.“

Tsi swony k tsecżom rasej swonja,
Hdyž njedżelu na popołdnju
Sso ßyły ludźi saßo ronja
Khwatajo k domej Božemu,
Hdyž ßwjata wuczba Khrystußa
Sso mkodym ludżom wudżěła.

Wone niz jenož njedż'lu swonja,
Tež wschědny dżeń ty ßłyschisch je,
Duž wschitzy ludżo s prawdu shonja,
So cżaß tu k Bohu modlicż je;
My s luboscżu ßo modl'my
Kaž Daniel to cżinjesche.

Dan. 6, 10.

Mam hischcże jene spomnicż tudy,
Schtož wschitkim jara nusne je:
Hdyž ßłyschicże wy swony druhdy
Pschi kscheścżijanskim pohrjebje:
Dha spomńcże, so ßmjercż blisko je
A cżłowjek s njej na wěcżne dże.

Haj poßłuchaj, kak swony swonja,
Hdyž ludżo psches ßmjercż wotßal du,
Kak swonow synki k njebju ronja
A Boha proscha wo hnadu,
So Bóh by wschitkim hnadny był,
Wot wěcżnej' ßmjercże wumóz chzył.

Swón wulki s móznym hłoßom woła
Tam k Bohu Knjesej do njebja,
Hdyž cżłko do rowa ßo khowa,
So Bóh tu duschu k ßebi wsa,
Kiž w ßwěcżi wjele wustała,
Nětk wjeßeli ßo do njebja.

Swón ßrěni s ßnadnym hłoßom proßy
Tam Jesom Khrysta wo luboscż,
Hdyž s płacżom ßwoje synki noßy,
K Božemu trónej wo ßmilnoscż,
Dokelž tu hrěschnik wumrjeł je;
Tam Jesuß ja njoh' proßycż chze.

Swón tsecżi srudne synki noßy
Hdyž hrěschnik wumrjeł bjes hnady,
Kaž dżěcżo ßwoju macżeŕ proßy
S dżěcżazym hłoßom żałostnje,
So Boża ßwjata trojiza
Hrěschnika k hnadże horje wsa.

Duž chzemy, kiž tu mamy wěru
Do Božej' ßwjatej trojizy,
Prjedy hacż k kaschcżej bjeru měru,
Hrěchi ßej wotproßycż tu wschě,
So, hdyž nam swony saswonja,
Naß paradis tam powita.

Teutscher w Porschizach.

Wschelake s bliska a s daloka.

— Kaž ßłyschimy, ßu Budyszy murjeŕszy mischtrojo ßwoje twarske roshlady sa nowy Macżiczny dom pschedßydstwu pschipóßłali a ßo nětko w bližschich dnjach temu, kotryž chze twar najtunischo wuwjescż, twarba pschepoda. To budże wěscże kóždemu Serbej wulka radoscż, hdyž wohlada, kak ßo twar nascheho lubeho Macżiczneho doma se semje sběha. Bóh daj k temu twarej ßwoje žohnowanje, so by ßo wschitko derje radżiło!

— Roshlad wo snutskownym mißioństwje wot redaktora „Pomhaj Bóh“ spißany a w nascham łopjenje wosjewjeny ßo jako mała oktavna knižka woßebje wotcżischcżi a w bližschim cżaßu wuda. Wona chze temu pomhacż, so bychu ßo naschi lubi Serbja bóle a dokładnischo na dalokim ważnym poli snutskowneho mißionstwa rosesnali a ßwoje wutroby sa tón ßwjaty skutk sahorili. Pschetož to je wěsta wěz, so wo žanym druhim skutku kscheścżijanskeje luboscże tak mało jaßnoscże a wěstoscże w ludu njebydli, kaž runje w snutskownym mißionstwje. Hdyž pak tale knižka k temu dopomha, njebudże bjes žohnowanja.

— Pschichodnu njedżelu budże ßo Gustav-Adolfski ßwjedżeń w Kschischowskim Božim domje ßwjecżicż. Popołdnju w 1/2 3 směje ßo ßerbske prědowanje s prědowanjom knjesa kapłana Domaschki-Ketliczanskeho a w 4 hodż. němske, na kotrymž knjes superintendent Meisner-Warnocżanski jako ßwjedżeński prědaŕ wustupi. Lubi Serbja! se ßußodnych woßadow ßo wěscże njekomdża tón ßwjedżeń wopytacż, a s tym ßwoje pschecżelne smyßlenje sa Gustav-Adolfske towaŕstwo sjewicż.

— W Budyschinje na měschczańskich schulach, hdżeż mějachu hacż dotal jenož tsi njedżele lěcżne próschniny, směja wot nětka tež 4 njedżele. Duž ßo sda, so ßo měschczańske schule po něcżim w nastupanju próschninow na tón ßamy skhodżenk pokaża, kaž wyschsche schule. S tym ßamym prawom pak możemy ßebi potom tež na wßach žadacż, so ßo naschim dżěcżom cżaß próschninow wo tydżeń podlěschi.

— 28., 29. a 30. junija mějesche ßo we Wulkim Hajnje 50lětna shromadżisna Draždżanskeho hłowneho Gustav-Adolfskeho towaŕstwa. Woni běchu póßli pschischli s tych krajinow, hdżeż maja naschi wěrybratsja bjes katholskimi bydlyżymi wjele cżeŕpicż. Woni s hnujażymi ßłowami wo tutej wulkej nusy ßwojich lubych w domisnje powjedachu a wo podpjeru proschachu. 29. junija mějesche ßo hłowna shromadżinsna. S lětneje rosprawy naspomnimy, so mějesche towaŕstwo pschi ßwojej prěni krócż 1857 we Wulkim Hajnje wotdżeržanej lětnej shromadżisnje dokhodow 9700 hr. a mějesche 2900 hr. darow luboscże ßamotnje rosdawacż. Druha hłowna shromadżisna mějesche ßo w tym ßamym měscże 1872 a dokhodow běsche tehdom do zyła 23,000 hriwnow a sa dary luboscże mějachu 5000 hr. Lětßa pschi tsecżim skhadżowanju we Wulkim Hajnje běsche shromadnych dokhodow 74,300 hriwnow — a 23,000 hr. darow luboscże (runje tak wjele kaž 1872 zyłe dokhody wucżinichu) mózesche ßo potrjebnym woßadam rosdawacż. Jako jeuotliwy wulki dar mějesche ßo 7000 hr. rosdżělicż. Tsi woßady wo tónle dar wojowachu. Pschipokasany bu wón Komotowje w Cżěskej a tej dwě druhej woßadże, jena Siebenbürgska a jena Schlesynska dostaschtej kóżda 1500 hriwnow. Wysche tutych pjenjes ßo hischcże 13,000 hriwnow 93 woßadam rosda, wot kotrychž je 31 w naschim wótznym kraju, 62 swonkach njeho. Pschichodna hłowna shromadżisna směje ßo w Schpandawje. Ta shromadżisna běsche dobre ßwědczenje wo bohatym žohnowanju, s kotrymž — Bohu budż dżak — lube Gustav-Adolfske towaŕstwo lěto a rjeńscho skutkuje.

— Nasch lubowany khěžor, kotryž w tu khwilu na połnóznym morju w Norwegskej pucżuje, je sańdżenu njedżelu njesboże měł psches to, so jemu powjas wot łódżineho scżežora s mozu do wóczka dyri, tak so ßo s wóczka krej wula. K naschemu směrowanju ßłyschimy so ranjenje straschne njeje. Bóh tón Knjes chzył wschitkón strach wot nascheho lubeho khěžora wotwobroczicż a jemu bórsy saßo połne wuhojenje hnadnje spožczicż! to je ta nutrna modlitwa, kotraž s wutrobow nascheho zyłeho luda k njebjeßam klincži.

Něschto k rospominanju.

Wěra a pósnacże ßo ženje dżělicż njeßmětej.

* * *

Na rěczi spósnajesch, s kajkeho kraja schtó je.

(Bernhard s Klairvaux.)

Samolwity redaktor: farař Górlež w Budyschinku. Cżischcż a naklad Ssmolerjez knihiczischczérnje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 30.
25. julija.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczeŕni w Budyschinje a ßu tam dostacź ßa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

6. njedźela po ßwjatej Trojizy.

Math. 20, 1—16.

Pschirunanje wo dźěłaczerjach teje winizy, ßuate Boże ßłowo, ale kak wjele dawa nam pschezo ßaßo ſ nowa rospomnicź. My chzemy ßebi trojake ſ njeho rospominacź:

1. k dźělu we winizy ßmy wschitzy powołani;

2. duź dźělajmy teź, kaź dołho nasch hnadny czaß traje;

pschetoź 3. jenoź po ßwěrnym dźěle pschińdźe hnadna mßa.

1. Hospodaŕ w pschirunanju je Bóh; a winiza je kschesczijanska zyrkej; ju płodźicź, běsche Boża hnadna wola wot spoczatka ßwěta. Na to pokasaja wschitke jeho ßłubjenja a wěschczenja wot meßiaßa. A wón je wschitko ßa tule winizu psches lětstotetki dołho pschihotował; k temu powoła Abrahama, Isaaka a Jakuba do ßwojeje ßłužby; k temu wuſwoli ßebi Israleſki lud a póßła profetow. A jako bě ſ pschihotowanjom k kónzej, pschińdźe Jeſuß ßam, Boži ßyn, kiž ßo rózkuy kamjeń kschesczijanskeje zyrkwje sczini. Winiza tu běsche a na to wuńdźe Bóh, dźěłaczerjow do njeje najimacź; najprjódzy bě jich mała liczba; wucźomnizy, někotre žonske a někotsi mužojo; ale ſ lětami bu jich pschezo wjazy. Jedyn lud po druhim bu do winizy powołany, teź nasch lud, a dźenßa, kak wjele milijonow, kiž ßu hižo hłóß ßłyschcheli: „Pój do winizy a dźěłaj tam“, kiž ßu kschesczijenjo. Teź ty ßy staw kschesczijanskeje zyrkwje; pschi twojej kschczenizy je Bóh tebje najał. Ale hdyž ßy teź do winizy schoł, hdyž teź kschesczijan rěkasch, tola wscho na to dźe, so by teź woprawdźe kschesczijan a ßwěrny dźěłaczeŕ był. Teho dla pschińdźe Bóh teź w twojim žiwjenju husczischo, so by cźe k temu nawabił. Kóždu njedźelu wón to czini, hdyž ſwony ſ Bożeho doma saklincza; wschědny dźeń teho runja, hdyž strowy stawasch a Boži dar wužiwasch; haj we wschěm schtoź tebje potrjechi, njech je ſboże abo njeſboże, je Boži hłóß ßłyschecź: „Budź mój dźěłaczerjo!“ Ale wón ma teź ßwoje schtundy w naschim žiwjenju, hdźež wón czim dlěje czim wótſischo naß woła. Po pschirunanju wón pjecź krócź wuńdźe, dźěłaczerjow najimacź; tak pschińdźe k tebi prěni ras pschi ßwjatej kschczenizy a potom ßaßo, hdyž ty twój kschczeńſki ßlub wobnowisch. A dołho njetraje, je pjata schtunda twojeho žiwjenja; ty stejisch jako nawoženja abo njewjesta psched Božim woltarjom a ßaßo pschiwoła cźi Bóh: „dźěłaj ßwěru w mojej winizy!“ A hdyž masch schědźiwu hłowu a mozy wotebjeraju, cźe Bóh w tutej dźewjatej schtudźe bóle dyžli prjedy na ßwoju winizu woła. A jědnata schtunda? to je ßmjertne łožo. A hdyž ßo bórsy dźeń žiwjenja nakhili.

Njeje to wulka hnada Boža, so ma wón tajku scźerpnoscź ſ nami, so ſ zyła, hdźež ma doscź dźěłaczerjow, teź wo naß rodźi, so by teź ty jemu ßłužił?

2. Po naschim pschirunanju dźěchu wschitzy dźěłaczerjo, kotrychž běsche Bóh najał, do winizy a dźěłachu tam. O derje tebi, hdyž hižo jako dźěczo Boha lubo masch; o khwalba tebi młodźenzo, młoda holza, hdyž je twoja pycha pobóžnoscź a pózcźiwoscź; o cźeſcź wam, wy mandźelſzy, hdyž ßo wasche mandźelſtwo ma po tamnym

ßlubjenju: „ja a mój dom chzemy temu Knjesej ßłužicź“; o rjany napohlad, schědźiwza, kiž ßwoje schěre włoßy ſ cźeſcźu noßy. Ale kak ſrudnje, hdyž budźe Boże pſche-proſchenje ſazpjene. Kak wſchelake naß tola k temu wabi: cźert, lóſcht cźěła a woczow, ßwět ſe ßwojej kraßnoſcźu, hańba pſched cźlowjekami, hordoſcź, ßamoprawdoſcź. Tak je pola tebje hižo wokoło tſecźeje ſchtundy popołdnju, a ty ſtejiſch hiſchcźe próſdny na torhoſchcźu a njeißy hiſchcźe niczo cźinił ja ſbóžnoſcź ßwojeje duſche, tak je pola tebje hižo wokoło pjateje ſchtundy, po małej khwili, a ty dyrbiſch rachnowanje wotpołožicź wot twojeho cźinjenja jow na ſemi a nimaſch žanych dobrych płodow. Ach, ſtari a młodźi, dźěłajmy tola, kiž ßmy my tak huſto najecźi wot teho Knjeſa, kaž dołho naſch hnadny cźaß traje. Njepraj, ja mam hiſchcźe khwile k temu. Schtó praji tebi, hdy budźe wjecźor twojeho žiwjenja? njemóže nahle pſchińcź; abo hdyž hiſchcźe ſtejiſch w najrjeńſchich lětach?

Duž ſtarajmy ßo ja to, ſo móhli ſ Pawołom prajicź: „tak ßym ja derje žiwy, tola niz ja, ale Khryſtuß je we mni žiwy.“ Wutroba dyrbi ßo wucźiſcźicź wote wſcheho njerjada, wſchitkich cźeŕnjow; a hdźež je ßo to ſtało, tam dyrbja a budźa ßo też druhe duſche ja teho Knjeſa dobycź. Duchowny ma ßwoju woßadu, wucźeŕ ßwoju ſchulu, ſtarſchi ßwoje dźěcźi, hoſpodarjo ßwoju cźeledź, hdźež dyrbja dobre ßymjo wußywacź a ßwěrnych dźěłacźerjow Bohu pſchihotowacź; haj ßamo dźěcźo móže druhich we wěrje poßylnicź, hdyž dźědej abo wowzy ſ biblije, ſe ſpěwarſkich a modleŕſkich knihow cźita; haj ßamo młodźenz abo młoda holza móže Božu cźeſcź powyſchecź, hdyž towarſchow a towarſchki k dobremu wabi. A potom cźi póhanjo, njecźakaja też woni na naſchu pomoz a naſche modlitwy a naſchi wěrybratſja w zuſbje, njewołaju też woni: pójcźe a pomhajcźe nam? Duž dźěłajmy — dźěła je doſcź — prjedy hacž nóz pſchińdźe, hdźež nichtó wjazy dźěłacź nje-móže. A my też wěmy:

Kajki wußyw, tajke žně, a wot lěnjeho wotroczka budźe rěkacź: cźißúcźe jeho do najwjetſcheje cźěmnoſcźe; pſchetož 3. jenož po ßwěrnym dźěle pſchińdźe hnadna mſda.

Jako běſche wjecźor, hoſpodaŕ kóždemu mſdu wupłacźi. My wſchak hižo do wjecźora naſcheho žiwjenja wjele dobreho wot Boha wužiwamy; ßwojim pſchecźelam dawa wón wóßnje. Ale kak rjenje budźe tam, hdyž budu pſchi nim woſtacź a runy ßwjatym jandźelam tu cźeßnu krónu doſtacź a měcź ju bje wſcheho pſchеſtacźa. Ale to wſcho ſ hnady. Dźěłacźerjo, kiž běchu zyły dźeń dźěłali, morkotachu, jako tu ßamßnu mſdu doſtachu kaž cźi, kiž běchu ßo jenož jenu ſchtundu prózowali. Tón Knjes jich na ßwoju dobrocźiwoſcź a hnadu pokaſa. Haj, w ponižnoſcźi budź to pſchezo naſche wuſnacźe: „Luta hnada, ſchtož ßmy a mamy a dokonjamy“ a hdyž k wumrjecźu dźe po ßwěrnym prózy połnym žiwjenju: Knježe, budź mi hrěſchnikej hnadny; ja njeißym doſtojny twojeje ßwěrnoſcźe a ßmilnoſcźe.

Hamjeń!

Ssykora-Minakalſki.

Parſchonſke kſcheſcźijanſtwo.

(Nabožne roſpominanja wot J. Janſena, fararja w Rökenje w Norwegſkej.)

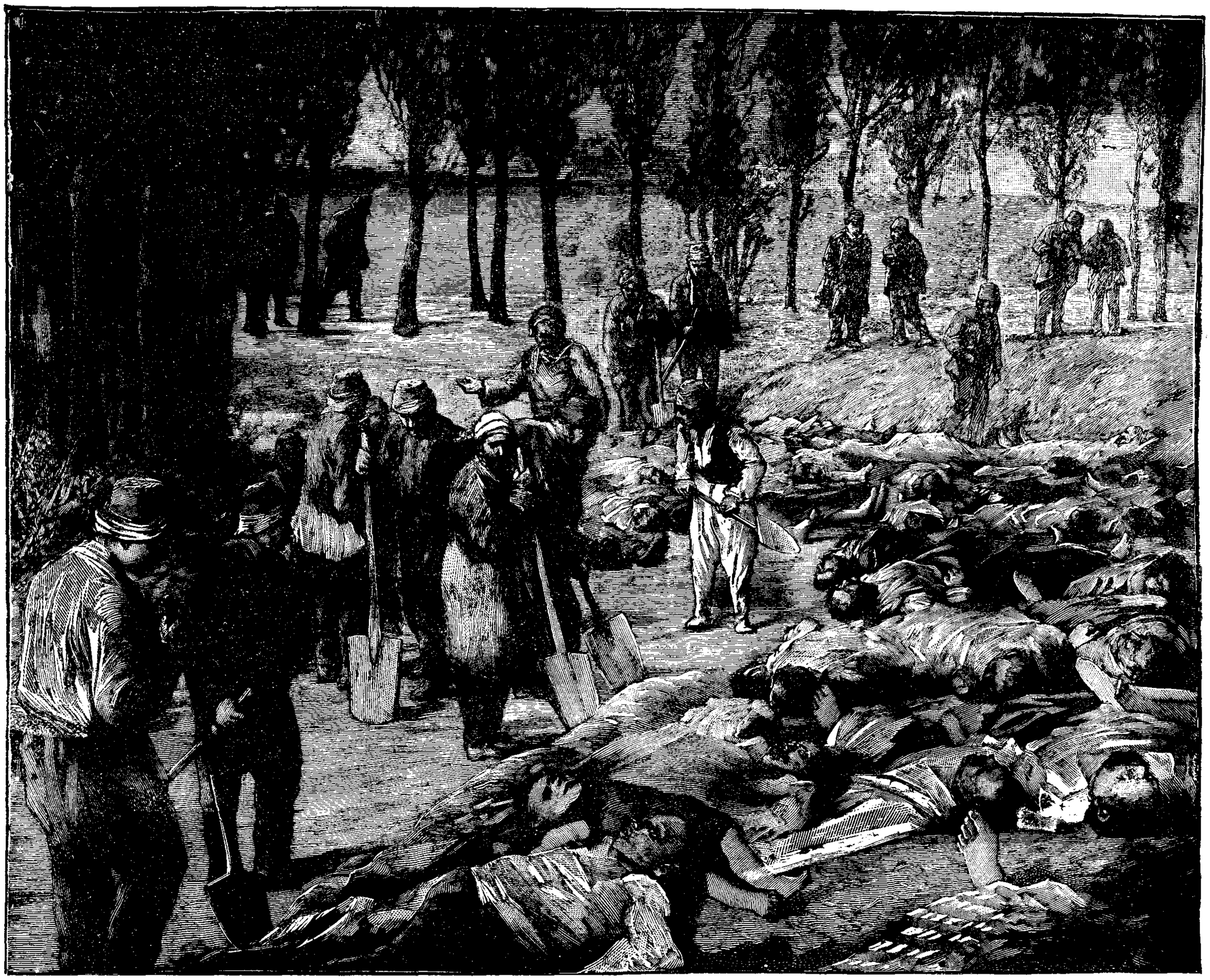
(Pokracźowanje.)

2. Měſto ſa Jeſuſa!

Luk. 2, 1—14.

Žadyn rum, žana dźěcźaza jſtwa ſa Jeſuſa hotowa nje-běſche, jako ßo wón do tuteho ßwěta narodźi, ani łožicźko pſchihotowane njeběſche, kaž tola w najnižſchej hěcźe ßo ſtanje, hdyž dźěcźatko ßo wocźakuje. A takle běſche wot ſpocźatka hacž do kónza jeho žiwjenja. Žadyn rum ſa njeho njeběſche. A tak ma ßo też dźenßa hiſchcźe. Teho dla chzu dźenßa k wam wo tym rěcźecź: Měſto ſa Jeſuſa — ſa Boha! — Pſchetož Jeſuß niczo druhe njecha hacž naß k Bohu dowjeſcź. — Sa tak wjele je měſto w twojim žiwjenju, w twojich myßlach, w twojej wutrobje, — rumne měſto. Ale ßnano je ſa Knjeſa Jeſuſa hacž dotal pſche-wuſke było? — Daj małe měſto ſa Boha w tebi ßo namakacź — abo ſo bych to jaßniſcho prajił: Daj měſto ſa Jeſuſa pſchi ßwojim cźitanju. Daj měſto ſa Jeſuſa w twojich myßlach, měſto ſa Jeſuſa w twojej wutrobje. — Měſto ſa Boże ßłowo, ſa bibliju! Macźe wy wſchitzy bibliju domach? Je na njej widźicź, ſo je trjebana? Haj, wot prjedawſchich ſchlachtow ßnano! Ale je wona wot tebje tak wopſchmimana? Snadź ßebi myßliſch: biblija je tak ſeſtarjena, w njej je telko ſpodźiwneho, ßebi napſchecźiwneho nutskach. Hdyž ſ tym tak je, ſo wjele dźiwneho, ſchtož ßo cźežko roſymi, w bibliji ſteji, tola praju: ſchtóž ſapocźnje ſ wotewrjenej wutrobu w bibliji cźitacź, a ſ tym pokracźuje, tón ſmyßlenje biblije nabywa, a to je hłowna wěz. — Jako Robert Noffat, ßławny miſionar — Livingſtonowy pſchichodny nan — jako khudy hólz ßwoju domiſnu wopuſchcźiwſchi ßo wot ßwojeje macźerje wotßali, rjekny macź k njemu: „Roberto, ßlub mi jene!“ „Schto, macźi?“ „Ty dyrbiſch kóždy dźeń kuſk w twojej bibliji cźitacź, ßlub mi to, Roberto. (Wona bě jemu bibliju ßobu do jeho brěmjeſchka tykła.) Wón mjelcźeſche, pſchetož wón běſche ſprawny hólz a njechaſche niczo ßlubicź, ſchtož dźeržecź njemóžeſche. Duž ßo ßyſły ſ macźer-neju wocźow wulachu a jako ßo pſches liza dele ronjachu, bu jemu mjehſcho a mjehſcho wokoło wutroby. „Ty dyrbiſch mi jo ßlubicź, Roberto!“ „Haj, macźe“, rjekny wón. A wón dźeržeſche ßwój ßlub, a Jeſußowa nadobna, njeßebicźna woporniwa ſmyßlenoſcź też jeho ſmyßlenoſcź bywaſche. — Měſto ſa Jeſuſa pſchi ßwojim cźitanju! — Dźenßniſchi dźeń ßo tak wjele cźita, a to je dobre a prawe. Mudry muž je prajił: „Schtóž njecźita, tón žiwy njeje.“ Snano cźitaſch jene rataŕſke nowiny, dokelž ßy rataŕ abo někajke politiſke nowiny, dokelž ja wězy ſjawneho žiwjenja ßo ſajimujeſch, abo někajke łopjeno ſa ſtrowoſcź, dokelž chzeſch wuſtrowjeny bycź. Snano też ſabawjaze knihi cźitaſch k twojemu roſpróſchenju. — Ale nabožina dyrbi też měſto měcź w tym, ſchtož cźitaſch. Cźitaj też nabožne łopjena pſchi wſchěch druhich! Sſo wě, ſo móža ßo też knihi ſ nabožnym wobßahom cźitacź, ale — cźaßopißy, nowiny naſch cźaß wobknježa. Dźerž ßebi kſcheſcźijanſki cźaßopiß! — Dale pak měſto ſa Jeſuſa w ßwojich myßlach! Sſo kſcheſcźijan mjenowacź a tola jedyn dźeń kaž druhi ſ mandźelſkej a ſ pſchecźe-lemi wo wſchitkich druhich wězach rěcźecź, jenož niz wo Boſy! — Ně, měſto ſa Boha w ßwojich wſchědnych myßlach. — Daj mi tebi někotre pſchikłady nałožicź. Ty ßy rataŕ. Ty dźeſch ſa twojim płuhom abo ſa twojimi brónjemi a na to a tamne ſpominaſch. Spomń potom ras: tak, kaž ja jow du a woram a ſemju dźěłam, tak je Bóh hižo huſto ſpytował, rolu mojeje wutroby dźěłacź, njech je to pſches wjeßele, njech je pſches horjo. A hdyž ßyjeſch, ſpomń na to, kak je Jeſuß pſchezo ſaßo ßwoje ßłowo do tebje wußywał w zyrkwi, w ſchuli. Wone ßo ßywaſche a ßywaſche a ßywaſche. Cźeho dla je tak mało ſeſkhadźało? — Hdyž ty, płokarniza, ſchaty płokaſch a pſchi twojej dóńzy ſtejiſch, ſo by ſchaty rjenje běliła a cźiſcźiła, ſpomń pſchi tym kuſk na teho, kiž je ßwoju krej dał, ſo by naſcha wutroba a myßl ßo wucźiſcźiła. Pſchemyßl ßebi: „Ssym ja wulke wucźiſcźenje wot Boha doſtała?“ — Ty ßy na ßwjate dny pjekła, ty maſch dobry khlěb a wubjerny ßwje-dźeńſki tykanz. Spomniſch pſchi tym też na njeho, kiž praji: „Ja ßym tón khlěb teho žiwjenja?“ A pſchi twojich ſwjeßelenjach, hdyž twoje wóczko ßo ſyboli, a ßo wjeßelſcho a ſbožownſcho ſa-cźujeſch, ſpomń potom druhdy: „W tym wokomiknjenju, jako ßo ſ zyłej wutrobu k Jeſußej wobrocźich, tehdy tola hiſchcźe cźiſcźiſche a jaßniſche ſboże we mni ſacźujach. — Daj mi tebi jemu naj-cźiſcźiſchich a najnadrobniſchich wjeßelow mjenowacź. Jeſuß běſche dźěcźo Marjine; wona je wěſcźe ſ nim hrajkała. Dopomniſch ßo ßnano, jako twoje mólcźke dźěcźatko na kolenach dźeržeſche a jemu na twojim klinje rejowacź, twoje włoßy hładkowacź daſche? Ty bywaſche ßam dźěcźo ſ twojim dźěſcźom. A ſchto je duſcha wſcheho wjeßela a wſcheje radoſcźe na tym ßwěcźe? Dźěcźo bywacź. Njeſazpi, dźěcźo bywacź. S dźěcźimi ßo něchtón najlóžo dźěcźo cźini, hdyž na pſchikład twój hólcźk na twojimaj kolenomaj konika hrajka. — Ale ßy ßnano hižo myßlił: „Kaž ja tuteho hólcźka, tule

holczičžku lubuju, kaž to ſ najhlubſcheje wutroby pſcheju, ſo by ßo jemu derje ſchło w žiwjenju, — tak Bóh mje lubuje? Wón chże mje tak k ßebi cžahnyć, kaž ja moje dźěćźo na moju wutrobu wosmu. Ja pſchińdu k poßlednjemu dźělej: měſto ja Jeſußa w twojej wutrobje. Ty móżeſch też kóždy dźeń na Jeſußa ſpominać, ale ta myßl do njeho je ßnano jenož njepſchijomny ſwjaſk, kotryž hidźiſch. Měſto ja Jeſußa w twojej wutrobje? Žana dźěćźaza jſtwa njebě ja njeho pſchihotowana, jako wón do tuteho ßwěta pſchińdźe. Chzemy ſpytać, jemu dźenßa tajku jſtwičžku w naſchich wutrobach pſchihotować? — Po prawym je pſchezo myßliczka ja njeho tu, jenož wotewŕ jemu a Jeſuß nuts pſchińdźe. Bohu budź dźak, w kóždej wutrobje je tajke měſtačžko! To najlěpſche, ſchtož w twojej wutrobje dřěma, je tale dźěćźaza jſtwa. Njedaj jej próſdnej ſtejeć, je něſchto ſrudne ſ próſdnej dźěćźazej jſtwu. My tu. — A wěſćże wy, kotreż ßu te poßledne ßłowa Henrika Werzelanda, najßławniſcheho norwegenſkeho pěßnjerja byłe? „Nětk ßo mi tak ßłódko dźijeſche, ſo w ßwojeje maćzernymaj rukomaj ležach. Tajke něſchto je w kóždym cžłowjeku; njemóżemy pak ſ nanom abo ſ maćzerju ßo ſpokojić. Ně, ſchto je jenicžke, ſchtož naſchu potrjebnoſćź ſpokoji? Sſo kaž dźěćźo do Božeje ruki lehnyć. Wy ßo praſchećże: „S wotkal wěſch to? Schtó je tebi to prajił?“ Jeſuß. — Schtó je kaž wón wo dźěćźoch k nam rěčžał? Jeli ſo Jeſuß to prajił njeby, ſchtó móhł ßo ſkhróblicź a prajicź: „ſchtóž kraleſtwo Boże horje njewoſmje jako dźěćźatko, tón njebudźe do njeho pſchińćź?“ Mój luby cžitarjo, daj Bohu měſto pſchi ßwojim cžitanju, w ßwojich myßlach, w twojej wutrobje. Wotewŕ dźěćźazu komorku ßwojeje wutroby a praj k njemu: „Pomhaj mi, mój Božo, ſo bych twoje dźěło był!“ Pſchińdź tak njecžiſty a dwělow

Pohrjebanje we wulkim pſcheſćěhanju w Konſtantinoplu ſkónzowanych Armeniſkich.

móżemy ſroſćźeni, wulzy a ßylni, ſtari a ſchěđźiwi bycź; ale pſchezo ſaßo žeđźenje w ßebi ſacžuwamy po dźěćźazych dnjach — ßo twjerdźe a nutrnje na macź a na nana tłóčžicź móz. — Jako prěnju ſymu w Rökenje pſchebywach, dźěch jedyn wjecžor na pucźu pſches wjeß a kamjenje kleparja ſetkach, kiž bě ßo ſabłudźił. — Wón běſche pſchewjele pił, tón wbohi. „Ja chzu wam pucź pokaſacź“, rjeknych a tak hromadźe dźěchmoj. W běhu rosmołwjenja ßo jeho wopraſchach: „Nimaćże žaneje maćzerje wjazy?“ — Dźiwne je, kak ludźo ßo ſnajachu, a hdyž ßo ſchtó jich wo macź wopraſcha. — „Macź“ rjekny wón, „ja mam kraßnu macź.“ — „Jeli ſo by nětko twoja macź k tebi prajiła: Mój luby ßyno, ty dyrbiſch ſ picźom pſcheſtacź a ſapočzecź Boha pytacź?“ Wón kuſk mjelcžeſche, potom wotmolwi: „Schtož by moja macź wote mnje proßyła, to bych ſ najmjeńſcha cžinicź ſpytał.“ A ja pytnych, ſo ßłowa jemu ſ wutroby wuńdźechu. — Ta dźěćźaza jſtwa běſche połny, kaž ßy! Tebi ßnano ßo ſda, jako njeby pſchihódny był, ßo kſcheſćźijana cžinicź. Ale modl ßo tola: „Pomhaj mi, mój Božo, w mojej wutrobje, ſo bych ßo twoje dźěćźo ſcžinił!“ Cžiń to! — Hamjeń.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Sſerbſka ſtudowaza młodoſćź ſměje ſapočzatk auguſta ßwoju lětuſchu hłownu ſkhadźowanku w Budeſtezach. Wutroby młodych ſtudowazych k ważnemu dźěłu ſa ßerbſki lud ſahorjecź, je wotpohlad tych ſkhadźowanjow, ſ kotrychž je hižo wjele žohnowanja ſa naſche narodne dźěło wuroſtło. Někotry młody Sſerb, kotryž běſche ſymny a liwki, na ſkhadźowanjach w bratrowſkim towaŕſtwje je ßebi noweje luboſcże nabył. A hdyž ßerbſki lud na ſkhadźowanzy widźi, kajku ma młodoſćź pſched ßobu — nadźiju ßwojeho

pschichoda, potom ſ radoſczu do pschichoda hlada a narodne kubła ſ nowej luboſczu hajicz a lubowacz nawukńje. My teho dla tez lětuſchej hłownej ſkhadzowanzy, kotraz ßo w dobrej ßerbſkej Budeſczańſkej woßadze ſeńdze, pschejemy, ſo by rjany wuſpěch a bohate zohnowanje měła!

— W Sakſkej je w tu khwilu 1002 woßadow a 1544 Bozich domow; duchownych měſtnow je 1342 a kandidatow duchownſtwa 624.

— S wulkej radoſczu ßłyſchimy, ſo ſranjene wóczko naſcheho lubowaneho khězora derje zije a ſo je wſchón ſtrach pſches Bozu hnadu wotwobroczeny. Najprjedy chzyſche wón ßwoje lěczne puczowanje w połnóznym morju pſchetorhnycz, ale dokelz je hojenje tak derje ſpěchowało, wón hiſchcze dlěje k ßwojemu woczerſtwjenju puczuje, a tez khězorka ſ tymi młodymi prynzami w lěcznym pſchebytku woſtanje.

— Wěſty Andrée, kotryz chzyſche hizo w ſańdzenym lěcze ſ powětronom k połnóznemu polej leczecz, kiz pak dyrbjeſche tehdom ßwój wotpohlad ſpuſchczicz, dokelz wětſiki k połnozy njeduwachu, je ßo pſched trótkim do powětra ſběhnył a k połnozy puczuje. Wěſcze je to ſwazliwe ſpoczinanje, ale je woprawdze hódne, teho dla zinjenje na wrułu ſtajicz? Pſchetoz hdy by wón ßamo hacz k połnóznemu polej ßo dobył, ſchto by tam namakał? Niczo hacz ßamy lód. Pſchetoz to je wědomoſcz dawno póſnała, ſo tam horkach zadyn kraj a zane bězaze morjo bycz njemózetej. Tole póſnacze je tez Nanßenowe pſchepytanje, kiz běſche w ſańdzenym lěcze ßo ſ łódzu, kaz daloko mózeſche, k połnozy pſchedobył, wobtwjerdziło.

— S Rußowſkeje dońdze ſwjeßelaza powjeſcz: Tam wobſtejeſche hacz dotal tón ſakoń, ſo dyrbjachu ßo ſe wſchitkich měſchanych mandzelſtwow, w kotrychz běſchtaj pak muz abo zona grichiſko-katholſkaj, dzěczi w grichiſko-katholſkej wěrje woczahnycz. Nětko pak je khězor Mikławſch pſchikaſnju wudał, ſo ßo dzěczi ſ měſchanych mandzelſtwow pſchichodnje wjazy w grichiſko-katholſkej wěrje woczahnycz njetrjebaja, ale ſo maja ßo ßynojo w nanowej wěrje, dzowki w maczerńej wuczicz. — Pódla wſchak pſchezo ſaßo ſe ſrudobu powjeſcze doſtawamy, kajka ſaßlepjenoſcz w naſtupanju wěry w Rußowſkej bydli, dokelz ßo lud woprawdze we hłupoſczi zdzerzi. Sczěhnk teho ßu wſchelake ſekty, kotrez tam naſtawaja a kotrez ſ najdziwniſchimi a najnjeroſomnſchimi wuczbami do luda ſtupajo tola w ludu pſchiwiſka namakaju. Stawy tajkeje ſekty podadza ßo na ßamotne měſto w lěßach, ſo bychu tam hłodu wumrjeli. W Ternowka je wěſty Fedor Kowale wjele ſtawow ßwojeje ſekty, mjes nimi wſchitkich ßwojich najbliżſchich pſchecželow na jich zadanje zinych ſahrjebał. Tuczi ludzo rosßudzichu ßo k tej martraŕſkej ßmjercži, ſo bychu pſchi kónzu ßwěta, kotryz je po jich myßli bliſki, ßwoje zinjenje woprujo wodacze hrěchow měli. Njewidzimy ſ teho ſaßo: Kajka je tam cžěmnoſcz, hdzez ßo ßłowo Boze cžiſte a prawe njewucži a jako prawe ßwětło do wutroby a zinjenja njeßwěczi?

— We Weiſtheimje pola Würzburga je wudowa kubleŕka Młynkowa wotkaſanje ſcziniła, kotrez je ſa naſch czaß, w kotrymz ßo ſ dobrym prawom na njeßwěrnoſcz a njewutrajnoſcz ßłużobnych ſkorzi, jara dobre a wużitne. Po nim kózdy ßłużobny, kiz je ßwěru a ſprawnje ßwojim knjezim nětotre lěta ßłużił, 50 hriwnow, ſchtoz je dalſche 8 lět ßwěru ßłużił, 100 hriwnow doſtanje.

— W chineſiſkej provinzy Fukim, hdzez bu 1895 wjele tyßaz kſcheſczijanow morjenych, je ſa jene lěto 20,000 Chineſow to zadanje wuprajiło, ſo chzedza kſchczeni bycz. 5000 je jich hizo do evangelſkich woßadow pſchijatych. Pſches lětſtotki je ßo wopokaſało a dzenza ßo hiſchcze wopokaſuje wěrnoſcz teho ßłowa: „Krej martrarjow je ßymjo zyrkwje!“

— Bjes Turkowſkej a Grichiſkej pſchezo hiſchcze k wobſamknjenju měra dóſchło njeje. Na czim to leži? Turkojo njechadza do tych wuměnjenjow, wot wulkomozow ſa wobſamknjenje měra poſtajenych ſwolicz, a bychu najradſcho ſ nowa wójnu ſapoczeli a Grichow do zyła ſbili a podtłóczili. Dokelz pak ßu wulkomozy nětko póſnałe, ſo ßo Turkojo ſe ßamej leſczu dlěja, ßu nětko ſultanej ſ krutymi ßłowami wuprajili, ſo ßebi zadaja, ſo ſ khwatkom měr wobſamknje. Hacz budze wón po tym cžinicz, je hiſchcze njewěſta wěz. Schto potom, hdyz wón twarjo na njejednotu bjes europiſkimi ſtatami to njeczini? Potom dyrbja wulkomozy jemu wójnu pſchipowjedzicz, ale budza pſchi tym pſches jene? Bóh daj, ſo k temu pſchiſchło njeby, pſchetoz pſchi tajkim ſhromadnym wojowanju pſchecżiwo Turkam ſtaty nihdy pſches jene njewoſtanu — a krwawna europiſka wójna, kajkuz njepomnimy, bjes dwěła wudyri.

Hłoß Boji.

„To je pſchipad!“ praja ludzo, hdyz ßebi tón abo druhi podawk dowujaßnicz njemóze, woni pak njewopomnja, ſo je wſchitko, ſchtoz ßo ſtawa, wot Boha prjedy poſtajane. Rybak we wjeſzy pola Wódry běſche we wulkej nuſy a trjebaſche pjenjeſy. Wón běſche ßebi ßam maku zivnoſcz wotnajał a běſche ſ tym ſapoczał, ſchtoz běchu jemu ßmilni ludzo na niſku dań požczili. Wón mějeſche wjele płaczicz, dań jeho czſiſchczeſche a wón ßebi rady njewjedzeſche. Jeho wuj běſche jemu najwjazy, 2000 toleŕ požcził, Tón pak mějeſche k njemu tajke dowěrjenje, ſo ßebi ani dołżneho liſta żadał njeběſche. Na dobo tón wuj njenadżujzy na influenzu wumrje a jeho żona tez runje czeżko khora leżeſche. Tſi dny poſdzíſcho ßo tez wona miny a wbohe dżěczi, tſjo maki hólzy tu woßyroczeni woſtachu. Sawoſtańſtwo ſa dżěczi poſtajeny forminda do rukow wſa. So mějeſche tón rybak tón dołły, nichtó njewjedzeſche.

Duż ſawjednik k njemu ſtupi a jemu do wucha ſcheptaſche: „Mjelcz! potom je tebi ſ dobom pomhane!“ Wjele dnjow wón we hłubokich myßlach khodzeſche — hacz by to cžinił abo niz? Tón ſły bu ſ dobyczerjom, wón ßo rosßudzi wo tych pjenjeſach mjelczecz.

Na jenym lubośnym lětnim ranju, jako runje ßwitaſche, wón k rězy dzěſche, ſo by ßwoje ßycze pſchehladał. Pſchezo ßebi na ßwoje njeprawo myßleſche a jeho ßwědomnje ßo ſměrowacz njemóżeſche. Jako po puczu, nimo wyßokeho zita wjedżazym, ſtupaſche, blisko pozpułu ſaßłyſcha. Wón ſtejo woſta a na nju poßłuchaſche. Schto wona wołaſche? „Boj ßo Boha! Boj ßo Boha!“ jemu jaßnje do wuſchow klinczeſche. Wón ſ dobom na hinaſchu myßl pſchińdze, wón běſche Bozi hłóß ſrośymił a w jeho wutrobje klinczeſche: „Sběhń ßo wote mnje, ſatanje!“

Tón ßamy dzeń wón hiſchcze k formindze tych ßyrotow dońdze a jemu ſjewi, ſchto je winojty a żenje njeběſche wjeßelſchi był, hacz w tej hodzinje, jako ßo domoj wróczi.

Ptaczk drje ſpěwa ßebi niczo njemyßło a wjele tyßaz na jeho ſpěwanje poßłucha, bjes teho ſo bychu ſchto druhe ſaczuli, hacz ſo ßo na ßłódkich ſynkach ſraduja. Hłóß Boži pak běſche, kotryz ſ teho ptaczatka rěczeſche, kotryz mózne do jeho wutroby ßo dobu a jeho na prawy pucz wobroczi.

Naſhonjenje pſchecżiwo naſhonjenju.

Wulki lěkaŕ junkrócz ſ jendżelſkim prědarjom Kavanayhom hromadze pſchińdze a jeju rosrěczowanje mějeſche ßo wo nabożinſkich wězach. Lěkaŕ praji: „Ja njeſapſchiju, ſo móże tajki ſdżěłany muż każ Wy hiſchcze do tajkich ſtarych bajkow wěricz.“

„Knjes doktoro“, běſche to wotmołwjenje, „pomyßlcze ßebi wy cžinicze to naſhonjenje, ſo wěſte lěkaŕſtwo wěſtu khoroſcz porjaduje ſahoji; pomyßlcze ßebi, ſo macze pola 100 khorych, kotrychz macze hojicz — pola wſchitkich bjes wuwſacza — tón ßamy dobry wuſpěch, njebyſchcze wy dowěrjenja k temu lěkaŕſtwu měł?“

„To ßo roſumi“ praji lěkaŕ.

„Tak je tez ſ kſcheſczijanſtwom; moja wěra wotpoczuje na naſhonjenju, njech tez druſy wo bajkach powjedaja; ja wěm, ſchto ßym ja ßam na ßebi a na tyßaz druhich naſhonił. Moja wutroba běſche prjedy połna njeměra a njepokoja, ja njewjedżach, czeho dla ßym ja na ßwěcze; ja wotmołwjenja njewjedżach na te najważniſche praſchenja. Duż je ßo Bóh nade mnu ßmilił a mje k wěrje dowjedł; wot teho czaßa ßym ja druhi człowjek a mam nětko radoſcz a troſcht a wſchitko, czehoż potrjebam. A ſchtoż ßym ja naſhonił, je do mnje wot wjele lětſtotkow ßem wjele tyßaz ludzi naſhoniło.“

Lěkaŕ mjelczeſche a żanych ßměchow wjazy njemějeſche.

Něſchto k roſpominanju.

Tſi wězy je Bóh ßam ſa ßebje ſkhował: Khwalenje, ßudzenje, wjeczenje.

* * *

S hrěchami wjedz wójnu, ſ ludzimi dzerz měr!

Samolwity redaktor: farař Gólcz w Budyſchinku. Cziſchcz a nakład Ssmolerjez knihicziſchczerńje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

H. GÜNTHER 96

Czißło 31.
1. auguſta.

Łětnik 7.
1897.

Serbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihicźiſchczérni w Budyſchinje a ßu tam doſtacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

7. njedźela po ßwjatej Trojizy.

Pſalm. 85, 1—14.

Kaž je něhdy teho pſalmiſtu cźělna a duchowna nuſa israelſkeho luda k modlitwje wo Bożu ßmilnoſcź hnała, tak dyrbi też naß dźenßa hiſchcźe wabicź wołacź: Knjeże, pokaž nam ßwoju ßmilnoſcź a pomhaj nam. Prjedy pak, hacž my k temu dóńdźemy, mamy pſchede wſchěm cźucź, ſo Boži hněw naſchich hrěchow dla nad nami leži, mamy póſnacź, ſo ßo ßami ſ naſcheho hubjeńſtwa wutorhnycź njemóźemy, ale ſo móże jo jeno Boża ßmilnoſcź dokonjecź. Kajki ßłódki troſcht, ſo je naſch Bóh k temu hotowy; kajki ßłódki troſcht je to ßłowo: Bóh chze, ſo by wſchitkim ludźom pomhane było, a ſo bychu k póſnacźu teje prawdy pſchiſchli; kajki ßłódki troſcht to ßłowo: ßmilny a hnadny je tón Knjes, ſcźerpliwy a wot wulkeje dobroty. Naſch cźaß je połny njejednoty, połny njeměra. Na to wſchak naß te wſchelake towarſtwa, ſjednocźenja pokaſuja, kiž ßu pak to pak druhe na ßwoju khorhoj ßebi napiſali. Schtó móże je wſchě liczicź? Jich mało pod khorhoju teho nadeńdźemy, kiž ßam prawu jednotu ßobu dźěli, prawy měr do wutrobow wuliwa, tón měr Boži, kiž je wyſchſchi dyžli wſchitkón roſom. Teho dla proſchmy, ſo by to ßłónzo hnady a prawdoſcźe ßwojim pruham na naſch wótzny kraj a na naſch luby ßerbſki lud ßo ßwěcźicź dało, ſo ßo njeby praſchał, kotremu towarſtwu ma pſchiſtupicź, ně, ale ſo by ſ wjeßelom pod khorhoj naſcheho ſbóżnika ſtupił, a ßwoju cźeſcź w tym pytał a ſakhował, ſo k tym ßwjatym, to rěka k tym bohabojaſnym, wěrjazym ßłuſcha, kiž pſchecźiwo tym ſawjednikam, pſchecźiwo helſkim mozam naſcheho cźaßa ßwěru wojuja. Wón dźě móże kóždu njedźelu na ßwjatym měſcźe ßłyſchecź, ſo Bóh ßwojemu ludej měr lubi.

My jón mamy, hdyž cźujemy, ſo ßmy pſches wěru do Jeſom Khryſta prawi ſcźinjeni, my jón mamy, hdyž cźujemy, ſo je naſcha wutroba na Khryſtußu troſchtna w ſtyſknoſcźi a njeměrje ßwěta, we wſchěm bědźenju žiwjenja. Pſchi tym pak hladajmy ßo, ſo ßo, kaž tón ßwjaty pſalmiſt praji, k hłupoſcźi ßo njewrócźili. To wſchak ßo prěcź njemóże, ſo ßu bjes tymi, kiž ßo ſwonkownje k Božemu domej a ßłowu dźerża, też tajzy, kiž do duchowneje, fariſejſkeje hordoſcźe panu, a měſto teho, ſo bychu ſ tym złonikom ſdychowali: Bożo, budź mi hrěſchnikej hnadny, pſched Boha ſ tymi ßłowami ſtupja: ja ßo cźi dźakuju, Božo, ſo njejßym jako druſy ludźo. Bohu mamy ßo dźakowacź, ſo je ßo w Khryſtußu Jeſußu nad nami ßmilił, ſo wěcźnje ſhubjeni njejßmy, hdyž jeho pſcheproſchenje na tu wulku wjecźeř k wutrobje ßebi woſmjemy, hdyž ßo, kaž ta ſhubjena wowza, wot teho ſbóżnika na ramjeni ßo wſacź damy a wón naß ſ wjeßełoſcźu jow do ßwojeje zyrkwje, a tam do teho praweho wótzneho kraja njeße, hdźež tu hnadnu mſdu, brónu žiwjenja doſtanjemy a te ſbóżne ßłowa ßłyſchimy: pójcźe ßem, wy požohnowani mojeho Wótza, herbujcźe to kraleſtwo, kotrež wam pſchihotowane je wot ſpocźatka teho ßwěta. Teho dla rěka: Dele na kolena, nuts do poniżnoſcźe, pſchetož Bóh ſteji napſchecźiwo hordym, ale poniżnym dawa wón hnadu.

Njeſabudźmy, Boża pomoz je nam wſchitkim bliſko, jeli w bohabojaſnoſczi ſtejimy, jeli ſo jeho ſe ßłowami a ſe ſkutkami cześczimy, jeli ſo wot teho ßwědczenje wotpołożimy, kotryž je naß pſches ßwoje cźerpjenje a wumrjecźe ſ njebjeſkim Wótzom wujednał. Sbóżna pomoz wſchak ſjewi ßo wot ſpoczatka hacź na dźenßniſchi dźeń na naſchej drohej zyrkwi; ſchtóž ma woczi, móże ju widźecź. Boża pomoz je wſchěm wěrjazym jaßna rańſcha hwězda w nozy tyſchnoſcźe, też hiſchcźe, hdyž ßo ßmjertna nóz bliži. Skerje budźa hory ßo hnucź, a hórki ßo ſwróczecź, ale moja hnada njedyrbi wot tebje ßo wróczicź, a tón ßlub mojeho měra njebudźe ßo wot tebje prjecź hnucź, praji tón Knjes, twój ßmilny Bóh.

Tam pod kſchižom teho ſbóżnika je dopjelnjene, ſo ſtej ßo dobrota a ßwěrnoſcź ſetkałej, prawdoſcź a měr ßo wokoſchałoj. Wjele je ßo w tutym lěcźe ſkorżiło, někotry ſ bojoſczu a ſtaroſczu do pſchichoda hlada, a ßo praſcha: „ſmějemy tón wſchědny khlěb, budźemy płody naſchich polow wužiwacź“, tola mało próſtwow je ßo k trónej hnady k temu poſběhnyło, wot kotrehož wſchitkón dobry a wſchitkón dokonjany dar dele pſchińdźe. Njech je naſcha najwjetſcha ſtaroſcź, ſo bychmy ſ płodami prawdoſcźe pyſcheni byli, potom budźe, dyrbi ßo tamne ßłowo wěrne ſczinicź: „Pytajcźe najprjedy Boże kraleſtwo a jeho prawdoſcź, dha budźe wam to druhe wſchitko pſchidate“, potom budźe we wſchěch ſchtantach derje ſtejecź, prawdoſcź luboſna pycha w kraju, a pornjo tej ßamej ſtajny měr. Teho dla hiſchcźe junkrócź: njech ßo ſ naſchich wutrobow ta próſtwa móznje ſběha: Knjeże, pokaž nam ßwoju ßmilnoſcź, a pomhaj nam, ßmil ßo nad nami wſchitkimi w Khryſtußu Jeſußu, daj a ſdźerž nam ßwój měr! Hamjeń!

Parſchonſke kſcheſczijanſtwo.

(Nabożne rospominanja wot J. Janſena, fararja w Rökenje w Norwegſkej.)

(Pokračźowanje.)

3. Wot czeho wotwißuje.

Luk. 18, 9—14.

Kajki je rosdźěl bjes fariſejſkim a bjes złonikom? To je praſchenje, kotrež Jeſuß nam dźenża k pſchemyßlenju da, to praſchenje: Sſchto je kſcheſczijanſtwo? Teho dla nam też dwojakich kſcheſczijanow jaßnje pſched wocźi ſtaji. Pſchetož po prawym ßu jenož dwojazy czi wumoženi a czi, kiž wumoženi njejßu — prawi a njeprawi. — Kajki je rosdźěl bjes fariſejſkim a bjes złonikom? Hłowny rosdźěl? To njech je dźenża naſche praſchenje. Běſche fariſejſki njeprawy a złonik prawy? Ně. Fariſejſki ludak njeběſche. Woprawdźe wěrno a prawje je, ſchtož ßam wo ßebi praji. Wón je muž bjes poroka a cześcźe hódny. Abo běſche ßnano fariſejſki njewěrjazy a złonik wěrjazy? Wjele bóle myßlu, ſo běſche fariſejſki w wſchitkich wězach, kotrež wěru naſtupachu, ßam ſe ßobu w cziſtym. — Khudy złonik ſawěſcźe wjele wo wěſtych zyrkwinſkich wucźbach njewjedźeſche. Ně, kajki běſche rosdźěl? Jón namakacź cźežko njeje. Tónle je: złonik běſche wobroczeny, ſ wutrobu k Bohu wobroczeny. Schto je wobroczenje. Dopomńcźe ßo na rjane wotmolwjenje, na to praſchenje w ſtarym wukładowanju katechismusa? Sso wobroczicź rěka: „ßwoje hrěchi ſ wutroby pósnacź, ſprawnje wo nich k Bohu rěcźecź a khutnje jeho hnadu pytacź.“ Cźežko pósnacź njeje, ſo měješche ßo runje tak ßo ſ złonikom, ale niz ſ fariſejſkim. Fariſejſki je měrny a ßebi wěſty, — pola njeho je wſchitko w dobrym rjedźe; złonik je hnuty, wón je ſapſchijaty w ßwojej wutrobje. We wutrobje ſapſchijaty bycź, na tym wſcho leži. Hacź runjež zyrkwinſkim wucźbam wěriſch, tak wjele kaž chzeſch, hacź runjež ßo najhódniſcho ſadźerżujeſch, to hiſchcźe žane kſcheſczijanſtwo njeje. Kſcheſczijanſtwo, to rěka we wutrobje wot Boha ſapſchimnjeny bycź. Wobroczenje běſche rosdźěl bjes fariſejſkim a złonikom. Abo dyrbju jo hiſchcźe jednoriſcho wuprajicź, wam něſchto woßebite mjenowacź? Derje: jemu běſche žel. Tam jo nadeńdźeſch, hdźež něchtón we wutrobje tak ſapſchijaty je, ſo dyrbi pola Boha ßwoje wukhowanje pytacź, ſo by hinaſchi cźłowjek bywał. Njemyßl ßebi, hdyž cźłowjek wo hnadu proßy, ſo ſ tym jenož na wodacźe dźiva. My huſto tak ſ lohka wosmjemy ſ naſchim kſcheſczijanſtwom, hdyž jenož na wodawanje naſchich hrěchow ſpominamy. — Złonik wo hnadu proſcheſche, dokelž chzyſche ßo rad pobožneho ſprawneho cźłowjeka cźinicź. Wón běſche wubudźeny, na tym žadyn dwěl njeje. Ale wón běſche wjazy hacź wubudźeny. Ssami ſbudźeni ßu huſto hordźi, ſki kſcheſczijenjo. Wón běſche wjazy hacź wubudźeny, to pósnajemy jaßnje ſ Jeſußoweho powjedanja. Wón běſche ſ wutrobu wobroczeny. W jeho pokucźe leżeſche połna khutnoſcź, tak ſo běſche woprawdźe jeho krute pſchedewſacźe, dobry a ſprawny cźłowjek bywacź. Wón běſche poniżeny pſched Bohom. Roskacźe — kak ßo hewak w żiwjenju wo kaczu myßli? Je wone ſnamjo njedoſtojneje ßłabuſchkeje myßle? Ně, ale ſchto? Niczo druhe hacź ſnamjo nadobneho ſmyßlenja. Cźim wjazy roskacźa, cźim nadobniſchi cźłowjek. Hdyž je twoje dźěcźo njepoßłuſchne pſchecźiwo tebi było a ſ twjerdej wutrobu khodźi. Njerodźi-li wo twoju ſrudobu, potom je twoja boloſcź dwójzy wulka jeho pſcheſtupjenja dla. Ale hdyž jeho wutroba ßo ſmjechcźi a wone k tebi pſchińdźe ſ cźopłym poniżnym pohladanjom a praji: „Luby nano, wodaj mi, ja njecham tebi tajke horjo wjazy naczinicź“, potom je jeho pſcheſtupjenje wjazy hacź wujednane. Ty wěſch, ſo maſch tola lubeho ßyna. Dobre a polěpſchowaze je kacźe. Ale cźeho dla ßo runje tak w pſchiměrje cźłowjeka k Bohu njemyßli? Cźeho dla ßo njepſchida ſo je kacźe też pſchecźiwo njemu něſchto dobre a polěpſchowaze — to pſchedobycźe dobreho? Cźeho dla ßo w nabożinje druha měra nałożuje hacź w druhich wobſtejnoſcźach, jenož ſo by ßo pſchecźiwo żiwemu kſcheſczijanſtwu wojowało? —

Pětr bjes ßłużomnikami w dworje wyſchſcheho měſchnika ßedźo rěcźeſche, kaž by Jeſuß jeho wjazy njeſtaral, hacź wſchitkich druhich, haj, wón ßam ßo pſchißahaſche, ſo ſ tym cźłowjekom niczo cźinicź njemějeſche. — Ty njejßy runje niczo tajke ſle cźinił, ale ßnano něſchto podobne. „A tón Knjes ßo wobroczi a pohlada na Pětra.“ „A Pětr płakaſche żałoſtnje duzy won.“ — Běſche w tych ßylſach ßnadź něſchto ßłabe a njemużſke? Harmß, pobožny muż, wo ßebi powjeda: „Ja ßłuſcham kaž po pſchirodźe tak po wotcźehnjenju k twjerdym mużam. Ja ßym ſa wěz żónſkich měł płakacź, a ßym, kaž by mój nan mi pſchezo ſaßo ſaſchcźěpił, ßebi radſcho chzył ßwoju hłowu wottorhnycź dacź hacź płakacź. Jako pak pſches ſkutkowanje ßwjateho ducha ßwoje hrěchi pósnach, ßym kaž dźěcźo płakał.“ Ale nětko móhł ßo ſchtó praſchecź: „Cźeho dyrbju ßo kacź, ſo bych też tele ßylſy ſhonił, kotrež móhłe mi ßnano derje cźinicź?“ Sso nadźijam, ſo żaneho woßebje cźežkeho hrěcha na ßwědomnju nimaſch, ſo njejßy njekaſanſtwo hnał, ſo ßo njejßy wopił, ani nikoho ſjebał. W tym padźe tebi ßnano cźežko bycź njemóhło roskacźe ſacźucź. „Cźeho dyrbju ßo kacź?“ tak ßo praſcheſch. Chzu tebi na to wotmolwicź: Spominajcźe na to, ſo ßym prajił, ſo je tón fariſejſki woprawdźe cześcźe hódny muż był, kiž niſko w dobrych waſchnjach njeſtejeſche. — Cźeho dyrbiſch ty ßo kacź? So by tak dołho tajki fariſejſki był, teho maſch ßo kacź. Njehněwajcźe ßo na mnje! Njewoteńdźcźe praji: „Dźenża rěcźeſche duchowny, kaž bychmy wſchitzy fariſejſzy byli.“ Tón fariſejſki do tych ludarſkich njeßłuſcheſche. Wón běſche tajki dobry muż, ſo móhł ßebi runjecźa na ßwojim měſcźe pſchecź. Wón prawje cźinjeſche pſchecźiwo kóždemu, nichtón niczo pſchecźiwo njemu njemějeſche, runje kaž ma ßo też pola tebje. Wón ßwoje dawki w prawym cźaßu dawaſche; wón ßebi żanych cźežkich njepocźinkow wědomny njeběſche. Wón ßebi niczo na njeſprawne waſchnje njebjerjeſche — wſcho runje tak, kaž ma ßo pola tebje. A ßwoje zyrkwinſke pſchißłuſchnoſcźe dopjelnjeſche wón kaž ty. Ty ßo na ſjawnych Božich ßłużbach wobdźělujeſch, a Boże ßłowo ßłyſchiſch, ale ty ßy tak mało kaž fariſejſki wot njeho w twojej wutrobje ßwjaty, ty njejßy nihdy khutnoſcź cźinił ſ tym wulkim ſnutſkownym wobroczenjom, njejßy nihdy ſ hłubiny wutroby nutrnje ßo modlił. Żenje njeje ſymny twjerdy łód twojeje wutroby roſeſchkrěł, żenje njejßy na twojej wutrobje ſhonił: „wot nětk ßwojemu ſbóżnikej parſchonſzy pſchißłuſcham. — Ale tajku hodźinu naſhoni tón złonik. — Moji pſchecźeljo, Bóh pomhaj wam, ſo byſchcźe we waſchich wutrobach to naſhonili. — Stary, dawno ſemrjety kſcheſczijan — wón běſche dołho duchowny a luby cześcźeny duſchowpaſtyŕ, ras prědarja ſ luda ßłyſcheſche, kiž rěcźeſche wo tym, kak nuſne a tola khutnje ma ßo ſ kſcheſczijanſtwom wſacź. Dom pſchi-

schedschi wón k swojej mandželskej praji: „S nami dyrbi hinak bycz, macze!“ Wón myßli na to parschonske podacze Bohu. Njechasch tez ty, mój kschescijano, k twojej mandželskej prajicz: „My dyrbimy sawěscze tez hinak se swojim kschescijanstwom sapoczecz!“ Hamjeń.

Dwórnischczowe mißionstwo.

„Dwórnischczowe mißionstwo“ je nowy wotdžěl snutskowneho mißionstwa. So bychu tónle nowy a nusny skutk kschescijanskeje wumožazeje a wukhowazeje luboscze dokonjake, su we wulkich městach towarstwa hromadze stupike, kotrez so „pschecželnizy młodych holzow“ mjenuja. Je nadeńdžesch we wschitkich wjetschich městach, tez w Lipsku a Draždžanach. Wone so sa to staraja, so njebychu samopucžowaze holzy sawjednikam do rukow padnyke. Teho dla na dwórnischczu tajke kschescijanske „pschecželnizy“ steja a na pschijědžaze czahi czakaja, so bychu młodym holzam k pomozy bycz móhle, hdyž so na nje tajki sly sawjednik powjesnje a je njecha s rukow puschczicz. Te „pschecželnizy“, kotrez chzedža tym wbohim duscham s tajkeho stracha wupomhacz, su pósnacz na běłych narjemjenizach psches kotrez so w drascze wusnamjenja. A hdy by so snano žana holza hnydom na tu „pschecželnizu“ njedohladała, trjeba so jenož dwórnischczoweho sastojnika wopraschecz, tam to shoni. My lubych Serbow na tónle wažny skutk naschego snutskowneho mißionstwa kedžbliwych czinimy, so bychu swoje džowki abo skužomne holzy, hdyž dyrbja snano same do wulkeho města pucžowacz a su tez tajkim stracham wústajene, powuczike a je pokasake na te lube „pschecželnizy“, kotrez we woprowazej smilnej luboszi jim wukhowazu a wumožazu ruku poskicza. Kak nusne je, so je snutskowne mißionstwo sapoczało tez na tym nowym poli džěłacz, wo tym njech nam scžěhowaze powjescze se skutkowanja Mnichowskeho dwórnischczoweho mißionstwa powjedaja.

Nowiny pißaja: Dwě holzy a jedyn knjes s Augsburgskeho czaha wustupitej. Tón knjes kofr teje jeneje holzy njeße a so žiwje s njej rosmołwjuje. Druha holza k tej „pschecželnizy“ s běłymaj ramjenizomaj pschistupi a ju proßy, so by jej pokasała, hdže so billety pschedawaja. Na pucžu tam wona tej „pschecželnizy“ khětsje wupowjeda, so je tón Knjes hakle na poßlednim sastanischczu prjedy Mnichowa do wosa pschischoł a so je tej druhej holzy bjes pschestacza rěczał, so by tola tu składnoscz wužiła w Mnichowje sebi dźiwadło wobhladacz. Wón chzyschе po nju pschińcz a ju potom saßo do hoscženza dowjescz; wschako móhła wona na druhi džeń potom dale pucžowacz. Jejna towarschka njeběsche s wopředka chzyła do teho swolicz, ale tón Knjes ju puschczik njeběsche a hdyž běsche s wosa won stupiła, běsche hnydom jejny kofr wsał. Ta holza tej „pschecželnizy“ tón por w dwórnischczowym hoscženzu pokasa. Khětsje ta „pschecželniza“ žandarmej sjewi, so by sebi teho pachoła bliže wobhladał. Jako chzyschе tón k temu blidu pschistupicz a tón wosebny pachołk so na njeho dohlada, kofr puschczi a mějesche so s prócha. Ta holza na tole waschnje s pasorow tuteho sawjednika wumožena, kotraž běsche wscha sastrózena, swoje wězy wsa a dokelž czah hischcze wotjěł njeběsche, mózesche hischcze sobu dale jěcz. Schto by s njej było, hdy by jej ta „pschecželniza“ na pomoz njepschischła!?

Druhi pschikład: Pschi dwórnischczu steji knjes, kotryž žiwje s jenej holzu so rosrěczuje. Jena pschecželniza, kotraž je runje bjes swonkowneho wosnamjenjenja na swojej drascze, sabłyschi, kak ta holza praji: „Ja wschak s zyła žaneho blaka njepytam; ja mam hižo blak a jenož na jenu snatu czakam, kotraž jow w 5 hodź. pschińdže.“ Holza so k tej pschecželnizy bliži, schtož teho Knjesa po sdaczu njeswjeßeli; tola wón je nusowany, wotstupicz; wón pak tu holzu wobkedžbujo so do dwórnischczoweje czakarnje sydny. Dokelž wón s porstami někajke snamjeschka dawa, „pschecželniza“ kedžbuje. A hlaj, tam pschi woknje steji druhi, kotryž nuts hlada. Na to tón prěni se sale wuńdže. Ta „pschecželniza“ tu holzu pod pschikryczom druheje „pschecželnizy“ wostaji a do pódlanskeho hoscženza dže, hdžež woprawdže teju schwarneju knjesow w žiwym rosrěczowanju nadeńdže. „Pschecželniza“ tu holzu wukhowa. W 5 hodź. ta snata se swojim nanom pschińdže, so by tu holzu k pschecželstwu dowjedła.

Tsecži pschikład: W 4 hodź. popołdnju knježna s czahom pschijědže. Pschi durjach dwórnischcza steji knjes, kotryž jej hnydom s tymi słowami napschecžiwo stupi: „Džijcze so mnu; ja wjecžer sapłaczu a k temu stwu w dobrym hoscženzu.“ Duž „pschecželniza“, kotraž je to słyschała, do prědka stupi a praji: „Ta knježna so mnu dže.“ Swjeselena ta nastróžana knježna na tu „pschecželnizu“ pohlada, roshněwany pak tón sawjednik. Hižo w Plawnje — ta knježna powjeda, kotraž je blak w Mnichowje sebi psches Nowiny wobstaracz dała — běsche ju knjes, jako běsche na czah czakała, wobcžežował. Duž wona tu „pschecželnizu“ proschescheschе, so by s njej schła. To wona rad czinjesche a jej tez pschebytk w domje sa džělacžerki wobstara, doniž njeběsche bydlenje namakała.

Wschelake s bliska a s daloka.

— S nakładom serbskeho towarstwa sa snutskowne mißionstwo je jako knižka wuschła: **Snutskowne mißionstwo, jeho wotpohlad a dźěło.** Wukožił J. Gólcz, farar w Budyschinku. To je wosebity wotczischcz teho nastawka, kotryž je so psched krótkim czitarjam „Pomhaj Bóh“ podał. Wěscze budze lubym Serbam witana wěz, wažny nadawk snutskowneho mißionstwa w knižzy hromadze měcz, so bychu so po njej wobhonicz a roswuczicz móhli, schto chze nasche snutskowne mißionstwo a schto nasz do teho swjateho skutkowanja czěri. Tale knižka je sa tunju płaczisnu w redakziji „Serbskich Nowinow“ a psches redaktora „Pomhaj Bóh“ dostacz, a serbszy pschecželjo snutskowneho mißionstwa njebudža so wěscze komdžicz, tule knižku do swojeho doma pschijecz. Pschi składnoszi swjedženjow snutskowneho so ta knižka teho runja rosdawa.

— S wulkej radoszu mózemy sjewicz, so su pschihoty sa twar zyrkwje w Khwaczizach tak daloko pokraczowake, so budže so, da-li Bóh, nalěto s twarom Božeho doma sapoczecz móz. Nadžijomnje so hischcze w běhu tuteho lěta wot konsistorstwa sa twar zyrkwje krajna kollekta pschiswoli. Naschi Serbjo su stajnje rad a swólniwje dawali, hdyž prósstwa s němskich stron naschеje Sakskeje dońdže; s czim wjetschej radoszu a woporniwoszu budža woni wěscze sa twar noweho Božeho doma mjes Serbami swoje dary dawacz. Bóh tón Knjes chzył twar se swojej miłoszu požohnowacz, so by so lubym Serbam w Khwaczizach a wokolnych wsach jich dołholětne žadanje dopjelniło, so bychu w swojim Božim domje srjedžischczo swojeho duchowneho žiwjenja měli, do kotrehož móža kóždu njedželu a swjaty džeń njewotwißnje wot wjedra a hubjenych pucžow czahnycz, so bychu Bohu lubemu Knjesej służili.

— W sejmje pruskich sapósłanzow běsche sańdženu sobotu wulke wojowanje. Jednasche so wo towarstwowy sakoń, kotryž sebi wyschnoscz pschecziwo powróczazym wotpohladam sozialdemokratow žadasche. Wot sejma knježkow běsche so tón sakoń w myßli wyschnoscze pschiwsał, a nětko mějesche sejm sapósłanzow so rossudzicz, hacz tón sakoń płacziwoscz dostanje. Bohužel pak je so wón s 209 hłosami pschecziwo 205 hłosam saczißnył. Tole wothłosowanje je psches to pschischło, so nazionalliberalna strona swojich sobustawow s krutym wobsamknjenjom nusowasche, pschecziwo temu sakonjej hłosowacz, a so kóždemu s wusamknjenjom se strony hrožesche, kiž by chzył pschecziwo temule wukasej so spjeczicz. A woprawdže je wona tez jeneho sapósłanza wusamknyła, kotryž je w sejmje sa tón sakoń hłosował. Je pak to prawe a sdobne, so strona swoje sobustawy takle czischczi a jim swobodne rossudzenje bjerje. Wosebje dźiwno so to sda, hdyž to słyschimy wo tak mjenowanej nazionalliberalnej stronje, kotraž po swojim mjenje (liberalna) sa wschu swobodnoscz luda wustupuje — a tola tym swojim wschu swobodnoscz w myßlenju sahacžuje. Najwjetsche wjesele na tym směja, wě so, sozialdemokratojo. Mózemy so dźiwacz, hdyž tucži lěto a khróblischo wustupuja?

— Khěžor so w blizschim czasu se swojeho pucžowanja wrócži a potom so wón do Ruskeje k wopytej ruskeho khěžora poda.

— W shromadžisnje kolonialneho towarstwa w Lipsku mějesche psched krótkim mißionski superintendenta Merensky s Barlina pschednoschk wo „wažnoszi evangelskeho mißionstwa w naschich kolonijach“. Wón wuloži, so w starym swěcze (w Afrizy a Asiskej) 6000 mißionarow, 3500 wucžerjow, lěkarjow, diakonißow w słužbje mißionstwa skutkuje. S afrikanskich czornochow je hižo 9 milijonow kschescijanow. Wón mózesche wuprajicz, so dźěło se žohnowanjom pokracžuje, a so czi, kotsiž su so wobroczili, s wulkej krutoszu k swojej nowej wěrje steja. Skónczinje wón na sajimawe waschnje wukładowasche, kak mißionarojo swoje dźěło dokonjeja. Najprjedy sebi woni psches hladanje khorych a sastaranje hubjenych dowěrjenje

ludźi dobudu a jim podawki ſ kſcheſcźijanſkeho žiwjenja powjedajo po něcźim evangelijon do wutrobow pſchinjeßu.

— Dwojake wulke njeſboże je ßo w ſańdźenym tydźenju na želeſnizy ſtało. Jene na Kaßelſkim dwórniſchcźu, hdźež ſpěſchny cźah na woßobowy cźah ſe wſchěm wotmachom ſjědźe a hdźež buchu 3 woßoby hnydom morjene, 10 cźežko ſranjenych a lohkoſranjeni 3. Druhe njeſboże ſta ßo w Danſkej na ſtazyji Gjentofte pola Kopenhagena, hdźež teho runja ſpěſchny cźah na woßobowy cźah ſjědźe a pſchi tym 22 ludźi mori bjes tych, kiž buchu cźežo abo lóžo ſranjeni. Wina wěſcźe pſchede wſchěm w njewobhladniwoſcźi želeſniſkich ſaſtojnikow leži, kotſiž ßu ſpěſchnemu cźahej dale jěcź dali, runjež dyrbjachu wjedźecź, ſo woßobowaj cźahaj hiſchcźe w bližſchimaj ſaſtaniſchcźomaj na kolijach ſtejitaj. Dale pak ßo temu wina dawa, ſo ſpinadła khětſje doſcź cźah njeſaſtajichu. A tola ßo pſchezo k ſměrowanju luda piſche, ſo to nowe ſpinadła cźah we wokomiknjenju ſaſtaja. Njeje to ſaßo dopokaſmo, ſo je wſcha cźłowſka modroſcź podarmo, hdyž Boža pomozna ruka ju njewodźi?

— Evangelſke towaŕſtwo ſa Afriku je w horach Južneje Uſambora krajinu kupiło. Tam móža ßo wußwobodźeni ſchklovojo jako rólnizy ſaßydlicź. To je jara hódny a nuſny kſcheſcźijanſki ſkutk. Pſchetož hacź dotal ßo kſcheſcźijanſke ſtaty drje ſa to ſtarachu, ſo ſchklovojo ßwoju ßwobodnoſcź doſtachu. Ale ſchto pomhaſche jim tale ßwobodnoſcź, hdyž woni žaneho dźěła njemějachu a njewjedźachu, wot cźeho dyrbja ßo ſeživicź? Duž je ßo tež huſto ſtało, ſo ßu ßo wußwobodźeni ſchklovojo ßami ſe ßwojeje wole do ßwojeho ſchklovinſtwa wrócźili, ſo njebychu trjebali hłodu wumrjecź. Hdyž pak ßo tym wbohim ludźom ſ dobom pucź pokaže, kak móža ßo ſ tymi ßwojimi ſ cźeſcźu ſeživicź je jim tež woprawdźe dopomhane.

— W zyrkwi ßwjateho rowa w Jeruſalemje ßo putnikam ſady želeſneho wobhrodźenja nop pokaſuje, kotryž je pjecźa wot prěnjeho cźłowjeka Hadama. Na žadanje twarſkeho radźicźela Schika w Stutgarcźe je wobhladniſtwo zyrkwje do teho ſwolilo, ſo by ßo wobhrodźenje wocźiniło a nop ßo wědomoſtneho pſchepytanja dla pſcheměrił. Pſchi tym ßo pokaſa, ſo to ſ zyła žadyn koſcźowy nop njeje, ale ſo je wón ſ moßaſa dźěłany a molowany. Ssamo jedyn duchomny wobkrucźi, ſo tam ženje žadyn woprawdźity nop był njeje. Cźeho dla dha ßo potom wěrjazym tónle nop pakaſuje a ßo praji, ſo je wot Hadama. Njeje to jebanje?

Hiſtorija rostorhanych knihow.

Wón woteńdźe do wójny.

W lěcźe 1854 běſche Napoleon IV. ruſkemu khěžorej wójnu pſchipowjedźił. Franzowſzy wojazy ſtejachu pſched kaſarmami a wußměchowachu knihikupza, kotremuž běſche jedyn wojak nowy teſtament prjecź wſał. „Ja dyrbju ßo tym waſchim hłupoſcźam ßmjecź, kotrež pjecźa w tych knihach ſteja“, praji tón wojak, „a hdyž pacźerje ſpěwamy, dyrbju pſchi kóždej pacźerźy nowy žort cźinicź; to móžecźe ßo mojich towaŕſchow praſchecź. A ſchto dyrbi po ßmjercźi pſchińcź, je ßama hłupoſcź.“

„Nó, duž wrócźcźe mi moje knihe“, praji pſchekupz.

„Wrócźicź? To mi na myßle njepſchińdźe. Schtož mam, to wobkhowam. Wyſche teho budźa mi te knihe wužitne, pſchetož we wójnje pſchezo papjery njeſměju ßebi trubku ſapalecź, to ßu dobre fidibußy! A nětko budźcźe ſměrom!“

Pſched Sebaſtopolom.

Połk, w kotrymž tón wojak ßłużeſche, běſche wucźahnył a wobdźěli ßo na prózach a ſtrachotach woblehnjenja Sebaſtopola. Jedyn dźeń běſche na tym połku, ſo by ſtraže won póßłał. To běſche jara ważna wěc, pſchetož rosßudźenje móžeſche kóždy wokomik pſchińcź. Kanony bjes pſcheſtacźa hrimachu a na naßypach ßo ſ wótrymi brónjemi bijachu. Naſch wojak bu hinaſchi a khutne myßle jeho napjelnichu. Poßlednu nóc, kotruž běſche hiſchcźe bjes ſtracha pſchebył, běſche ßo na ßwojim lěhwje walał a bojoſcź běſche jeho wobjała. Wón dyrbjeſche ßebi na tamny podawk pſched kaſarmami myßlicź a na te ßłowa teho pſchekupza. Wón chcźyſche ſpacź — ale njemóžeſche. Tón muž běſche jemu prajił: „Žałoſtne je, do rukow žiweho Boha padnycź.“ A tón wojak ßebi we wulkej ſtyſknoſcźi praji: „Hdy bych ja nětko do tuteju rukow padnył.“

Ta myßl ſ nim khodźeſche, jako ranje ßwitaſche, te małe rostorhane knihe, kotrež mějeſche ſa ßwojeho ſkórźbnika, ſe ßwojeho waczoka wucźeże. Kak ßo wón dźiwaſche, hdyž wón na tych hiſchcźe někak ſdźerżanych papjerkach město hroženjow tež ßłowa wodacźa a troſchta namaka: „To je ſawěſcźe wěrno a jara doſtojne ßłowo, ſo Jeſuß Khryſtuß do ßwěta pſchiſchoł je hrěſchnikow ſbóžnych cźinicź.“ (1 Tim. 1, 15.) Schtóž do teho ßyna wěri, tón ma to wěcźne žiwjenje.“ (Jan. 3, 31.) „Pójcźe ßem wſchitzy, kiž wy ſprózni a wobcźeżeni ſcźe, ja chzu waß wokſchewicź.“ (Math. 11, 28.) Te ßłowa ßo runje ſa njeho hodźachu. Wón w nich wotmolwjenje na tón njeměr ßwojeho ßwědomnja namaka. Wón ſapocźa ßo modlicź, kaž derje móžeſche a dale w ßwjatym pißmje cźitaſche, doniž njeſapiſkachu, ſo bychu wojazy ßo ſeſtupali. Wón cźehnjeſche njepſcheczelej napſcheczíwo. To běſche krwawne ſetkanje. Tón wojak bu trjecheny, cźežka rana jeho k ßmjercźi bliſko pſchinjeße a w tajkim ſtraſche pſchebu wón někotre njedźele. Te małe knihe buchu jemu ſtajne žórło mozy. Wón běſche to jene, ſchtož je nuſne, namakał, wón běſche Khryſtuża jako ßwojeho ſbóžnika ſpóſnał. Hdyž běchu jeho ſ jeneho lazareta do druheho pſchinjeßli, jeho ſkónczńje mrějazeho do Franzowſkeje pſchiwjeſechu, hdźež bu w ſtarſchiſkim domje hladany.

Na ßmjertnym łožu.

Te knihe, kotreż běchu jemu pucź k njebjeßam wotewrile, woſtachu jeho troſcht hacź do poßledneho ſdychnjeńcźka a pſchi wſchěch ßwojich wulkich boloſcźach njepſcheſta wón tym, kiž jeho wopytachu, wo tym ſbožu powjedacź, kotreż wón w ßebi cźujeſche wot teho cźaßa, ſo běſche ßwojeho ſbóžnika namakał a wo tym měrje, kotryž běſche Bóh jemu ſpožčił. Jeho kónz bórſy pſchińdźe; w tym wokomiknjenju, jako wón wudycha, ßo widomna radoſcź na jeho wobliczu ßwěcźeſche. — Wón ßwojim ſtarſchim rostorhany nowy teſtament ſawoſtaji jako kraßne ſawoſtajenſtwo, do kotrehož běſche wón napißał:

Doſtał . . . 1854 w kaſarnach w . . . .

Najprjedy hanił, wußměſchał, potom cźitał, wěrił, ſo bu mi pucź pokaſany k mojemu ſbožu.

J. L . . . .
wojak 3. kompagnije . . . . połka.

Něſchto k rospominanju.

Pobožny paſtyŕ by prajił: „Hdyž ßym ja ßam a mój waczok je próſdny, potom je moja biblija moja jědź a moje picźe a tež mój towaŕſch.“ A tónle paſtyŕ tón jeniczki njeje, kotryž je ßwoje naßyczenje a ſpokojenje w ßwjatym pißmje namakał, hdyž běſche tež ſwonkownje nuſa. W bitwje pola Waterlowa bu pobožny wojak, kiž bu na ßmjercź ſranjeny, wot ßwojeho pſchecźela wot bitwiſchcźa prjecź njeßeny a jako běchu jeho ſ khribjetom k ſchtomej ſlehnyli, tón ſranjeny ßwojeho pſchecźela proſcheſche, ſo by jeho torniſtr wocźinił a bibliju ſ njeho wucźahnył. Wón praji: „Wucźitaj mi ſchtucźku, prjedy hacź ßwojej wocźi w ßmjercźi ſańdźelu!“ Jeho towaŕſch jemu tu ſchtucźku cźitaſche: „Mój měr ja wam woſtaju, mój měr ja wam dawam, ja njedawam jako ßwět dawa.“ Tak duſcha ſranjeneho wojaka ßrjedźa bjes lětazymi kulkami a wichorje horzeje bitwy tajki ßwjaty měr wužiwaſche, ſo wón praji, prjedy hacź w Jeſußowymaj rukomaj wußny: „Haj, ja mam měr ſ Bohom, kiž je wjetſchi dyžli wſchitkón roſom, kiž moju duſchu wobarnuje pſches Jeſuża.“

* * *

Wyßokodoſtojny biſkop Sailer w lěcźe 1807 ßwojemu pſchecźelej piſaſche: „Ja mam dźenża na ßwjatkownicźzy tſi pſchecźa ſa tebje a ſa tych twojich — a ſ tym tež ſa mnje: 1. pſcheju tebi teho ßwjateho ducha; 2. teho ßameho ßwjateho ducha; 3. hiſchcźe junkrócź teho ßameho ßwjateho ducha. Njedźiwaj, ja lubich tebi tſi pſchecźa a tola jenož jene ſa tebje namakach. Ja ßebi myßlu, hdyž Khryſtuß niczo lěpſcheho dacź njemóžeſche hacź ßwojeho ducha, potom tež kſcheſcźijan kſcheſcźijanej niczo lěpſcheho pſchecź njemóže hacź tež teho ducha.

* * *

Tſi hoſdźe ſa teho ſtareho cźłowjeka.

Runje kaž bu Khryſtuß ſ tſjomi hoſdźemi na kſchiž pſchibity, tak kſchižuj tež ty ßwoju ßamopaſchnoſcź ſ tſjomi hoſdźemi. Prěni: ßu Boże kaſnje; druhi: Khryſtußowa hórka ßmjercź! a tſeczi: wěcźna nuſa helſkeho wohnja.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Cžißto 32.
8. auguſta.

Lětnik 7.
1897.

Serbſke njedželſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihicžiſchczérni w Budyſchinje a ßu tam dostacž ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

8. njedžela po ßwjatej Trojizy.
Math. 19, 16—26.

Najbóle ßo kóžde lěto paczerſka wuczba ſ tym ſapočznje, ſo paczerſkim dźěczom napominanje ßwj. Pawoła ßo wukładuje a na prědowanje kładže: „cžińcże, ſo byſchcże ſbóžni byli ſ bojoſczu a ſe rženjom.“ O, ſo bychmy wſchitzy — tež ty, kiž nětko tute ßłowa cžitaſch — tute japoſchtołſke ßłowo ſtajnje pſched woczomaj měli, pſchetož ſchto budże ſ nami, hdyž njeßmy cžinili, ſo bychmy ſbóžni byli ſ bojoſczu a ſe rženjom. Kajka ſrudna wěczność na naß cžaka, hdyž je nam w cžaßnym žiwjenju wſcho jene, hacž budźemy ſbóžni abo niz! Schto je wſchitke bohatſtwo, wſchitka cžeſcž, móz, kraßnoſcž, rjanoſcž, hdyž napoßledk ſbóžnoſcże njenamakaſch?

Ale ſ tym doſcž njeje, ſo ßebi wopominamy to napominanje: „cžińcże, ſo byſchcże ſbóžni byli“, a naſcha pſchißłuſchnoſcž je, ſo prawje cžinimy, ſo bychmy ſbóžni byli, — ſo ßwěru ßebi rospominamy: „ſchto mam ja cžinicž, ſo bych ſbóžny był.“ — Runje kaž młodźenz, kiž k Jeſußej pſchiſtupiwſchi ßo wopraſcha: „ſchto dyrbju ja dobre cžinicž, ſo bych ja to wěczne žiwjenje měł?“ — Kaž wuczomnizy Jeſußowi naſtróženi ßo ſtaraja: „Schtó dha budże ſbóžny?“ kajki dyrbi cžłowjek bycž, ſo móhł ßwojeje ſbóžnoſcże wěſty bycž?

Duž pytajmy ßebi wotmolwjenje na to praſchenje, na to najwažniſche praſchenje naſcheho žiwjenja: „Schtó dha budże ſbóžny?“

Schtó dha budże ſbóžny? S rta jich wjele ßłyſchu wotmolwjenje: „to ßo ßamo wě, kóždy porjadny, pſchiſtojny cžłowjek budże ſbóžny.“

Na prěnje pohladanje ßo ſda, ſo tež Knjes Jeſuß to ßame praji: „kóždy, kiž njeje mordař, abo njeje mandželſtwo łamał, abo njeje paduch, abo njeje wopacžny ßwědk, abo njeje nana a macž hněwał, abo njeje ßwojeho bližſcheho pſcheſcžěhał — bndże ſbóžny.“ Temu młodźenzej, kiž ſtaroſcžiwy k njemu pſchiſtupi: „Schto dyrbju ja dobre cžinicž, ſo bych ja to wěcžne žiwjenje měł?“ da Knjes Jeſuß jenož tu jednoru wuczbu a dobru radu: „chzeſchli ty do žiwjenja nuts hicž, da dźerž te kaſnje.“ O, kak móžeſche tón młodźenz tak wjeßely bycž a ſpokojom ßam ſe ßobu, — wſchako je wón pſcheßwědčeny: „to wſchitko ßym ja dźeržał wot mojeje młodoſcże.“ A dźenßniſchi dźeń, kak wjele je jich połnje pſcheßwědčenych: to wſchitko, ſchtož mój Bóh ßebi ſdobnje někak žadacž móže wote mnje, ſchtož pſchiſtojne waſchnje ßebi žada, to wſchitko ßym ja měł a dźeržał wot mojeje młodoſcże ßem; ſchtó móže mi někajki porok cžinicž? ja ſawěſcże žaneho mordarſtwa, žaneho paduchſtwa, žaneho mandželſtwołamanja, žaneje wopacžneje pſchißahi na ßwědownju nimam, ja njeßym ženje ßwojeju ſtarſcheju hněwał. — Duž ßym ßebi wěſty: ja budu ſbóžny. Kak huſto ßłyſchimy, ſo ludźo ßo ßami khwala: wote mnje nichtó niczo ſleho prajicž njemóže, ja ßym ßwoje žiwe dny ßo prózował w pocze ßwojeho woblicža, a niz podarmo, ja ßym ßebi ſprózniwje ßwój wſchědny khlěb ſaßłužił a ßym do prědka pſchiſchoł, ja

njejßym niczo pschekschiwił, wschitzy maja mje rady, ja ßym se ßwojej žonu měrne mandźelstwo wjedł a ßwoje dźěczi derje wotczahnył, — schto wjazy potrjebam? A hdyž něchtón bohaty a nahladny a pschistojny semrje, móhł drje něchtón někak dwělowacź, hacž też je sbóžny? Haj, swonkowna pschistojnosćź płacźi sa doßahaze, kóždemu sbóžnosćź saměsćzicź. Schtó dha budźe sbóžny? Tausenty wotmolwja: kóždy pschistojny cźlowjek, kiž je wjele na ßo dźeržał, so ßo walał njeje we wschitkim błócźe a njerjedźe.

Ale hacž też tausenty to praja, to tola wěrno njeje.

Tón młodźenz je po ßwojim najlěpschim wjedźenju te kasnje dźeržał, ale ßwojeje sbóžnosćźe njeje wěsty; wón wjele bóle cźuje, so něschto hischcźe potrjeba, so cźeßnosćź a sprawnosćź psched ludźimi, dobre mjeno njedoßaha, ale so je pschezo něschto druhe k temu nusne, so móhł połnu a wjeßelu nadźiju wěcźneho žiwjenja měcź. Wón ma w tym prawo; ale w tym ßo wón myli, so myßli: ja ßym wschitke Bože kasnje dźeržał a k měrej mózu jenož pschińcź, hdyž wjazy cźinju a wjazy wopruju, dyžli sakoń ßebi žada. Ně, Jesuß wurasnje praji: „Chzeschli ty do žiwjenja nuts hicź, dźerž te kasnje“, wjazy njetrjebasch, ale to dyrbisch wěscźe měcź; ale s tym je tón młodźenz ßebi jara lóhko cźinił a tón Knjes Jesuß jemu to hnydom dopokaja. Tón młodźenz běsche, hdyž tón Knjes jemu Božu kasnju psched wocźi dźerži: „ty dyrbisch ßwojeho bližscheho lubowacź jako ßam ßo“, směrom wotmolwił: „to wschitko ßym ja dźeržał wot mojeje młodosćźe“, ßwojeho bližscheho lubował jako ßam ßo, — nětk pak praji jemu tón Knjes: woprawdźe? Myßlisch ßebi to? potom dźi a pokaž to se skutkom! Dźi, pschedaj schtož samóżesch a rosdawaj to khudym ludźom, pschetož dokelž twojeho bližscheho lubujesch jako ßam ßo, njemóżesch twoje wobßedźenstwo ßam sa ßo wobkhowacź, ale tebi dyrbi runje tak lubo bycź, so twój bližschi nad tym, schtož ßwoje je, ßo wjeßeli kaž hdyž ty ßo nad tym wjeßelisch. Tón młodźenz pak njeźe, so by wschitko to ßwoje rosdał, ale wón woteźe sruduy, pschetož wón mějesche drje wjele kublow, ßylny pak dosćź njeběsche w luboscźi, so by ßwojeho bližscheho lubowacź móhł jako ßam ßo a jeho rěcź: „to wschitko ßym ja dźeržał wot mojeje młodosćźe“ ßo nětko wopokaže jako hole hłupe hordźenje: wón njeje to wschitko dźeržał. A hdźe wón wostanje, bdyž Jesuß tole žada: „dźerž te kasnje“ — a wón je njedźerži. A my? Hdźe my wostanjemy? Kak móżemy sbóżni bycź, hdyž njeßmy Boże kasnje dźerżeli?

Schtó dha budźe sbóżny? Kajke masch nětk wotmolwjenje? Ja njewěm nětk druheho wotmolwjenja hacž to: Žadyn njebudźe sbóżny. Też niz Jesußowi wucźomnizy njewjedźa ßami druheho wotmolwjenja. Schtó wschak móhł tak ßwojeho bližscheho lubowacź, so ma ßwoje wjeßele nad tym, so, schtož wobßedźi, rosdawa, dokelž wě, so s tym druhich swjeßeli? Schtó je tak cźisteje wutroby, so žana njecźista myßl, žadyn hněw, žana sawisćź, žane njepopschecźe w nim ßo njehiba? Hdyž jenož tón do žiwjenja nuts dźe, kiž Boże kasnje połnje dźerži a ani jeneje hodźiny nima, hdźež by Boże kasnje njedźeržał, potom je njemózne, so něchtón sbóżny budźe. Kajke to běhanje a žana nadźija, so k sbožownemu kónzej pschińdźemy. O běda mi, ja sahinu! Tón młodźenz srudny woteźe, wón je hischcźe tak hordy a naduty: wón chze sbóżny bycź, ale psches ßo ßameho, se ßwojeje mozy, a teho je ßo dohladał, so ßo to njehodźi; to saßo wón snjesćź njemóże; ach, wbohi ty młodźenzo, so by tola wostał pschi Jesußu; wón ma pomoz sa kóždu srudnu duschu, wón mějesche pomoz też sa tebje:

Bóh njeda ßo nam wěcźnje sgubicź,
Psches Khryста wschitkim pomhacź chze.

Žadyn cźlowjek njebudźe sbóżny — psches to, so Boże kasnje dźerži, dokelž žadyn je njedźerži; — a tola, jich wjele budźe sbóżnych psches hnadu. Jesuß pohlada na nich a dźesche k nim: „pola cźlowjekow je to njemózne, ale pola Boha ßu wschitke wězy mózne“, też to je mózne, so khudy, sgubjeny hrěschnik sbóżny budźe, haj ßamo to, so ty sbóżny budźesch. Jesuß hrěschnikow horje bjerje a jě s nimi.

Schtó dha budźe sbóżny? Kóždy hrěschnik, kiž do Jesußa wěri. Schto mam ja cźinicź, so bych sbóżny był? Wěř do teho Knjesa Jesom Khryста! To mi njepraji někajka lóhka myßl, — ani někajki pschiběžany mudracźk, to mi praji ßwjaty japoschtoł Jesom Khryста, jako stołp wěrnosćźe.

O Knježe, ja wěrju, pomhaj mojej njewěrje!
Sbóżna je ta wutroba,
Kotruž niczo njesatama,
Kotrejž Jesuß dodawa,
Schtož tu hischcźe nima ßama;
Kotraž ßwojej' sbóżnosćźe
Kóždu schtundu wěsta je.
Psches hnadu, na to wotßal cźahnu,
Hacž runje hnadu njecźuju;
Hdyž jako małe dźěcźo panu,
Da s Jesußom ßo troschtuju.
Mój duch ßo stajnje wjeßeli,
Wschak hnada wjedźe k sbóżnosćźi.

Hamjeń!

Mrósak-Budesczanski.

Parschonske kscheszijanstwo.

(Nabožne rospominanja wot J. Jansena, fararja w Rökenje w Norwegskej.)

(Pokracźowanje.)

Telefonuj.

Joh. 16, 23—27.

Kajke wulke dźiwanje naczini psched někotrymi lětami wunamakanje „telefona!“ Wón ßluscha woprawdźe k najdźiwnischemu, schtož je Bóh cźlowšskemu narodej na polu wunamakanjow spožcził. K njebjeßam pak mamy hižo dawno telefon. Hižo Abraham a Mójsaß telefonowaschtaj k Bohu. Modlitwa je telefon k njebjeßam. A wo tym telefonje chzu dźenßa k wam rěcźecź, dokelž Jesuß w tym scźenju wo tym rěcźi. — Telefon? K temu ßluscha grót a někajki grat. Grót je wěra; grat w twojej wutrobje je luboscź, twoja ßnadna luboscź k Bohu. Hladaj ßo, so grót do njeporjada njepschińdźe! Njespuschcźej ßo w potajnym na ßwoju prawdosćź abo na druhich cźlowjekow. Njedaj nikomu ßebi wěru wsacź. Wěř do Boha! — A tón grat? Haj, na Božej stronje je wscho w porjedźe. Wón je naß najprjedy lubował. Ale w naschich wutrobach — je tam wscho w porjedźe? Wobsteji prawe wutrobne towarstwo bjes tobu a bjes twojim Bohom? Něschto sprawneje luboscźe? Pschetož schto je modlitwa? Wona je wopokasmo parschonskeho towarstwa s Bohom. Ty mózesch pscheßwědcźeny bycź, so je kóžda pobožnosćź próżdna a morwa, hdyž na parschonskim towarstwje pobrachuje. Ty dyrbisch ßo rossudźicź, hacž chzesch ßwoju wutrobu tutej nowej luboscźi samknycź abo jej wotewricź. Jeli so woprawdźe w twojej wutrobje niczo njecźuju, so s twojej pobožnosćźu niczo njeje. Ssnano pschewjele rěcźu wo parschonskim towarstwje s Bohom, tak wjele so wy, moji pschecźeljo, teho ßo nabudźecźe, ale ja dyrbju to cźinicź, pschetož to je jenicźke, na cźimž žiwjenje wotpocźuje. A tole parschonske towarstwo ßo w modlitwje k Bohu pokasuje. Jeho ruku njemóżu

ſapſchimnycź, jeho hubje njemóžu ſaczucź na ßwojim cźole, kaž ßyn ßwojeho nana koſchenje cźuje, do woczow njemóże jemu hladacź, kaž temu do woczow hladam, kotrehož ſ zyłej wutrobu lubuju; ale ja móžu ſ nim rěczecź, jeho ßo praſchecź, ja wot njeho wotmolwjenje doſtanu w modlitwje. Schto je po prawym, ſchtož bibliſkim hiſtorijam tajku móz nad nami ſpožczi, wo ludźoch ſe ſtareho ſakonja, kotſiž w najwjazy wězach hłuboko ſpody naß ſteja, tak hłuboko ſpody naß we wuſtojnoſczi a roſumjenju teje pſchirody, tak hłuboko ſpody naß we wſdźěłanoſczi. — Kajku ſpodźiwnu móz maja, ſo tež dźenßa hiſchcźe tajki ſaczíſchecź na naß cźinja? To je jich parſchonſke towaŕſtwo ſ Bohom, prawa wěra a ſprawna luboſcź w jich wutrobje. To mějachu. Teho dla ßo modlachu; tež woni ßo na modlenje wuſtejachu: Abraham, Mójſaß, Samuel, David. S biblije njemóžemy žaneho pſchirodoſpyta nawuknycź, kaž je ßo myßliło. Ale ſchto móžemy ſ njeje nawuknycź? My móžemy nawuknycź ßo modlicź. Woni tak ßwěru a ſprawni ßo modla, jenož to, ſchtož jim na wutrobje leži. Huſto tak ſ krótka. Mi je nadpadnyło, kak ßo ſ krótka modla; runje kaž ßo to pſchi telefonje cźini, hdźež něchtó tež wjazy njerěcźi, hacž je runje trjeba. W jenej ſchtucźzy praja: tak abo tak ma ßo ſo mnu, a w druhej ſchtucźzy: „Nětk, luby Božo, cźiń tak abo tak na mni!“ — Wjazy niz. — A woni ßo wußłyſcha, Bóh wotmolwi. — Mój pſchecźelo, kajke je nětko twoje horjo? Maſch někajku woßebnu nuſu, kotraž tebi cźežka na wutrobje leži? Hacž runje niz w tym wokomiknjenju, ale jich wjele bjes wami jo wěſcźe ma, teho ßym wěſty. Rěcź wo tym k twojemu Bohu! Bóh budźe tebje žohnowacź, hdyž twoju ſtaroſcź a nuſu pſched njeho pſchinjeßeſch — njech je twoja wěra a twoja luboſcź najßnadniſcha, Bóh budźe tebje žohnowacź, wón budźe tebi hnadny. — Abo myßliſch ßebi, ſo móżeſch jenož we wěſtych cźaßach pſchiſtup měcź k temu, k kotremuž chzył rady ßo wołacź? K Bohu móżeſch ßo pſchezo wołacź, hdyž chzeſch, w kóždym cźaßu, wodnjo a w nozy. — A njerodź wo tych, kiž rjeknu, „ſo wſchitko je prjedy poſtajene“ ſo Bóh njemóhł wußłyſchecź. „Jeno ßo modl.“ Tež tamny mały hólcźik, kiž ßwojeho nana wo hriwnu proßy, ſo by ßebi nóž kupił, ſchto ßo wón wo to ſtara, ſo je wſchitko prjedy poſtajene, wón wě, ſo, jeho próſtwa podarmo njeje. Modl ßo! Haj, to ſawěſcźe pomha. Ja ßame ßłowa njerjeknu, kotrež ßym nawuknył. Ja rěcźu woprawdźe ſ najhłubſcheho ſhonjenja a wo tym, ſchtož ßu wſchitzy kſcheſcźijenjo ſhonili. Stary kſcheſcźijan, kotrehož derje ſnajach a wyßoko ważach, ras ke mni rjekny: „Wěſch ty, ſchto w žiwjenju je mje najbóle do dźiwanja ſtajiło?“ „Ně.“ „Widźecź je, kak ſpodźiwnje Bóh modlitwy wußłyſcha!“ Haj, dźiwne je, to we wulkich a ßnadnych wězach naſhonicź. „Haj“, ßnadź rjeknjeſch, to ßy ty a wjele druhich ſhonił, ale ja njemóžu to ſhonicź, pſchetož ja hiſchcźe w tym towaŕſtwje ſ Bohom njeſteju ſo móhł wußłyſchenje doſtacź. Hacž runjež Bóh wußłyſchecź móże, tak ßo modlicź njemóžu. Runje to parſchonſke towaŕſtwo mi pobrachuje. Praweje luboſcźe nimam. Njeje hiſchcźe žaneho grata w mojej wutrobje, ja njemóžu jón naczahnycź. Ssy ty teho tak wěſty? Njeje Bóh někotry krócź pola tebje kłapał? Njejßy někotry krócź pytnył, ſo chzyſche Bóh nješchto wot tebje? Duž dyrbi tola grat w tebi bycź. Dótkń ßo jeho jenož kuſk. Ssnadź leži pola tebje jenož na tym. Daj ßwjatemu duchej twoju wutrobu kuſk nahnucź! Spytaj jenož ßo modlicź. Spytaj runje wo tole parſchonſke towaŕſtwo proßycź, kotrež, kaž prajiſch, tebi hiſchcźe pobrachuje. Žana modlitwa njeje, kotruž Bóh tak wěſcźe wußłyſchi, hacž hdyž jeho proßyſch, ſo by tebi ßo poradźicź dał, ßo ſ zyłej wutrobu jemu podacź. Hdyž pak wo twoje wobrocźenje k temu Knjeſej proßyſch, budź teho wěſty, ſo wón tebje wußłyſchi. Moji lubi, wy dyrbicźe ſpytacź, khutnoſcź cźinicź ſ waſchim kſcheſcźijanſtwom. Wy dyrbicźe ßo modlicź, ſo bychu waſche wutroby ßo ſ nim napjelnike. Nichtón drje bjes wami njeje, kiž nochzył tole parſchonſke towaŕſtwo ſ Bohom naſhonicź. Mój kſcheſcźijano, ty móżeſch ważnoſcź parſchonſkeje nabożnoſcźe prěcź, móżeſch jo hejchleŕſtwo abo tež ludanje mjenowacź, móżeſch prajicź: „kiž ßo wobrocźa, njejßu lěpſchi, hacž druſy“, — wſcho to móżeſch napſchecźiwicź a ßebi myßlicź, ſo ßy ſ tym to praſchenje po Boſy w twojim ſnutskownym wotbył. Ale tola jo ženje njewotbudźeſch. Ně, Bóh budź khwaleny, ty ßam ßo ſjebaſch, a wěſch, ſo ßo ſjebaſch. Ty ſnutskownje póſnajeſch, ſo je parſchonſke towaŕſtwo ſ Bohom nješchto dobre a nuſne ſa tebje. Poßłuchaj tutemu dobremu póſnacźu! Modl ßo, ſo ßo Bohu parſchonſzy ſ zyłej wutrobu podaſch. Móżeſch k njemu wſchak rjeknycź: „luby Božo, njedaj mi ludakej bywacź! Jeno cźěř mje pſches twojeho ducha, ſo bych ßo woprawdźe a parſchonſzy k tebi wobrocźił!“ Praj zyle, kaž ßebi myßliſch a chzeſch. Jenož rjekń k njemu! Modl ßo! Tebi ßo poradźi, a niz jenož to, ale ty budźeſch tež ſbožowny. Pſchetož tón, kiž ßwojemu Bohu wutrobu wotewri, dźiwne, hłuboke ſbože naſhoni. Hamjeń. (Pokracźowanje.)

Schèßnateho oktobra.

I.

Sſłónczny naſymſki dźeń běſche ßo nakhilił; ßłónczko běſche ßo ſa horami ſkhowało. Poßlednje, ßo ſe ſemju roſßohnowaze pruhi běchu mróczele poſłocźale; a nětkole wißachu mróczele cźěmne a ſrudne pod njebjom, jako bychu hrožaze póßły bliſkeho njewjedra byłe. Ani liſcźiczka w powětrje ßo njehibny; wſcho běſche cźicho koło wokoło — jenož konjazy tupot a rjehotanje wójnſkich konjow a kſchipjenje woſow ßwjatoczu wjecźornu cźiſchinu ſ někajkej bojoſcźu pſchetorhnychu. S doła, po kotrymž Halſchtrow ſměrnje ſe ßwojimi žołmami pluſkotaſche, poſběhowaſche ßo někajka błyſchcźata kurjawa, kotraž ßo ſkónczńje po zyłej ruminje roſlěhaſche, po kotrejž Plißa pomału a kuſk ſprózna ßwoje žołmy dale waleſche. Bórſy běſche nóz ßwoje doſpołne kujejſtwo naſtupiła; Božim hwěžkam běſche lědma móżno, ſo ßo ſe ßwojimi ſłotymi pruhami pſches tołſte mróczele pſchedobuchu. Na někotrych hórkach palachu wojazy nózne wóhnje; tola jenož ßnadnuſchke pruhi roſeſcźelechu wone po ruminje. Dyß a dyß woživjachu jich pruhi, hdyž pilne wojeŕſke ruki ſ nowa drjewo do płomjenjow mjetachu. Wojazy běchu ßo koło wokoło wóhnjow na ſemju ſlěhali, ßo do ßwojich kwiczow ſawaliwſchi, ſo bychu ßo tam hrěli. Někotſi běchu tež do ſtanow ſalěſli, kotrež běchu ßebi ſe wſchěm khwatkom hiſchcźe natwarili. Skónczńje ſaczahny tež do lěhwa měr a cźiſchina. Sſłyſchecź běſche jenož hiſchcźe porědko ropot woſow, kotrež cźorny próch ſa wojakami wjeſechu, druhdy tež piſkanje wojeŕſkich trubow něhdźe ſ daloka. Wojazy pak dyrbjachu wotpocźowacź, ſo bychu ßwoje mozy na nowe bitwy poßylnili. Hižo mnohe cźeŕpjenja běchu wuſtali, ale ſtajnje běchu ßo ſmužiwje měli, běchu na někotrejžkuli ßurowej bitwje pobyli a běchu jako naſhoniczi wojazy wuſpytowani. Po wſchěm ßo ſdaſche, ſo pſchińdźe tu někajke wjetſche poraženje na khroblkeho dobywarja, na franzowſkeho khěžora, kotrehož běſche ſboże hacž dotal bjeſe wſcheje měry kolebało. Napoleon ßam ßebi tež žadaſche, ſo by hodźina bórſy pſchiſchła, kotraž měła jemu wſcho roſjaßnicź.

Tale hodźina běſche ßo nětkole pſchibliżiła. Pſchedwjecźor 16. oktobra — pſchedwjecźor wulkeje Lipſcźanſkeje ludoweje bitwy — běſche ßo ſapocźał. Runina koło wokoło Lipſka runaſche ßo polu, na kotrymž běſche ßyjeŕ měſto naſymſkeho ßywa jenož wojakow a ſaßo wojakow wußywał. Rußojo, Prußazy, Awſtriſzy, Schwedſzy a druſy běchu ßo w ſchěrokej ruminje ſhromadźili, ſo bychu puta roſłamali, kotrež běſche franzowſka hordoſcź druhim ludam napołożiła. Krwawne dny oktobra lěta 1813 dyrbjachu dobycźe, wumoženje a ßwobodu pſchinjeſcź; wjazy dyžli połoja Europy běſche ßo pſchecźiwo Napoleonej a jeho cźrjódźiczzy ſwjaſkarjow ſeſtupowała. Najßławniſchi rjekojo tamneho cźaßa — Blücher, Schwarzenberg, Napoleon ſe ßwojimi ßławnymi generalemi a a marſchelemi — běchu ßo w ruminach wokoło Lipſka ſeſchli, a mjes tym, ſo ſprózni wojazy na wkóżnej ſemi wotpocźowachu, pſchekhodźi hižo ßmjertniza cźiche rjady wojakow, kotrychž dyrbjeſche ßłódke ſpanje poßylnicź, a wuliczi ßebi hižo tych, kotſiž běchu na pſchichodny dźeń bjes dwěła do jeje ruki podacźi.

Tónle wjecźor jěchaſche wobſtarny, a kaž jeho wojeŕſke wuſnamjenjenja dopokaſowachu, tež wyßoki wyſchk pſches lěhwo do ßwojeho ſdaleneho ſtana. Jeho wutrobno debjachu mnohe rjady: kſchižiki a hwěžki. Hacž runjež běſche tónle wyſchk po wſchěm napohladźe hižo nimale wobſtarny, błyſchcźeſche ßo tola jeho wóczko ſe ſpodźiwnje khroblym wóhnjom a wuraſy jeho mjeſwocźa ßwědczachu wo ſmužitoſcźi a wo tym, ſo wón ßwoje žiwjenje ſazpiwaſche. Albert ſ Ronfeld běſche jedyn ſ najkhroblischich wojakow khěžorſkeho cźěſkeho wójſka a běſche nahladny, rad widźany muž pſchi wjerchu Schwarzenbergu; hižo w Italſkej a w Němzach běſche pod nawjedowanjom ſnateho arzywójwody Khorle na wójnje pobył a běſche ßebi lawrjenz ſpodźiwneje ſmužitoſcźe dobył; woßebje běſche ßo na Wagramſkej bitwje wuſnamjenił.

Po ſdaczu běſche hižo poſdźe, hdyž do ſtana ſaſtupi. Lěhwowe wóhnje w bliſkoſcźi poczachu haſchecź a wojazy běchu tak twjerdźe

wußli, jako bychu najměrnische wotuczenje wotczakowali. Sswěza w ſtanje běſche haßła.

„Sa dwaj tola! Ty ßy mi dźiwny ßwět!“ ſawoła wótſje, „tajkule cźmowotu! Hejda — hola, Borako, ſpiſch dha hižo? Njejßy mohł doczakacź, doniž njejßym pſchiſchoł?“

Sady w kuczíku ßo nĕſchto hibny. Běſche to Borak, ſtareho wojakowy wójnſki towarſch, kotryž ßo ſ prózu a wſchón ſaſparny ſ wlóżneje ſemje poſběhny a ßebi wóczzy rybowaſche.

„To je wſcheje czeſcze hódne!“ ſawoła Albert ſ Ronfeld ſ wußmĕchowanjom, „ty ßy wubjerny wojak, Borako! Schtóž ßo takle ſpanja ſdacź móże, tón dozpije ſawĕſcze marſchala! Sa dwaj tola, dha ßo tola hibaj, ſaſpanzo! Porjedź mu wino! Hiſchcze njemóżu a njecham ſpacź. Cźiń ßwĕzu! Pokhwataj, Borako! Dyrbju hiſchcze ſchkleńzu wina wupicź; ſpanje móżu ßebi na jutſiſchi dźeń khowacź.“

Albert ſ Ronfeld wuczeże ßwoje żeleſko ſ pobocźneho ſaka a bórſy běſche ſtan wobßwĕtleny. Stary wojak ſapocża ßo móznje ßmjecź, hdyž ßwojeho młodeho towarſcha tak ſaſpaneho w ſtanje ßedźo wuhlada. „To ßym cźi ja tola hinaſchi pachoł!“ ſawoła wón. „Daj mi pohladacź, hacž by tebi bleſchka hiſchcze tyła!“ — a ſtary wojak ßwĕczeſche ſe ßwĕczku młodemu wojakej do mjeswocża, kotryž ßebi ßwojej wóczzy ſ rukomaj pſchikry, dokelž jemu ßwĕza do wóczkow kałaſche.

„Ale k cźemu hiſchcze wino?“ dźeſche Borak, „mam ſa to, ſo je namaj wużitniſcho, hdyž ßo k mĕrej podamoj a ßo na jutſiſchi dźeń poßylnimoj.“

„Porjedźicź chzu ßebi hiſchcze ſchkleńczku!“ wotmolwi Albert ſ Ronfeld ſ krótka, „bleſchku najlĕpſcheho chzemoj ßebi hiſchcze porjedźicź. Schtó wě, hacž ßmój jutſje żiwaj: ßnano ſwjedźe namaj hižo prĕnja hodźina młodeho dnja ßmjercź a potom. —

„A runje teho dla chzemoj ſtrósbaj wostacź“, praji młody. „Chzemoj radſcho paczerje wuſpĕwacź a chzemoj ßo Bohu ſamolwjecź. To cźi ſawĕſcze żana maliczkoſcź njeje, a ßy-li hiſchcze khroblíſchi, ſo ßo njeby ßmjercze bojał! A naſcha wutroba, ta je cźi ſtajnje ſe wſchelakimi hrĕchami womaſana a bĕdźi ßo ſe wſchelakimi cźłowſkimi ßłaboſczemi; teho dla mam ſa lĕpſche, hdyž ßebi na hodźinku ßwoju wutrobu pſchepytujeſch. Sawĕſcze, młode ranje ſwjedźe nam rany a ßmjercź! Schto k temu rjekneſch, ſtary towarſcho?“ (Pokracźowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— „Móż naſcha dobycź njemóże, my ßmy ſ njej jara ßłabi!“ — to je nam ßo w ſańdźenym tydźenju ſ móznym hłoßom prĕdowało, hdyž Bóh da ßwojim wodam ßo wuliwacź pſches naſchu krajinu, kotrež ſe ßwojej ßylnoſczu ſahony a domy wupuſczachu. Tajke powodźenje, kajkež ßmy ſańdźeny tydźeń mĕli, najſtarſchi ludźo njepomnja. W Budyſchinje ßo wot lĕta 1804 woda tak wyßoko ſběhnyła njeje. Žně ßu ſniczene, hdźež je torhaza woda ßnopy a popy ßobu wſaka. Zyke twarjenja ßu ßo ſaßypke. Wjele ludźi je ßmjercź w żołmach namakało. Schkoda pſches wodu naczinjena je żałoßnje wulka a ſe wſchĕch bokow ßłyſchimy ſdychnjeńczka: „Pomhajcze nam!“ Wutroby ßo praſcheja: Czeho dla je Bóh tajkemu njeſbożu pſchińcź dał? My dyrbimy wotmolwicź: „Boże pucze njejßu naſche pucze, Boże myßle njejßu naſche myßle.“ Hdyž tež ßo nam druhdy ſda, kaž by Bóh ſa naß w cźĕmnym bydlicź chzył, nam tola tež jaßne pruhi jeho ßwjatych wotpohladow, hdyž je ßwoju khoſtazu ruku naſchemu ludej ſaczucź dał, do woczow ßo ßwĕcźa. Njejßu tyßazy w naſchim cźaßu, kotſiž ßo ſa Bohom lubym Knjeſom njepraſcheja, kotſiž w ßwojej ßamopaſchnoſczi a hordoſczi ßwojich wutrobow ßebi ſamyßla, ſo móża wſchitko ſe ßwojimi mozami, ſe ßwojim roſomom dokonjecź? Człowjekoju chzedźa wjazy bycź hacž Bóh. Móżemy ßo dźiwacź, ſo ßo Bóh tajkemu ßamoprawemu narodej ſe ßwojej khoſtazej ruku jako tón ßurowy wſchehomózny Bóh wopokaże, pſched kotrymž wſcha cźłowſka móż do prócha padnje? Njeje w naſchim cźaßu tajke prĕdowanje Boże nuſne, ſo bychu ßo ludźo ßwojeje ßłaboſcze a ſachodnoſcze dohladali a ßo k Bohu w ponižnoſczi wobroczili? O hdy by chzył kſchesczijanſki lud tón hłóß Boži ßłyſchecź, kotryž je k njemu rĕczał w tych dnjach pruhowanja! Ponižujmy ßo pſched nim ſ pokornym modlenjom, ſo by cźopłemu ßłóncźku ſaßo ßwĕcźicź dał, ſo bychmy żně, kotrymž w mokrym cźaßu wulki ſtrach hrożeſche, ſbożownje dom khowacź móhli. A my wĕmy, ſo wón modlitwy tych ßwojich, kotſiž k njemu ßo wołaju a na njeho ßameho ßwoju nadźiju ſtaja, wußłyſchi. „Proſchcze, a wam budźe date; pytajcze, a wy budźecze namakacź; klapajcze, a wam budźe wotewrjene.“

— S kajkimi pjenjeżnymi ßrĕdkami katholſka zyrkej dźĕła, pósnajemy ſaßo ſ rosprawy wo klóſchtrach w Belgiſkej, kotruž w nowinach cźitamy. W Belgiſkej běſche w lĕcze 1846 137 mużſkich klóſchtrow ſ 2051 a 642 żonjazych klóſchtrow ſ 9917 ßobuſtawami. Samożenje prĕńſchich ßo na 198, poßleńſchich na 444, wſcho hromadze na 612 millijonow frankow liczeſche. 31. dez. 1896 běſche w Belgiſkej 244 mużſkich klóſchtrow ſ 4858 ßobuſtawami a ſe ſamożenjom wo 539 millijonow frankow a 1498 żonjazych ſ 26,228 ßobuſtawami a ſe ſamożenjom wot 1118 mill. frankow. Zyke ſamożenje wuczini po tajkim 1 millijardu 657 millijonow frankow. A kak je tole wulke ſamożenje naſtało? Pſches woporniwoſcź katholſkich kſchesczijanow, kotſiž ßu klóſchtram ßwoje ſamożenja darili. To ßo prĕcź njeda, ſo ßu katholſzy kſchesczijenjo woporniwi a bohacze ſa ßwoju zyrkej dawaja. Czińimy tež my evangelſzy kſchesczijenjo to, kaž bychmy to ſamóhli? Kak porĕdko ßłyſchimy, ſo je nĕhdze jedyn evangelſki kſchesczijan ßwoje ſamożenje naſchej lubej evangelſkej zyrkwi ſawoſtajił?

— Dźicze po wſchĕm ßwĕcze! Napoleon I. junkrócź w italſkej zyrkwi ßlĕborne ßwjeczata ßwjatych 12 japoſchtołow namaka. Wón da je dele ſebracź a roſeſchkrĕcź, ſo by ſ nich pjenjesy dźĕkacź dał. Tym pak, kotſiž ßo ſaſtróżeni praſchachu, kak móżeſch ßebi tajke nĕſchto ſwĕricź, ſo je to wurubjenje templa Bożeho — wotmolwi wón: „To njeje żane rubjenſtwo. Pſched 18 lĕtſtotkami je Bóh ßwojim japoſchtołam porucził: „Dźicze po wſchĕm ßwĕcze“ — tuczi pſchezo hiſchcze próſdni tudy ſteja. Ja chzu jim poruczność jich knjeſa a miſchtra wukonjecź dacź!“ — To wſchak běſche njekniczomne wukoženje teho ßłowa naſcheho ſbóżnika. Ale ſornjeſchko wĕrnoſcze tola w tym leži. We wjele pjenjeżnych khamorach a kaſchczikach kſchesczijanow doſcź ßlĕbornych a ſłotych pjenjes leži, kotrež na tu wĕſtu pſchikaſnju czakaja: „Dźicze po wſchĕm ßwĕcze!“ ſ tym, ſo ja waß ſa ßłużbu miſſionſtwa dam, budźecze pomhacź ludy wuczicź a kſchesczijanſke ſczinicź.

— Njeſboże a wopiłſtwo. Statiſtika ſa Schwajzarſku woſjewja, ſo w lĕcze 1895 35 mużow pſches to kónz wſa, ſo woni ſ woknom won padnychu. 6 ſ nich bĕ pjanych (17%). Po ſkhodze dele padnywſchi, ſemrje 49 mużow, 11 (22%) w pjanoſczi. Na ßamej ſemi jich 41 padże a wumrje, ſ nich 10 (24%) w pjanoſczi. Smjerſto je 37 mużow, ſ nich 12 (32%) pjanych. To ßu liczby, kotrež ßame rĕcza.

— Kajke ßu w Bołharſkej ſrudne wobſtejnoſcze, wo tym ſczĕhowaza powjeſcź ſaßo jaßne dopokaſmo dawa: Wĕſty Boitſchew, ßyn jeneho rubjeżnika bu ſ wyſchkom w Bołharſkim wójſku. Wón wjedźeſche żadoſcziwe njehorne żiwjenje, ale to jemu niczo njeſchkodźeſche. Wón nadoby ßebi lĕto a wjazy nahladnoſcze w kraju. Tónle njekniczomnik bĕſche nawjedowaŕ tych ludźi, kotſiž pjedawſcheho ſdobneho wjercha Alexandra Battenbergiſkeho w nozy nadpadnychu a ſajachu. Pſchi tym wſchĕm jeho nĕtczíſchi wjerch Ferdinand do ßwojeho hroda pſchija a jeho wſchudźom wuſnamjenjeſche. Bjes tym pak wjedźeſche tónle njekraßnik ßwoje maſane żiwjenje dale a wuherſku ſpĕwarku Hanu Simonez do ßwojich ßyczow czehnjeſche. Wón jej żeńtwu lubjeſche. Bórſy ßo wón pak jeje naby a ßebi na ßrĕdki myßleſche, kak by ju wotbył. Dokelž ßo jemu wſchitke druhe poſpyty njeſchlachczichu, myßleſche na mordaŕſtwo. Wón ßo ſ pſchedßydu polizije a jenym żandarmom ſrĕcza a wobaj jemu ruku poſkiczíſchtaj, ßebi myßlo, ſo njeje jenož Boitſchewej, ale tež wjerchej Ferdinandej ßamemu na tym leżane, ſo by ßo ta żónſka wotſtroniła. Ta wboha bu ſkónzowana. Tón mordaŕ bu drje pſched ßud ſtajeny, ale tež cźi ßudnizy jeho k ßmjercźi njeſaßudźichu, dokelž ßebi myßlachu, ſo chzedźa wjerchej k woli bycź. Wón doſta jaſtwo na cźaß żiwjenja, ſo by ßnano wjerch, hdy by ßo jemu ſechzyło, wobhnadźicź mohł. W kraju, hdźež ßo na tajke njehańbicźiwe waſchnje prawdoſcź podtłóczuje, dyrbi lud zyke dowĕrjenje k wyſchnoſcźi ſhubicź.

Nĕſchto k roſpominanju.

Hnĕw je dźiwje ſwĕrjo, hdyž wone rjeczas roſtorhnje, je tu njeſboże.

* * *

Tón je bohaty, kiž ma hnadneho Boha.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cziſchcź a nakład Ssmolerjez knihiczíſchczérnje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Čišło 33.
15. augusta.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczišczerni w Budyšinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedplatu 40 np.

9. njedźela po swjatej Trojizy.

Luk. 19, 1—10.

Schtó dha budźe sbóžny? Hdyž Jesušowi wuczomnizy nastróženi so tak praschachu, tudy widźimy muża, kiž drje bě khudy, shubjeny hrěschnik, kotrehož pak je tón Knjes Jesuš sbóžneho sczinił. Kak wjele kraßnischi je kónz a wukhod wo Zacheju dźenßa psched tym wo bohatym młodźenzu dźenßa tydźenja, — bohaty młodźenz wot Jesuša prjecz dźe srudny; Zacheus pak Jesuša s wjeßelom horje wosmje, wo tym bohatym młodźenzu praji tón Knjes to nastróżaze ßłowo: „bohaty budźe s czežka do njebjeskeho kralestwa pschińdź“, wo Zacheu pak to troschtowaze ßłowo: „człowisti ßyn je pschischoł, so by pytał a sbóžne czinił, schtoż shubjene je.“ S wotkal tajki rosdźěl? Leži to na tym Knjesu, so temu jenemu pucz do Božeho kralestwa czežki, pschecżežki bjes wschitkeje nusnoty, czini — temu druhemu saßo lózki, pschelózki bjes wschitkeje prawdy? Ně, ně — tón młodźenz žadasche ßebi, ßwoje skutki wohladacz, so by s nimi ßo hordźicz móhł. — Zacheus žadasche ßebi Jesuša wohladacz, ßnadź so by hnady wot njeho dostał. Ach, so by Zacheus nam sa pschikład był.

Njechamy hakle dołho ßebi pschemyßlicz, kak w Zacheu žadanje, Jesuša wohladacz, nastacz mózesche, so žaneho měra nima, so dyrbi, njech ludźo ßo jemu ßměja a jeho hanja a s porstami na njeho jako dźěczazeho muża pokasuja, wschitko spytacz, ßwoje žadanje spokojicz; s liczbami ßo to njeda wobliczicz, nichtón prajicz a dopokasacz njemóże: Zacheus dyrbjesche ßebi žadacz Jesuša wohladacz — my spósnajemy w tym skutku Božeje hnady, kak Boža ruka wutroby wodźi kaž rěczki a je w potajnym k Jesußej czehnje a je pschihotuje a wuhotuje sa nowy narod. „Ja wěrju, so ja ßam se ßwojeje mozy a se ßwojeho rosoma do Jesuša wěricz ani k njemu pschińcz njemóžu, ale ßwjaty duch mje powoła“; ja pak chzu poßłuchacz na tuto wołanje, ja ßo njecham spjeczicz a wobaracz, hdyž mje Boži duch czehnje, so mi njeby płacziło srudne ßłowo: „ty njejßy chzył!“ — Wojuj prawje, hdyž ta hnada tebje czehnje sa ßobu.

Zacheus mějesche jo czežko doscz, so by ßwoje žadanje, Jesuša wohladacz, spokojił; wschitko je pschecziwo temu; hdy by ßwojich pschecželow ßo praschecz chzył, jenohłoßnje ßu pschecziwo temu; hdy by s czełom a s krwju radu składował, jenož by ßłyschecz dyrbjał: schto dha tebi do myßlow pschińdźe — kajka hłuposcz, ty drje ßy rosoma sbył! — hdy by hakle sapoczał, ßebi tu wěz rosmyßlicz, ženje njeby k Jesußej pschischoł; wón krótko ßebi rosmyßliwschi praji: „ja dyrbju Jesuša wohladacz“ — a dokelž druheje móžnoscze k temu nima, „běžesche do prědka a salěsy na lěßny figowz so by Jesuša widźał, pschetoż tam mějesche wón nimo hicz“, — tam je Zacheus wěsty, so Jesuša wohlada. Žadanje, Jesuša wohladacz, jemu ßo bliżicz, jeho sesnacz, leži hłuboko we wutrobje kóždeho, kiž je kschczeny a je s najmjeńscha něschto ßłyschał wo Jesußu; hižo wot wobruba jeho drasty wukhadźa dźiwna móz a połnje wěrno je ßłowo njewěrjazeho molerja: „czežko je wot Nazarenskeho czeknycz“; — czěkaj psched

Jesußom tak daloko a tak dołho hacž chzesch, pschezo saßo ßo na njeho dopomnisch, a byrnjež by se słobami se subami kschipił, tón hłóß njemóżesch poddußycź w twojej wutrobje, kiž tebi pschezo a pschezo saßo pschiwoła: praschej ßo sa Jesußom, schtó wón je. Ale saßo temu, kiž s zyłej, połnej wutrobu sa tym steji, so by Jesußa wohladał, ßo sběhaju wschelake wobmyßlenja a wón ma proßycź a sdychowacź:

Poßylń ßłabosćź, posběhń mozy,
So ßo ja tu wutorhnu,
A psches wschitke cźěmne nozy
W ßwětnych wězach pschecźischcźu.
Dha nětk strach psched cźłowjekami
Rosmyßlenje rosomne,
Bojosćze psched hanibami,
Cźěła mjehkosćź njech prjecž dże. (259, 5.)

Dźij a praschej ßo ludźi, schto k temu praja. Hlaj, něschto pobożnosćze, něschto wěry maja ludźo zyle rad; mało jim płacźi, kiž w połnej bjesbóżnosćźi ßo s njej poradźi, kiž ženje ke mschi njekhodźi, ßamo niz w róczżnych cźaßach, haj ßamo niz na žnjeńskim ßwjedźenju, kiž ženje k spowjedźi njepschińdże — ale runje tak mało jim ßo tón lubi, kiž ßebi Jesußa dla wjele njeměra cźini a jeho dla woßebite wopory pschinjeße. Duž njepraschej ßo ludźi — wot nich jenož naschonisch, so liwke kscheścźijanstwo khwala, tón Knjes pak ßudźi: „dokelž liwki ßy, chzu ja cźe wuplunycź s mojeho rta.“ Dźi a praschej ßo, schto cźěło a krwej měni, a ty ßłyschisch: porjadne žiwjenje masch wjesć, prjecž cźiskacź ßo njeßmjesch, Boži dom masch wopytowacź, hdyž ßo tebi dźěła abo wjeßela dla hodźi, žonu a dźěcźi masch sastaracź, ale to je tola njetrjebawschi, so ßo cźwilujesch s twojej pobożnosćźu, ßebi myßle cźinisch dla někajkeho pschekhwatanja, so ßo tak wulzy staraſch wěcźnosćze dla, wo kotrejž nichtón wschak niczo njewě, so hodźiny dołho psched bibliju ßydasch — so je pschěhnata. Duž njepraschej ßo cźěła a krwje, ta lubuje a khwali lěnje kscheścźijanstwo. Ale stań a dźi, wužiwaj prěnju dobru składnosćź, kotraž ßo tebi skicźi a kotraž cźi nadźiju dawa, so móżesch Jesußa wohladacź.

Ach Bożo, wumož mje wot wschitkich swjatkow tudy,
Kiž hischcźe dźerża mje hacž runje potajnje.

Zacheus, mały po parschonje njenamaka žaneje składnosćze, Jesußa wohladacź, khiba so na schtom saléše. O woczińmy wocźi a hladajmy, tež pschi naschich cźuczach je tón Knjes schtomy naßadźał, na kotrež móżemy saléścź, so bychmy wysche luda a jeho hołka a hawtowanja a ßudźenja a mylenja, wysche wschědneho žiwjenja a jeho nusy a starosćze, wysche pschedawanja a kupowanja prjecž hladacź a Jesußa wohladacź móhli; — to ßu modlitwa, luba njedźela, cźiche hodźinki domjazeje nutrnosćze, lube hodźinki w Božim domje a pschi Božim ßwjatym blidźe; — wužiwajmy jo!

Zacheus by spokojom był, hdy by Jesußa jenož wohladał, „schtó by wón był“, a tón Knjes, kiž „je pschischoł, so bychmy žiwjenje a wscheho dosćź měli“ jemu dawa wjele, wjele wjazy, hacž je Zacheus ßebi žadał; — wón njewidźi jenož Jesußa, ale Jesuß na njeho pohladnje a Jesuß jenož na njeho njepohladnje ale tež s nim rěcźi a wón s nim jenož njerěcźi, ale sańdże k njemu jako hósćź do jeho domu na hospodu. Sawěrnje, hnada sa hnadu, pschezo połnischo ßmě Zacheus bracź s Jesußoweje połnosćze. Schto pak nawabi Jesußa k temu, so tak rěcźki hnady wuliwa na Zacheja. Wón praji ßam: ja mam dźenßa w twojim domje wostacź.“ Wón njemóże hinak, hdźežkuliž je hłódna a laczna duscha, tu dyrbi Jesuß wokschewicź a napowacź, „pschetož cźłowski ßyn je pschischoł, so by pytał a sbóżne cźinił, schtož shubjene je!“

O ßłowo wjeßele!
Ach! jeho ßmilna wutroba
Na hrěschnikow tak lubje cźaka,
Tak derje, hdyž ßo sabłudźa
Hacž hdyž jich woko psched nim płaka.
Kak žada wón tych złonikow
A spuschcźi wón jich wulki dołh,
Do Zacheoweho doma khwata,
Tej Madleni b'dźe hnada data,
Tej ßylsow rěka setrjena,
Mój sbóżnik je troscht hrěschnika.

Jesuß tež mój troscht, moje sboże — ja cźe žadam wysche wschoh', o mój luby Jesußo. — Hamjeń!

Mrósak-Budesćźanski.

Schèßnaty dźeń oktobra.

(Pokracźowanje.)

„Zyle derje a prawje!“ sawoła Albert s Ronfeld se sahorjenjom, to ßu myßle, kotrež cźłowjekej pschisteja, prjedy hacž ßo do bitwy poda. Hrěch — Bóh — wěcźnosćź — hela a Boże ßudźenje! — Lěpje njemóżesch ßo na ßmjertnu reju pschihotowacź! Ty masch zyle prawje. Tola dóńdź mi po wino. Ja mam tež s tobu hischcźe wotliczicź a nimam wina, wostanje mi jasyk sputany. Borako! mam tebi hischcźe ważne wězy rospowjedacź. Teho dla dóńdź po wino, so bych rěcźecź móhł, ty dyrbisch žehliwy kamjeń s mojeje wutroby walicź. Ssy mi rosumił?“

„Sso wě, luby pschecźelo!“ dźesche Borak bjese wscheho cźucźa, „ale daj mi wotpocźowacź.“

„Wotpocźowacź!“ wospjetowa Albert jědojcźe. „Ty mi po tajkim njechasch moju próstwu dopjelnicź? Bratsiko, ty snajesch, so ßym tebje kaž ßwojeho ßyna lubował. Kak móhł ty moje ßwójstwo namrěcź, hdyž mi tu móliczku luboscź sapowjedźisch, wo kotruž tebje proschu?“

„Ja póńdu!“ dźesche Borak a hižo běsche ßo w nóznej cźěmnosćźi shubił.

Stary wojak wotpaßa ßwój teßak, scźeże ßebi wojeńsku cźapku s hłowy a sjědże s ruku psches nahe cźoło. Wón hłuboko sdychny, kaž by hórka bolosćź jeho wutrobu krjudowała. Někotryžkuli wětr běsche do tehole stareho ßuka hižo sadunył. Wo tym ßwědczeſche tež naha hłowa stareho wojaka, kotruž jenož hischcźe wěnz schědźiwych włoßow pyscheſche. A tola běsche Albert s Ronfeld wschě tyschnosćze a hórkosćze se spodźiwnej krutosćźu dusche pschecźerpił. Wón stany a dóńdże do stana. Cźaß sdaſche ßo jemu dołhi bycź a Borak ßo hischcźe pokasacź njechaſche.

„Jasyk lěpi ßo mi k dźaßnam“, dźesche wón ßam k ßebi, „hdże tež to tón pachoł ßo tak dołho komdźi?“ Móhło ßo cźi jesdacź, so ma wón wino hakle tłóczicź!“

W tym ßamym wokomiku běchu wonka kroczele ßłyschecź a młody Borak sastupi do stana.

„Wino, lubschi pschecźelo!“ dźesche wón wótsje, „woßebne wino! Ssym prózy měł, doniž ßym jo dostał. W lěhwje je wscho wußło. Koło wokoło by była cźischina jako w rowje, njebychu-li straże na ßwojich městnach teptake.“

„Wscho dobre, pschecźelko!“ wotmolwi Albert. „Schto mamoj ßo dźenßa w nozy wo straże postaracź? Mamoj ßo wo druhich należnosćźach rosrěcźowacź. Pschinjeß schkleńzy, Borako!“

„Ssmój tu na bitwischcźu! Hdże móhł schleńzy dostacź?“ dźesche Borak. „Dyrbimoj ßebi wino s blesche porjedźicź.“

„Sa dwaj tola!“ sawoła stary wojak, „to njemóżemoj ani klinknycź!“

„Winko pak nam teho dla tež seßkodźi“, wotmolwi Borak, „na bitwischcźu cźi seßkodźi, a dyrbjał ßebi s prósdnej ruki porjedźicź.“

„Wobstaraj schkleńzy!“ dźesche Albert wospjet, „hewak njemóżesch ßebi ßwjedźeńszy porjedźicź. Mi ßo sda, so něschto saczuwam, schtož budże naju wobeju jimacź.“

„Ach wostaj ßo ſdacźa a cźucźa!“ ßměješche ßo Borak. „Sdacźa a cźucźa! kak huſto ßym tebi hižo prajił, ſo nimaja niczo na ßebi, a tola woſtanjeſch pſchi ßwojich ßměſchnych — —.“

„Haj, haj!“ ſarěcźa khětſje Albert, „ſdacźa a cźucźa!“ — wón dale njerěcźeſche. Do ſtana ſaſtupi dołha, ßucha žónſka a ſtaji dwě ſchkleńzy na ſemju.

„Tu ßu ſchkleńzy!“ To wußłyſchawſchi woblědny Albert. Wón pohlada ſe ſtróželemi na žónſku, kotraž ßo pomałku ſaßo wotßali. Běſche to Lupinda, ſtara zygańcźa, kotraž ſ khěžorſkim wójſkom ßobu cźahaſche a tam korczmarjeſche. Wona běſche wot ſapočźatka franzowſkich bitwow pſchi khěžorſkim wójſku a běſche na wſchěch wójnach ßobu pobyła. Sdaſche ßo, ſo běſche něhdy w ßwojich młodych lětach rjana była; tola ſtaroba a wójnſke bědnoſcźe běchu jejnu rjanoſcź wuhaßło. Luzynda běſche nětkole mjeſwocźi nimale wopadła a ſmorſchcźena. Dokelž běſche tak jara dołha ſroſcźena a pſchi tym ßucha, wona hiſchcźe wjazy pſches to na ßwojej prjedawſchej rjanoſcźi ſhubi. Tola ſ jeje wóczka błyſchcźeſche ßo hiſchcźe płómjo młodoſcźe; hewak pak pokaſowaſche jeje mjeſwocźo něka jku měſcheńzu wot dobrocźiwoſcźe a luboſcźe. Wſchitzy pſchi połku mějachu ju ſa něka jku potajnu woßobu. K temu běſche jej drje tež jeje dźiwna draſta dopomhała, kotruž ßo wona ſtajnje woblekaſche. Wona draſcźeſche ßo kaž wſchě zygancźe, jara pißana. Dźiwny napohlad měješche potom jeje khłódne mjeſwocźo. Albert ſ Ronfeld njemóžeſche tule žónſku wuwidźecź. Wſchě jeje poſtupowanje běſche jemu pſchecźiwne a nacźini jemu ſtyſk. Wón drje běſche doſpołny wojak, měješche pak dyß a dyß tež pſchiwěrkj, a něſchto, ſchtož běſche ßo jemu ſeſdało, móžeſche jeho wo wſchě nózne ſpanje pſchinjeſcź.

„Tež hiſchcźe tole ſtworjenje dyrbiſch wohladacź“, dźeſche ſtary wojak, „a to w tejle hodźinje!“

„Schto ßo ſ tej ma?“ wopraſcha ßo młody Borak ſpěſchnje a ſtaroſcźiwje, roshorjenoſcź ßwojeho pſchecźela pytnywſchi, „wſchako je nam Luzynda ſchkleńzy pſchinjeßła — wſchako je nam poßłużiła!“

Tola Albert hrožeſche ſ pjaſcźu: „Wotßal ßo, ſtare drjechmo, abo ja — —“ a wón poſtany khětſje, ſo by žónſku pſchimnył a ſe ſtana won ſchmórnył.

„Alberto!“ ſawoła Borak a ſtupi ßo do ßrjedźa mjes Luzyndu a roshorjeneho wojaka. „Ssy dha ty roſoma ſbył? Nihdy na nihdy njebudu cźerpicź, ſo ßo wot tebje žónſkej khſchiwda ſtanje, kotraž je naſchim wojakam telko dobrotow wopokaſała.“

„Cźert a hela!“ ſawoła Albert wſchón hněwny, „ja chzu temule drjechmu pokaſacź.“

Ale hlej! Luzynda ſtejeſche hižo w ſtanowym ſakhodźe.

„Schěßnaty dźeń oktobra!“ dźeſche wona wótſje a poſběhny porſt, ſo by ßo kóždy tehole dnja dopomnił, „ſchěßnaty oktobra!“

Tole ßłowo dokonja, ſchtož běſche Luzynda wocźakała. Stary wojak ſpuſchcźi ßwojej ruzy a ſtupi na ſad; wón lehny ßo na ßwoje borło a ſkhowa ßwoje mjeſwocźo do ßwojeju rukow.

„Schěßnaty oktobra!“ ſdychny wón, „mój Bożo, kak kruty ßu twoje ßudźenja! Kak ty mje doma pytaſch, Bożo, mój Knježe!“

W ſtanu naſta ſtyſkna cźiſchina. Borak pohlada ſe ßobucźucźom na ſtareho wojaka. Wón njemóžeſche ßebi domyßlicź, kak móže napohlad teje žónſkeje ſtareho, wußłużeneho wojaka takle roshoricź. Albert hladaſche runu ßmuhu pſched ßo. Na nim běſche widźecź, ſo jeho dźiwne myßle a cźucźa jimachu. Stara wutrobina rana běſche ßo bjes dwěla ſaßo roskwěkała, a tale boloſcź jeho we wutrobje paleſche. Wón běſche ßo zyle do hłubokich myßlow podnuril. Skónczńje ſdaſche ßo, kaž by ßo ſhrabacź chzył; bjeſe něka jkeho ſamyßła ſapocźa ſe ßwězu hrajkacź.

„Schto ßo ſ njej ma, lubſchi pſchecźelo!“ ſarěcźa Borak, „ſchto je ßo ſtało?“

„Jeli tu ſtaru kuſłańczu do ßwojeju rukow doſtanu, ji ſchiju ſwinu!“ wotmolwi ſtary wojak.

„Baj tola hłupiſcho!“ wotmolwi Borak, wſchón wjeßely, „ſchto móhła nam ta ſeſchkodźicź, njech tola wokoło łaſy, kaž ßo ji wuſdanje; cźeho dla dyrbjałoj ßo bojecź? Woſtaj ßo wſchěch ſtaroſcźow! Pój, porjedźmoj ßebi, lubſchi pſchecźelko!“

Borak pſchimny ßo bleſche a liny ſtare winko do ſchkleńzow. Potom poda jemu ſchkleńzu, ſtaremu pſchecźelej. Albert ju wſa a poſběhny ju bjeſe wſcheho cźucźa k hubje.

„Tola niz takle!“ dźeſche Borak, „na twoje ſtrowjo!“

„Na naju ſboże w bitwje“, dorěcźa Albert, „Bóh chzył twoje młode žiwjenje ſchkitowacź!“

Hdyž běſche ßo Albert wina ſe ßwojimaj hubomaj dótknył, ſeſda ßo jemu, ſo je tónle napoj ſtraſchny jěd; wón wrjeßny ſchkleńzu do ſtanoweho ſakhoda.

„Njepij!“ ſawoła wón, „to je wot ſtareje jědpanzańki!“

„Schto je tebi tola do myßlow ſajěło“, dźeſche Borak, „ja tebi njeroſymju.“

„Poßł'chaj na mnje!“ dźeſche Albert krucźe, „ſacźehń pak najprjedy krucźe ſtanowy ſakhód!“

Borak to ſcźini. (Pokracźowanje.)

Boži hłóß: hnada a ßurowoſcź.

Hłóß: Wulki profeta! ja ſ wutrobu žadam.

Hephata! wotewŕ ßo cźłowjekow wucho,
Poßłuchaj, ſroſyń tón njebjeſki hłóß,
Schto praji Bóh Knjes, hdyž na ſemi ßucho,
Schto rěcźi, hdyž mokrota je tu naſch lóß;
Bóh pyta naß domach, hroſy a ßwari,
Hnadu pak ſaßo nam hrěſchnikam ſdari.

Hephata! wotewŕ ßo hrěſchnikow woko,
Wohladaj kraßnoſcź, kiž ſtworił je Bóh!
Njekomdź ßo! Roshladuj wſchudźom ßo wokoło,
So widźiſch, kak Bóh Knjes žohnował wſcho;
Hnadu Bóh ſkicźi, ju niczo njeliczi,
Hdyž Jeſuß tam ſa naß ſ luboſcźu rěcźi.

Hephata! wotewŕ ßo wutroba ludźom!
Žaruj! Proſch Boha, kiž w njebjeßach je,
Dokelž lud potrjechi ſrudoba wſchudźom,
So wón naß hnadnje ßam wußłyſchecź chze:
Mokrota ſanicźa, tak ßo tu cźita,
Wody podnurja lud, domy a žita.

Wſchitko, hlaj běſche tak kraßne a rjane,
Wjeßely lud ßo tu ſradowaſche
Pſched krótkim cźaßom. Schto pak nětk mamy,
Hdźež wſchitko we wodach ßo roſpadaſche?
Hdźež woda ßo łaka, wſchitko prjecź wſaka,
Schtož Boża hnada a luboſcź jim daka.

Nětk niczo nimaju, ßu tam kaž khudźi,
Dokelž pſches wodu wſcho ſhubili ßu,
Srudniſcho hiſchcźe, hdyž žaruja ludźi,
Kiž we wodźe žiwjenje ſhubili ßu:
Ach wopomń cźłowcźe, ſo njejßu to ßměchi,
Proſch Jeſom Khryſta, ſo woda jim hrěchi.

Duž wopomń cźłowcźe! Njebudź wſchak khróbły,
So bjes Božej' hnady žiwy ßy tu;
Dopomń ßo na tych, kiž wody ßu hrabłe,
Jich bjes Božej' hnady morile ßu,
Kiž póßłał Bóh Knjes dla hrěſchneho luda,
So ſpomnił by na kónz poßlednoh' ßuda.

Chzemy ßo modlicź a khěrluſche ſpěwacź,
Kiž hiſchcźe na ſemi žiwi tu ßmy,
K cźeſcźi k tom' Knjeſej w njebjeßach dźěłacź,
So wón naß wótzowſzy ſwarnował bě
Pſched wulkej wodu a pſched druhej ſchkodu,
Junu wſał ſ hnadu do ßwojeho hrodu.

Teutſcher w Porſchizach.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Schkoda pſches powodźenje naſtata je ſ blakami jara wulka a ſe wſchěch kónzow ßłyſchimy ſdychowanja a próſtwy wo pomoz. Duž ßu ßo tež komiteje ſjednocźiłe, kotrež dary ſa tych hromadźa, kotrymž je woda ſchkodu na domach a ſahonach nacźiniła. Lubi Sserbja! wy tež wěſcźe ßwoje dary ßmilnoſcźe ſkładujecźe ſa tych wbohich, kotſiž pſchi próſdnych polach ſteja a hdyž ßebi ßnano tón abo druhi myßli: ja mam tež ſchkodu pſches deſchcźikowe wjedro, dokelž je mi žito wuroſtło, njech ßebi na tych pomyßli, kotſiž niczo nimaja. Ssmilna wutroba ma ſtajnje doſcź, ſo by dawała khudym a hubjenym. „Sbóžni ßu cźi ßmilni, pſchetož woni budźa ßmilnoſcź doſtacź.“

— S radoſcźu móžemy lubym cźitarjam ſjewicź, ſo je redaktor „Pomhaj Bóh“ w ſańdźenym tydźenju wot ſekretara towaŕſtwa k pomozy ſa Armeniſkich powjeſcź doſtał wo tych 3 ßyrotach, kotrež ßu ßo hacź dotal ſa dobrowólne dary lubych Sserbow do ſaſtaranja wſake. Te powjeſcźe ßo, kaž ßo nam piſche, na powſchitkowne

najwažnische wězy wobmjesuja a dokładnische powjescźe ßo hischcźe podacź njemóża, dokelž pschecźeljo, kotšiž w tych ßyrotownjach dźěłaja, hischcźe armenišku rěcź doscź njesnaja a duž ßo hischcźe dospołnje ſ tymi ßyrotami dorěcźecź njemóża. Nasche ßyroty ßu wschitke do ßyrotownje w Urſa pschijate. Wone ßu:

1. Hagob Galaïdschian ſ Biredjik; 11 lět stary. W cźaßu pscheſcźěhanja buschtaj jeho nan a dźěd ſkónzowanaj. Macź je we wulkej khudobje žiwa. Pschijaty do hólcźazeho doma w Urſa.

2. Osanna Edschſadschi Melkonian. Wona je něhdźe 10 lět stara. Bližšche powjescźe wo jejnych starschich atd. njeběchu dostacź, dokelž je wona w pscheſcźěhanju do Urſa jako cźeknjenza pschischła. Wona je pschijata do holcźazeho doma w Urſa.

3. Zaroak Kebabdschujan. Nan a wuj buschtaj ſkónzowanaj; wona žaneho mužſkeho pschecźelſtwa wjazy nima. Macź je jara khuda a wopuschcźena, nima žaneho doma a wyſche mjenowaneje hischcźe 3 dźowki. Wona jako tkalcźa w industrijowym wotdźělu dźěła.

Lubym Sserbam budźe wěscźe wulka radoscź ßłyschecź wo tutych ßyrotach, kotrež woni ſe ßwojimi darami saſtaraja. Bóh tón Knjes pak budźe jo wěscźe žohnowacź na tych ßmilnych daricźelach, schtož ßu woni na tych wbohich ßyrotach cźinili. „Schtož wy cźinili scźe jenemu bjes tymi mojimi najmjeńschimi bratrami, to scźe wy mi cźinili.“ Kaž khětſje dalische powjescźe dostanjemy, je saßo lubym cźitarjam podamy.

— Nasch lubowany khěžor a khěžorka ſtaj ßo w Pětrohrodźe wot ruſkeho khěžora ſ wulkim holdowanjom witałoj. A po tym, schtož ruſke nowiny pißaja, ßo ſda, ſo je ſmyßlenje ruſkeho luda saßo pschecźelnische pschecźiwo nam. Duž je nadźija, ſo saßo na ſtejnischcźo Bismarkoweje politiki pschińdźemy, kotryž mějesche ſtajnje tutu ſamyßl, ſo dyrbi ßo ſ Rußowſkej dobre pschecźelſtwo dźeržecź. Pschetož to je to najlěpſche rukowanje ſa měr w naſchim wótznym kraju.

— Srudna powjescź pschińdźe ſe Schpaniſkeje. Tam je pschiwißowaŕ powrócźazeje ſtrony 1. miniſtra Kanovas del Kaſtillo ſatšělił. Kaž wón wudawa, je ßo wón na nim wjecźicź chzył, dokelž je wón krucźe pschecźiwo tej błudnej powrócźazej ſtronje anarchiſtow wuſtupował. To je saßo dopokaſmo, kak daloko móže cźłowjek w ßwojich błudach pschińcź, hdyž je natykany wot teho jěda cźěmnych myßlow, kotrež njechadźa niczo wjedźecź wot Boha a njechadźa pschipósnacź žaneho wyſchſcheho w njebjeßach a na ſemi. Njetroſchtujmy ßo ſ tym, ſo je ßo to w Schpaniſkej ſtało, pschetož tajkich błudnych mamy pola naß a hdyž dołho jich kažazemu ſkutkowanju hischcźe směrom pschihladujemy, budźa tež woni lěto a khrobliſchi. Bóh ſwarnuj naſch lud pſched tutymi ludźimi, kotšiž ßo ſa pschecźelow luda wudawaju.

Bjes Turkami a Grichami pschezo hischcźe měr wobſamknjeny njeje. Sultan drje je do žadanjow wulkomozow po ßwojim prajenju ſwolił — ale te wucźinjenja hischcźe podpißał njeje. So by wón myßle wulkomozow na něschto druhe wobrocźił, wón po Turkowſkej saßo powjescź rosnoßycź dawa, ſo Armeniſzy ßo pschecźiwo Turkam ſběhaja — a ſkónczńje ßo saßo bórſy pscheſcźěhanje wbohich Armeniſkich ſapocźnje. To je woprawdźe ſrudna wěz, ſo ßo Europiſke kſcheſcźijanſke ſtaty tak dołho wot Turkow saßlepicź dawaja.

Dobre lěkarſtwo pſche wobožnoscź a njepokojnoscź.

(Wěrny podawk.)

Sa jeneho ſ najbohatſchich po zykym měſcźe Lodonje mějachu w ßwojim cźaßu Sira Blakwela, kiž běſche ſ dobom pschecźelniwy a dobrocźiwy muž. Dokelž běſche wón nježenjeny a poßledni ßwojeje ßwójby a pódla žanych pschißłuſchnoſcźow njemějesche, móžeſche wě ßo žiwy bycź, kažkuliž ßo jemu chzyſche a na nikoho dźiwacź njetrjebaſche.

Hdyž bě wón ßamoſtatny, wón tež hižo nutskach płuwaſche we wſchěrokej rězy ßwěta a wſchitke wužitka a wjeßela wužiwaſche, kotrež jemu bohatſtwo poſkicźi.

Na dołho ßo jemu tole hołe žiwjenje w ßwětnym wjeßelu njeſpodobaſche, pschetož wón mějesche ſdobniſche cźucźa. Jemu ßo bjes jeho towaŕſchemi woſtudźi a ſkónczńje bu jemu to ßwětne žiwjenje napſchecźiwne. Wot ſnutſkowneho njeměra honjeny ßo wón do ßamotneho žiwjenja poda a ſkónczńje do cźežkich myßlow ſapadźe.

„Schto pomhaja mi moje pjenjeſy?“ wón junkrócź ſadwělowany ſawoła. „Dyrbju ja jenož hladacź bjes teho, ſo bychu mje ſwjeßelike a ſpokojike? Kóždy robocźan je ſbožownischi hacź ja. Ja jemu jeho ſboże ſawidźu, ja pak njebych najradſcho dněje ßo ſ mojim ſrudnym žiwjenjom noßył!“ — —

W tajkich ſrudnych myßlach wón jedyn dźeń pschi brjoſy Themſy ßo wukhodźowaſche. Duž dohlada ßo na jeneho ßwojich prjedawſchich dźěłacźerjow, ſ mjenom Willijam, kotryž ßycźe płatajo na ſemi ßedźeſche a pschi tym ſ jaßnym hłoßom wjeßely ſpěw ſpěwaſche.

Sdwórliwy rybak ßwojeho prjedawſcheho knjeſa ſtrowjeſche a tón wſchón ſawiſcźiwy praji:

„Kak ſbožowny ßy ty, Willijamo! Ty ſpěwaſch a ßo wo to njeſtaraſch, ſchto jutſje budźe — a ja“, — cźežko ſdychny.

Sso dźiwajo khudy na bohateho hladaſche.

„Alle knježe, ja wam njeroſymju Wy, jedyn ſ tych najbohatſchich, wy mi ſawidźicźe moje ſboże jako robocźana!“

„Ach, moje bohatſtwo dźě runje je, kotrež mje njeſbožowneho cźini. Te milijony ßu mi wobcźežnoſcź!“

„Ej, duž wotedajcźe tola něſchto wot njeho druhim“, ßmějo Willijam praji. „Tajkich wěscźe namakacźe, kotšiž rad bjeru. Potom wy waſchu wobcźežnoſcź wotbudźecźe a ſcźe hischcźe tyßazy ludźi ſbožowne cźinił.“

Pscheßłapnjeny Blakwell na teho khudeho hladaſche. Woprawdźe, tón muž mějeſche prawo. Cźeho dla njeběſche ßebi wón ßam hižo dawno na to pomyßlił! Njeběſche wón to ßłowo teho Knjeſa: „Cźińcźe ßebi pschecźelow ſ njeprawym mamonom!“ hižo husto ßłyſchał? —

„Sawěrnje, Willijamo, ty mi wubjernu radu daſch“, wón wſchón ſwjeßeleny ſawoła a poda dźěłacźerjej ruku. „Ty dyrbiſch pak tež prěni bycź, kotremuž ßwoje pjenjeſy poſkicźu. Praj mi, kelko potrjebaſch a ſa jenu hodźinu ßo tebi te pjenjeſy wupłacźa.“

Temu rybakej běſche, kaž by ßo jemu to dźałko.

„Knježe, wy žortujecźe!“

„Ně, wěscźe niz, mój pschecźelo. To je moja kruta wola“, Blakwell pschecźelniwje wotmolwi. — „Pójcźe hnydom ßobu a pscheßwědcźcźe ßo wo tym, ſo je to wěrno. Ja tebi praju, hdy by ty wjedźał, kajke wulke połóženje mojeje wutroby ja nětko hižo we wobkedźbowanju twojeho namjeta ſacźuwam, ty njeby wokomiknjenja na mojich ßłowach dwělował.“

„A nětko khětſje, khětſje praj mi, ſchto trjebaſch.“

Tón dźěłacźeŕ dněje dwělowacź njemóżeſche a ßwojemu dobrocźelej ruku tłóczo praji wón:

„Mój Bożo! Je to móżno! Ja dyrbjał mój dom ſaßo měcź! Ja dyrbjał ßwoje dźěcźi derje wocźahnycź móż a dněje nuſy njetradacź! Tón wſchehomózny waß požohnuj! A ja waß proſchu, ſo byſchcźe mi 400 gwinejow (něhdźe 8500 hr.) požcźił, ſo bych ßebi ßwój wótzny dom, wo kotryž ßym pſches wſchelake njeſboże pschiſchoł, ſaßo kupił a ſaßo jako rjemjeßlnik pſches ßedłaŕſtwo ßebi ßwój khleb ſaßłužicź móhł.“ —

„Willijamo, te pjenjeſy ßu twoje“, Blakwell wjeßely ſawoła a rybakej ruku tſchaßeſche. Pschi ßebi wón myßleſche: „Kajki njeroſomny ßym ja tola był, ſo ßebi dawno hižo wjeßele a pschecźelow ſ njeprawym mamonom cźinił njeißym. Ale wot nětko ja ßlubju, to chzu lěpſchi ſaſtojnik mi dowěrjenych pokładow bycź. Hdyž hižo tón jedyn dobry ſkutk, kotryž ßym ßebi pſchedewſał, mi tajke ſpokojenje poſkicźuje, kajke ſboże dyrbi potom hakle žiwjenje pschinjeſcź, kotrež je zyle do ßłužby luboſcźe k Bohu a bližſchemu ſtajene!“

Hodźinu poſdźiſcho mějeſche tón ſbožowny rybak ßwoje pjenjeſy w rukomaj a tón bohaty knjes tak wjeßely a měrny, kaž dołhe lěta niz, lehnycź dźěſche.

(Pokracźowanje.)

Něſchto k rospominanju.

Hdyž nuſa wo durje klapa, luboſcź durje wotewri.

Schtóž na khudym ßo ßmili,
K tom' wutrobu Bóh ſkhili.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 34.
22. auguſta.

Lětnik 7.
1897.

Serbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczišchczérni w Budyſchinje a ßu tam doſtacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

10. njedźela po ßwjatej Trojizy.

Luk. 19, 41—48.

Wón běſche cźaß, w kotrymž běſche nahle powſchitkowne roskacźe a pokuta na wſchitkich ludźi naſchich krajinow pſchiſchła. Bojoſcź teho Knjeſa běſche widźicź nad nimi, tak ſo bohacźi a khudźi, ſchědźiwzy a młodźenzy, haj ßamo dźěcźi w njedźelſkej draſcźe ſkiwlo a płakajo pſches měſchczańſke haßy cźehnichu. Jako bychu ſe ßwojimaj woczomaj cźerpjenje ßwojeho ſbóžnika widźili, wołachu wo pomoz k Knjeſej ßmilnoſcźe we wulkim duchownym hubjenſtwje. Khwalobny khěrluſch njeběſche ßłyſchecź, jenož ſtyſknjwe wołanje pokutnych wutrobow po wſchitkich krajinach. Haj ſtwjerdnjene wutroby dachu ßo ſmjehcźicź pſches ßylſy pokutnych. Wſchitzy wrócźichu ßwoje njeprawe kubła a ſchtóž hewak wulke hrěchi na wutrobje a na ßwědomuju mějeſche, ſpowjedaſche ßo jich ſ ponižnej wutrobu.

Schto chzemy k temu prajicź w cźaßu, w kotrymž Bože hroženje runje tak nad naſchim žiwjenjom ſteji? Běſche to nabožna ſahoritoſcź tehdy, pſcheměrne ſapłacźenje a khoſtanje prjedomnikow? Temu tak je, ale korjenje tuteje ſahoritoſcźe leżachu tola we hłubokim a hanibnym ſacžuczu hrěchow. Duch modlitwy hibaſche ßo tehdy mózhje we wutrobach wěrjazych. Ach, ſo bychmy tež my tajke hibanje ſacžuwali a ßo wobrocźili k temu, kiž naß pokhoſta, ſo bychmy wopomnili, ſchto k měrej naſcheje duſche ßo hodźi!

Naſch Knjes dźěſche horje do Jeruſalema. Kajka wulka ßyła cźehnjeſche ſ nim a kak jemu ludźo ſ wrotow kralowſkeho měſta napſchecźiwo dźěchu! Kajke wjeßele, kajka radoſcź. A wón — płakaſche na to měſto. Haj wón widźeſche, kak jeho luboſcź a žohnowanje ſazpiwachu, kotrež jim pſchinjeſcź chzyſche.

Naſche Bože ßłowo rěcźi wo wulkej luboſcźi Boha naſcheho ſbóžnika k ßwojemu ludu.

1. Wón je nam ju wopokaſał wot ſpocźatka hacź do ßwojeje ßmjercźe na kſchižu.

2. Ty wſchědnje jeho luboſcź widźiſch, kotraž je jeho ſ njebjeß dele k tebi hnała.

3. Wotewrmy wocźi k widźenju, ſo njebychmy ſhubjeni byli.

1. Lětſtotetki dołho běchu prophetojo wěſchcźili wot teho, kiž w Iſraelu ſ Knjeſom bycź dyrbjeſche a lud pokaſali na teho bójſkeho wopytarja, kiž ſ njebjeß k nim pſchińcź dyrbjeſche. S wjeßełym žedźenjom wocźakowachu wěrjazy na teho pſchichodneho ſbóžnika, njewěrjazy a ßamopaſchny lud pak dźěſche ßam ßwoje pucźe. A dokelž to wěſchcźenje ßo pokomdźi, běſche, jako by lud dyrbjał podarmo cźakacź na ßwojeho krala. Duž pokaſa ßo ta hwězda nad Bethlehemom, a w domach prawych bě jaßne. Mudri wot ranja pſchińdźechu a powitachu nowonarodźeneho krala tych Židow. Jan tón kſchcźenik pak dźěſche won k Jordanej, prědowaſche w puſcźinje židowſkeho kraja wot teho, kiž po nim pſchińcź dyrbjeſche. Tehdy dźěſche won k njemu Jeruſalemſke měſto a zyły židowſki lud a wſchitkón wokolny kraj. Jan pak pokaſowawſchi na njeho dźeſche: „Hlaj, to je Bože jehnjo, kotrež ßwěta hrěchi njeße.“ Duž wnſtupiwſchi wucźeſche Jeſuß ßam a prědowaſche, ale niz kaž

pißmawucżeni. Tſi lěta dołho ßwjaty kraj pſchekhodżawſchi wołaſche tón Knjes njepſcheſtawajzy żidowſki lud k ßebi, prědujo: „Pójcże ßem ke mni wſchitzy, kiž wy ſprózni a wobcżeżeni ſcże, ja chzu waß wokſchewicż. Wſmicże na ßo mój ſpſchah a wukńcże wote mnje; dokelž ja cżicheje myßle ßym a ſ wutrobu pokorny; dha budżecże wotpocżink namakacż ſa ßwoje duſche.“ Tak je pytał ßebi luboſcż israelſkeho luda dobywacż niz jenož pſches ßłowo ale też pſches ſkutki, kotrež wón cżinjeſche. Pohladajmy namartrowny tydżeń, na poßledne dny Knjeſoweho żiwjenja. Kak ßu ſ móznymi ßłowami k wutrobam zyłeho luda rěcżałe, ſo by Israel wot ßwojeho Knjeſa ßo pytacż a namakacż dał. Haj ta wulka luboſcż Boha naſcheho ſbóżnika k ßwojemu ludu pokaſuje ßo wot ſpocżatka hacż do ßmjercże na kſchiżu.

2. My ſnajemy ſtawiſny israelſkeho luda a też Knjeſowu luboſcż, ſ kotrejž je ßwój lud domapytał. My pak też wěmy, ſo tajzy, kiž ßo k tym wěrjazym dżeržachu, we wſchitkich nadběhowanjach, kotrež běchu na Knjeſowy lud pſchiſchłe, wobarnowani woſtachu k wěcżnemu żiwjenju. Też prěcż njemóżemy, ſo ſtajnje kóżda khuda duſcha, hdyž ßo jenož ßwědomliwje je dżeržała k zyrkwi Khryſtußowej, je wumoženje namakała we wſchej nuſy. Pſchetož wona je ßo na to wuſtajiła, Knjeſowe domapytanje k ſbóżnoſcżi duſche nałożicż. — Schto chzemy my nětko cżinicż? Też my budżemy ſ tej ßamej luboſcżu wot teho Knjeſa kóżdy cżaß domapytani. Wón pſchińdże k nam w dobrych a ſłych dnjach. Hdyž ßłónzo ſboża na tebje ßwěcżi a ty jenož khwalbu pſchipowjedacż maſch wot Božich dobrotow, kotrež ßo tebi doſtałe ßu, tehdom tón Knjes tebje domapyta a chze pohlodacż, hacż ty poniżnoſcż ſakhowaſch a ſ Jakubom ſtajnje wuſnajeſch: „Ja njejßym doſtojny wſchitkeje twojeje ßmilnoſcże a ßwěrnoſcże, kotrež mi, twojemu wotroczkej, ßy wopokaſał.“ A hdyž tajke dny pſchińdu, wot kotrychž prajimy, ſo ßo nam njeſpodobaju, hdyž nuſa, khoroſcż abo ßmjercż do naſchich domow ſaſtupuje, tehdom Tón Knjes w ßwojej luboſcżi k nam pſchińdże. Tak chze wón naſchu wutrobu wot wſcheho ſachodneho prjecż k ßwojim njebjeßam cżahnycż, naß ßo wopraſchujo w naſchej żałoſcżi, hacż my jeho wyſche wſcheho lubujemy. Wěſch ty to? — Najbliże pak pſchińdże tón Knjes luboſcże nam w hnadnych pomoznych wězach. Kajku luboſcż pokaſuje wón nam w ßwojim ßłowje, a kak napomina wón naß pſches to ßame, ſo bychmy to jene pytali, ſchtož nuſne je! — W modlitwje pak pſchińdżemy khudźi k njemu, ſo bychmy ßwoju wutrobu pſched nim wußypali. — W ßwjatej Knjeſowej wjecżeri poda wón wěrjazym wěſtoſcż, ſo ßu jim jich hrěchi wodate. Kak pſchińdże wón tola tak pſchecżelniwje k nam tón luboſny Knjes!

3. We naſchim Božim ßłowje dale ßłyſchimy: „Pſchetož cżaß budże pſchińdż na tebje, ſo twoji njepſchecżeljo budża tebje a twoje dżěcżi w tebi ſe ſchanzu wobſamknycż, tebje woblehnycż a na wſchitkich ſtronach cże tyſchicż. A budże tebje ſemi ſrunacż a żadyn kamjeń na kamjenju njewoſtajicż, teho dla, ſo ty njejßy póſnała tón cżaß, w kotrymż ty ßy doma pytana.“ To je tón Knjes wěſchcżił a hlej, nimale 40 lět poſdżiſcho je ßo to wſchitko dopjelniło. Dopomń ßo na to żałoſcżenje a na żałoßne wutupjenje Jeruſalemſkeho měſta! Na tym móżeſch widżicż ſ bojoſcżu a ſe rżenjom ßud a kónz wſchitkich, kotſiž tón cżaß póſnacż njechachu, w kotrymż ßo woni wot teho Knjeſa domapytachu. Ach ſo by tón Knjes nam wocżi dał, ſo bychmy widżecż móhli! — Potom budżemy na naſchich wutrobach cżinicż, kaž tón Knjes w templu cżinjeſche: „a wón ſańdże do templa a pocża won honicż tych, kiž tam pſchedawachu a kupowachu a dżeſche k nim: pißane ſteji: mój dom je dom teje modlitwy; wy pak ſcże jón ſcżinili mordarſku jamu. Kaž wón tych kupowarjow a pſchedawarjow ſ templa wuhna, tak dyrbimy też my ßwoje wutroby wucżiſcżicż wot naſchich hrěchow. Tón Knjes pak dawa to, ſo móżemy jo dokonjecż, S wěrjazej wutrobu ſłoż ßwoju ruku na dżěło, ſo by naſcha wutroba, pſches hrěch kaž mordarſka jama, ſaßo templ k Božej cżeſcżi była. Spuſchcżej ßo na teho Knjeſa, teho praweho pomoznika a ty budżeſch ſ dobywarjom! Jeſu! daj dobycż! Hamjeń!

Běrnik-Klukſchanſki.

Parſchonſke kſcheſcżijanſtwo.

(Nabożne rospominanja wot J. Janſena, fararja w Rókenje w Norwegſkej.)

(Pokracżowanje.)

Nětko hiſchcże niz.

Luk. 9, 51—62.

Wo poßlednim dżěle naſcheho texta chzu dżenßa, k wam moji pſchecżeljo rěcżecż. Niz wo tym měſcże, kotrež Jeſußa won wuſtorcżi, ale wo tymaj woběmaj, kotrajž chzyſchtaj ſa Jeſußom ßlědżicż. Wonaj chzyſchtaj ßo woprawdże a khutnje zyle jemu podacż, woprawdże ßo kſcheſcżijanow ſcżinicż. Ale ſcżěn na to pada, kaž drje też na moje a tak nětkotrych wobrocżenje ſcżěn pada. — Wonaj chzyſchtaj ſa nim khodżicż, ale niz na měſcże. Tón jedyn rjekny: „Wotpuſchcż mi prjedy . . . . .“ To móże nam wſcho jene bycż, ſchtož chzyſche, ale wón dżeſche: „wotpuſchcż mi prjedy . . . . “, a druhi dżeſche też: „wotpuſchcż mi prjedy . . . .“ Něſchto běſche, ſchtož prjedy cżinicż chzyſchtaj. Wonaj ſa Jeſußom ßlědżicż chzyſchtaj, ale nětko hiſchcże niz. A wo tym chzu dżenßa rěcżecż, tuto „hiſchcże niz“ chzemy dżenßa ßebi rospominacż. — To „hiſchcże niz“ běſche wina, ſo telko ſboża ßo ſhubi. Njedaj jemu wina bycż, ſo twoja duſcha ßo ſhubi! S tymaj woběmaj to dżiwne ßo ſta: ſo ßwojej wutrobje temu Knjeſej podaſchtaj. Jeſuß praji: „khodżcże ſa mnu!“ a wonaj wotmolwitaj: „Mój chzemoj ſa tobu khodżicż“, ale — „nětko hiſchcże niz.“ O, kak wjele w cżłowſkim żiwjenju ßo jich pſches to „nětko hiſchcże niz“ ſhubi! — Muż wě, ſo wón pſches palenz ſ wěſtoſcżu ßo ſkaſy a chze ſ tym pſchеſtacż, ale — nětko hiſchcże niz! Żona je ßo do lóhkomyßlneho żiwjenja a towaŕſtwa podała — wona chze ßo wottorhnycż, ale — nětko hiſchcże niz. Ty cżujeſch, ſo w nabożnym naſtupanju na rosßudżazym měſtnje twojeho żiwjenja ſtejiſch; chzeſch ßo Bohu podacż, ale — nětko hiſchcże niz. Schto je, ſchtož wot teho wrócżo dżerżi? Schto teju wobeju w naſchim ſcżenju wot teho wrócżo dżerżeſche? — Tón jedyn chzyſche prjedy wſchitke te wſchelake żidowſke pohrjebne waſchnja ſa ſtareho nana ßobu cżinicż. — Schto běſche, ſchtož jeho wotdżerżeſche? Dajcże mi to waſchnje mjenowacż. Druhi chzyſche prjedy ßwojim bożemje prajicż. Dajcże mi, ſchtož jeho wrócżo dżerżi pſchecżelow a pſchibuſnych mjenowacż. — Waſchnje — ſnacżi a pſchecżeljo — ßu wězy hódne w cżłowſkim żiwjenju. Ale jowle k ſkaženju ßłuża, dokelž na tamnym „nětko hiſchcże niz“ wina běchu. Waſchnje — kak ßo tola wot njeho wobknježujemy! — Miſſionar něhdy khutnje a naležnje ſ póhanom rěcżeſche. Tón ßo wuſna, ſo je ras jara bliſko na tym był, ßwoju wutrobu Božemu ßłowu wotewricż a ßo hrěcham wotrjez. — A cżeho dla niczo ſ teho njebu? — „Waſchnje mojeho luda je mje ſkaſyło.“ — Ale, rjekny miſſionar, kiž jeho troſchtowacż chzyſche: „Jeſuß je pſchezo hiſchcże hotowy, tebje horje wſacż.“ — „Ně, dżeſche póhan, nětko je pſchepoſdże — pſchepoſdże“, woſpjetowa wón. — Snacżi a pſchecżeljo! kelko dobreho móża nam wopokaſacż, ale też kelko ſkeho naczinicż! Budż cżim pſchecżelniſchi, hdyž ßo kſcheſcżijan ſcżiniſch, ßydomdżeßacż krócż ßydom krócż wodawazy, ale njedaj jim nihdy ſadżěwacż, ßo twojemu Knjeſej runje nětko podacż! Ale, njebě Jeſuß jow kuſk pſchekruty? Ssebi myßlu, ſo někotſi mojich poßłucharjow to praſchenje ſtajicż budża. Chzemy tak rady pſchipósnacże měcż, ſo kſcheſcżijanſtwo pſchetwjerde je — něſchto „pſches ſamóżenje“, —

a tak ßmy hižo na pucźu, jo zyle ſhubicź. — Njemyßl tola žadyn wokomik, ſo Jeſuß nĕſchto napſchecźiwicź mĕjeſche pſchecźiwo temu, ſo jedyn ßwojeho nana khowacź, a druhi ßwojim božemje prajicź ßebi žadaſche. Njemyßl, ſo Jeſuß ßamo na ßebi nĕſchto pſchecźiwo temu mĕjeſche. Wy móžecźe pſcheßwĕdcźeni bycź, ſo Jeſuß njeby ſ krutoſcźu nam nĕſchto tak njewinowate ſapowjedźił. Ale wón teju wobeju ſnajeſche, wón pytny, ſo by, hdy by jedyn dóſchoł, khowanje ßobu ßwjecźicź, abo druhi k ßwojim ſchoł, ſo by ſ teho „hiſchcźe niz“ to „nihdy“ njebyło. „Hiſchcźe niz“ ſtajnje ſwißuje ſ tym „nihdy“ a Jeſuß wjedźeſche, ſo by ßo pola teju wobeju, „nihdy“ ſcźiniło. — Kſcheſcźijanſki ſpißacźel nĕhdźe praji: „Ssu ważne wokomiknjenja w duchownym žiwjenju cźłowjeka, tak, ſo ſchtož runje nĕtk ßo njeſtanje, ßo nihdy ſtacź njebudźe.“

Mój kſcheſcźijano, kak ſ tobu ſteji? Ssy nĕhdy pytnył, ſo Jeſuß tebi bliſko bĕſche? Myßlu, mnoſy bjes wami ßu to ſhonili, a jcho ßłowo ßłyſcheli: „Khodź ſa mnu!“ Cźaßy ßu, w kotrychž to we woßebitej mĕrje ßo ſtanje. Tajki cźaß je cźaß konfirmazije — niz pola wſchitkich, ale tola pola jich wjele. O, kelko tych ßym ßłyſchał, młodźenzow a młode holzy, kiž ßu prajili: „Kak bĕchu w tamnym cźaßu moje myßle tak dobre; kak bliſko bĕch na tym, temu Knjeſej wutrobu podacź!“ A ſchto jim na tym ſadźĕwaſche? Njebĕſche tuto „nĕtko hiſchcźe niz“? Hdyž je Jeſuß tebi bliſko w tymle wokomiku? — Hdyž ßłyſchiſch jeho ßłowa: „Khodź ſa mnu?“ Hdyž cźe twoje ßwĕdomnje cźĕri, ras khutnoſcź cźinicź ſ twojim kſcheſcźijanſtwom? — Cźiń to! — Cźiń dźenßa, runje nĕtk! To je wumoženje ſa tebje, to je twoje ſboże! — Ale jow budźe ßnadź tón abo tamny ſnapſchecźiwicź, ſchtož ßo ſda, ßwoje prawo mĕcź. To je napſchecźiwjenje: „Ale njeje to jenož próſdna cźucźiwoſcź? — Je Jeſuß woprawdźe pſchecźiwo temu, ſo khutnje a prawje — njech tež dlĕje traje — tajka krocźel ßo pſchemyßli?“ Ja myßlu, kóždy kiž Jeſußa ſnaje, dyrbjał wjedźecź, ſo wón niczo napſchecźiwicź nima. Jeſuß ani najmjeńſche pſchecźiwo pſchemyßlenju, mĕrnemu, jaßnemu pſchemyßlenju nima. — Trjebam waß jenož na ſapocźatk naſcheho texta dopokaſacź. Dopomńcźe ßo, ſchtož wón prĕnjemu wotmolwi, kiž k njemu dźeſche: „Chzu ſa tobu hicź, hdźež ty dźeſch!“ — To bĕſche muž połny ſacźucźow. Jeſuß to pytny a k njemu dźeſche: „liſchki maja jamy, a ptaki pod njebjeßami maja hnĕźda; ale teho cźłowjeka ßyn nima, hdźež by ßwoju hłowu położił!“ Wobmyßl ßo prawje, prjecź ſ twojimi ſacźucźemi, pſchińcź k jaßnemu roſomnemu pſchemyßlenju! Je potajkim Jeſuß pſchecźiwo pſchemyßlenju? Nĕ, mój kſcheſcźijano, wón niczo druhe njecha, hacź ſo nĕſchto cźinicź dyrbiſch, wo cźimž ßy zyle pſcheßwĕdcźeny. Schtož Jeſuß žada, je połne pſcheßwĕdcźenje. Cźeho dla kaže wón po ſdacźu krucźe, ſo runje nĕtk ſa nim khodźicź dyrbja? Wón póſnaje, ſo ßu woni pſcheßwĕdcźeni, ale w ſtraſche ßu, tutemu ßwojemu pſcheßwĕdcźenju njepoßłuchacź. — Jim niczo druhe njepobrachuje hacź ßylnoſcź wole a wobſamknjenje. Woni chzedźa jemu tłóchnycź. Duž wón njepraji: „Wobmyßl ßo, pſchemyßl ßebi hiſchcźe!“ nĕ, wón praji: „nĕtk, runje nĕtk!“ — Cźiń pſchezo jenož to, wo cźimž doſpołnje pſcheßwĕdcźeny ßy. Njebudź bóle ſ kſcheſcźijanom, hacź woprawdźe ſnutſkownje ſ połnej wĕſtoſcźu ßy! Ssy-li pak pſcheßwĕdcźeny, — a nĕtk chzył ßebi pſchecź, ſo by ßebi w tym wokomiknjenju pſchemyßlił, wo cźimž pſcheßwĕdcźeny ßy — o, dha ßo jeho dlĕje njekomdź! Njetwochń jemu, ani ſo by ßwojeho nana khował, abo twojim božemje prajił! Ssy-li to cźitajo, pſcheßwĕdcźeny, ſo prawje cźiniſch, twojemu Bohu wutrobu zyle a połnje podacź, njekomdź ßo dlĕje! Sapocźń jenož ras! Njedaj waſchnju, njedaj ſnatym a pſchecźelam ßo wrócźo dźeržecź! Hladaj ßo teho „hiſchcźe niz“! Twoja duſcha móže na tym wumrjecź. „Haj“, ßnadź rjeknjeſch, hdy bych jenož pſcheßwĕdcźeny był! — Ale wo cźim ßym w nabožinje pſcheßwĕdcźeny? — Jene chzu tebi na poßledku hiſchcźe prajicź, ßłyſch jenož ſ wotewrjenej ſdobnej wutrobu! Chzu ſpytacź, tebi nĕſchto prajicź, ſchtož ſ połnym pſcheßwĕdcźenjom cźinicź móžeſch. Njewĕm, hacź waß wſchitkich ſ tym njetrjechu; ach, ſo by ßo mi tola to poradźiło! — Nĕſchto je, wo cźimž ßy pſcheßwĕdcźeny — poßłuchaj tutemu pſcheßwĕdcźenju! Namjetuju tebi, hiſchcźe dźenßa, dźenßa wjecźor ſ tym ßnadnym kacźom, kotrež maſch — a ſ tej ßłabej wĕru a ſ tej ßnadnej luboſcźu, kotraž twoju wutrobu napjelnja, tola ßo wĕ k Bohu w modlitwje pſchibliżicź a k njemu prajicź: „Luby Božo, ja wĕm, kak jara trjeba mam, wot tebje ſapſchijaty a wot tebje a wot Jeſußa, mojeho ſbóžnika do ſchule wſaty bycź. Ty widźiſch pak, mój Božo, kak pſche wſchu mĕru njewĕrjaza, njecźiſta a ſkažena moja wutroba je, ale ßmĕm tola pſchińcź a ßo tebi podacź?“ — Ssmĕm tebi ßwoju wutrobu podacź, kiž je tak dwĕlowaza, tak mało kacźa połna, kak mało połna luboſcźe? Knježe, mój Božo, ßmĕm tebi ju dacź, kajkaž je? Jenož pſchińcź dyrbiſch! Hamjeń! (Pokracźowanje.)

Dobre lĕkarſtwo pſche wobužnoſcź a njepokojnoſcź.

(Pokracźowanje a ſkónczenje.)

„Dobre ßwĕdomnje je mjehke póßłanczko“, wón praji, hdyž wußny a na druhe ranje wón wjeßcły a poßylnjeny wotucźi.

„Koho móžu ja dźenßa ſbožowneho cźinicź?“ wón ßebi pomyßli a ßo rosßudźi ſaßo k Willijamej dóńcź, ſo by ßo jeho wo radu praſchał.

„Hdyž je mi wón wcźera tak rjenje ſe ßwojim wotmolwjenjom pomhał, budźe wón tež dźenßa najlĕpje wjedźecź, komu jeho towarſchow je pomoz najnuſniſcha.“

A tón bywſchi rybak tež ſaßo radu wjedźeſche. Wón ßo ßmĕjeſche, jako tón woßebny muž ſe ßwojej naležnoſcźu k njemu pſchińdźe.

„Boże žohnowanje Waſchej dobrej wutrobje, mój lubowany knježe.“ Tyßazy ſa jeneho ja ſnaju, kotrymž byſchcźe ſe ßwojimi pjenjeſami ſ nozy k ßwĕtku pomhacź móhł! To je ſ dobom mój ſtary ßußod, ßlepy płatanſki ſchewz Jan. Hdy by tón nĕſchto pjenjes mĕł, ſo móhł ßebi kožu k nowym ſchkórnjam nakupicź, by wón njewjedźał, ſchto ſ wjeßelokoſcźu ſapocźecź. Wón je hižo huſcźiſcho płakał, ſo móže ßwojeje wulkeje khudoby dla jenož płatacź.

„Temu mužej chzu pomhacź“, Blakwell wjeßely ſawoła a ßo wot Willijama k njemu dowjeſcź da. Poł hodźiny poſdźiſcho ßo wón ſ najwjetſchej radoſcźu nad ßwĕcźazym wobliczom pſcheßłapnjeneho rjemjeßlnika ſwjeßeli a pſchi tym ſaßo w cźichim ßebi myßleſche:

„Kak bych ja to hdy wĕrił, ſo móže tajke dobrotu cźinjenje cźłowjekej tajke kraßne hodźinki pſchihotowacź!“

„Pſchecźelo Willijamo, ty ßy wubjerny lĕkař“, wón potom wjeßely ſawoła a jemu dźakowny ruku tłócźeſche.“ —

Na druhi dźeń wón ſa wbohu ſchwalcźu dołh, ſ dlĕſchej khoroſcźu naſtaty, ſapłacźi a dźakne ßłowa ſe ßylſami ßo temu knjeſej kraßniſche ſdachu, dyžli wſchitke prjedawſche liſchcźenja teho ßwĕta.

Wot teho cźaßa ßo žadyn dźeń njeminy, na kotrymž njeby jedyn abo wjazy ſkutkow ßmilneje luboſcźe cźinił; a ſa krótki cźaß wón niczo wjazy wot njeſpokojnoſcźe a wobožnoſcźe njewjedźeſche. Sa tajkich ſłych hoſcźow wón wjazy khwile njemĕjeſche. Nĕtko ßebi wón druhdy pſchejeſche, ſo by dźeń hiſchcźe junkrócź tak dołho trał, pſchetož dokelž ßo pſchezo ſaßo ſa tymi praſchesche, kotrymž bĕſche pomhał, ßo jemu te hodźiny khĕtſje minychu a wjazy doßahacź njechachu.

Jeho woßebity lubuſchk woſta Willijam, jeho duſchiny lĕkař, kaž by jeho mjenował; a jako bĕſche tón tak daloko do prĕdka pſchiſchoł, ſo móżeſche ßwojemu knjeſej požcźene 400 gwinejow wrócźicź, wón te pjenjeſy njebjerjeſche, ale je Willijamowej dźowzy dari. Pſchiwißliwoſcź a luboſcź ſprawneje ßwójby jemu dawno hižo wyſche ważiſchtej, hacź wſchitke pokłady teho ßwĕta.

S zykej wutrobu žohnowaſche wón tón pucź, kotryž jeho tehdom ſ tym khudym rybakom hromadźe wjedźeſche, a hdy by we woßebnym towarſtwje ſchtó ſkoržił, ſo je njeſpokojny, a ſo je jemu cźaß dołhi, by wón ßmĕjo wotmolwił:

„Dźicźe, pomhajcźe Boże dla waſchim bratram w nuſy a wy bórſy pokoj a mĕr ſa waſchu duſchu namakacźe.“

Wjele jich na jeho radu poßłuchaſche a ßo jemu w pſchichodźe ſa to dźakowaſche. Lohkoſmyßleni pak ßo jemu ßmĕjachu a pytachu jeho do jeho prjedawſcheho žiwjenja wrócźo ſcźahnycź. Wón pak njemyleny ßwój pucź dźĕſche. Wón wjedźeſche, ſo bĕſche ſa proch a pluhi njeſachodne kubło wumĕnił a woſta hacź do ßwojeho ſkónczenja prawy kſcheſcźijan a pſchecźel khudych.

„Tym bohatym w tym nĕtcźiſchim ßwĕcźe pſchikaž, ſo bychu njebyli wyßoko ſmyßleni; tež ßo njeſpuſchcźej na njewĕſte bohaſtwo, ale na žiweho Boha, kiž nam bohacźe dawa wſchelke wĕzy wužiwacź; ſo bychu dobrotu cźinili, bohacźi byli na dobrych ſkutkach, radźi dawali, pomozni byli, a tak ſchazy ſkhowali ßebi ßamym k dobremu ſałoženju na to pſchichodne, ſo bychu ſapſchijeli wĕcźne žiwjenje!“ (1 Tim. 6, 17—19).

Schèßnaty dżeń oktobra.

(Pokračżowanje.)

„Je drje ßo nětkole wjazy dyżli dwazyczi lět minyło“, sapocża Albert ſ Ronfeld ſ khutnym hłoßom, „tehdy dyrbjach ja do Hrwatſkeho kraja na turkowſke mjesy. Wójna běſche ßo hižo ſ Franzowſami sapočżała; běch tam po ludżi, kotſiż mějachu ßo sa wójnſku ßłużbu wuwuczicż. Běch jich wſchitkich na jenu łuku bliſko pſchi něka jkej wßy ſkasał; běchu to wſchitzy rjenje ſroſczeni, nadobni pacholojo, kotſiż běchu w khudobje a w krutym dżěle wotroſtli. Mějach jako wojak ßwoje wjeßele nad nimi a woſtajich jim tež trochu jich wolu. S wjetſcha mějachu woni dobre jěſdne konje ßobu a wſchitzy mějachu sa wuſchomaj, tele konje wobknježicż. My běchmy hižo něktore dny na puczu, duż proſcheſche mje jedyn ſ mojich pacholow, so bych jemu wotpuſchcził, so by ßměł do bliſkeho domu dońcż.“

„Schto by tam chżył, wujko?“ wopraſchach ßo jeho.

„Tam bydli Luzynda“, wotmolwi mi tón.

„Schtó je tuta Luzynda?“ wopraſchach ßo jeho dale.

Młodżenz komdżeſche ßo ſ wotmolwjenjom a proſcheſche dale a bóle. Ja jemu jeho próſtwu ſapowjedżich.

„My ßo tu jenoż na naſchim puczu ſakomdżimy“, wotmolwich ja jemu, „dyrbimy ßo tak hiſchcże trochu pokhwatacż, so bychmy něſchto czaßa nakhwatali.“

Każ żiwy woheń pſcheběżachu moje ßłowa mojich młodżenzow, a hlej — wſchitzy proſchachu ßami ſa ßo a ſa ßwojeho towaŕſcha. Woni chżychu Luzyndu wohladacż a ſ njej porěczecż. Ja njemóżach jich myßle pſchewobroczicż.

„To je pětna bajka“, ſarěcża Borak, „ja wuhudam hižo kónz.“

Albert ſ Ronfeld pokaſchlowa ſ lohka a hladaſche runu ßmuhu na ßwojeho młodeho towaŕſcha. „Ja ßo prózowach na wſchě móżne waſchnje, ſo bychu ßo moji młodżenzojo ßwojich próſtwow woſtajili“, powjedaſche wón dale, „tola wſcho běſche podarmo.“

„Schtó je tale Luzynda?“ wopraſchach ßo.

„To je zygancża, kotraż móże pſchichod widżicż“, ßo mi na moje praſchenje wotmolwi.

„Hłupe blady! hólzy!“ jim wotmolwich. Tola wſcho běſche podarmo. Hólzy chżychu do tamneho doma.

„Dha tam dżicże!“ jim ſkónczńje prajach, „tola ſa dwě hodżinje dyrbimy ſaßo ßedłowacż.“

Jako by jich kuſłał wobkuſłował, tak cżěrjachu wſchitzy młodżenzojo k tamnemu domej a nětko pokaſa ßo też zygancża. Wona dyrbjeſche mojim młodżenzam pſchichod rosjaßnicż. Ja tajkim baßniczkam njewěrjach a ſaſtupich teho dla do korczmy wo wßy. Dwě hodżinje poſdżiſcho pſchikaſach, so ma ßo ßedłowacż. Moji młodżenzojo to cżinjachu, hacż runjeż běſche ßo něktremu mjes tym mjeſwoczo trochu pokhmurilo. Ja chżych runje do ßedła ſkoczicż, duż pſchiſtupi Luzynda ke mni a chżyſche moju ruku pſchimnycż. Tola hordże ſczahnych ßwoju ruku prjecż. „Hłuposcże“, ſawołach wótſje, „hłuposcże a jebanſtwa!“

„Ně wſchak, hadny knjeże“, dżeſche Luzynda, „wſcho je wěrno a dobre; ßměm traſch proßycż? — —“

Tola ja běch ßo doſcż naßłyſchał, ſchwiknych ßwojeho konja a jěchach prjecż. (Pokračżowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— 23. hłowna ſkhadżowanka ßerbſkeje ſtudowazeje młodoſcże wotmčwaſche ßo 7., 8. a 9. auguſta w Budeſtezach. Hdyż maja ſkadżowanki dwoji ſamyßł — młodych ſtudowazych ſahoricż ſa narodne dżěło — a lud wubudżowacż ſ narodneho ſpanja a jemu pokaſacż prózowanje młodych Sserbow — běſche wobżarowacż, ſo ßo poßledniſchi ſamyßł na tejle ſkhadżowanzy njedozpi a ſo njemóżachu młodźi ſ ludom hromadże bycż, dokelż běſche ſkhadżowanka wot Budeſczańſkich Sserbow jara mało wopytana. Sa noweho hłowneho ſtarſcheho wuſwoli ßo stud. theol. Ota Wjczas ſ Khwaczicz a ſa podſtarſcheho Delnjo-Lużiczan stud. theol. Rěżo. To je wěſcże jara ſwjeßelaze, ſo ßo delnjołużiſzy ſtudowazy wot nowiſcheho czaßa też na naſchich ſkhadżowankach wobdżěluja. Duż je też prawje a ſdobne, ſo ßo woni do pſchedßydſtwa naſchich ſkhadżowankow wuſwoluja, ſo bychu ßwoje ſahorjenje ſa maczeŕnu rěcż ſo ßwojej dżěławoſczu ſjawnje wuſtupujo wopokaſacż móhli. Pſchichodna hłowna ſkhadżowanka ſměje ßo da-li Bóh w Małym Wjelkowje. To budże 24. — a potom ſa lěto ſmějemy 25. hłownu ſkhadżowanku. Bóh daj, ſo ßo na tymle jubileju naſchich ſkhadżowankow pſches Bożu miłoſcż ſaßo wohladamy, kotſiż ßmy ſ teho żohnowaneho ſjednoczeńſtwa młodych ſtudowazych ſahorjenje k narodnemu dżěłu ßebi nadobywali. Bohate żohnowanje pſchewodż naſche ſkhadżowanki do dalſcheho pſchichoda k wużitku naſcheho lubeho ßerbſkeho luda!

— Strach wulkeho powodżenja je nimo, runjeż je ſchkoda jara wulka. Ale jedyn ſtrach je tu tola hiſchcże, na kotryż ßo hiſchcże pſchemało dżiwa — to je mjenujzy ſtrach, ſo móża pſches powodżenje domow a ſahonow a ſanjeſchwarnjenje, kotreż ßu wody pſchinjeßte, lóhko khoroſcże naſtacż, hdyż ßo ſa prawe cżiſczenje domow a wucżiſczenje njeſtroweho a njecżiſteho powětra (deſinfizirowanje) njepoſtaraja. Na to ßo njech ju kedżbuje; pſchetoż to by tola najſrudniſchi ſczěhwk teho ſrudneho cżaßa był, hdy bychmy natykaze khoroſcże — każ typhus abo ſkónczńje choleru — do naſcheho lubeho kraja doſtali. Pſched tym chżył naß Bóh luby Knjes ſwarnowacż; my pak njechamy też po naſchej pſchißłuſchnoſczi niczo ſkomdżicż, ſchtoż możemy po naſchim wjedżenju a mozach k wotwobroczenju tehole ſtracha cżinicż!

— Manevry, kotreż dyrbjachu ßo lětßa w Żitawſkich krajinach wotbywacż, ßo, każ ßłyſchimy, do bliſkoſcże Zwikawy pſchepołoża, dokelż je woda w Żitawſkej krajinje wobydlerjam wulku ſchkodu naczińła a dokeż ßu woni teho dla wyſchnoſcż wo to proßyli, ſo njebychu jim w tym lěcże nowe wopory, pſches hoſpodowanje wojakow naſtawaze, ßo napołożiłe. To je wěſcże jara dżaka hódne, ſo je wyſchnoſcż tule próſtwu wußłyſchała, hacż runje ma to ßwoje wulke wobcżeżnoſcże nětko, hdyż ßo cżaß manevrow hižo bliżi, wſchitko hinak naprawicż.

— Njedżelu wjecżor je w Draždżanach mała parna łódż, dokelż druha na nju ſjědże, pſchi nowoměſchczańſkim brjohu ßo ſwróczíła. Ta łódżiczka wożeſche wot nowoměſchczańſkeho boka ludźi na Draždżańſke ptacże tſělenje, kotreż ßo na druhim boku wotbywa. Łódżiczka běſche pſchepjelnjena. Něhdże 30 do 40 ludźi ßo w żołmach ſhubi. Po dotalnym wobliczenju je ßo jich 16 tepiło ale łóhko doſcż je móżno, ſo je jich hiſchcże wjazy. So bu njeſbože tak wulke, teho drje je też wina było, ſo je woda Łóbja pſchezo hiſchcże torhaza. S teho ſrudżazeho podawka ſaßo póſnajemy, kak thětſje móże cżłowjeka ßmjercż prjecż wſacż, hdyż ßebi wón najmjenje na to pomyßli. Tucżi ludżo, kotſiż ßu pſchi tym njeſbożu ßwoje żiwjenje ſhubili, ßu njedżelu wjeßeli a cżerſtwi wot doma prjecż ſchli, ſo bychu ßo na tſělenju ſawjeßelili — a na puczu k wjeßelu — jich ſcudna ßmjercż pſchekhwata.

Stajnje mějmy pſched woczomaj to ßłowo khěrluſcha:

Kónz, luby cżłowcże wopomń,
Wopomń kónz poßledni,
Sſo twojej ßmjercże dopomń:
Schtóż dżenß to njeměni,
Kiż dżenß ßu eżerſtwi, ſtrowi,
Sſnadż jutſje khori ßu,
Po tſjóch dnjach leża w rowi.
Dha njebudż khroblý tu.

— 20 univerſitow němſkeho kraja běſche w lěcznym poklěcże wopytanych wot 30,445 ſtudowazych, bjes nimi 2240 wukrajnych. W Barlinje běſche 4705 ſtudowazych, w Mnichowje 3871, w Lipſku 3064. Najwjazy bohoßłowzow (theologow) ſtuduje w Hali (419); najmjenje w Roſtoku (33). Evangelſkich bohoßłowzow ſtudowaſche w tym poklěcże na němſkich univerſitach 2798 a to: w Hali 419, w Barlinje 364, w Lipſku 351, w Erlangach 294, w Greifswaldże 256, w Tübingach 256, w Göttingach 155, w Marburgu 130, we Wrótßławju 93 atd. Katholſkich bohoßłowzow běſche 1228 a to: we Wrótßławju 307, w Bonnje 253, w Freiburgu 218 atd.

Něſchto k rospominanju.

Póſnacże wulkeho muża.

Tón wulki muż je pſchirodoſpytnik Newton a jeho wuſnacże běſche: „Ja ßym w żiwjenju dwě ważnej wězy nawuknył: ſ prěnja, ſo ßym ja wulki hrěſchnik, a ſ druha, ſo je Jeſuß hiſchcże wjetſchi ſbóżnik.“

* * *

Bohatſtwo tebi njepomha
Bjes żohnowanja wot Boha,

Samolwity redaktor: farař Gólcż w Budyſchinku. Cżiſchcż a naklad Ssmolerjez knihicżiſchczeŕnje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 35.
29. augusta.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczeŕni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedplatu 40 np.

11. njedźela po ßwjatej Trojizy.
Rom. 5, 1—5a.

Wjeßelcźe ßo w tym Knjesu kóždy cźaß! Woßebitu ważnoscź ma tuto japoschtolske napominanje bjes nami. Duch cźěmny a pokhmurjeny dźe psches žiwjenje něktorehožkuliž w naschim cźaßu. Radoscź a směrowanje, kotrež kschescźijanßwo skicźi, ßo husto mało waži. Tak pische snaty njewěrjazy spißacźel: „Cźlowjestwo bě wschědnje w kraßnym wjeßelu žiwe, tak dołho, doniž kschescźijanstwo ßwoju ßmjertnu płachtu na njo njepołoži.“ Wón nima žaneho sacźucźa wo wjeßełoscźach kschescźijana. Wěrno drje je: Wjeßela ßwěta kschescźijan njesnaje, ale pschi tym wschěm wón tola srudny njeje. Hladaj tola do žiwjenja pobožnych, abo hladaj tola radscho hnydom do twojeje biblije! Tu klincźa drje sdychowanja a skórźby, kschižne a ßmjertne khěrlusche, ale njewuklincźa wone wschitke do jeneho halleluja wěcźneho žiwjenja? Tu sběhaju drje ßo pokutne psalmy s hłubinow hrěschneje wutroby, ale njeskóncźa ßo s wjetscha kaž khěrlusche we wyschschim khorje? Tu ßłyschisch drje hrimanja Božich ßudow na njepokutnych, ale wjele huscźischo da ßo ßłyschecź — prědowanje evangelija Božeje hnady a dźak a khwalba pschewinjerjow, kiž ßu w tym kschižowanym wodacźe hrěchow, žiwjenje a wěcźnu sbóžnoscź dostali. Sawěrnje, jenož sbóžna wěra kschescźijanska napjelni nam wutrobu s trajazej wjeßełoscźu. Wona cźini naß wjeßełych, dokelž 1. nam pschinjeße pokoj s Bohom psches Jesom Khryста;

2. nam do wutroby płodźi nadźiju teje pschichodneje kraßnoscźe;

3. nam tu wěstoscź dawa, so ßamo tyschnoscźe nam k lěpschemu ßłuża.

1. „Dokelž teho dla ßmy prawi cźinjeni psches wěru“, tak sapocźnje ßwj. Pawoł. Prawy je tón, kiž je, kajkiž bycź dyrbi, kajkehož Boži sakoń a Bóh ßam ßebi jeho žada. Prawy je tón, kiž je bjes hrěcha a winy, a teho dla bjes hněwa Božeho. Dwaj pucźaj wjedźetaj k tutej prawdoscźi. Tón jedyn pucź je, so ßy žiwy bje wscheho pschestupjenja, zyle po Božej woli. Po nim pak žadyn cźłowjek schoł njeje, pschetož „schtó srosymi, kak husto wón błudźi?“ Wjele bóle dyrbimy tež my s Pawołom wusnacź: „Tu njeje žane rosdźělenje; ale wschitzy ßu hrěschnizy a nimaju teje khwalby, kotruž na Bosy měcź dyrbjeli“; ßměmy pak tež s nim dale khwalicź a ßo wjeßelicź: „a budźa bjes saßłužby prawi scźinjeni s jeho hnady psches to wumoženje, kotrež psches Khryста Jesuża ßo stało je!“ Psches njeho wjedźe tón druhi a sa naß khudych hrěschnikow jeniczzy móżny pucź k prawdoscźi psched Bohom. Wón, tón ßwjaty, „kiž žaneho hrěcha njeje cźinił a w kotrehož rcźe ßo žane jebanje njeje namakało“, chze ßwoju prawdoscź s nami dźělicź. Wón je tak wulki a kraßny, so móże wschitkich, we wěrje s nim sjenocźenych, se ßwojej ßwjatoscźu a prawdoscźu pschikrywacź. Jeho njewinojteje, sa naß pschelateje krwě, jeho wyschschiměschniskich modlitwow, jeho ßylsow dla wotpołoži Bóh Wótz ßwój ßwjaty hněw a „scźini Khryстuża sa naß hrěch a połoži tu schrafu na njeho, so bychmy my měr měli.“

Měr s Bohom je wulke a drohotne kubło, a schtóž

jón we wutrobje noßy, je ſtajnje ſbožowny a wjeßely. W tajkim mjelcža ſtaroſcże a žadanja; wón njeſnaje bojoſczow a ſtyſknoſczow. Wón je ſbóžne dźěczo Boże, kiž ßo ſe ßwojim Wótzom wujednane ſacžuwa a ßo pſched jeho ßudami wjazy ſtrachowacź njetrjeba. Žadanje a ſtyſkanje po tutym měrje a pokoju ſ Bohom dźe pſches kóždu hiſchcże njewujednanu cžlowſku wutrobu. Hdyž něhdy židowſki wyſchſchi měſchnik kóždolětnje woporne jehnjo ſarěſa ſa ßwoje a ßwojeho luda hrěchi, hdyž grichiſka póhanka dźeń wote dnja k ßwojim templam pſchikhadźowaſche a róže ßwojim pſchiboham ſcželeſche, hdyž Romjan ßo do mjecža cžißny abo ßam ſa ßebje njewólnikow a jatych woprowaſche, hdyž na tyßaz woporniſchczach tež naſchich wótzow ſapalne wopory ßo k mróczelam ſběhachu, hdyž hruby phöniziſki póhan ßwoje dźěczo do žehliweju rukow ßwojeho ßwjecżecża Molocha połoži, hdyž dźenßa hiſchcże, kaž mißionarojo powjedaja, w Indiſkej wbohi ſaßlepjeny Hindu ßo pod želeſne koła ßwojeho pſchiboha cžißnje a wot njeho ßo rosmjaſcź da, wſchitko to ſkónczžnje niczo druhe njeje hacž horza, k njebjeßam horje ßo ſběhaza modlitwa wo wujednanje Božeho hněwa a próſtwa wo měr a pokoj ſ Bohom. Jenož jedyn jeniczki ſamóže měr pſchinjeſcź do njeměrneje cžlowſkeje wutroby: Jeſuß Khryſtuß tón fěrſchta měra. Pſches kotrehož my tež pſchiſtup mamy we wěrje k tej ßamej hnadźe, w kotrejž ſtejimy. My njetrjebamy žanych ßwjatych, kaž romſka zyrkej wucži, dokelž tón jeniczki narodźeny ßyn Boži naß ßam pola teho Wótza ſaſtupuje. My njetrjebamy kaž Israel žaneho cžlowſkeho wyſchſcheho měſchnika, pſchetož tón jedyn wulki wyſchſchi měſchnik Jeſuß Khryſtuß je nam pſches ßwoju ßwjatu krej wěczne wumoženje ſhotował a ſtajny pſchiſtup k temu kralej wſchěch kralow, k naſchemu Bohu w jeho ßwjatym ßłowje, w ſakramentomaj a we wěrjazej modlitwje w jeho mjenje. Tak mamy ſtajnje a wſchědnje wotewrjene durje k Bohu a móžemy wot njeho bracź móz w ßłaboſczi, troſcht w ſrudobje, bohatſtwo w khudobje, ßwětło w cžěmnoſczi, měr a ſměrowanje w njeměrje tuteho ßwěta. Kak chzyli hiſchcże njeſtroſchtni pſches žiwjenje hicź? Ně, ſbóžna wěra kſcheſcžijanſka napjelni nam wutrobu ſ trajazej wjeßeloſczu pſches drohi dar měra ſ Bohom a dale tež 2. pſches nadźiju pſchichodneje kraßnoſcże, kotruž Bóh dacź budźe.

Póhanjo tuteje nadźije měli njejßu. Jich wjeßela płaczachu jenož ßwětej. Po ßmjercži, tak wěrjeſche ßamo grichiſki lud, pſchińdu do kraja bjes troſchta, bjes ßwětła, nadźije a luboſcże. W nozy wurychu huſto ßwojim morwym row, płaczo njeßechu jich won a jich ſahrjebachu. Kak zyle hinak khowachu prěni kſcheſcžijenjo ßwojich morwych, niz w nozy, ale w błyſchczu a w ßwětle rańſchich ſerow a ſkhadźazeho ßłónza, niz njeſtroſchtne ſpěwy ſpěwajo, ně, pſalmy ſanoſchujo a palmy w rukomaj a we wóczku ßwěczeſche ßo a we wutrobje bydleſche nadźija pſchichodneje kraßnoſcże, kotruž Bóh dacź budźe. Mamy tež my tajku ßylnu njeſłamanu nadźiju? Na někotrym rowowym kamjenju widźiſch napißane jenož něſajke ſpij derje! abo: Měr twojemu popjełej!, jako by tón tak jara měra potrjebał a niz wjele bóle ta njeßmjertna cžlowſka duſcha. Dokelž wóczko njebjeßa njewidźi a wucho jandźelow khory njeßłyſchi, a roſom tu ßwjatu wěrnoſcź njedowußlědźi, ſhubja huſto doſcź nadźiju pſchichodneje kraßnoſcże. Niz tak! Ty, cžlowſke dźěczo, ty njejßy kaž lilija na polu, kiž ſwjadnje a ſahinje. Twój Bóh je Bóh žiwych a niz morwych. Wón da ludźom wumrjecź, ale rjekuje: Pſchińdźcże ſaßo, wy cžlowſke dźěczi! Teho dla dźeržmy póſnacże teje nadźije a khwalmy Boha a teho Wótza naſcheho Knjeſa Jeſom Khryſta, kiž naß po ßwojej wulkej ßmilnoſczi ſ nowa porodźił je na žiwu nadźiju! Stupmy k rowam naſchich lubych niz ſ njeſtroſchtnym: Měr twojemu popjełej!, ale ſ nadźije połnym: Ja wěm, ſo mój wumožnik žiwy je!

Jeſuß, mój troſcht, žiwy je
Ja tež žiwjenje b'du widźicź.
Wón chze horje ſbudźicź mje,
Cžeho dla da chzył ßo rudźicź?

Budźmy wěſczi a wjeßelmy ßo teho, ſo je nam po tutej ſemi druha domiſna ſhotowana, hdźež mucžny drohowař ßwój pucżowařſki kij ſ ruki połoži, hdźež hrěch wjazy njeknježi, hdźež njebudźe ani ßmjercź wjazy ani ſrudoba, ani wołanje, ani boloſcź.

Schtož tu ſtona, ſdychuje, to tam budźe zyle ſtrowe. Njeje to kraßny wottyknjeny kónz? Chzyli nětk hiſchcże ſrudni bycź, hdyž tyſchnoſcże na naß pſchińdu? Ně, dźěczo Boże, ſ wjeßelej wutrobu dźi dale po pucżu, kiž tebje wjedźe domoj do wěcžneho wótzneho kraja, a budź 3. wěſte, ſo ßamo tyſchnoſcże tebi k lěpſchemu ßłuża.

Bjes horja žane cžlowſke žiwjenje njeje. Schtó wuliczi ßame ſdychnjenja jeneho dnja, ſchtó ßylſy jeniczkeje hodźiny? Schto bychmy wuhladali, hdy bychmy na khwilu kryw wot wſchěch tyſchnoſczow wotſběhnycź móhli a ſhladowali do wſchěch hlubinow cžlowſkich běděnjow a boloſczow, na wſcho ſahubjene a ſaniczene ſbožo! A kak wſchelako njeße cžlowjek ßwoje horjo! Tu je jedyn, kiž žaneho ſacžucża wjazy nima ſa Boże domapytanje; tam je druhi, kiž w ßwojim ſtyſku małowěrnje ſawoła: Knjeże, ja kónz wosmu! Tu je tſeczi, kiž něſajke hanjaze ßłowo ſaſeli, a tam ſkónczžnje je jedyn, kiž we wſchěch nuſach ßo Bohu poruczi ſ wěrjazym: Knjeże, kaž ty chzeſch, twoja wola ßo ſtań! Bje wſchitkimi tyſchenymi pak ßnano niz jedyn njeje, kiž ßwoje horjo tak njeße, kaž Pawoł: „My khwalimy ßo tež tych tyſchnoſczow.“

Ale njeżada ßwjaty japoſchtoł tudy pſchewjele? Je móžno, ßo tyſchnoſczow hiſchcże khwalicź a tež pod ßylſami dźakny a wjeßely khěrluſch ſpěwacź? Njeje cžežko doſcź, bjes ſkórżby a morkotanja tyſchnoſcże ſnjeſcź? Ně, my khwalimy ßo tež tych tyſchnoſczow, dokelž ßu ſa naß žórło bohateho žohnowanja; pſchetož tyſchnoſcź ſcžerpliwoſcź pſchinjeße. Maſch ty jedyn kſchiž njeſcź, ßnano dołhu a boloſtnu khoroſcź, ßnano ßy pſches ßmjercź teho ſhubił, kotrehož najbóle lubowaſche, ßnano maſch hewak něſajke horjo, kiž nikomu wuſkorżicź njemóżeſch, mój pſcheczelo, twój Bóh je tebi jo póßłał, ſo by twoja wěra ßo poßylniła a twoja tyſchnoſcź cži ſcžerpliwoſcź pſchinjeßła. — A ſcžerpliwoſcź pſchinjeße ſhonjenje! Tehdy, pod tyſchnoſczemi, ſeſnajeſch najlěpje ßłaboſcź twojeje hrěſchneje wutroby, ſeſnajeſch twojich pſchecżelow a jich ßwěrnoſcź, ſeſnajeſch twojeho Boha, jeho njewußlědźenu ßmilnoſcź a luboſcź, jeho dźiwne cžucże a ßrědki, jeho njebjeſke mozy a troſchtowaze ßłowo. Shonjenje pak pſchinjeße nadźiju! Tak ſamknje ßo tón ſłoty riecżas ſaßo. Wot nadźije běchmy wuſchli a k nadźiji wrócźimy ßo. Nadźija pak njeſahanibi.

Hdyž ßwět ßam wo ßwojej nadźiji wuſnaje, ſo dołho njetraje a lóhko ſjebje, tu rěka: Nadźija pak njeſahanibi! a njemóże ſahanibicź, pſchetož Khryſta kſchiž ßo njeſłama a Boża hnada njejebje, a Boże ßłowo njelži, ale je a

wostanje sawěsćze wěrne! O, wy kschižnoscherjo, „hladajcże horje a posběhńcże swoje hłowy, teho dla, so so wasche wumoženje pscibližuje.“ Ty bědźerska a płakoza zyrkej tudy na semi, ty směsch, haj ty dyrbisch so dźakowacź, hdźež drusy morkotaja, ty dyrbisch khwalicź twojeho Knjesa, hdźež drusy jeho wobskorźuja, dyrbisch wěricź se swylnej wěru, hdźež drusy sadwěluja. O, nascha sbóžna kschsćijanska wěra cźini wscho hórke swłódke, pschewobrocźa swylsy bolosćow do swylsow wjeselza a napjelni wutrobu s radosću a s wjeselosću, s měrom a pokojom, s nadźiju a směrowanjom a troschtowanjom we wschěch cźasach.

Schtó je, kiž srudnje płacże?
Ja płakacź njemóžu.
Mi wutroba wscha skacże,
Bohu so dowěrju! — Hamjeń!

Domaschka-Ketlicźanski.

Schésnaty dźeń oktobra.

(Pokracźowanje.)

„Schésnaty dźeń oktobra!“ — tak słyschach žónsku wołacź, a so wobrocźiwschi wuhladach, so běsche sebi Luzynda swoje cźorne włosy roswjasała, so leżesche na semi ruzy łamajo, jako njeby wjazy strowego rosuma měła. Ja jěchach ani słowcźka wjazy njerajiwschi dale a pomyslich sebi na swoju mandźelsku a na swoje dźěcźatko w domisnje.

„A tamna Luzynda a nascha wojerska korcźmarka to je jena a ta sama wosoba?“ woprascha so Borak spěschnje.

„Ta to je!“ wotmolwi stary Ronfeld. „Nekotre dny po tutym podawku, kotryž sym runje wupowjedał, dóńdźe wona do polka a dosta dowolnoscź, pschi polku korcźmarjenje wukonjecź.“

„A schto s teho wscheho scźěhuje?“ dźesche Borak wožiwjo, „ja hischcże pschicźiny njepósnaju, so dyrbjał so tejele žónskeje bojecź a so jeje hladacź.“

Albert mjelcźesche. Wón cźežko sdychny a tschepotasche. Najprjedy dyrbjesche měr měcź, so móhł dale rěcźecź. Ssylsa stupi jemu do wócźka — wón, totryž běsche na mnohich surowych bitwach pobył, sapocza płakacź. Borak njewjedźesche, kak běsche so jemu stało; wón pohlada se sobucźuczom na stareho pschecźela.

„Ty mjelcźisch?“ dźesche wón a jemu bèsche stareho wojaka žel. „Ty mjelcźisch, hacź runjež njejsy swoje nashonjenja hischcże dopowjedał.“

„Haj, najlubschi Borako!“ wotmolwi wón, dopowjedał hischcże njejsym. — „Schésnaty dźeń oktobra!“ sapocza wón dale, „schésnaty dźeń oktobra je drohe wopory wote mnje sebi žadał. — Lèdma běch swoje ludstwo k wottyknjenemu kónzej dowjedł, duž dostach poruczność, so mam so na bitwischcźo nad Rheinom podacź. Hacź runjež wójnske dźěło je sahorjenjom lubuju, běsche mi tola cźežko, hdyž mějach so wot mojeje lubowaneje domowiny dźělicź; ja dyrbjach młodu mandźelsku a dźěcźatko wopuschcźicź, kotrejž wot wscheho, schtož khowa semja drohotneho, najhorzysscho lubowach. Kak husto sym w cźichich nozach pschi lěhwowym wóhnju samlutki na lubu domowinu spominał, kak husto sym sa mandźelskej a sa dźěsćom žedźił! Hižo běch někotre měsozy na wójnje; tehdom dostach stajnje powjesće wot doma: wscho mějesche so tam derje. Na swojim kuble mějach wustojneho a swěrneho sarjadowarja, a moje bohatstwo so pschisporjesche. Tola dóńt běsche też mi wotsudźeny. Něhdy psched wjecźorom dostach powjesć; Moje jenicźke dźěcźatko, moja dźowcźicźka Marja Antonija je so shubiła. Hacź runjež běchu so wschitzy wo nju prózowali a ju pytali, njeběchu ani znamjeschka wo njej nadeschli. To běsche so mi hórko sejhrało! A to běsche schésnaty dźeń oktobra!“ — —

Stary wojak mjelcźesche.

„Schésnaty dźeń oktobra!“ wospjetowasche młody towarsch pomałku, „kak je to tola spodźiwnje!“

„Spodźiwne a cźěmne!“ sarěcźa Albert wospjet, „njecham tebi swoje cźucźa wupowjedacź, kotrež moju wutrobu spinachu. Chzych so wot wojerstwa wusswobodźicź a chzych so domoj wrócźicź, so bych swoju swěrnu mandźelsku směrował; ani na khwilu mje domoj njepuschcźichu. Njebjo so sa europiske ludy dźeń a bóle pokhmurjesche. Moji wyschschi mi prajachu, so moje mozy trjebaja a so dyrbju wostacź, to sebi žadachu. Ja woprowach swojemu wótznemu krajej najnusnische cźucźa a wostach we wójsku; ale moja mandźelska njemóžesche srudobu wucźerpicź. Wona mje wospjet proschesche, so bych so domoj wrócźił; rudźenje běsche ji strowosću rubiło. Nětko dostach swobodu na khwilu. Cźim wjetschi knjes, cźim pschecźelnischi. Mój general mějesche wjazy cźłowschkeho cźucźa. Ja khwatach wot Rheina k Dunaju. Wo dnjo a w nozy sym pucźował a sym nimale wosłabnył. Nihdźe sebi měra njepopschach, dokelž chzych po móžnoscźi khětsje domoj. Žałostna bojosć mje honjesche; mi so sdasche, so nadeńdu někajke njesboże.

„O njelcź mi, lubschi pschecźelo!“ sawoła Borak połny cźucźa, „wěm wscho, schtož chzesch powjedacź.“

„Duž dha shoń też wscho!“ dźesche Albert zyle nutrnje, so móhł njestajnosć semskeho sboża sapschijecź a wo nim sudźicź. — Mějach hischcże dwě hodźinje na moje kubło. Dha setkach lěkarja, kotremuž běsche so moja mandźelska dowěrika.

„Derje je, so pschińdźecże!“ rjekny wón. Wy budźecże waschu mandźelsku posylnicź a směrowacź.

Ja wscho pschewidźach. Khwatach na swój hród a pschińdźech — runje hischcże prawy cźas, so mózach swojej mrějazej mandźelskej hischcże wócźzy samknycź. Lubschi pschecźelo! — to běsche sazo „schésnaty dźeń oktobra.“

„To je spodźiwne!“ sawoła Borak, „to je spodźiwne swjedźenje! Komu by so tole wusdacź mohło?“

„A stajnje je schésnaty dźeń oktobra sa mnje srudny dźeń wostał, powjedasche Albert se srudnym hłosom.

Po khwilzy powjedasche dale: „Na nowe lěto wumrje mi nan — běsche to też schésnaty dźeń oktobra. Lěto po tym sawoła Bóh moju najlubschu macź k sebi — na samym dnju. A wschitzy moji pschiwusni dźěchu do rowa a to stajnje, hdyž běsche so lětko minyło — schésnaty dźeń oktobra. To je woprawdźe spodźiwne, to je hudancźko! Njedźiwaj so mi teho dla, hdyž so na tule žónsku tak roshnčwam, kotraž mi tole žałostne słowo: „schésnaty dźeń oktobra!“ pschiwoła.

„A tola, schto móhła tebi tale stara nózna sowa naczinicź?“ žortowasche Borak, „schto móhła Luzynda pschi tym naczinicź? Wschako wona tola nad žiwjenjom a nad smjercźu roskasowacź nima!“

„Tak budźe Boża wola“, wotmolwi stary. „Tola nětko porjedź mi wino, so bych sebi swój jasyk wokschewił, ja dyrbju dźensa hischcże swoju poslednju wolu napisacź; tónle žałostny schésnaty dźeń oktobra, tón leži mi kaž wokoj w koscźach.“

„To so mi spodoba, so chzesch sebi porjedźicź“, dźesche Borak, „wino roswjeselì cźłowsku wutrobu. Na twoje strowjo, stary bratsje, a sazpity budź schésnaty dźeń oktobra a sabudźmoj jón!“

Stary wojak pomasny do saka a wucźeże papjeru. Tu poda Borakej. —

„Posluchaj, Borako!“ sapocza Albert s Ronfeld, ty sy nadobny młodźenz. Ja tebje lubuju kaž swojeho syna. K tebi mam dowěru, kaž k nikomu druhemu. Ja sym tu samlutki na semi. Ja sym posljedna wotnožka Ronfeldow — wschitkich je schésnaty dźeń oktobra rubił; jutsje sym drje ja na rjedźe.“

„Bóh chzył to wotwobrocźicź!“ sarěcźa khětsje Borak.

„Ja ani njewěm, hacź je moje dźěcźo hischcże žiwe abo hacź je wone też morwe“, powjedasche Ronfeld dale, „ja postaju tebje sa sarjadnika swojeho samoženja, hdyž mje jutsje morweho na bitwischcźu nadeńdu. Na tejle papjerje su wschě moje wobsedźeństwa sapisane; khowaj tole pismo derje; to móže sa tebje wulki wužitk měcź; wot wyschnoscźe je wone hižo wobkrucźene. Jeli so so moja dźowcźicźka něhdźe namaka, praj jej, so je to moje wótzowske žadanje, so by wona tebi ruku podała k swjatej mandźelstwa. Je-li so so sa tsi lěta moja njesapomnita Marja Antonja njenadeńdźe, móżesch so po swojej woli rossudźicź, kaž so tebi spodoba; ja snasu twoju nadobnu wutrobu — ty budźesch cźinicź, kaž so nadobnemu młodźenzej pschisteji. A jeli mje jutsje smjercź na polu cźesćze nadeńdźe, khowaj mje na hrodźe mojich wótzow, so móhł wotpocźowacź pódla swojeje mandźelskeje. Chzesch mi to wscho slubicź, Borako?“

„Rad, lubje rad!“ dźesche młody Borak hnuty.

Stary wojak wotpiny swoju wojersku sukonju a wucźeże s njeje wobras, kotryž wón wokoscha.

„Pohladaj sem, lubschi pschecźelo!“ dźesche wón s cźicha, „wobhladaj sebi tónle wobras!“

„Kak kraßny!“ ſawoła Borak, a jeho wocži ßo błyſchczeſchtej. „Schtó je ta mika knjeni?“

„To je wobras mojeje njeboczickeje mandzelſkeje“, wotmolwi Ronfeld ſrudnje; a tajka wona běſche, hdyž ßym jej pſched woltarjom ruku na pucž pſches žiwjenje podał. Tehdy běſche moja wutroba połna wjeßela. Wobhladaj ßebi tón wobras derje a pomjatkuj ßebi ſnamjo na prawym ramjenju. Runje tajka je nětko moja Marja Antonja, jeli je wona hiſchcze žiwa. Wona je žiwy wobras ßwojeje maczerje, kotraž nětko hižo dołho po Božej woli w měrje wotpocžuje. Ssamo tamne ſnamjo na ramjenju je wona tež dostała. Hdyž do mojeho hrodu pſchińdzeſch, powjeßń tónle wobras do ßwojeje iſtwy a dopomń ßo ſtajnje na tónle wjeczor. A nětko ßo tež mój na wotpocžink podajmoj a wuſpěwajmoj paczerje“, — tak ſkónczi Albert ſ Ronfeld, „ſo bychmoj jutſjeſbožownaj byłoj. Bóh daj kněžorſkim brónjam ſboże!“

(Pokracžowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Pod wuſtojnym wodženjom knjeſa fararja D. Imiſcha je ßo ſaßo ßerbſki homiletiſki ſeminar w Hodžiju ſhromadził. W tym lěcze je jich 5 ſtudowazych, kotſiž ßo na ważnych a płódnych rosſwuczowanjach wobdželа. Woni ßu: knjes stud. theol. Tyſcheŕ, Wiczas, Mrósak, Gólcž a Ryczeŕ. Kiž ßmy my w ßwojim czaßu ſkładnoſcz měli, ßobuſtawy ſeminara byczˊ, dzenßa hiſchcze ſ dzaknej wutrobu na tón czaß ſpominamy, w kotrymž běchmy pſches naſcheho lubeho pſcheczelniweho wodzerja ſ bohateho a hłubokeho žórła jeho wědomoſcze w naſchej lubej maczernej rěczi wuwuczeni a ſa naſche duchownſke ſaſtojnſtwo pſchihotowani. Bóh miły Knjes chzył tež lětuſche ſeminarowe prózowanje bohacze žohnowacz. Wo ſeminarowym ſkutkowanju podamy w ßwojim czaßu nadróbniſchu rospravu.

— Njedželu 12. ſeptembra popołdnju budże Lubijſke pobocžne Guſtav-Adolfſke towaŕſtwo ßwój lětuſchi ßwjedzeń w Ketlizach ßwjeczicz. Na němſkim kemſchenju budże knjes tajny zyrkwinſki radzicžel Keller a na ßerbſkim knjes ſaraŕ Ssykora-Minakalſki prědowacz.

— Bohu žel je ßo pſches ſažnu ßmjercz knjeſa zyrkwinſkeho wuczerja Wiczaſa w Hucžinje zyrkwinſke wuczeŕſke měſto wuprósdniło. My ſ wutrobu pſchejemy, ſo by Hucžinjanſka woßada, kotraž je ſ najwjetſcheho dzěla ßerbſka, tež ſaßo dobreho ßerbſkeho wuczerja dostała, kajkiž běſche tež luby njeboczickі, kotryž bu tak ſahe ſ pola ßwojeho ſkutkowanja wotwołany.

— Na nowe lěto ßo ßerbſke duchownſke ſaſtojnſtwo we Wulkich Sdžarach wuprósdni, dokelž ßo knjes ſaraŕ Bergan na wotpocžink poda. Wón je dołhe lěta ſe ßwěrnoſczu ßwojej woßadze ßłużił. Bóh wobradź jemu rjany wjecžor žiwjenja!

— Dokelž je liczba ſchulſkich dźěczi kětro pſchibjerała, ma ßo ſchula w Budyſchinku pſchitwaricz. Twar ßo hiſchcze w tutej naſymje wuwjedże po tym, ſo ßu pſchihoty nětko dokonjane. W Maleſchezach ßo na nowe lěto nowa ſchula natwari, a budžetaj w Maleſchezach potom dwaj wuczerjej.

— Evangelſko-lutherſke konſiſtorſtwo w Sakſkej je ſtatiſtiſki roshlad evangelſkich woßadow, kak wjele ma kóžda duſchow po poßlednim ludliczenju w lěcze 1895, wudało a wſchitkim zyrkwinſkim prjódkſtejeŕſtwam roſeßłało. S tehole ſajimaweho roshlada ßmy lubym czitarjam ßerbſke woßady Sakſkeje hromadże tudy ſeſtajeli a je po liczbje duſchow ſrjadowali:

1.	Budyſka Michalſka woßada	6526	duſchow.
2.	Hodžijſka	= 4521	=
3.	Ketliczanſka	= 4503	=
4.	Budeſczanſka	= 4382	=
5.	Wjeleczanſka	= 3840	=
6.	Bukeczanſka	= 3584	=
7.	Huſczanſka	= 3281	=
8.	Njeßwaczidlſka	= 3207	=
9.	Rakeczanſka	= 2917	=
10.	Ssmilnjanſka	= 2781	=
11.	Klukſchanſka	= 2403	=
12.	Kamjeńſka	= 2337	=
13.	Wóßlinczanſka	= 2034	=
14.	Maleſchanſka	= 1986	=
15.	Hrodžiſchczanſka	= 1984	=
16.	Minakalſka	= 1964	=
17.	Hornjo-Wujeſdžanſka	woßada 1528	duſchow
18.	Porſchiſka	= 1520	=
19.	Bartſka	= 1266	=
20.	Hucžinjanſka	= 849	=
21.	Noßacziſka	= 585	=
22.	Budyſchinkſka	= 488	=
23.	Koteczanſka	= 473	=
24.	Łupjanſka	= 294	=

Najwjetſcha ßerbſka woßada je po tajkim Michalſka ſe 6526 a najmjeńſcha Łupjanſka ſ 294 duſchemi. Pſchi pſchichodnym wobliczenju ſmějemy, da-li Bóh, hiſchcze jenu ßerbſku woßadu wjazy — Khwaczanſku nowoſałożenu woßadu.

— S pſchihotami ſa Khwaczanſku nowu zyrkej je nětko wſchitko tak daloko dowujednane, ſo ßo w nalěczu ſ twarjenjom ſapocžnje.

— Franzowſki preſident republiki je w tu khwilu na wopycze pola ruſkeho kněžora. Jemu je ßo wulkotne powitanje pſchi jeho pſchikhadze dostało a ruſki kněžor a preſident ſtaj ßebi ſaßo wobkrucziłoj, kajki dobry ſwjaſk pſchecželſtwa wobaj ludaj ſjednocžuje. To pak naß na žane waſchnje mylicz njetrjeba, pſchetož tele wopokaſma pſchecželnoſcze ßo na žane waſchnje w njepſchecželſkim czuczu pſchecziwo naſchemu ludej njeſtawaja. Pſchetož wo ſjednoczenje franzowſkeho a ruſkeho luda pſchecziwo nam ßo nětko njejedna, ale wjele bóle wo wobſamknjenje kruteho ſwjaſka pſchecziwo Jendželczanam, kotſiž wſchudžom ſchkaraja a ſ leſczu dźěłaja. A tej myſli tež my rad pſchihłoßujemy; pſchetož my tež njeſpuſchczliwych Jendželczanow doſcz a na doſcz ſnajemy.

Budzcze tež pſchecziwo zuſym pſchecželni.

W želeſniſkim czahu ßedżeſche młoda žona ſ dźěſczom na klinje. To dźěczo huſto wołaſche, a to po ſdaczu tych njerſaſche, kiž w tym ßamym wozu ßedżachu. Tołſty kubleŕ ßo ſkónczinje roshněwa a wuraſy: „Njemóżecze wy to dźěczo ſměrom dźeržecz?“ W žoninymaj wocžomaj ſtejachu ßyłſy a wona ſměrom praji: „Ja to pſcheměnicz njemóżu, ja czinju, ſchtož ſamóżu; ale to dźěczo moje njeje.“ „Hdże dha je jeho macz?“ ßo kubleŕ pſchecželniſcho praſcheſche. „W ßwojim kaſchczu, mój Knjeże, ſady w tworowym wozu“, wona wotmolwi a ßyłſy ßo jej pſches lizy lijachu. Mužowej wocži ßo tež ſe ßyłſami maczeſchtej. Wón ſpytaſche to wbohe dźěczo ſměrowacz, ſ nim hrajkaſche a czinjeſche, ſchtož móżeſche, ſo by ßwoje njepſchecželniwe waſchnje ſaßo dobre ſczinił. Sawěſczе, hdy bychmy my huſto ſnali abo wuhudali potajne horjo naſchich ßobuczlowjekow, kak wjele njepſchecželniwych ßłowow a pohladanjow by ßo do ſkutkow pſchecželniweje luboſcze pſchewobrocziło!

Kak droha je jena biblija?

Na jenym pſcheßadžowanju w Londonje běchu ßo 29. junija tuteho lěta Lorda Aſhburnbamowe biblije — něhdże 150 knihow — pſchedawake a wunjeßechu 196,000 hriwnow, najwyſchſchu ſummu, kotraž je ßo hdy na jenym jendželſkim knihowym pſcheßadžowanju dozpiła. Najſajimawſcha biblija běſche tak mjenowana Maſarinſka abo Gutenbergſka biblija na pergamencze, prěni cziſchczany wudawk biblije a prěnja kniha, kotraž je ßo ſ wołojanymi piſmikami cziſchczała. Lord Aſhburnbam běſche tule knihu ſa 69,360 hriwnow kupił. A jako ju pſchedawachu, płaczišna huydom wot 20,000 na 40,000 hriwnow horje ſkocži a hiſchcze wo tawſynty dale dźěſche, hacž ſkónczinje knjes Quaritſch te knihi ſa 80,000 hriwnow kupi. Druhe ſajimawe biblije běchu tele: biblija łhudych (Haldenſiſka) ſa 21,420 hriwnow; łaczanſka biblija, prěnja cziſchczana łaczanſka biblija wot lěta 1462 ſa 30,300 hriwnow; prěni jendželſki bibliſki wudawk ſa 16,730 hriwnow; jedyn dźewjaty wudawk němſkeje biblije, prěnja biblija, kotraž běſche ßo w Nyrnbergu cziſchczała, 1200 hriwnow.

Tak wjele tawſynt pjenjes ßo na jenu jeniczku bibliju waži, wjele wjele wjazy, hacž ßuano ty we zyłym ßwojim ſamoženju wobßedźiſch, kak ważna je nětko twoja biblija Tebi? H

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

Wiczaſowa w Rachlowje . . . . . 5 hr. — np.

W mjenje wbohich ßyrotow wutrobny dźak praji

J. Gólcž, ſaraŕ.

Samolwity redaktor: ſaraŕ Gólcž w Budyſchinku. Cziſchcz a naklad Ssmolerjez knihicziſchczeŕnje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Czißło 36.
5. septembra.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

12. njedźela po swjatej Trojizy.

1 Kor. 4, 1—5.

Woprawdźe, wulke słowo, kotrez japoschtoł Pawoł rěczi, słowo, kotrez hischcźe dźensa kóždemu służomnikej Khrystußowemu, kóždemu hospodarjej k wulkemu troschtej, tola pak tez k móznemu napominanju słuzi. W Korinthiskej wossadźe běchu tajzy, kiz japoschtoła pak khwalichu, pak sudźachu. Dokelz je w naschim czasu podobnje, dokelz sebi nětko jich wjele dowoli Khrystußowych służomnikow sudźicz, ma nasch czaß to słowo prawje k wutrobje bracz. Pawoł bě wot teho sbóżnika na tym puczu do Damaskußa do służby powołany, Wot teho czaßa bě wón najßwěrnischi dźełaczeŕ we winizy teho Knjesa; wón je pschi wschěm hidźenju a pschescźěhanju świeta s najwjetschej swěrnoscźu sbóżny czinjazy evangelij — Boże kralestwo na semi wupschescźerał. Wón mózesche s połnej wěrnoscźu prajicz, so je wjazy dźełał a czerpił, dyzli czi drusy japoschtoljo. Swojim pschecźiwnikam wón pschiwoła: sa tych dźerz naß kóżdy, jako sa Khrystußowych służomnikow a sastojnikow na Bożich potajnstwach. Wón njecha Knjes teje wěry tych Korinthiskich bycz, wón njecha po swojej woli a spodobanju wuczicz, ale jim to sdźělicz, schtoz je po woli teho sbóżnika, schtoz je sam wot teho Knjesa dostał; wón chze sastojnik na Bożich potajnstwach bycz, jim cziste słowo Boże a swjataj sakramentaj podawacz. Kajki troscht sa Khrystußowych służomnikow nascheho czaßa wo wyßokim, kraßnym, tola pak tez czezkim samolwjenja połnym sastojnstwje leži!

Někotry świetny rjekne: prědar steji w naschej służbje, wón ma po naschej woli żiwy bycz a rěczecz. Njeby potom s Khrystußowej zyrkwju srudnje stejało, njebychu potom te dusche saßo do póhanstwa sapanyłe? Nětk so pschede wschěm prascha: schto so w sastojnikach pyta, kotrychz je tón sbóżnik powołał? Jeno, so swěrni namakani budźa. Na swěrnoscźi pschecźiwo sebi a druhim wotpoczuje prawa mudroscz sastojnika. Schtóz pschecźiwo swojej duschi swěrny njeje, kak móże tón pschecźiwo druhim swěrny bycz? Wot Pawoła sebi někotsi Korinthiszy żadachu, so by s wyßokimi rjenje klinczazymi słowami w świetnej mudroscźi k nim rěczał. Wschako żadanja dźensa hischcźe słyschimy, kaz: prědar dyrbi wěrjazy bycz, ale niz tak mjenowany wěrjazy, ale muz, kiz so sobu wjeßeli a dobre towarstwo dźerži, dale: prědar dyrbi bjes pohladanja na parschonu, bjes bojoscźe, to cziste, krute słowo Boże pschipowjedacz, ale niz tajki muz, kiz so wo to njestara, hacz so na njeho swari, abo hacz so wón khwali, kiz tak wjele wot hrěcha a pokuty rěczi, kiz měr we wossadźe (kiz pak je shniły měr) kasy. Mój kschescźijano, chzył ty po woli twojich dźěczi, twojich domjazych żiwy bycz a rěczecz, ty njeby wjedźał, kak měł to sapoczecz. Njesabudź, jeno swěrnoscz so pyta, to je doscz. Je wona jow namakacz, potom we wossadźe, potom w twojim domje derje steji. Tudy wopomń něschto s czaßa reformazije. Nasch Dr. Marczin Luther pschińdźe junkrócz do hoscźeńza. Wón so ludźi woprascha, kajki muz je jich prědar. Wschitzy jeho khwalachu a jeho swěrnoscz wusběhowachu. Luther pak sam pschi sebi myßlesche: lubscho

by mi było, hdy bychu jow na njeho ßwarili. Wón ßo bórsy wo jeho njeßwěrnoscźi pscheßwědczi. Cźi, kotśiž poruczźnoscź nimaja, też prawo nimaja do cźaßa ßudźicź, hacž tu ßwěrnoscź je. Tola ßwět ßebi pomhacź njemóże, wón wschitko ßudźi. Lědy ßu ludźo wote msche, a hižo někotśi prědarja a prědowanje khwala, někotśi to abo tamne wustaja. Schto ßebi myßlisch, hdy by to ßa durjemi ßłyschał, kak cźi twoji tola bjes winy ßudźa, njeby ty pśched nich stupił a jim pschiwołał: woßebje cźi, kiž pytaju wschón porjad w kraju postorczźicź, ßu też cźi najhórschi njepscheczźeljo zyrkwje, woni na to dźełaja, so bychu prědarjow a ßłużomnikow ßwojeje cźertowskeje wole sczźinili, jim wschu nahladnoscź wsali, kotruž maja jako Khrystußowi ßłużomnizy. Niczo jim napscheczźiwnische njeje, khiba Boże cźiste krute ßłowo. Sabycź pak njechamy, so prědar ßam w Khrystußowej ßłużbje njesteji, ale też kóždy hospodar, kóždy nan, kóžda macź, kóždy, kotremuž ßu dusche poruczźene. Woni maja ßo pschepytacź, hacž ßu tym ßwojim cźiste ßłowo Boże k wutrobje wjedli, woni maja ßo pschepytacź, hacž ßu tych ßwojich k Khrystußej wodźili, jich napominali, Boži dom wopytacź, domach psches modlitwu, cźitanje w bibliji a natwarjazych knihach ßo wo sboże ßwojich duschow staracź. Pschi tym je ważne, so by prědar, kóždy tym ßwojim psches khodźenje a skutki wopokasał, so je cźinjeŕ ßłowa Božeho a tón porok wotwobrocźił: druhich chze napominacź, a tola ßam lěpschi njeje; tajzy ßu wschitzy, kiž ßo wěrjazy mjenuja. Kóždy ma, runje kaž duschepastyŕ, wschědnje s teje schazkomory Božeho ßłowa bracź, so by druhim ßobudźělicź móhł. Wěrno drje je, so je jich doscź, kiž maja ßo sa khmanych, druhich wucźicź, wěrno drje je, so maja cźi sektirarjo nascheho cźaßa w duchownej hordoscźi ßamych sa sastojnikow na Božich potajnstwach powołaja, ßebje ßamych do sastojnstwa postaja, ßo do sastojnstwa druhich nuts cźischcźa, a s tym Khrystußowej zyrkwi wjazy seschkodźa, hacž cźi, kiž ßo sa njepscheczźelow Božeho kralestwa wusnaja. Woni njewopomnja, so dyrbi kóždy po prawym cźuczźu powołany bycź. Woni ßu po Khrystußowych ßłowach cźi falschni profetojo, kiž we wowczźej drascźe khodźa, ale ßu smutskach torhaze wjelki. Hańbujcźe ßo. Wostajcźe to khróble a wopomúcźe, so s wami derje měnju. W tych ßłowach Pawoła pak hischcźe leži, so někdy cźaß pschińdźe, hdźež woßada, hdźež cźi, kiž maja poruczźnoscź, ßudźicź móża. To budźe tón cźaß, w kotrymž tón sbóżnik, tón ßudnik ßwěta saßo pschińdźe. Tehdy na ßwětło pschińdźe, schtož je potajne było. So by ßo tola kóždy duschepastyŕ, kóždy, kiž ma jenu poruczźenu duschu, stajnje na tón cźaß hladał a ßo wschědnje na njón dopomnił, so njetrjebał wot żaneje dusche to ßłowo ßłyschecź: ty ßy na tym wina, so ßym někt wěczźnje shubjeny a satamany, ale so by jemu tón sbóżnik pschiwołacź móhł: „O ty dobry a ßwěrny wotroczźko, ty ßy na małym ßwěrny był, ja chzu tebje na wjele postajicź, dźi nuts k twojeho Knjesa wjeßełoscźe!“

Hamjeń!

—.

Parschonske kscheszźijanstwo.

(Nabożne rospominanja wot J. Jansena, fararja w Rókenje w Norwegskej.)

(Pokraczźowanje.)

Schto dyrbimy s Božim ßłowom cźinicź?

Luk. 11, 27. 28.

Praj mi, mój luby, schto ßy s Božim ßłowom sapoczźał, kotreż ßy hacž dotal ßłyschał, a schto chzesch s Božim ßłowom cźinicź, kotreż dźenßa cźitasch! Schto dyrbimy s Božim ßłowom cźinicź? Namakamy Jesußowe wotmolwjenje w naschim dźenßnischim texcźe. A schto wotmolwi wón nam na to praschenje? Jenoż to: „sbóżni ßu, kiž Boże ßłowo ßłyscha a to ßame wobarnuja.“ Wjazy niz, to je jara jednore. Ale wschelake sa naß w nim potajene leži. Chzemy spytacź, ßebi to wotmolwjenje: „sbóżni ßu, kiž ßłyscha a wobarnuja“, kusk bliże wobhladacź. „Haj“, prajisch ty, „ßłyschecź, to ja cźinju; ale to druhe, to wěscźe pschezo njeßym cźinił.“ Ale ßy ty woprawdźe też pschezo ßłyschał? Njesjebaj ßo ßam! Tajka maliczkoscź njeje to „jenoż ßłyschecź.“ Ssy teho tak wěsty, so ßy ßłyschał? To je dobry wuspěch prědowanja, hdyž ßo to ßłyschenje nawucźi, so ßo to wurěcźane, tak s wuchom pschiwosmje, so woprawdźe do pomjatka jańdźe, wot njeho ßo sapschija a twjerdźe ßedźi. Njeßy tak někotry krócź w Božim domje poßedźał a ßłyschał, a w druhim wokomiku wjazy njewjedźał, schto bě prajene? Wone bě ßo shubiło w tym ßamym wokomiku kaž by wotwěte było. To ßłyschenje je dźěło; ale tole dźěło hischcźe njeßy cźinił, — ja hischcźe njerěcźu wo wobarnowanju, jenoż wo ßłyschenju, wo pschimanju a rospominanju. — W zyrkwi tak dźiwnje mało k temu ßłuscha, kedźbliwoscź wschitkich mylicź. Hdyž pschedeschcźnik na semju padnje, ßo boju, so ßo kedźbliwoscź wjetscheho dźěla shromadźisnje na pschedeschcźnik słoži. Abo hdyž kusk cźehnje, je jedyn tak staroblivy sa ßwoju strowoscź a spomina jenoż na to satraschne cźehnjenje. — Na rejwańskej łubi pak ßo tebi cźehnjenje tak straschne njeda. Abo, hdyž w twojej bróżni mlócźicź měnisch, kak dobre by było, hdy by kusk mjenje cźahnyło, ale — mlócźicź dyrbisch a mlócźicź chzesch a na cźehnjenje sabudźesch. Sahorjenje jow rosßudźi. Sahorjenje ßo na rejwanskej łubi pokaże, też pschi dźěłanju; ale ke mschi ßo husto bjes sahorjenja khodźi, abo — daj mi to khutnischo wuprajicź — ke mschi ßo khodźi bjes praschenja, schto wutroba k temu praji — niczo do zyrkwje njecźehnje, — hdyž ty snutskowneho wabjenja ke mschi dźesch, je to ßame, hacž hdy by wuschoł ryby łojicź, wuhotowany se żerdźemi a se schnóru, ale bjes wudźiczki ty wjele njenałojisch. — Nè, tak lóhko njeje, „jenoż ßłyschecź.“ Ssym ßo někotry krócź temu dźiwał, jako ßam s poßłucharjom běch. Sso wě, so duchownemu winu dawach, a my duchowni mamy wěscźe wjele winy, ale — daj jenoż ras ßam ßebi winu! Ja wěrju, hdy by prawe hłuboke sahorjenje sa to Bójske snutskownje sacźuł, a praschenje a żedźenje po Bosy pola tebje żiwe było, hdy by myßlił: „Ach, so by tola duchowny dźenßa wo tym prědował, na cźoż tak nusnje wotmolwjenje trjebam! dha by hinak s tobu ßo scźiniło. — Ale daj mi dale hicź. Jesuß praji: sbóżni ßu, kiž Boże ßłowo ßłysha a to ßame wobarnuja! Daj mi nětk wo tym wobarnowanju k tebi rěcźecź. Sso nadźijam, so żadanje po Bosy a po tym, schtoż Bójske je, w tebi sacźinwasch, so ßłyschisch, so potajkim wěsch, schtoż w zyrkwi ßo rěcźi a ßo teho dopomnisch. Ty ßnano rjeknjesch; „Potom ßym pak niz jenoż ßłyschał, ale ßłyschane też wobarnował, hdyž ßo teho dopomnju, schtoż ßym ßłyschał.“ — Haj, ty ßy runje tak wobarnował, kaž hdy budźesche khlěb pjekł, a mèsto so khlèb w dobrej pinzy wobarnowasche, jón wonkach do ßněha położi a jón tam ležo wostaji. Ty mějesche khlěb, ale jón na prawe waschnje njewobarnowa. Dźiwnje ma ßo s tym: Jedyn móże ßo wjele ßłyschaneho dopomnicź a tola njeje jemu niczo do wutroby saschło. Ras dyrbjesche něchtó po mlóko hicź; wón mějesche ßudobje sa mlóko a dyrbjesche dele do cźmoweje pinzy, so by mlóko horje pschinjeßł. Mlokaŕ mloko cźerpa liter po literu, ale dźiwno, żana krjepka do ßudobja njepadnje, wscho na semi płówa. „Ale, mój luby, rjeknje mlókaŕ, wscho dźě nimo běži!“ — „O, ja ßym sabył, wěko wotsběhnycź!“ dźesche kupz. Je ßo wam drje też tak schko, bě wasche mlokowe ßudobje też s wěkom sacźinjene? Bóh je to tak husto nad wami shonił, a my, jeho ßłużomnizy też. W zyrkwi ßedźa tak mnosy s wěkom na wutrobje. to ßo cźerpa a cźerpa a pschi tym żana krjepka do ßudobja njepschińdźe. Njejscźe w bibliji wo podobnym wobrasu cźitali? W druhim liscźe na Korinthiskich na tscźim stawje steji wo tym: „Ale hacž do dźenßnischeho dnja, praju ja, hdyž Mójsaß budźe cźitany, wißy tón sawěschk na jich wutrobje; hdy by ßo pak ta ßama wobrocźiła, k temu Knjesej, dha by sawěschk prjecź wsaty był.“ O, kak husto ßy w zyrkwi ßedźał se samknjenej wutrobu! Staraj ßo, so ßo sawěschk prjecź wosmje! „Ale kak mam to sapoczźecź?“ budźesch ßo praschecź. Myßlu: psches modlenje. Modl ßo k Bohu, a wón budźe tebi pomhacź, so twoja wutroba pschiwosmje niz zyke prědomanje, to móhło pschewjele bycź, ale kusk. Wěř mi, kak dźiwno je, hdyž je schtó lěto wot lěta se

ſamknjenej wutrobu ßedźał, a potom nahle ßo ſtanje, ſo mała ſchkrěčžka, prawy ſaćźiſchćź do wutroby ſańdźe. To tebje pohnuje a ßo ſyboli a tak ſpodźiwnje cźopło ßo nutſkach ſčźini, woßebje, hdyž ßo prěni ras ſtanje. Druhdy ßym ßedźał a khwilku prědowanje ßobu ßłyſchał, ale niczo njebě mi do wutroby ſaſchło. Potom drje ßym ßo modlił: „Luby Božo, pomhaj, ſo něſchto do wutroby doſtanu!“ A wón je ſtajnje pomhał.

„Pſchińdź ſ praſchenjom a ſ pytanjom!“ prajach w ſpočźatku. „Pſchińdź ſ modlenjom! praju nětk. Jedyn mojich pſchećźelow ras powjeda: „Lěto wot lěta ke mſchi khodźach a pſchi tym žaneho ſaćźiſchćźa njepytnych. Duž buch wubudźeny!“ — Jako ſaßo ke mſchi pſchińdźech — tón ßamßny duchowny, ta ßamßna zyrkej běſche — potom dyrbjach ßo praſchećź: „Je to to ßamßne ßłowo, kotreż dołhe lěta bje wſcheho ſaćźiſchćźa ßłyſchał ßym, a nětk do mnje ſańdźe a we mni jako móz ſkutkuje?“ Haj, ßłowo běſche to ßamßne, ale wón tón ßamßny wjazy njeběſche. — Ja dale du. Njeſda ßo wam, jako by Jeſuß kuſk pſchekrućźe ſe žonu w ſčźenju rěčźał? — Njeje prěćź, ſo wona pſches jeho ßłowo ſapſchijata běſche. Wone tak na nju ſkutkowaſche, ſo ßrjedź luda wołaſche: „Sbóžny je tón žiwot, kiž ćźe noßył je a te nadra, kotreż ßu tebje cźěſchiłe.“ O, ſchtó by tajkeho ßyna měł! prajeſche wona. Kuſk maćźerneho waſchnja to běſche, ſ kotrymž ßwoje cźućźa wupraji; ale to njewucźini. Sapſchimnjena wona bě; ßo wě, ſo wſchitkich kedźbliwoſćź na ßo cźehnjeſche; wſchitzy na nju ßo dohladawſchi ßo bjes ßobu praſchachu: ſchtó to bě? K temu něſchto ßłuſcha ßo k temu wuſtajićź. Wona běſche khrobła žona, a to teho dla, dokelž wot Jeſuſa ſapſchijata běſche. Njedyrbjeli nětk myßlićź, ſo by Jeſuß ju khwalił a k njej prajił: „Sbóžna ßy ty, twoje pſches wěru ßylne cźućźe je tebje ſbóžnu ſčźiniło!“ abo něſchto podobne? Wón to njepraji. Wón njepraji: „Pſches twoje cźućźe budźeſch ſbóžna!“ Ně, wón kuſk ſymniſcho rjekny: „Haj, ſbóžni ßu, kiž Boże ßłowo ßłyſcha a to ßame wobarnuja!“ Wón ju, ſo bych tak prajił, ſ pruhu ſymneje wody pokrjepi. Ssym w ßwojej woßadźe jich wjele ſnał, liž běchu ſapſchijećźi a mózny ſaćźiſchćź Božeho ßłowa doſtachu; woni běchu tak pſchewſaćźi, ſo ßo ßylſy jim ſ wočźow ronjachu. To je dobre a kraßne, ale tola doſćź njeje, pſchetož Jeſuß praji: „Sbóžni ßu cźi, kiž Boże ßłowo ßłyſcha a — to ßame wobarnuja!“ — Ale njeje wſchak khlěb w pinzy derje ſkhowany? — Pſchezo niz. Pſchedſtajćźe ßebi žonu — wudowu ſ małkymi dźěćźimi. Wona je wot bohateho bura pjećź pokrutow khlěba doſtała, kotreż do ßwojeje pinzy połoži, ale tam ležo woſtaji. Wona žiwnoſćźe potrjeba a też jcjne dźěćźi; a tola woſtaji pokruty derje ſkhowane w pinzy ležo. Tak jich wjele je, kiž ſ Božim ßłowom runje tak cźinja. Niz jenož w tym leži ßymjo ßłowa, pěknje w pinzy wutroby ſkhowaćź, ty dyrbiſch jo jako žiwnoſćź wužiwaćź. Njepołož twój khlěb do ßněha; połož jón do pinzy, ale njedaj jemu tam ležećź. Wužiwaj khlěb, wužiwaj Boże ßłowo! Potom hakle je derje ſkhowane. „Pſchińdź ſ prawym ſahorjenjom“, najprjedy prajach, „pſchińdź ſ modlitwu“, rjeknych potom, nětk napoßledk praju: „pſchińdź ſ hłodom!“

Wužiwaj Boże ßłowo tak, ſo do myßlow, do wole, do dobrych waſchnjow ßo pola tebje wobrocźi, nowe roſcźenje w twojim ſmutkownym cźłowjeku ßo ſčźini, runje kaž zyroba, kotruž k ßebi bjerjeſch, do krwje a do koſcźow w twojim cźěle ßo wobrocźi. Nětk chzu hiſchcźe ßłowo ſ bohateje ſchazowneje komory Božeje wſaćź a chzu wam k jědźi podaćź — krótke ßłowo, kotreż dyrbicźe ßobu domoj wſaćź, we wutrobach ſpytaćź, po nim pak cźinićź, kaž ſcźe dźenßa ßłyſcheli — chzecźe to? Nětk dyrbicźe hotowi bycź, to ßame horje wſaćź ſ małkym hłodom we wutrobje — najlěpje, wy poſcźelcźe hromadźe modleŕſke ſdychnjeńczko k Bohu horje. „A kajke ßłowo chzeſch nam ßobu dacź?“ prajicźe wy. Chzu wam tajke ßobu dacź, kotreż mi ßamemu huſto k žohnowanju běſche. Jeſuß je, kiž jo praji: nichtón njech njemyßli, ſo jemu njepłaćźi. Kóždemu bjes wami płaćźi, a nikoho njenamakam, kotremuž njepłaćźi. To ßłowo ſteji w ſcźenju ßwjateho Jana na ſcheſtym ſtawje a ma ßo tak: Schtóž ke mni pſchińdźe, teho nochzu ja wuſtorcźićź.

Hamjeń!

Schèßnaty dźeń oktobra.

(Pokračźowanje.)

II.

Stary wojak běſche ſ Borakom lědma hodźinu wotpočźował, jako pſchi ßamym ſtanje někajki ropot ſaklincźa. Wón khětſje poſtany a doběža pſched ſtan. „Borako!“ ſawoła ßo do ſtana ßo ſawróćźiwſchi, „ſtań, hižo ßo ſapočźnje. Porućź twoju duſchu ſchkitej Božemu.“

„Derje“, wotmołwi Borak, „něhdy ßo tola dyrbi ſapočźećź; cźim prjedy, cźim lěpje! Dyrbiſch dołho cźakaćź, też jenož woſprózniſch.“

Cźaß běſche pſchiſchoł, ſo měješe ßo bitwa ſapočźećź. Zyłe wulke lěhwo ßo hižo hibaſche. Wſchudźom ſtawachu wojazy, wulzy, ßylni ludźo. Konje rjehotachu do mokreho rańſcheho powětra a wſchudźom ſaklincźa ropot woſow tak ßylnje, ſo móhłe ßo pſches njón Lipſčźanſke murje ſpowalećź.

„Albert ſ Ronfeld!“ ſawoła ordonanz-offizěr, „hdźe ſcźe?“

„Tu! reja drje ßo ſapočźnje?“

„Je wſcho pſchihotowane?“ wopraſcha ßo offizěr ſ krótka, „je wſcho pſchihotowane?“

„Wſcho je hotowe“, ſawoła Borak ſ dobom ſe ſtarym Ronfeldom „njepſchećźel njech jenož pſchińdźe!“

„Wſcho derje“ praji wyſchk, „Ronfeldowy połk poda ßo na prawy brjoh Plißy, ſ napſchećźa Libertwołkwizow; tam ſměje dźěło. Napoleon ſteji tam bliſko ſe ßwojimi wubranymi wójſkami.“

Tele krótke roskaſy podawſchi, ſawróćźi wyſchk konja a bórſy kryjeſche jeho rańſcha kurjawa. Krótke wokomiki poſdźiſcho piſkachu piſkarjo po wſchěch kónzach a bubnarjo bubnowachu, ſo bychu też poßlednjeho wojaka, kotryž hiſchcźe ſtanył njeběſche, ſe ßłódkeho ſpanja wubudźili. Ronfeldowy połk naſtaji ßo na pućź na poſnamjenjene měſtno.

„Tu budźe ßurowje!“ měnjeſche Borak.

„Haj, pſchećźelko, dyrbimy jenož hladaćź, ſo khětſje k kónzej dońdźemy“, dźeſche Albert, „krwawne bitwy, kotreż ßu naſchi jěſdni wóndano pola Wachawow bili, běchu jenož dźěćźaza hra pornjo hoborſkej bitwje, kotraž nětkole ßo ſapočźnje. To budźe ßurowe poražene. Mi ßo ſda, ſo ßo poßlednje bitwićźki ženje dobiłe njejßu, ſo bychu ßo wſchě wójnſke mozy na hłowne poražene wobkhowałe. Wſchitzy wojazy ſjednoćźenych móznarjow ßu ßo tu w Lipſčźanſkich ruminach ſeſchli. Rußojo, Prußazy, Awſtriſzy a němſke wójſka, kotreż ßu Napoleona wopuſchćźili, budźa ßo ſ Franzowſami w rjekowſkej bitwje měrićź. Bóh budź nam hnadny a woſtań ſ nami!“

Borak jěchaſche pódla ſtareho wojaka, ani ßłowćźka njerěčźo. Wojazy poßłuchachu radoſtnje ßwojemu khroblemu wjednikej, a hdyž běſche ßo něhdźe hodźina minyła, ſtejeſche Ronfeld na hórzy pódla Libertwołkwiz a woćźakowaſche pſchikas, ſo ma ßo bitwa ſapočźećź. Wojazy nutrnje mjelčźachu a woćźakowachu wokomik, hdyž budźe ßo ſ prěnjeje kanony wutſělićź.

„Naſch połk je w poßlednim cźaßu ſtajnje wjele wucźerpićź dyrbjał“, měnjeſche Borak, ſo by woſtudłe mjelčźenje kónza doſtało, „w kóždej bitwje ßmy naſchich najkhrobliſchich wojakow ſhubili.“

„Moji wojazy ßu khrobli ludźo!“ wotmołwi Albert ſ Ronfeld, „cźi budźa dźenßa ſmužiwje wojowaćź! to je moja wěſta nadźija. A hdyž tu też wſchitzy ßwoje žiwjenje wudychamy, chzemy tola to cźinićź, ſchtož nam po naſchej pſchißłuſchnoſćźi pſchiſteji!“

„Bóh daj požohnowanje naſchim brónjam“, wotmołwi Borak. „Mi dźiwna myßl pſches hłowu cźehnje. Žadyn połk nima po žanej bitwje telko morwych a ſranjenych jako naſch. We hłownych bitwach je ſtajnje něhdźe połojzu ſhubił. Hačź tu žadyn pſcheradnik njeje? Ssnano je tola tak — ſo njepſchećźel naſche poſtajenje ſnaje.“

„Hdy bych tajkeho pſcheradnika wußłědźił, bjeſe wſcheje hnady a ßmilnoſćźe bych jeho ſatſělićź dał. — Schtó pak mohł tajkele njekraßnoſćźe ſapleſćź?“

„Luzinda!“ ſarjekny Borak. „Hakle w minjenej nozy ßu ju někotſi ſ naſchich ludźi widźeli, kak je ßo ſkradźu ſ lěhwa měła a kak je k njepſchećźelſkim ſtražnikam běžała. Tak ſ najmjeńſcha powjedaju. A ſchtož ßy ty mi ſańdźenu nóz powjedał, je moje měnjenje jenož wobkrućźiło!“

„Cźert a hela!“ ſawoła ſtary Ronfeld, „cźeho dla ßmě ßo też tele ſtare ſtworjenje ſtajnje pſchi naſchim połku cźerpićź? Tola ja chzu — —

Stary wojak njemóžeſche dale rěčźećź. Něhdźe na prawizy ſawrjeßny mózne wutſělenje ſ kanonow — a to běſche ſnamjo, ſo ßo bitwa ſapočźina. Wſchudźom naſtajichu ßo wójnſke wodźělenja, ſo bychu ßo njepſchećźelam bliżiłe. Bórſy wrjeſkotachu na wſchěch kónzach tſělby. Mróčźele próchа poſběhowachu ßo a ſ nimi ſměſcha ßo dym tſělbow a kanonow. Ordonanzy hanjachu do wſchěch kónzow, trompety ſaklincźachu, bubony ſchćźerčźachu, po zyłej

dokhoſczi wójſka roswiwaſche ßo bitwa. Na woběmaj ſtronomaj wojowachu ſ tajkej khrobłoſczu, kotraž ma ſ czežka runjecza. Napoleon chzyſche ßo najprjedy na czěſke wójſko pod wjerchom Schwarzenbergom walicz a chzyſche jenož hiſchcze pſchikhad ßwojeho ßwěrneho Makdonalda wocžakacz. Tola Czecharjo ßo ßami prjedy do njeho dachu; tola wójnſka ſbožowna hwězda Franzowſam pěknje ßwěczeſche; awſtriſke wójſko dyrbjeſche pſched pſcheßylnym franzowſkim wohnjom naſad hicz. Latur-Mobur (Latour-Mauboury) doby ßo ſe ßwojimi jězdnymi hacž do bliſkoſcze ruſkeho khěžora Alexandra a pruſkeho krala. Woběmaj ßo jenož pſches khrobłoſcz Rußy Orlowa-Dawidowa a pſches to žiwjenje ſdžerža, ſo běſche Latura kulka nadeſchła. Hižo běſche Napoleon pſchikaſał, ſo ma ßo w Lipſku ſe wſchěmi ſwonami jeho dobycze wuſwonicz, a ſo ma ßo poßoł do Pariſa póßłacz, ſo by tam Napoleonowe dobycze wojjewił. Tola ſ druheje ſtrony pſchikhadžeſche mózny njepſchecžel: awſtriſki nawjedowař Merfeld běſche ßebi pódła Daliz pſchekhód pſches Plißu wunuſował; też ſtary Blücher běſche ſe ßwojimi, w bitwach derje naſhonjenymi wojakami na bitwiſchczo doczahnył a nawali ßo do njepſchecžela. Franzowſkeho nawjedowarja Marmonta poraſy Blücher pódła Möckerna, hacž runjež běchu ßo wojazy na woběmaj ſtronomaj ſe ſaßakłoſczu bili. Haj, Franzowſojo běchu tu 40 kanonow ſhubili. Albert ſ Ronfelda běſche ſe ßwojim połkom wopraudžite džiwy khrobłoſcze dokonjał. Borak wojowaſche nimale ſtajnje pſchi nim. Duž wuńdže wojakam czorny próch. Tola czi dachu ßo ſe ßwětłym teßakom do njepſchecžela. Borak běſche ßo woßebje pſchi pſchekhodže pſches Plißu wuſnamjenił, a hdyž dyrbjeſche ßo Meerfeld ſe ßwojimi wojakami hiſchcze raz pſches rěku wróczicz, dha běſche Ronfeldowy połk, kotryž njepſchecžela nuſowaſche, ſo dyrbjeſche na ßwojim městnje ſtejo woſtacz. Tak móžeſche ßo wróczenje pſches rěku w dobrym rjedže ſtacz.

(Pokračžowanje.)

Biblija twoje žiwjenje!

Pſched něſchto czaßom pſches nowiny powjeſcz džěſche, ſo je we wulkim ameriſkim měſcze Philadelphiji žónſka wumrjeła, ſdalena wot ßwojich lubych. Wothladowařki, kotrež ju hladachu, njemějachu niczo nuſniſche czinicz, hacž ſo wſchitko, ſchtož wona ſawoſtaji, ſebrachu a wurubichu a ßebi tak jejne wězy pſchißwojichu. Ale na jedyn raz kaž ſdychnjenczko wußłyſchachu; wone ßo wohladnychu, tola dale niczo widžicz njemóžachu; woni dale rubjachu, jedyn kruch po druhim do jich dybſakow khwataſche. Tam też biblija leżeſche, ſ czežkim ſlotym wobbiczom wobbita. A hdyž jena wothladowařka tu ßamu wuhlada, chzyſche ßebi ju też wſacz. Tola ſe žałoſtnym ſawołanjom tej ßamej k ſemi dele padnycz daſche, pſchetož ſady ßebje zuſu žónſku w kaſchczu ßedžo wuhlada. — Wboha žónſka běſche wſchitko ßobu pſchihladowała; wona běſche jenož na ſdacze morwa, zyle ſproſtnjena ležała. Wona běſche widžała, kak bě jej jedyn kruch po druhim ſebrany; ale jako wo jejnu drohu bibliju džěſche, wona ßwoju bibliju ſaßo doſta; teje njechaſche prjecz dacz. Luboſcz k bibliji jej jejne žiwjenje ſaßo da. Hdy by jejna biblija njebyła, ſchtó wě, kajki ſrudny kónz by ſ tej zuſej žónſku wſało!? Tak bě jejna biblija jeje žiwjenje! — Njeje nam tutón podawk ſa pſchirunanje? Hlaj, njeje tak někotryžkuli w naſchim ludže po ſdaczu morwy a ßebi jene kubło po druhim rubicz da? Ale derje nam, hdyž my hiſchcze na ßwojej bibliji wißamy a ßebi ßwoju bibliju wſacz njedamy, pſchetož potom budže ſ naſchej bibliju też naſche žiwjenje wukhowane. Haj, hdyž ßo tebi też wſchitko woſmje, njedaj ßebi bibliju wſacz, ani twojej wutrobje ani twojemu domej, pſchetož tak dołho hacž ty twoju bibliju twjerdže dżeržiſch, też ßwoje žiwjenje twjerdže dżeržiſch. A hdyž ßy w ßwojej bibliji tak doma a ſnaty, ſo je twoje najdróžſche kubło w czerpjenju a wjeßelu, potom budżeſch ju jako twój najwjetſchi pokład dżeržecz a twoja wutroba budže ßo ſ boloſczu a ſtyſknoſczu ſtorkowacz, hdyž chzedża czi twoje drohe Boże ßłowo wſacz. Teho dla waž ßebi bibliju, wona je twoje žiwjenje. H.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Naſch luby nowy ßerbſki dom je ßo ſańdženu póńdželu twaricz ſapoczał. Knjes twarſki miſchtr Kaup twar wuwjedže. To je wam wěſcze wſchitkim wulzy ſwjeßelaza powjeſcz, ſo ßo nětko naſcha nadžija, kotruž ßmy dołhe lěta w ßebi noßyli, dopjelni. Njeſabudžmy też my nětko, hdyž twar ſe ſemje ßo ſběhacz widžimy, twarſke kamjenje pſchinoſchowacz, ſo dobrowólne dary woprujemy ſa naſch Macžiczny dom. Sajimawe je ßnano też lubym Serbam, ſhonicz, ſchto je ßo do ſakładneho kamjenja, kotryž ßmy jutry ſa naſch dom położili, do pißmow nuts ſałożiła. W ſchkleńczanej trubjeli je nimo poßlednich czißłow wſchitkich ßerbſkich czaßopißow liſczina ſ tymle wobßahom:

W mjenje najßwjeczíſcheje Trojizy Wótza, Ssyna a Ducha ßwjateho. Amen.

Macžiza Sserbſka,

prěnje towařſtwo Łužiſkich Sserbow, 18. haprleje 1845 ſ naſtorkom Jana Ernſta Ssmolerja wot horliwych Sserbow w Budyſchinje ſałożena, a 7. haprleje 1847 ſ pſchiſwolenjom krajſkich wyſchnoſczow doſałożena, je jutry 1897 ßwój 50lětny jubilej wulzy ßwjatoczńje ßwjeczíła. K doſtojnemu wopomnjeczu tychle dokonjanych 50 lět narodneho dżěła je ßo na leżomnoſczi Macžizy Sserbſkeje w Budyſchinje, rózk lawſkich hrjebjow a ſwonkowneje lawſkeje dróhi, pſched 25 lětami ſa Macžizu Sserbſku kupjenej, ſakładny kamjeń ſa nowy dom, mnohe lěta pſchihotowany, ßwjatoczńje położił:

21. haprleje 1897,

hdyž běſche Jeho Majeſtoſcz Albert kral w Sakſkej a Jeho Majeſtoſcz Wilhelm II. němſki khěžor a kral w Pruſkej.

Do ſakładneho kamjenja kładżetej nětcziſche pſchedßydſtwo a wubjerk mjena hłownych ſałożerjow a njeſapomnitych wjedžiczerjow Macžizy Sserbſkeje Klina, Sejlerja, Ssmolerja, Pfuhla, Hórnika, Buka a Jencža. Nad jich ßwjatym wopomnjeczom njech ßo poſběhnje nowy ßerbſki Macžiczny dom Bohu k czeſczi a Sserbam k ſpomoženju!

Pſchedßydſtwo Macžizy Sserbſkeje:
Jurij Jakub, farař w Njeßwacžidle,
městopſchedßyda.

Jakub Skala, Canonikus, farař Naſcheje lubeje Knjenje w Budyſchinje, pißmawjedžeř.

Wubjerk Macžizy Sserbſkeje:
D. Hendrich Imiſch, farař w Hodžiju.
Czeßny pſchedßyda Macžizy Sserbſkeje.

— W Stróži pola Barta ßo na nowe lěto nowa ſchula twari. Twar je ßo pjecza knjeſej twarſkemu miſchtrej Kilianej we Wósbórku pſchepodał.

— W Magdeburgu je ßo pſched krótkim pomnik khěžora Wylema I. w pſchitomnoſczi khěžora a khěžorki ßwjatoczńje poßwjecził. Pſchi tejle ſkładnoſczi je khěžor w rěczi ſpominał na ważnu hiſtoriju tuteho města, kotrež je w martrařſkim duchu a w ſdobnym podaczu ſa ßwoju wěru czerpiło a ſachodny pomnik hiſtoriji evangelſkeje wěry ſtajiło. Wón ſpominaſche na ſmužite wuſtupowanje Magdeburgſkich evangelſkich w 30lětnej wójnje. Tehdy bu město, dokelž ßo njepodda, wot katholſkeho wójſka na žałoſtne waſchnje wupuſczene. Wot 36,000 wobydlerjow jenož mało tyßaz ßmjercži wuczekny. So naſch luby khěžor tule khwalbu města wuſběže, je wěſcze ſdobne a prawe, a my ſroſymicz njemóžemy, ſo ßo katholſke nowiny teho dla hórſcha, hdyž naſch evangelſki khěžor czucza ßwojeje wutroby wupraji.

— W Rußowſkej bu město Oſtrow wot žałoſtneho wohnja domapytane. Na 400 domow je ſpalenych, 4000 wotpalenych leži bjes domiſny pod hołym njebjom. Dwaj mużej a dwě žonje ßu ßo ſpalili; jich wjele dżěczi hiſchcze namakali njeßu. Schkoda je jara wulka. W Belgiſkej pak je woda, kaž pola naß wulku ſchkodu nacziniła. W połnóznych provinzach ßu žałoſtne ſlimki a njewjedra měli. Žně ßu ſ wjetſcheho dżěła ſaniczene. 14 woßobow bu wot błyſka trjechenych a wjele domow je ßo wot błyſka ſapaliło a wotpaliło. Bóh je w poßlednim czaßu ſ móznym hłoßom ſ njebjeß dele rěczał, hdyž je tajke ßudy na ludži póßłał. Ach ſo by też lud ſroſymił jeho hłóß a ßo wobrocził na prawy pucz, ſo by Bóh tón Knjes ſaßo ßwojemu hnadnemu wobliczu nad nami ßwěczicz dacz móhł!

Něſchto k roſpominanju.

Schto druſy czinja, ßo njepraſchej!
Hladaj ßwěru, kak twoja wěz tu ſtej'!

* * *

Poßledni dżeń je nam Bóh potajił, ſo bychmy kedžbu měli wſchitkich dnjow.

Samolwity redaktor: farař Gólcz w Budyſchinku. Cziſchcz a naklad Ssmolerjez knihiczíſchczérnje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Čišło 37.
12. septembra.

Lětnik 7.
1897.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedplatu 40 np.

13. njedźela po swjatej Trojizy.

Sjew. Jana 2, 19.

Budź swěrny hacz do smjercze, dha chzu tebi krónu teho žiwjenja dacź.

To je słowo, kotrez Bóh kscheszijanam Smyrnanskeje wosady pschiwoła, dokelz chzychu sawjednizy jich na schëroki pucz swěta wotwjescź. Njeje tole tez słowo k sprawnemu wopominanju w naschim czasu? „Budź mi swěrny", tak tón Knjes tez tebi praji a cze na to dopomni, so masch k temu 1. rjane pschikłady,

2. wulku pschisłuschnosću a

3. krasne slubjenja.

1. Rjane pschikłady masch k swěrnosczi: Hladaj nuts do stareho sluba, na Abrahama, Isaaka, Jakuba, kak su woni swěru temu Knjesej służili, jako běsche jich do swojeje służby powołał. Pomysl sebi na profetow, kak czežko běsche jich skutkowanje bjes israelskimi dźěczimi, ale woni tola wuwjedźechu, schtoz běsche jim Bóh porucził. A nětko posběhń woczi k temu, kiz je nam wo wschěm wopismo wostajił, so bychmy słëdźili sa jeho stopami, k Jesusej, kak běsche wón posłuschny hacz do smjercze na kschiżu. A njedyrbimy tez pschi tym sebi wuczomnikow pschedstajicź, Pětra, Jakuba, Pawoła, kiz su samo w swojej swěrnosczi swoje žiwjenje sa teho Knjesa woprowali? Tez nasch wulki reformator Luther je rjany pschikład praweje swěrnoscze. A nětko cze dopomnju na twój schulski czas, na czas paczerskeje wuczby, a hdyz sy sydał k nohomaj lubowaneho duchowneho, njeje so tebi jich swěrnosć k temu Knjesej napschecziwo błyschczika. A najwjetschi dźěl bjes nami je tola tez swěrnych starschich měł, kiz su chzyli tajku swěrnosć tez do naschich wutrobow saschczěpicź.

Nima teho dla luby Bóh w njebjesach dobre prawo tez nam pschiwołacź: budź mi swěrny. Nichtón wschak bjes nami njeje, kiz njeby wjedźał, schto k tajkej swěrnosczi słuscha. Jow rěka, tez czinicź po tym, schtoz smy w Bozich dźesacź kasnjach nawukli; jow je nusne saprěcź bjesbóżne waschnje a swětne lóschty, a pózczíwe, prawe a bohabojasne žiwjenje wjescź na tym swěcze; jow so žada, w dobrych dnjach Knjesowu dobrotu khwalicź a na czežkim dnju khoroscze, nusy, srudoby, so jeho pomozy troschtowacź a sczerpliwje a s czichej myslu wschitko snjesczź. My dyrbimy swojeho blizscheho lubowacź, jako sam so, k měrej radźicź a měr dźerżecź, druhemu k pomozy bycź a khorych wopytacź; Boži dom wopytacź, so modlicź a k Bożemu blidu so dźerżecź.

Nětko pruhujmy so, hacz smy tak swěrni? Ach, derje tebi, hdyz mózesch s Pětrom wotmolwicź: Knjeże, ty wěsch wschitke wězy, ty wěsch, so ja cze lubo mam. Ale, nimamy, ty a ja doscź pschiczziny, na swoju wutrobu dyricź a rjeknycź: Knjeże, budź mi hrěschnikej hnadny? Njeje to prawe sdychowanje nascheho czasa, so je tych swěrnych tak mało? Kak wjele, kotsiz Boži dom a Knjesowe blido sazpija a wjazy njewěrja, so je horjestawanje czěła a sudny dźeń; kotsiz su so czertej do służby podali a w njeczistosczi swój hnadny czas pschecznja. Jastwa su pschepjelnjene a wjele wot tych, kiz tam pschebywaju, steja

hischcże w młodych lětach. Kak wjele je jich tež, kiž Boże hnadne pomozne wězy njewužitnje wužiwaju, do Božeho doma khodźa, ale njejßu cžinjerjo teho, schtož ßłyscha; tón njeměr w mandźelstwje a domje, ta njejednota mjes starschimi a dźěcźimi je ßwědcženje sa to. K Knjesowemu blidu pschińdu, ale hódne płody teje pokuty w scźerpliwosczi, dowěrjenju a pózcźiwosczi pschinjescź njechadźa. Knjeże, Knjeże praja, ale cžinicź tu wolu njebjeskeho Wótza, na to ßebi njemyßla, a rěcž falschnych profetow, so sboże zyłeho žiwjenja niz w Jesußu, ale we wobßedźeństwje semskich kublow wobsteji, je jim něschto kraßne. Psched twojim domom, psched twojej wutrobu, ty stary, ty młody, tón wschehowědomny Knjes steji, schto namaka wón? Ssy ty jemu ßwěrny? Ach, Knjeże, njeschtrafuj mje w twojim hněwje a njekhostaj mje w ßwojej ßurowosczi. Knjeże, budź mi hnadny; pschetož ja ßym ßłaby; sahoj mje Knjeże, a cžiń mje tebi prawje ßwěrneho, ja wschak mam tež k temu 2. wulku pschißłuschnosczź.

Njewěsch, so Boża dobrota tebje k pokucźe wjedźe! A kak dobrocźiwy je pschezo nasch Bóh pschecźiwo nam? Žně nam to s nowa prěduja, a wschitko, schtož ßy hewak žnjał, njech je to strowosczź abo derjehicźe, abo wustrowjenje po khorosczi, abo pomoz w nusy, ma to napißmo: Knjesowa ßmilnosczź a ßwěrnosczź. Abo njeprěduje ßo nam hischcże Boże ßłowo a njeje nam Boże blido kryte? A njeje tež Khrystuß sa naß wumrjeł, so bychmy my měr měli, a njejßmy tež my psches jeho rany sahojeni? A njejßmy my pschi konfirmaziji, pschi wěrowanju a hewak hischcże pschi wschelakich składnosczach ßwěrnosczź ßlubili? A wopomnímy tola, to nětcžische žiwjenje je nasche jeniczke, po ßmjerczi njemóžemy ßo wjazy polěpschowacź; kajki cžłowjek wumrje, tajki steji psched Bohom, a schtóž je Božu hnadu podarmo brał, tón dyrbi potom tež ßłyschecź: podarmo kłapasch wo njebjeske durje, ty njemóžesch nuts sańcź, twoje město je hela a twoja msda je wěcžna cžwila. Ale kraßne ßlubjenja ma tón, kiž je ßwěrny.

3. „Dha chzu tebi krónu teho žiwjenja dacź", praji tón Knjes. „Króna teho žiwjenja" to je wěcžna wjeßełosczź a krasnosczź; to je nastupjenje herbstwa, kotrež je nam pschihotowane wot spočzatka teho ßwěta. Kralojo maja jow rjane króny, ale króna, kotruž budźe Bóh tym ßwojim na hłowu stajicź, je hischcże wjele rjeńscha: „schtož hischcże žane woko njeje widźało a žane wucho ßłyschało a do žaneje wutroby hischcże pschischło, to je Bóh tym pschihotował, kiž jeho lubo maju."

Dwazyczi lět je Jakub pola Labana se wschej ßwěrnosczu ßłużił, so by ßlubjene myto dostał; njechamy my hacž do kónza ßwojemu Knjesej ßwěrni bycź, so by ßo nam dostała ta wjele rjeńscha hnadna msda? Blisko je ßnadź nasch kónz, ale hdyž tež hakle po 20 abo 40 lět pschińdźe, wone ßo rucže minu, jako bychmy prjecž leczeli. Wjele je drje shromadźene, ale niczo shubjene, hdyž ßmy nětko ßwěrni. Teho dla, dźenßa, hdźež Bóh nam pschiwoła: „Budź mi ßwěrny" njestwjerdźmy ßwoju wutrobu, ale stari a młodźi ßlubmy jemu:

Twój chzu bycź a žadyn zusy
Twój a dale niczeji,
Twój hacž do ßmjertneje nusy,
Hdźež ßo ßwětne wopuschczi;
Tehdom pohladaj ty na mnje,
Pschi tebi měj město sa mnje,
Hdźež ja wěcžnje wostanu,
A cże, Jesu, njepuschczu!
Hamjeń!

Ssykora-Minakalski.

Parschonske kscheszijanstwo.

(Nabožne rospominanja wot J. Jansena, fararja w Rökenje w Norwegskej.)

(Pokracžowanje.)

Schto na skału wußyte běsche.

Luk. 8, 4—15.

Jesuß na łódźi pschi brjohach Genezaretskeho jězora ßedźo wucžesche. Wón na te brjohi hladasche, kiž ßo wysche a wysche sběhachu. Wón drje kruch role s hłubokej dobrej semju widźesche, ale cžim wysche horjekach to ßama, cžim czeńscho bywasche a napoßledk jenož hischcże skały wuhlada. Semja bě ßo dele ßunyła, nakhilina běsche pschewulka. Wo skałojtej roli we wutrobje s pscheczeńkej semju chzu dźenßa k wam rěcžecź. A pschi tym dyrbju jene wocžakacź, mjenujzy, so je jich wjele wot waß, lubi cžitarjo, hižo sacźischcź wot Božeho ßłowa dostało. Wy wěscże, kak něchtón w zyrkwi ßedźecź móže, a ßłyschecź a ßłyschecź, a tola lědma, najmjeńschi sacźischcź w ßwojej wutrobje sacžuwa; ale potom móže ßo stacź, so něschto ßo cžita abo prěduje, schtož sacźischcź sawostaji, runjež niz ßylny sacźischcź, tola něschto, na cžož ßo wón posdźischo, na kóždy pad někotre dny dopomina. Schto nětk Jesuß měni, hdyž praji: „a někotre padże na skału." S tym myßli na tute sacźischcże, kotrež ßo pschezo saßo shubja. Mój poßłucharjo, budź sprawny! Njejßy druhdy hłuboki sacźischcź wot Božeho ßłowa dostał? Ssnadź psched dołhim cžaßom, ßnadź jow w zyrkwi, ßnadź domach. — Móžno, so ženje se žanym cžłowjekom wo tym rěcžał njejßy, ale njejßy tola hižo někajki sacźischcź s Božeho ßłowa dostał? Nětk budźe mi ßnadź něchtó wotmolwicź: „ale cžeho dla s tajkim snatym waschnjom wo sacźischczach rěcžisch? To najwjetsche w mojim žiwjenju, to, schtož ßym najhłubscho hidźił abo lubował, běsche sczěhwk sacźischczow. Haj, a sacźischcże běchu, kiž ßo sakorjenichu." — To je něschto kraßne, dobry sacźischcź, pschetož wón móże ßo sakorjenicź; ale hdyž je rola czeńka, — haj to selene kusk seńdźe, ale hnydom hdyž ßłónczko pschińdźe, swjadnje. — Kelko tychle ßym nadeschoł, s kotrymiž mějesche ßo takle! — Běch ras pola stareho bura, kiž na ßmjertnym łožu leżesche. „Ssy drje ras w twojej wutrobje něschto wot mozy Božeho ßłowa nashonił?" ßo jeho wopraschach. „Haj w cžaßu mojeje konfirmazije mějach druhdy dobre sacžucźa." A kak je ßo mot teho cžaßa mełko? „To je wscho sabyte." To je ta pschecżeńka rola we wutrobje. Sacźischcże ßo mineja. — Abo schto je s dobrych sacźischczow ßo scźiniło, kotrež ßy s Božeho ßłowa dostał? Cžeho dla njejßu ßo wone sakorjenile? Na cžim to leži? Jesuß wotmolwi: To je skałojty grunt we wutrobje s pschecżeńkej semju! Kak kraßne hodźiny tebi Bóh psches naboženu sacźischcże dawasche! Hdźe ßu? Cžiń rachnowanje! Cžeho dla niczo khutne s nich sescho njeje? Hdyž chzysche khutny bywacź, hdyž na rospuczu stejesche, ßy ßo wrócził, njeje tak? Hdyž mějesche psched ludźimi, psched towarschemi, abo jenož psched mandźelskim ras wusnacże cžinicź, bě nimo. — Trawa wuskny, dokelž korjenja njeměješche. — Semja běsche pschecżeńka na skale we wutrobje. — Ale njeje žana rada, žadyn ßrědk pschecźiwo skale we wutrobje? — Haj, ßrědki ßu, nihdy njeßměmy prědowacź, so žanych njeje. Kak móže ßo skała do dobreje semje pschewobrocźicź? — Njewěscże wy to? Pschirodospytnik wucži, so je semja w spočzatku stworjena skała była, — skały ßo rosdźěłaju a semja ßo s nich scžini. — Tež rostliny ßo do semje pschewobrocża, na pschiklad: wusknjene łopjena dawaju dobru semju. — Ssamo swjadjene dopomnjenje móže něschto semje do wutroby nuts pschinjescź. — Ale w spočzatku je semja rostworjena skała. Wschudźom ßo skała spody njeje namakała. Profeßor pschirodospyta je psched krótkim nastawk wo norwegskej semi wudał, w kotrymž dopokaże, s kajkeje družiny skały je tamnischa semja nastała. — Mjenujzy wulki rosdźěl je — hinascha skała — hinascha semja. Je ßnadź tež tak s rolu twojeje wutroby? Druha skała — druha semja? Haj, hdyž bibliji prawje rosymju, tak ßo ma. Ale jow kaž w pschirodźe leża te wschelake družiny trochu daloko rósno. Dyrbju spytacź, tebi někotre wschelkich družinow role wutroby mjenowacź? Najprjedy je skałojty grunt njerosoma. Ssnadź je

to pscherjane mjeno. Ja myßlu na tajkich ludźi, na kotrychž Jesuß spomni prajizy: „Wótcže, wodaj jim; pschetož woni njewjedźa, schto cžinja!“ Myßlu na tych, kiž ßu po sdacžu woprawdźe pscheßwědcženi, so je žiwe kschescžijanstwo něschto sle, kotrehož mamy ßo bojecź. — Potom je skałojty grunt „sleje žadoscže.“ — Tónle je, kotrež ßwjaty Pawoł s tym ßłomom wopische: „Běchmy wotrocžźy žadoscžow a wschelkich lóschtow.“ — Ssy ty wotrocžk někajkeje žadoscže? Skała sleje žadoscže je hubjena rola — ale tola móże ßo semja, dobra semja s njeje scžinicź. — Potom bych rady hischcže wo druhej, wo najtwjerdschej skale k wam rěcžał, wo skale „hidźenja.“ S tym měnju tych, kiž wscho kschescžijanske žiwjenje, wscho wobrocženje k Bohu hidźa. Schtóž nabožinu hidźi, — Boha hidźi. — Jesuß tajkich ludźi na pjatnatym stawje scženja ßwjateho Jana wopische: Hdy bych ja te skutki njecžinił bjes nimi, kotrež žadyn druhi cžinił njeje, dha bychu žaneho hrěcha njeměli. Nětk pak ßu je widźeli, a tola hidźa wobeju, mje a mojeho Wótza. — Ale też s tuteje skały hidźenja móże hischcže dobra semja nastacź, a to rucže. — Na woprawdźitej semi dołho traje, w cžłowjskej wutrobje to spěschnischo dźe. — Ale kak, ßo praschecže, kak ßo to stanje, so móże skała do semje ßo pschewobrocžicź? Też to nam pschiroda wucži. Njewěscže wy, kak skały po něcžim do semje ßo pschewobrocžachu. Kotra běsche pschicžina? Woda. Dźiwno je, so je woda tak straschny njepschecźel sa skały. Ale woda je hory do semje rosdźěłała, a woda je semju potom tak roshorjała a porjedźała, kaž nětko je a płody njeße w naschim wótznym kraju. Hischcže psched stworjenjom cžłowjskeho naroda wěmy wo tak mjenowanym lodowym cžaßu. Na naschim kraju ßo wulke lodowe morjo wupschescžerasche. Jako lód sapocža roseschkrěcź a ßo hibacź, semju ßobu wjedźesche, a jako bě ßo lód minył, leżesche nasch kraj hotowy k wobdźěłanju. — Ja ßlědźu sa Jesußom, mojim wulkim mischtrom, a dam pschirodźe prědowacź. Lodowy cžaß dyrbjesche hakle nimo bycź, je wón też w twojej wutrobje nimo? Twoja wutroba běsche hnuta wot žadoscžow — ale sa Boha běsche jenož lód a skała w twojej wutrobje; njeje tak? Daj jenož lodej ßo roseschkrěcź — se skały ßo dobra semja scžini. Haj, ßnadź rjeknjesch, hdyž chzu s prawdu rjez, dyrbju pschidacź, so w pschimérje k Bohu jenož lód a skała we mojej wutrobje je; a tak symny ßym, so też to pschidam. Ach, — jich wjele drje bjes wami njeje, kiž ßu tak do lodu we wutrobje pschemrjecźi. Wy tola radscho prajicže: „O, hdy by lód jenož móhł ßo roseschkrěcź, tak so bych do žiweho sjenocženstwa s Bohom pschischoł! Hdy by ty mi tola prajicź móhł, kak móże ßo to stacź!“ Chzu tebi něschto prajicź: Bóh tebje lubuje, tebje! Bóh, pschecźiwo kotremuž ßy ty tak symny a pschecźiwny był, wón tebje lubuje. To je, schtož Khrystußowa krej nam pschiwoła: Bóh tebje lubuje. To je, schtož lód roseschkrěje do wody pokuty. — O, hdy by tola tajka wěstosć tebje rosßwětliła! — Psched něschto lětami ßo hólz do jeneje naschich khostarnjow pschiwjedźe, wón běsche hischcže zyle młody, ale satraschnje twjerdy, a sły w ßwojej wutrobje. Nichtó s nim ßebi radźicź a pomhacź njemóżesche; pschedstejicźer dyrbjesche jeho k khostanju saßudźicź. Jako to hólz saßłyscha, ßo rosnjemdri kaž satan, wschitko wokoło ßo rosbi a niczo njepschepuschcźi. Duž dźesche direktor: „Póscźelcže jeho ke mni nuts, chzu s nim rěcžecź.“ A hólz pschindźe. „Njejßy něhdy nikoho měł, kiž je tebje lubo měł? Ně.“ „Ale twoja macź, — njeběsche wona tebi dobra, a njemějesche tebje lubo?“ „Macź?“ — dźesche wón — moja macź běsche ska žona a ženje njeje mi niczo k luboscźi cžiniła.“ Duž dźesche direktor k njemu: „Jow steji jedyn, kiž tebje lubo ma, Antono.“ Hólz na njeho pohlada, psches wóczko do wutroby a jemu ßo wěste scžini, so něchtó jeho lubowasche. Někotre wokomiknjenja prosty stejesche, potom pschedstejicźerjej wokoło schije padźe a wótsje płakasche. Lodowy cžaß w jeho wutrobje bě nimo. Skała bě ßo do hłubokeje, dobreje semje pschewobrocźiła. Mój poßłucharjo, ja njesamóżu, jo tak należnje a pscheßwědcžaze wuprajicź, kaž bych rady chzył, ale tola praju tak derje kaž móżu — mój kschescžijano, Bóh, twój Wótz, praji k tebi, — nětk — „Jow je něchtó, kiž tebje lubo ma.“ Ty ßy wot Boha lubowany — ty. Hamjeń.

Schěßnaty dźeń oktobra.

(Pokracžowanje.)

Zyły dźeń běchu ßo njepschecźeljo w Lipsku a w Lipscžanskej wokolnoscži bili. Napoleon ßo dohlada, so běchu jeho njepschecźeljo nimale se wschěch stron wobeschli. Teho dla pschikasa ßwojemu generalej Bertrandej, so by město Běły Kamjeń (Weißenfels) wobßydnył, so by ßo Napoleon we wokomiku najwjetscheje nusy hischcže wrócźicź móhł. Skónczinje pokry nóz wschu nusu a srudobu, wschu krej a žałoscź se ßwojim cźěmnym sawěschkom. Ronfeldowi wojazy běchu ßo wonka pod hołym njebjom na nóz pschihotowali a běchu hižo lěhwowe wóhnja sapalili. Borak pschekhodźi lěhwo a porěcža s wojakami, so bychu khrobłoscže nabyli sa pschichodny dźeń.

„Na straže, kotrež wustajimy, dyrbimy ßo krucže spuschcźecź móz“, dźesche Albert s Ronfeld, „móhło ßo hewak lóhzy stacź, so ßo njepschecźel w nozy pó cźmje nam nawali. Mějcže ßo khróble, moje lube dźěcźi!“ a s tymle ßłowami cžißny wón ßwój kwicź na semju a lehny ßo na njón. Borak cžinjesche runje tak.

„Njejßy staru zygancžu wohladał?“ woprascha ßo Borak ßwojeho stareho wójnskeho pschecźela.

„Budź mi s njej sněrom!“ dźesche Albert, „schto dopomnisch mje w nozy, ßnano w mojej poßlednjej nozy na tele wohidne stworjenje? Popschej mi tola hischcže wokomik měra; mojim starym koscźam je nózny měr woprawdźe potrjebny. Dźenßnischa bitwa je mje woprawdźe wosprózniła.“

„Dobru nóz, nano a pschecźelo! Bóh njech tebje schkituje!“

Borak pak njemějesche žaneho měra; wón stany a dóndźe k wustajenym strażam, so by tam pohladał, hacž ma ßo wscho w dobrym rjedźe. Wón pak dale niczo njewußłyscha, hacž so wschudźom lěhwowe wóhnja praskotachu.

„Kedźbujcže ßwěrnje, lubi hólzy!“ dźesche hischcže k wojakam, „so njeby naß njesboże pschekhwatało, njepschecźel je blisko!“ Potom wrócźi ßo tam, hdźež jeho towarsch na semi leżesche. Hdyž běsche tam nimale dóschoł, wußłyscha wón nasdala někajki ropot, kaž by ßo něhdże wulka cžrjóda ludźi hibała. Wón sasta na wokomik a poßłuchasche. Wscho běsche a wosta cźicho. „Trasch ßym ßo mylił?“ woprascha ßo sam, „ßnano ßu ßebi moje myßliczki sejhrałe? spodźiwne pak tola wostanje! — Ně, to běchu cžłowjske synki, kotrež ßym ßłyschał. Telko je mi wěste!“ — W ßamym wokomiku poczinasche ropot wótsischi bycź.

„To je njepschecźel!“ dźesche młody offizěr, „cźi chzedźa polk nadpadnycź!“

W ßamym cžaßu běsche Borak ßwojeho stareho pschecźela se spanja wubłudźił. Trompeta schkrjebotasche, a wojazy, bjes měru ßylni ludźo, ßo se semje posběhnychu a hotowachu ßo na bitwu. S wopředka mějachu wschelazy wschelake staroscže, dokelž běsche w nozy a tolsta cźma; wschelazy napominachu, so by kóždy wobhladniwy był.

„Wschitzy sa mnu!“ sawoła na dobo Albert s Ronfeld, na ßwojeho konja skocžiwschi, „offizěrojo a muzstwa do prědka!“

Wojazy sapocžachu wótsje „hura!“ wołacź a s khroblosczu młodoscže kedźbowachu na hłoß ßwojeho nashoniteho nawjedowarja.

„Jim chzemy sapłacźicź, so ßu nam nózny měr kasyli!“ dźesche Albert s Ronfeld, „žadyn s nich nam njeßmě twóchnycź, khiba so wschitzy se ßwojim žiwjenjom sapłacźimy.“

Hižo běchu wojazy pschi wustajenych strażach, hdźež běsche ßo bitwa hižo sapocžała. Czerwjenokholowacźi bijachu móznje na czerwjenokabatkatych; tola czerwjenokabatkacźi ßo też njebojachu a duž kryjachu bórsy mnosy morwi semju. Skónczinje mějesche ßo njepschecźel po ßurowej bitwje s prócha.

„Kóżdy wostań na ßwojim měsce; Tych khadłow ßo dyrbimy hladacź!“

Wulki swón na Lipscžanskej wěži czepjesche dwanatu nóznu hodźinu. Pomału czehnichu swuki po powětsje dale, kotryž ßo ani njehibny. Běsche to woprawdźe ßwjatoczny wokomik!

„Dwanata hodźina!“ dźesche Borak nutrnje, „derje kóždemu, kotryž — —“ wón njemóżesche doreczecź.

„Njeßłyschicže niczo?“ woprascha ßo Albert s Ronfeld, ßo k ßwojim wyschkam wobrocźiwschi, „kajki je to ropot?“

„To je njepschecźel, sawoła Borak s dobom s druhimi offizěrami, njepschecźel chze ßo nam hischcže ras nawalicź!“

„Mějcže ßo khroble, hólzy!“ sawoła Albert s Ronfeld s krutym hłoßom. „Nětko pak mjelczcže wschitzy; — „To je ropot wulkeho wójska“, dźesche Borak, „to klinczi, jako by ßo s daloka hrimało.“

Hołk a ropot ßo bliżeschtej. Hólzy! kedźbujcže!“ wołasche ßo a kóżdy wyschk poda ßo na ßwoje město.

Wschitzy běchu hotowi. Albert s Ronfeld njedopomni ßo w tutym wokomiknjenju wjazy na Luzyndu a na 16. dźeń oktobra; ßłużba běsche jeho dospołnje sajała. Wón roshladowasche ßo se

ßwojim wótrym wóczkom po wschěch kónzach, so by ßo w czěmnej nozy trochu rosjaßnił ſ krajinu. Lěhwowe wóhnja běchu wschě hižo ſwuhaſchałe. Kaž njewěſte poſtawy ſtejachu tu wojazy a wočakowachu bitwu. Na dobo poſběhnychu njepſchecželjo žałoſtnu wołaňzu a walichu ßo jako dźiwja torhaza ſwěrina na ßwojich pſchecživnikow. Žałoſtne krejpſcheliwanje ßo ſapocža: wojazy bijachu ßo ſ wuſtojnej khroblošču; tola njepſchecželſka pſchemóz běſche pſchewulka. Stónčnje padny ſtary Ronfeld ſ konja; kulka běſche jemu rołku w ruzy rosraſyła; druha kulka ſary ßo bórſy po tym do praweje ſtrony hornjeho žiwota. Krej žórleſche ßo ſ ranow, a ſtary rjek, kotryž njeběſche ßo nihdy ſtracha naſtróžił, leżeſche njemózny na ſemi a njemóżeſche ßo ani wobaracž. Borak njeběſche pytnył, ſo běſche jeho ſtary pſchecžel padnył; bórſy pak rosnoßy ßo powjeſčž wo njeſbožu a pſchinjeßy ſtróżele do rjadow wojowazych. Tola Borak njeda ßo wot boloſčžow pſchemóz: „Do prědka, hólzy!“ ſawoła wótſje; „wſchitzy ſa mnu! chzemy ßo wjeczicž!“

A ſ błyſkotatym mjeczom khwataſche młodźenz do prědka; offizěrojo a wojazy dźěchu ſa nim. S nowa ſapocža ßo bitwa. „Wſchitzy ſa mnu!“ ſaklincža Borakowy hłóß ſ nowa a hiſchcže wótſiſcho: „Wjeczcže krej naſcheho wótza!“

A ſaßo dobywachu ßo wojazy do prědka. Do njepſchecželſkich rjadow ſacžahny njeporjad. „Dobycže! dobycže!“ ſawoła Borak a druſy offizěrojo. „Njepſchecžel zoſa! — dobycže, hura!“ wołachu wſchitzy.

Bórſy po tym běſche ßo też poßledni njepſchecžel ſ prócha měł a nózna bitwa měješche kónza. Mnohe cžěła njepſchecželow kryjachu ſ krwju womaſanu ſemju; tola też Ronfeldowy połk běſche mnojich wojakow ſhubił; do wjeßełych ſynkow wo dobycžu mlějachu ßo ſynki ſrudoby wo padnjeneho wjednika. Bórſy počžachu jeho pytacž. Borak nadeńdže jeho zyle woßłabnjeneho pod ſchtomom. Jeho ßwěrny kóń běſche ßo rjehotajo też tam wróčił. Borak ſběhny krwawego rjeka a dyrbjeſche ßo ſdžeržecž, ſo njeby ſapočžał płakacž. —

„16. dźeń oktobra!“ džeſche Albert ſ Ronfeld ſe ßłabym hłoßom. „Bjes ruki a kulku we wutrobnje, — bratſje, to ſtareho wojaka boli! A hiſchcže njeje wótzna ſemja wußwobodźena — bratſje, tale rana hiſchcže bóle boli we wutrobje. — So cži takle rěčžu! Njeje to, ſo bych jako dźěčžo ßwoje žiwjenje lubował, ſo cži takle rěčžu — mi je žiwjenje wjele wjeßela popſchało a tola chzych rady hiſchcže ßwobodnu wótznu ſemju wohladacž. Tola Boža wola njech ßo ſtanje!“ (Pokračžowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— So by ßo ludej wopomnjecže tamnych ſrudnych dnjow ſdžeržało, na kotrychž bu naſch kraj kónz julija pſches wulke powodźenja domapytany, chzetaj dwaj ſakſkaj duchownaj knižku wudacž, w kotrejž ßo roshlad dawa wo wulkej ſchkodźe, we wſchelakich woßadach a wßach, tehdy načžinjenej. Tale knižka dyrbi ſ dobom pokutne prědowanje bycž naſchemu ludej, kak móže ßwjaty Bóh ſ mróčžakkami naß pſchikrywacž, hdyž ßu w naſchim cžaßu tyßazy w ßamopaſchnoſcži žiwi, kaž by žadyn Bóh tón Knjes w njebjeßach njebył. My lubym cžitarjam, hdyž budže tale ważna knižka hotowa, krótki roshlad wo tym podamy, ſchtož nam wo naſchich ßerbſkich woßadach powjedaja.

— Bohu žel dóńdže ſe Zitawſkich ſtron ſaßo powjeſčž, ſo ßu cžežke njewjedra, kotreż w nozy wot pjatka do ßoboty tamneho tydźenja ſ wulkimi ſlinkami pſchińdźechu, ſaßo wſchelaku ſchkodu načžiniłe. Na wſchelakich blakach je błyſk do domow dyrił a twarjenja do prócha pſchewobrocził. Ale też wulka woda je ßo ſaßo tu a tam pokaſała, ſo dyrbjachu ßo ludźo ſe ſtrachom na lědy pſchětrate cžežke dny dopomnicž. Haj ſ někotrych wßow ßamo pißaja, ſo w nozy wot ßoboty k njedźeli woda wyſche ſtupi, hač 31. julija. Woßebje je wona želeſnizy wobſchkodźiła, dokelž je pjerſchcž ſpody kolijow wumlěła. Jenicžke ſboże hiſchcže běſche, ſo woda tak khětſje, kaž běſche pſchibyła, też ſaßo ſpadže. Proſchmy tola wſchitzy nutrnje, ſo chzył naß Bóh luby Knjes pſched dalſchej wodowej nuſu wobarnowacž po ßwojej huadže a ßmilnoſcži!

— Měßacžnik Draždźanſkeho młodźenzſkeho towaŕſtwa dawa ſajimaju roſprawu wo pruhowanju ſamariczíſkeho wuwučenja, na kotrymž je ßo 20 towaŕſtwowych ßobuſtawow pod nawjedowanjom knjeſa wojeŕſkeho lěkarja doktora Siemßa wobdźělilo. Tole wuwučenje je ßo na to ſłożiło, ſo bychu cži młodźenzy, hdy by něchtó do njeſboža pſchiſchoł, njech je ßo wopalił abo njech je dele padnywſchi ßebi ſtaw ſłamał, abo njech je ßnano do wody padnył, tajkemu prěnju pomoz pſchinjeßli. To je jara ważne — haj ważniſche ſkónčnje by hiſchcže pola naß było, hdźež druhdy dołho traje, prjedy hač lěkaŕ dóńdže, ſo bychmy tajkich młodych ludźi měli, kotſiž ßu k temu ſwólniwi, potom ßo jim wěſcže też radlubje pomoz poſkicži, ſo móża tajke wuwučenje dostacž. Sa to ßo potom towaŕſtwo ſnutſkowneho mißionſtwa poſtara. Potom nadźijomnje też to khodźenje k tajkim ludźom pſchestanje, k kotrymž jich wjele nětko běha a kotſiž tola ſ wulkeho dźěła wěz njeroſymja, dokelž ju njejßu wot wězywuſtojnych ludźi nawuknycž móhli. — Sa tych młodźenzow, kotſiž něhdže do Draždźan pſchińdu, ſ nowa na to dopomnimy, ſo ma młodźenzſke towaŕſtwo ßwoje ſkhadźowanja „Nowe torhoſchcžo“ (Neumarkt 9, III), a ſo ßu towaŕſtwowe rumy wot rano 9 hacž do ½11 wjecžor wotewrjene. Tam je też ſa młodźenzow ſa tunje pjenjeſy dobra jědź dostacž. Kóždu njedźelu wjecžor ſ wjetſcha ſhromadźiſna ſ rjanym pſchednoſchkom. Tak ſměje njedźelu 5. ſept. pſchednoſchk knjes dr. Rychtaŕ wo pucžowanju w Sakſkej w ſpočžatku tuteho lětſtotka; njedźelu 12. t. m. knjes kand. Saul wo „pucžowanſkich wobraſach ſ Rumänſkeje.“ Wutoru 14. t. m. je měßacžna ſkhadźowanka, w kotrejž ßo nowe ßobuſtawy pſchijimaja. Njech tola ju lubi ßerbſzy młodźenzy njeſkomdźa tam ßwoje ſabawjenje pytacž, ſo njebychu kónz wſali w žołmach ſawjedźazych žadoſcžow, kotreż ßo jich we wulkim měſcže k ßebi wabja.

„To lóžke njej', ſo kſcheſcž'jan ßym.“

Tak je pobožny khěrluſcheŕ ſpěwał — wſchitkim wěrjazym ſa khutne napominanje. A ſchtož hižo kóždy ſa to ſemſke žiwjenje pſchipóſnaje, to też ſa duchowne płacži: nichtó krónowany njebudže, khiba ſo prawje wojuje. Schtóž chze dobycže doſtacž a dobycžeŕſku krónu ßebi dobycž, dyrbi też wſchitke ßwoje mozy na to ważicž. Kak móhła wěcžna, njeſachodna króna ßebi njenje wot tebje žadacž? Niz cži połojcžni, ale cži zyki maja w žiwjenju wuſpěcha, jenož cži, kotſiž ßo ßwěru prózuja, njebjeſke kraleſtwo dobydu. Ach, hdy by dźenßa tón, kiž wutroby ſnaje, kſcheſcžijanſtwo cžiſcžicž chzył, kaž pſcheńzu, kak wjele by jich ſtejało na jeho boku? Na kotrym boku by ty ſtejał? By ty ßnano ßłuſchał do tych połojcžnych, kotſiž njechadźa radźi ſatamani bycž a ſhubjeni hicž, ale kotſiž też niczo rady njewopruja? Kotſiž chzedźa Boži pſchecželjo bycž a jo też ſe ßwětom ſkaſycž nochzedźa? Khryſtußej ßłužicž ſ zyłej wutrobu! to dyrbi naſch wottyknjeny kónz bycž.

Džěſcžu macž wo kraßnoſczi noweho Jeruſalema ſ parlojtymi wrotami a ſłotymi haßami powjedaſche. Duž ßo jeho wocži ßwěcžeſchtej a k macžeri wobrocžene to dźěcžo praji: „Njej' wěrno, macže, ſchtóž chze tam nuts, dyrbi cžiſtej nosy měcž?“

Wopomń, ſchto chze tebje tole praſchenje ſ dźěſcžoweho rta nawucžicž! Chzeſch-li do njebjeß, potom njeßmjeſch hrěſchneho prócha na ßwojimaj nohomaj měcž — w khutnym wojowanju wo wußwjecženje duſchow dyrbja wſchitzy wucžomnizy Jeſußowi wucžiſcženi bycž, kaž ſłoto we wohnju. Duž ſpěwamy:

Wudźerž tu, wudźerž tu,
Zion wudźerž ßwěrnoſcž tu,
Njebudž liwka, jběhń ßo ſpěſchnje,
Skoro pſchińdźeſch k dobycžu.

Něſchto k roſpominanju.

Boža ruka huſto bóle w cžěmnoſczi hacž w ßwětle wodźi. A hdyž ßo też žane wupucže ſ teje cžěmnoſcže njepokaſaju, nam to njeßmje dacž ſadwělowacž. Wſcho wot teho wotwißuje, kajka je naſcha ſnutſkowna myßl: je-li wona w porjedźe, potom ßo wſchitko ßamo wot ßo da. To chzemy k ſnutſkownemu pruhowanju ſtajnje wopominacž.

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Klukſchanſkeje woßady:

N. N.	1 hr.	— np.
F. K.	—	80 „
Hromadźe:	1 hr.	80 np.

W mjenje wbohich ßyrotow wutrobny dźak praji

J. Gólcž, faraŕ.

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcž w Budyſchinku. Cžiſchcž a naklad Ssmolerjez knihicžiſchcžerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 38.
19. sept.

Lětnik 7.
1897.

Sserbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

14. njedźela po ßwjatej Trojizy.

Luk. 17, 17—19.

Hdźeha pak ßu czi dźewjeczo? Takle ßo nasch sbóżnik praschesche, hdyż bě dźeßacź wußadnych wustrowił. Ale jedyn jenoż bě pschischoł, ßo Jesußej podźakowacź. Czi drusy běchu ßo dom wróczili, a ßebi na to njepomyßlichu, so dyrbjeli ßo temu Knjesej dźakowacź sa jeho pomoz a hnadu. Wschako bě nusa nimo, a hubjeństwo mějesche kónz. Schto bě Jesuß też dale nad nimi czinił — njebě wón też druhim pomhał runje każ jim?

Tajzy ßu ludźo! Knjeże, hdyż stysknosćź tu je, dha pytaju cże; a hdyż ty jich schwikasch, tehdy wołaju woni stysknje. (Jes. 26, 16.) Hdyż pak je srudoba nimo, ßebi wjazy na to njemyßla, so je Bóh tón Knjes pomhał.

Kak stysknimi běchu ludźo w czaßu wulkeje wójny 1870—1871. Kelko nutrnych prósstwow a sdychowanjow je ßo czinilo w tamnym czaßu! Zyły lud ßo k Bohu wołasche. A Bóh je pomhał. Wón je modlitwy wußłyschał. A nětko dyrbi rěkacź: Hdźeha pak ßu czi dźewjeczo? Nětko dyrbi Bóh tón Knjes skorźicź: Ssym dha ja nětk nan, hdźe je moja czescź? Ssym ja Knjes, hdźe je moja bojoscź? (Mal. 1, 6.)

Njeje naß lětßa Bóh tón Knjes wobarnował psched najwjetschim njesbożom? Njeje naß pschepuschcził a schtrafu hacził, hdyż żałoßne powodźenje druhim najwjetschu schkodu naczini a żně, nadźiju zyłeho lěta, dom a dwór saniczi? Hdźeha pak ßu czi dźewjeczo?

Kak wjele ludźi je prajilo w bolosczach, na khorołożu, pschi wulkej srudobje: Jesu, ßmil ßo nad nami! A tón Knjes je wußłyschał jich wołanje. Hdźeha pak ßu czi kschesczijenjo wschitzy, kotrymż je ßwěrny Bóh pomhał we wschej strachocze? Njejßu ßo saßo wróczili k staremu hrěschnemu waschnju a żiwjenju. Dźenßa skorźi nasch sbóżnik runje tak każ tehdy: Hdźeha pak ßu czi dźewjeczo?

Wón njemóże tola pschi małej liczbje dźakownych, nad kotrymiż ßo jandźelio wjeßela, parowacź hromadu tych, pola kotrychż je teho luboscziwa próza podarmo była. Wschako je wschitkich wukupił se ßwojej ßwjatej krwju a wuczischcził wot wußada hrěchow. Ta krej Jesom Khrysta wuczischczi naß wot wschitkeho hrěcha (1 Jan. 1, 7).

Njeje jich dźeßacź wuczischczenych? Hdźeha pak ßu czi dźewjeczo?

Njejßu Jesußej ßwěrnosćź ßlubili pschi ßwjatym wołtarju? Pschi wobnowjenju kschczeńskeho ßluba? Pschi spowjedźi a pschi wużiwanju Bożeho wotkasanja? Wschitzy kschesczijenjo dyrbjeli jemu ßłużicź a jenoż nětotsi sa Jesußom ßlědźa! Czi drusy ßebi na to njemyßla. Hdźeha pak ßu czi dźewjeczo? Ty, w twojim domje ßo nichtó wjazy njemodli hacź jenoż twoje dźěczo, twoja stara macź! Njewěrno, tehdy, hdyż woda czi doßahasche hacź k duschi, ßy wołał a żałoscził: Luby Jesu, ßmil ßo nade mnu! A potom — je ßamo wot ßo lěpje było! —

Haj, hdy by wěrił, so wot Boha wukhadźa wschitkón dobry a dokonjany dar, hdy by wěrił, so je wschitko, schtoż masch, njesaßłużena hnada, by prajił każ Pětr: Knjeże,

dźi wote mje won, ja ßym hrěschny cźlowjek, — abo kaž David: Schtó ßym ja, Knjeże, Bożo, a kajka je moja khěża, so mje hacž ßem pschiwjedł ßy? (2 Sam. 7, 18) —, dha by ty też pschischoł a by ßo dźakował. Jeli so Boża dobrota ßo jako hnada póśnawa, dha też ßo Bohu wutrobny dźak dawa.

Samariśki to póśna, so bě bjeśe wscheje saßłużby a dostojnoścże dobrotu wot Jesußa dostał. Jeho njebě jenož nusa kaž tamnych k Jesußej dowjedła, ale naśhonjena hnada jeho saßo k Jesußej dowjedźe, so by nětko wot njeho brał hnadu sa hnadu. „Hdyž tebje jenož nusa k modlitwje wabi, njemóżeśch Boha prawje póśnacź. Hdyž pak pomoz bóle hischcże ponižuje hacž nusa, budźe też wutroba w Božej hnadźe wostacź. Samariśki ßo saßo k Jesußej wróczi; wón nima kedźbu, schtož cźi drusy k temu praja — a ty, njeßy ßo ty żenje ludźi bojał, so by Bohu cześcź woprował? Tamny padźe na ßwoje wobliczo a dźakowasche ßo — a ty ßy husto tak liwki! Tamny je napoßledk khwalbu dostał wot Jesußa a wot njeho był żohnowany na cźěle a na duschi. Hdyž běchu ßo cźi drusy ßami śjebali wo wěczne śboże, dokelž njeběchu ßo k Jesußej saßo wróczili — a ßami ßebi żórło wscheho dobreho ś njedźakownoścźu satykali; — pschetož „Božu dobrotu sabycź, rěka, żórło wscheho dobreho satykacź, Božu ßmilnoścź pak khwalicź, rěka, nowu ßmilnoścź ßebi dobycź“, — dha je tón jedyn, kiž ßo dźakowasche, k cźělnemu wustrowjenju Božu wěczmu hnadu w Khrystußu namakał a dostał.

Hdźe ßu cźi dźewjecźo napoßledk wostali w ßmjertnej hodźinje?

Komu chześch ßo runacź?

Njechaśch kaž Samariśki Jesußej ßo dźakowacź ś rtom, ś wutrobu a se żiwjenjom k wěcznemu śbożu? Hamjeń.

Garbař-Koteczanski.

Parschonske kscheścźijanstwo.

(Nabożne rospominanja wot J. Jansena, fararja w Rökenje w Norwegskej.)

(Skónczenje.)

Ja ßym ßo rossßudźił.

Math. 4, 8—11.

Sso praji, so ßmy wjele śpytowanjam wustajeni, a to je wěrno. Jesuß bu tśi krócź śpytowany. Ja chzu naležnje wo woßebitym śpytowanju něschto poręczecź, pschetož woßebite śpytowanje je! Něschto woßebite běśche, schtož chzyśche satan wot Knjesa Jesußa; něschto woßebite je, schtož ßo wot tebje ßebi żada, ś cźimž tebje śpytacź chze. Tuto jene śpytowanje, satanowa ßylnoścź, w tym wobsteji, so wón pschezo to jene chze, kaž też ßylnoścź Jesußowa je, so pschezo to jene chze! — Schto chze Jesuß? Żiwjenje w Bosy! Schto chze śły duch? Wotpad wot Boha. Jesußowe prěnje, druhe, tśecźe śpytowanje maja sa wottyknjeny kónz: wotpad wot Boha. To jene je, na cźimž satanej pola tebje leży: tebje wot Boha prjecź torhnycź, tebje na ßo śwjasacź, tón śwjaśk rostorhnycź, kiž bjes twojej wutrobu a bjes Bohom wobsteji. Mój luby, to jene satraschne chze satan wot tebje, so dyrbiśch wotpadnycź wot Boha, to dyrbiśch jaßnje wjedźecź a śpósnacź. Ty ßy ßnano śpytowany był k něczemu, schtož śle a hrosne běśche; k cźemuž bu śpytowany. Je-li żane wobrocźenje k Bohu, je-li żane żiwe kscheścźijanstwo, potom je satan hižo spokojom. Ty ßy ßnano pśches lěta śpytowany był, a ßy daloko pschischoł we wotpadźe wot Boha; ale tebi njeje ßo wujaßniło, so běśche runje to satanowy wotpohlad ś tobu. Něchtó wě, so je wopiśtwu poddaty, so njepózcźiwoscźi ßłuži, so je wjecźiwy, to derje pósnaje; ale so to wschitko na to jene ßo měri, na wotpad wot Boha — na to ßebi pomyßlił njeje. — Dospołny nadpad, je tón hižo w dźěcźatstwje móżno? Sso wjeßelu prajicź móz, so w dźěcźazych lětach k żanemu wurasnemu wotpadej wot Boha njepschińdźe. Cźert dowolnoścźe njedostanje, dźěcźatko ś zyłej mozu śpytowacź. Dźěcźatstwo je kaž śakitaze hacźenje; móża drje małe żołmicźki ßo śběhacź, ale wone njesamóża łódźicźku k rosrażenju pschinjesćź. Ale hdyž nichtó wotroscźe, cźini, kaž by na atlantiśke morjo wuschoł, hdźež kaž wulka łódź wot żołmow a wichora ßo roskłamacź móże. Hakle we wyschschich lětach śatan ßwoju połnu móz pokasuje. — Niz pśched konfirmaziju, ale w pschichodnych lětach po njej, hdyž woßomnate, dźewjatnate a wyśche teho ßo pschibliżuje. To je rossßudźazy cźaß. Potom cźert tebje śe ßobu wosmje na horu a pokaże tebi wschitku kraßnoścź teho ßwěta prajizy: „To wscho chzu tebi dacź, jeli so ßo Boha wotrjeknjeśch!“ — Rjany cźaß, hdyž dźěcźaze cźrije ßo wusuju, a něchtó ßo k doroscźenym liczi. Mozy cźěła a dusche w połnym kcźenju śteja; żiwjenje tak kraßne pśched tobu leży. — Ale to bywa też łóhko śpytowanje, abo ßnadź niz? — śatan tebje kaž na horu dowjedźe a tebi ßwoje prědowanje na horje dźerży, a móz leży w tym prědowanju. Wón tebi żiwjenje teho ßwěta pokaże a praji: „Njecźujeśch w ßebi, so żiwjenje wużiwacź dyrbiśch? — Njecźujeśch, kak to tebje ś cźerśtwej, nowej radoscźu napjelni? Wsmi a wużiwaj!“ — Ale něschto tebje hischcże wróczo dźerży. To je tón rjany śwjaśk wot dźěcźazych dnjow, ś kotrymž bě na Boha śwjasany. Satan praji: „Ty móżeśch jenož woprawdźe ßo śwjeßelicź a wużiwacź, jeli so ßo wot Boha wotwobroczijśch. — Wottschaßń puto, chzeschli ßo ßwobodneho scźinicź. Prjecź wutrobu wot wscheje nabożiny! Njedaj żanemu duchownemu a żanym kniham mozy nad tobu dobycź, tak so myßlisch, so dyrbjał k Bohu ßo modlicź. Wotpadń wot Boha! — Potom hakle móżeśch khelich wjeßela połny wupicź. Hewak jón pijeśch jako schklosa, śe styśkniwej hubjenej bojoscźu. — „Cźiń ßo ßwobodneho, a wużiwaj żiwjenje bjes Boha — cźerśtwje a ßwobodnje — po twojich darach a samożenju!“ To je prědowanje na horje, kotrež śatan młodźinje dźerży. — Ssy ty wotpadnył? Ssy ßo jeho łżam nawabicź dał? Pschetož wón łży! Ty żane wjeßele njenamakaśch, jeli so ßo wot Boha njewotwobroczijśch“, — to je jeho wulka łża na ßwěcźe. Ssy ju wěrił? — A nětk spomńcźe na wschitke pomozne ßrědki, na wschitkich pschinoscherjow, kotrychž wón w ßwojej ßłużbje trjeba — śłych towarśchow, — hubjene knihi a łopjena. A lědma wěrju, hdy byschcże ßo mje praścheli, schtož najśtraschnische je, śli towarschojo abo hubjene knihi a łopjena, — ßebi myßlu, so chzył prajicź: „śke knihi abo łopjena ßu najhórśche, pschetož wone ßu nam pschezo wjazy k rukomaj a ßu najbóle tak derje śpißane.“ — Kak śrudnje, hdyž ßo ty njeßy pschecźiwił, kaž je ßo Jesuß śpytowanju pschecźiwił! Jich wjele ßym śnał, kiž mějachu w ßwojim śnutskownym hrosnu błusnu po tajkim padźe w młodoscźi dopokasacź. A — kedźbuj na to — runje w tych lětach ßmy k wobrocźenju hischcże tak khmani. Wjele jich ßym ßo wopraschał: „Hdy ßy najwjeßelschi był w twojim Bosy?“ a woni ßu wotmolwili: „W mojej młodoscźi, w cźaßu konfirmazije a w lětach po njej.“ Ale hdy by też hižo pjecźdźeßacź lět stary był, — wobrocź ßo tola, wscho móże ßo dobre scźinicź. W sańdźenej nasymje ras na dwórnischcźu młodeho dźěłacźerja setkach, — wón běśche ś kowarjom. Woßebiteje pschicźiny dla ßo ś nim do rěcźow dach, hacž runje běchmoj zyle zusaj. Nadpaduje je, kak cźerśtwe rosomne myßle dźěłacźeŕ husto roswiwa. — Wón rěcźeśche wo ßwojim stejnischcźu k Bohu. „Ja mějach tak dobre, khutne myßle, jako dźěcźo ßnadź schěścź abo ßydom lět běch, a jako narosćźech, buch khutnje wot Božeho ducha sapschijaty. Potom pak pschińdźech do dwělowanja a do cźeźkeho hrěcha sapadźech.“ „Kak ßo to śta?“ ßo jeho wopraschach. „Njewěrjazy towarśch mozy nade mni doby. A potom běchu knihe, kotrež mi do rukow padźechu — wón mjenowasche te knihe —. Tele ßu mje wot mojeho Boha wottorhnyłe a moju wutrobu wuprójśnike, tak so mi niczo wyśche njewosta wot mojeho żiwjenja w Bosy, ja ßo zyle njewěrjazeho scźinich.“ Je ßo tebi też tak seschło? „Ale“, dale powjedasche, ßym ßo saßo pschebědźił, nětk wěrju, so Bóh je a so je Jesuß wumożnik teho ßwěta. A ßym ßo rossßudźił, ßwojemu Bohu ßo cźiscźe poddacź. Mój luby, kak daloko je satan ś tobu pschischoł? Kak daloko ßy ty wot Boha wotpadnył? Ach, so by ßo tola poradźiło, tebje k khutnemu pschemyßlenju na to nawabicź! Njeje wěrno, hdy by ßo wo twoju strowoscź jednało, a lěkaŕ by k tebi prajił: „Sso boju, so ßu wasche płuza khore“, njeby ty na lohke ramjo wsał, ale by něschto pschecźiwo temu cźinił. Ale hdy by nětk ś twojim żiwjenjom w Bosy k ßmjercźi schło? Njedyrbjał ty pschecźiwo temu niczo cźinicź? Ty ßo ßnadź na to spuschcześch, so żadyn sjawny prějeŕ njeßy. Ssnadź ßebi myßlisch: Ja wschak jow w zyrkwi ßydam, to tole nichtó njecźini,

kiž je wot Boha wotpadnył. Někchtó móže tak rjenje w zyrkwi ßedźecź, haj na klětzy ſtejecź, a žiwjenje w Bosy móže doſpołnje morwe bycź. Wotpad wot Boha najbóle tak nahle ßo njeſtanje, pomału a po něčžim ßo wutroba ßwojemu Bohu ſdaluje. Ssnadź prajiſch: „Haj luby knjes duchowny, ja ßo boju, hdyž ßo wo žiwjenje w Bosy jedna, ſo ma ßo ſrudnje ſo mnu; ale ſchto dyrbju cžinicź?“ Chzeſch ty woprawdźe něſchto cžinicź, ja chzu tebi na poßledku něſchto prajicź: Ty dyrbiſch cžinicź, ſchtož Jeſuß cžinjeſche. A ſchto cžinjeſche Jeſuß? Wón rjekny ſotanej: „Sběhń ßo wote mnje!“ Njejſcźe ſchtuczku na ſchtwórtym ſtawje liſta Jakubowego cžitali: „Stejcźe pak cžertej napſchecźiwo, dha cźeknje wón wot waß.“ Cžiń, kaž Jeſuß cžinjeſche! Rosßudź ßo, wſmi khutnje ſ twojim ſadźerženjom pſchecźiwo Bohu. Wobhladaj ßebi twoje hubjenſtwo! Praj ßebi ßamemu, a praj twojemu Bohu, kak to ſ tobu ſteji — rosßudź ßo! Budź ſmužity a ſapſchimń wotmyßlenje, twjerde, krute wotmyßlenje! Praj ßebi ßamemu: „Tak njemóže dale hicź; hinak dyrbi ſo mnu bywacź, je=li hiſchcźe móžno, ßo ſ Bohom ſjenocźicź. Njecham dlěje kaž poß wot cžerta ßo ſa rjecźas wodźicź dacź.“ — Kraßne je, ßo ſa Boha rosßudźicź. Spomń na Jeſußa a na jeho rosßudźaze: „Sběhń ßo wote mnje, ſatanje!“ Spytowanje ßo ſawěſcźe hacź do dna duſche dobu, ale wón bě ßo rosßudźił ſa ßwojeho Boha a Wótza. Ja mějach dobreho pſchecźela, młodeho bura; dyß a dyß rěcźeſche wón też w ſdromadźiſnach. Woßebje na jene jeho poßlednich ßłowow ßo dopomnju: „Ja ßym ßo rosßudźił“ — tak dźeſche wón, a hiſchcźe widźu, kak jeho cžorne wóczko ßo ſyboleſche pſchi tym ßłowje — „ja ßym ßo rosßudźił, pſchecźelo; wy móžecźe cžinicź, kaž chzecźe; ale ja ßym ßo rosßudźił — ja chzu ßwojemu Bohu ßłuſchecź!“

Hamjeń!

Pſchełožił Rychtař=Budeſcźanſki.

Schěßnaty dźeń oktobra.

(Pokracžowanje.)

Stary wojak běſche cźežko ſranjeny; ßmjercź běſche jemu bliſko. Tajki leżeſche w naſymſkej nozy na ſymnej, włóžnej ſemi bitwiſchcźa, na kotrymž běſche ſ lawſkej khrobłoſcźu ßo bił. Wón běſche ßo ſ khribjetom na ſchtom ſlehnył a móżeſche lědom hiſchcźe rěcžecź, tak ßłaby a bieſe wſcheje mozy wón běſche pſches to, ſo běſche nimo měry wjele krwě ſhubił. Offizěrojo a wojazy pſchiſtupichu k njemu a widźachu, kak ma cźerpicź. Woni jeho ſ cžicha k lěkarjej wotnjeßechu. Tam ßadźichu jeho na rostorhany wojeŕſki kwicž. Boloſcźe jeho cžwilowachu; offizěrojo jeho wobſtupichu. Bórſy pſchińdźechu wſchitzy, kotſiž běchu pod nim połkowe wodźělenja nawjedowali, ſo bychu ſhonili, kak ßo jich lubowanemu połkownikej wjedźe. Lěkař dońdźe. Wón pſchehlada rany a ſcźeże ſ ramjenjomaj, ani ßłowczka njeprajiwſchi.

„Pſchecźelo a bratſje!“ ſcheptaſche wón ſtaremu do wucha, ſo njeby nichtó ßłyſchał, „pſchihotujcźe ßo na ßmjercź.“

„Bohu budź dźak ſa tule powjeſcź“, dźeſche Ronfeld měrnje. „Junkrócź dyrbju tola k ßwojemu dźěſcźu pſchińcź a k jeho macźeri.“

Lěkař pſchikaſa, ſo bychu ſranjeneho ßameho woſtajili.

„Pſchihotujcźe ßo ſ nowa na bitwu!“ proſcheſche Ronfeld ſe ßłabym hłoßom. „Myßlu, ſo ßo jutſje bitwińſka reja ſ nowa ſapocžnje.“

Borak chzyſche tu woſtacź. „Ja tebje njewopuſchcźu, ßy mi był jako nan“, dźeſche wón, „woſtanu pſchi tebi, doniž — —“.

„Poßłuchaj mi, ßyno“, wotmolwi ſtary wojak, „ſraduj wſcho k jutſiſchemu dnjej! Podaj mi ruku!“

„Budź Bożemje, pſchecźelo a towaŕſcho!“ dźeſche Borak wſchón hnuty, „Bóh njech mi ſpožcži, ſo ßo ſ tobu ſaßo wohladam.“

„Bóh budź twój ſchkit, Borako!“ dźeſche ſtary Ronfeld ſ cžicha, „wón wjedź tebje k dobycźu a k cześcźi.“

Młodźenz poklakny ßo na ſemju a ſtareho pſchecźela wokoſchiwſchi, ſ kotrymž běſche ſtajnje hromadźe na wójnje był, ſapłaka; jeho dońt pohnu jeho hacź do najhłubſcheje wutroby. Borak někajku dołhu, ßuchu cžłowſku poſtawu wuhlada, kotraž ßo jemu bliżeſche. Běſche to Lužynda, wojeŕſka korczmarka. Jeje włoßy běchu roswjaſane a ſmahowachu w rańſchim wětſiku. Wona kiwaſche ſ cžeŕwjenym rubiſchkom. „Huh!“ ſawoła wona hroſnje a cžerjeſche nimo lěhwa, na kotrymž ßo ſtary wojak ſ boloſcźemi bědźeſche — „16. oktobra!“

„Schěßnaty oktobr!“ woſpjetowa Ronfeld a ſańdźeli wóczžy. Luzynda khwataſche khětſje, kaž wětſik, pſches bitwiſchcźo a ſhubi ßo ſady brjoha, ſady kotrehož ßo někajke ßwětłe pruhi poſběhowachu. Wot teje hodźiny ßem ju wjazy pſchi połku wohladali njeßu. Borak pak doſta wot wjeŕcha Schwarzenberga nawjedowaŕſtwo nad ßławnym Ronfeldſkim połkom a wjedźeſche jón w ßlědowazych bitwach k dobycźu a k cześcźi.

17. oktobra běſche doſpołny měr; kanonſki hrimot běſche woněmił. Woſpróznjeni wojazy wotpocžowachu a běchu też wotpocžinka jara potrjebni. Generalojo poßylnjachu ßwoje wójſka. Napoleon mějeſche hiſchcźe nadźiju, ſo budźe ßo Awſtriſka wot ſwjaſkarjow wotrjez. Wón běſche jateho generala k khěžorej Franzej póßłał, ſo by teho pſches wulke ßlubjenje k wobſamknjenju měra nawabił. Tola khěžor Franz wotpokaſa wſchě ßlubjenja, kotreż ßo jemu doſtachu. Póndźelu 18. oktobra rano ſapocža ßo na wſchěch kónzach ßurowa bitwa. Dołho wudźerža Napoleon khrobłe nadběhi ſwjaſkarjow, hacź runje mějachu woni bjes měry wjazy wojeŕſkich mozow; tola ſkónczńje pſchemó jeho krutoſcź, khrobłoſcź a pſchemóz. Saſke połki, kotreż hiſchcźe w Napoleonowej ßłužbje ſtejachu, wopuſchcźichu jeho wo ßrjedź bitwy a ſtupichu ßo jako njepſchecźeljo pſchecźiwo Napoleonej, kotryž běſche też jich wótznu krajinu tak dołho podtłóczował, putał a wuzyzał. Wjeczor tuteho ßurowego dnja běchu Franzowſow hacź pod Lipſcźańſke murje ſtłóczili. Cźi tſjo ſtowaŕſcheni wjeŕchojo, ruſki a cžeſki khěžor a pruſki kral — poklaknychu ßo na ſemju a dźakowachu ßo Bohu, hdyž jim wjeŕch Schwarzenberg dobycźe woſjewi. Napoleon pſchikaſa hiſchcźe tón ßamy wjecžor, ſo ma zyłe wójſko pucź naſad naſtupicź. Na druhe ranje woprowaſche wón hiſchcźe někotre wójſkowe wodźělenja, ſo by ßwojich najlěpſchich wojakow wobkhował. Teho dla ſapocža po ſdacźu bitwu na druhe ranje ſ nowa. Tola pſches Halſchtrowu běſche jenicźki móſt natwarjeny a teho dla dźěſche zoſanje jara pomału. Wſcho honjeſche k tutemu moſtej, a lědom běſche Napoleon móſt wopuſchcźił, roswlecźi wón ſ wulkim wrjeſkotom. Mnoſy wojazy tepichu ßo w rěcžnych žołmach.

Na woběmaj ſtronomaj běchu mnoſy wojazy ßmjercź namakali. Tola krwawna hra pſched Lipſcźańſkimi murjemi pſchinjeße europiſkim ludam ßwobodu a ſłoty měr. (Pokracžowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Sserbſki homiletiſki ſeminar je wot 16. auguſta hacź do 13. ſeptembra w Hodźiju pod wodźenjom lubeho knjeſa fararja D. Imiſcha ſhromadźeny był. My wěmy ſ naſcheho ſeminarſkeho cžaßa, kak my tak radźi w Hodźiſkej farje wukny chu lubu ßerbſku rěcź, dokelž nam niz jenož proſta wucžba ßo doſta, ale cžopła wutroba naſcheho lubeho wucžerja naß ſahorjowaſche a poſběhowaſche, ſo běſche nam wuknjenje ßama radoſcź a ßo nam te 4 njedźele minychu, kaž bychu prjecź lecźake. Lětßa mějeſche ſeminar 6 ßobuſtawow. To běchu: knjes kandidat Tyſcheŕ, knježa ſchtudenczi: Wicźas, Mrózak, Gólcź, Räda a jako hoſpitant Rycźeŕ, kotryž je hacź dotal na Greifswaldſkej univerſicźe ſtudował. S nich běſche knjes kandidat Tyſcheŕ 5. krócź, knjes Wicźas 3. krócź a Rycźeŕ 2. krócź w ſeminarje, cźi druſy 1. krócź w ſeminarje. W rańſchich hodźinach ſhromadźichu ßo ßobuſtawy k wulzy ważnemu pſchełoženju cźežſchich nabožińſkich naſtawkow a ßamo poßledni cźaß ßo na pſchełoženje Luthartoweho kompendija dogmatiki podachu, kotryž po ßwojej cźežkej rěcźi ßebi dobru ſnajomnoſcź w nałoženju ßerbſkeje rěcže žada. K wobtwjerdźenju w rěcžniſkich woßebnoſcźach naſcheje ßerbſkeje rěcže, napiša ßo kóždy dźeń extemporale, kotryž luby knjes pſchedßyda pſchehladawſchi na druhi dźeń ſ kóždym ßobuſtawom k jeho powucženju pſcheńdźe. Popołdnju mějachu ßobuſtawy ßwoje privatne dźěła, njech je to ßwoje prědowanja abo katecheſy, abo pißne pſchełožki dźěłachu. Sserbſke katecheſy ßu wſchitzy dźerželi. Prědowałoj ſtaj knjes kandidat Tyſcheŕ a knjes ſtudenta Wicźas. Liturgiſku Božu ßłužbu ßu wſchitke ßobuſtawy w Hodźijſkim Božim domje ſaſtarali. Haj to běſche ſaßo bohate žohnowanje, kotreż ßu wſchitzy młodźi lubi knjeſojo domoj njeßli, kaž móžachmy to ſ jich rta jenohłóßnje ßłyſchecź. Wutrobny nutrny dźak wulzy cžeſcźenemu knjeſej fararjej D. Imiſchej, kotryž je ſaßo po ßwojej woporniwej a njeſpróznjwej luboſcźi na tych lubych młodych Sserbach dźěłał.

S **Ketliz.** Sańdźenu njedźelu popołdnju mějachmy w naſchim rjanym a rjenje ßwjedźeńſzy wupyſchenym Božim domje Guſtav=Adolfſki ßwjedźeń. S wěže ſmahowachu a witachu do daloka

tſi mózne khorhoje. Woltarńiſchczo bě ſahrodnik Wujeŕſkeho hroda wulkotnje wudebił. Hacz runje je wjetſchina woßady němſka, dha bě zyrkwine prjódkſtejeŕſtwo jenohlóßnje wobſamkło, ſo ma ſerbſka Boża ſłużba prěnja bycz. Niz jenoż ſ naſcheje, ale tez ſe ſußodnych ſerbſkich woßadow běchu kemſcherjo pſchiſchli, ſo bychu ſwjedżeńſke prědowanje knjeſa farara Sykory ſ Minakała, naſcheho prjedawſcheho lubeho knjeſa duchowneho, ſłyſcheli. Wón woprawdże ſ wutrobuhnujazej mozu prědowaſche, ſo ſłożujo na Mat. 9, 36—38, a to praſchenje ſtaji: „Schto trjeba pſchecźel Guſtav-Adolfſkeho towaŕſtwa a dźěła? 1. Wóczko, kiż tu nuſu wěrybratrow widźi. 2. Wutrobu, kotraż tule nuſu w luboſczi ſobu czuje. 3. Ert, kiż je hotowy k próſtwje ſa nich. — To běſche hłuboko ſaczute ſwědczenje, w kotrymż czeſczeny knjes prědaŕ dźiwajo ſ luboſczu na naſche Ketliczańſke woßadne ſańdźenoſcze nutrnych poßłucharjow na daloke pola żohnowaneho Guſtav-Adolfſkeho dźěłanja dowjedże. — Němſke prědowanje dźerżeſche ſe ſnatej wuſtojnoſczu wyßokodoſtojny knjes tajny zyrkwiny radźiczel ryczeŕ Keller ſ Budyſchina wo 2. Tim. 1, 7 roſeſtajo: „W kajkim duchu ma Guſtav-Adolfſki wuſtaw ſtacz?“ Niz w duchu bojoſcze, ale w duchu mozy a luboſcze a ſtroweje myßle. Wobej ſapoczatknej liturgiji mějeſchtaj pſched woltarjom knjeſaj diakonus Domaſchka a farař lic. theol. Rencz a ſkónczu na ſerbſkim kemſchenju knjes farař Wiczas ſ Noßaczicz, na němſkim pak knjes farař Marczka ſ Wósborka. Khèrluſche na wobojim kemſchenju buchu ſ poſawnami pſchewodżane. Teho runja na wobojim kemſchenju ſpěwanſki khor rjany ſpěw wuſpěwa. Hacz runje běſche wjedro jara deſchczikojte, je ſo ſwjedżeń njewoczakanje derje poradźił, a bě ſo wjele luda a woßebnych pſchitomnych ſeſchło, mjes nimi knjes kollator kommerzſki radźiczel Młynk, kk. ſchulſki inſpektor Bach, ſeminarſki direktor kralowſki radźiczel Dr. Burkhardt, profeſſor Dr. Gieſing, direktor Pladek, primarius Dr. Kozor ſ Lubija a wjele druhich woßebnych knjeſow, knjenjow a knjeżnjow ſ wokolnoſcze. — Kollekta, pſchi zyrkwinych durjach ſkładowana, ſ czeſtnym woßadnym darom wunjeße 333 hriwnow. — Po kemſchenju w 5 hodź. ſo lětuſcha hłowna ſhromadźiſna Lubijſkeho pobocznego Guſtav-Adolfſkeho towaŕſtwa w „ſakſkim dworje“ pod pſchedſydſtwom knjeſa paſt. prim. Dr. Kozora wodźerži. — To bě rjany a żohnowany dźeń hacz do kónza. Bóh wſchitko derje ſapoczinje, tez wſchitko mudrje wuwjedże. Czeſcz Bohu Knjeſej dajcze!

— Kak wjele hubjenſtwa je na ſwěcze, dawa nam ſtatiſtiſki roshlad, kotryż wobliczi, kelko je jich w Pruſkej w lěcze 1895 ſłepych, hłucho-němych a duchakhorych było: Sslepych běſche 21,442 pornjo 22,677 w lěcze 1880, hłuchoněmych 28,721 pornjo 27,794, duchakhorych 82,850 pornjo 66,345 w lěcze 1880 a 55,063 w lěcze 1871. Na 100,000 woßobow pſchińdże 67 ſłepych, 90 hłuchoněmych a 260 duchakhorych. Sslepi ſu po tajkim wotebjerali a to pola żónſkeho rodu hiſchcze bóle. Na naſtróżaze waſchnje pſchibjeraka pak je liczba duchakhorych. Sa 24 lět ſu duchakhori wo 27,807 pſchibjerali; ſ nich pſchińdże na mużow 15,446 a 12,361 na żonow. Bjes 100,000 mużſkimi je 278, bjes 100,000 żónſkimi 243 duchakhorych. S teho widźimy, ſo je mużow wjele wjazy, kiż na duchakhoroſcz czerpja. Wukúmy ſ teho, kak mamy ſo Bohu dźakowacz, hdyż wón naß a naſch dom pſched tajkej ſrudobu wukhowa.

S hnady budźemy ſbóżni.

Człowjek leżeſche na ſwojim ſmjertnym łożu. Sswět ſo pſched nim ſhubjeſche każ mhła a to wulke praſchenje jomu na wutrobu padże: „Hdże pſchińdżeſch, hdyż ty wotſtał póńdżeſch?“ A ſ tym praſchenjom běſche wulka ſtyſknoſcz na njeho pſchiſchła. Njemérny ſo wón na ſwojim łożu waleſche. Na dobo widżeſche 10 żałoſtnych poſtawow wokoło ſwojeho lěhwa ſtejecz, ſymnych a proſtych. — To běchu te dżeßacz kaſnje Boże. A wone ſwój hłóß pſchecźiwo njemu poſběhnychu, jena po druhej a jeho wobſkorżowachu. Prěnja praji: Ty njeſbożowny, kak wjele pſchiboham ſy ty na ſwěcze w twojej hrěſchnej wutrobje ſłużił! Druha: Kak huſto ſy ty mjena twojeho Boha njewużitnje wużiwał! Tſecza: Kak huſto ſy ty ſa tebje a druhich měr ſwjateho dnja wotſwjeczował! Schtwórta: Kak huſto ſy ty khrobły a njepoßłuſchny był pſchecźiwo tym, kotrymż ſy poßłuſchnoſcz winojty! A pjata: Kak huſto ſy ſwojeho bratra ſranił a ſmilnoſcz ſ nohomaj podteptał! A tak rěczachu wſchitke dżeßacz, jena po druhej, a wone hromadże ſ hrimotazym hłoßom běda wołachu. A tón mrějazy ſo w ſtyſknjwej cźwili na ſwojim łożu wijeſche a njemóżeſche niczo wotmolwicz. Wón drje cźujeſche, ſo je ſhubjeny. Skónczńje praji ſadwělujo: „Chzecze, wy żałoſtne ſkórżbnizy, wěczńje ſakhadżecz? Njemóżecze wot mojeho lěhwa woteńcz, ſo ſměrom wumru?“ A woni prajichu: „S jenicźkim wuměnjenjom móżemy a chzemy woteńcz, mjenujzy, ſo jedyn na naſche měſto ſtupi, kotremuż ſo ty zyle ſ cźełom a ſ duſchu ſa wſchu wěczńoſcz poddaſch. Chzeſch do teho ſwolicz?“ Khory myßleſche. Tez to ſo jemu żałoſtne ſdaſche; jeho wutroba tſchepotaſche. Skónczńje praji: „Haj, ſbèhúcze ſo wote mnje a dajcze temu jenemu pſchińcz.“ Radſcho chzu jenemu hacz jim dźeßacz wotmolwjenje dawacz. Lědy běſche wón tele ſłowa wurěczał, duż ſo te cźěmne ſkórżbnizy ſhubichu a na jich měſtnje ſo ſwětła poſtawa pokaſa, myßoka a miła, ſnamjo ſmilnoſcze. A tón hubjeny ſwoje łamaze wóczko tam ſłoży. Na dobo ſebi na ſwoju kſchczenizu pomyßli a na to, ſchtoż běſche jemu pobożna macz jako dźěſczu powjedała wo Bohu, kotryż je luboſcz a wo hrěſchnikach, kotſiż móża ſbóżni bycz. Wſchitko tole běſche wón dawno ſabył, ale nětko tak jaßne a żiwe pſched nim ſtejeſche, każ by ſo nihdy ſ jeho pomjatka ſhubiło njebyło. A hlaj, wón ſeſna tu poſtawu. Sbóżne ſmějkotanje jeho wobliczo pſchekraßni, wón ruzy wupſcheſtrě a ſ napinanjom ſwojich poßlednich mozow wón ſawoła: „Haj, tebi chzu ja ſłuſchecz ſ cźełom a ſ duſchu do wſcheje wěczńoſcze! Knjeże ſmil ſo nade mnu, wſmi mojeho ducha horje!“ — Wón wußny cźiſche a ſměrom a ſańdże k wěczńemu měrej.

Niczka (0) a Jenka (1).

Młody muż, kotryż běſche ſo hakle pſched krótkim ſłubił, chzyſche tule powjeſcz ſtaremu pſchecźelej ſam pſchinjeſcz. Tón běſche wuczeŕ a khutny kſchceſcźijan — a rady wjele njepowjedaſche. „Mój luby ſyno“, praji wón, „ja ſo jara na twojej powjeſcźi ſwjeßelu; pſchetoż ja ſo nadźijam, ſo ma twoja njewjeſta wſchitke te poczinki, kotreż ſu ſa Waju pſchichodne ſboże nuſne.“

„Wěſcze, wona je ſ jara nahladneje ſwójby.“

Tón ſ měrom poſtany, k cźornej tafli ſtupi, kotraż na ſcźěnje w jeho ſtudowanſkej ſtwje wißaſche, kuſk krydy wſa a pſched tym ſłubjenym, kotryż ſo dodżiwacz njemóżeſche, niczku (0) na taflu napiſa.

„Wona je rjana.“ Wón druhu niczku pſchiſtaji.

„Wona je bohata.“

„Po tajkim 000.“

„Wona je jenicżka herbowka wulkeho ſamożenja.“

„Po tajkim 0000.“

„Wona je jara wuczena.“

„Po tajkim 00000.“

„Wona ma wobkuſłaze waſchnje.“

„Po tajkim 000000.“

„Ach, ja ſabudżech wam prajicz, ſo je wona pobożna, bohabojaſna holza.“

„Czeho dla mi to njejßy hnydom prajił?“ żiwje tón ſtary napſchecźiwi a radoſcźiwje rjanu 1 prjedy rynka niczkow namolowa — 1000000 — a wón pſchiſtaji: „Bjes pobożnoſcze wſchelake woßebnoſcze, kotreż ſy mi prajił, twoje wěrne ſboże ſawěſcźicz njemóża. Ale ſjednocźene ſ prawej kſchceſcźijanſkej myßlu móża jara ważne bycz.“

Nèſchto k roſpominanju.

Wurjadne wodźenja Boże nam wurjadne pſchiſłuſchnoſcze napokoża.

* * *

Każ Boże ſłubjenja wěſte ſteja, tak wěſte ſteja tez Boże hroženja.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenoż pola knjeſow duchownych, ale tez **we wſchěch pſchedawaŕnjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyſchinje dostacz. **Na ſchtwórcz lèta** płaczi wón **40 np., jenotliwe cźiſła** ſo po **4 np.** pſchedawaju.

Samolwity redaktor: farař Gólcz w Budyſchinku. Cźiſchcz a naklad Ssmolerjez knihicźiſchczerńje w Budyſchinje.